

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ACADEMIC JOURNAL

PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

Vol.13 No.1 January - June 2022

ISSN : 2228-8473 (Print) ISSN : 2651-236X (Online)

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ACADEMIC JOURNAL PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

(Humanities and Social Sciences)

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

Vol.13 No.1 January - June 2022

ISSN : 2228-8473 (Print) ISSN : 2651-236X (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำเป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาชุมชน การบริหารและพัฒนาเมือง ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ นาฏศิลป์และการละคร ดนตรี นิติศาสตร์ ศิลปกรรม บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ การจัดการทั่วไป/คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การท่องเที่ยวและการโรงแรม นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บัญชี บริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย หลักสูตรและการสอน เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และสาขาวิชาอื่น ๆ ตามการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสาร สารสำคัญ ประสบการณ์การวิจัยแก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

นโยบายการจัดพิมพ์ของวารสาร

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ หรือบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ

2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเรียนตามรูปแบบของ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน ทั้งนี้ บทความที่ตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ

3. บทความที่ตีพิมพ์/เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่าสองท่านต่อหนึ่งบทความซึ่งทั้งผู้ประเมินบทความและผู้แต่ง จะไม่ทราบชื่อบทความ (Peer Reviewed) ซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review) โดยบทความที่ลงตีพิมพ์ได้นั้นจะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความทั้งสองท่านหรือสองในสามท่าน

คณะที่ปรึกษา

ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร

รองศาสตราจารย์คมเพชร ฉัตรศุภกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.เป็รื่อง กิจรัตน์ภร

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ มากุล

รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ อินทพรหม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตกุล อินทรผดุง

นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสีวงศ์ กาพวงค์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เดือน คำดี

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตเจริญ

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ตั้งธรรม

ศาสตราจารย์ศรีณัฐ ไทรชมภู

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชาวนาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.พชชนัน นิรมิตไชนนท

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพงศ์ ตั้งเคียงศิริสิน

รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล

รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิณฑนานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุคดาสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ สามารถ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดนัย สุภัทรากุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณกมล ปุณชเขตต์ทิกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน ทองทิพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณ ไชยนิทย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติเมธี หงษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญณภัทร นิธิศวรรภากุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย มงคลเกียรติศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิกุล เอกวรางกูร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี เกษมสุขพิพัฒน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพิมล ศุขะวาที
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ชนาธิป ชินะนาวัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.จิราภา อากาศ
นาวาโท ดร.กำพล ภิบาลกุล
อาจารย์ ดร.ปิยะดา จุลวรรณา
อาจารย์ ดร.ธชฎา เทียมธรรม
อาจารย์นันทน์ ยิ้มวงศ์
นางสาวสุปราณี ชมจุมจัง

มหาวิทยาลัยศรีปทุม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
บริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางเดือนเพ็ญ สุขทอง
นางสาวมัทนา เกตุโพธิ์ทอง
นางสาวฐาณวรรณา หินกล้า
นางสาวศุภราพร เกตุกลม
นางสาวทัศนีย์ ปิ่นทอง
นายรัชตะ อนุวัชกุล
นายจักรพันธ์ ก้อนมณี
นางสาววรารักษ์ แสงสุริศรี
นางสาวบุษราภรณ์ สอนปัญญา
นางสาวธนพร ชนาธิปกรณ
นายวิรัช หล่อศรีจันทร์
นางสาวสุปราณี ชมจุมจัง

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ติดต่อกองบรรณาธิการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220
โทรศัพท์/โทรสาร 0 - 2544 - 8629, 0-2544-8532-34
E-mail: editor_academic@pnru.ac.th และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/login>

กำหนดออก

2 ฉบับ ต่อปี (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

การเผยแพร่

ผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/issue/arcguve>

พิมพ์ที่

หจก. ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์
44/132 ถนนกำนันแมน แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150
โทรศัพท์ 0-2802-0377, 0-2802-0379, 08-1566-2540

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

รองศาสตราจารย์ ดร.วณิษา ศิริวรสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่ม้อย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อ่อนศิริ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชานนท์ จันทรา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ไตรพงษ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.พสนันท์ นิรมิตรไชยพันธ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ธร ท่อแก้ว	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ สีสากิจไพศาล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณทิพ นาควิเชตร	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.พัทธยา หลีกเพ็ชร	วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต
นางวาทิภิง รองศาสตราจารย์วนิชา สิริรุ่งหอม	โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียา สมพีช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดนัย สุภัทรากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชสรณ์ รอดยิ้ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี ทรัพย์ประสพโชค	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญมิ่ง คำประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด สุทธิธารวัช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมฤตา ฤทธิภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงศิรนาถ กุศลวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศทวภูมิ สังขมาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กษิติศ วัชรพรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทพัชร ปานะรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ คู่กระสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ ธรรมรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุรณจิตร แก้วศรีมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑิสน์ มาลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
	ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศิริ นิลคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพร ชุนศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จงกิจ วงษ์พินิจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวพันธ์ เนื้อไม้หอม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ไชยศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชาภรณ์ รัตนภูมิมะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสนันท์ หัตถศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงชัย อักษรคิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ สุปินานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาศ บัตรเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปทุมพร เปี้ยถนอม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกอนงค์ ศรีสำอางค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ เจริญพูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิจิตรา ธงพานิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนนต์ พิพัฒนางกูร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โกลัญนาท เจริญสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ชนาธิป ชินะนาวัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจตนา สุขอนเนก

ดร.กิตติวรรณ สิ้นธนา

ดร.นัฐพงศ์ ส่งเนียม

ดร.นภัสรพี เดชาขจร

ดร.ปารณีย์ ขาวเจริญ

ดร.อรณัฐ นครศรี

ดร.ชนิศวรา เลิศอมรพงษ์

ดร.ลักขณา ศิริวรรณ

ดร.ธิตินพงษ์ สุขดี

ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร

ดร.ธารณี นวสนธิ

ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ

ดร.ฉัตรชัย กองกุล

ดร.วรภรณ์ เต็มแก้ว

ดร.เอกนรี พุ่มพล

ดร.สาคร มหาหงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

มหาวิทยาลัยเกริก

มหาวิทยาลัยเกริก

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

วิทยาลัยพิษณุพนิต

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการและการวิจัย ของนักวิชาการ นักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย อันจะนำไปสู่การขยายวงแห่งการประยุกต์ การใช้ผลงานวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคมในวงกว้าง โดยกำกับคุณภาพและกระบวนการของการจัดทำวารสารให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการ

วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัย และบทความวิชาการของนักวิชาการ นักศึกษา ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 27 เรื่อง ครอบคลุมประเด็นความรู้สำคัญทั้งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอขอบคุณผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ ที่ปรึกษาภายใน และภายนอกทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ตลอดจนผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้การ สนับสนุนทรัพยากร และให้คำแนะนำ จนทำให้วารสารฉบับนี้ มีบทความที่น่าสนใจ และได้มาตรฐานมีคุณค่าทางวิชาการ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่สนใจ และเป็นข้อมูล อ้างอิงทางวิชาการได้เป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบวงศ์ กาพวงศ์
บรรณาธิการ

บทความวิจัย

- แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน
อภิศักดิ์ คู่กระสังข์ 1
- การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวสำหรับชาวต่างชาติ
ในจังหวัดนครนายก
วรินทร์นำ สิริพิสุทธิรักษ์ และ มรกต บุญศิริชัย 19
- การปรับตัวด้านเศรษฐกิจของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19
กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล
สายฝน ไชยศรี และ รัชพงษ์ ชัชวาล 37
- การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังหาด
ตำบลตลิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย
ขวัญชนก นัยเจริญ และ วาสนี มีเครือเอี่ยม 54
- การจัดการเรียนรู้ในรายวิชารูปแบบและการใช้ภาษาอังกฤษสมัยใหม่
โดยใช้โครงงาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
อุมาพร ยวชิต และกษิดิศ วัชรพรรณ 68
- การพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว
อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์
ธิดารักษ์ ลือชา 87
- มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน
พิบูลย์ วิฑูรย์ปัญญากุล ประเสริฐ ตั่นศิริ และ ธนกฤต วรธนชากุล 104
- การพัฒนากฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร
ศิริวรรณ กมลสุขสถิต สุขสมัย สุทธิบัติ และ สุเมธ รอยกุลเจริญ 122
- มาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง
มยุรี อุทยานาลี และ ธาณี วรรณทร์ 136

	หน้า
● คุณภาพการให้บริการการขนส่งภายในประเทศ ของ บริษัท ดีเอชแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำ <i>สุชนา จิราภาวสุทธิ์ และ ชินโสณ วัฒนินธิกิจ</i>	159
● คุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และความภักดี ของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ <i>นิภาวรรณ ดิษฐจันทร์ ลัสดา ยาวิละ และ รัตนา สิริธอ่วม</i>	176
● แบบจำลองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบแถวคอยของผู้ใช้บริการเช็คอิน กรณีศึกษา สายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง <i>ทิพาพรรณ พิมพ์พันธ์ุ</i>	193
● ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้า ภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ <i>นภัสกร จันทอง และ ชินโสณ วัฒนินธิกิจ</i>	209
● การพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม <i>สุลิตรา สิงโสม</i>	225
● การพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคล ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม <i>กัญญาวิระ สมณี</i>	245
● การพัฒนาชุดฝึกอบรมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม เพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี <i>นภาพัลย์ ภัทราธิกุล และ ชัมซู สาอุ</i>	262
● การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี <i>ทัศพร เกตุอนอม</i>	281
● การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา <i>ศุภวรรณ เล็กวิไล และ พลิสา สุนทรเศวต</i>	298

- การจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย 314
ดาวพระศุภร์ เมืองแมน และ สรวงพร คุศลส่ง
- ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ เพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563 330
ปรกร ทองบุญยัง สิริภา ธัญญะไพศาล และ สิริรักษ์ ธัญญะไพศาล
- การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร 353
วีรพล วีรพลางกูร นภาพร เชื้อข้าว และ อักษร สวัสดิ์
- ความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียน ที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 371
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 และ 2
*บุญชัย อารีเอื้อ พรลีน สุภวาลย์ กฤษณะ โสขุมมา อภิชาติ ลือสมัย
ภัทรพร ตัสโต และ ปรีชา จันทกล้า*

บทความวิชาการ

- คุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ: วิธีสร้างความเป็นผู้นำในตนเอง 391
ยงยุทธ ขำคง
- การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนด้านทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ 413
วิกรม บุญนุ่น และ สามิตร อ่อนคง
- แนวทางการพัฒนาการจ้างงานคนพิการอย่างยั่งยืน 425
ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์
- แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา 442
อนุวัฒน์ บรรลุสุข

- วิเคราะห์ข้อกฎหมายเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมได้เสีย
ของคณะกรรมการสรรหาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี ตีบทวงษา และ สิทธิกร ศักดิ์แสง 455

การเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อตีพิมพ์

- รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์ 471
- ขั้นตอนการพิจารณาบทความ 477
- รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการราชภัฏพระนคร 478
- จริยธรรมในการตีพิมพ์ 481

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน
A TOURISM MANAGEMENT GUIDELINES IN INTAGIBLE CULTURAL HERITAGE
OF BANGKHEN DISTRICT, THAILAND.

อภิศักดิ์ คู่กระสังข์*

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Apisak Koograsang*

Faculty of Management Sciences, Phranakhon Rajaphat University, Bangkok, Thailand

*E-mail: apisak2012@gmail.com

Received: 2021-07-05

Revised: 2021-11-17

Accepted: 2021-11-17

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขน 2) พัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้เครื่องมือวิจัยเป็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลวิจัยด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จำแนกชนิดข้อมูล และสรุปแบบอุปนัย

ผลของการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เขตบางเขน มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 26 ปัจจัย ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม ประชาสัมพันธ์ ผลประโยชน์ จดถ่ายภาพ ความเชื่อ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความสามารถในการรองรับ การอนุรักษ์ การประสานงาน การจัดการสิ่งแวดล้อม การทดลองจัดท่องเที่ยว อัตลักษณ์ บุรณาการ ภาวะผู้นำ เครือข่าย การมีส่วนร่วม การวางแผน การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ ความยั่งยืน การจัดการเชิงกลยุทธ์ การเล่าเรื่อง พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และคุณค่า 2) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ บุคลากร การจัดการ ทรัพยากร รูปแบบ และการประเมินผล

คำสำคัญ : แนวทาง การท่องเที่ยว มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม บางเขน

ABSTRACT

The purpose of this research were to study a factor to manage a cultural heritage of Bang Khen District, Bangkok, Thailand, and, to development a tourism management guideline in intangible cultural heritage of Bang Khen. the qualitative research methods were used, the research instrument which is the focus group discussion. The data analysis form uses content analysis method,

The results of the research founded that : 1) Cultural Heritage Tourism in Bang Khen District were 26 factors; Attraction, Activity, Announcement, Benefit, Back Drop, Belief, Collaboration, Carrying Capacity, Conservation, Cooperation, Environment Management, FAM trips, Identity, Integration, Leadership, Network, Participation, Planning, Spiritual Tourism, Sustainable, Strategic Management, Story Telling, Tourist Behavior, Tourism Information, Tourism Product, and 26) Value. 2) A tourism management guidelines in intangible cultural heritage of Bang Khen District, Bangkok, Thailand, consists of 5 components (5M), Man, Management, Materials, Model, and, Measurement.

Keywords: Guidelines, Tourism, Intangible Cultural Heritage, Bang Khen

บทนำ

ยูเนสโกได้สนับสนุนให้มีการรับรองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) (Ministry of Culture, 2021c) โดยเริ่มทำการศึกษาและกำหนดค่านิยาม (Matsuura, 2001a) ได้ตรานุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) ยกร่างขึ้นใน พ.ศ. 2546 เพื่อการคุ้มครองและสนับสนุนวัฒนธรรมที่อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Matsuura, 2002b) และปัจจุบัน โชนและนวดไทยได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และทะเบียนแนวปฏิบัติด้านการปกป้องที่ดี (UNESCO, 2021)

ซึ่งนโยบายการส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นโครงการสร้างรายได้จากการต่อยอดทุนมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในร่างกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม (Ministry of Culture, 2021) รวมทั้งบูรณาการสู่การท่องเที่ยวตามนโยบายหลัก 4 ประการของกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อการต่อยอดวัฒนธรรมด้วยการนำคุณค่าของวัฒนธรรม สร้างสรรค์สินค้าและบริการ (Creative Culture) เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (Creative Culture) สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการทางวัฒนธรรม (Ministry of Culture, 2021) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

ระดับโลกที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นบนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย (Thai Parliament, 2021) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเดิมของเขตพื้นที่ให้เป็นที่ยู่งักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ สร้างกิจกรรมที่ตอบสนองไลฟ์สไตล์ของนักท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports, 2021) นอกจากนี้ในแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวอาเซียนนโยบายให้ชุมชนท้องถิ่นขนาดเล็กมีบทบาทในการท่องเที่ยวและผลิตสินค้าเชิงวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (Ministry of Tourism and Sports, 2021)

ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559 มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Ministry of Culture, 2016) มีการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติจากทั่วประเทศ 6 สาขา ได้แก่ วรรณกรรมพื้นบ้าน และภาษา สาขาศิลปะการแสดง แนวปฏิบัติทางสังคม งานช่างฝีมือดั้งเดิมภูมิปัญญาทักษะฝีมือช่างความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล และกีฬาภูมิปัญญาไทยการเล่นการกีฬาและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (Department of Cultural Promotion, 2017) จำนวน 315 ภูมิปัญญา (Department of Cultural Promotion, 2021)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน ได้แก่ วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ศิลปะการแสดงแนวปฏิบัติทางสังคมพิธีกรรมประเพณี และเทศกาล ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลงานช่างฝีมือดั้งเดิมและการเล่นพื้นบ้าน (Koograsang, et al., 2021) เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาตามนโยบายของหน่วยงานทั้งระดับนานาชาติและระดับชาติเพื่อการท่องเที่ยวของเขตบางเขน การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขนจึงสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์สืบสานมรดกภูมิปัญญาเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าไว้แก่นุชนรุ่นหลังสืบไป

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขน
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน

การศึกษามรดกภูมิปัญญาเชิงวัฒนธรรมเขตบางเขนเป็นการศึกษาเบื้องต้น โดยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้ง 7 สาขา ได้แก่ ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม วรรณกรรมพื้นบ้าน ภาษา กีฬาภูมิปัญญาไทย แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล ความรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

ทบทวนแนวคิด

1. ความหมายของการจัดการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (Jittangwattana, 2012) ได้ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดการบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ รวมทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยว

พรรณภัทร แซ่ท้าวและคณะ (Saethow, P., et al., 2020) ได้ศึกษาวิจัยกลยุทธ์การจัดการ (4M) ของตลาดชุมชนจีนโบราณบ้านซางแก้ว โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกตามทฤษฎีการบริหารจัดการ 4M ได้แก่

1. วัสดุ (Material) ตลาดชุมชน

ซางแก้วของจีนโบราณควรรักษาวัฒนธรรมจีนโบราณไว้ก่อน ได้แก่ ด้านสถานที่วิถีชีวิต อาหารท้องถิ่น สถาปัตยกรรมที่สวยงาม และบรรยากาศเนื่องจากส่วนประกอบเหล่านี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน วัสดุมีความทนทานและใช้งานได้นานและเพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวอย่างไรก็ตามวัสดุทั้งหมดจะต้องได้รับการดูแลให้มีความสะอาดในระดับสูงตามแนวทางปฏิบัติที่ปลอดภัยในช่วงยุค Covid-19

2. คน (Man) ชาวชุมชนตลาดจักรจั่ว

จีนโบราณควรมีความสามัคคีเอื้ออาทรต่อตลาดและมีความยั่งยืน คนในชุมชนต้องตระหนักและปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับไวรัสโควิด -19 อย่างเคร่งครัด

3. การจัดการ (Management) ตลาดชุมชนจักรจั่วจีนโบราณควรลดความซับซ้อน

ของการดำเนินงานเพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากด้วยบริการที่มีคุณภาพและไม่เลือกปฏิบัติ เช่น การติดต่อพื้นที่ขายกระบวนการทางการเงิน กระบวนการประชาสัมพันธ์ ฝ่ายบริหารต้องตระหนักและตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการนำแนวทางการป้องกันและความปลอดภัยเกี่ยวกับไวรัสโควิด -19 มาใช้อย่างเคร่งครัด

4. งบประมาณ (Money) ตลาดชุมชน

จักรจั่วจีนโบราณควรแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการกองทุนส่วนกลางอย่างชัดเจนรวมถึงการขอความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนเพื่อช่วยเหลือกองทุนพัฒนา ต้องมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแนวทางที่จำเป็นสำหรับการป้องกันและความปลอดภัยจากไวรัสโควิด -19

กล่าวโดยสรุป การจัดการท่องเที่ยวหมายถึง การจัดการการท่องเที่ยวในองค์ประกอบต่าง ๆ ครอบคลุมด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ การจัดการ และการประเมินและวัดผลโดยในแต่ละองค์ประกอบจะมีปัจจัยย่อยตามบริบทของการจัดการการท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่หรือรูปแบบการท่องเที่ยว

2. ขั้นตอนการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยว

คีทตูเมสเซ่ (Keitumetse, 2013)

ได้เสนอแนวทางในการจัดการการจัดการทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมโดยชุมชน (Community-Based Cultural Heritage Resources Management ; COBACHREM) ตามแนวทางการศึกษาและการฝึกอบรมตามสมรรถนะ (following Competency-Based Education and Training; CBET)

ตารางที่ 1 การจัดการทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมโดยชุมชน ตามแนวทางการศึกษาและการฝึกอบรมตามสมรรถนะ

สมรรถนะ	ตัวอย่างชื่อเรื่องที่เป็นไปได้สำหรับการพัฒนาหลักสูตรภายใน COBACHREM	ตัวอย่างผลลัพธ์ที่เป็นไปได้สำหรับผู้เรียนในชุมชน
ก. หลัก	- ระบุพารามิเตอร์ของชุมชนระดับท้องถิ่น - ระบุผู้ถือมรดกความรู้ (คน) - ระบุเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ - แบ่งประเภทโดเมนของมรดกทางวัฒนธรรม - แยกความรู้มรดกสินค้าคงคลัง / เก็บถาวร / แพคเกจความรู้มรดก - เลือกและจัดรูปแบบความรู้ทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับการตีความในการท่องเที่ยวเชิงมรดก	- กำหนดท้องถิ่นในบริบททางภูมิศาสตร์และชุมชน - จำแนกลักษณะของผู้ถือมรดก - ขึ้นทะเบียนของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และไม่มีตัวตน - สร้างและระบุประวัติชุมชน - แสดงทักษะการสัมภาษณ์ - ออกแบบคลังมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น - ผลิตและจัดหาโบรชัวร์สำหรับ - แนวทางมรดก - อื่น ๆ
ข. สนับสนุน	การบริการการท่องเที่ยวเชิงมรดก	การตอบคำถามของนักท่องเที่ยว
ค. ทัวไป	- ทักษะการตีความ - ทักษะการจัดเก็บ / การเก็บถาวร - ทักษะการนำเสนอ	- แสดงทักษะการสัมภาษณ์ - ตอบคำถามของนักท่องเที่ยว - จัดทำโบรชัวร์คู่มือ - จัดทัวร์ชมสถานที่

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่าการพัฒนาการจัดการมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว มีขั้นตอนการเริ่มตั้งแต่ ก. หลัก สืบค้นมรดกวัฒนธรรมเพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ และขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรม ข. สนับสนุน เป็นการจัดการการท่องเที่ยวโดยมีนักท่องเที่ยวเข้าร่วม ค. ทัวไป เตรียมข้อมูลตอบคำถามนักท่องเที่ยว และมีเอกสารข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว

3. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (Department of Cultural Promotion, 2021) ได้ให้ความหมาย

ของ “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายถึง หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชน ยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสามารถจำแนกเป็น 7 สาขา ดังนี้

3.1 วรรณกรรมพื้นบ้านหมายความว่าเรื่องราวที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน ด้วยวิธี

การบอกเล่าเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นภาพ

3.2 ภาษา หมายความว่า เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชน ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน ทั้งเสียงพูด ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์

3.3 สาขาศิลปะการแสดง หมายความว่า การแสดงดนตรี การขับร้อง การรำ การเต้น และละครที่แสดงเป็นเรื่องราว ทั้งที่เป็นการแสดงตามขนบแบบแผน หรือมีการประยุกต์เปลี่ยนแปลงการแสดงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการแสดงสดต่อหน้าผู้ชม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อความงามความบันเทิงหรือเป็นงานแสดงที่ก่อให้เกิดการคิด วิพากษ์ นำสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคม

3.4 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล หมายความว่า การประเพณีปฏิบัติและการกระทำกิจกรรมในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่สืบทอดกันมาบนหนทางของมงคลวิถี นำไปสู่สังคมแห่งสันติสุขแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์

3.5 งานช่างฝีมือดั้งเดิม หมายความว่า องค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติ และการแสดงออกที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต

3.6 ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากภูมิปัญญา ทักษะฝีมือช่าง การเลือกใช้วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะ สะท้อนพัฒนาการทางสังคม และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา

3.7 กีฬาภูมิปัญญาไทย การเล่น การกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หมายความว่า กิจกรรมทางกายและการออกกำลังกาย เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อชัยชนะ เพื่อการป้องกันตัว หรือเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ที่มีรูปแบบและวิธีการเล่นตามลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ที่ปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยและมีเอกลักษณ์สะท้อนวิถีไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้อย่างมีขั้นตอน ดังรายละเอียด ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการตีความ สรุปสาระ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เวทีชาวบ้าน โดยคำนึงถึงบริบทหรือสภาพของข้อมูล ที่นำมาวิเคราะห์ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน มี 3 รูปแบบ ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภท โดยใช้เกณฑ์บางอย่างตามคุณลักษณะที่ข้อมูลนั้นมีอยู่ร่วมกันเป็นตัวจำแนก

1) การจำแนกประเภทข้อมูลระดับจุลภาคการจำแนกประเภทข้อมูลระดับจุลภาค ได้แก่ การจำแนกข้อมูลระดับคำหรือประโยค ที่เรียกกันว่า การวิเคราะห์กลุ่มคำ (Domain Analysis) และการทำระบบจำแนกประเภท (Taxonomy)

2) การจำแนกประเภทข้อมูลระดับมหภาค คือ การจำแนกข้อมูลในระดับ

เหตุการณ์ (events) หรือการวิเคราะห์เหตุการณ์ (Event Analysis) หรือจำแนกเป็นประเภทหรือชนิด (Typology) ซึ่งได้แก่ชนิดต่าง ๆ ที่เป็นขั้นตอนของเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันไป

4.2.2 การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Inductive) คือ วิธีการสร้างข้อสรุปทั่วไปที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป โดยใช้กรณีศึกษาหรือแหล่งข้อมูลเฉพาะจำนวนหนึ่งเป็นหลัก แล้วกล่าวอ้างความจริงทั่วไปขึ้นจากความจริงเฉพาะของข้อมูลชุดดังกล่าว

4.2.3 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) คือการแสวงหาความเหมือนและความแตกต่างมีอยู่ในคุณลักษณะ (Qualities) หรือคุณสมบัติ (Attributes) ของข้อมูลสองชุดขึ้นไปอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างข้อสรุปที่กล่าวถึงลักษณะร่วมและแตกต่างของข้อมูลสองชุดนั้น ข้อสรุปจะมีความเป็นนามธรรมมากกว่าเดิม และเริ่มมีความสามารถที่จะนำไปใช้สรุป (Generalize) ได้มากกว่าหนึ่งกรณีอย่างใดก็ได้ในการหาความเหมือนและความแตกต่างของคุณลักษณะของข้อมูลนี้ จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจข้อมูลดังกล่าว (Chantawanich, 2011)

5. บริบทของเขตบางเขน

สำนักงานเขตบางเขน (Bang Khen District Office, 2021) เขตบางเขนเดิมเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพระนคร คือ อำเภอบางเขน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2440 สร้างเป็นอาคารเรือนไม้สองชั้น ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกบางเขน ตำบลดอนเมือง แขวงตลาดบางเขน ปี พ.ศ. 2484 ได้ย้ายที่ทำการอำเภอบางเขนจากเดิมไปตั้งอยู่ ณ ริมถนน

พหลโยธินฝั่งตะวันออก ตรงข้ามวัดพระศรีมหาธาตุ วรมหาวิหาร ตำบลกุบแดง (สถานที่ตั้งปัจจุบัน)

ปี พ.ศ. 2515 มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการปกครองของจังหวัดพระนคร และเทศบาล กรุงเทพฯ - ธนบุรี โดยรวมเป็นองค์กรเดียวกัน เรียกว่า “กรุงเทพมหานคร”

ปี พ.ศ. 2518 ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจาก “อำเภอบางเขน” เป็น “ที่ว่าการเขตบางเขน” ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 มาตรา 11

ปี พ.ศ. 2528 ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจาก “ที่ว่าการเขตบางเขน” เป็น “สำนักงานเขตบางเขน” ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 60 (6)

ปี พ.ศ. 2532 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยแบ่งพื้นที่เขตบางเขน โดยนำแขวงลาดยาวไปตั้งเป็น “เขตจตุจักร” และแขวงทุ่งสองห้อง แขวงสีกัน แขวงตลาดบางเขน ไปตั้งเป็น “เขตดอนเมือง” (ในปี พ.ศ. 2540 ได้มีการแบ่งพื้นที่เขตดอนเมือง อีกครั้งเป็น 2 เขต คือ เขตดอนเมือง และเขตหลักสี่) เขตบางเขนจึงมีพื้นที่การปกครองแบ่งออกเป็น 5 แขวง คือ แขวงอนุสาวรีย์ แขวงท่าแร้ง แขวงคลองถนน แขวงสายไหม และแขวงออเงิน

ปี พ.ศ. 2540 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เปลี่ยนแปลงพื้นที่ปกครองเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2540 ส่งผลให้เขตบางเขนต้องปรับลดพื้นที่การปกครองแบ่งออกเป็น 2 แขวง คือ แขวงอนุสาวรีย์ และแขวงท่าแร้ง

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีระเบียบวิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขน โดยผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยในชั้นตอนนี้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากและสามารถให้ข้อคิดเห็นข้อสนับสนุนและแย้งข้อค้นพบในปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน (Bodhisita, 2006) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในด้านการจัดการ (Drucker, P.F., 1954, Kaufman Global., 2021, Saethow et al., 2020) และการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคมวิทยาและสิ่งแวดล้อม ด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว ด้านมัคคุเทศก์ ด้านนิเทศศาสตร์ ด้านการบัญชี ด้านการตลาด จำนวน 8 คน โดยมีแนวคำถามหลักในการสนทนากลุ่ม 2 คำถาม ได้แก่ ประเด็นที่ 1 “การจัดการการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขนที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างไร” ประเด็นที่ 2 “การจัดการการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขนครมีลักษณะอย่างไร” จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาทำการถอดเทปแล้ววิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างตารางวิเคราะห์หาปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย เป็นตารางแนวตั้ง 4 ช่อง คือ

ช่องที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ช่องที่ 2 ข้อค้นพบจากการสนทนากลุ่ม ช่องที่ 3 ปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย และช่องที่ 4 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใช้รองรับข้อค้นพบจากงานวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 มาสรุปและวิเคราะห์ผลบันทึกข้อมูลลงตารางองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และสรุปแบบอุปนัย (Chantawanich, 2011)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน

2.1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 นำปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยที่ได้จากวัตถุประสงค์ที่ 1 ส่งให้ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อพิจารณาข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC: Item Objective Congruence Index) (Ong leam, et al. 2018)

2.2) นำข้อมูลที่ได้ใน ข้อ 2.1 มาจัดหมวดหมู่ในตารางวิเคราะห์องค์ประกอบที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสร้างตารางวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ประยุกต์จากทฤษฎีการจัดการ (Drucker, P.F., 1954, Kaufman Global., 2021, Saethow et al., 2020) เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ขั้นตอนที่ 2.1 ซึ่งประกอบด้วยตารางแนวตั้ง จำนวน 3 ช่อง คือ ช่องที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ช่องที่ 2 ข้อค้นพบจากงานวิจัย และช่องที่ 3 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย จากนั้นนำองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ได้

ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Item Objective Congruence Index) (Ong leam, et al. 2018)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 ศึกษาปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขน พบว่า ปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขน ประกอบด้วย 28 ปัจจัย ได้แก่ 1) การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment Management) 2) การมีส่วนร่วม (Participation) 3) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 4) การอนุรักษ์ (Conservation) 5) การจัดการ (Management) 6) การรื้อฟื้น (Revival) 7) การวางแผน (Planning) 8) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism Product) 9) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ (Sacred) 10) คุณค่า (Value) 11) การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) 13) ความยั่งยืน (Sustainable) 14) ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) 15) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Collaboration) 16) กิจกรรม (Activity) 17) ผลประโยชน์ (Benefit) 18) อัตลักษณ์ (Identity) 19) การประสานงาน (Cooperation) 20) ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว (Tourism Information) 21) การทดลองจัดท่องเที่ยว (FAM trips) 22) ฉากหลัง (Back Drop) 23) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) 24) การเล่าเรื่อง (Story Telling) 25) เครือข่าย (Network) 26) ภาวะผู้นำ (Leadership) 27) ประชาสัมพันธ์ (Announcement) และ 28) บูรณาการ (Integration)

ผลการวิจัยสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน พบว่า

2.1) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC: Item Objective Congruence Index) (Ong leam, et al. 2018) ของปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขน 26 ปัจจัย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญยอมรับปัจจัยทั้งหมด และมีค่าเฉลี่ย IOC = 0.94 ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2) กิจกรรม (Activity) 3) ประชาสัมพันธ์ (Announcement) 4) ผลประโยชน์ (Benefit) 5) จุดถ่ายภาพ (Back Drop) 6) ความเชื่อ (Belief) 7) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Collaboration) 8) ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) 9) การอนุรักษ์ (Conservation) 10) การประสานงาน (Cooperation) 11) การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment Management) 12) การทดลองจัดท่องเที่ยว (FAM trips) 13) อัตลักษณ์ (Identity) 14) บูรณาการ (Integration) 15) ภาวะผู้นำ (Leadership) 16) เครือข่าย (Network) 17) การมีส่วนร่วม (Participation) 18) การวางแผน (Planning) 19) การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) 20) ความยั่งยืน (Sustainable) 21) การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) 22) การเล่าเรื่อง (Story Telling) 23) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) 24) ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว (Tourism Information) 25) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism Product) และ 26) คุณค่า (Value)

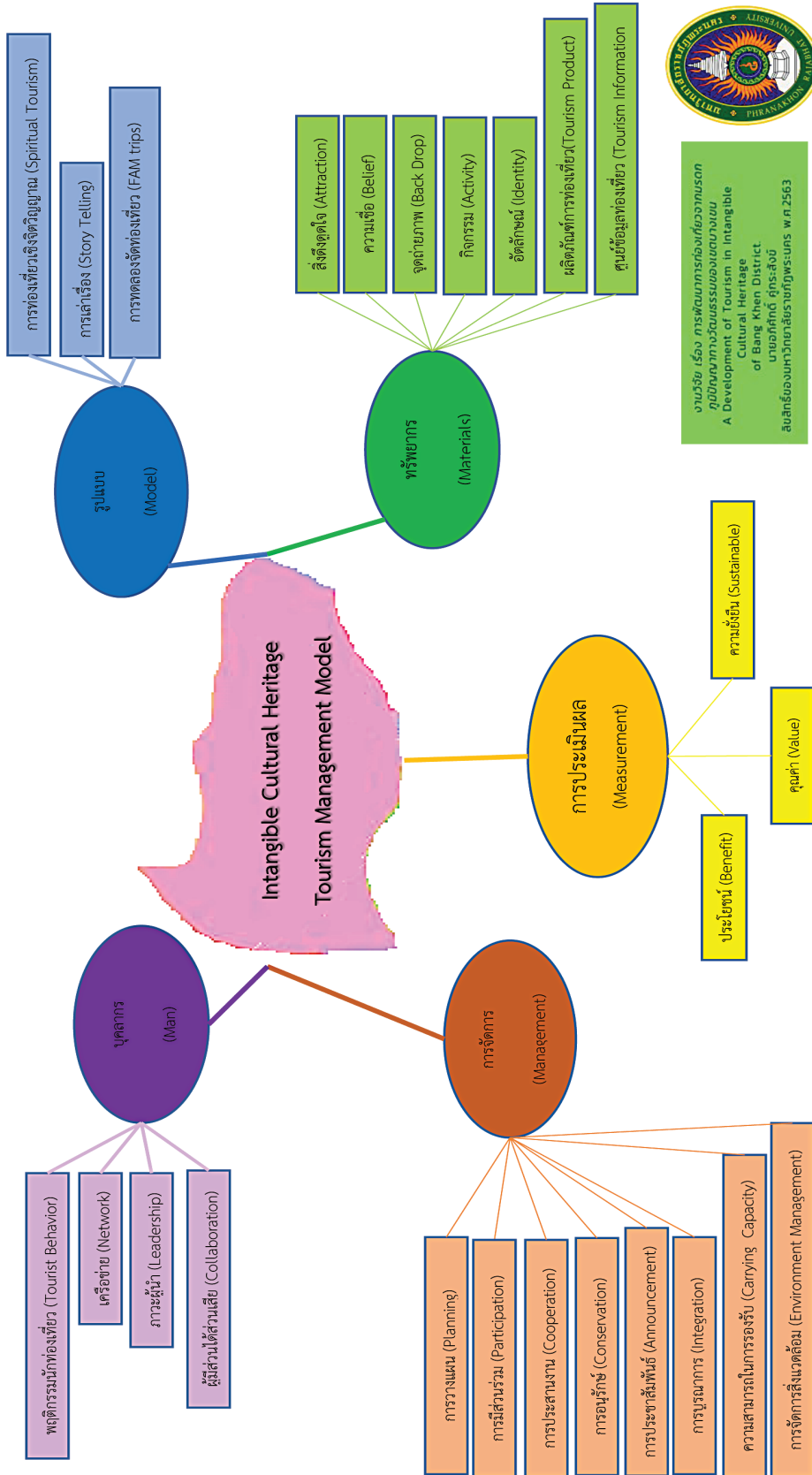
2.2) นำข้อมูลที่ได้ใน ข้อ 2.1 มาจัดหมวดหมู่ในตารางวิเคราะห์องค์ประกอบตามทฤษฎีการจัดการที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ร่างแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน มี 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย บุคลากร(Man) การจัดการ (Management) ทรัพยากร(Materials) รูปแบบ (Model) และการประเมินผล (Measurement) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มประเมินร่างฯ โดยพิจารณาข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Item Objective Congruence Index) (Ong leam, et al. 2018) ผู้เชี่ยวชาญยอมรับองค์ประกอบทั้งหมด และมีค่าเฉลี่ย IOC = 0.99

สรุปการวิจัยและอภิปรายผล

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

1. บุคลากร (Man) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Collaboration) เครือข่าย (Network) ภาวะผู้นำ (Leadership) และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) ในองค์ประกอบด้านบุคลากรนี้เป็นการประสานการทำงานของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน โดยทำงานร่วมกันอย่างมีภาวะผู้นำในลักษณะเครือข่ายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมชอบการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

2. การจัดการ(Management) ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ การวางแผน (Planning) การมีส่วนร่วม (Participation) การประสานงาน (Cooperation) การอนุรักษ์ (Conservation) ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment Management) การประชาสัมพันธ์ (Announcement) และการบูรณาการ(Integration) ในองค์ประกอบการจัดการนี้ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขนอย่างมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีการทำงานประสานงานเป็นอย่างดี เพื่อรื้อฟื้นมรดกภูมิปัญญาที่สูญหาย หรืออนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาที่คงอยู่ผ่านการท่องเที่ยวและคำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของตนเอง นอกจากนี้ในการจัดการท่องเที่ยวต้องตระหนักถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ อาจใช้ร่วมกับแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพเศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular Green Economy) ซึ่งเป็นโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปยกระดับความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (Community of researchers in biological waste Circular economy and green economy, 2018) รวมถึงการบูรณาการศาสตร์วิชาอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นดำเนินการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางสื่อต่าง ๆ ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์

*พจนานุกรม Drucker, P.F. (1954). Kaufman Global. (2021), Saethow et al. (2020).

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน

3. ทรัพยากร (Materials) ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ความเชื่อ (Belief) จุดถ่ายภาพ (Back Drop) กิจกรรม (Activity) อัตลักษณ์ (Identity) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism Product) และศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว (Tourism Information) ในองค์ประกอบด้านทรัพยากรเป็นการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งอาจจะมีการสร้างจุดถ่ายภาพที่สวยงามและบรรยากาศดี พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมเป็นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานการค้นหาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวจากนั้นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้เพื่อสื่อสารแก่นักท่องเที่ยวผ่านศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของตนเองและเครือข่าย เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

4. รูปแบบ (Model) ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) การทดลองจัดท่องเที่ยว (FAM trips) การเล่าเรื่อง (Story Telling) องค์ประกอบรูปแบบเป็นการเลือกแนวทางการท่องเที่ยวที่เน้นไปสู่เชิงจิตวิญญาณ (Enrico, B., 2014) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่ผู้คนนิยมและต้องการพัฒนาจิตวิญญาณของตนเองบนพื้นฐานจากแรงจูงใจที่แตกต่างเฉพาะมีทั้งการท่องเที่ยวเชิงศาสนา การแพทย์ทางเลือกไปจนถึงรูปแบบของการดื่มด่ำกับธรรมชาติผ่านการเล่าเรื่องทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการจัดท่องเที่ยวทดลองในรูปแบบของโปรแกรมทัวร์

5. การประเมินผล (Measurement) ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ ผลประโยชน์ (Benefit) คุณค่า (Value) และความยั่งยืน (Sustainable) องค์ประกอบการวัดผลเป็นการประเมินประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมว่าคุณค่าการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ในระดับที่เกิดความยั่งยืนต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขน ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยผลการวิจัยสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขน ดังนี้ ปัจจัยในการจัดการการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเขตบางเขนที่ค้นพบจากประเด็นการสนทนากลุ่มทั้งสองประเด็น ได้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง จำนวน 26 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2) กิจกรรม (Activity) 3) ประชาสัมพันธ์ (Announcement) 4) ผลประโยชน์ (Benefit) 5) จุดถ่ายภาพ (Back Drop) 6) ความเชื่อ (Belief) 7) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Collaboration) 8) ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) 9) การอนุรักษ์ (Conservation) 10) การประสานงาน (Cooperation) 11) การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment Management) 12) การทดลองจัดท่องเที่ยว (FAM trips) 13) อัตลักษณ์ (Identity) 14) บูรณาการ

(Integration) 15) ภาวะผู้นำ (Leadership) 16) เครือข่าย (Network) 17) การมีส่วนร่วม (Participation) 18) การวางแผน (Planning) 19) การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) 20) ความยั่งยืน (Sustainable) 21) การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) 22) การเล่าเรื่อง (Story Telling) 23) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) 24) ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว (Tourism Information) 25) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism Product) และ 26) คุณค่า (Value) จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สรุปข้อมูล ได้จากการสนทนากลุ่มนั้น พบว่ามีแนวคิดและ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 14 เรื่อง ได้แก่ แนวคิด หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Kaewsuriya, 2002) ทฤษฎี 5A's (Buharis, 2000) การใช้ ประวัติศาสตร์ชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้าง พลังความร่วมมือของคนสายคลองบางบัว (Phannaen, 2015) แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทาง การท่องเที่ยว (Julia Jung, 2018) แนวคิด เกี่ยวกับความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (Brereton, 1987) แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards and Raymond, 2000) การท่องเที่ยว ทางจิตวิญญาณ (Rao, 2020) องค์ประกอบ สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Institute of Tourism Development for Environmental Conservation, 1999) แนวคิดพื้นฐานของ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Chetamas and Emphan, 1995; Institute of Tourism Development for Environmental Conservation, 1999) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Department of Tourism, 2017) พฤติกรรม

นักท่องเที่ยว (Uttayarn, 2009) การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ (UNWTO, 2001) ภาวะผู้นำ (Yukl, 1989) และการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Schermerhorn, 2002) สอดคล้องกับ คัชพล จันเพชร และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (Chanphet, et all., 2017) ที่กล่าวว่า มโนทัศน์และสังเคราะห์ออกมาเป็นข้อสรุป เชิงทฤษฎีภายใต้การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วย กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) เมื่อใดที่เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะส่งผล ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการ 2) เมื่อใด ที่ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ 3) เมื่อใด ที่ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเห็นประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเอกภาพภายในชุมชน 4) เมื่อใดชุมชน เกิดองค์ความรู้และเห็นคุณค่าของทุนวัฒนธรรม ท้องถิ่น จะนำไปสู่ความหวงแหนในสิ่งเหล่านั้น และ 5) เมื่อใดที่หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การ สนับสนุนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการ จัดการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น จะทำให้ชุมชนเกิดความ ตื่นตัวและสนใจในประโยชน์ของสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านั้น

อภิปรายผลการวิจัยสำหรับวัตถุประสงค์ การวิจัยที่ 2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของเขตบางเขน ดังนี้

จากข้อมูลปัจจัยการท่องเที่ยวมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเขตบางเขนสามารถ จัดหมวดหมู่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลากร (Man) การจัดการ (Management) ทรัพยากร (Material) รูปแบบ (Model) และ

การประเมินผล (Measurement) สอดคล้องกับ ดารณี คำสวัสดิ์ จุไรรัตน์ พุมโพิธิสุวรรณ และ อนุรักษ์ เพยกลาง (Khamawat, et all., 2016) ที่ได้ให้แนวคิดในรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมของศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางว่า ประกอบด้วยปัจจัยบุคคล การจัดการ และ ทรัพยากร และ Badri, et all. (1995) ได้กล่าวถึงการวัดผล (Measurement) ว่าเป็นการประเมินประสิทธิภาพที่นำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้า และในส่วนเรื่องของรูปแบบ (Model) (Milind, et all., 2017) เป็นแบบอย่างในการไปประยุกต์ใช้ดำเนินงานตามสถานการณ์ พื้นที่ เวลา บุคคล ที่เกี่ยวข้องด้วยความยืดหยุ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มควรเป็นตัวแทนจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละสาขา

1.2 ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยควรใช้เทคนิคหลากหลาย นอกจากการใช้ Snowball Sampling เพื่อให้เกิดการยืนยันแหล่งข้อมูลที่เที่ยงตรงยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 กรอบแนวคิดจากการวิจัยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนี้ สามารถนำไปประยุกต์เพื่อใช้ศึกษาการวิจัยด้านการบริหารจัดการอื่นได้อย่างกว้างขวาง

2.2 การวิจัยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสามารถศึกษาลงในรายละเอียดในแต่ละสาขาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

2.3 การวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สามารถเชื่อมโยงสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกได้

REFERENCES

- Bang Khen District Office. (2021). **Bang Khen History**. Retrieved on May 13, 2021 from, <http://www.bangkok.go.th/bangkhen/page/sub/1600/ประวัติความเป็นมา> [In Thai]
- Badri, Masood & Davis, Donald & Davis, Donna. (1995). **A study of measuring the critical factors of quality management**. *International Journal of Quality & Reliability Management*. 12. 36-53. 10.1108/02656719510080604.
- Bodhisita, C. (2006). **Science and Art of Qualitative Research**. 2nd edition. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. [In Thai]
- Brereton, J.P. (1987). **The Encyclopedia of Religion, Volume 11**. New York: Macmillan Publishing Company.
- Buharis, D. (2000). **Strategic use of information technologies in the tourism industry**. *Tourism Management*. Essex : Pearson Education.

- Chanphet, K. and Siriwong, Pitak. (2017). **The Integration of Cultural Capital into a Creative Tourist Attraction through Participatory Process: A Case Study of Ban Chak Ngaew Community, Banglamung District in Chonburi Province**, *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, [S.l.], v. 10, n. 1, p. 111-121
- Chantawanich, S. (2011). **Data analysis in qualitative research**. (10th edition). Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Community of researchers in biological waste Circular economy and green economy. (2018). **White Papers on Science Development Technology and innovation of Thailand for the bio-economy Circular economy and green economy**. 5 November 2018.
- Department of Cultural Promotion. (2021). **Announcement of the Committee for Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage on Determination of Characteristics of Intangible Cultural Heritage 2017**. Retrieved on May 13, 2021 from, <http://ich.culture.go.th/images/stories/ich-pdf/160.pdf> [In Thai]
- Department of Cultural Promotion. (2021) . **Definition of intangible cultural heritage**. Retrieved on May 13, 2021 from, <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/meaning> [In Thai]
- Department of Tourism. (2017). **Creative Tourist Attraction Management Manual**. Retrieved on March 30, 2020 from, <https://www.dot.go.th/news/internal-audit-plan/detail/3052/8> [In Thai]
- Department of Tourism. (2021). **Creative Tourist Attraction Management Manual**. Retrieved on May 13, 2021 from, <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich> [In Thai]
- Drucker, P.F. (1954). **The Practice of Management**. New York: Harper & Row.
- Institute of Tourism Development for Environmental Conservation. (1999). **Documents for teaching policy and tourism operations Bangkok: Ecotourism**. The Development Institute of Srinakharinwirot University.
- Jittangwattana, J. (2012). **Sustainable tourism development**. Bangkok: Thailand Tourism Authority Academic Centre. In Thai]
- Julia Jung. (2018). **What is a tourism product?** Search on July, 17, 2020. Retrieved from <https://www.quora.com/What-is-a-tourism-product>

- Kaewsuriya, R. (2002). **“Sustainable Community Tourism Management”** Project lecture, *revealing tourism knowledge through the website* Sukhothai Thammathirat Open University.
- Kaufman Global. (2021). **6Ms of Production (man, machine, material, method, mother nature and measurement)**. Retrieved on May 16, 2021 from, <https://www.kaufmanglobal.com/glossary/6ms-production-man-machine-material-method-mother-nature-measurement>.
- Keitumetse, S. (2013). **“Cultural Resources as Sustainability Enablers: Towards a Community Based Cultural Heritage Resources Management (COBACHREM) model”**, *Sustainability*, 6, 70-85.
- Khamsawat, K., Pamphosuwat, C., and Puey Klang, A. (2016). **Suranaree University of Technology Institutional Research**, Granted a fund from Suranaree University of Technology.
- Koograsang, A., and Yimsual, T. (2021). **A Tourism Potential of Intangible Cultural Heritage of Bang Khen District, Bangkok, Thailand**. *Rattanakosin Journal of Social Sciences and Humanities*, 1(1), 2021, 1-16. [In Thai]
- Matsuura, K. (2001a, March 14–17). **Expert meeting on “Intangible cultural heritage - establishment of a glossary [Paper Presentation]**. Expert meeting on “Intangible Cultural Heritage - Establishment of a Glossary, Turin, Italy. https://ich.unesco.org/en/events?meeting_id=00057
- Matsuura, K. (2002b, September 23–27). **First session of the Intergovernmental Meeting of Experts on the Preliminary Draft Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage [Paper presentation]**. First session of the Intergovernmental Meeting of Experts on the Preliminary Draft Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, Paris, France.
- Milind, T. and Sunil. S. (2017). **Writing a model research paper: A roadmap**. *Journal of Postgraduate Medicine*. 63. 143. 10.4103/jpgm.JPGM_325_17.
- Ministry of Culture. (2016, May 27). **Intellectual and Cultural Heritage Committee Continuing to push forward the registration of the Thai cultural heritage**. Retrieved May 13, 2021 from, https://www.m-culture.go.th/th/article_view.php?nid=5054 [In Thai]

- Ministry of Culture. (2021a). **Minister of Culture Policy**. Retrieved on May 13, 2021 from, https://www.m-culture.go.th/mculture_th60/download/article/article_20190807150248.pdf [in Thai]
- Ministry of Culture. (2021b) . **Intangible Cultural Heritage**. Retrieved May 13, 2021 from, <http://ich.culture.go.th> [In Thai]
- Ministry of Tourism and Sports. (2021). **ASEAN Tourism Strategic Plan**. Retrieved on May 13, 2021 from, <https://www.mots.go.th/download/PolicyStrategy/2568-2559AseanTourismStrategicPlan.pdf>Ministry of Culture. (2021) . A draft of 20-years strategic direction framework for culture according to the 20-year strategic framework. Retrieved on May 13, 2021 from, https://www.m-culture.go.th/mculture_th60/download/article/article_20161115150015.pdf [in Thai]
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (2021). **Action Plan to Drive Sustainable and Creative Community Based Tourism 2018 – 2022**. Retrieved on May 13, 2021 from, <https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/secretary/download/PDF/Action%20Plan%20for%20Tourism%20Development.pdf> [In Thai]
- Ong leam, A., and, Wichittawetphaisan, P. (2018). **Quality Evaluation of Research Instruments**. *Journal of Anesthesiology*, 44 (1), 36-42. [In Thai]
- Phan-naen, P. et al. (2015). **The Use of Community History as the Instrument for Empowering People Participation in Bang Bua Canal Area**. The Thailand Research Fund.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). **Creative tourism**. *ATLAS News* no. 23, pp. 16-20. ISSN 1388-3607.
- Rao, M.S. (2020). **Spiritual Tourism: Tourists First, Tour Operators Second, And Destinations Third**. Retrieved on July 17, 2020, from https://worldfinancialreview.com/spiritual-tourism-tourists-first-tour-operators-second-and-destinations-third/?__cf_chl_jschl_tk
- Saethow, P., Kanjanawanawan, S., and Tongkaw, A. (2020). **Management Strategy (4M) of the Ancient Chinese Chak-ngeaw Community Market by First-Order Confirmatory Factor Analysis**. *Dusit Thani College Journal*, 14(3), 295-309. [In Thai]
- Schermerhorn, J. R. (2002). **Management**. (7 th ed.).New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Thai Parliament. (2021). **Government policy on tourism**. Retrieved on May 13, 2021

from, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2412 [In Thai]

UNESCO. (2021). **Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices.** Retrieved May 13, 2021 from, [https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country\[\]=00219&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs](https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country[]=00219&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs) [In Thai]

UNWTO. (2001). **The British Ecotourism Market.** Retrieved on 11 November 2019, from <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284404865>

Uttayarn, C. (2009). **Tourist Behavior.** Retrieved on 13 July 2020, from <https://touristbehaviour.wordpress.com/1>

Yukl, G. (1987, August). **A new taxonomy for integrating diverse perspectives on managerial behavior.** Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, New York.

.....

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวสำหรับชาวต่างชาติในจังหวัดนครนายก

POTENTIAL DEVELOPMENT OF LONG-STAY TOURISM FOR FOREIGNERS IN NAKHON NAYOK PROVINCE

วรินทร์นา สิริพุทธิรักษ์* และ มรกต บุญศิริชัย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Varinnar Siripooththilak* and Morakot Boosirichai

Faculty of Management Sciences, Phranakhon Rajaphat University, Bangkok, Thailand

*E-mail: varinnar@gmail.com

Received: 2022-04-08

Revised: 2022-04-08

Accepted: 2022-05-23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของจังหวัดนครนายกในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก ได้แก่ ตัวแทนจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครนายก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครนายก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนจำนวน 12 คน ในงานวิจัยนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดนครนายกมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการมาเที่ยวแบบพำนักระยะยาว ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนสามารถนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของจังหวัดนครนายกไปประยุกต์ใช้ ดังนี้ 1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านความดึงดูดใจ 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านความสามารถในการเข้าถึง 3) แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก 4) แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก 5) แนวทางการจัดการศักยภาพด้านกิจกรรม และ 6) แนวทางการพัฒนาการจัดการและบริการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเสริมสร้างการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานระดับนโยบาย

คำสำคัญ: ศักยภาพ 1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว 2 การท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว 3 ชาวต่างชาติ 4 นครนายก 5

ABSTRACT

This research aimed to study the potential of Nakhon Nayok Province as a long-stay tourism destination for foreign tourists. In-depth interview was used to collect the qualitative data with 12 key stakeholders such as the representatives of the Office of Tourism and Sports – Nakhon Nayok Province, the Tourism Authority of Thailand – Nakhon Nayok Office, local administrative organizations, and community leaders. A semi-structured interview form was used as a tool in this research. The content analysis was used to analyze qualitative data. The results found that Nakhon Nayok province have the potential to accommodate foreign tourists for long-stay tourism. The government, private, and community sector can apply the guidelines for potential development of the long-stay tourism destination in Nakhon Nayok province in order to strengthen the integration of work between departments at the policy level as follows: 1) potential development guidelines for attractiveness, 2) potential development guidelines for accessibility, 3) potential development guidelines for facilities, 4) potential development guidelines for accommodation, 5) potential development guidelines for activities, and 6) potential development guideline for tourism management and services.

Keywords: Potential 1, Tourism Elements 2, Long Stay 3, Tourism Foreigners 4, Nakhon Nayok 5

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมสำคัญของโลกและสามารถสร้างรายได้หลักให้กับหลายประเทศ (National Tourism Policy Committee, 2017) ทั้งนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ว่าเป็นหนึ่งในรายได้สำคัญของประเทศไทยที่ยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยติดอันดับ 1 ใน 10 สุดยอดจุดหมายปลายทางโลก (World Top Destination) ขององค์การการท่องเที่ยวโลก มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวน 38 ล้านคน อยู่ที่อันดับ 9

ของโลก โดยมีอัตราการเติบโตประมาณร้อยละ 8 ตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2558 และมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 1,822.75 พันล้านบาท ซึ่งอยู่ที่อันดับ 4 ของโลก เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 จากปี พ.ศ. 2560 (UNWTO, 2019) อย่างไรก็ตามสถิตินักท่องเที่ยวในปี 2562 พบว่ามีจำนวนชาวต่างชาติ 77,409,493 คน/ครั้ง ชาวไทย 227,808,257 คน/ครั้ง (Department of Tourism, 2019) นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ว่าเป็นหนึ่งในรายได้สำคัญของประเทศไทยที่ยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยประเทศไทยมีศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ และ อัยาศัยไมตรีของคนไทย

ทั้งนี้จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในภาคกลางหรือภาคตะวันออกของประเทศไทย มีแหล่งท่องเที่ยวทางนิเวศวิทยาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ น้ำตกป่าไม้ลำธาร เชื้อขนุนด่านปราการชล อ่างเก็บน้ำไม้ดอกไม้ประดับ กิจกรรมล่องแก่งและการผจญภัยตลอดทั้งปี มีความหลากหลายภูมิชาติพันธุ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมประเพณี ทำเลที่ตั้งใกล้กับกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญในการขนส่งและการเดินทางท่องเที่ยวของประเทศ (Nakhon Nayok Provincial Treasury Office, 2019) ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวกสบายเหมาะแก่การท่องเที่ยวและการพักผ่อน โดยจะเห็นได้ว่าจังหวัดนครนายกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าจะมีศักยภาพในเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงมีความพร้อมในด้านคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน แต่ทว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ซบเซาจากการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 ทำให้ภาพรวมด้านการท่องเที่ยวของไทยในปี พ.ศ. 2563 เผชิญกับปัญหาในหลายด้าน ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมต่างได้รับผลกระทบจากการระบาดครั้งนี้ การท่องเที่ยวและบริการจึงถือว่าเป็นภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเป็นอันดับต้น ๆ (Sripatum University, 2020)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของจังหวัดนครนายกเนื่องจากการท่องเที่ยวระยะยาว

มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศและมีประโยชน์ต่อชุมชนจากการท่องเที่ยวต่อมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครนายกเชิงบวก แต่ทว่าในการศึกษาครั้งนี้มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จึงนำไปสู่ข้อจำกัดของงานวิจัยด้านปริมาณ ซึ่งมีประเด็นแนวคิดเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวหลังสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 อันจะเป็นการสร้างโอกาสให้ธุรกิจและจะเป็นการกระจายรายได้ให้ชุมชนในท้องถิ่น อีกทั้งผู้เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกสามารถนำแนวทางที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามยุทธศาสตร์ที่ตั้งไว้ อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของจังหวัดนครนายก

ทบทวนแนวคิด

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Suwat T., 1998) นอกจากนี้ Boonlert J. (2005: 60-69) ได้ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง ความพร้อมในด้านคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการ

ท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ความน่าดึงดูดใจของสถานที่ 2) ความสะดวกในการเข้าถึง 3) ความประทับใจ และ 4) องค์ประกอบของการบริการ

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว เรียกว่า องค์ประกอบ 5A's คือ แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenities) ที่พัก (Accommodation) และ กิจกรรมต่าง ๆ (Activities) (Dickman S., 1996) นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 6 ประการ ได้แก่ 1. ความดึงดูดใจ (Attraction) 2. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) 3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) 4. ที่พัก (Accommodation) 5. กิจกรรม (Activity) 6. ด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว (Ancillary Services) (Pelaso, M. R. J., 2012)

ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาศักยภาพพื้นฐานที่สำคัญการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวสำหรับชาวต่างชาติในจังหวัดนครนายก ผู้วิจัยจึงใช้องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 6 องค์ประกอบหลัก หรือที่เรียกว่า องค์ประกอบ 6A's คือ ความดึงดูดใจ (Attraction) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ที่พัก (Accommodation) กิจกรรม (Activity) ด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว (Ancillary) เพื่อที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายกให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารจัดการหรือหน่วยงานภาครัฐ

และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว นำแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวและเกิดประโยชน์ต่อจังหวัดนครนายกมากยิ่งขึ้น

การท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว (Long stay tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่พำนักอยู่ในประเทศไทยเพื่อการพักผ่อนเป็นเวลา 30 วันขึ้นไป (Office of Tourism Development, 2009)

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาพำนักระยะยาวในจังหวัดนครนายกเพื่อรับรักษาสุขภาพเป็นครั้งคราว โดยมีการใช้ชีวิตประจำวันเป็นกิจกรรมหลัก และการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเสริม

จังหวัดนครนายกมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายแบบให้นักเดินทางได้สัมผัสและค้นหาทั้งแหล่งธรรมชาติ น้ำตก ป่าเขา ภาพประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ เรื่องราวของอดีตที่น่าสนใจ สิ่งก่อสร้างทางพุทธศาสนาที่งดงามและทรงคุณค่าต่อการกราบไหว้บูชา หรือแม้แต่สถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นมานักท่องเที่ยวได้ชม ได้เพลิดเพลินกับความอลังการ ตื่นตาตื่นใจ และเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของเยาวชนคนรุ่นใหม่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวมีหลายแห่ง อาทิ น้ำตกลาลิการ์ น้ำตกนางรอง น้ำตกลานรัก น้ำตกเหวนรก น้ำตกกองแก้ว น้ำตกธารรัตน์ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และอุทยานวังตระไคร้ เขื่อนขุนด่านปราการชล ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ โรงเรียนนายร้อย จปร. อุทยานพระพิฆเนศ และเมืองโบราณดงละคร เป็นต้น (Department of Mineral Resources, 2014) สอดคล้องกับสโลแกนของจังหวัดนครนายก

คือ เมืองในพื้นที่ใกล้กรุง ภูเขาแกม น้ำตกสวย รวยธรรมชาติ ปราศจากมลพิษ เนื่องจากจังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย อีกทั้งยังมีเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจ รวมทั้งยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม จังหวัดนครนายกยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิเช่น การท่องเที่ยวผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (TAT Nakhon Nayok Office, 2019)

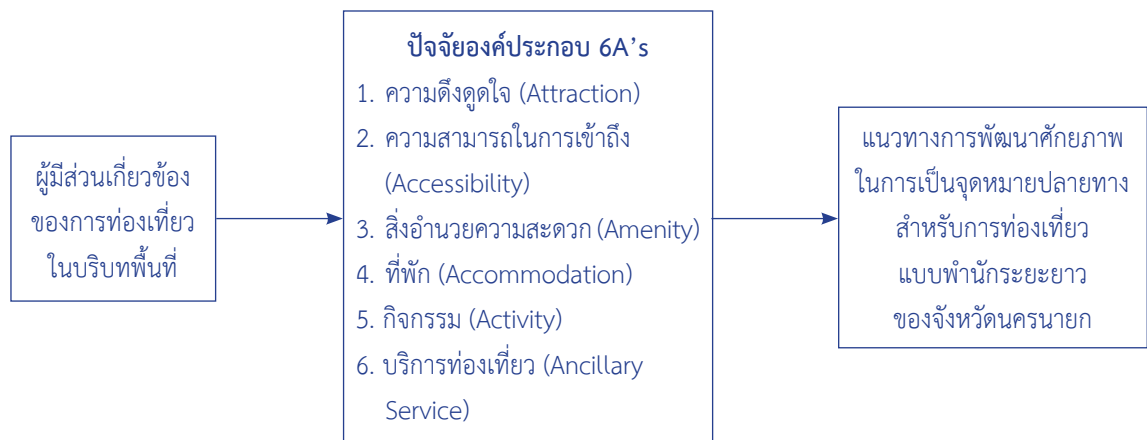
กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวสำหรับชาวต่างชาติในจังหวัดนครนายก โดยกรอบแนวคิดนั้นได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมเป็นกระบวนการหลัก ในด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 6 A's คือ 1) ความดึงดูดใจ (Attraction) 2) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) 4) ที่พัก (Accommodation) 5) กิจกรรม (Activity) 6) บริการท่องเที่ยว (Ancillary Service)

(Accommodation) 5) กิจกรรม (Activity) 6) ด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว (Ancillary Services) (Pelasol, M. R. J., 2012) จากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดไปตั้งคำถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวสำหรับชาวต่างชาติในจังหวัดนครนายก ต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดนครนายก” เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “ศักยภาพและการเตรียมความพร้อมในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก ประกอบด้วย ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครนายก ผู้อำนวยการและผู้ช่วยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครนายก สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงผู้นำชุมชนรวมจำนวน 12 ราย เนื่องจากเป็นจำนวนของข้อมูลที่อิ่มตัวสำหรับขอบเขตของการวิจัยที่ค่อนข้างแคบ และเป็นกลุ่มเป้าหมายที่คล้ายคลึงกัน (Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L., 2006) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive sampling หรือ Judgmental Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมีคำถาม 6 ข้อ เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว (Dickman S., 1996)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์รูปแบบการสนทนาแบบไม่เป็นทางการและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังจากตรวจสอบข้อมูลครบถ้วนทุกประเด็นและมีความสมบูรณ์แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล เพื่อความสมบูรณ์ จำแนกข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันกับทุกฝ่ายเพื่อหาข้อสรุปถึงแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย

ผลของศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวและสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของจังหวัดนครนายก จากการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว ได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านความดึงดูดใจ (Attraction) พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าศักยภาพด้านความดึงดูดใจของจังหวัดนครนายก คือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ร่มรื่นซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนได้แสดงความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครนายกก็เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวไม่น้อย นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมเชิงเกษตรและเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดนครนายกได้นอกจากนี้จังหวัดนครนายกยังมีกิจกรรมกีฬาซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มตีกอล์ฟและนักท่องเที่ยวกลุ่มปั่นจักรยาน อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่านอกจากการท่องเที่ยวเที่ยวในจังหวัดนครนายกแล้ว นักท่องเที่ยวที่มาพำนักระยะยาวสามารถท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง เช่น พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งเป็นเขตพื้นที่จังหวัดนครนายกแต่ทางขึ้น

อยู่จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งสามารถแวะท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงได้อีกด้วย

1.2 ผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักต่างมีความเห็นในทิศทางที่สอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันมีการทำถนนหลายเส้นทางเพื่อความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยวและลดความแออัดของการจราจรในช่วงวันหยุดซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายกเป็นจำนวนมาก ส่วนความสามารถในการเข้าถึงสถานที่พักและสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายกมีความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวซึ่งเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว หากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ผู้ประกอบการที่พักก็สามารถจัดไปรับที่สนามบินได้ แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาเองก็สามารถนั่งรถตู้ที่ฟิวเจอร์พาร์ครังสิต ซึ่งสามารถแจ้งคนขับรถให้แวะส่งยังที่พักได้ ส่วนการเดินทางในจังหวัดนครนายกนั้น หากไม่มีรถยนต์ส่วนตัวก็สามารถเช่ารถตู้หรือรถมอเตอร์ไซด์ หรือจ้างรถที่มีคนขับให้ได้ราคาไม่สูงมากนัก ทางผู้ประกอบการที่พักสามารถติดต่อรถให้ได้ ในส่วนของขนส่งสาธารณะนั้นยังไม่น่าจะมีความพร้อมในการลงทุนเนื่องจากไม่คุ้มค่าใช้จ่าย เพราะจังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดเล็ก มีพื้นที่เพียง 4 อำเภอ ประชาชนในจังหวัดต่างมีรถส่วนตัว จึงทำให้ไม่มีรถสาธารณะไว้คอยบริการ

1.3 ผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีความเห็นว่ ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดขึ้น

เพื่อให้เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น สาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและมีศูนย์ข้อมูลไว้ให้บริการนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม จังหวัดนครนายกมีสรรพสินค้าประเภทซูเปอร์มาร์เก็ตและร้านค้าชุมชน แต่ยังไม่มียห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ไว้รองรับนักท่องเที่ยว

1.4 ผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พัก (Accommodation) ผู้ให้ข้อมูลหลักต่างมีความเห็นในทิศทางที่สอดคล้องกันด้านที่พัก เนื่องจากจังหวัดนครนายกมีที่พักจำนวนมากไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวหลายระดับที่ผ่านมานักท่องเที่ยวกลุ่มสัมมนาค่อนข้างมาก จึงทำให้มีที่พักจำนวนมากในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ที่พักขนาดใหญ่ในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับ 3 ดาว ซึ่งก็มีความสะดวกสบายมากสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบางกลุ่มที่เดินทางมาพำนักระยะยาวเพื่อการพักผ่อน แต่ก็มีบางกลุ่มที่มาพำนักระยะยาวเพื่อการฝึกซ้อมกอล์ฟอย่างไรก็ตามยังมีที่พักขนาดเล็กและโฮมสเตย์อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในอนาคตได้ ส่วนการนำมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยประเภทสถานประกอบการที่พักมาใช้มีความสำคัญและเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจและปลอดภัยจากโรคระบาดโควิด 19 มากยิ่งขึ้น

1.5 ผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรม (Activity) ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันในเรื่องการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต้องการมาพำนักรในระยะยาว เนื่องจากจังหวัดนครนายกนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวน้ำตก ชมวิถภูเขา และเขื่อน ส่วนกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ การไหว้พระ การทำบุญในเทศกาลประจำปีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การชมสวนผลไม้ การศึกษาการเลี้ยงและรีดนมกระบือ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ได้แก่ การล่องแก่ง ขับรถ ATV เล่นท์บอล ไรด์ตัวลงหน้าผา ไรด์ตัวข้ามแม่น้ำวอร์คแรลลี่ ฯลฯ อีกทั้งยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬา ได้แก่ การเดิน วิ่ง ปั่นจักรยาน ตีกอล์ฟ สวนกิจกรรมเชิงสุขภาพ เช่น การนวดเพื่อการรักษาและการบำบัดด้วยสมุนไพรนั้นยังไม่มีสถานที่ใดที่มีการบริการที่ครอบคลุม มีเพียงแต่การบริการนวดแผนไทยหรือการบำบัดที่โรงพยาบาลสถานือนามัย และตามร้านนวดเท่านั้น

1.6 ผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว (Ancillary Services) พบว่า การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกนั้น สรุปโดยรวมได้ว่า มีธนาคารซึ่งอยู่ในตัวเมืองจังหวัดนครนายก และธนาคารที่ตั้งอยู่ในโลตัสซึ่งไม่ไกลกันมากนัก หากนักท่องเที่ยวต้องการเบิกเงินก็สามารถเบิกได้ที่เครื่อง ATM ซึ่งอยู่หน้า 711 และโลตัส เอ็กซ์เพลส ได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามสถานประกอบการหลายแหล่ง ไม่ว่าจะเป็น โรงแรม ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สามารถจ่ายเงินผ่านการโอนได้ จึงสะดวกปลอดภัยจึงไม่จำเป็นต้อง

ต้องใช้จ่ายด้วยเงินสด นอกจากนี้จังหวัดนครนายกมีโรงพยาบาลตั้งอยู่ทุกอำเภอ ได้แก่ โรงพยาบาลโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อำเภอเมืองนครนายก โรงพยาบาลบ้านนา อำเภอบ้านนา โรงพยาบาลปากพลี อำเภอปากพลี และโรงพยาบาลองครักษ์ อำเภอองครักษ์ ทั้งนี้ยังมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่อยู่ในพื้นที่หลายแห่ง นอกจากนี้ก็ยังมีเจ้าหน้าที่อสม. ซึ่งคอยช่วยเหลือในทุกหมู่บ้าน จังหวัดนครนายกมีความปลอดภัยสูงเพราะมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดในหลาย ๆ พื้นที่ของจังหวัด นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนและส่งเสริมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวและสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของจังหวัดนครนายก จากการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของจังหวัดนครนายก จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว โดยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก 12 ท่าน ดังนี้

แนวทางการพัฒนาศักยภาพจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของจังหวัดนครนายก

- 1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านความดึงดูดใจ
- 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านความสามารถในการเข้าถึง
- 3) แนวทางการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
- 4) แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก
- 5) แนวทางการจัดการศักยภาพด้านกิจกรรม
- 6) แนวทางการพัฒนาการจัดการและบริการท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในบริบทของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 6A's โดยมีประเด็นที่นำมาพิจารณาได้แก่ ความดึงดูดใจ (Attraction) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ที่พัก (Accommodation) กิจกรรม (Activity) ด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว (Ancillary Services) ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายกมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักต่างให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว ควรให้ความสำคัญในทุกด้านโดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับที่พัก เพื่อให้เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก

ต่างให้ความเห็นว่าการที่จังหวัดนครนายกจะเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว สิ่งที่สำคัญคือ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกิดการประทับใจและความยอมรับในการมาพำนักระยะยาวในจังหวัดนครนายกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวบอกปากต่อปากเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และนักท่องเที่ยวที่เคยมาพำนักระยะยาวอยากจะเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำ เพื่อให้ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน โดยพิจารณาความสำคัญในทุกมิติ เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวให้มีประสิทธิภาพ และมีความพร้อมในการที่จะรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งรายได้จากภาคการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงของจังหวัดนครนายกต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว พบว่า

1. ผลการศึกษาศักยภาพด้านความดึงดูดใจของจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สามารถอธิบายได้ว่าความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีอากาศบริสุทธิ์และอยู่ไม่ไกลจาก

(ก)

(ข)

ภาพที่ 2 กิจกรรมล่องแก่ง (ก) ที่พัก (ข)

กรุงเทพฯ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rungruang, P. & Na Thalang, C. (2021) ซึ่งกล่าวว่าควรใช้ประโยชน์จากที่ตั้งของจังหวัดนครนายกที่ใกล้กับกรุงเทพมหานครที่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่ใช้รวมตัวท่องเที่ยวแต่ในเมืองหลวง ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เพื่อเป็นการกระจายกลุ่มนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการเปิดตลาดกลุ่มใหม่ให้แก่จังหวัดนครนายก นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจ ชมธรรมชาติ เล่นน้ำตก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dodds & Butler (2010) ที่ว่านักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าอย่างอื่น ดังนั้นแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจึงควรรักษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้ยังคงความสวยงามตามธรรมชาติเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมีการบอกต่อและมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวในจำนวนที่เพิ่มขึ้น จังหวัดนครนายกยังโดดเด่นด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมเชิงเกษตรร่วมกับคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ

Choibamroong, T., (2010) ที่กล่าวว่าภาคเกษตรกรรมมีความน่าสนใจอย่างยิ่งต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะเป็นการนำทรัพยากรการเกษตรที่มีอยู่มาจัดเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจและเดินทางมาเยือน ซึ่งเป็นการขยายเส้นทางการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จึงเกิดการท่องเที่ยวในลักษณะทัวร์เกษตร เกษตรสัญจรหรือการทัศนศึกษาในพื้นที่เกษตรกรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดนครนายกยังมีสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Boonkhum P. and Siriwong, P. (2015) ที่กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีงามของผู้คนที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดความรัก ห่วงแหน และต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่ง Tourism Authority of Thailand (2013) กล่าวว่า การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกมีกิจกรรมการท่องเที่ยว

ผจญภัยที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางเข้าไปร่วมกิจกรรม แต่การท่องเที่ยวผจญภัยจังหวัดนครนายกยังไม่สามารถนำมาเป็นการท่องเที่ยวหลักของจังหวัดนครนายกได้เนื่องจากขาดการบริหารจัดการเพื่อสร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวควรมีการเพิ่มเติมรูปแบบกิจกรรมและการบริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี อย่างไรก็ตามจังหวัดนครนายกยังมีกิจกรรมกีฬาซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มตีกอล์ฟ นักท่องเที่ยวกลุ่ม เดิน วิ่ง และปั่นจักรยาน สอดคล้องกับ Weed & Bull (1997) ที่กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในประเทศไทยนั้น สามารถแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมได้ 3 ประเภท คือ 1) การเล่นกิจกรรมกีฬา ทำให้มีผู้สนใจเดินทางไปเพื่อชมการแข่งขัน 2) การเข้าชมกิจกรรมกีฬา สถานที่ที่จะไปต้องเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว 3) การจัดการแข่งขันกีฬา นักท่องเที่ยวเข้าร่วมแข่งขันเพื่อต้องการชัยชนะ ในงานวิจัยนี้สามารถนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยปรับรูปแบบของกิจกรรมเพื่อเป็นตัวเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวที่สนใจจังหวัดนครนายกที่ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสามารถเก็บตัวนักกีฬา เล่นกิจกรรมกีฬา และการจัดการแข่งขัน อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักสุขภาพที่ชอบผ่อนคลายด้วยการนวดและการอบประคบ ด้วยสมุนไพร ซึ่งหากจังหวัดนครนายกสามารถต่อยอดเป็นชุมชนท่องเที่ยวได้ก็จะเกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Soonthornsamai, W., Nitchaowakul, T. & Thammachat, P. (2013) ซึ่งพบว่า กลุ่มชุมชนและตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เช่น

กลุ่มสมุนไพรไทย มีการสนใจและเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างดี ความรู้ด้านสมุนไพร และการบำบัดเพื่อสุขภาพ รวมถึงชุมชนมีศักยภาพเพียงพอต่อการรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและจะทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายของธุรกิจชุมชน อันนำมาซึ่งความยั่งยืน

2. ผลการศึกษาศักยภาพด้านความสามารถในการเข้าถึงของจังหวัดนครนายกในการรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สามารถอธิบายได้ว่า จังหวัดนครนายกมีเส้นทางการคมนาคมที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้หลายเส้นทาง จึงเอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการขยายถนนเพื่อความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยวและลดความแออัดของการจราจรในช่วงวันหยุดซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายกเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ Pornthip R. & Chavalee N. (2021) ที่พบว่า การเข้าถึงจังหวัดนครนายกซึ่งมีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานคร นักท่องเที่ยวสามารถส่วนตัวกันมากก็ทำให้การจราจรติดขัดมาก การที่ไม่มีรถประจำทางเข้าถึงสถานที่เนื่องจากที่ตั้งอยู่ลึกทำให้นิยมใช้รถส่วนตัว ป้ายบอกทางหรือแผนที่ในสื่อออนไลน์ก็ยังไม่ชัดเจน การใช้สื่อออนไลน์มากกว่าป้ายบอกทางทำให้วิสัยทัศน์การชมธรรมชาติลดน้อยลง ป้ายบอก

ทิศทางที่ขาดช่วงควรปรับใช้ระบบสื่อสารออนไลน์หรือระบบแผนที่ออนไลน์ที่ระบุถึงสถานที่ประกอบกิจกรรม เพื่อลดการใช้ป้ายที่บดบังทัศนียภาพทางธรรมชาติที่สวยงาม

3. ผลการศึกษาศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถอธิบายได้ว่า จังหวัดนครนายกมีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา และการโทรคมนาคมมีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวมาก ส่วนสาธารณูปการ เช่น สถานพยาบาลและสถานีดำรงจะอยู่ในตัวจังหวัดหรืออำเภอเมืองซึ่งอาจจะห่างไกลจากบางพื้นที่ แต่ก็มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลที่ใกล้เคียงซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับผลวิจัยของ Pornthip R. & Chavalee N. (2021) ที่พบว่า จังหวัดนครนายกมีความพร้อมทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน แต่ในการท่องเที่ยวก็หาเชิงผจญภัยยังขาดในเรื่องการรักษาพยาบาลภายในจังหวัด บุคลากรที่มีความรู้ การปฐมพยาบาลหรือโรงพยาบาลที่คอยอำนวยความสะดวกในเวลาฉุกเฉินจึงส่งผลต่อความมั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความเสี่ยงควรมีการเพิ่มจุดนี้ซึ่งผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการยังไม่เข้าใจนักท่องเที่ยวที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นทั่วไป เพิ่มความเชื่อมโยงของกิจกรรมและองค์ประกอบการท่องเที่ยว กีฬาเชิงผจญภัยอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์การเข้าร่วมกิจกรรม อุปกรณ์เสริมด้านความปลอดภัย นอกเหนือจากร้านขาย

4. ผลการศึกษาศักยภาพด้านที่พัก สามารถอธิบายได้ว่า จังหวัดนครนายกมีที่พักเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเนื่องจากมีที่พักจำนวนมากไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว

หลายระดับ เหมาะกับนักท่องเที่ยวกลุ่มสัมมนาที่พักขนาดใหญ่ในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับ 3 ดาว นอกจากนี้ยังมีที่พักขนาดเล็กและโฮมสเตย์อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pornthip R. & Chavalee N. (2021) ที่ว่าที่พักในจังหวัดนครนายกเป็นแบบรีสอร์ทหรือโฮมสเตย์ลักษณะบ้านหลังไม่มีโรงแรมขนาดใหญ่ ซึ่งรองรับกลุ่มที่มาสัมมนามากกว่ากลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่จึงเป็นกลุ่มสัมมนา แต่หาที่พักในจังหวัดนครนายกจึงมีจำนวนมากแต่ไม่สามารถตอบโจทย์กลุ่มนักท่องเที่ยวได้เนื่องจากความสะดวก ปลอดภัย และการบริการยังเป็นขั้นพื้นฐาน ควรปรับให้มีบริการเสริมเช่น สถานที่ออกกำลังกาย สระว่ายน้ำ การนวด ประเภทต่าง ๆ ควรจัดโปรแกรมขึ้นควบคู่กับกิจกรรมการท่องเที่ยว กีฬาเชิงผจญภัย เพื่อกระตุ้นธุรกิจที่พักแรมภายในจังหวัดนครนายก ได้ด้วยกิจกรรมยามค่ำเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักแรมภายในจังหวัดนครนายก ผู้ประกอบธุรกิจที่พักแรมควรศึกษาความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวแล้ว ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขบริการหลักและบริการเสริมให้แก่นักท่องเที่ยว

5. ผลการศึกษาศักยภาพด้านกิจกรรม สามารถอธิบายได้ว่า จังหวัดนครนายกมีกิจกรรมที่หลากหลายโดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tippaporn M. (2013) ที่พบว่าชุมชนบ้านหินตั้ง เดิมมีอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ เป็นหลัก มีการแลกเปลี่ยนค้าขายบ้างแต่ไม่มากนัก พอมีการ

สร้างเชื่อมั่นด้านปรากรชชัฒนมาอาชีพนใหม่
ก็ตามมา โดยมีการบริการท่องเที่ยวเป็นหลัก
การค้าขายเป็นรอง เนื่องจากเป็นพื้นที่มีน้ำ
ตลอดทั้งปีทำให้เกิดกิจกรรมทางน้ำมากมาย
นอกจากนี้จังหวัดนครนายกยังมีกิจกรรมท่องเที่ยว
เชิงผจญภัย กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬา รวมไปถึง
กิจกรรมเชิงสุขภาพที่หลากหลาย สอดคล้องกับ
งานวิจัยของ Pornthip R. & Chavalee N. (2021)
ที่ว่ากิจกรรมผจญภัยบริการที่แตกต่างจากการ
ท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากว่ารูปแบบกิจกรรม
เป็นรูปแบบเดิมไม่มีการปรับเปลี่ยนเพราะไม่มี
หน่วยงานไหนรับผิดชอบเป็นงานหลักทำให้เกิด
ความจำเจ และเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เพิ่ม
แนวทางให้เป็นการออกกำลังกายมากยิ่งขึ้น
ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ
แล้วได้รับความตื่นเต้น ทำทลายลดลง ดังนั้นควรมี
การปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้เข้ากับช่วงของ
สถานการณ์การแพร่กระจายของโรคโควิด-19
ความสะอาด ปลอดภัย และช่วยส่งเสริมร่างกาย
ให้แข็งแรงสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่นักท่องเที่ยว

6. ผลการศึกษาศักยภาพด้านการจัดการ
และบริการท่องเที่ยว สามารถอธิบายได้ว่า จังหวัด
นครนายกมีศักยภาพด้านการจัดการและบริการ
ท่องเที่ยว เช่น มีธนาคาร ตู้กดเงิน ซูเปอร์มาร์เก็ต
ร้านค้า และสถานพยาบาล ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าว
สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pornthip R. &
Chavalee N. (2021) ที่พบว่า จังหวัดนครนายก
มีศักยภาพในด้านสิ่งดึงดูดใจคือทรัพยากรธรรมชาติ
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ด้านการ
บริหารจัดการ ในขณะที่ศักยภาพด้านที่พัก ด้าน
การเข้าถึง และด้านกิจกรรมควรปรับปรุง สอดคล้อง
กับงานวิจัยของ Thanisorn Y. (2561) ที่พบว่า

การส่งเสริมการบริการทางการแพทย์ ศูนย์สุขภาพ
แบบองค์รวม อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะประชาชน
มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทาง
การเกษตรและศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีสุขภาพ
ที่ดี

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถ
สรุปได้ว่า ปัจจัยทั้ง 6 ที่พบในงานวิจัยครั้งนี้
สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา
(2548) ซึ่งกล่าวว่า การท่องเที่ยวจะบรรลุ
วัตถุประสงค์ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว
หรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ สิ่งดึงดูด
ใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึงพื้นที่
ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยอีก 3 ประการ
ได้แก่ ที่พัก กิจกรรม การจัดการและบริการ
ท่องเที่ยว ยังเป็นส่วนที่สำคัญที่จะสามารถ
พัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด
นครนายกให้รองรับนักท่องเที่ยวแบบพำนักร
ยะยาวชาวต่างชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการ
เตรียมความพร้อมในการเป็นจุดหมายปลายทาง
สำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว

การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพ
ในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยว
แบบพำนักระยะยาว โดยนำร่างแนวทางที่ได้
จัดทำขึ้นไปสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา
ศักยภาพและการเตรียมความพร้อมในการเป็น
จุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักร
ยะยาวของจังหวัดนครนายก แยกเป็นประเด็น
ต่าง ๆ ตามโครงร่างแนวทางการพัฒนาศักยภาพ
ในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยว
แบบพำนักระยะยาวของจังหวัดนครนายก ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านความดึงดูดใจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่นควรประชุมร่วมกันเพื่อใช้เป็นมติและเสนอผู้มีอำนาจพิจารณาออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว โดยให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ เช่น มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ เป็นต้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนเข้าใจและตระหนักถึงการร่วมกันบำรุงรักษา พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม ร่วมกับการสังเกตการณ์และการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเฝ้าระวังภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น และป้องกันการบุกรุก ทำลาย จากบุคคลที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่อย่างไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ประชาชนในท้องถิ่นควรร่วมกันสำรวจและจัดเก็บสถิติข้อมูลและประชุมเป็นระยะเพื่อร่วมกันประเมินและเสนอผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสืบต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านความสามารถในการเข้าถึงภาครัฐมีแผนการจัดการคมนาคมและการจราจร เพื่อควบคุมความแออัดที่อาจเกิดขึ้นจากการคมนาคมและการสัญจรภายในสถานที่ท่องเที่ยว จัดให้มีรถนำเที่ยวพร้อมทั้งกำหนดตารางเวลาเดินรถนำเที่ยวเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ในพื้นที่จังหวัดนครนายก นอกจากนี้ภาครัฐควรร่วมมือกับ

ภาคเอกชนในการจัดการป้ายบอกทาง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ มองเห็นได้ง่าย และชัดเจน พร้อมติดตั้งป้ายบอกระยะทางของแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ เป็นระยะ โดยเฉพาะทางเลี้ยว หรือทางแยก ทั้งนี้หน่วยงานราชการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องกำหนดระยะเวลา และงบประมาณสำหรับการบำรุงรักษา ป้ายบอกทางและป้ายแสดงข้อมูลต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด

3. แนวทางการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภาครัฐควรมีแผนการจัดการที่ครอบคลุมในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อพร้อมรองรับนักท่องเที่ยว มีการจัดทำแผนที่หรือแผนผังของแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมทั้งอำเภอเป็นภาษาอังกฤษ หรือสองภาษา โดยติดตั้งในสถานที่สำคัญ ๆ ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นประจำในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรมีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ เป็นภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาไทย โดยติดตั้งอยู่ในบริเวณที่นักท่องเที่ยวจะเข้าถึงเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงป้ายต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอ่านได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวสูงอายุ ควรเพิ่มป้ายให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ นอกจากนี้ควรจัดการก่อสร้างถนนหรือทางเดินในสถานที่ท่องเที่ยว ให้มีความเหมาะสม เช่น จัดทำทางลาดหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้พิการ เป็นต้น จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งมีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีกำหนดและควบคุมราคาสินค้าและบริการให้มีความเหมาะสม รวมทั้งมีการจัดประชุมสร้างความ

เข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ประกอบการ ประชาชนในท้องถิ่น และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นระยะเพื่อจัดทำคู่มือ แผ่นพับ หรือเอกสารประกอบการท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติให้มาพำนักระยะยาวในจังหวัดนครนายก เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ภาคเอกชนควรดำเนินการ เพื่อเสริมการดำเนินงานของภาครัฐ ควรจัดการ ภายในสถานที่ท่องเที่ยว ให้มีที่จอดรถ มีห้องน้ำ ที่ถูกสุขลักษณะอย่างเหมาะสมและมีจำนวน เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งจัดมาตรการรักษา ความปลอดภัยเพื่อเพิ่มความปลอดภัยต่อทรัพย์สิน และตัวของนักท่องเที่ยวด้วย

4. แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก ผู้ประกอบการที่พักควรจดทะเบียนที่พักให้ถูกต้อง ตามกฎหมายเพื่อให้ภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการ สนับสนุน ให้ข้อมูล รวมถึงการจัดการอบรม ให้ความรู้และให้คำแนะนำในการเตรียมความพร้อม ตามมาตรฐานที่พักแบบพำนักระยะยาวให้เหมาะสม กับที่พักซึ่งมีขนาดและลักษณะแตกต่างกัน มีการ ให้คำแนะนำในการขอมาตรฐานสุขอนามัยของ สถานที่พักทุกแห่งเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต้องการมาพำนักระยะยาวในจังหวัดนครนายก นอกจากนี้ภาครัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องควรให้คำแนะนำด้านการ ลงทุนแก่ผู้ประกอบการ รวมถึงการวางแผน การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. แนวทางการจัดการศักยภาพ ด้านกิจกรรม ภาครัฐควรให้คำแนะนำปรึกษา ผู้ประกอบการที่พักว่าสามารถเพิ่มเติมกิจกรรม บริการได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงผู้ประกอบการ

กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับธุรกิจเพื่อจัดกิจกรรม ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่โดยรอบให้ มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และเป็นกิจกรรม ที่เหมาะต่อการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ให้สอดคล้อง กับชุมชนในท้องถิ่น รวมทั้งควรมีการร่วมกัน วางแผนการจัดกิจกรรมหรือสร้างตารางการจัด กิจกรรมร่วมกัน

6. แนวทางการพัฒนาการจัดการ และบริการท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกควรเชื่อมโยงกับ หน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล ศูนย์ส่งเสริม สุขภาพตำบล สถานีตำรวจ ธนาคาร และ สถานประกอบการต่าง ๆ ที่สามารถให้บริการ และสร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติได้ ควรมีการจัดพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการปฐมพยาบาล เบื้องต้นให้แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งมีประสานงาน กับสาธารณสุขหรือโรงพยาบาลในท้องถิ่น เพื่อติดต่อให้มีการดูแลฉุกเฉินทางการแพทย์ และเตรียมความพร้อมในการให้บริการรถพยาบาล แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่เพื่อให้มาประจำพื้นที่ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผน และส่งเสริมเพื่อพัฒนาการจัดการและบริการ ท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามควรมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจ เกิดขึ้น เช่น มีแผนป้องกันความเสี่ยงที่อาจ เกิดขึ้นได้ในกรณีที่เกิดอัคคีภัย ภัยธรรมชาติ หรือภัยจากมนุษย์ ควรมีแผนป้องกันภัยทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาว

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

1.1 ผลของงานวิจัยนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ตามนโยบายริเริ่มของจังหวัดด้านการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตามแนวทาง/มาตรการส่งเสริม การบริการที่พักแบบระยะยาว (Long Stay) รวมถึงกลยุทธ์การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว ซึ่งหน่วยงานของภาครัฐสามารถนำไปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและสนับสนุนเพื่อปรับปรุงการเตรียมความพร้อมในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดนครนายก อีกทั้งยังเสริมสร้างการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานระดับนโยบายเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลองค์ความรู้ การจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน

1.2 ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ของชุมชนและนักท่องเที่ยว

ชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากขึ้น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีรายได้และมีการกระจายรายได้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือในการวางแผน

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวได้นานขึ้น และมีการใช้จ่ายเงินที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวจะได้รับประโยชน์และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีศักยภาพและบริการที่มีมาตรฐาน เป็นสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในขณะที่พำนักระยะยาวอยู่ในจังหวัดนครนายกมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรใช้การวิจัย เชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทุกมิติ

2.2 ควรเพิ่มแนวคิดหรือการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือมาตรการความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

2.3 ควรเพิ่มแนวคิดเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวหลังสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 เพื่อให้งานวิจัยครั้งต่อไปมีความทันสมัย

2.4 ควรศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีคุณค่าทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Bangkok Business. (2019). A total of 5 world heritage sites in Thailand worth conservation. Retrieved March 14, 2019, Retrieved from <http://www.Bangkokbiznews.com/recommended/>
- Boonkhum, P. & Siriwong, P. (2015). "Development of Marketing Communication Models in Resources Cultural tourism in the lower central region." Veridain E-Journal, Vol.8, No.2, 2793-2807.
- Chittangwattana, B. (2005 A). Sustainable tourism development. Bangkok: Press and Design.
- Chittangwattana, B. (2005 b). Tourism industry. Bangkok: Press and Design (1999) Sustainable Tourism Development. Chiang Mai: Faculty of Humanities Chiang Mai University.
- Department of Mineral Resources. 2014. Segment classification for geological and mineral resource management in Nakhon Nayok Province, Bangkok.
- Department of Tourism. (2019). Statistics of tourists. Retrieved March 14, 2019, Retrieved from <https://www.mots.go.th/Emphandhu>
- Dickman, S. (1996). Tourism: An Introductory Text. Sydney: Hodder Education.
- Mahasinpaisan, T. (2013). Developing an integrated communication plan for tourism campaign in Ban Hin Tang community, Mueang District, Nakhon Nayok Province. Journal of Community Development and Quality of Life, 1 (2), 31-40.
- Nakhon Nayok Provincial Treasury Office. (2019). Report on Economic Projections of Nakhon Nayok Province for the year 2020 and 2021 (No. 4/2020). Nakhon Nayok: Nakhon Nayok Provincial Office.
- National Tourism Policy Committee. (2017). National Tourism Development Plan, 2017 - 2021.
- Office of Tourism Development. (2009). Standards for accommodation for long-term travel.
- Pelasol, M. R. J. (2012). Igcabugao: A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines. In International Peer Reviewed Journal JPAIR Multidisciplinary Research is being certified for QMS ISO 9001:2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom.
- Rungruang, P. (2016). Guidelines for promoting the service quality of adventure tourism in Nakhon Nayok Province, Thailand. Phayao : University of Phayao.

- Rungruang, P. & Na Thalang, C. (2021). A strategy to Develop Nakhon Nayok to Become a Destination for Sports Tourism in the Adventure Dimension. *Journal of Social Sciences*, Vol. 24, No. 1. Srinakharinwirot University.
- Soonthornsamai, W., Nitchaowakul, T. & Thammachat, P. (2013). *Community Health Tourism Model of Prachinburi Province for Sustainable Community Network Development*. Burapha University.
- Sripatum University (2020). Thailand' tourism Opportunities after Covid-19: should Thailand Be the Regional Medical Health Tourism Hub?. Retrieved June 23, 2020, Retrieved from <https://www.spu.ac.th/activities/26186>.
- Therdchai, C. (2010). *On Roles of the Local Administrations of Thailand in Developing Tourism under the Economic Sufficiency Theory*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute
- THE UNITED NATIONS WORLD TOURISM ORGANIZATION (UNWTO). (2019) *UNWTO Tourism Highlight 2019 Edition*.
- Tourism Authority of Thailand Nakhon Nayok Office (2009). *Nakhon Nayok. Nakhon Nayok: Publication Equipment Manufacturing Division Marketing Service Department*.
- Tourism Authority of Thailand. (2013). *Summary of research results of the project to study the situation and opportunity to promote the Eco & Adventure tourism market, Q3/2013 (July - September 2013)*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand
- Weed & Bull. (1997). Influences on Sport Tourism Relations in Britain: the Effects of Government Policy. *Tourism Recreation Research*, 22(2): 5-12.
- World Economic Forum. (2019). *Singapore Financial Development Index 2019*. Retrieved from <http://www3.weforum.org/maintenance/public.htm>
- Yuenyong, T. (2018). *People's Participation Affecting Local Development in Nakhon Nayok Province*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 5(2), 119 -135.
-

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล

ECONOMIC ADAPTATION OF THE NEW NORMAL COMMUNITY DURING COVID-19 PANDEMIC: CASE STUDY OF SONGKHLA, PHATTHALUNG AND SATUN PROVINCES.

สายฝน ไชยศรี^{1*} และ รัชพงษ์ ชัชวาล²

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประเทศไทย

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประเทศไทย

Saifon Chaisri^{1*} and Rutchapong Chatchawan²

¹Faculty of Management Sciences. Songkhla Rajabhat University, Thailand

²Faculty of Humanities and Social Science. Songkhla Rajabhat University, Thailand

*E-mail: y_saiphon@hotmail.com

Received: 2021-06-07

Revised: 2021-12-08

Accepted: 2021-12-08

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบการใช้ชีวิต การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่ชุมชนวิถีใหม่ ในพื้นที่จังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล เก็บตัวอย่างจังหวัดละ 400 ครัวเรือน รวม 1,200 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการปรับตัวในระดับปานกลาง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ทำให้มีรายได้ลดลง (65.25%) เงินออมลดลง (54.17%) และการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคสินค้าลดลง (44.75%) สำหรับสถานะการถูกเลิกจ้าง พบว่า ถูกเลิกจ้างถาวร (8.08%) ถูกลดวันลดเวลาทำงาน (7.25%) และถูกเลิกจ้างชั่วคราว (6%) มีความกังวลด้านเศรษฐกิจ ในประเด็น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น (30.94%) และกังวลว่าจะไม่มีรายได้/รายได้ลดลง อาจมีหนี้สิน (27.70%) การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ พบว่า ยังไม่มีการสร้างอาชีพใหม่เพื่อเพิ่มรายได้ (88.40%) มีเพียงการพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมสร้างทักษะใหม่ในการทำงาน (43.41%) และปรับพฤติกรรมทางการเงินใช้จ่ายใช้สอย (44.75%) ชุมชนวิถีใหม่ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ออมเงินเป็นเงินสำรองสำหรับใช้จ่ายในภาวะฉุกเฉิน (77.62%) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบอาชีพ (75.97%) วางแผนอาชีพและวางแผนการเงินในอนาคต (74.33%) ดำเนินชีวิตด้วยหลัก เศรษฐกิจพอเพียง (72.12%) เพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้มากขึ้น โดยทำอาชีพเสริม เช่น การบริการรับส่ง-อาหาร

การขายสินค้าออนไลน์ (65.21%) และพัฒนาตนเองเพื่อสร้างทักษะใหม่/ยกระดับทักษะเดิมรองรับการเปลี่ยนแปลงในอาชีพ (62.66%) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การปรับตัว เศรษฐกิจ วิถีใหม่ โรคโควิด-19

ABSTRACT

This study aimed to study the impact on living and economic adaptation during Covid-19 pandemic to New Normal community in Songkhla, Patthalung, and Satun provinces. The samples were collected from 400 households of each province, so there were 1,200 households in total. The findings revealed that the Covid-19 pandemic affected their living and adaptation at a moderate level. For the economic impact, decline in income (65.25%), in saving money (54.17%) and in purchasing power (44.75%) were found. Regarding unemployed status, permanently laid off (8.08%), reduced working day and hours (7.25%) and temporarily laid off (6%) were discovered. There were economic concerns about the higher cost of living (30.94%), no earned or reduced income and possible debt (27.70%). For economic adaptation, there was no new occupation to compensate their lost income (88.40%) but they developed the essential skill for future work (43.41%) and changed their purchasing behavior (44.75%). The new normal of economic revealed that there was saving money as emergency budget (77.62%), technological application to work (75.97%), career and financial planning for the future (74.33%), adopting the principles of sufficiency economy (72.12%), increasing opportunities to earn more income by doing additional occupations such as food delivery, online selling (65.21%) and self-development for new skills, reskills and upskills in order to prepare for career changes (62.66%) respectively.

Keywords : Adaptation, Economic, Covid-19, New normal

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โรคโควิด-19) เป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 ณ เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน และแพร่กระจายจากคนสู่คนไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว มีความรุนแรงถึงแก่ชีวิต ทำให้มีผู้ป่วยทั่วโลก และมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากที่สุดในประวัติศาสตร์ และไม่มี

แนวโน้มที่จะหยุดการแพร่กระจาย ส่งผลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อมทั่วโลก สำหรับประเทศไทยมีผู้ป่วยสะสม ในปี 2563 อยู่ที่จำนวน 6,285 ราย และเสียชีวิตรวมจำนวน 60 ราย และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ Ministry of Public Health. (2020).

ส่งผลกระทบ ต่อวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ทำให้ธุรกิจหยุดดำเนินกิจการ หรือปิดกิจการชั่วคราว ต้องเลิกจ้างหรือลดค่าจ้าง เกิดการว่างงาน สูญเสียรายได้ ที่จะทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา ทั้งปัญหาสังคม ปัญหาด้านจิตใจที่เกิดความกลัว รู้สึกสิ้นหวัง เครียด วิตกกังวลจากอันเนื่องมาจากการว่างงาน และภาวะทางการเงิน Bangkok Business. (2020). รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการกำหนดมาตรการทางด้านสาธารณสุขในการดูแลตนเองของประชาชน เช่น ล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างสังคม หรือ “Social distancing” การตั้งจุดคัดกรองต่าง ๆ Ministry of Public Health. (2020). พร้อมกับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อเสริมสภาพคล่องทางการเงิน และช่วยเหลือค่าครองชีพ ได้แก่ การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ การพักชำระหนี้ชั่วคราว การลดอัตราภาษี ลดอัตราเงินสมทบประกันสังคม การเพิ่มเงินชดเชยกรณีว่างงาน การลดค่าน้ำ-ค่าไฟ ตลอดจนมาตรการเยียวยาโควิด-19 ในโครงการคนละครึ่ง โครงการเราชนะ โครงการ ม.33 เป็นต้น Ministry of Finance. (2020). ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น ๆ ซึ่งในระยะยาว จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนที่จะร่วมกันเรียนรู้ปรับตัว ให้เกิดการดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ (New Normal) อันจะเป็นวิถีที่เหมาะสมที่จะสามารถอยู่รอด พึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นจึงทำการศึกษาการปรับตัวด้านเศรษฐกิจของชุมชนวิถีใหม่ ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อศึกษาผลกระทบการใช้ชีวิต และการปรับตัว

ด้านเศรษฐกิจ สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล โดยจังหวัดสงขลาเป็นเมืองที่มีธุรกิจหลากหลาย มีการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย มีแรงงานจำนวนมาก มีความหนาแน่นและความหลากหลายของประชากร จังหวัดพัทลุง เป็นเมืองเกษตรกรรม ทำอาชีพเกษตรกร มีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้อิทธิพลทางสังคม/วัฒนธรรม และจังหวัดสตูล ที่เป็นเมืองการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ ซึ่งทั้ง 3 พื้นที่มีบริบทที่แตกต่างกัน แต่ก็ล้วนได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจทั้งสิ้น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม มีความสมบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบและความวิตกกังวลด้านเศรษฐกิจ ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

2. เพื่อศึกษาการปรับตัวด้านเศรษฐกิจของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่

ข้อมูลผลกระทบ การใช้ชีวิต การปรับตัวด้านเศรษฐกิจของประชาชน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่ชุมชนวิถีใหม่ ของจังหวัดสงขลา พัทลุงและสตูล

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาหรือวางแผนด้านเศรษฐกิจ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบ การปรับตัววิถีใหม่ (New Normal) โควิด-19 (COVID-19) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล

ขอบเขตด้านเวลา ใช้เวลาศึกษา 7 เดือน (พฤศจิกายน 2563-พฤษภาคม 2564)

ขอบเขตด้านพื้นที่ จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล

บททวนแนวคิด

แนวคิดการปรับตัววิถีใหม่ (New Normal)

New Normal คือ ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ โดย Royal Society (2020) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ประกอบด้วยวิถีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติ และการจัดการในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 นั้น อธิบายได้ว่า เป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ โดยผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูงขึ้น ขณะที่ประชาชนมีรายได้ลดลง มีหนี้สินมากขึ้น มีเงินออมลดลง และการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคสินค้าลดลง สำหรับสถานการณ์จ้างงาน พบว่า ลูกจ้างถูกเลิกจ้างถาวรมีจำนวนมากขึ้น บางส่วนถูกลดวันลดเวลาทำงาน และถูกเลิกจ้างชั่วคราว เหล่านี้ทำให้ประชาชนเกิดความกังวลด้านเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้มีชีวิตรอด ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตแบบใหม่ เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับ

ความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจ และธุรกิจ นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์วิธีการจัดการใหม่ในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย สุขอนามัย การศึกษา การสื่อสาร การทำธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้กลายเป็นความปกติใหม่ เมื่อเวลาผ่านไปทำให้เกิดความคุ้นชิน กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของคนในสังคม

แนวทางการปฏิบัติตนในการปรับตัวตามแบบวิถีใหม่ (New Normal) ด้านเศรษฐกิจ

การปรับตัวตามแบบวิถีใหม่ด้านเศรษฐกิจ จากสถานการณ์โควิด-19 (Ad Addic, 2020) ดังนี้

ด้านการทำงาน เกิดการทำงาน “ระยะไกล” และการทำงานรูปแบบ “ออนไลน์” คนในองค์กรจะศึกษาและใช้เครื่องมือในการสื่อสารระยะไกล เช่น แอปพลิเคชันติดต่อสื่อสาร แพลตฟอร์มต่าง ๆ แรงงานหรือลูกจ้างต้องสร้างอาชีพใหม่เพื่อเพิ่มรายได้ เพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้มากขึ้น โดยทำอาชีพเสริม เช่น การบริการรับส่ง-อาหาร การขายสินค้าออนไลน์ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบอาชีพ ด้วยการพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมสร้างทักษะใหม่ในการทำงาน ยกย่องทักษะเดิมรองรับการเปลี่ยนแปลงในอาชีพ วางแผนอาชีพและวางแผนการเงินในอนาคต และปรับพฤติกรรมทางการเงินการใช้จ่ายใช้สอย รวมถึงการออมเงินเพื่อเป็นเงินสำรองสำหรับใช้จ่ายในภาวะฉุกเฉิน ในส่วนผู้ประกอบการจะลงทุนกับการใช้เทคโนโลยีในการทำงานมากขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจด้านเทคโนโลยี E-Commerce และธุรกิจออนไลน์จะเติบโต

“เงินตราดิจิทัล” จะถูกนำมาใช้เต็มรูปแบบ การฟื้นฟูเศรษฐกิจต้องอาศัยภาครัฐและธุรกิจขนาดใหญ่ในการพยุงเศรษฐกิจโดยรวม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล ข้อมูลปี พ.ศ. 2563 จังหวัดสงขลา มีจำนวน 1,435,968 คน Strategy Division of Songkhla Province. (2020A). จังหวัดพัทลุง มีจำนวน 524,865 คน Strategy Division of Phatthalung Province. (2020C). และจังหวัดสตูล จำนวน 323,586 คน Strategy Division of Satun Province. รวมจำนวนประชากร 2,284,419 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนทั่วไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล โดยใช้วิธีการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) กำหนดความ คลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05

จังหวัดสงขลา แทนค่าสูตรได้ $N = 1,435,968 / 1 + 1,435,968(0.05)^2 = 399.99$ จังหวัดพัทลุง แทนค่าสูตรได้ $N = 524,865 / 1 + 524,865(0.05)^2 = 399.99$ จังหวัดสตูล แทนค่าสูตรได้ $N = 323,586 / 1 + 323,586(0.05)^2 = 399.99$ เก็บข้อมูลเป็นครัวเรือน จังหวัดละ 400 ครัวเรือน จากนั้น สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบพื้นที่ (Area Sampling) แต่ละจังหวัดแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 อำเภอตามขนาดประชากร คือ ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก เรียงลำดับดังนี้

จังหวัดสงขลา ใช้พื้นที่ อำเภอเมือง สงขลา (302 ครัวเรือน) อำเภอสทิงพระ (33 ครัวเรือน) อำเภอคลองหอยโข่ง (65 ครัวเรือน)

จังหวัดพัทลุง ใช้พื้นที่ อำเภอควนขนุน (108 ครัวเรือน) อำเภอเขาชัยสน (105 ครัวเรือน) อำเภอบางแก้ว

จังหวัดสตูล ใช้พื้นที่ อำเภอละงู (206 ครัวเรือน) อำเภอควนโดน (121 ครัวเรือน) อำเภอทุ่งหว้า (73 ครัวเรือน)

เครื่องมือ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ โดยแบบสอบถาม ทางส่วนกลางได้สร้างขึ้น เพื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 38 แห่ง ผ่านตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ แบบสอบถาม มี 2 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 เรื่องการปรับตัวของสมาชิกในครัวเรือน ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรค โควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) ข้อมูลครัวเรือน 2) ผลกระทบที่ครัวเรือนได้รับ 3) สามารถการปรับตัวของสมาชิก 4) สรุปผลกระทบและความสามารถปรับตัว และ 5) แนวปฏิบัติชีวิตวิถีใหม่ของครัวเรือน การสร้างความเชื่อมั่นและความต้องการในการป้องกันแก้ปัญหา และ ชุดที่ 2 เรื่องความวิตกกังวลของสมาชิกในครัวเรือน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ 2) การจัดการความวิตกกังวล 3) ผลกระทบเชิงบวก และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยมีระดับวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

1= น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง
4 = มาก และ 5 = มากที่สุด ระดับค่าเฉลี่ย
กำหนดค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 น้อยที่สุด, 1.81 – 2.60
น้อย, 2.61 – 3.40 ปานกลาง, 3.41 – 4.20 มาก
และ 4.21 - 5.00 มากที่สุด

วิธีดำเนินการ ดำเนินการเก็บข้อมูล
โดย นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งก็คือ นักศึกษา
ที่เข้าร่วมโครงการ โดยจัดทำหนังสือแนะนำ

โครงการวิจัยเป็นเอกสารนำในการลงพื้นที่
เก็บข้อมูลภาคสนาม ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก
และเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จากกลุ่ม

ตัวอย่าง 2 กลุ่ม ทั้งกลุ่มประชาชนทั่วไป
ในพื้นที่ และกลุ่มผู้นำหรือผู้บริหารองค์กร
ที่เกี่ยวข้อง แล้วรับแบบสอบถามกลับเพื่อนำมา
ตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
ทำการประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ผลกระทบและความวิตกกังวลด้านเศรษฐกิจ และ 2) การปรับตัวของสมาชิกในครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การวิถีใหม่ ดังนี้

1. ผลกระทบและความวิตกกังวลด้านเศรษฐกิจของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบด้วย

ข้อมูลครัวเรือน ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ครัวเรือนได้รับ ผลกระทบเกี่ยวกับสถานการณ์ถูกเลิกจ้าง ความวิตกกังวลของสมาชิกในครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1.1 ข้อมูลครัวเรือน ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง สถานภาพการศึกษาของสมาชิก อาชีพหลักและอาชีพเสริมของหัวหน้าครัวเรือน รายได้รวมของสมาชิกต่อเดือน เปรียบเทียบรายจ่าย-รายได้ของครัวเรือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลครัวเรือนของจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล

ข้อมูลครัวเรือน	สงขลา		พัทลุง		สตูล		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน							
1-3 คน	196	49.00	154	38.60	113	28.25	38.62
4-6 คน	180	45.00	217	54.39	227	56.75	52.04
6 คนขึ้นไป	24	6.00	28	7.02	60	15.00	9.34
สถานภาพการศึกษาของสมาชิก							
มีสมาชิกกำลังศึกษาอยู่	216	54.00	235	58.75	281	70.25	61.00
ไม่มีสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่	184	46.00	165	41.25	119	29.75	39.00
อาชีพหลักหัวหน้าครัวเรือน							
ราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างรัฐ	88	22.00	45	11.25	37	9.25	14.17
พนักงาน ลูกจ้างบริษัท/ธุรกิจเอกชน	27	6.75	5	1.25	5	1.25	3.08
รับจ้าง/รับจ้างรายวัน	52	13.00	44	11.00	63	15.75	13.25
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	128	32.00	80	20.00	107	26.75	26.25
เกษตรกรรวม/ประมง	48	12.00	179	44.75	164	41.00	32.58
กลุ่มอาชีพ (เช่น ทอผ้า จักสาน)	0	0	13	3.25	1	0.25	1.17
อื่น ๆ	57	14.25	34	8.50	23	5.75	9.5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลครัวเรือน	สงขลา		พัทลุง		สตูล		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
อาชีพเสริมของหัวหน้าครัวเรือน							
ไม่มี	246	61.50	183	45.75	232	58.00	55.08
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	80	20.00	81	20.25	52	13.00	17.50
เกษตรกรรม	49	12.25	71	17.75	64	16.00	15.33
รับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวัน	16	4.00	42	10.50	24	6.00	6.83
กลุ่มอาชีพ (เช่น ทอผ้า จักสาน)	4	1.00	15	3.75	6	1.50	2.08
อื่น ๆ	5	1.25	8	2.00	25	6.25	3.17
รายได้รวมของสมาชิกต่อเดือน							
ไม่เกิน 30,000 บาท	260	65.00	334	83.50	343	85.75	78.08
30,001-50,000 บาท	94	23.50	47	11.75	44	11.00	15.42
มากกว่า 50,000 บาท	46	11.50	19	4.75	13	3.25	6.50
เปรียบเทียบรายจ่าย-รายได้ครัวเรือน							
เพียงพอและเหลือเก็บ	97	24.25	71	17.75	97	24.25	22.08
เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ	201	50.25	150	37.50	201	50.25	46.00
ไม่เพียงพอ โดยไม่มีการกู้ยืม	43	10.75	54	13.50	43	10.75	11.67
ไม่เพียงพอ มีการกู้ยืมจากในระบบ	56	14.00	122	30.50	56	14.00	19.50
ไม่เพียงพอ มีการกู้ยืมจากนอกระบบ	3	0.75	24	6.00	3	0.75	2.50

ตารางที่ 1 ข้อมูลครัวเรือนภาพรวมพบว่า ครัวเรือนมีจำนวนสมาชิก 4-6 คน ร้อยละ 52.04 สถานภาพการศึกษาของสมาชิก มีสมาชิกกำลังศึกษาอยู่ ร้อยละ 61.00 อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน คือทำธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 26.25 ไม่มีอาชีพเสริม ร้อยละ 55.08 รายได้รวมของครัวเรือนต่อเดือน ไม่เกิน 30,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 78.08 เมื่อเปรียบเทียบรายจ่าย-รายได้ของครัวเรือน มีเพียงพอแต่ไม่

เหลือเก็บ ร้อยละ 46.00 และเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลครัวเรือน 3 พื้นที่ พบว่า

จังหวัดสงขลา มีความแตกต่างจากพื้นที่พัทลุงและสตูล คือ ครัวเรือนมีสมาชิก 1-3 คน พัทลุงและสตูล มีสมาชิก 4-6 คน อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนทำธุรกิจ/ค้าขาย พัทลุงและสตูลทำเกษตรกรรม/ประมง

1.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ครัวเรือนได้รับ ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

สถานภาพทางเศรษฐกิจ	จังหวัด	ผลกระทบ (ร้อยละ)		
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่มีผล
รายได้	สงขลา	7.00	54.75	34.00
	พัทลุง	7.00	73.00	20.00
	สตูล	11.25	68.00	20.75
	รวม	8.42	65.25	24.92
การใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภค สินค้าต่าง ๆ	สงขลา	19.00	43.50	30.50
	พัทลุง	32.50	43.25	24.25
	สตูล	30.00	47.50	22.50
	รวม	27.17	44.75	25.75
ภาระหนี้สินในระบบ	สงขลา	22.50	14.25	50.50
	พัทลุง	33.25	9.75	57.00
	สตูล	24.00	8.25	66.50
	รวม	26.58	10.75	58.00
ภาระหนี้สินนอกระบบ	สงขลา	10.75	12.50	60.50
	พัทลุง	13.75	9.00	77.25
	สตูล	11.75	5.25	83.00
	รวม	12.08	8.92	73.58
เงินออม	สงขลา	7.25	50.75	28.75
	พัทลุง	5.75	57.25	37.00
	สตูล	8.25	54.50	37.25
	รวม	7.08	54.17	34.33

จากตารางที่ 2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ ด้านรายได้ พบว่า มีรายได้ลดลง คิดเป็นร้อยละ 65.25 ด้านการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคสินค้าต่าง ๆ พบว่าลดลง คิดเป็นร้อยละ 44.75 ด้านภาระหนี้สินในระบบ พบว่า ไม่มีผลกระทบ คิดเป็นร้อยละ

58.00 ด้านภาระหนี้สินนอกระบบ พบว่า ไม่มีผลกระทบ คิดเป็นร้อยละ 73.58 ด้านเงินออม พบว่า ลดลง คิดเป็นร้อยละ 54.17 โดยทุกจังหวัดได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจทุกด้านไม่ต่างกัน

1.3 ผลกระทบเกี่ยวกับสถานะการถูกเลิกจ้าง ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสถานะการถูกเลิกจ้าง

สถานการณ์ถูกเลิกจ้าง ของสมาชิกในครัวเรือน		สงขลา (ร้อยละ)	พัทลุง (ร้อยละ)	สตูล (ร้อยละ)	รวม (ค่าเฉลี่ย)
ถูกเลิกจ้างถาวร	มี	5.25	9.00	10.00	8.08
	ไม่มี	94.75	91.00	90.00	91.92
ถูกเลิกจ้างชั่วคราว	มี	4.50	5.75	7.75	6.00
	ไม่มี	95.50	94.25	92.25	94.00
ถูกลดวันทำงาน/ลดเวลาทำงาน (รายได้ลด)	มี	6.00	9.00	6.75	7.25
	ไม่มี	94.00	91.00	93.25	92.75

จากตารางที่ 3 สถานการณ์การเลิกจ้าง โดยรวม พบว่า มีสมาชิกในครัวเรือนที่ถูกเลิกจ้างถาวร คิดเป็นร้อยละ 8.08 ถูกเลิกจ้างชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ 6.00 และถูกนายจ้างลดวัน ลดเวลาทำงาน ทำให้รายรับลดลง คิดเป็นร้อยละ 7.25 โดยทุกพื้นที่ที่มีสถานะการถูกเลิกจ้างไม่ต่างกัน

1.4 ความวิตกกังวลของสมาชิก

ในครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ ผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของความวิตกกังวลของสมาชิกในครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ

ความวิตกกังวลของสมาชิกในครัวเรือน	สงขลา (ร้อยละ)	พัทลุง (ร้อยละ)	สตูล (ร้อยละ)	รวม (ค่าเฉลี่ย)
จะถูกเลิกจ้าง/ไม่มีงานทำ	25.25	31.67	26.18	27.70
จะไม่มีรายได้/รายได้ลด และอาจมีหนี้สินเพิ่มขึ้น	25.50	40.90	27.18	31.19
วิตกกังวลเกี่ยวกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น	25.25	36.91	30.67	30.94
วิตกกังวลเพราะทำให้ต้องเปลี่ยนวิธีการทำงาน (ทำงานที่บ้าน /ทำเป็นช่วงเวลา)	25.25	27.43	26.18	26.29

จากตารางที่ 4 ความวิตกกังวลของสมาชิกในครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่พบว่า ประชาชนมีความวิตกกังวลเป็นบางครั้ง โดยเรื่องที่วิตกกังวลมากที่สุด เรียงลำดับ คือ วิตกกังวลเกี่ยวกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 30.94 วิตกกังวลว่าจะไม่มีรายได้/รายได้ลดลง และอาจมีหนี้สินเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 31.19 วิตกกังวลที่จะถูกเลิกจ้าง/ไม่มีงานทำ คิดเป็น

ร้อยละ 27.70 และต้องเปลี่ยนวิธีการทำงาน เช่น ทำงานเป็นกะ/เป็นช่วงเวลา คิดเป็นร้อยละ 26.29

2. การปรับตัวของสมาชิกในครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ ส่ววิธีใหม่ ได้แก่ การปรับตัว วิธีการผ่อนคลาย ความสามารถในการเรียนรู้เพื่อปรับตัว ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของการปรับตัวด้านเศรษฐกิจของสมาชิกในครัวเรือน

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19	สงขลา (ร้อยละ)	พัทลุง (ร้อยละ)	สตูล (ร้อยละ)	รวม (ค่าเฉลี่ย)
การสร้างอาชีพใหม่ของสมาชิกเพื่อการเพิ่มรายได้				
ไม่มี	92.48	85.50	87.22	88.40
มีอาชีพใหม่	7.52	14.50	12.78	11.60
การขยาย ลดหรือปิดธุรกิจ				
ดำเนินการปกติเหมือนเดิม	23.56	21.80	31.83	25.73
ขยายธุรกิจ	0.75	1.50	0.50	0.92
ลดขนาดของธุรกิจลง	11.78	8.52	8.02	9.44
ปิดธุรกิจ	1.75	1.50	1.50	1.58
การพัฒนาตนเอง โดยสร้างทักษะใหม่/ยกระดับทักษะเดิม				
ไม่มีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น	56.89	61.40	51.38	56.56
มีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น	43.11	38.50	48.62	43.41
วิธีการพัฒนาตนเอง				
การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์	36.59	29.32	35.59	33.83
การเรียนรู้จากผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ	11.53	10.53	18.55	13.54
การเรียนรู้โดยการอ่าน ค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ	15.79	13.28	16.79	15.29
การเข้ารับการฝึกอบรม	3.51	5.51	11.53	6.85
พฤติกรรมกรใช้จ่ายใช้สอยเพื่ออุปโภค/บริโภค				
การปลูกผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน	39.10	63.25	65.16	55.84
การทำอาหารทานเองในครัวเรือน	82.96	88.25	93.98	88.40

ตารางที่ 5 (ต่อ)

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19		สงขลา (ร้อยละ)	พัทลุง (ร้อยละ)	สตูล (ร้อยละ)	รวม (ค่าเฉลี่ย)
การซื้อสินค้าออนไลน์		36.09	28.25	32.08	32.14
การสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ		18.30	4.50	6.25	9.68
การดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์		11.28	5.75	6.77	7.93
การวางแผนการใช้เงินของครัวเรือน	มี	81.95	82.75	81.20	81.97
	ไม่มี	18.05	17.25	18.80	18.03
การวางแผนด้านอาชีพของครัวเรือน	มี	66.67	63.50	69.92	66.70
	ไม่มี	33.33	36.50	30.08	33.30

จากตารางที่ 5 การปรับตัวด้านเศรษฐกิจของสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวม ประเด็นการสร้างอาชีพใหม่ของสมาชิก เพื่อการเพิ่มรายได้ พบว่า ไม่มีการประกอบอาชีพใหม่ คิดเป็นร้อยละ 88.40 ประเด็นผลกระทบในการประกอบธุรกิจของสมาชิก พบว่า สมาชิกในครัวเรือนไม่มีใครทำธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 61.60 โดยครัวเรือนได้รับผลกระทบ คิดเป็นร้อยละ 36.09 ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 17.54 ประเด็นการขยาย ลดหรือปิดธุรกิจ พบว่า มีการดำเนินการปกติเหมือนเดิม คิดเป็นร้อยละ 25.73 ประเด็นการพัฒนาตนเอง โดยสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นในการทำงาน หรือยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้นของสมาชิกในครัวเรือน เพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต เพื่อการสร้างรายได้/อาชีพ พบว่า ไม่มีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 56.56 ใกล้เคียงกับ มีการพัฒนาตนเอง คิดเป็นร้อยละ 43.41 ประเด็นวิธีการพัฒนาตนเอง พบว่า มีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 33.83 ประเด็นพฤติกรรม

การจับจ่ายใช้สอยเพื่ออุปโภค/บริโภคของครัวเรือน พบว่า มีการทำอาหารทานเองในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 88.40 มีการปลูกผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55.84 มีการซื้อสินค้าออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 32.14 ตามลำดับ ประเด็นเรื่อง การวางแผนการใช้เงินของครัวเรือน พบว่า มีการวางแผนการใช้เงิน คิดเป็นร้อยละ 81.95 และ ประเด็นการวางแผนด้านอาชีพ พบว่า มีการวางแผนด้านอาชีพของครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 66.70 โดยทุกพื้นที่ที่มีการปรับตัวไม่ต่างกัน

วิธีการผ่อนคลายความวิตกกังวล

เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า วิธีการผ่อนคลายมากที่สุด คือ ออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 36.69 รองลงมาคือ ฟังเพลง คิดเป็นร้อยละ 24.22 และดูหนัง คิดเป็นร้อยละ 23.96

โดยมีการขอคำปรึกษาจากบุคคลอื่น เมื่อมีความวิตกกังวลของสมาชิกในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63.83 โดยผู้ที่สมาชิกในครัวเรือน

ขอปรึกษาเมื่อมีความวิตกกังวลมากที่สุด คือ ครอบครัว/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 48.67

สรุปผลกระทบและความสามารถเรียนรู้เพื่อปรับตัวด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบพบว่า ประชาชนทุกวัย ได้รับผลกระทบระดับปานกลาง โดย กลุ่มวัยเรียน คิดเป็นร้อยละ 39.60 กลุ่มวัยทำงาน คิดเป็นร้อยละ 50.75 กลุ่มวัยสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 42.31 ส่วนความสามารถในการเรียนรู้

เพื่อปรับตัว พบว่า ประชาชนทุกวัย มีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อปรับตัว อยู่ในระดับปานกลาง โดย กลุ่มวัยเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.24 กลุ่มวัยทำงาน คิดเป็นร้อยละ 58.51 กลุ่มวัยสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 44.65 โดยทุกพื้นที่ที่มีการปรับตัวไม่ต่างกัน

3. แนวปฏิบัติชีวิตวิถีใหม่ของครัวเรือนสู่ชุมชนวิถีใหม่ด้านเศรษฐกิจ จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของแนวปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ

แนวปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจเพื่อรับมือการระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกใหม่	สงขลา (ร้อยละ)	พัทลุง (ร้อยละ)	สตูล (ร้อยละ)	รวม (ค่าเฉลี่ย)
เพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้มากขึ้น โดยทำอาชีพเสริมหรืออาชีพที่หลากหลาย เช่น การบริการรับส่ง-อาหารขายออนไลน์	62.25	63.69	69.68	65.21
นำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบอาชีพ-เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย	74.61	68.27	85.02	75.97
ดำเนินชีวิตด้วยหลัก เศรษฐกิจพอเพียง (ลดรายจ่าย ลดการจับจ่ายสินค้าที่ไม่จำเป็น)	61.03	75.75	79.57	72.12
ออมเงินเป็นเงินสำรองสำหรับใช้จ่ายในภาวะฉุกเฉิน	75.50	69.08	88.28	77.62
พัฒนาตนเองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอาชีพ	63.91	53.13	70.93	62.66
วางแผนอาชีพและวางแผนการเงินในอนาคต	74.31	73.13	75.56	74.33

จากตารางที่ 6 แนวปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจเพื่อรับมือกับการระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกใหม่เรียงลำดับ ดังนี้

ออมเงินเป็นเงินสำรองสำหรับใช้จ่ายในภาวะฉุกเฉิน คิดเป็นร้อยละ 77.62 นำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย 75.97 วางแผนอาชีพและวางแผนการเงินในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 74.33 ดำเนินชีวิตด้วยหลัก เศรษฐกิจพอเพียง (ลดรายจ่าย ลดการจับจ่ายสินค้าที่ไม่จำเป็น) คิดเป็นร้อยละ 72.12 เพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้มากขึ้น โดยทำอาชีพเสริม หรืออาชีพที่หลากหลาย เช่น การบริการรับส่ง-อาหาร การขายสินค้าออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 65.21 และพัฒนาตนเองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 62.66 ตามลำดับ

ความต้องการการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลด้านเศรษฐกิจ พบว่า ต้องการสนับสนุน/จ่ายเงินเยี่ยวยา บัตรประชารัฐ โครงการคนละครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 78.70 รองลงมา คือ การสนับสนุนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การทำงาน อาชีพที่มั่นคง ราคาแพงเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 76.50 การสนับสนุนเกี่ยวกับอุปกรณ์ อุปกรณ์ บริโภค อุปกรณ์ประกอบอาชีพ เช่น พันธุ์พืช คิดเป็นร้อยละ 58.90 ช่วยเหลือเรื่องหนี้สิน เงินสหกรณ์ การกู้ดอกเบี่ย้น้อยพักชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 31.25 การลดรายจ่าย ได้แก่ ลดหย่อนภาษี ค่าน้ำ ค่าไฟ คิดเป็นร้อยละ 22.75 ควบคุมราคาสินค้า คิดเป็นร้อยละ 22.25 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ต่อประชาชน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประชาชนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ ทำการเกษตร หรืออาชีพธุรกิจส่วนตัว ยังไม่ได้รับผลกระทบมากนัก มีเพียงบางส่วนที่ได้รับผลกระทบมาก คือ กลุ่มลูกจ้าง/แรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ De-aod Pongmanat. (2020). ที่กล่าวว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เป็นผลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ โดยหากประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีงานทำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่หากเศรษฐกิจไม่ดี ก็จะทำให้ประชาชนเกิดปัญหาการว่างงาน ทำให้ไม่มีรายได้ อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ ประชาชนได้รับผลกระทบในเรื่องเดียวกัน คือ การอุปโภค บริโภคลดลง เงินออมลดลง ยังไม่มีรายได้ใหม่ ๆ ส่งผลทำให้เกิดการปรับตัวในการวางแผนใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น และการออมเงินสำรองไว้ใช้จ่ายในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ad addict. (2020) ที่กล่าวถึง New Normal ด้านการเลือกซื้อสินค้าหรือการบริการไว้ว่า ผู้บริโภคจะเลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นมากขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าทรัพยากรที่มีอยู่จะถูกใช้ตอบสนองพื้นฐานของการมีชีวิตอยู่ได้

การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีแนวคิดและวิถีปฏิบัติเป็นไปตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการปลูกพืช

ผักสวนครัว ทำอาหารเพื่อการบริโภคในครัวเรือน
 ดังแนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
 ที่ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน
 ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต Chaipattana
 Foundation. (2011).

ชีวิตตามแบบวิถีใหม่ (New Normal)
 จะเป็นแนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ
 จากการสำรวจ ได้แนวทางการปรับตัวตามแบบ
 วิถีใหม่ (New Normal) ดังนี้ 1) รูปแบบ
 การทำงานแบบใหม่ ผู้ประกอบการจะลงทุนกับ
 การใช้เทคโนโลยีในการทำงานมากขึ้น หลายธุรกิจ
 เรียนรู้ถึงวิธีการใช้เทคโนโลยีในการทำงานมากขึ้น
 และเห็นถึงข้อดีในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ เพื่อลด
 ปัญหาของพลังงานคนอีกด้วย 2) ได้แนวทาง
 การประกอบธุรกิจ ได้แก่ 2.1 จากการใช้ชีวิต
 ในรูปแบบใหม่ด้านสาธารณสุข ผู้คนจะยังสวม
 หน้ากากอนามัยเป็นพฤติกรรมปกติมากกว่าเดิม
 หน้ากากอนามัยกลายเป็น “สินค้าแฟชั่น”
 เป็นสินค้าที่นำมาใส่ความคิดสร้างสรรค์เพื่อความ
 สวยงามได้ นอกจากนั้นยาสามัญประจำบ้าน
 ที่เพิ่มขึ้นคือ ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดทาง
 การแพทย์ เช่น เจลล้างมือ, แอลกอฮอล์ หรือ
 ถุงมือ สิ่งของเหล่านี้จะกลายเป็นอุปกรณ์ทั่วไป
 ที่ทุกบ้านต้องมี และ 2.2 จากการใช้ชีวิตในรูปแบบ
 ใหม่ด้านการรับประทานอาหาร นิยมซื้อกลับบ้าน
 และนิยมทำอาหารทานเอง และมีความระมัดระวัง
 ในการเลือกทาน “เนื้อสัตว์แปลก” ดังนั้นธุรกิจ
 การส่งอาหาร การค้าของสด สินค้าเกษตรจึง
 เติบโตได้ 2.3 การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ด้านการ
 ทำงานและการศึกษา จะใช้รูปแบบออนไลน์มาก
 ขึ้น หลักสูตรออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้ทักษะใหม่

และการทดสอบจะมีการใช้ระบบออนไลน์มากขึ้น
 2.4 การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ ต้องการเข้าถึง
 เทคโนโลยีที่ใช้รับรู้ข่าวสารได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
 เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในการรับรู้ข่าวสารที่ดี
 ที่สุด สถานการณ์ที่สุ่มเสี่ยงและวิธีการรับมือ
 เป็นสิ่งที่ผู้คนสนใจมากขึ้น สอดคล้องกับบทวิเคราะห์
 ผลกระทบมิติสังคมไทยจากโควิด-19 Bangkok
 Business. (2020). ที่เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาท
 ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การเรียน
 การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ที่จะต้องปรับตัวเรียนรู้
 เทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ประเด็นดังกล่าวจะเป็น
 แนวทางในการประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจ
 ในสถานการณ์โควิด-19

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผลกระทบ
 ด้านเศรษฐกิจต่อประชาชนในสถานการณ์
 การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับ
 ปานกลาง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ ทำการ
 เกษตร มีเพียงบางส่วนที่ได้รับผลกระทบมาก
 คือ กลุ่มลูกจ้าง/แรงงาน จึงเสนอแนะให้ประชาชน
 นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน
 เพื่อลดรายจ่าย และมีเงินเหลือเก็บสำรองไว้ใช้
 ยามฉุกเฉิน ใช้ชีวิตเรียบง่ายมากขึ้น ประหยัด
 ให้มากขึ้น วางแผนการเงินและอาชีพ ปรับเปลี่ยน
 รูปแบบการใช้ชีวิตให้เป็นนิสัย จนเป็นวิถีพอเพียง
2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชาชน
 มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น
 การจะไม่มีรายได้/รายได้ลดลง อาจมีหนี้สิน
 เพิ่มขึ้น และการถูกเลิกจ้าง/ไม่มีงานทำ จึงเสนอแนะ

ให้ประชาชนสร้างอาชีพเสริม เพื่อให้มีหลายอาชีพ ที่ทำให้มีรายได้จากหลาย ๆ ช่องทาง เพื่อความมั่นคงในอนาคต

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ชีวิตตามแบบวิถีใหม่ (New Normal) ด้วยรูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ จึงเสนอแนะให้ผู้ประกอบการ นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานให้มากขึ้น

4. เสนอแนะหน่วยงานภาครัฐควรให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และเชื่อถือได้ทันกับเวลา เพื่อจะได้เตรียมพร้อมในการประกอบ

อาชีพ เช่น เวลาเปิด-ปิดร้านอาหาร การนั่งรับประทานอาหารที่ร้าน การเข้าออกจังหวัดและการกักตัวของแต่ละจังหวัด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยงบประมาณจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณคณณักรัณญ์ทุกท่านจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

REFERENCES

- Ad Addic. (2020). **Full! 60 New Normal Theories That Will Occur, All Divided into 10 Types From Compilation of Ad Addict.** Retrieved 20 January 2021, From <https://www.adaddictth.com/Knowledge/ 60-New-Normal-Covid>.
- Ad Addict. (2020). **Full! 60 New Normal Theories That Will Occur, All Divided into 10 categories : From the compilation of Ad Addict.** [online] Accessible from : <https://www.adaddictth.com/Knowledge>. Searched on January 20, 2021.
- Bangkok Business. (2020). **‘New Normal’ What is? When COVID-19 Push us into life ‘New normal way’!**. Accessible from : <https://www.bangkokbiznews.com/ news>. Searched on January 20, 2021.
- Bangkok Business. (2020). **The impact of Thai society from COVID-19.** Accessible from : <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/650293>. Searched on January 13, 2021.
- Chaipattana Foundation. (2011). **Sufficiency economy.** Accessible from : <https://www.Chaipat.or.th/theory>. Searched on April 21, 2021.
- De-aod Pongmanat. (2020). **Impact of the Coronavirus-2019 Outbreak on Occupations Food delivery service.** Journal of Mahachulanakaratus. 6(7), p.131 – 144.
- Ministry of Finance. (2020). **Measures for care and treatment of the effects from Coronavirus (COVID-19).** [online] Accessible from : <https://www.mof.go.th/th/view/>. Searched on January 20, 2021.

- Ministry of Public Health. (2020). **A report of the coronavirus infection situation in 2019.** Accessible from : <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/situation>. Searched on January 20, 2021
- Strategy Division of Phatthalung Province. (2020C). **Development Plan of Phatthalung Province : 5 Year 2018 – 2022.** Revision Year 2020. (Copy documents).
- Royal Society. (2020). Dictionary of The Royal Society 2020. Bangkok : Aroon Printing.
- Strategy Division of Songkhla Province. (2020A). **Development Plan of Songkhla Province : 5 Year 2018 – 2022.** Revision Year 2020. (Copy documents).
- Strategy Division of Satun Province. (2020D). **Development Plan of Satun Province : 5 Year 2018 – 2022.** Revision Year 2020. (Copy documents).
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** 3rdEd. New York : Herper and Row Publications.
- Traimongkolkul Phongphan. (2010). **Research design.** Bangkok : Kasetsart University Publisher. p.215-259.
-

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม
ของบ้านวังหาด ตำบลตลิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย

DEVELOPMENT OF GASTRONOMY TOURISM ROUTE
BY USING CULTURAL CAPITAL OF BAN WANGHAD, TALINGCHAN,
BAN DAN LAN HOI DISTRICT, SUKHOTHAI PROVINCE

ขวัญชนก นัยจริญ^{1*} และ วาสนี มีเครือเอี่ยม²

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประเทศไทย

Khwanchanok Naijarun^{1*} and Wasinee Meekrua-iam²

Thai Language Program, Humanities and Social Sciences Faculty, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

*E-mail: nkhwanchanok@psru.ac.th

Received: 2022-02-20

Revised: 2022-04-27

Accepted: 2022-04-27

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเมนูอาหารพื้นถิ่นตามฤดูกาล และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังหาด ตำบลตลิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นศูนย์กลาง กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือ สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวังหาด จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าเมนูอาหารพื้นถิ่นตามฤดูกาลของ บ้านวังหาดใช้วัตถุดิบที่หาง่ายในท้องถิ่น คือ เมนูอาหารจากพืชผัก เช่น ผักหวาน เห็ดป่า หน่อไม้ ใบมะม่วงอ่อน ผักตูด ชะอม เป็นต้น เมนูอาหารจากปลาที่มาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ สร้างความโดดเด่นให้แก่เมนูอาหารโดยนำเรื่องเล่า ภูมิปัญญา และการจัดสำรับที่ใช้ภาชนะจากธรรมชาติเพื่อแสดงเอกลักษณ์แห่งวิถีชีวิต ผลการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม จำนวน 1 เส้นทาง ประกอบด้วยสถานที่ 8 จุดท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติ ลิ้มลอง สัมผัสกับวัตถุดิบจากแหล่งผลิตธรรมชาติ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากชุมชน ผลการทดลองประสิทธิภาพของเส้นทางพบว่าเส้นทางที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.53$)

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงอาหาร ทุนทางวัฒนธรรม บ้านวังหาด

ABSTRACT

This research aimed to study seasonal local food menus and to develop the routes of gastronomy tourism by using cultural capital of Ban Wanghad, Talingchan, Ban Dan Lan Hoi district, Sukhothai province. The process has been done by qualitative research and applied Community Based Research (CBR) which emphasized on collaboration of every concerned part as the center. The research target group was 20 members of Ban Wanghad Community Based Tourism Club. Data were analyzed by descriptive analysis. The result of research revealed that seasonal local food menus of Ban Wanghad used the ingredients that were available in the area. The food menus were from vegetable such as Phakwan, wild mushrooms, bamboo shoots, young mango leaves, Phak Tud and acacia etc. The menus of tilapia from natural water resources made the outstanding point for food menus by bringing the stories, wisdom and food presentation set up in containers that from nature to represent the uniqueness of lifestyle. The result of developing the routes of gastronomy tourism by using cultural capital for 1 route consisted of 8 tourist attraction spots. There were activities that allowed tourists to participate, perform, taste and touch with the ingredients from natural resources and sell the souvenirs of the local community. The result of the experiment of effectiveness of the route was found that the created route was efficient by considering from satisfaction of tourists and it was at very good level ($\bar{X} = 4.53$).

Keywords : Gastronomy Tourism, Cultural Capital, Ban Wanghad

บทนำ

บ้านวังหาด ตำบลตลิ่งชัน อำเภอ บ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่พื้นที่ราบเชิงเขา บ้านวังหาดเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดสุโขทัย เนื่องจากมีการขุดพบโครงกระดูกของมนุษย์ในยุคโบราณ การค้นพบแหล่งเตาถลุงเหล็กขนาดใหญ่ รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ในยุคโบราณที่ทำจากเหล็กอีกจำนวนมากกระจายทั่วบริเวณพื้นที่ อีกทั้งสภาพภูมิศาสตร์ที่อยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา จึงมีพืชพรรณธัญญาหารตามฤดูกาล และ

มีอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ลำพันเป็นแหล่งประมงน้ำจืดของคนในหมู่บ้าน จึงทำให้ผู้คนดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การทำเกษตรกรรมจึงเป็นอาชีพหลักของผู้คน จากงานวิจัยของ Wuthichomphu et al. (2015) ประการหนึ่งอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของบ้านวังหาด ว่าบ้านวังหาดมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มายาวนาน โดยสำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย ได้ดำเนินการสำรวจ ขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านวังหาด พบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

ยุคก่อนประวัติศาสตร์สมัยเหล็ก โดยพบโครงกระดูกมนุษย์ 2 โครง ด้านโบราณวัตถุพบโบราณวัตถุหลากหลาย เช่น เครื่องมือหิน กำไลหิน กำไลสำริด ลูกปัดแก้ว ลูกปัดหิน กลองมโหระทึกสำริด เครื่องมือเหล็กจำพวกขวาน ใบหอก ดาบ ฆวนก ตะกรันที่เกิดจากการถลุงเหล็ก นอกจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์แล้ว คนในชุมชนบ้านวังหาดยังมีประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ตำนานท้องถิ่น อาหารพื้นบ้าน และพืชผักสมุนไพรที่มีความโดดเด่นอีกด้วย และงานวิจัยของ Wiriyasumon et al. (2018) ที่พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และยกระดับเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนภาคเหนือตอนล่าง สู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีข้อค้นพบว่าชุมชนบ้านวังหาดเป็นแหล่งโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของจังหวัดสุโขทัย มีการพบหลักฐานทางโบราณคดีหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นขวานหิน ภาชนะดินเผา เครื่องมือเหล็ก โครงกระดูก ลูกปัดหิน เครื่องประดับที่ทำจากทองคำและเงิน รวมทั้งเตาถลุงเหล็ก นอกจากนี้บ้านวังหาดยังมีโบราณสถาน และสถานที่สำคัญ วิถีวัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ตำนานท้องถิ่น อาหารพื้นบ้าน และพืชผักสมุนไพร ซึ่งเป็นทุนทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถนำมาเป็นทุนในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยเจ้าบ้านคือชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความสำนึกร่วมในคุณค่าของทรัพยากรดังกล่าวผ่านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยใช้เอกลักษณ์เกี่ยวกับอาหารเป็นศูนย์กลางในการสร้างเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว มุ่งสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชนผ่านเรื่องราวของอาหาร เช่น การค้นหาวัตถุดิบเพื่อนำมาประกอบอาหาร การได้ลงมือประกอบอาหาร ลิ้มลอง และรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับอาหารผ่านการบอกเล่าของคนในชุมชนเจ้าของพื้นที่ ดังที่ Kritmanorote & Disatapundhu (2019) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบหนึ่งในเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของ UNCTAD การจัดเทศกาลอาหารเป็นการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ผสานกับความเป็นชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นการมอบประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังสามารถผลักดันระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศได้อีกด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของท้องถิ่น และการใช้ชีวิตของนักท่องเที่ยวอีกด้วย สอดคล้องกับ Suanpang et al. (2016) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงอาหารจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมอาหารเป็นตัว บอกเล่าเรื่องราวของชุมชน และหากมีการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว

เชิงอาหารในชุมชนจะก่อให้เกิดรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ Yokkhun (2020) ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทยว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารต้องนำเอกลักษณ์ของพื้นที่มาสร้างเป็นเรื่องราว เรื่องเล่าเกี่ยวกับอาหารแต่ละชนิด เช่น รายการอาหารที่น่าสนใจ ภาชนะที่บรรจุ สรรพคุณของวัตถุดิบ และมีผู้รู้คอยสื่อความหมายอธิบายให้นักท่องเที่ยวฟัง ควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติการทำอาหาร สร้างการรับรู้จากประสาทสัมผัส ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวบ่อย ๆ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารที่สืบทอดกันมาในชุมชน ควรมีการจัดรายการนำเที่ยวพร้อมกิจกรรมให้ร่วมลงมือปฏิบัติ ต้องมีกิจกรรมแปลกใหม่สร้างสรรค์ มีภาคีเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยว ใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงการันตีความอร่อยและสนุก สร้างความเชื่อมั่นด้านความสะอาด ถูกหลักอนามัย ซึ่งผู้วิจัยนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารในพื้นที่บริบทของบ้านวังหาด ตำบลดิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย

บ้านวังหาด ตำบลดิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการขับเคลื่อนของชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวังหาด ร่วมกับศูนย์การศึกษาอนุกระบะและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านด่านลานหอย โดยใช้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เป็นหลัก ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปเส้นทางดังกล่าวได้รับความนิยมลดลง ดังนั้นเพื่อให้เกิด

ความหลากหลายของเส้นทางจัดการท่องเที่ยวและเพื่อให้ชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวังหาดได้ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังหาดเพื่อให้เป็นอีกทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวได้ไปสัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังหาด โดยใช้วัฒนธรรมอาหารเป็นศูนย์กลางของเส้นทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเมนูอาหารพื้นถิ่นตามฤดูกาลของบ้านวังหาด ตำบลดิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังหาด ตำบลดิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย

ทบทวนแนวคิด

1. อัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่น
อาหารพื้นถิ่นเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่แสดงอัตลักษณ์และตัวตนของคนในพื้นที่นั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี อาหารมีความสำคัญต่อการเป็นตัวแทนที่จะนำเสนอสังคมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้น (Hall, 2003) ซึ่งจะสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นของอดีตและปัจจุบัน (Boniface, 2003) โดยการผลิต การปรุง และการรับประทานอาหาร เป็นกิจกรรมที่ผูกพันกับวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนาน
อัตลักษณ์มีความสัมพันธ์กับอาหารเนื่องจากอาหารสัมพันธ์กับกลุ่มคนและภูมิศาสตร์

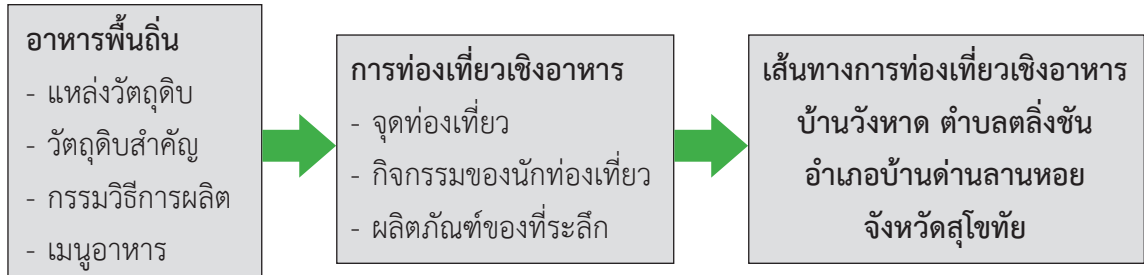
รูปแบบอาหารถูกเชื่อมโยงถึงคนพื้นเมืองและภูมิภาคซึ่งอาหารบางเมนูก็นำชื่อของสถานที่มาตั้งเป็นชื่ออาหาร รสชาติภาพลักษณ์ รูปแบบอาหาร และสถานที่ แหล่งกำเนิดของอาหาร เป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ กลุ่มคนในพื้นที่สามารถบอกอัตลักษณ์ของอาหารจานหลักเชื่อมโยงถึงสถานที่ได้เป็นอย่างดี แหล่งกำเนิดของอาหารเป็นรากฐานหลักของภูมิศาสตร์และอัตลักษณ์ของผู้คน อาหารเป็นวัฒนธรรมที่แสดงความหลากหลาย แสดงถึงสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์ได้ อาหารไม่ว่าจะเป็นเมนูอาหารหลัก อาหารประจำวัน หรืออาหารในเทศกาลก็เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์พื้นที่ได้ อาหารพื้นถิ่นเป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมที่แม้จะมีการผสมผสานของวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ก็ยังคงแสดงอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่นั้น ๆ (Rachelle & Saltzman, 2015) ดังนั้นอาหารพื้นถิ่นจึงมักถูกใช้ป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเนื่องจากอาหารพื้นถิ่นสามารถเป็นตัวแทนในการบอกเล่าเรื่องราว วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมายาวนานให้นักท่องเที่ยวได้สร้างประสบการณ์ เช่น อาชีพ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมได้

2. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากอาหารไทยมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทั้งในด้านวัตถุดิบ รสชาติ และคุณประโยชน์ ดังที่ Suanpang (2016) กล่าวถึงเอกลักษณ์ของอาหารไทยที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารว่าอาหารไทยมีที่มา มีความหลากหลายของอาหารในแต่ละภูมิภาค มีความ

ได้เปรียบในเชิงสุขภาพ มีวัตถุดิบที่เป็นเอกลักษณ์บางพื้นที่มีอิทธิพลจากอาหารชาววัง และมีจุดเด่นในเรื่องของรสชาติ และ Dangsungwal & Pasunon (2020) กล่าวถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารของประเทศไทยว่ามีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมการบริโภคอาหารที่เกิดจากการแบ่งภูมิภาค ทรัพยากรทางธรรมชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ชาติพันธุ์ และศาสนา โดยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารของประเทศไทยที่โดดเด่นมี 3 ลักษณะ คือการท่องเที่ยวเชิงอาหารริมทาง (Street Food) การท่องเที่ยวเชิงอาหารรูปแบบเทศกาลอาหาร (Food Festival) และการท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นถิ่น (Local Food Tourism) ซึ่ง Dangsungwal & Pasunon (2020) อธิบายถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นถิ่นว่าเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ด้วยการนำเสนอผ่านอาหารและการบริโภคที่มีเฉพาะในท้องถิ่น และยังกล่าวถึงเทคนิคการจัดกิจกรรมด้วยฐานการเรียนรู้อาหารพื้นถิ่นว่าเจ้าของพื้นที่ควรเล่าถึงประวัติอาหาร วิธีการเลือกวัตถุดิบ และสาธิตวิธีการทำ ส่วนนักท่องเที่ยวควรได้ทำกิจกรรม เช่น การลงมือปรุง การจัดเสิร์ฟอาหารบนพื้นฐานวิธีการรับประทานแบบดั้งเดิม จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารสามารถนำมาบูรณาการกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้โดยออกแบบการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ มีส่วนร่วม มีกิจกรรม และสร้างประทับใจร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่และควรมีผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อสร้างความทรงจำหรือการระลึกถึงด้วย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR : Community Based Research) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนบ้านวังหาด หมู่ที่ 2 ตำบลลิ้นช้าง อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย มาร่วมใช้ศักยภาพของตนร่วมศึกษาสืบค้นวัฒนธรรมอาหารเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชน กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวังหาด จำนวน 20 คน ดำเนินการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาความต้องการของคนใน

พื้นที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism)

2. ประชาสัมพันธ์โครงการไปยังชาวบ้าน

ในชุมชน กลุ่มอาชีพ และชมรมท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านวังหาด เพื่อสร้างทีมวิจัยชุมชนโดยมีผู้สนใจเข้าร่วม 20 คน

3. ประชุมทีมวิจัยชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยน

ทัศนะ ความคิดเห็น และประสบการณ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ สร้างความเข้าใจและวางกรอบการทำงาน

4. ประชุมกำหนดประเด็นที่จะศึกษา

สำรวจรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

5. สัมภาษณ์อาสาสมัครในชุมชนเกี่ยวกับ

เมนูอาหารพื้นถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมอาหารของคนในชุมชนบ้านวังหาด และนำข้อมูลมาสนทนากลุ่ม

6. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอ

ผลการเก็บข้อมูลและหารือกับชุมชน เกี่ยวกับเมนูอาหารพื้นถิ่นตามฤดูกาลรวมถึงวัฒนธรรมอาหารของคนในชุมชนบ้านวังหาด

7. ทีมวิจัยประชุมร่วมกันวิเคราะห์

สรุปประเด็น และสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหาร โปรแกรม 1 วัน

8. ทดสอบประสิทธิภาพของเส้นทาง
ท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สร้างขึ้น

9. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว
เชิงอาหารโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังหาด
ตำบลลิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัด
สุโขทัย ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. เมนูอาหารพื้นถิ่นตามฤดูกาลของ
บ้านวังหาด ตำบลลิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย
จังหวัดสุโขทัยแสดงวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นของ
คนบ้านวังหาดว่ามีวิถีชีวิตเกษตรกรรม รวมถึง
ภูมิประเทศอยู่บริเวณที่ราบลุ่มเชิงเขา ลักษณะ
อาหารการกินจึงมักเป็นเมนูพืชผักตามฤดูกาล
ดังนี้

เดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ เมนูอาหาร
ที่ชาวบ้านมักรับประทาน คือ ยำยอดโสมมะม่วงอ่อน
ยำยอดผักตอง ยำเตา (สำหรับน้ำจืด) ใส่ลูกมะขวง
แกงผักหวานใส่ไข่มดแดง แกงผักตูด (ต้นโสมะคึก)
ใส่ไข่มดแดง ต้มไข่มดแดง ไข่เจียวใส่ไข่มดแดง
ส้มตำใส่ไข่มดแดง

เดือนมีนาคม – เมษายน ช่วงนี้เป็น
ฤดูของการเก็บผัก ผักหวาน ผักตูด (ผักมะคึก)
ลูกผักสาบ ยอดผักสาบ ซะอม ผักเสี้ยว โดยเฉพาะ
ผักหวาน เป็นเมนูอาหารพื้นถิ่นที่ชาวบ้านนิยม
นำมารับประทาน เช่น แกงเลียงผักหวานใส่
ไข่มดแดง ฉาบ (ผัด) ผักหวานจิ้มน้ำพริกกะปิ
ต้มจืดผักหวาน ยำผักหวาน แกงป่าใส่ปลาแห้ง
ไข่เจียวผักหวาน เมนูผักซะอม แกงป่า ทอดไข่
ใส่ซะอม ซะอมนึ่งจิ้มน้ำพริกปลาร้า เมนูผักตูด
(ผักมะคึก) นำมาแกงป่าใส่ปลาแห้ง แกงกะทิ

นำมาต้มจิ้มน้ำพริก แกงส้มใส่ไข่มดแดง เมนู
ผักเสี้ยวมาแกงแบบพื้นบ้านเนื้อหมูหรือเนื้อไก่
และใส่ปลาร้า ต้มจิ้มน้ำพริก ลูกผักสาบจิ้มน้ำพริก
ปลาอย่าง

เดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ช่วงนี้
หน่อไม้เริ่มแทงหน่อ หน่อหว่า หน่อก้าน (ต้นฉลุ)
ต้นปรัง ต้นดอกกระเจียว เมนูอาหารจึงมีการใช้
วัตถุดิบเหล่านี้ เช่น วัตถุดิบจากหน่อไม้ ได้แก่
แกงหน่อไม้ใส่ใบย่านาง หน่อไม้ต้มจืดใส่กระดูกหมู
หน่อไม้ต้มจิ้มน้ำพริก ผัดหน่อไม้ใส่ไข่ หมก
หน่อไม้ป้อน เมนูหน่อหว่า หน่อก้าน นำมา
ปลอกเปลือกตัดเป็นท่อน ๆ เป็นวัตถุดิบในแกงส้ม
ต้มกะทิปลาทุ แกงป่าพื้นบ้าน หรือจิ้มน้ำพริก
ปลาร้า เมนูดอกกระเจียวนำมาล้างสด ๆ มาจิ้ม
น้ำพริก หรือเอามาต้มจิ้มน้ำพริก หรือใส่ผสมแกง
ป่าอื่น ๆ เมนูน้ำสมุนไพรจากดอกกระเจียวนำมา
ต้มทำ น้ำสมุนไพร เมนูจากลูกปรัง นำมาทำขนม
คือ ขนมปรัง นอกจากนี้ยังนำลูกปรังมาแปรรูป
เป็นแป้งเพื่อใช้ทำขนมได้ตลอดทั้งปี

เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม เป็นช่วง
กลางฤดูฝน อากาศชื้นจึงมีเห็ดขึ้นตามป่า เช่น
เห็ดไข่ห่าน เห็ดไข่เหือง (เห็ดฉงก) เห็ดหล่ม
(เห็ดหลังเขียว) เห็นจึงเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการ
ประกอบอาหาร เช่น แกงเลียงใส่ปลาร้าและ
ยอดแมงลัก เห็ดต้มหรือนึ่งจิ้มกับน้ำพริกข่าหรือ
น้ำพริกตำ แหนมเห็ด

เดือนกันยายน – ตุลาคมเป็นช่วง
ของฤดูฝนมีเห็ดแป้ง เห็ดงอย ส่วนใหญ่ก็จะนำมา
แกงป่าและแกงส้ม หลังจากเห็ดนี้ยุบไปแล้วจะมี
เห็ดโคนขึ้นมาในช่วงกลางเดือนกันยายนจนถึง
ปลายเดือนตุลาคม เมนูเห็ดโคน เช่น ต้มยำ
เห็ดโคน เห็ดโคนผัดน้ำมันหอย แกงเลียงเห็ดโคน

ແໜ່ນເຫຼັດໂຄນ ລາບເຫຼັດໂຄນ ການນຳເຫຼັດໂຄນ
ມາຄອມອາຫານໄວ້ຫນ້າໃນຊ່ວງຄູ່ອື່ນ ໆ ເຊັ່ນ ເຫຼັດໂຄນ
ຕາກແຫ້ງ ເຫຼັດໂຄນອັດຂວດ

ເດືອນພຸດສິຈາຍນ - ອັນວາດມ ເລີ່ມເຂົ້າ
ຄູ່ຫນາວ ເຫຼັດລຸມຈະຂຶ້ນຕາມຂອນໄມ້ຜຸ ໆ ແລະຂຶ້ນ
ໂດຍເລືອກເລືອກໄມ້ເຕັງ ໄມ້ຮັງ ເມນູຈາກເຫຼັດລຸມ
ມັກນຳມາແກ່ງປຸງພື້ນບ້ານໃສ່ຄູ່ຝັກຍາວໃສ່ນ້ຳປາລາຣ້າ
ແໜ່ນເຫຼັດລຸມ ແກ່ງເລີຍ ແລະໃນຊ່ວງເດືອນນີ້ຂາວບ້ານ
ຈະປູກຟັກຝັກສວນກຣັວ ເຊັ່ນ ຝັກກາດເຊີວ ຕົ້ນຫອມ
ຝັກຊີລາວ ຝັກຄະນ້າ ກວາງຕຸ້ງ ເມນູຝັກກາດເຊີວ ເຊັ່ນ
ຝັກກາດເຊີວແກ່ງໃສ່ປາແຫ້ງສັ້ນລຸມມະກອກ ແກ່ງຝັດ
ນ້ຳມັນໃສ່ໂຄງກະດູກໝູໃສ່ຕົ້ນຝັກຊີ ຝັກກາດເຊີວຕັ້ມ
ຫຼືອື່ນຈິ່ງນ້ຳຟຣິກ

ນອກຈາກນີ້ເມນູທຸກຄູ່ຄູ່ທີ່ມີງານໃຫຍ່ ໆ
ເກີດຂຶ້ນໃນຜູ້ບ້ານ ເຊັ່ນ ງານຂຶ້ນບ້ານໃໝ່ ງານບວກຟຣະ
ງານສຸພ ງານປອຍ ທຳບຸຣຸດທິສຳກັບຜູ້ລ່ວງລັບ
ຄື ແກ່ງຫຸ້ວລານ ປາລາລິເປັນປາທີ່ອາດຢູ່ຕາມ
ຮຽນສາດບຣິເວນອ່າງເກັບນ້ຳແມ່ລຳພັນ ເມນູອາຫານ
ຂອງຂາວບ້ານຈິ່ງມັກໃຊ້ປາລາລິເປັນວັດຖຸດິບ ເຊັ່ນ
ເມີຍປາລາລິ ນ້ຳຟຣິກປາລາລິ ລາບປາລາລິ ປາລາລິ
ນີ້ມະຫຼ່ວງ ຕັ້ມຍຳປາລາລິ ເປັນຕົ້ນ

ຈະເຫັນໄດ້ວ່າເມນູອາຫານພື້ນຖິ່ນ ປະເພດ
ອາຫານກາວ ຂອງບ້ານວັງຫາດເກືອບທຸກເມນູປະກອບ
ໄປດ້ວຍວັດຖຸດິບຕາມຄູ່ຄູ່ ຄື ຝັກນານາຊນິດ ເຫຼັດ
ຫນ້າໄມ້ ໄມ້ຕຸດແດງ ແລະ ປາລາລິ

ສ່ວນເມນູຂົນຫນາວມີທັງຂົນຫນາວ
ທີ່ໃຊ້ຮັບປະທານເລືອກເລືອກເລືອກ ແລະຮັບປະທານ
ທັງໄປ ດ້ວຍຢ່າງຂົນທີ່ໃຊ້ປະກອບຟິດິກຣຽມ ຄື
ຂ້າວຕັ້ມເຂາວກາວ ໃຊ້ຂ້າວຕັ້ມຫຼັກໂບດອາດຟຸກເຊືອກແລ້ວ
ນຳໄປແຂວງທີ່ເຂາວກາວກ່ອນລຸ່ມມື້ທຳເຄຊະຕຣກຣຽມ
ຂົນເຊີຍໃຊ້ໃນງານອອກຟຣຣາ ໄຫວ້ບຣຣພຸຣຸຊ
ສ່ວນຂົນທີ່ຮັບປະທານທຸກຄູ່ຄູ່ ຄື ຂົນປຣຸງ
ເພາະໃຊ້ແປ້ງທີ່ ທຳຈາກລູກປຣຸງເປັນວັດຖຸດິບຫຼັກ

ຈາກເມນູອາຫານຕາມຄູ່ຄູ່ ທີ່ມີວິຈິຍ
ໄດ້ຄັດເລືອກເມນູອາຫານມາໃຊ້ສຳຫຼັບການສ້າງ
ແລະທຸກລຸ່ມເສັ້ນທາງໃນຄັ້ງນີ້ ໂດຍມີເຄຣດໃນການ
ຄັດເລືອກ ຄື ອາຫານທີ່ຈະນຳມາໃຊ້ໃນເສັ້ນທາງການ
ທຸກເຖີຍຕ້ອງຢູ່ໃນແຫຼ່ງວັດຖຸດິບຂອງບ້ານວັງຫາດ
ອາຫານແຕ່ລະເມນູຕ້ອງໃຊ້ວັດຖຸດິບທີ່ຫາງ່າຍແລະຢູ່ໃນ
ບ້ານວັງຫາດ ມີກຣຽມວິທີການຜຸລິຕາມກຸມິປັດຖະຍາ
ສາມາດແສດຖະກະບວນການຜຸລິຕຳຫຼັກທຸກເຖີຍຫມ
ແລະມີສ່ວນຮ່ວມໄດ້

อาหารพื้นถิ่น “บ้านวังหาด”

ขนมปรัง

เมี่ยงปลานิล

สำหรับอาหารพื้นถิ่น “บ้านวังหาด”

ภาพที่ 2 เมนูอาหารพื้นถิ่นบ้านวังหาด

เมนูอาหารพื้นถิ่นที่คัดเลือก คือ เมนูจากปลา ได้แก่ เมี่ยงปลานิล น้ำพริกปลานิล ต้มยำปลานิล เมนูจากผัก ได้แก่ ส้มตำผักหวาน ผักปลอดสารพิษ สลัดผักปลอดสารพิษ เครื่องดื่มคือน้ำสมุนไพร และขนมปรัง โดยนำเอกลักษณ์ของพื้นที่มาสร้างเป็นเรื่องราว ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่ลำพัน สวนผักของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านวังหาด มีการบอกเรื่องเล่าเกี่ยวกับอาหารแต่ละชนิด เช่น รายการอาหารที่น่าสนใจ ภาชนะที่บรรจุอาหาร คือ บรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ มีการบอกเล่าสรรพคุณของวัตถุดิบ เช่น ความแตกต่างระหว่างปลานิลธรรมชาติและปลานิลเลี้ยง ความแตกต่างระหว่างผักหวานป่าและผักหวานบ้าน ตลอดเส้นทางมีนักสื่อความหมายชุมชนคอยอธิบายให้นักท่องเที่ยวฟังตามจุดท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติการทำอาหาร

ตั้งแต่การเก็บวัตถุดิบกระทั่งการประกอบอาหาร สร้างการรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านสื่อโซเชียลเพื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหาร มีภาคีเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยว คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านด่านลานหอย สร้างความเชื่อมั่นด้านความสะอาดถูกหลักอนามัย โดยให้เชฟพื้นบ้านใส่หมวก ผ้ากันเปื้อน หน้ากากอนามัย และถุงมือ

2. เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหาร

โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมอาหารของบ้านวังหาด ตำบลลิ้นช้าง อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมอาหาร ร่วมกับชาวบ้านและนักวิจัย

ชุมชน จึงได้กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหาร จำนวน 1 เส้นทาง เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวหนึ่งวัน (One Day Trip) โดยมีแนวคิดคือ “เฟลิตเฟลีนไปกับธรรมชาติและวัฒนธรรมตามวิถีของคนวังหาด รู้จักเมนูอาหารพื้นบ้าน ชมแหล่งผลิตวัตถุดิบอาหารจากธรรมชาติ ร่วมทำอาหารเลิศรสไปกับเชฟพื้นบ้าน และลิ้มรสอาหารพื้นถิ่นตามแบบฉบับของคนวังหาด” มีรายละเอียดเส้นทางท่องเที่ยว 8 จุดท่องเที่ยว กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ดังนี้

จุดท่องเที่ยวในเส้นทาง จุดที่ 1 วัดจอมศรีรัตนมงคล (วัดวังหาด) เป็นจุดนัดพบต้อนรับนักท่องเที่ยวมีการจัดเตรียมน้ำสมุนไพรพื้นถิ่น และพานักท่องเที่ยวกราบพระขอพรพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ในวิหารวัดจอมศรีรัตนมงคล (วัดวังหาด) จุดที่ 2 พิพิธภัณฑ์โบราณคดีบ้านวังหาด

เรียนรู้รากเหง้าชุมชนยุคก่อนประวัติศาสตร์จากโบราณวัตถุ โดยนักสื่อความหมายชุมชน จุดที่ 3 ชมแหล่งวัตถุดิบปลาน้ำจืด ณ อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ลำพัน จุดที่ 4 “สวนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านวังหาด” มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ลงเก็บวัตถุดิบผักสวนครัวจากสวนเศรษฐกิจพอเพียง และเก็บผักหวานป่าตามวิถีชุมชน จุดที่ 5 ครั้วชาวบ้าน ชมการสาธิตปรุงอาหารจากวัตถุดิบพื้นถิ่นโดยเชฟพื้นบ้าน ร่วมประกอบอาหาร และกินข้าวตอน (รับประทานอาหารกลางวัน) จุดที่ 6 ครั้วขนม ชมการสาธิตและร่วมทำขนมปรุงตามวิถีมัปัญญาคนวังหาด จุดที่ 7 ศูนย์ ทอผ้าย้อมดินถิ่นก่อนประวัติศาสตร์ แวะทำสลัดผักจากสวน และดื่มน้ำสมุนไพร จุดที่ 8 ครั้วของว่างและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ชมและร่วมทำข้าวเกรียบปลานิลกับเชฟพื้นบ้าน ชิม ซ้อป ผลิตภัณฑ์อาหารจากชุมชน จากนั้นนักท่องเที่ยวเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางท่องเที่ยว เชิงอาหาร

บ้านวังหาด ต.ตลิ่งชัน
อ.บ้านด่านลานหอย จ.สุโขทัย

1. วัดจอมศรีรัตนมงคล
2. พิพิธภัณฑ์โบราณคดีบ้านวังหาด
3. อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ลำพัน
4. สวนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านวังหาด
5. ครั้วชาวบ้าน
6. ครั้วขนม
7. ศูนย์การเรียนรู้ทอผ้าย้อมดิน
8. ครั้วของว่าง

ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารบ้านวังหาด

ผลการทดสอบประสิทธิภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โปรแกรมการท่องเที่ยวหนึ่งวัน (One Day Trip) พบว่านักท่องเที่ยวจำนวน 15 คน มีความพึงพอใจต่อการจัดโปรแกรมในด้านการบริการ ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) ความพึงพอใจด้านอาหาร ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ที่ระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) ระยะเวลาในการจัดการท่องเที่ยว 1 วัน ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนบ้านวังหาด ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) และนักท่องเที่ยวคิดว่าการท่องเที่ยวครั้งนี้ทำให้ “เพลิดเพลินไปกับธรรมชาติและวัฒนธรรมตามวิถีของคนวังหาด รู้จักเมนูอาหารพื้นบ้าน ชมแหล่งผลิตวัตถุดิบอาหารจากธรรมชาติ ร่วมทำอาหารเลิศรสไปกับเชฟพื้นบ้าน และลิ้มรสอาหารพื้นถิ่นตามแบบฉบับของ “คนวังหาด” ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) จึงสรุปได้ว่าเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.53$)

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

เมนูอาหารพื้นถิ่นตามฤดูกาลของบ้านวังหาด ตำบลลิ้นจี่ อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ใช้วัตถุดิบที่หาง่ายในท้องถิ่น คือเมนูอาหารจากพืชผักตามฤดูกาล เมนูอาหารจากปลาที่มาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ การสร้างความโดดเด่นให้แก่เมนูอาหารโดยนำเรื่องเล่าและภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหารมาสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยวสามารถสร้างความสนใจให้กับ

นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ผสมผสานกับการจัดสำรับที่ใช้ภาชนะจากธรรมชาติ คือ ไม้ไผ่เป็นจุดดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เห็นได้จากผลการทดสอบประสิทธิภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดโปรแกรมในด้านการบริการและความพึงพอใจด้านอาหาร พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และ ($\bar{X} = 4.55$) ตามลำดับ ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tansakul (2020) ที่ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมอาหารพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอาหาร กรณีศึกษาชุมชนชนาบนาก อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยประการหนึ่งพบว่าชาวบ้านชนาบนากนิยมประกอบอาหารจากวัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นหรือแหล่งธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่าอาหารท้องถิ่นที่ชาวชนาบนากนิยมรับประทานเป็นส่วนใหญ่เป็นอาหารที่มีวัตถุดิบมาจากในชุมชนโดยเฉพาะจาก “ต้นจาก” ที่สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบอาหารได้ สะท้อนให้เห็นชีวิตของคนในชุมชนผ่านเมนูอาหารได้อย่างโดดเด่น

เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารจำนวน 1 เส้นทาง ที่พัฒนาขึ้นจากการใช้ทุนทางวัฒนธรรมอาหาร เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวหนึ่งวัน (One Day Trip) โดยมีแนวคิด คือ “เพลิดเพลินไปกับธรรมชาติและวัฒนธรรมตามวิถีของคนวังหาด รู้จักเมนูอาหารพื้นบ้าน ชมแหล่งผลิตวัตถุดิบอาหารจากธรรมชาติ ร่วมทำอาหารเลิศรสไปกับเชฟพื้นบ้าน และลิ้มรสอาหาร พื้นถิ่นตามแบบฉบับของคนวังหาด” มีรายละเอียดเส้นทางการท่องเที่ยว 8 จุดท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติ

ลืมนอง และสัมผัสกับวัตถุดิบจากแหล่งผลิตธรรมชาติสามารถสร้างประสบการณ์อันน่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้มาก เห็นได้จากระดับความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนบ้านวังหาด ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) และนักท่องเที่ยวคิดว่าการท่องเที่ยวครั้งนี้ทำให้ “เพลิดเพลินไปกับธรรมชาติและวัฒนธรรมตามวิถีของคนวังหาด รู้จักเมนูอาหารพื้นบ้าน ชมแหล่งผลิตวัตถุดิบอาหารจากธรรมชาติ ร่วมทำอาหารเลิศรสไปกับเชฟพื้นบ้าน และลิ้มรสอาหารพื้นถิ่นตามแบบฉบับของ “คน วังหาด” ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นผ่านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากชุมชน จากการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรม และของที่ระลึกจากชุมชนผสมผสานอยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยว จึงทำให้เส้นทางการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.53$) ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Chumnanchar (2018) ที่กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงอาหารว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่ตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในด้านอาหารอย่างแท้จริง ซึ่งนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ในการท่องเที่ยวแล้วยังมีส่วนร่วมในการรับประทานอาหารท้องถิ่น อาหารพื้นเมืองหรืออาหาร ขึ้นชื่อของพื้นที่นั้น ๆ การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น และ Chunkajorn et al. (2020) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่มีประสิทธิภาพต้องมาจากความร่วมมือของคนในชุมชน นำเสนอความหลากหลายของวัตถุดิบโดยอาจจะนำเสนอผัก ผลไม้ และสมุนไพร

ที่มีในท้องถิ่นเพื่อเป็นการท่องเที่ยวเชิงอาหาร พร้อมการสร้าง ภูมิทัศน์ทานให้กับนักท่องเที่ยวได้อีกด้วยโดยเฉพาะในยุคโควิด - 19 นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสนใจกับสุขภาพมากขึ้น และกรรมวิธีการปรุงเป็นจุดขายที่สำคัญ นอกจากนี้การนำเสนอเรื่องราววัตถุดิบท้องถิ่นร่วมกับการนำเสนอเมนูอาหารท้องถิ่นของชุมชน ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน จะทำให้เกิดความประทับใจและการบอกต่อเป็นเรื่องราว (Story Telling) ของนักท่องเที่ยวต่อไป

จากการวิจัยจะเห็นได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความหลากหลาย ซึ่งในปัจจุบันผู้คนให้ความสนใจกับสุขภาพมากขึ้น ดังนั้นอาหารจึงเป็นสิ่งที่คนให้ความสำคัญ การสัมผัสประสบการณ์ในการทำอาหาร การได้ลิ้มลองรสชาติอาหารพื้นถิ่น รวมถึงการได้เห็นกระบวนการผลิตจากแหล่งวัตถุดิบสู่สารบอาหารจึงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นถึงความปลอดภัยในการบริโภคอาหารได้อีกทางหนึ่ง และที่สำคัญคือเป็นการกระจายรายได้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้หลากหลายเส้นทาง เช่น เส้นทางอาหารตามฤดูกาล เป็นต้น และควรสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยเพิ่มระยะเวลา เช่น โปรแกรม 2 วัน 1 คืน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

REFERENCES

- Boniface, P. (2003). **Tasting tourism: travelling for food and drink**. Burlington, Vt.: Ashgate.
- Chumnanchar, B. (2018). Gastronomy Tourism: Thailand's Competitiveness. **APHEIT JOURNALS**. 24(1), 103 – 116. (in Thai)
- Chunkajorn, P., Chomchuenjitsin, T. & Prakenpattr, N. (2020). Creating Motivation for Local Thai Gastronomy Tourism to Strengthen Immunity in the Way of a Healthy Community after Covid-19 Pandemic. **Journal of Humanities and Social Sciences**. 11(2), 143 – 154. (in Thai)
- Dangsungwal, N. & Pasunon, P. (2020). Food Tourism in a Society and Cultural Difference : Thailand and Malaysia. **JOURNAL OF RATTANA PANNA**. 5(2),64-79. (in Thai)
- Fuengfusakul, A. (2003). **Identity: literature review and conceptual framework**. Bangkok: National Research Council, Sociology National Research Council of Thailand. (in Thai)
- Hall, C. M., (2003). **Wine, food and tourism marketing**. New York : The Haworth Hospitality Press.
- Kritmanorote, K. & Disatapundhu, S. (2019). GASTRONOMY TOURISM THROUGH IDENTITY CUISINE IN 4 REGIONS. **Institute of Culture and Art Journal Srinakharinwirot University**. 20(2), 139-151.
- Rachelle H. Saltzman. (2015). **Identity and Food**. In, The SAGE Encyclopedia of Food Issues. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. <https://sites.google.com/site/mildzood/xat-laksn-xa-seiyn>
- Suanpang, P. (2016). Gastronomic Tourism. **Tourism Economic**. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports. (in Thai)
- Tansakul, P. (2020). Guidelines to Promoting Local Cuisine for Gastronomic Tourism: Case study of Khanab Nak Community, Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province. **WMS Journal of Management Walailak University**. 9(1), 81-92. (in Thai)
- Wuthichomphu, S. et al. 2015. Building a network of cooperation in the study and conservation of archaeological sites at Ban Wang Hat, Taling Chan Sub-district, Ban Dan Lan Hoi District Sukhothai. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)

- Wiriyasumon, S. et al. (2018). Community-based tourism management through local research processes and upgrading the tourism management network of the lower northern communities towards creative tourism management. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)
- Yokkhun, A., Ratchaphakdee, C. & Phitchayarom, T. (2020). The Approach of Gastronomy Tourism Development for Thailand. **EAU HERITAGE JOURNAL Social Science and Humanity**, 10(1), 60-68. (in Thai)
-

การจัดการเรียนรู้ในรายวิชารูปแบบและการใช้ภาษาอังกฤษสมัยใหม่
โดยใช้โครงงาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

PROJECT-BASED LEARNING IN FORMS AND USAGE OF MODERN ENGLISH COURSE
FOR ENHANCING 21ST CENTURY LEARNING SKILLS

อุมาพร ยูวจิต^{1*} และ กษิดิศ วัชรพรรณ²

^{1,2}สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Umaporn Yuvajita^{1*} and Kasidit Watcharaphan²

^{1,2}English Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*E-mail: umapornpnu@gmail.com

Received: 2022-05-11

Revised: 2022-05-11

Accepted: 2022-05-11

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำ เนื้อหาหลัก ได้แก่ คำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ ในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานและเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่ลงทะเบียนในรายวิชา รูปแบบและการใช้ภาษาอังกฤษสมัยใหม่ปีการศึกษา 2562 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 23 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจงและทุกคนสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน แบบประเมินทักษะการถ่ายทอดความรู้ แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่านักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะการถ่ายทอดความรู้สูงขึ้นและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากการบูรณาการด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษกับความรู้ทางภาษาศาสตร์ในการอธิบายชนิดของคำที่ปรากฏในประโยคภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งสร้างชิ้นงานจากองค์ความรู้ได้สำเร็จ จำแนกตามผลคะแนนว่า 1) คะแนนก่อนการทดลอง ค่าเฉลี่ย 2.86 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนหลังการทดลอง ค่าเฉลี่ย 3.58 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.58 อยู่ในระดับมาก

2) ผลคะแนนแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.86 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ชนิดของคำ ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This research aimed to foster student teachers' knowledge transfer skills in describing parts of speech: nouns, verbs and adjectives in English sentence structure by using project-based approach and to find out students' satisfaction towards learning management. The samples were 23 first-year student teachers majoring in English in section 1, College of Teachers, Phranakhon Rajabhat University who took Forms and Usage of Modern English course in the first semester of the academic year 2019. All of them were selected by purposive sampling and voluntarily participated in the research project. The research tools were lesson plans using project-based approach, knowledge transfer skill assessment form, self-assessment form on project-based learning management, and questionnaire to find out students' satisfaction towards teaching management to improve knowledge transfer skills. The statistics used for data analysis were average and standard deviation. The findings revealed that students' knowledge transfer skills were improved, and they could build body of knowledge from the integration of English and linguistics in order to explain parts of speech appeared in English sentence structure until they were able to successfully create pieces of work derived from the gained knowledge. The research results were found as the following: 1) The average score before the treatment was at 2.86 (S.D = 0.55) which was at the moderate level while the average score after the treatment was at 3.58 (S.D = 3.58) which was at a high level. And 2) the level of students' satisfaction towards project-based learning management was at a high level with the average of 3.86 (S.D. 0.59).

Keywords: Project-Based Learning, Parts of Speech, 21st Century

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ นักวิชาการ ครู อาจารย์ และผู้วิจัยเอง ต่างก็ศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างแนวทางในการจัด

การเรียนการสอนและการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ทั้ง 4 ทักษะ ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ทั้งนี้ แนวทางต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เพื่อให้

ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจการใช้ภาษาอังกฤษ สามารถถ่ายทอดความรู้ และนำไปใช้ได้จริง ในสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนสร้างทัศนคติ ที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เมื่อครูสร้างสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ดี จะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการ เรียนรู้และส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนได้ (Tajasanant, 2021)

การปรับปรุงแบบการจัดการเรียนการสอน ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ดิสรัปชัน (Digital disruption) หรือ ศตวรรษที่ 21 นี้ ควรเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียนที่จะต้องปรับตัวไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นยุคที่ผู้เรียนคุ้นเคยกับเทคโนโลยีรอบตัว เป็นอย่างมาก ดังนั้น เทคโนโลยีอาจเป็นส่วนที่จะ ช่วยกระตุ้นให้การเรียนรู้นั้นบรรลุผลได้เร็วขึ้น ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะ ด้านภาษานั้นมีจุดมุ่งหมายให้คนรุ่นใหม่มีการ พัฒนาไปสู่การใช้ภาษาสากล คือใช้ภาษาอังกฤษ ได้ดี ซึ่งสำหรับผู้เรียนชาวไทยนั้นอาจใช้ภาษา เป้าหมายได้อย่างค่อยเป็นค่อยไปและยังคงมี ข้อจำกัดที่จะพัฒนาทักษะในการใช้ภาษา เนื่องจาก ภาษาแม่มีอิทธิพลต่อการแทรกแซงกระบวนการ เรียนรู้ภาษาที่สองค่อนข้างมาก (Delbio, Abilasha & Ilankumaran, 2018) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาได้ เช่น พฤติกรรม ในการเรียน หรือวิธีการสอน เป็นต้น ดังจะพบได้ จากการที่ผู้เรียนพยายามท่องจำกฎเกณฑ์ทาง ไวยากรณ์ต่าง ๆ โดยขาดการวิเคราะห์ลักษณะทาง ภาษาด้วยตัวเองอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถ ลดทอนความเข้าใจและทักษะในการสร้างภาษาได้

ผู้วิจัยรับผิดชอบภาระงานสอนนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการฝึกหัดครู สาขาวิชาเอกภาษา

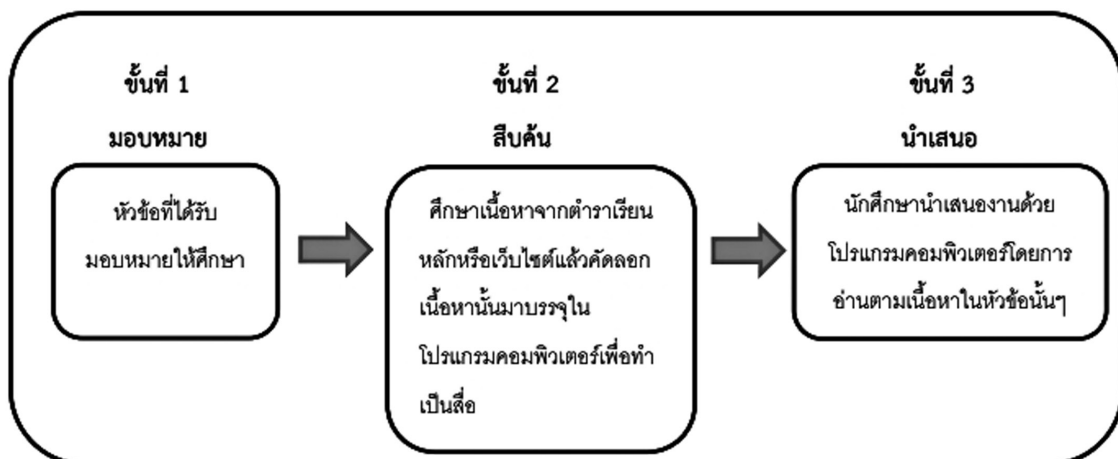
อังกฤษ ในรายวิชารูปแบบและการใช้ภาษาอังกฤษ สมัยใหม่เป็นวิชาพื้นฐานบังคับ เนื้อหารายวิชา ประกอบด้วยการศึกษาและทบทวนไวยากรณ์และ โครงสร้างภาษาอังกฤษเบื้องต้น ทั้งด้านโครงสร้าง ประโยค การเรียงลำดับคำ ความสัมพันธ์ของ ประธานกับกริยา และกาล เพื่อเป็นองค์ความรู้ ในการนำไปประกอบอาชีพเป็นครูผู้สอนภาษา อังกฤษเมื่อจบการศึกษา และยังสามารถนำไป ประยุกต์ใช้เพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้สังเกตและจด บันทึกรายจากการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในรายวิชาดังกล่าวเป็นเวลาสองภาคการศึกษา ติดต่อกัน และจากการนิเทศนักศึกษาจากวิทยาลัย การฝึกหัดครูมาเป็นเวลาหลายปี พบว่านักศึกษา क्रमิปัญหาในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้าง ประโยคภาษาอังกฤษบ่อยครั้ง กล่าวคือจะอธิบาย เพียงคร่าว ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำเนื้อหาหลัก ในประโยค ได้แก่ คำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ เช่น คำนามคือคำที่ใช้เรียกคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น ซึ่งเป็นการอธิบายที่ไม่สมบูรณ์ และเป็นการ ใช้วิธีคัดลอกนิยามหรือกฎการใช้คำดังกล่าวมา จากแหล่งต่าง ๆ ให้นักเรียนอ่านและจำ ปัญหา เหล่านี้เป็นข้อควรปรับปรุงแก้ไขอย่างมากสำหรับ นักศึกษาครูที่ควรเป็นผู้อธิบายปรากฏการณ์ ทางภาษาแก่นักเรียนโดยไม่เน้นการท่องจำกฎ เพียงอย่างเดียว ซึ่งในปัจจุบันนี้มีหลากหลายวิธี ที่ครูสามารถปรับปรุงวิธีสอนที่เน้นการเรียนรู้ ให้มากขึ้น วิธีหนึ่งที่แพร่หลายอย่างมากคือการ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้โดยบูรณาการเข้ากับ ทักษะจิตวิทยาการสื่อสาร การพัฒนาทักษะชีวิต และการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบทำให้เกิด การพัฒนาทักษะการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์

ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน (Phongsrida, 2018) เพื่อให้การผลิตภาษาเป้าหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนจะมีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษาครู

ปัญหาที่พบในวิธีการถ่ายทอดความรู้เรื่องประเภทและหน้าที่ของคำในโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ ปรากฏตามขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดตามแผนภาพต่อไปนี้

จากแผนภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า นักศึกษาแต่ละกลุ่มจะได้รับหัวข้อการนำเสนอจากผู้สอน เช่น หัวข้อโครงสร้างไวยากรณ์ในประโยคภาษาอังกฤษซึ่งเป็นหัวข้อตามตำราหลัก จากนั้นนักศึกษาจะศึกษาเนื้อหาจากตำราหลักหรือเว็บไซต์แล้วคัดลอกข้อความคำอธิบายพร้อมทั้งตัวอย่างในตำรา หรือเว็บไซต์นั้นมาเก็บไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อทำสื่อนำเสนอ ต่อจากนั้นจึงนำเสนอหน้าชั้นเรียนด้วยวิธีการอ่านตามเนื้อหาจากสื่อ

ภาพที่ 1 ตัวอย่างขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างไวยากรณ์
ในภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู

ที่จัดทำไว้ ซึ่งอาจสรุปได้ว่า นักศึกษาไม่ได้ศึกษาเพื่อหาคำตอบในหัวข้อที่กำหนดอย่างละเอียด แม้จะใช้สื่อหรือเทคโนโลยีการนำเสนอด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ยังคงขาดกระบวนการสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญ ดังนั้น จึงอาจไม่ใช่ผลงานที่เกิดจากการค้นคว้าที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Al-Shihri, 2019) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาครูให้เกิดการเรียนรู้สังเคราะห์ และสร้างงานที่มาจากความเข้าใจในหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้มากที่สุด จึงพบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน (Project-based learning) จะเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมอย่างมาก เพราะจะสามารถช่วยให้นักศึกษาครูวางแผนปฏิบัติงานตามขั้นตอน จนกระทั่งสามารถสรุปเนื้อหาเป็นองค์ความรู้หลังสิ้นสุดการเรียนการสอน และสามารถนำเสนอด้วยการถ่ายทอดความรู้ที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Sutomo, Sarosa & Asrori, 2020) และ (Nurcahyoko, 2014)

นอกจากจะใช้โครงงานเป็นฐานการเรียนรู้แล้วยังต้องดำเนินการในรูปแบบการ บูรณาการควบคู่กันกับศาสตร์อื่นเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ในหลายมิติ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นวิธีการนำเนื้อหาสาระของศาสตร์หนึ่ง ๆ มาเชื่อมโยงกับสาระของวิชาต่าง ๆ ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่สัมพันธ์กัน (Banegas, 2012) โดยในการวิจัยนี้จะใช้การเรียนรู้แบบปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ร่วมกับการเรียนรู้แบบอุปนัย (Inductive learning) ที่มุ่งเน้นการคิด ค้นคว้าจากเนื้อหาสาระในการเรียน การสืบค้นด้วยตนเองจนกระทั่งสามารถหาข้อสรุป

เป็นกฎหรือหลักการในเรื่องนั้น ๆ เองได้ ซึ่งจะใช้การเรียนรู้แบบอุปนัยนี้ด้วยการให้ผู้เรียนศึกษาคำอธิบายเนื้อหาของคำในโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษจากการ บูรณาการกับองค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์ (Linguistics) เข้ามาช่วยอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษา เพราะภาษาศาสตร์เป็นการศึกษาภาษาอย่างเป็นระบบ และเป็นการศึกษาแนววิทยาศาสตร์ที่มีเหตุผลอธิบายได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระบุความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างคำต่าง ๆ ในประโยค ลักษณะทางไวยากรณ์ และอื่น ๆ ที่จะช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจลึกซึ้งกับสิ่งที่กำลังศึกษา และสามารถนำเสนอสิ่งที่ตนเองค้นพบด้วยการสังเคราะห์เนื้อหา สรุปความคิด แล้วถ่ายทอดความรู้ที่ได้

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่างานวิจัยด้านการพัฒนาทางภาษาของผู้เรียนโดยใช้โครงงานส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะด้านการพูด การออกเสียง และการอ่าน แต่โครงงานที่จัดการเรียนรู้ด้านการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษยังไม่พบมากนัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นโอกาสอันดีในการสร้างงานวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ โดยมุ่งเน้นการอธิบายชนิดและหน้าที่ของคำเนื้อหาหลัก ได้แก่ คำนาม (Nouns) คำกริยา (Verbs) และคำคุณศัพท์ (Adjectives) ในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษ และให้ได้ชิ้นงานข้อสรุปองค์ความรู้จากผู้เรียนเอง แล้วนำชิ้นงานที่ได้ไปทำการติดตั้งในแอปพลิเคชันไลน์สำหรับเรียกดูเมื่อต้องการทบทวน หรือเตรียมการสอนเมื่อนักศึกษาไปฝึกสอนได้ตลอดเวลา อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งและสอดคล้องกับสถานการณ์

การเรียนรู้ปัจจุบันด้วยการใช้เทคโนโลยีให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำเนื้อหาหลักในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงาน

ทบทวนแนวคิด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่ต้องการค้นคว้าด้วยตัวเอง ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลำดับขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การสืบค้น การสังเคราะห์ความรู้ ความร่วมมือ การนำเสนอ จนกระทั่งโครงงานนั้นสำเร็จลุล่วง ผู้เรียนได้องค์ความรู้และผลงานตามที่ตั้งโจทย์ไว้ (Dusadee, 2014)

อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ด้วยตนเองในปัจจุบันนั้นต้องอาศัยทักษะอื่น ๆ เข้าผสมผสานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์เร็วขึ้นและน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นี้เรียกว่า “ทักษะแห่งอนาคตใหม่” ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากการรวมพลังความคิดของหน่วยงานและองค์กรชั้นนำในประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มบริษัทและหน่วยงานเหล่านี้ได้ก่อตั้งเป็นเครือข่ายองค์กร

ความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือที่เรียกว่า “เครือข่าย P21” ซึ่งได้ตระหนักถึงอนาคตที่เยาวชนหรือแม้แต่บุคคลทั่วไปที่ต้องเผชิญกับการดำรงชีวิตในโลกของศตวรรษที่ 21 ที่ไม่ควรจะรอการหยิบยื่นความรู้ โอกาส หรือความสามารถจากผู้หนึ่งผู้ใด โดยเป็นเพียงผู้รับแต่ฝ่ายเดียวได้อีกต่อไป ดังนั้น ผู้สอนจึงควรจัดการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม มีการเรียนรู้แบบร่วมกันคิดร่วมกันทำอย่างตื่นตัว มีการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า รวมถึงได้รับการบ่มเพาะพัฒนาคุณธรรม เจตคติ และคุณค่าที่มีในตัวผู้เรียน (Dachakupt, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนและเทคนิคการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นครูและผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน โดยครูจะต้องปรับบทบาทจากการเป็น “ผู้รู้” มาเป็น “ผู้เรียนรู้” หรือ “ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้” ซึ่งครูจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้จากปัญหาและชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่ง Jumaat et al. (2018) กล่าวว่า “กิจกรรมนี้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีการเรียนรู้แบบประกอบสร้างนิยม (Constructivism) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่เริ่มจากการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด และทักษะในการแก้ปัญหาไว้ในรูปแบบการเรียนรู้” แนวคิด

ของการสอนแบบโครงงานเป็นรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย Hamidah และคณะ (2020) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการเรียนการสอนในรูปแบบโครงงาน 7 ขั้นตอนดังนี้ 1. เลือกหัวข้อ (Choosing project topic) 2. นำเข้าสู่บทเรียน (Pre-Communicative activities) 3. ถามคำถามที่กระตุ้นการเรียนรู้ (Asking essential questions) 4. ออกแบบแผนการดำเนินโครงงาน (Designing project plan) 5. กำหนดกรอบเวลา (Creating project timeline) 6. ปิดโครงการ (Finishing the project) 7. วัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการ (Assessing the project results) และ 8. ประเมินผลโครงการ (Evaluating the project) โดยในการทดลองนี้จะแบ่งขั้นตอนในการทำโครงงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นเตรียมทำโครงงาน 2. ขั้นระหว่างทำโครงงาน และ 3. ขั้นหลังทำโครงงานซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

อย่างไรก็ดี นอกจากทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคตใหม่ที่มีความจำเป็นอย่างมากแล้วนั้น พระมหาประยุตต์ ปยุตโต พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และ วรกฤต เลื่อนช้าง (Phramahaprayut Payutto, Phrakru srisuthamniwit & Thuanchang, 2020) ได้แสดงแนวคิดไว้ว่า ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมด้วย เพราะเป็นการนำศาสตร์แขนงต่าง ๆ มาเชื่อมโยงเป็นความคิดรวบยอดจากเนื้อหาในหลากหลายวิชา การเชื่อมโยงนี้จะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ใหม่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันหรืออาชีพ แตกต่างกับการเรียนตามหลักสูตรโดยทั่วไปซึ่งเน้นเรียนแยกตามศาสตร์

(Subject-based curriculum) แต่ละรายวิชาครูผู้สอนจะมีบทบาทค่อนข้างมากเพราะเป็นผู้กำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชา อาจทำให้ผู้เรียนมีโอกาสน้อยในการแสวงหาความรู้ การพัฒนากระบวนการคิด และสังเคราะห์ได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้น การที่นำเอาศาสตร์ต่าง ๆ มาบูรณาการร่วมกันจะเป็นวิธีหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เกิดความสนใจและค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และเกิดประสบการณ์ความรู้ที่เพิ่มพูนเชื่อมโยงไปยังศาสตร์แขนงอื่นได้เป็นอย่างดี

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำเนื้อหาส่วนหนึ่งของวิชาภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายประเภทและหน้าที่ของคำในโครงสร้างไวยากรณ์มาบูรณาการกับเนื้อหาด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อออกแบบกิจกรรมการสอนแบบโครงงาน ซึ่งภาษาศาสตร์เป็นการศึกษาภาษาโดยใช้กลวิธีทางวิทยาศาสตร์ (Syal & Jindal, 2016) เนื่องจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติ เช่น เสียง คำ ประโยค ความหมาย ข้อความ รวมทั้งการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับผู้อื่น หมายความว่า ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกิดจากพฤติกรรมจริงของมนุษย์ ดังนั้น จึงสามารถนำมาศึกษาได้เหมือนพฤติกรรมอื่น ๆ ที่สามารถสังเกตได้ จัดหมวดหมู่ได้ วิเคราะห์หาโครงสร้างได้ อธิบาย ทดสอบ มีความสมเหตุสมผล และนำไปสู่การสร้างทฤษฎีที่สามารถอธิบายลักษณะภาษา โดยในการศึกษาภาษาของนักภาษาศาสตร์อาจจัดเป็นลำดับขั้นตอนได้ 4 ขั้นตอน (Eddington, 2008) ประกอบไปด้วย 1. ขั้นสังเกต 2. ขั้นตั้งสมมุติฐาน 3. ขั้นทดลองเพื่อพิสูจน์สมมุติฐาน และ 4. ขั้นวิเคราะห์และสรุปผล

การทดลอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยนำมาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

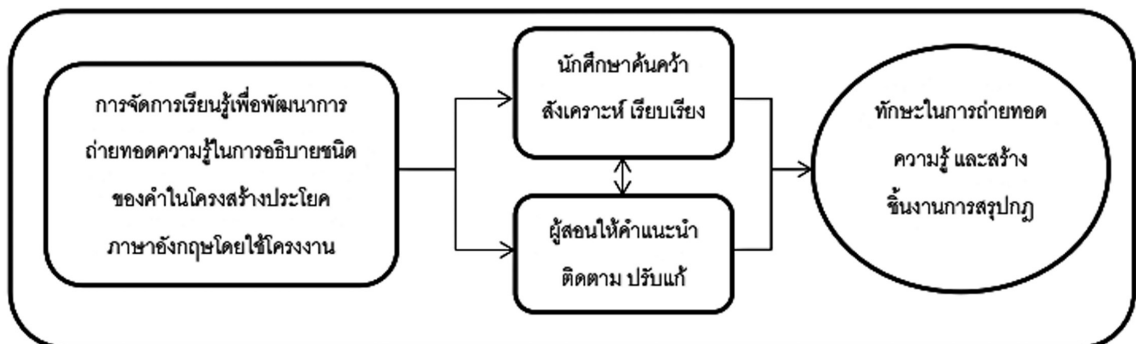
กรอบแนวคิดการวิจัยนี้เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำเนื้อหาหลัก ได้แก่ คำนาม (Nouns) คำกริยา (Verbs) และคำคุณศัพท์ (Adjectives) ในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยนักศึกษาจะเป็นผู้ค้นคว้า สังเคราะห์ และเรียบเรียงสิ่งที่ได้ค้นพบตามเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยมีผู้สอนให้คำแนะนำ ติดตามการดำเนินโครงการ และปรับแก้ความถูกต้องให้แก่ผู้เรียนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ จนกระทั่งได้ผลลัพธ์คือผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และสร้างชิ้นงานไปจนถึงการสรุปกฎของคำแต่ละประเภทได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังแผนภาพที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัยมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) การสร้างเครื่องมือในการวิจัย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่ม

ตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการฝึกหัดครูสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 23 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการฝึกหัดครูสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 23 คน โดยได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเข้าร่วมการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจ

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

ก) แผนการสอน ซึ่งมีการวางแผน การดำเนินการ จัดทำแผน เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำไปใช้
ข) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชุด ประกอบด้วย แบบประเมินทักษะก่อนและหลังการทดลอง เกณฑ์การประเมินทักษะ แบบประเมินตนเอง และแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งทุกชุดได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและได้แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ก่อนนำไปใช้ โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ก) ก่อนการทดลอง คือการให้ความรู้แก่นักศึกษาแล้วแบ่งกลุ่มให้นำเสนอเองจากตำราที่ได้เรียนในชั้นเรียน จากนั้นผู้สอนบันทึกคะแนนการค้นคว้าและนำเสนอตามเกณฑ์ที่กำหนด ข) ให้ทุกกลุ่มวางแผนดำเนินการค้นคว้าตามเนื้อหาด้วยตนเอง โดยกำหนดหัวข้อที่ต้องศึกษาในแนวภาษาศาสตร์ ได้แก่ รูปและการปรากฏของคำ และความสัมพันธ์กับคำอื่นในประโยค แล้วแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้มาสรุปเรียบเรียงเป็นกฎหรือหลักเกณฑ์มาสร้างคำอธิบายเพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ข) นำผลงานที่สรุปพร้อมคำอธิบายมาตรวจสอบ และรับคำแนะนำปรับปรุงแก้ไข ค) เขียนสรุปผลขององค์ความรู้ที่ได้เป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์หลังได้รับคำแนะนำส่งเพื่อตรวจสอบขั้นสุดท้ายก่อนการนำเสนอ และ
ง) นำเสนอการถ่ายทอดความรู้ที่ได้ศึกษาตามโครงการที่กำหนดไว้ทั้ง 3 กลุ่ม แล้วนำคะแนนทั้งก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบกัน แล้วบันทึกสรุป

4. การจัดการข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจะได้จากการประเมินด้วยเครื่องมือที่สร้างไว้ในข้อ 2 ซึ่งมีการสร้างเกณฑ์ประเมินความสามารถทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษ โดยดัดแปลงเกณฑ์ของ Jacobs et al. (1981) และ Pierce & O' Malley (1992) มีองค์ประกอบในการประเมินความสามารถด้านการถ่ายทอดความรู้ 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านเนื้อหา การถ่ายทอดเนื้อหา การออกเสียง บุคลิกภาพ และสไตล์ทัศนูปกรณ์ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ จากนั้นกลุ่มตัวอย่างจะประเมินตนเองในการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงาน โดยดัดแปลงจาก Learner – Directed Assessment ELS ของ Ekbatani & Pearson (2000) ใช้ประเมินหลังทำโครงงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยใช้เกณฑ์การประเมินตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Likert scale และสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนในการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนสุดท้ายจะนำผลคะแนนที่ได้จากการประเมินทั้งหมดข้างต้นมาวิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผล ด้วยค่าสถิติวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

หมายเหตุ: ในการวิจัยนี้ จะศึกษาเฉพาะคำเนื้อหาหลัก ได้แก่ คำนาม (Nouns) คำกริยา (Verbs) และคำคุณศัพท์ (Adjectives) ในโครงสร้างภาษาอังกฤษเท่านั้น จะไม่ศึกษาชนิดคำอื่น

ผลการวิจัย

การเปรียบเทียบทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษ มีการดำเนินการ 2 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลองซึ่งผู้สอนจะบรรยายความรู้ส่วนหนึ่งแล้วให้นักศึกษาครูแบ่งกลุ่มนำเสนอถ่ายทอดความรู้ในหัวข้อชนิดของคำ ได้แก่ Nouns, Verbs และ Adjectives โดยมีการกำหนดเกณฑ์และคะแนนในแต่ละกิจกรรม จากนั้นจึงทำการทดลองในระยะที่สองด้วยการสอนแบบโครงงานที่ให้นักศึกษาครูไปค้นคว้าเพิ่มเติม

จากแหล่งข้อมูลคำอธิบายทางภาษาศาสตร์ตามหัวข้อที่แบ่งกลุ่มไว้ในครั้งแรก โดยดำเนินการตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ในระยะเวลาที่กำหนด จากนั้นเมื่อถึงขั้นตอนการนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน ผู้วิจัยจึงได้นำผลการบันทึกคะแนนทักษะการถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลองตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เดิม ซึ่งถือว่ามีความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลองด้วยการสอนแบบโครงงาน

กิจกรรม	ผลคะแนน					
	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรู้ด้านเนื้อหา	3.04	0.90	ปานกลาง	3.82	0.81	มาก
2. ทักษะด้านการสังเคราะห์เนื้อหา	2.43	0.49	น้อย	3.43	0.49	ปานกลาง
3. การออกเสียง	2.65	0.47	ปานกลาง	3.34	0.47	ปานกลาง
4. บุคลิกภาพ	2.73	0.43	ปานกลาง	3.52	0.49	มาก
5. โสตทัศนูปกรณ์	3.43	0.49	ปานกลาง	3.78	0.41	มาก
เฉลี่ย	2.86	0.55	ปานกลาง	3.58	0.53	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลองด้วยการสอนแบบโครงงาน ในภาพรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) และหลังเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) จำแนกตามหัวข้อกิจกรรมได้ดังนี้ ความรู้ด้านเนื้อหา ก่อนเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) หลังเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) ทักษะด้านการสังเคราะห์เนื้อหา ก่อนเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$) หลังเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) การออกเสียง ก่อนเรียนอยู่ในระดับ

ปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) หลังเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) บุคลิกภาพ ก่อนเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) หลังเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) โสตทัศนอุปกรณ์ ก่อนเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) หลังเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$)

ผลการประเมินคุณภาพของโครงงานเป็นการประเมินตามขั้นตอนของการดำเนินโครงงาน 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นเตรียมทำโครงงาน ขั้นระหว่างการทำโครงงาน และขั้นหลังทำโครงงาน แสดงผลดังตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินตนเองของนักศึกษาในการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

กิจกรรม	กลุ่ม Nouns			กลุ่ม Verbs			กลุ่ม Adjectives		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ขั้นเตรียมทำโครงงาน									
1. ความร่วมมือในการทำงาน	3.73	0.44	มาก	3.60	0.49	มาก	3.69	0.47	มาก
2. การสืบค้นเนื้อหา	2.78	0.42	ปานกลาง	2.65	0.48	ปานกลาง	2.60	0.49	ปานกลาง
3. ความคิดสร้างสรรค์	2.65	0.48	ปานกลาง	2.52	0.51	ปานกลาง	2.47	0.51	น้อย
4. การสังเคราะห์เนื้อหา	2.56	0.50	ปานกลาง	2.47	0.51	น้อย	2.56	0.50	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.93	0.54	ปานกลาง	2.81	0.53	ปานกลาง	2.83	0.57	ปานกลาง
ขั้นระหว่างการทำโครงงาน									
1. ความร่วมมือในการทำงาน	4.56	0.50	มากที่สุด	4.47	0.51	มากที่สุด	4.52	0.51	มากที่สุด
2. การสืบค้นเนื้อหา	3.60	0.49	มาก	3.56	0.50	มาก	3.39	0.49	ปานกลาง
3. ความคิดสร้างสรรค์	3.56	0.50	มาก	3.60	0.49	มาก	3.47	0.51	ปานกลาง
4. การสังเคราะห์เนื้อหา	3.21	0.42	ปานกลาง	3.34	0.48	ปานกลาง	3.26	0.44	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.73	0.577	มาก	3.75	0.49	มาก	3.66	0.57	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรม	กลุ่ม Nouns			กลุ่ม Verbs			กลุ่ม Adjectives		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นหลังทำโครงการ									
1. ความสัมพันธ์ในกลุ่ม	4.73	0.44	มากที่สุด	4.65	0.48	มากที่สุด	4.69	0.47	มากที่สุด
2. ทักษะการนำเสนอ	3.78	0.42	มาก	3.65	0.48	มาก	3.60	0.49	มาก
3. ความคิดสร้างสรรค์	4.17	0.57	มาก	3.73	0.44	มาก	3.65	0.48	มาก
4. การสังเคราะห์เนื้อหา	3.65	0.48	มาก	3.47	0.51	ปานกลาง	3.34	0.48	ปานกลาง
5. ชิ้นงานที่ได้จากการทำโครงการ	4.26	0.44	มาก	4.30	0.47	มาก	4.39	0.49	มาก
เฉลี่ย	4.12	0.42	มาก	3.96	0.49	มาก	3.93	0.57	มาก

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินตนเองของนักศึกษาในการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ผลคะแนนที่ได้มีความแตกต่างกัน โดยแบบประเมินตนเองแบ่งออกเป็นสามขั้น ได้แก่ ขั้น ขั้นเตรียมทำโครงงาน ขั้นระหว่างการทำโครงงาน และขั้นหลังทำโครงงาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามเนื้อหา เรียงตามลำดับ กลุ่ม Nouns กลุ่ม Verbs และ กลุ่ม Adjectives พบว่าขั้นเตรียมทำโครงงานนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันทั้งสามกลุ่ม ส่วนขั้นระหว่างการทำโครงงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งสามกลุ่ม และขั้นหลังทำโครงงานก็มีค่าเฉลี่ยทั้งสามกลุ่มอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.12$ 3.96 และ 3.93 จำแนกผลคะแนนได้ดังนี้ ขั้นเตรียมทำโครงงาน ค่าเฉลี่ยกิจกรรมความร่วมมือ

ในการทำงานอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม ผลค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.73$ 3.60 และ 3.69 ตามลำดับ กิจกรรมการสืบค้นเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยที่ระดับคะแนนปานกลางทั้งสามกลุ่ม ผลค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.78$ 2.65 และ 2.60 กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนปานกลางในกลุ่ม Nouns และกลุ่ม Verbs ส่วนกลุ่ม Adjectives นั้นมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนน้อย ผลค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.65$ 2.52 และ 2.47 กิจกรรมการสังเคราะห์เนื้อหามีผลค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ระดับคะแนนปานกลางในกลุ่ม Nouns และกลุ่ม Adjectives ส่วนในกลุ่ม Verbs ผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย $\bar{X} = 2.56$ 2.56 และ 2.47 ตามลำดับ

ผลคะแนนขั้นที่สอง คือ ขั้นระหว่างการทำโครงงาน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทั้งสามกลุ่ม ผลค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.73$ 3.75 และ 3.66 ตามลำดับ จำแนกผลคะแนนในแต่ละกิจกรรมได้

ดังนี้ กิจกรรมความร่วมมือในการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม ผลค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.56$ 4.47 และ 4.52 กิจกรรมการสืบค้นเนื้อหา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากสองกลุ่ม ได้แก่กลุ่ม Nouns และ Verbs ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.60$ และ 3.56 ส่วนกลุ่ม Adjectives ได้ผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.39$ กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากสองกลุ่ม ได้แก่กลุ่ม Nouns และ Verbs ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.56$ และ 3.60 ซึ่งกลุ่ม Adjectives มีค่าเฉลี่ยปานกลาง $\bar{X} = 3.47$ ส่วนกิจกรรมการสังเคราะห์เนื้อหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทั้งสามกลุ่ม ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.21$ 3.34 และ 3.26 ตามลำดับ

ผลคะแนนขั้นสุดท้าย คือ ขั้นหลังทำโครงการ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทั้งสามกลุ่ม ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.12$ 3.96 และ 3.93 โดยจำแนกเป็นค่าเฉลี่ยแต่ละกิจกรรมตามลำดับกลุ่ม ได้แก่กลุ่ม Nouns Verbs และ Adjectives ได้ดังนี้ กิจกรรมความสัมพันธ์ในกลุ่ม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.73$ 4.65 และ 4.69

กิจกรรมทักษะการนำเสนอ ค่าเฉลี่ยทั้งสามกลุ่มอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.78$ 3.65 และ 3.60 กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยทั้งสามกลุ่มอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.17$ 3.73 และ 3.65 กิจกรรมการสังเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน โดยกลุ่ม Nouns มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.65$ ส่วนกลุ่ม Verbs และ Adjectives มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.47$ และ 3.34 กิจกรรมสุดท้ายเป็นชิ้นงานที่ได้จากการทำโครงการ ค่าคะแนนเฉลี่ยของทุกกลุ่มอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.26$ 4.30 และ 4.39 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้โครงการ ดำเนินการเมื่อการทดลองได้เสร็จสิ้นลง โดยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามทุกคน ดังปรากฏผลต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงาน

กิจกรรม	ผลคะแนน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ส่วนที่ 1: การเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้โครงงาน			
1. ความเข้าใจเนื้อหาก่อนเรียนโดยใช้โครงงาน	3.04	0.87	ปานกลาง
2. ความเข้าใจเนื้อหาหลังเรียนโดยใช้โครงงาน	4.00	0.85	มาก
3. ทักษะการถ่ายทอดความรู้ก่อนเรียนโดยใช้โครงงาน	2.52	0.94	ปานกลาง
4. ทักษะการถ่ายทอดความรู้หลังเรียนโดยใช้โครงงาน	3.91	0.73	มาก
ส่วนที่ 2: การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน			
1. การเรียนโดยใช้โครงงานช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น	4.08	0.73	มาก
2. การเรียนโดยใช้โครงงานทำให้มีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้	4.04	0.76	มาก
3. การเรียนโดยใช้โครงงานช่วยให้สังเคราะห์เนื้อหาความรู้ได้	4.13	0.69	มาก
4. การเรียนโดยใช้โครงงานทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอเนื้อหา	4.21	0.73	มาก
5. การเรียนโดยใช้โครงงานทำให้ไม่เครียด เป็นความสัมพันธ์อันดีในการทำงานกลุ่ม	4.26	0.68	มาก
6. การเรียนโดยใช้โครงงานทำให้ได้งานที่เป็นรูปธรรม	4.39	0.49	มาก
เฉลี่ย	3.86	0.59	มาก

ตารางที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในการอธิบายชนิดของคำในโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงานแบบสอบถามแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนที่ 1 คือ การเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้โครงงาน และส่วนที่ 2 คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน โดยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน เป็นผู้ทำแบบสอบถามหลังเสร็จสิ้นโครงงาน โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.86$ ซึ่งสามารถจำแนกคะแนนได้ดังนี้ ส่วนที่ 1 การเรียนรู้

ก่อนและหลังการใช้โครงงาน มีเนื้อหากิจกรรม 4 ข้อ ได้แก่ 1) ความเข้าใจเนื้อหาก่อนเรียนโดยใช้โครงงาน 2) ความเข้าใจเนื้อหาหลังเรียนโดยใช้โครงงาน 3) ทักษะการถ่ายทอดความรู้ก่อนเรียนโดยใช้โครงงาน และ 4) ทักษะการถ่ายทอดความรู้หลังเรียนโดยใช้โครงงาน ดังมีผลคะแนนต่อไปนี้ 1) ความเข้าใจเนื้อหาก่อนเรียนโดยใช้โครงงาน ผลคะแนนความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.04$ 2) ความเข้าใจเนื้อหาหลังเรียนโดยใช้โครงงาน ผลคะแนนความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.00$

3) ทักษะการถ่ายทอดความรู้ก่อนเรียนโดยใช้โรงงาน ผลคะแนนความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 2.52$ และ 4) ทักษะการถ่ายทอดความรู้หลังเรียนโดยใช้โรงงาน มีผลคะแนนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมาก $\bar{X} = 3.91$

ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนความพึงพอใจในแบบสอบถามส่วนที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โรงงาน มีเนื้อหากิจกรรม 5 ข้อ ได้แก่ 1) การเรียนโดยใช้โรงงานช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น 2) การเรียนโดยใช้โรงงานทำให้มีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ 3) การเรียนโดยใช้โรงงานช่วยให้สังเคราะห์เนื้อหาความรู้ได้ 4) การเรียนโดยใช้โรงงานทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอเนื้อหา 5) การเรียนโดยใช้โรงงานทำให้ไม่เครียด เป็นความสัมพันธ์อันดีในการทำงานกลุ่ม และ 6) การเรียนโดยใช้โรงงานทำให้ได้ชิ้นงานเป็นรูปธรรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมาก จำแนกผลคะแนนเฉลี่ยในแต่ละกิจกรรมได้ดังนี้ 1) การเรียนโดยใช้โรงงานช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.08$ 2) การเรียนโดยใช้โรงงานทำให้มีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.04$ 3) การเรียนโดยใช้โรงงานช่วยให้สังเคราะห์เนื้อหาความรู้ได้ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.13$ 4) การเรียนโดยใช้โรงงานทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอเนื้อหา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.21$ 5) การเรียนโดยใช้โรงงานทำให้ไม่เครียด เป็นความสัมพันธ์อันดีในการทำงานกลุ่ม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.26$ และ 6) การเรียนโดยใช้โรงงานทำให้ได้ชิ้นงานเป็นรูปธรรม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.39$

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการเพื่อการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ในรายวิชารูปและการใช้ภาษาอังกฤษสมัยใหม่ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการถ่ายทอดความรู้ได้ดีขึ้น ผู้เรียนได้มีโอกาสมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง สืบค้นเนื้อหาความรู้แล้วลงมือปฏิบัติฝึกฝนในทุกขั้นตอน จึงทำให้ผลที่ได้มีความน่าพอใจ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โรงงานนั้น ทำให้เห็นข้อควรพิจารณาในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมทำโครงการ พบว่า ผู้เรียนทุกกลุ่มมีพื้นความรู้เดิมในระดับปานกลางโดยเฉลี่ย โดยกิจกรรมที่แสดงค่าคะแนนแตกต่างกัน ได้แก่ กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ และการสังเคราะห์เนื้อหา กล่าวคือ ความคิดสร้างสรรค์ในขั้นเตรียมทำโครงการนั้นบางกลุ่มมีคะแนนอยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกับกิจกรรมการสังเคราะห์เนื้อหาก็มียบางกลุ่มที่ได้คะแนนน้อยเช่นกัน อาจอธิบายได้ว่า กิจกรรมทั้งสองด้านนี้ผู้เรียนอาจยังขาดความถนัดขาดการให้ความรู้ และฝึกฝน

2. ขั้นระหว่างทำโครงการ พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยรวมในการทำโครงการในขั้นนี้สูงกว่าขั้นเตรียมทำโครงการอย่างเห็นได้ชัด โดยผลคะแนนเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มอยู่ในระดับมาก ต่อเมื่อจำแนกในกิจกรรมย่อยแล้ว แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยด้านการสืบค้น เนื้อหานั้น มีสองกลุ่มที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก และการสังเคราะห์เนื้อหาจากเดิมที่ยบางกลุ่มอยู่ในระดับน้อย ก็มีพัฒนาการสูงขึ้นอยู่ในระดับปานกลางทั้งสามกลุ่ม สอดคล้องกับผลการวิจัยของแพรวไหม คำดวง และ ภัทร์ธีรา

เทียนเพิ่มพูน (Kumduang & Thienpermpoll, 2019) ที่พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชากรณ์ภาษาอังกฤษดีขึ้นตามแนวคิดทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์

3. ขั้นหลังทำโครงการ พบว่า ผู้เรียน มีพัฒนาการในทักษะการถ่ายทอดความรู้สูงขึ้น ในระดับมากทุกกลุ่ม โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของ ทักษะการนำเสนออยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม เช่นเดียวกับกิจกรรมสร้างสรรค์ก็มีคะแนนค่าเฉลี่ย สูงขึ้นอยู่ในระดับมากทั้งสามกลุ่ม นอกจากนี้ กิจกรรมการสังเคราะห์เนื้อหาก็มีค่าคะแนน ที่เพิ่มขึ้นจากขั้นระหว่างทำโครงการเป็นค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากหนึ่งกลุ่ม สอดคล้องกับผลการ วิจัยของ Thomas (2000) ที่ระบุว่า การเรียนการสอนโดยใช้โครงการจะเพิ่มทักษะกระบวนการคิด ของผู้เรียนได้

จากการทดลองทั้งสามขั้นตอน สรุปได้ ว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการทักษะการถ่ายทอดความรู้ ที่ได้สั่งสม ผูกฝนและปฏิบัติด้วยตนเองหลังจาก ที่ได้รับการแนะนำจากอาจารย์ จากค่าเฉลี่ย กิจกรรมทั้งหมดแสดงผลว่าการทำโครงการนั้น ทำให้มีความสัมพันธ์อันดีในกลุ่ม ซึ่งมีคะแนน เพิ่มขึ้นทุกขั้นตอนและอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ส่วนคะแนนที่ผู้เรียน ยังต้องพัฒนาเพิ่มขึ้นอีกอยู่ในกิจกรรมความคิด สร้างสรรค์ และการสังเคราะห์เนื้อหาที่ค่าเฉลี่ย บางกลุ่มยังคงอยู่ในระดับปานกลาง จึงต้องการ การฝึกฝนในกิจกรรมนี้อีกมาก อย่างไรก็ตามใน ภาพรวมแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการดีขึ้น ในทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการทดลองโดยใช้โครงการช่วย ในการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้แก่นักศึกษาครูเพื่อจะได้นำไปใช้ในการสอนได้ดียิ่งขึ้น และมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย และ 2) ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1.1 ผู้เรียนมีพัฒนาการในการร่วมกัน ทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี และสามารถแบ่งงานกันเพื่อสืบค้นเนื้อหา วางแผน ในการนำเสนอ มีความเข้าใจว่าการทำงานต้อง ดำเนินการเป็นขั้นตอนเสียก่อนงานจึงจะสำเร็จได้ และการทำงานแบบโครงการที่ร่วมมือกันทำให้ ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนไม่เครียด และรู้สึก เป็นกันเองกับผู้สอน

1.2 การเรียนด้วยการใช้โครงการ เป็นฐาน เป็นผลดีต่อผู้เรียนมากเพราะเป็นการ เรียนโดยความต้องการที่จะเรียนรู้ของผู้เรียนเอง ค้นคว้าด้วยตนเองจนกระทั่งสามารถสรุปและ สังเคราะห์ได้ หลังจากที่ผ่านมาการสังเคราะห์แล้ว ก็สามารถสร้างสรรค์งานได้ดีขึ้นกว่าเดิม ผู้เรียน ควรมีโอกาสฝึกฝนในการสังเคราะห์เนื้อหา ให้มากขึ้นเพราะมีความจำเป็นมากต่ออาชีพครู เนื่องจาก การสังเคราะห์เกิดจากกระบวนการคิด ที่เป็นระบบและไม่ใช้การท่องจำเนื้อหา แต่คือ ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง

1.3 การเรียนด้วยการใช้โครงการ เป็นฐาน นอกจากจะเป็นแนวทางที่ส่งเสริมผู้เรียน เป็นศูนย์กลางแล้ว ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

เชิงรุก มีส่วนในการลงมือทำโดยได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์อย่างใกล้ชิด สามารถสอบถาม ปรับแก้ และคิดงานได้ด้วยตนเอง หาข้อสรุปในเนื้อหาได้ในที่สุด

1.4 การนำเสนอด้วยการถ่ายทอดความรู้นี้ผู้เรียนจะได้ใช้ประโยชน์ในอาชีพครูในอนาคต เมื่อได้มีประสบการณ์จากการนำเสนอของตัวเองและเพื่อน ๆ ก็จะมีคามตระหนักรู้ได้ว่าผู้เรียนยังขาดตกบกพร่องอย่างไร ควรปรับปรุงในส่วนใด เพราะได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติเองทั้งหมดโดยมีครูเป็นเพียงผู้แนะนำ

1.5 การทำโครงการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ผลงานเป็นรูปธรรม ในการทดลองนี้ผู้เรียนได้คิดงาน ปรับแก้ สร้างสรรค์ รวบรวม ค้นคว้าเนื้อหา จนไปสู่ขั้นนำเสนอการถ่ายทอดความรู้ และสามารถนำชิ้นงานที่ได้ขึ้นไปติดตั้งในแอปพลิเคชันไลน์เพื่อสามารถเรียกดู ทบทวนเพิ่มเติมในเนื้อหาและปรับปรุงให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา

1.6 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานทำให้ทราบว่า การบูรณาการระหว่างศาสตร์ด้านภาษากับภาษาศาสตร์เข้าด้วยกันเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์มาก เพราะการอ่านกฎไวยากรณ์แบบท่องจำนั้นไม่เกิดพหุปัญญา

ต่อผู้ที่ทำอาชีพครู ดังนั้น นักศึกษาครูจึงต้องมีความเข้าใจในกฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างถ่องแท้เพื่ออธิบายได้ด้วย ความเข้าใจหลังจากสืบค้นเนื้อหา คำอธิบาย จนสามารถสังเคราะห์และสรุปกฎได้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการถ่ายทอดความรู้ได้เห็นได้ชัด ดังนั้น การบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันจะทำให้เกิดความคิดที่กว้างและเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ข้อค้นพบจากพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้านการค้นคว้าและทำงานเป็นกลุ่ม อาจต่อยอดไปยังการทำโครงงานด้านอื่น ๆ เช่น งานสร้างสรรค์ทางภาษาอื่น ๆ การทำสื่อภาษาอังกฤษ หรือการทำหนังสือ ทำมีอรวรรวมความรู้ เป็นต้น

2.2 การบูรณาการการเรียนการสอนกับศาสตร์อื่นมีประโยชน์และทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น สรุปกฎได้ชัดเจนขึ้นด้วยตนเอง อาจประยุกต์ไปสู่การเรียนภาษาอังกฤษทักษะอื่นนอกจากเรื่อง การถ่ายทอดความรู้ทางการใช้คำภาษาอังกฤษ เช่น การใช้คำปรากฏร่วมจำเพาะ การใช้กาล หรือ การใช้กาลสมบุรณ์ เป็นต้น

REFERENCES

- Al-Shihri, K.A. (2019). The Effect of Using Active Learning Strategies on Secondary EFL Learners' Grammar Achievement. *American Journal of Educational Research*, 7 (4), 309-312.
- Banegas, D.L., (2012). Integrating content and language in English language teaching in secondary education: Models, benefits, and challenges. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 2(1), 111-136.

- Dachakupt, P. (2018). **7C Skills of Teachers 4.0. 4th ed.** Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (in Thai)
- Delbio, A., Abilasha, R., & Ilankumaran, M. (2018). Second Language Acquisition and Mother Tongue Influence of English Language Learners – A Psycho Analytic Approach. **International Journal of Engineering & Technology**, 7 (4.36), 497-500. Available at <https://www.sciencepubco.com/index.php/IJET>.
- Dusadee Yolao., et all. (2014). The Study of PBL learning Management Derived from Creating Learning Package Project to Enhance 21st Century Skills of Children and Youth: From the Successful Experiences of Thai Schools. Bangkok. Tipayawisut.
- Ekbatani, G. & Pearson, H. (2000). **Learner – Directed Assessment ESL**. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.
- Eddington, D. (2008). **Linguistics and the Scientific Method**, Retrieved from <https://linguistics.byu.edu/faculty/deddingt/lingsci.pdf>.
- Hamidah, H., et al. (2020). **Project-based Learning**. Jakarta Selatan: SEAMEO QITEP in Language.
- Jacobs et.al. (1981). **Testing ESL Composition: a practical approach**. Rowley. Massachusettes, Newbury house.
- Jumaat, N.F., Tasir, Z., Abd Halim, N.D. & Ashari, Z.M. (2017). Project-Based Learning from Constructivism Point of View. **Advanced Science Letters**, 23(8), 1-4.
- Kumduang, P. & Thienpermpoll, P. (2019). Teaching English Grammar Using Constructivism Theory for First Year Students, Faculty of Engineering and Industrial Technology, Silpakorn University. **Rajapark Journal**, 13(31), 179-194.
- Nurcahyoko, K. (2014). Project-based Learning in Teaching Grammar for High and Low Motivated Students: the case of the tenth graders of Sman 1 Bangsri in the Academic Year of 2013/2014. **English Education Journal**, 4(2), 138-144.
- Phongsrida, S. (2018). The development of teaching skills of new teachers in Thailand 4.0. **Journal of MCU Haripunchai Review**, 2(1), 73-82.
- PhramahaprayutPayutto., Phrakrusisuthamniwit., & Thuanchang, W. (2020). Integrated Learning Management in Classroom. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 6(12), 329-341.
- Pierce & O' Malley J.M. (1992). **Performance and portfolio assessment for language minority students**. (Online 1992). Retrieved from: <http://www.ncela.gwu.edu/>

- Sutomo, N., Sarosa, T., & Asrori, M. (2020). Project-Based Learning (PBL) for Teaching English in SMA. **Proceedings of the 5th International Conference on Arts Language and Culture (ICALC 2020)**, 142-146.
- Syal, P., & Jindal, D.V. (2016). **An Introduction to Linguistics: Language, Grammar and Semantics Second Edition**, Delhi: Seventeenth Printing.
- Tayjasanant, C. (2021). **Psychology for English Language Learners and Teachers**. Bangkok: CUpres. (In Thai)
- Thomas, John W. (2000). **A Review of Research on Project- Based Learning**. California: The Autodesk Foundation. Retrieved from http://www.bobpearlman.org/BestPractices/PBL_Research.pdf.
-

บทความวิจัย

การพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

THE INNOVATIVE ADMINISTRATION DEVELOPMENT OF SRAKAEW SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, PHETCHABUN PROVINCE

ธิดารักษ์ ลือชา *

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Thidarak Luecha *

Department of Public Administration Faculty of Humanities and Social Sciences
Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun, Thailand

*E-mail: thidarak@pcru.ac.th

Received: 2022-05-09

Revised: 2022-05-09

Accepted: 2022-05-23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว และ 2) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งสิ้น 7 คน และพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วโดยการสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 6 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน 2) นวัตกรรมทางการบริหาร ประกอบด้วยนวัตกรรมการสร้างความร่วมมือด้านบุคลากรกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง นวัตกรรมด้านการคลัง ได้แก่ การขยายฐานภาษีที่ดินและสิ่งก่อสร้าง การให้เอกชนลงทุนและเช่าพื้นที่สำหรับสร้างศูนย์การจำหน่ายสินค้าชุมชน หรือศูนย์อาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว และการเก็บค่าธรรมเนียมจากการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว

คำสำคัญ: นวัตกรรม นวัตกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว

ABSTRACT

This research aimed to study on 1) the problems of administration according to the mission of the Sra Kaeo Subdistrict Administrative Organization and 2) to develop the innovative administration of the Sra Kaeo Subdistrict Administrative Organization. This research is a qualitative research. Collect information about problems of administration according to the mission of the Sra Kaeo Subdistrict Administrative Organization by in-depth interview. The group of key informants totaled 7 people and The innovative administration of Sra Kaeo Subdistrict Administrative Organization developed by group discussion by 6 key informants.

The research result found that 1) The administrative problem of Sra Kaeo Subdistrict Administrative Organization were shortage of personnel in operation , problems of budget and insufficient materials and equipment for operation. 2) Innovative administration consists of innovation in human resource cooperation with nearby local government organizations. Fiscal innovations include expanding the land and construction tax base. Providing private investment and renting space for building a community distribution center or a food court for tourist services and collecting fees from visiting.

Keyword : Innovation, Innovative Administration, Srakaew Sub-District Administrative Organization

บทนำ

นวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารท้องถิ่น เนื่องจากนวัตกรรมช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถพัฒนาการแก้ไขหรือจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการ สามารถจัดบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนหรือท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่น ๆ ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ

ในการบริหารงานจนประสบผลสำเร็จ ดังปรากฏในผลการวิจัย (Chamaram et al, 2017) ที่พบว่าเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์พัฒนานวัตกรรมท้องถิ่นในลักษณะโครงการลดความขัดแย้ง สร้างบ้านเมืองมั่นคงเพื่อคนไร้บ้านและโครงการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งผลของการจัดการนวัตกรรมท้องถิ่นของโครงการลดความขัดแย้ง สร้างบ้านเมือง มั่นคง เพื่อคนไร้บ้าน ส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อย ผู้บุกรุกหรือผู้ด้อยโอกาสมีสิทธิครอบครองที่ดินสำหรับสร้างบ้านอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนผลของการจัดการนวัตกรรมท้องถิ่นของโครงการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้ผู้ด้อยโอกาสส่งผล

ให้ชุมชนแออัดได้รับพัฒนาให้มีสภาพแวดล้อม และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และผู้ด้อยโอกาสได้มีความเป็นอยู่ทัดเทียมกับคนอื่น ๆ นอกจากนี้ ผลการศึกษา (Petwisit , 2515) ยังอธิบายให้เห็นว่านวัตกรรมมีส่วนสำคัญในการผลักดันนโยบาย และส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบายดังเช่น เทศบาลนครขอนแก่นที่สร้างนวัตกรรมการบริหาร หลายนวัตกรรมสำหรับขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ จนประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะและดำเนินงานอื่น ๆ ตามกฎหมาย แต่จากการวิเคราะห์องค์กรพบว่า องค์กรมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ทรัพยากรบุคคลที่มีจำนวนน้อย งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ (Sra Kao Subdistrict Administrative Organization, 2020) ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วดำเนินงานตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ไม่เต็มที่นัก ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วจึงร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ศึกษาวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการบริหาร เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว

บททวนแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการบริหาร

การบริหารองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรในลักษณะอื่น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหรือที่เรียกว่าทรัพยากรการบริหาร โดยทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทุกองค์กรจำเป็นต้องใช้ในการบริหารงาน ทรัพยากรทางการบริหาร หรือ 4 M's ประกอบด้วย บุคลากร (Man) งบประมาณหรือเงิน (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) (Rungsiyokrit & Suttisomboon, 1997) ทั้งนี้ ทรัพยากรการบริหารมีความสำคัญและส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร ดังปรากฏในงานวิชาการหลายงาน เช่น ผลการศึกษา (Pinroom, 2014) ที่พบว่า ปัจจัยทรัพยากรการบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการควบคุมฝูงชน : กรณีศึกษา กองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ในภาพรวมในระดับสูงมาก หรือผลการศึกษา (Sammapetch, 2016) ที่พบว่า ทรัพยากรการบริหารมีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น การขาดแคลนทรัพยากรการบริหารหรือการมี ทรัพยากรการบริหารที่ไม่มีคุณภาพจึงส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานและประสิทธิผลขององค์กรโดยตรง

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

นวัตกรรม (innovation) เริ่มเป็นที่รู้จัก ตั้งแต่ในศตวรรษที่ 15 และมาเริ่มใช้แพร่หลาย ในศตวรรษที่ 19 สำหรับความหมายของนวัตกรรมนั้น

มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายลักษณะ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า นวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่มีความสร้างสรรค์ที่เกิดจากการคิดค้น พัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม สำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นการพัฒนานวัตกรรม สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลสนะแก้วซึ่งเป็น องค์การภาครัฐ ดังนั้น การทบทวนแนวคิดจึงเน้น แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมองค์การภาครัฐ ดังนี้

ประเภทของนวัตกรรมองค์การภาครัฐ

Office of the Public Sector Development Commission (2020, Online) แบ่งนวัตกรรมออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. นวัตกรรมเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ (Strategy/ Business Concepts Innovation) เป็นการคิดค้น ออกแบบ หรือกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ภารกิจ เป้าประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึง วิสัยทัศน์หรือวางทิศทางใหม่ในการนำพาองค์กร ในอนาคต

2. นวัตกรรมด้านสินค้าและการบริการ (Service and Product Innovation) เป็นการ ปรับปรุงปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ และการออกแบบ ของสินค้าและบริการ เช่น บัตรประจำตัวประชาชน แบบ Smart Card หน่วยบริการเคลื่อนที่ (Mobile Unit)

3. รูปแบบการให้บริการ/การส่งมอบงาน (Delivery Innovation) เป็นการสร้างหรือ ปรับเปลี่ยนแนวทาง รูปแบบในการบริการหรือ การติดต่อกับประชาชน เช่น การให้บริการผ่าน อินเทอร์เน็ต

4. นวัตกรรมด้านกระบวนการและการ บริหารองค์กร (Process and Organization Administration Innovation) เป็นการออกแบบ โครงสร้างองค์กรและกระบวนการภายในใหม่ เช่น การจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษเพื่อให้ สามารถทำหน้าที่ในการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น การพัฒนาแนวทางการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล เป็นต้น

5. นวัตกรรมด้านการปฏิสัมพันธ์เชิง กระบวนการ (Process Interaction Innovation) เป็นแนวทาง การปรับปรุง หรือพัฒนาระบบ ความสัมพันธ์ หรือการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ หน้าที่กับ ภาคส่วนอื่น ๆ ขึ้นใหม่ เช่น การพัฒนา กระบวนการให้บริการในงานที่สัมพันธ์กันอย่าง ครบวงจร อาทิ การบริการในรูปแบบ Single Window

กระบวนการสร้างนวัตกรรมโดยการคิด เชิงออกแบบ (Design Thinking)

กระบวนการคิดเชิงการออกแบบ (Design Thinking) คือ กระบวนการคิดที่ให้ความสำคัญ กับบุคคล และนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการ แก้ปัญหาอย่างเหมาะสม และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ กระบวนการคิดเชิงการออกแบบจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดนวัตกรรม (innovation) (Tim Brown , 2008) กระบวนการคิดเชิงการออกแบบนำเสนอโดยสถาบัน การออกแบบ(Institute of Design)ของมหาวิทยาลัย แสตนฟอร์ด (Stanford d.school) ประกอบด้วย ขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ (Israsena Na Ayudhya & Treerattanaphan , 2017)

ขั้นตอนที่ 1 การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Empathize) เป็นการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด โดยการศึกษาสภาวะแวดล้อม ความต้องการหรือปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การเข้าไปมีส่วนร่วม หรือการจำลองสถานการณ์ เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 การตีความโจทย์ (Define) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนแรกมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ โดยต้องเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความรู้สึกนึกคิดในเชิงลึก (insight) และนำข้อมูลที่มีความหลากหลายนั้นมาจัดกลุ่มและหาความสัมพันธ์ในแต่ละกลุ่ม จากนั้นจึงสรุปปัญหาหรือความต้องการที่สำคัญ เพื่อนำไปหาทางแก้ไขหรือสร้างนวัตกรรม

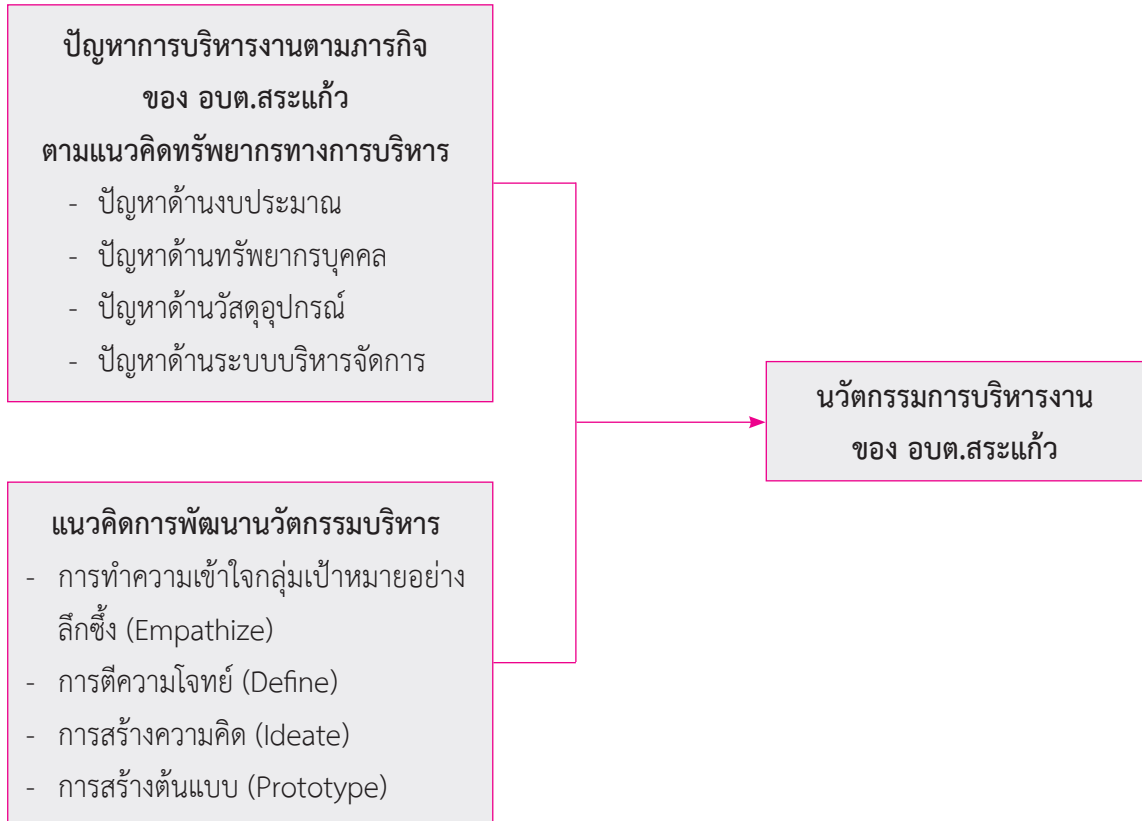
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความคิด (Ideate) เป็นขั้นตอนการระดมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการที่หลากหลายมุมมอง จำนวนมาก เพื่อบูรณาการให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ความคิดนอกกรอบ วิธีการตอบโจทย์ในแบบที่ไม่เคยมีใคร

ปฏิบัติมาก่อน หรือเกิดทางเลือกใหม่ ๆ โดยมุ่งเน้นไปในแนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่สามารถนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน และเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด การสร้างความคิดเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง สามารถดำเนินการโดยการใช้คำพูดเชิงบวก ซึ่งจะทำให้ไม่มีการจำกัดความคิดและจินตนาการ

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างต้นแบบ (Prototype) เป็นการเปลี่ยนสิ่งที่เป็นามธรรมให้เป็นสิ่งที่เป็รูปธรรม โดยการนำความคิดที่สร้างขึ้นมาทำเป็นแบบจำลองหรือต้นแบบที่เห็นภาพชัดเจนและจับต้องได้ เนื่องจากความคิดในขั้นตอนการสร้างความคิด (Ideate) อาจจะไม่สามารถทำให้ผู้อื่นเห็นภาพ จึงต้องสร้างแบบจำลองขึ้นมา เพื่อให้บุคคลเข้าใจความคิดที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การทดสอบ (Test) โดยการนำแบบจำลองที่สร้างขึ้นไปใช้หรือปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำผลตอบรับมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนการดำเนินการที่ประยุกต์ใช้แนวทางการสร้างสรรค์นวัตกรรมตามกระบวนการคิดเชิงการออกแบบ (Design Thinking) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Empathize) เป็นการศึกษาริบทพื้นที่ตำบลสระแก้วและศึกษาปัญหาการบริหารงานตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว โดยใช้กรอบแนวคิดทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ งบประมาณ ทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ และระบบบริหารจัดการ ศึกษาสาเหตุของปัญหา การแก้ไขปัญหขององค์กร ผลของการแก้ไขปัญห และปัญหาที่ยังคงอยู่ การรวบรวม

ข้อมูลดำเนินการโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth interview) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 การตีความโจทย์ (Define) เป็นการตีความข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจศักยภาพพื้นที่ตำบลสระแก้ว และทบทวนปัญหาการบริหารงานขององค์การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำให้ข้อมูลมีความชัดเจนและทำให้เกิดความเข้าใจข้อมูลมากยิ่งขึ้น ดำเนินการโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความคิด (Ideate) เป็นขั้นตอนการระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว รวมทั้งประเมินทางเลือกแต่ละทางเลือกโดยประเมินถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับองค์การ ดำเนินการโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างต้นแบบ (Prototype) เป็นการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมมาพัฒนาเป็นนวัตกรรม โดยการระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างต้นแบบนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรมดำเนินการโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ขั้นตอนที่ 5 การทดสอบ (Test) เป็นการนำนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในแก้ไขปัญหาในการบริหารงาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Performance)

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว รวมทั้งสิ้น 7 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ผู้อำนวยการกองคลัง ผู้อำนวยการกองช่าง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานปลัด 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกองคลัง 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกองช่าง 1 คน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกองการศึกษา 1 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหาร จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

2.1 ผู้บริหาร ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ผู้อำนวยการกองคลัง และผู้อำนวยการกองช่าง

2.2 ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ซึ่งเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานปลัด 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกองคลัง 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกองช่าง 1 คน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกองการศึกษา 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทแล้วเขียนรายงานแบบพรรณนาความ (Descriptive Analysis) เพื่อจัดทำข้อมูลที่ได้เป็นร่างนวัตกรรมทางการบริหาร

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรทั้ง 4 ด้านพบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีปัญหาการบริหารงานตามภารกิจ 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ปัญหาด้านบุคลากร องค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทั้งสิ้น 20 คน ในแต่ละส่วนจะมีตำแหน่งที่ไม่มีผู้ปฏิบัติงาน ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับเจ้าหน้าที่ แม้ว่าจะมีการเปิดรับโอน แต่ไม่มีผู้สนใจโอนย้ายมาบรรจุ จำนวนบุคลากรดังกล่าวเมื่อเทียบกับภารกิจขององค์กรแล้ว จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งองค์กรมีการแก้ไขปัญหาโดยการเปลี่ยนงานที่ไม่มีผู้รับผิดชอบให้บุคลากรช่วยกันปฏิบัติงาน จับคู่บุคลากรให้เรียนรู้ร่วมกัน และปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การที่องค์กรมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะบุคลากรที่เป็นข้าราชการ หรือพนักงานจ้างตามภารกิจที่มีจำนวนน้อย ส่งผลต่อการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กร โดยเฉพาะการบริหารงานพัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างที่เป็นงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่เป็นกรรมการตรวจรับ ต้องเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างประจำ บุคลากรบางส่วนจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการ ทั้งที่ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างนั้น ๆ เลย ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น กรณีที่องค์กรมีการสร้างถนนแต่องค์กรมีบุคลากรที่เป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานและมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างถนนไม่เพียงพอ จึงต้องแต่งตั้งครูซึ่งเป็นข้าราชการ เป็นคณะกรรมการตรวจรับถนน ส่งผลให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งเกิดความไม่สบายใจ

1.2 ปัญหาด้านงบประมาณ องค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้วเป็นองค์กรบริหาร

ส่วนตำบลขนาดกลาง ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลโดยเฉลี่ยประมาณ 10 – 18 ล้านบาท และมีรายได้ที่สามารถจัดเก็บเองได้ไม่มากนัก ในปีงบประมาณ 2564 องค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้วได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 15,429,854 ล้านบาท โดยเป็นรายได้ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน 8,426,190 บาท และรายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดสรรคืนให้ จำนวน 6,917,565.58 บาท ส่วนรายได้ที่จัดเก็บเองมีจำนวน 86,109.11 บาท (รายงานงบรายรับ – รายจ่ายประจำปี 2564) ซึ่งงบประมาณดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการพื้นที่

1.3 ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วน เช่น ไม่สามารถจัดซื้อรถเก็บขยะ เพื่อบริการประชาชนได้

2. การพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Empathize) ผลการศึกษาพบว่า

1) ศักยภาพของพื้นที่ตำบลสระแก้ว พื้นที่ตำบลสระแก้วมีจุดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่น คือ ภูจุก ซึ่งเป็นเนินเขาสูง สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของตำบลสระแก้วและพื้นที่ใกล้เคียง มีทะเลหมอกในฤดูหนาว และน้ำตกซับสระแก้ว ซึ่งมีน้ำตลอดปี

การพัฒนาถูกเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วกำหนดโครงการก่อสร้างสกายวอล์ค (Skywalk) ซึ่งเป็นทางเดินที่ทำด้วยกระจกใส เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมวิวนกยูงได้โดยรอบ

2) จากจุดเด่นด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในปัจจุบันพื้นที่ตำบลสระแก้วจึงเริ่มมีผู้ประกอบการเปิดให้บริการที่พักในลักษณะโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยว แต่พื้นที่ตั้งของโฮมสเตย์อยู่ในเขตป่าสงวน จึงต้องขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ และไม่ได้มีการเสียภาษีเนื่องจากผู้ประกอบการเข้าใจว่าตนเองเป็นเพียงผู้ใช้ประโยชน์ ไม่ได้มีสิทธิครอบครองพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่ของรัฐ จึงไม่ต้องเสียภาษี แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นจากรการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 พบว่าที่ดินในเขตป่าสงวนที่มีผู้เข้าไปทำประโยชน์ไม่ได้เป็นที่ดินที่ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ดังนั้น ผู้ประกอบการโฮมสเตย์จึงต้องเสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามกฎหมาย

3) องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน แม้จะดำเนินการแก้ไขปัญหาลแล้ว แต่ยังคงประสบปัญหาขาดบุคลากรที่สามารถทำหน้าที่ในการตรวจรับพัสดุครุภัณฑ์บางประเภท ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วได้ดำเนินการแก้ไขโดยแต่งตั้งบุคลากรที่ไม่มีความเชี่ยวชาญเป็นคณะกรรมการ

ตรวจรับพัสดุ ส่งผลให้บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งเกิดความไม่สบายใจ

4) องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีปัญหางบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ทั้งนี้ องค์การยังการบริหารงบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีนโยบายเน้นบริหารงบประมาณด้วยความถูกต้องตามตามระเบียบมีวางแผนการใช้งบประมาณที่ชัดเจนและปฏิบัติตามแผนอย่างเคร่งครัด มีการตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างรัดกุม มีการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงาน และโครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณ เพื่อป้องกันการรั่วไหลและความผิดพลาด

5) องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยไม่สามารถจัดซื้อรถเก็บขยะ เพื่อบริการประชาชนได้ องค์การดำเนินการแก้ไขปัญหโดยจัดโครงการส่งเสริมและพัฒนากองทุนคัดแยกขยะ เปลี่ยนขยะเป็นกองทุน ตำบลสระแก้ว ให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะ ส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลคัดแยกขยะ จากนั้นประสานร้านเพื่อรับซื้อขยะจากประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วหักรายได้ส่วนหนึ่งจากการขายขยะของประชาชน เพื่อนำมาตั้งเป็นกองทุนจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในตำบล จากการดำเนินโครงการพบว่าขยะประเภทขวดแก้ว กระดาษ ขวดพลาสติก ซึ่งเป็นขยะที่สามารถนำมารีไซเคิลได้มีปริมาณขยะลดลง ส่วนขยะอินทรีย์ประชาชนมีการฝังกลบอย่างถูกสุขอนามัย ดังนั้นแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วจะไม่มีรถเก็บขยะ แต่สามารถบริหารจัดการปัญหาขยะในตำบลได้

ขั้นตอนที่ 2 การตีความโจทย์ (Define)

ผลจากการตีความโจทย์พบว่าปัญหาที่ยังคงอยู่ในองค์กร คือ ปัญหาด้านขวัญกำลังใจของบุคลากร เนื่องจากบุคลากรต้องเป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุทั้งที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพัสดุนั้น ๆ และปัญหาด้านงบประมาณที่มีจำกัด เมื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อพิจารณาความสำคัญของปัญหา พบว่าผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าประเด็นปัญหาทั้งสองประเด็นมีความสำคัญที่ต้องดำเนินการแก้ไข ผู้วิจัยจึงนำประเด็นปัญหาทั้งสองประเด็นมาดำเนินการในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความคิด (Ideate)

เพื่อสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1) การแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร พร้อมทั้งประเมินทางเลือก ดังนี้

1.1 การจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านโครงสร้างพื้นฐานให้แก่บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เช่น มาตรฐานงานผิวจราจร มาตรฐานการก่อสร้างสะพาน มาตรฐานการก่อสร้างสะพาน เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและตรวจรับพัสดุได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อประเมินทางเลือก ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มอภิปรายว่า แม้ว่าจะมีการฝึกอบรมบุคลากรอาจจะมีความรู้บ้าง แต่ยังคงขาดความเชี่ยวชาญเนื่องจากไม่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน เมื่อต้องมาเป็นกรรมการตรวจรับพัสดุ บุคลากรยังคงเกิดความกังวลต่อการปฏิบัติหน้าที่กรรมการตรวจรับพัสดุ

1.2 การหาบุคลากรจากหน่วยงานอื่น

มาช่วยในการปฏิบัติงานด้านพัสดุ เป็นทางเลือกที่เสนอโดยผู้บริหาร คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ที่พิจารณาระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วสามารถดำเนินการยืมบุคลากรจากหน่วยงานอื่นมาช่วยในการปฏิบัติงานได้ ทั้งในลักษณะของการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการชั่วคราว และการยืมตัวเพื่อมาช่วยปฏิบัติราชการ อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มอภิปรายว่า การขอยืมบุคลากรจากหน่วยงานอื่นมาช่วยปฏิบัติราชการอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือ เนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดจะขาดบุคลากรปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่หากขอยืมบุคลากรเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการชั่วคราว ปฏิบัติงานกำหนดราคากลาง ตรวจรับพัสดุ ซึ่งใช้เวลาในการปฏิบัติงานไม่นาน น่าจะได้รับความร่วมมือมากกว่า ดังนั้น การขอยืมบุคลากรเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการปฏิบัติงานเกี่ยวกับพัสดุชั่วคราว จึงเป็นทางเลือกที่อาจจะมีความเป็นไปได้และเหมาะสม

2) การแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณ จากการวิเคราะห์ศักยภาพของตำบลสระแก้ว ซึ่งมีจุดเด่นด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และในปัจจุบันพื้นที่ตำบลสระแก้วเริ่มมีการเปิดให้บริการที่พัก ในลักษณะโฮมสเตย์ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจึงเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณ โดยการจัดหารายได้เพิ่มเติมจากการใช้มาตรการทางภาษีและค่าธรรมเนียม ได้แก่

2.1 การพิจารณาขยายฐานภาษีที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถเก็บภาษีได้มากขึ้น ทั้งนี้ ภาษีที่สามารถพิจารณาขยายฐานภาษีได้ คือ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

2.2 การแสวงหารายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว หรือพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ในลักษณะของการให้เช่าทรัพย์สินหรือการเก็บค่าธรรมเนียม

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างต้นแบบ (Prototype) เป็นการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดแล้วนำมาพัฒนาเป็นนวัตกรรม โดยทางเลือกที่นำมาพัฒนาเป็นนวัตกรรม ได้แก่

1) การแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร กำหนดทางเลือกเพื่อพัฒนานวัตกรรม คือ การหาบุคลากรจากหน่วยงานอื่นมาช่วยในการปฏิบัติงานด้านพัสดุจากการพิจารณาเปรียบเทียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 พบว่าคณะกรรมการดำเนินงานด้านพัสดุจะแต่งตั้งจากข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานพัสดุนั้น โดยไม่ได้รับเกี่ยวกับต้นสังกัด ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจึงนำเสนอแนวทางการหาบุคลากรจากหน่วยงานอื่นมาช่วยในการปฏิบัติงานด้านพัสดุโดยการสร้างความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลกันจู่ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียง ทั้งนี้ในเบื้องต้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วจะเป็นผู้ประสานโดยตรงกับนายกองค์กรองค์การบริหารส่วนตำบลกันจู่ ในลักษณะไม่เป็นทางการ เพื่อแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาขององค์กร และการขอความช่วยเหลือด้วยการขอยืมบุคลากร จากนั้นจึงดำเนินการทำหนังสือขอยืมตัวบุคลากร ซึ่งในหนังสือแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ คุณสมบัติของบุคลากรที่ต้องการขอยืม วันเวลาที่บุคลากรดังกล่าวต้องเข้ามา

ปฏิบัติงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว รวมทั้งค่าตอบแทนที่จะได้รับ โดยองค์กรมีการให้ค่าตอบแทนแก่บุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายค่าตอบแทนที่กำหนดโดยกระทรวงการคลัง

2) การแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณ กำหนดทางเลือกเพื่อพัฒนานวัตกรรม คือ การพิจารณาขยายฐานภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง การแสวงหารายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว หรือพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว มีแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมดังนี้

2.1) การขยายฐานภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นการเก็บภาษีจากผู้ประกอบการโฮมสเตย์ที่ขึ้นทะเบียนกับองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว อาจส่งผลให้เกิดความ ไม่พอใจหรือการต่อต้าน ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเสนอให้มีมาตรการ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และกำหนดมาตรการจูงใจโดยองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วให้การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพโฮมสเตย์ จนผ่านการตรวจประเมินและได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย (Homestay Standard Thailand) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือ ตลอดจนสร้างการยอมรับจากนักท่องเที่ยว การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพโฮมสเตย์ดังกล่าวเกิดประโยชน์โดยตรงต่อผู้ประกอบการ จึงอาจจะช่วยลดความไม่พอใจที่ต้องเสียภาษี

2.2) การแสวงหารายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว หรือพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการได้

โดยการสำรวจทรัพย์สินขององค์กรที่มีศักยภาพสามารถทำรายได้ให้แก่องค์กร โดยเชื่อมโยงกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งพบว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้ว สามารถหารายได้จากการให้เอกชนลงทุนและเช่าพื้นที่สำหรับสร้างศูนย์การจำหน่ายสินค้าชุมชน หรือศูนย์อาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วจัดหาพื้นที่สำหรับก่อสร้างเปิดให้เอกชนเข้ามาดำเนินการก่อสร้าง ประมูลเช่าพื้นที่หรือเข้ามาบริหารจัดการ ภายใต้การควบคุมดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว และองค์กรราชการที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วยังสามารถหารายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กร รายละเอียดของนวัตกรรมผู้วิจัยนำเสนอในหัวข้อต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การทดสอบ (Test) เป็นการนำนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ สำหรับระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วยังไม่มีมีการดำเนินโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการจากองค์กรอื่น ดังนั้น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว จึงนำนวัตกรรมการสร้างความร่วมมือด้านบุคลากรไปปฏิบัติโดยกำหนดเป็นนโยบายด้านการบริหารงานบุคคล ส่วนนวัตกรรมด้านการคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2565 - 2570) ประจำปี พ.ศ. 2565 โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเกษตร และการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดข้อบัญญัติตำบลสำหรับรองรับการใช้นวัตกรรม

2. จากขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการบริหารดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยนำทางเลือกมาพัฒนาจนปรากฏผลเป็นนวัตกรรมทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ดังนี้

2.1 นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร คือ นวัตกรรมการสร้างความร่วมมือด้านบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านพัสดุกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลกันจุก โดยขอเชิญบุคลากรมาช่วยในการดำเนินงานด้านการตรวจรับ พัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง ที่เป็นงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการสร้างความร่วมมือด้านบุคลากร เป็นการพัฒนามนกรอบแนวคิดกฎหมายและตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นผ่านการสนทนากลุ่ม ดังนั้นนวัตกรรมจึงได้รับการยอมรับและพร้อมสู่การนำไปปฏิบัติ นวัตกรรมช่วยให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุถูกต้องตามกฎหมาย ลดความล่าช้า การปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย แก้ไขปัญหาด้านแรงจูงใจของบุคลากร เนื่องจากนวัตกรรมช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นยังช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลกันจุกมีบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลกันจุกสามารถเชิญบุคลากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วได้เช่นกัน ดังนั้นนวัตกรรมการสร้างความร่วมมือด้านบุคลากรในการปฏิบัติงาน จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรทั้งสององค์กร

2.2 นวัตกรรมด้านการคลัง เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว จากจุดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ดังนี้

1. การขยายฐานภาษีที่ดินและสิ่งก่อสร้าง พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ได้กำหนดให้โดยเจ้าของกิจการโฮมสเตย์รายที่ตั้งอยู่ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง จะต้องชำระภาษีที่ดินและภาษีสิ่งปลูกสร้าง โฮมสเตย์ต้องเสียภาษีที่ดินด้วย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงสามารถขยายฐานภาษี โดยเก็บภาษีจากโฮมสเตย์ในอัตราที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

2. การให้เอกชนลงทุนและเช่าพื้นที่สำหรับสร้างศูนย์การจำหน่ายสินค้าชุมชนหรือศูนย์อาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีรายได้จากการประมูลหรือการเช่าพื้นที่

3. การเก็บค่าธรรมเนียมจากการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อนำเงินที่ได้มาใช้ในการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว อำเภอปึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว จากการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีปัญหาการบริหารงาน

ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยมีบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษา (Propaisri & Chongsomchai : 2014, Khorjalern : 2019, Janmktiornku : 2018) ที่พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ เครื่องมืออุปกรณ์และงบประมาณมีไม่เพียงพอ ในส่วนของความขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรในตำแหน่งข้าราชการหรือลูกจ้างชั่วคราว ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วแต่งตั้งบุคลากรที่เป็นข้าราชการเป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างทั้งที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัย (Onnuam & Ruangthamsing, 2019) ที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเจ้าหน้าที่พัสดุไม่เพียงพอต่อปริมาณงานภายในองค์กรเจ้าหน้าที่ในฝ่ายงานอื่นแม้ไม่ได้ทำหน้าที่พัสดุโดยตรง แต่ก็ต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับงานพัสดุ เช่น การได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการทั้งที่ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในงานพัสดุเลย ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการเบื้องต้นของการจัดซื้อจัดจ้างที่กฎหมายกำหนด ทำให้เป็นการทำงานแบบทำตามเสียงส่วนใหญ่

2. นวัตกรรมทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ในด้านนวัตกรรม การสร้างความร่วมมือด้านบุคลากรกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง เป็นนวัตกรรมกระบวนการ ซึ่งเป็นการปรับกระบวนการในการปฏิบัติงานประจำเพื่อแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิด (Office of the Public Sector Development Commission : 2020,

Yodyingyong : 2009) ที่อธิบายว่านวัตกรรมทางกระบวนการ (Process Innovation) เป็นการออกแบบโครงสร้างองค์กร กระบวนการภายใน การพัฒนาวิธีการผลิตหรือการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น นวัตกรรมการสร้างความร่วมมือด้านบุคลากรกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง นอกจากจะแก้ไขปัญหาความขาดแคลนบุคลากรแล้ว ยังเป็นนวัตกรรมที่ลดความเครียด ลดความวิตกกังวลของบุคลากร ส่งผลให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน และเมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงาน บุคลากรย่อมมีขวัญกำลังใจในการทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษา (Suantthawiwat, 2016) ที่พบว่าความสุขในการทำงานมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นวัตกรรมทางการบริหารด้านนวัตกรรมด้านการคลัง เป็นนวัตกรรมที่เสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดเก็บรายได้ให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้ว โดยปรับปรุงฐานภาษีและเก็บค่าเช่าและค่าธรรมเนียมตามสภาพเศรษฐกิจและศักยภาพของพื้นที่ในปัจจุบัน ซึ่งมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเก็บจากผู้ประกอบการโฮมสเตย์ที่แท้จริง ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการโฮมสเตย์และผู้ประมูล สอดคล้องกับผลการศึกษา (Mala, Ruangsom & Chinnasri , 2016) ที่อธิบายว่าแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการปรับปรุงแหล่งรายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และควรมีภาษีที่เก็บจากผู้ประกอบการจากทรัพยากรและสาธารณูปโภคในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การนำนวัตกรรมด้านการคลังไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลและแก้ไขปัญหาการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ต้องมีการประสานฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้ว และให้ข้อมูลพร้อมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรม เพื่อให้การกำหนดข้อบัญญัติตำบลสำหรับรองรับการใช้นวัตกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
2. องค์กรบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ต้องประสานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กร เช่น ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ผู้นำชุมชน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมด้านการคลัง อันจะให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจตรงกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรของรัฐโดยกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการกำหนดแนวทางเผยแพร่นวัตกรรมที่เกิดขึ้นไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบริหารงานในเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง
2. กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมให้แก่ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถพัฒนานวัตกรรมสำหรับการบริหารจัดการหรือแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้
3. กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านการเก็บข้อมูลเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 จึงไม่สามารถศึกษาครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มอื่น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาความคิดเห็นหรือผลกระทบของนวัตกรรมที่มีต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มประชาชนผู้รับบริการ กลุ่มนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมสำหรับแก้ไขปัญหาด้านอื่นเพิ่มเติม

เช่น ปัญหาด้านผลการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านการประสานงาน

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของนวัตกรรมและผลการใช้นวัตกรรมในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

4. ควรมีการศึกษารูปแบบการจูงใจประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรม

REFERENCES

- Aujirapongpan, S. & et al. .(2020). Management Innovation and Dynamic Capability Impact on the Performance of Small and Medium Enterprises (SMEs) Construction Business. Technical Education Journal : King Mongkut's University of Technology North Bangkok.11(3).123 – 133.
- Brown, T. (2008). Design Thinking. Harvard Business Review 2, 84-95.
- Chamaram, S., Phoncharoen, C. & Suktam, W.(2017). Local Innovation Management toward Excellence of Kalasin Municipality: The Reflection on the Project on Conflict Reduction and a Stable City Establishing for the Homeless and the Project on Social Reduction for the Underprivileged People Journal Of Local Governance And Innovation.1(3).93-110.
- Israsena Na Ayudhya, P. & Treerattanaphan, C.(2017). Design Thinking: Learning by Doing. Bangkok : Thailand Creative & Design Center (TCDC).
- Janmktirornkul, S..(2018). Administrative Problem And Obstacles Of Bang Pli Yai Sub - District Administrative Organization, Bang Pli District, Samut Prakan Province. A Minor Thesis Submitted in Master of Public Administration.Suvarnabhumi Institute Of Technology. (in Thai).
- Khorjalern, K.(2019). Efficiency Operation of Personnel of Local Administrative Organizations: A Case Study of Sato Subdistrict Administrative Organization, Trat Province. Retrieved 5, June from http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597736358_6114832056.pdf.

- Office of the Public Sector Development Commission. Guidebook of Government Innovation Lab. Retrieved 7, June from <https://www.opdc.go.th/content/viewbook/MTQ5fHwxHx0aHx8T2FOWGM#book/>
- Mala, T., Ruangsom, W. & Chinnasri, W.(2016). Enchaining Effectiveness in Revenue Collections of Local Authorities. *Journal of Politics and Governance (Public-Private Management – Human Resource Management – Public Policy)*.6(1).184 – 201.
- Onnuam, K & Ruangthamsing, C..(2019).Problems and Obstacles on Procurement of Local Administration Organization.The Academic Journal Faculty of Humanities and Social Sciences : Nakhon Sawan Rajabhat University.6(2). 223-233.
- Petwisit, B.(2015). The Potentiality Of MunicipalDevelopment Administration: A Case Study Of Khon Kaen Municipality. *Journal of Politics, Administration and Law*. 7(2), 109-131. (in Thai).
- Pinroom, N.(2014). Effectiveness of Crowd Control: A Case Study of Metropolitan Police Bureau Division . A Study Report Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Public Administration Faculty of Liberal Arts Krirk University.(in Thai).
- Propaisri, P. & Chongsomchai, C.(2014). The Administration Problems of the Sub - district Municipality in Pho Chai district, Roi Et Province. *Journal of Politics and Governance. (Public Affairs)*.4(2).259-279. (in Thai).
- Rungsiyokrit, S. & Suttisomboon, S.(1997). Government reform: concepts and strategies. Bangkok : Office of the Civil Service Commission.
- Sammapetch, S.(2016). Resource Management and the Effectiveness of the Central Correctional Institution for Drug Addicts Officer in Bangkok. A Study Report Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Public Administration Faculty of Liberal Arts Krirk University.(in Thai).
- Sansuksom, K.(2018). Innovation Of Secondary School Management Base On Effects Of Organizational Reputation On Educational Resource Mobilization. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in Educational Management. Chulalongkorn University. (in Thai).
- Schilling, M.A. (2008). *Strategic Management of Technological Innovation*. 2nd ed. NY: McGraw-Hill Education.

- Sonmanee, C. & et al. .(2012). The Creation of the Public Service Innovation by Sub-district Administrative Organizations.Bangkok : Ramkhamhaeng University.
- Sra Kaeo Subdistrict Administrative Organization.(2020).Development Plan (2018-2022) Retrieve July 1, 2020, from <https://www.srakaew-sao.go.th/post/000000379-2a32abe81d393e9cb5b7dfbf1cd973e7.pdf>.
- Suantthawiwat, P.(2016). The Job Performance Morale of the Personnels in the Fiscal Policy Office. Master of Arts (Political Science) Kasetsart University.(in Thai).
- Tidd, J., Bessant, J., & Pavitt, K. (2005). **Managing innovation:** Intergrating technological, market and organization change (3rd ed.). Sussex, UK : John Wiley & Sons.
- Yodyingyong, K.(2009). **Innovative organization : concept & process.** Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (in Thai).
-

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน

LEGAL MEASURES TO REGULATE THE MASS MEDIA

ปิบูลย์ วิฑูรย์ปัญญากุล^{1*} ประเสริฐ ตัณศิริ² และ ธนกฤต วรธนัชชากุล³
¹หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
²คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
³สำนักงานอัยการสูงสุด กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Piboon Vitoonpanyakul^{1*}, Praseart Tansiri² and Thanakrit Vorathanatchakul³

¹Doctor of Laws Program Ramkhamhaeng University Bangkok, Thailand

²Faculty of Law Ramkhamhaeng University Bangkok, Thailand

³Office of the Attorney General Bangkok, Thailand

*E-mail: piboon.vi@bsru.ac.th

Received: 2022-04-28

Revised: 2022-04-28

Accepted: 2022-05-23

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน และการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน 2) ปัญหากฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน 3) ศึกษาเชิงเปรียบเทียบตามกฎหมายไทยและต่างประเทศตลอดจนกฎหมายและบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง 4) รวมทั้งการนำมาพัฒนากฎหมายโดยการร่างกฎหมายตามรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสม

จากผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนของไทยให้สิทธิเสรีภาพกับสื่อสารมวลชนอย่างมาก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 จึงควรมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพสื่อสารมวลชน 2) สื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และออนไลน์ ในประเทศไทยไม่สามารถควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่กระทำผิดจรรยาบรรณโดยรูปแบบการควบคุมตนเอง (Self-Regulate) ได้ เพราะไม่มีสภาพบังคับตามกฎหมาย 3) เมื่อมีการเปรียบเทียบกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ของสหรัฐอเมริกามีการตรวจสอบการทำงานระหว่างกันเองในสหราชอาณาจักรและประเทศญี่ปุ่นมีการรวมกลุ่มในการควบคุมตนเองของหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถควบคุมการกระทำผิดจรรยาบรรณได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งสามประเทศไม่มีการควบคุมการทำงานของสื่อสารมวลชนออนไลน์ จึงได้มีการใช้แนวทางการบังคับให้เป็นสมาชิกของสื่อสารมวลชนหนังสือพิมพ์

ในสหราชอาณาจักรและญี่ปุ่น นำมาประกอบกับรูปแบบของ 18 องค์กรวิชาชีพที่จัดตั้งตามกฎหมายในประเทศไทย เพื่อใช้พัฒนาเป็นร่างกฎหมาย 4) พัฒนากฎหมายโดยร่างพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ. เพื่อให้เป็นองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่สามารถควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่ได้รับมอบอำนาจทางกฎหมายมาชนจากภาครัฐ และสามารถควบคุมการกระทำผิดจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชนได้ จะทำให้เกิดผลในทางกฎหมายได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: สื่อสารมวลชน จรรยาบรรณ องค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพ

ABSTRACT

This Research aimed to educate the theory about Mass Media; how to regulate the Mass Media and Problem of using law to regulate Mass Media. Contrastive Study of Thai's Law and Others Country's Law, including to develop the suitable Law for Thai Mass Media.

The results show that 1) There are lots of freedom for Thai Mass Media following Constitution of the Kingdom of Thailand B.E.2560. However, there should have to limit the rights of Mass Media. 2) In Thailand can't use self-regulate in some kind of Mass Media like Print Media (newspaper) and Online Media because Self-Regulate will be in legal associate but not have any power to enforcement the ethic of Mass Media. 3) Unlike in The United State of America (USA), United Kingdom (UK) and Japan, there are laws from government to regulate the Mass Media. Besides, there is self-regulate in Print Media in USA, UK and Japan to control the ethics. Like in Thailand, USA, UK and Japan still not have law to enforce the Online Media. 4) Thai should develop the legal measure to regulate the Mass Media to control all Mass Media.

Keywords: Mass Media, Ethics, Professional Organization

บทนำ

สื่อสารมวลชนเป็นจำนวนมากมีทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ และโทรทัศน์ มีจำนวนทั้งสิ้น 54 ประเภทสื่อ (Thai Journalists Associations, 2019) ที่เป็นสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลและกระจายข่าวสารจากบุคคลหรือองค์กรหนึ่งไปยังประชาชนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสื่อวิทยุ โทรทัศน์

หนังสือพิมพ์ หรือสื่อสารมวลชนออนไลน์ การกำกับดูแลกันเองทางจรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อมวลชน ในกรณีสื่อหลักได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ พบปัญหาการกำกับดูแลกันเองภายใต้ความสมัครใจ มักจะมีการละเมิดมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ และปัญหาการบังคับใช้มาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ เนื่องจากองค์กร

วิชาชีพมิได้มีสถานะใด ๆ ในทางกฎหมายจึงไม่มีอำนาจในการลงโทษ (Sanction)

การจัดตั้งสถาบันพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย ซึ่งทำหน้าที่ในการพัฒนาทักษะทางด้านวิชาชีพส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสื่อสารมวลชนและศูนย์ข่าวอิศราที่จัดตั้งโดยสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับการยกย่องระดับเป็น “สำนักข่าวอิศรา” รวมทั้งมีการรวมตัวกันจัดตั้งสมาคมวิชาชีพด้านหนังสือพิมพ์ใหม่ ๆ ขึ้นอีกรวมกับที่ได้จัดตั้งมาแล้วทั้งสิ้น 12 สมาคมประกอบด้วย 1) สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2484, 2) สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497, 3) สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2508, 4) สมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2508, 5) สมาคมนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2514, 6) สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2507, 7) สมาคมผู้สื่อข่าวกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2509, 8) สมาคมช่างภาพสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2524, 9) สมาคมผู้สื่อข่าวกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2521, 10) สมาคมนักข่าวช่างภาพกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2535, 11) สมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ พ.ศ. 2555 (Rammasutra et al, 2010) 12) สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2543 โดยสมาคมเหล่านี้ได้จัดตั้งขึ้นมาด้วยการรวมตัวกันของสื่อสารมวลชนในสาขาอาชีพเดียวกันจำนวนหนึ่งแล้วทำการจดทะเบียนในรูปของสมาคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดจรรยาบรรณสื่อ ก็เพียงแต่ลบชื่อออกจากสมาคมหรือมีฉะนั้น

บุคคลนั้นก็ลาออกเอง ซึ่งไม่มีสภาพบังคับหรือบทลงโทษใด ๆ ต่อกัน จึงได้มีความพยายามแก้ปัญหาด้านการกระทำผิดต่อหลักวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพสื่อสารมวลชน มีการออกแนวทางปฏิบัติขององค์กรของตนเองที่เกี่ยวกับการทำงานออกมา โดยที่มีสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเป็นศูนย์รวมของทุกสมาคมมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนหากนักข่าวที่เป็นสมาชิกละเมิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ จนปรากฏความผิดละเมิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพชัดเจนแจ้งปราศจากข้อสงสัยแล้ว จะมีบทลงโทษในระเบียบปฏิบัติของสมาชิกในข้อ 12 ที่ได้กำหนดให้สมาชิกอาจถูกลบชื่อออกจากทะเบียน จากกลไกการควบคุมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ที่เป็นสมาชิก การควบคุมจะเริ่มจากการที่คณะกรรมการบริหารมีคำร้องไปยังคณะกรรมการควบคุมจรรยาบรรณวิชาชีพให้ดำเนินการพิจารณาสอบสวน ส่วนคำตัดสินจะกระทำโดยคณะกรรมการบริหารและมีประการเดียวคือการขับออกจากการเป็นสมาชิก ซึ่งล้วนเป็นการดำเนินการภายในระหว่างสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้ยังไม่พบว่ามี การดำเนินการแจ้งผลการร้องเรียนไปยังบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก และการขับออกจากการเป็นสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ก็ได้เป็นการยุติหรือระงับการทำงานด้านสื่อสารมวลชน ของผู้ที่กระทำผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพแต่อย่างใด เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่กระทำการความผิดและขัดต่อมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นมา เนื่องจากองค์กรเหล่านี้ไม่ใช่องค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพการควบคุมการประกอบวิชาชีพที่ได้รับอำนาจตามกฎหมาย นอกจากองค์กรวิชาชีพ

ไม่มีอำนาจในการให้คุณให้โทษแก่สมาชิกเหล่าสมาชิกที่ถูกตัดสินว่าทำผิดมาตรฐานจรรยาบรรณ ก็ไม่ต้องปฏิบัติตามคำตัดสินดังกล่าวและลาออกจากองค์กรวิชาชีพที่ตนสังกัดอยู่ได้ และคณะกรรมการองค์กรวิชาชีพที่เป็นผู้ตัดสินยังมีการหลีกเลี่ยงการตัดสินชี้ผิดถูกเพื่อเป็นการช่วยผู้ประกอบการสื่อสารมวลชนด้วยกัน ขณะเดียวกันการกำกับดูแลเนื้อหาสื่อสารมวลชนออนไลน์โดยภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตยังไม่มี ความเข้มแข็งพอ จึงเห็นสมควรทำการศึกษา และวิเคราะห์ประเด็นปัญหากฎหมายการในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน อำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน ตลอดจนการมีสภาพบังคับทางกฎหมายของการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นที่สื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน และแนวคิดทฤษฎีในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน
2. เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์

3. เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎหมายระหว่างการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

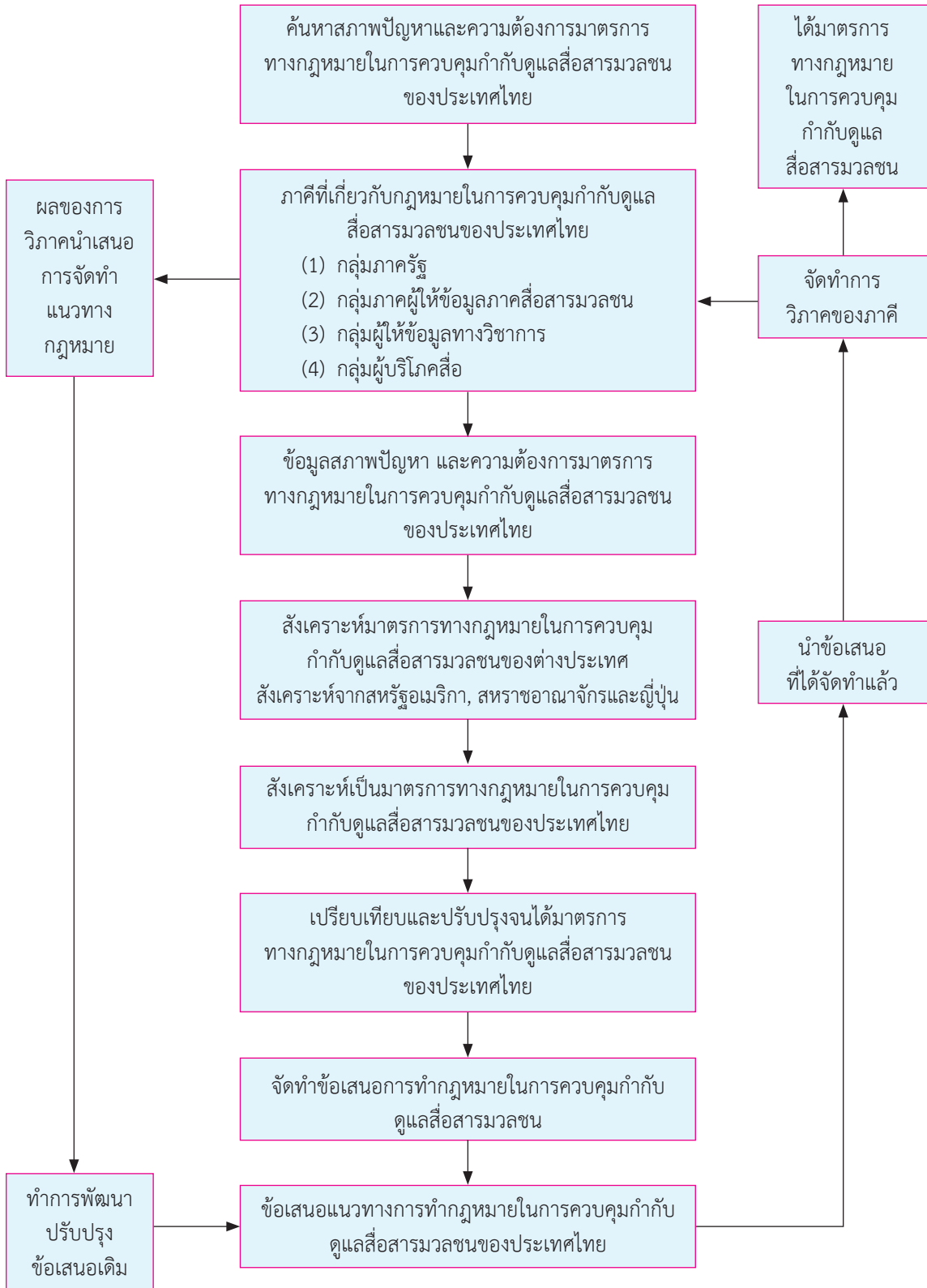
4. เพื่อพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ของไทย

สมมติฐานของการศึกษา

ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดให้มีองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพมาใช้ในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนอย่างเป็นรูปธรรม จึงก่อให้เกิดการกระทำที่ผิดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน ดังนั้น ควรมีการตรากฎหมายเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะที่ทำให้สามารถควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยปรากฏตามภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการสนทนากลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนในประเทศไทย โดยแบ่งขอบเขตการศึกษาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน พร้อมทั้งศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, สหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่น และศึกษาแนวทางการพัฒนาพระราชบัญญัติในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารนั้นผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้า กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา และตามพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 รวมทั้งศึกษาร่างกฎหมายคือ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน ของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) รวมทั้งนำรูปแบบของกฎหมายจัดตั้งองค์กรควบคุมวิชาชีพทั้งสิ้น 19 ฉบับ รวม 18 องค์กร

วิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่มีอยู่ตามกฎหมายไทย ซึ่งจะมุ่งเน้นศึกษาของสภานายความเป็นหลัก มาพิจารณาในการศึกษากำหนดมาตรการทางกฎหมาย สำหรับกฎหมายต่างประเทศ ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, สหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่น ทำการสังเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, สหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่น แล้วนำหลักกฎหมายดังกล่าวไปใช้ตอบสนองความต้องการมาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In - Depth Interview) นี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (Malikamal, 2006) ที่มีแนวคำถามหลักที่ใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และแนวคำถามเสริมเพื่อเก็บประเด็น รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ ที่มาเพิ่มเติมงานวิจัยในส่วนอื่น ๆ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา เพื่อค้นพบข้อดีและข้อด้อยของหลักกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนไทย การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์

การทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยจะมีดังนี้คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์ และเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาคสื่อสารมวลชน ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านหนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ ผู้ประกอบการด้านสื่อสารมวลชนออนไลน์ สื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางวิชาการ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านกฎหมาย กลุ่มผู้บริโภคสื่อ ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ประชาชนที่เลือกซื้อ-ใช้บริการสื่อสารมวลชนอย่างเป็นประจำ และกลุ่มนายความ ได้แก่ นายความ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ จำนวน 12 คน คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ 4 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาคสื่อสารมวลชน 2 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางวิชาการ 3 คน กลุ่มผู้บริโภคสื่อ 3 คน

จากนั้นจึงนำข้อมูลในการสัมภาษณ์ มากำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกดังกล่าวมายืนยันผลโดยการสนทนากลุ่มจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้หลักการเลือกจำนวนตัวอย่างของ Creswell (Rubin, 2005)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample) ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นประชากร 4 กลุ่มใหญ่ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีการครอบคลุมความคิดเห็นจากทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนไทย โดยประกอบด้วย กลุ่มแรกคือ ผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาค

สื่อสารมวลชน กลุ่มที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลทางวิชาการ และกลุ่มที่ 4 ผู้บริโภคสื่อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) รวมถึงการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์ด้วยการหาข้อสรุปตีความผลการวิจัยและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยที่ได้จากการเก็บรวบรวม โดยนำข้อมูลที่ได้จากเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับทั้งการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) ทั้งทางกายภาพข้อมูลและเนื้อหาข้อมูล ดังนี้ โดยการจัดระเบียบข้อมูลทั้งทางกายภาพนั้นจะถอดข้อมูลจากผู้ให้คำสัมภาษณ์ ตลอดจนการสนทนากลุ่ม ที่มา โครงสร้างการบริหารจัดการ สภาพบังคับทางกฎหมาย วิเคราะห์ความเหมือนและแตกต่างทั้งกฎหมายของไทยและต่างประเทศ และการจัดระเบียบเนื้อหาข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้นำเนื้อหาของข้อมูลที่ได้อ่านทวนข้อมูล (Data Reduction) ด้วยการคัดสรรเอาข้อความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมารวมไว้ด้วยกันแล้วดำเนินการเอาข้อมูลที่ได้นั้นมาจัดทำสรุป ตีความผลการวิจัยและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยต่อไป

2. การหาข้อสรุป ตีความผลการวิจัย และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลหรือย่อมาค้นหาว่าสาระสำคัญ แบบแผนที่เกิดขึ้นจากข้อมูลนั้น โดยข้อสรุปที่ได้นั้นจะมีทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมจากนั้นทำการตีความผลการวิจัย

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยใช้การตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก โดยพิจารณาข้อมูลและวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลให้เหมาะสม มีคุณภาพและสร้างกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยยึดตามหลักการได้ข้อมูลอย่างเคร่งครัด และข้อค้นพบที่ได้มีหลักฐานที่สนับสนุนและข้อเสนอแนะหรือข้อสรุปที่มีความคิดเห็นแตกต่าง การตรวจสอบข้อมูลแบบ “Triangulation” เป็นวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันแล้วนำมารวบรวมเป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยการนำข้อค้นพบจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) มาวิเคราะห์ร่วมกันก่อน เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกไปเข้าสู่การสนทนากลุ่มอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและชัดเจนของข้อมูล จากนั้นจึงมาสรุปในสาระสำคัญเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่สมบูรณ์ (Photisita, 2013) แล้วจัดทำร่างพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ.

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน สิทธิในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ถือเป็นหลักประกันสิทธิทางการเมืองของประชาชน เพราะฉะนั้นหากประเทศใดมีการลดทอนเสรีภาพของสื่อมวลชน อาจถือได้ว่าสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ของประชาชนย่อมถูกลดทอนเช่นกัน โดยสามารถจำแนกประเภทของสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนได้ ดังนี้ สิทธิเสรีภาพในข่าวสาร (Freedom of Information) สิทธิเสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Printing) สิทธิเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ (Freedom of Criticism) รวมถึงสิทธิเสรีภาพในการจำหน่ายจ่ายแจก (Freedom of Dissemination) (Rithithit, 1994) และแนวคิดทฤษฎีในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน ถึงแม้ว่าสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนจะได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ และได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญภายใต้หลักการบางประการที่นานาประเทศเห็นตรงกันว่ามีความสำคัญด้วยคือการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนจะเป็นไปภายใต้หลักสี่ประการ ดังนี้ หลักความมั่นคงของรัฐ หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หลักการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น กับทั้งหลักการป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน (Drammaphitakphong, 2006)

2. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษา ปัญหากฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน

2.1 ปัญหาการใช้สิทธิเสรีภาพของสื่อสารมวลชนที่รองรับไว้โดยรัฐธรรมนูญมากจนเกินไป จึงควรมีการกำหนดขอบเขตของสื่อสารมวลชนไว้ ในรูปแบบของกฎหมายควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

2.2 ปัญหาการขาดมาตรการทางกฎหมายที่จะควบคุมสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และการสื่อสารมวลชนออนไลน์ โดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน เพราะยังปรากฏการกระทำความผิดต่อจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชนอยู่ โดยที่ไม่มีกฎหมายที่จะลงโทษเมื่อได้กระทำความผิดเกี่ยวกับวิชาชีพโดยตรง

2.3 ปัญหาการขาดสภาพบังคับตามกฎหมายของข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติที่ออกโดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพ ประเทศไทย มีการรวมกลุ่มจัดตั้งมาแล้วทั้งสิ้น 12 สมาคม ที่มีการจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับในรูปแบบการรวมกลุ่มของชมรม โดยมีสภากาหนดั้งหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่เป็นศูนย์รวมของทุกสมาคม ตั้งคณะกรรมการสอบสวนหากนักข่าวที่เป็นสมาชิกละเมิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ จนปรากฏความผิดละเมิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยแล้ว จะมีบทลงโทษในระเบียบระเบียบปฏิบัติของสมาชิก ในข้อ 12 ได้กำหนดให้ สมาชิกอาจถูกลบชื่อออกจากทะเบียนจากกลไกการควบคุมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ที่เป็นสมาชิกแต่ก็ไม่มีสภาพบังคับโดยกฎหมาย และสื่อสารมวลชนที่ทำผิดจรรยาบรรณก็ไม่เกรงกลัว

เพราะไม่ได้ถูกลงโทษแต่อย่างใด อีกทั้งสื่อสารมวลชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมใด ๆ เลย หรือแม้แต่ถูกลบชื่อออกจากทะเบียนตามคำตัดสินลงโทษก็ยังคงทำงานเป็นสื่อสารมวลชนต่อไปได้ และในสื่อสารมวลชนออนไลน์ได้รวมกลุ่มกันในรูปแบบสมาคมหรือชมรมที่ไม่มีสภาพบังคับเช่นเดียวกัน

3. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน กลไกการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า

3.1 การรับรองสิทธิเสรีภาพของสื่อสารมวลชนในต่างประเทศ อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่นนั้นมีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองและสื่อสารมวลชนไว้อย่างชัดเจนตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งในศาลก็ยังมีคำพิพากษารับรองการใช้สิทธิเสรีภาพของพลเมืองและสื่อสารมวลชนไว้อย่างเต็มที่ แต่ในประเทศอังกฤษนั้นพลเมืองและสื่อสารมวลชนใช้สิทธิเสรีภาพได้เพียงเท่าที่กฎหมายให้อำนาจเท่านั้น

3.2 กฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนในต่างประเทศ อันได้แก่ สหราชอาณาจักรมีกฎหมายคือ พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน 1998 (Human Rights Act 1998) พระราชบัญญัติการสื่อสารที่เป็นอันตราย 1988 (Malicious Communications Act 1988) พระราชบัญญัติการก่อการร้าย 2006 (Terrorism Act 2006) พระราชบัญญัติการกบฏ 1848 (Treason Felony Act 1848) กฎหมายอนาจาร รวมทั้งความเสียหายต่อศีลธรรมของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของประชาชน พระราชบัญญัติการหมิ่นประมาท 2013 (Defamation

Act 2013) และประเทศญี่ปุ่นกฎหมายแพ่ง, กฎหมายอาญา และกฎหมายสิ่งพิมพ์ ซึ่งควบคุม บทบาทในสิทธิเสรีภาพของสื่อสารมวลชน รวมถึงสื่อออนไลน์ด้วย กฎหมายลามกอนาจาร กฎหมายหมิ่นประมาท กฎหมายสิทธิส่วนบุคคล และกฎหมายลิขสิทธิ์ เกิดขึ้นในปีคริสต์ศักราช 1991 จะมีการออกกฎหมายมาใช้ในการควบคุม ส่วนสหรัฐอเมริกาหนังสือพิมพ์ได้รับการคุ้มครอง จากการแทรกแซงของรัฐบาล โดยศาลสูง สหรัฐอเมริกาวางหลักในการจำกัดสิทธินั้น ไว้ด้วย โดยถือเป็นข้อยกเว้นในการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของสื่อสารมวลชนห้ามกระทำ มีทั้งหมด 13 ข้อที่กระทำมิได้ สื่อสารมวลชน ออนไลน์สหรัฐอเมริกาจะมีการควบคุมเสรีภาพ บนโลกออนไลน์ 2 ลักษณะ ได้แก่กรณีเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สำหรับเด็กและความ มั่นคงของรัฐ ส่วนสหราชอาณาจักรมีพระราช- บัญญัติการสื่อสาร 2003 (Communication Act 2003) สื่อสารมวลชนออนไลน์ที่มีการดูแล กำกับ ได้แก่ การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ประเทศญี่ปุ่น นั้นใช้กฎหมายทั่วไปในการควบคุมสื่อสารมวลชน ออนไลน์

กฎหมายในการควบคุมกำกับดูแล สื่อสารมวลชนภายใต้สถานการณ์พิเศษ อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้ความคุ้มครองแก่เสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นของประชาชนและสื่อมวลชน โดยหลักเกณฑ์การคุ้มครองเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นของประชาชนนั้นอยู่ภายใต้หลัก ที่เรียกว่า “Free Speech Clause” เป็นสาระ สำคัญที่ทำให้สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยอย่าง

สมบูรณ์ ประกอบกับศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้ตีความ รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมที่ 1 ดังกล่าวนี้นี้ว่าเป็นหลักที่ไม่อาจถูกละเมิดได้ และ รัฐบาลหรือรัฐสภาไม่มีอำนาจในการตรากฎหมาย ใด ๆ อันมีผลเป็นการจำกัดหรือตัดทอนเสรีภาพ ของสื่อมวลชนดังที่กฎหมายกำหนด แต่อย่างไร ก็ตามในบางกรณีรัฐอาจจำกัดสิทธิดังกล่าวได้ ในกรณีที่จำเป็นไปเพื่อป้องกันประโยชน์สาธารณะ หรือความปลอดภัยของรัฐ สหราชอาณาจักร มีกฎหมายพระราชบัญญัติตำรวจและหลักฐาน ความผิดทางอาญา 1984 (The Police and Criminal Evidence Act 1984) และสื่อสาร มวลชนออนไลน์ ประเทศญี่ปุ่นไม่พบว่ามีกฎหมาย ที่เกี่ยวกับสื่อสารมวลชนภายใต้สถานการณ์พิเศษ

3.3 องค์การของรัฐในการควบคุม กำกับดูแลสื่อสารมวลชนในต่างประเทศ อันได้แก่ สหรัฐอเมริกามีคณะกรรมการการสื่อสารส่วนกลาง (Federal Communications Commission : FCC) สหราชอาณาจักรมีคณะกรรมการสื่อ หรือ (Office of Communication : Ofcom) และประเทศญี่ปุ่นนั้นมีกระทรวงไปรษณีย์และ โทรคมนาคมของประเทศญี่ปุ่นหรือ MPHPT (Ministry of Public Management, Home Affairs, Posts and Telecommunications) เห็นได้ว่าทุกประเทศให้ความสำคัญกับสื่อสังคม ออนไลน์เป็นอย่างสูง เพราะการสื่อสารในสังคม ออนไลน์หรืออินเทอร์เน็ตนั้น สามารถเข้าถึงบุคคล ทุกคน ทุกเพศและทุกวัย อย่างไม่มีขีดจำกัด ขาดการกลั่นกรองโดยบรรณาธิการอย่าง สื่อสิ่งพิมพ์ เรื่องสำคัญคือการนำเสนอข่าว ในรูปแบบของการไลฟ์สด (Live) (การนำเสนอข่าว ในรูปแบบวิดีโอโดยการนำเสนอข่าวในขณะนั้น)

จึงอาจเกิดผลกระทบไปละเมิดต่อบุคคลได้ง่ายขึ้น อาจจะทำให้กระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว หรือเสรีภาพในเคหสถาน โดยล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลและการกระทำนั้นเป็นการทำผิดต่อจรรยาบรรณของวิชาชีพสื่อสารมวลชน ซึ่งควรจะต้องมีการควบคุมด้านวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้วย

3.4 องค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพ

ในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนโดยการควบคุมกันเองในต่างประเทศ อันได้แก่ กรณีสื่อหนังสือพิมพ์ สหรัฐอเมริกาสื่อสารมวลชนไม่มีการรวมกลุ่มแต่มีการใช้วิธีการตรวจสอบสื่อด้วยกันเอง โดยวิธีการทำงานของสื่อสารมวลชนด้วยกันนั่นเอง สหราชอาณาจักรสื่อสารมวลชนมีการรวมตัวกันก่อตั้งองค์กรมาตรฐานสื่อมวลชนอิสระ (Independent Press Standards Organisation หรือ IPSO) ประเทศญี่ปุ่นนั้นการกำกับดูแลตนเองนั้นมีสมาคมนักหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่น (NSK) และสมาคมนิตยสารญี่ปุ่น เป็นภาคเอกชนได้เลือกที่จะควบคุมกันเอง โดยของญี่ปุ่นมีการควบคุมกำกับดูแลการนำเสนอข่าวสารของสื่อสารมวลชน โดยสังคมอีกทางหนึ่งก็คือ “พลังอิสระของผู้บริโภค” ซึ่งเป็นรูปแบบการควบคุมกันเอง (Self-Regulate) ที่มีการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่มีประสิทธิภาพ เพราะหากผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกหรือถูกขับออกจากการเป็นสมาชิก จะไม่สามารถทำงานเป็นสื่อสารมวลชนได้ แต่ทั้งสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่นไม่มีการควบคุมกันเองในสื่อสารมวลชนออนไลน์

องค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน ที่จัดตั้งตามกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสาร

มวลชนในต่างประเทศ อันได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ไม่ปรากฏว่ามีการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนโดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย (ในงานวิจัยเล่มอื่นก็ยังไม่พบว่ามีประเทศใดที่มีการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน โดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเช่นกัน)

3.5 ในประเทศไทยมีการรับรอง

สิทธิเสรีภาพของสื่อสารมวลชนไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน แต่สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 34 และมาตรา 35 อาจถูกจำกัดด้วยอำนาจของกฎหมายด้วย เพื่อไม่ให้ไปก้าวกว่งในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น โดยการออกมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ มีดังต่อไปนี้ พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความผิดทางละเมิด ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ (พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522, พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2522, พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518) อีกทั้งยังมีองค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลสื่อสาร

มวชน จะมีกระทรวงวัฒนธรรม (Ministry of Culture) กฎหมายกำหนดก่อนการประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police) โดย ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พระราชบัญญัติจดทะเบียนการพิมพ์ พ.ศ. 2550 ซึ่งควบคุมเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ อีกทั้งประเทศไทยยังมีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Ministry of Digital Economy and Society) ควบคุมเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนออนไลน์

การควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนในประเทศไทย เป็นรูปแบบการควบคุมตนเอง (Self-Regulate) ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2.3 ซึ่งไม่สามารถควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนได้ ทั้งสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์

4. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ของไทย ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกมิติ จึงต้องมีการร่างพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ. ขึ้นมา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาอภิปรายผลประเด็นที่สำคัญได้ ดังนี้

1. ปัญหาการรองรับโดยรัฐธรรมนูญให้สิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ จึงพบการกระทำผิดจรรยาบรรณสื่อสารมวลชนในทั้งสามประเทศที่กล่าวมา โดยในประเทศไทยมีการฟ้องร้อง

และดำเนินคดีกับสื่อสารมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ ส่วนในสหราชอาณาจักรนั้น สื่อหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์มีสิทธิเสรีภาพที่จำกัดในการแสดงออกภายใต้กฎหมาย (Klug et al, 1996) ยังปรากฏว่าสื่อสารมวลชนมีการกระทำผิดจรรยาบรรณสื่อสารมวลชนเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ไม่ว่าในประเทศไทยหรือต่างประเทศแม้จะมีการให้สิทธิเสรีภาพกับสื่อสารมวลชนตามรัฐธรรมนูญ แต่ก็มีพยายามในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน เพื่อไม่ให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลหรือในเคหสถาน โดยในประเทศไทยสื่อสารมวลชนจะมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญอย่างเต็มที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 34 และมาตรา 35 แต่เมื่อบุคคลและสื่อสารมวลชนย่อมมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการนำเสนอข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ อย่างเช่นประชาชนทั่วไป อีกทั้งภายใต้รัฐธรรมนูญสิทธิเสรีภาพนี้ก็ไม่ได้ให้สิทธิแก่บุคคลที่ไม่ใช่สื่อสารมวลชนและสื่อสารมวลชน ใช้สิทธิเสรีภาพที่ได้มาตามรัฐธรรมนูญมากอย่างไม่มีขีดจำกัด การใช้สิทธิเสรีภาพนี้ย่อมไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ที่มีสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในเคหสถาน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 32 และมาตรา 33 ดังนั้น สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 34 และมาตรา 35 จึงควรถูกจำกัดด้วยอำนาจของกฎหมายด้วย เพื่อไม่ให้ไปก้าวล่วงในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น โดยการออกมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน

2. ปัญหาการขาดมาตรการทางกฎหมายที่จะควบคุมสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ ในสถานการณ์ปกติสหรัฐอเมริกาหนังสือพิมพ์จะได้รับสิทธิเสรีภาพมากที่สุด แต่จำกัดสิทธิในบางกรณีตามกฎหมาย (JUSTIA US Supreme Court, 2021) แต่สหราชอาณาจักรจะมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพเท่าที่กฎหมายให้อำนาจเท่านั้น ส่วนสื่อสารมวลชนออนไลน์สหรัฐอเมริกามีกฎหมายกรณีคุ้มครองประโยชน์สำหรับเด็กและความมั่นคงของรัฐ (Gusolslipwut, 2019) สหราชอาณาจักรจะมีรายละเอียดของกฎหมายที่ควบคุมมากกว่า (NEWS, 2019) ในประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นหนังสือพิมพ์จะมีกฎหมายที่เหมือนกันในหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่งในเรื่องละเมิด หรือกฎหมายอาญาในเรื่องหมิ่นประมาท ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติจดทะเบียนการพิมพ์ พ.ศ. 2550 ส่วนสื่อสารมวลชนออนไลน์ในประเทศไทยจะมีกฎหมายคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ประเทศญี่ปุ่นไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับสื่อสารมวลชนออนไลน์แต่อย่างใด กรณีสถานการณ์พิเศษสหรัฐอเมริกากฎหมายจะจำกัดสิทธิของสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์อย่างมาก แต่จำกัดเฉพาะกรณีที่เป็นไปเพื่อป้องกันประโยชน์สาธารณะหรือความปลอดภัยของรัฐเท่านั้น (Near, 1931) สหราชอาณาจักรมีกฎหมายควบคุมทั้งหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ด้วย ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 รัฐบาลบังคับใช้กฎหมายได้หากเป็นไปได้เพื่อรักษา

ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 กฎหมายภายใต้เหตุผลความจำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ประเทศไทยแม้จะมีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา และการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ปัจจุบันนี้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดเริ่มมีการใช้สิทธิทางศาลมากขึ้น โดยตัวผู้ที่ได้รับการละเมิดนั้นสามารถที่จะฟ้องร้องให้ผู้ที่ได้กระทำการล่วงละเมิดต่อตนให้ได้รับบทลงโทษ อย่างเช่น การเรียกค่าเสียหาย (ค่าสินไหมทดแทน) หรือจำคุกหรือปรับ ในแง่ของกฎหมายอันถือว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้ที่กระทำการละเมิดโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประชาชนต้องได้รับความเป็นธรรมจากการนำเสนอข่าวสาร รู้จักและสามารถที่จะรู้เท่าทันในการโฆษณาของสื่อ ซึ่งถึงแม้ว่าสื่อจะมีสิทธิเสรีภาพในการโฆษณาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แต่ก็มี ความจำเป็นที่ต้องมีการควบคุมการโฆษณา ดังกล่าวด้วย เพราะปัจจุบันนี้การขายสินค้าและบริการต่าง ๆ มีการพัฒนาไปมาก ทั้งในด้านของเทคโนโลยีการผลิตสินค้า เทคโนโลยีการประกอบสินค้ารวมถึงความก้าวหน้าด้านการพัฒนาการใช้สื่อเพื่อเสนอขายต่อประชาชน ซึ่งจะพบว่าในบางกรณีนั้นประชาชนอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรมในการบริโภค ดังนั้นเมื่อประชาชนได้ตัดสินใจที่จะซื้อบริการหรือซื้อสินค้าต่าง ๆ ผ่านทางการโฆษณาของสื่อสารมวลชน หากประชาชนได้รับความไม่เป็นธรรมจากการโฆษณา ในพระราชบัญญัติคุ้มครอง

ผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ (พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522, พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2522, พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518) เพื่อให้ความคุ้มครองต่อสิทธิด้านการบริโภคของประชาชน จะได้กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการและผู้ประกอบธุรกิจการด้านโฆษณา ให้กระทำการใดก็ตามที่ไม่เอาเปรียบประชาชนผู้บริโภค รวมถึงองค์กรของรัฐไม่ว่าจะเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police) โดยผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Ministry of Digital Economy and Society) ควบคุมเกี่ยวกับการกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ส่วนในสถานการณ์พิเศษก็จะมีพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมไปถึงการกระทำความผิดจรรยาบรรณด้านวิชาชีพสื่อสารมวลชนได้อย่างแท้จริง จึงควรมีมาตรการทางกฎหมายที่จะมาควบคุมการกระทำผิดต่อจรรยาบรรณของวิชาชีพสื่อสารมวลชนนั้น ซึ่งจะต้องถูกออกโดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่มีกฎหมายรองรับเหมือน 18 องค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่มีอยู่ในประเทศไทย เพื่อมาควบคุมสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ปัญหาการขาดสภาพบังคับตามกฎหมายของข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติที่ออกโดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นประเทศไทยหรือต่างประเทศจะมีรูปแบบการควบคุมกันเอง (Self-Regulate) โดยในสหราชอาณาจักร (IPSO, 2020) และประเทศญี่ปุ่น (Nihon Shinbun Kyokai, 2019) สามารถควบคุมการกระทำที่ผิดจรรยาบรรณได้อย่างแท้จริง เพราะผู้ที่ทำงานสื่อสารมวลชนหนังสือพิมพ์จะต้องเป็นสมาชิกขององค์กรที่จัดตั้งขึ้น และถ้ามีการกระทำความผิดถูกถอนออกจากการเป็นสมาชิกจะไม่สามารถเข้าทำงานในสื่อสารมวลชนหนังสือพิมพ์ได้ แต่ประเทศไทยมีการรวมกลุ่มเพื่อควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์ แต่ไม่สามารถควบคุมการกระทำผิดจรรยาบรรณได้ เพราะเป็นการรวมกลุ่มในรูปแบบของสมาคมที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือรูปแบบของชมรม ซึ่งหากมีสมาชิกกระทำความผิดจรรยาบรรณก็เพียงถูกถอนออกจกสมาชิกในสมาคมหรือชมรมเท่านั้น โดยไม่มีสภาพบังคับหรือบทลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งที่สำคัญการถูกถอนออกจากการเป็นสมาชิกสมาคมหรือชมรมบุคคลที่กระทำความผิดจรรยาบรรณยังสามารถสมัครเป็นสมาชิกสมาคมหรือชมรมอื่นได้อีก หรือแม้บุคคลนั้นจะมีได้เป็นสมาชิกก็ยังสามารถทำงานในวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่ใดก็ได้

ประเทศไทยหรือต่างประเทศไม่ปรากฏว่ามีการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนโดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย (ในงานวิจัยเล่มอื่นก็ยังไม่มีพบว่ามีประเทศใดที่มีการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนโดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเช่นกัน)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวทางแก้ไขระบบการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนของไทย เพื่อให้ปัญหาการใช้เสรีภาพสื่อสารมวลชนที่รองรับไว้ตามรัฐธรรมนูญที่มีมากจนเกินไป จึงควรมีการกำหนดขอบเขตเสรีภาพสื่อสารมวลชนไว้ ในรูปแบบของกฎหมายควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ควรมอบให้หน่วยงานหรือผู้มีหน้าที่ได้นำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนของไทยที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้น เห็นว่าควรมีการออกกฎหมายมาควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน เพื่อให้มีการควบคุมการทำงานและจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชนให้ชัดเจน อย่างเช่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรควบคุมวิชาชีพทั้งสิ้น 19 ฉบับ รวม 18 องค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพ โดยนำแนวคิดในการกำหนดรูปแบบขององค์กร การบริหารจัดการ วิธีการควบคุมวิชาชีพ รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรวิชาชีพ มาวางแนวทางในการออกกฎหมาย ซึ่งจะนำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพ มาใช้ในการออกกฎหมายควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชน โดยยึดรูปแบบของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2525 มาเป็นแนวทางหลัก ประกอบกับการนำเอาร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อสารมวลชน พ.ศ. (สปท.เป็นผู้ร่าง) มาเป็นแนวทางประกอบในการร่างกฎหมายเป็นร่างพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ.

ตามประวัติความเป็นมา อำนาจหน้าที่และวิธีการของรัฐในการควบคุมหรือในการกำกับดูแลองค์กรวิชาชีพ เพื่อให้การควบคุมวิชาชีพดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ควรมีการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนด้วยการนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 34 ที่ว่าเว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน โดยการออกกฎหมายมาใช้ในการควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนให้ชัดเจนขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ร่างพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ. ขึ้นมา

2. แนวทางแก้ไขปัญหาการขาดมาตรการทางกฎหมายที่จะควบคุมสื่อสารมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ โดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ต้องมีร่างพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ. ที่มีการกำหนดรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพขึ้น เพื่อควบคุมวิชาชีพนั้น ๆ ซึ่งแล้วแต่กฎหมายจัดตั้งองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพในแต่ละวิชาชีพจะกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ อย่างเช่น ออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบ อาจรวมถึงการให้ความเห็นชอบในร่างข้อบังคับของสภาวิชาชีพ การวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของสภาวิชาชีพ หรือคณะกรรมการควบคุมวิชาชีพ ทั้งนี้ตามมาตรา 4

มาตรา 10 มาตรา 22 และมาตรา 30 ถึง มาตรา 32 และคณะกรรมการสภาวิชาชีพ สื่อสารมวลชน ตามมาตรา 15 ของร่างพระราช- บัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านสิ่งพิมพ์ และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ..... เพื่อความ ชัดเจนในการออกมาตรการทางกฎหมายในการ ควบคุมกำกับดูแลสื่อสารมวลชนได้อย่างเป็น รูปธรรม

3. แนวทางแก้ไขปัญหาการขาดสภาพ บังคับตามกฎหมายของข้อบังคับและแนวทาง ปฏิบัติที่ออกโดยองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพ โดยร่างพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ด้านสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ..... มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรวิชาชีพหรือ สภาวิชาชีพ ตามมาตรา 5 และการกำหนด รูปแบบการบริหารจัดการภายในองค์กรวิชาชีพ หรือสภาวิชาชีพ ที่มีทั้งงานของสำนักงาน การเงิน และงานที่เกี่ยวกับทะเบียนของสมาชิก ในองค์กร วิชาชีพหรือสภาวิชาชีพ ตามมาตรา 16 และ มาตรา 29 มีการกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการ จริยธรรมสื่อสารมวลชน ที่จะมาเกี่ยวข้องกับ สมาชิกในองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพนั้น ตามมาตรา 56 กำหนดรูปแบบการประชุมใหญ่ อย่างเช่น ให้มีผู้แทนของสามัญสมาชิก ตาม มาตรา 47 ถึงมาตรา 52 ควบคุมการประกอบ วิชาชีพโดยการกำหนดมาตรฐานความรู้ ทำตาม กฎ ข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้บังคับ เป็นการทั่วไป อีกทั้งมีการออกคำสั่งทางปกครอง เฉพาะราย เช่น การอนุญาติ อนุญาต หรือไม่อนุญาติ ไม่อนุญาต ตามมาตรา 35 ถึงมาตรา 46 ลงโทษ ผู้ประกอบวิชาชีพที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณ หรือมรรยาทในวิชาชีพ (Ethics) โดยการตักเตือน

พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต รวมทั้งโทษทางแพ่ง และทางอาญาด้วย ตามมาตรา 54 และมาตรา 84 ถึงมาตรา 86 (โดยโทษทางแพ่งไม่สามารถ ให้ความเห็นที่ลงตัวได้ว่าควรเป็นจำนวนเงินเท่าใด ผู้วิจัยคิดว่าควรเป็นเงินไม่เกินหนึ่งแสนบาทถือว่าเป็นจำนวนเงินที่เหมาะสม) มีการส่งเสริมสวัสดิการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพ ตามมาตรา 75 ของร่าง พระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้าน สิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ..... เป็นต้น เป็นการใช้อำนาจกฎหมายมหาชนในการ มอบอำนาจให้องค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพที่ออก แนวทางปฏิบัติ แล้วมีสภาพบังคับตามกฎหมาย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

3.1 ควรมีการกำหนดคณะกรรมการ ในวาระเริ่มแรก ของการตั้งองค์กรวิชาชีพหรือ สภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ตามบทเฉพาะการ ของร่างพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ด้านสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ พ.ศ.....

3.2 ควรดูแลการทำงานสื่อสารมวลชน ให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานโปร่งใสและอิสระ มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในด้านการส่งเสริม และปลูกฝังจรรยาบรรณ แก่สื่อสารมวลชนสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อสารมวลชนออนไลน์

3.3 สร้างระบบประเมินการทำงานของ นักข่าว (Performance Evaluation) ที่คำนึงถึงความสามารถนำเสนอเนื้อหาที่ถูกต้อง ตามจรรยาบรรณที่ทางองค์กรวิชาชีพหรือ สภาวิชาชีพได้มีการออกกฎ หรือข้อบังคับไว้

3.4 ควรมีการอบรมและปฐมนิเทศ สื่อสารมวลชนใหม่ ให้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อสารมวลชนออนไลน์

3.5 ควรมีช่องทางรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค รวมทั้งผู้ได้รับผลกระทบจากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากสื่อสารมวลชน ซึ่งเมื่อได้รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคในช่องทางต่าง ๆ แล้ว คณะกรรมการจริยธรรมสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ต้องดำเนินการสอบสวนเรื่องราวอย่างเป็นธรรมกับทุกฝ่าย หากเป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากสื่อก็ให้เสนอผู้บริหารองค์กรสื่อสารมวลชนนั้น ดำเนินการแก้ไข ขอโทษหรือชดเชยค่าเสียหาย จากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อสารมวลชน รวมทั้งทำการสื่อสารกับผู้บริโภคสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของสาธารณะ มีการใช้พื้นที่สื่อของสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์พูดคุยกับผู้บริโภคโดยการสื่อสารได้โดยตรงในนามของ คณะกรรมการจริยธรรมสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ซึ่งอาจเปิดพื้นที่เพื่อตอบปัญหาโดยเฉพาะหรือบทความต่าง ๆ ในเว็บไซต์ของสภาวิชาชีพ

สื่อสารมวลชนด้านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารมวลชนออนไลน์ รวมทั้งช่องทางของสื่อในประเภทต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับผู้บริโภคสื่ออย่างต่อเนื่อง

3.6 ตรวจสอบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อว่ามีความถูกต้อง สมดุลและเป็นธรรมหรือไม่เพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาคุณภาพการรายงานข่าวขององค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน หากพบข้อบกพร่องหรือปัญหาของการรายงานข่าวให้คณะกรรมการจริยธรรมสื่อสารมวลชน นำเสนอรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องในกองบรรณาธิการทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพข่าวต่อไป

3.7 ตรวจสอบจรรยาบรรณของบุคลากร ที่อยู่ในองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ที่ทำผิดด้านจรรยาบรรณภายในองค์กรสื่อสารมวลชน หากสอบสวนพบบุคลากรในองค์กรสื่อสารมวลชนทำผิดด้านจรรยาบรรณให้ดำเนินการสอบสวนเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดต่อไป

REFERENCES

- Herbert J. Rubin and Irene S. Rubin. (2005). **Qualitative Interviewing : The Art of Hearing Data**, 2nd ed. (Thousand Oaks, Calif.: Sage)
- IPSO. (2020) August, 8. **What we do**. <https://www.ipso.co.uk/what-we-do/>. (in UK.)
- JUSTIA US Supreme Court, (2021) May, 14. **New York Time V. Sullivan**, 376 U.S.254 (1964). <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/376/254/>. (in U.S.)
- Klug, Francesca, Starmer, Keir ; Weir, Stuart, eds. (1996). **The Three Pillars of Liberty : Political Rights and Freedoms in the United Kingdom**, The Democratic Audit of the United Kingdom. Routledge.
- Near v. (1931). **State of Minnesota**. (in U.S.)
- NEWS. (2019) March, 27. **England Riots : Government Mulls social media controls**. <https://www.bbc.com/news/technology-14493497>. (in UK.)

- Nihon Shinbum Kyokai. (2019) March, 25. **About NSK**. <https://www.pressnet.or.jp/english/about/>. (in Jap.)
- Phimol Drammaphitakphong. (2006). **Freedom Of Newspaper under Present Thai Constitution**, Academic Articles series 5 : Constitution Court and Human Rights Warrantee by People Constitutions, April. 97 - 106. (in Thai)
- Phirongrong Rammasutra, Phimolpan Chaiyanan, Chanansara Aranop Na Ayutthaya. (2010). **Research of Role of Thai Journalists Associations, View and Opinion to Mass Reform under STO Projects**. Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Phothisita, C. (2013). **Sciences and Arts of Qualitative research**. (6th publishing) Bangkok : Amarin Printing and Publishing. (in Thai)
- Thai Journalists Associations. (2019) March, 11. http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=82&Itemid=15. (in Thai)
- Siripol Gusolslipwut. (2019) March, 26. **Freedom of Expression Protection in The United States of America (online)**, [http:// file:///C:/Users/bsru/Downloads/64681-Article%20Text-150611-1-10-20160811.pdf](http://file:///C:/Users/bsru/Downloads/64681-Article%20Text-150611-1-10-20160811.pdf). (in Thai)
- Sunee Malikamal. (2006). **Science of Law's Research**. (3rd Publishing) Bangkok : Chulalongkorn University. (in Thai)
- Vorarit Rithithit. (1994). **"Journalists Freedom"** Dulapha 41 (January – February). 96. (in Thai)
-

การพัฒนากฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร

THE DEVELOPMENT OF HOUSING ESTATE JURISTIC PERSON LAW

ศิริวรรณ กมลสุขสถิต^{1*}, สุขสมัย สุทธิบัติ² และ สุเมธ รอยกุลเจริญ³

¹หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

³ศาลปกครองสูงสุด กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Siriwan Kamolsuksatit^{1*}, Suksamai Sutthibodee² and Sumath Roygulcharoen³

¹Doctor of Laws Program Ramkhamhaeng University Bangkok, Thailand

²Faculty of Law Ramkhamhaeng University Bangkok, Thailand

³Supreme Administrative Court Bangkok, Thailand

*E-mail: siriwan.ak@gmail.com

Received: 2022-11-16

Revised: 2021-12-03

Accepted: 2021-12-03

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรร่วมและการเกิดนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร สภาพปัญหาการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในโครงการจัดสรรที่ดินตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 และเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 เปรียบเทียบกฎหมายการจัดสรรที่ดิน กลไกการบังคับใช้ในการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนกฎหมาย และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง และพัฒนากฎหมายโดยการร่างหรือเพิ่มเติมกฎหมายตามรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสม

จากผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของไทยที่มีการให้ชุมชนได้มีส่วนในการจัดการดูแลทรัพยากรส่วนบุคคลส่วนกลางของตนเอง เป็นไปตามหลักแนวคิดสมมติชุมชนและสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการทรัพยากรร่วมของ Prof. Elinor Ostrom ในเรื่องการจัดการทรัพยากรส่วนบุคคลร่วมกันในชุมชน และให้องค์กรที่เป็นนิติบุคคลเข้ามามีการจัดการดูแลทรัพยากรส่วนบุคคลส่วนกลาง 2) การจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในโครงการจัดสรรหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ไม่สามารถใช้กับหมู่บ้านจัดสรรตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ได้ซึ่งควรแก้ไขเพิ่มเติมบทเฉพาะกาล บังคับใช้แก่หมู่บ้านจัดสรร

ที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ประกาศใช้โดยอนุโลม 3) เมื่อมีการเปรียบเทียบกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ ประเทศมาเลเซีย มีนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรจัดการดูแลทรัพย์สินสาธารณูปโภคส่วนกลางที่มีการใช้ประโยชน์ในชุมชนร่วมกัน มีรูปแบบการจัดตั้ง การบริหารจัดการและสภาพบังคับที่คล้ายกัน จึงนำกฎหมายต่างประเทศมาพัฒนาพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ของประเทศไทย 4) พัฒนากฎหมายโดยร่างกฎหมายหรือเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องการจัดตั้งและการบริหารนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร เพิ่มเติมข้อกำหนดให้ผู้จัดสรรที่ดินได้มีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรโดยให้มีสภาพตั้งแต่วันจดทะเบียนโครงการจัดสรรและเมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์ในพื้นที่จัดสรรแปลงแรกเพิ่มผู้จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและการมีอำนาจในการจัดการดูแลเพื่อให้มีอำนาจเด็ดขาดและสมบูรณ์ และเพิ่มเติมสภาพบังคับในทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดผลในทางกฎหมายได้จริง

คำสำคัญ: ผู้จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร สาธารณูปโภคส่วนกลาง

ABSTRACT

This research aimed to study concepts, theories concerning common-pool resource management and establishment of housing estate juristic person, problems on its establishment according to the announcement of the Revolutionary Council issued on 24 November 1972 and Land Allocation Act B.E. 2543, comparison of Land Allocation Act, enforcement system, establishment of housing estate juristic person according to housing estate juristic person law in Thailand and in foreign countries as well as laws, related legislative acts, and to develop laws by drafting or amending according to the appropriate form and channel.

The findings revealed that concepts and theories concerning housing development in Thailand which allowed the community to engage in their public property management were in accordance with the common property concept and the theory of common-pool resource management of Prof. Elinor Ostrom which allowed juristic person to manage their public utility assets. Moreover, the establishment of a housing estate juristic person in the Land Allocation after the Land Allocation Act B.E. 2543 could not apply to the housing estate according to the Announcement of the Revolutionary Council 286 issued on 24 November 1972. Therefore, the transitional chapter should be amended or added in order to enforce the housing estate established before the Land Allocation Act B.E. 2543. When comparing the housing estate juristic person law of Singapore, United States of America, Australia, United Kingdom and Malaysia, it was found that the housing estate

juristic person took care of the public facilities. The establishment system, management, and enforcement were similar so that they were applied to the development of the Land Allocation Act B.E. 2543 in Thailand. In addition, the law concerning the establishment and management of the housing estate juristic person should be drafted or added by enforcing the land developer to establish the housing estate juristic person who could take action since the housing estate project registration date and the transfer of land ownership of the first land plot. The juristic person manager should be nominated with the authority in management and legal enforcement should be added in order to be effective.

Keywords: Housing Estate Juristic Manager, Public Utilities

บทนำ

หมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นด้วยเหตุผลมาจากการที่รัฐอนุญาตให้เอกชนดำเนินการจัดสรรที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และเป็นนโยบายหนึ่งของรัฐที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองในการจัดทำบริการสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ พัฒนาสังคม ชุมชน ที่อยู่อาศัย ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-12 พ.ศ. 2504 จนถึงปี พ.ศ. 2564 ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัย และพัฒนาชุมชน และให้ผู้คนที่อยู่อาศัยในชุมชนเดียวกันได้มีส่วนร่วมในการจัดการบริหารชุมชนของตนร่วมกัน ตลอดจนการมีสาธารณูปโภคที่เหมาะสมในชุมชน (The National Economic and Social Development Plan, 1961-2021) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 (Announcement of the Revolutionary Council, 2515) จึงเป็นกฎหมายที่ใช้ในเรื่องการจัดสรรที่ดินเป็นฉบับแรก ที่รัฐอนุญาตให้เอกชนจัดสร้างที่อยู่อาศัยตลอดจนจัดการดูแลทรัพย์สินที่เป็นสาธารณูปโภคที่ใช้ร่วมกัน

จนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ให้มีนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร รับถ่ายโอนสิ่งที่เป็นสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะของหมู่บ้านจัดสรรต่อจากผู้จัดสรรที่ดินไปดูแลบำรุงรักษา และพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 ที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การพ้นจากหน้าที่บำรุงรักษาสาธารณูปโภคของผู้จัดสรรที่ดินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการอาศัยเหตุผลเรื่องการขายทอดตลาดห้องชุดในอาคารชุดตามพระราชบัญญัติอาคารชุด (Sricharoenwong & Krityanwatch, 2016) มาปรับในเรื่องการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี

แต่อย่างไรก็ตาม หลักการตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ยังคงไม่บรรลุตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายได้ เพราะบทบัญญัติกฎหมายยังไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาจะเห็นได้จากจากข้อมูลจำนวนโครงการที่จดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร เมื่อประกาศใช้

พระราชบัญญัติดังกล่าว ที่ปรากฏว่าจำนวนการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรมีน้อยโครงการ และมีสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนโครงการจัดสรรที่ดินที่พบ ดังเช่นจากรายการจดทะเบียนนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในภาคกลางซึ่งมิใช่ในกรุงเทพมหานคร เช่นผู้วิจัยได้หยิบยกข้อมูลการจดทะเบียนในพื้นที่ภาคกลางจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าตั้งแต่ปี 2558 ถึงมกราคม 2561 (ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลหลังจากที่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2558 ใช้บังคับ) 2 ราย และในกรุงเทพมหานคร 23 รายจาก 3 เขตโดยดูจากพื้นที่ขนาดใหญ่เรียงตามลำดับได้แก่ เขตลาดกระบัง 123.859 ตารางกิโลเมตร เขตประเวศ 52.500 ตารางกิโลเมตร เขตบางเขน 42.123 ตารางกิโลเมตร ที่มีการจดทะเบียนนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรแล้วเสร็จ และข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2561-2663 มีข้อมูลการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเพิ่มเติมในกรุงเทพมหานคร โดยมีข้อมูลการจดทะเบียนเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2563 จำนวนทั้งสิ้น 82 ราย โดยในปี พ.ศ. 2561 คิดเป็นจำนวน 31 ราย ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 17 รายและปี พ.ศ. 2563 จำนวน 13 ราย ซึ่งบางรายเป็นรายตกค้างเก่าในเขตบึงกุ่มมีจำนวนมากที่สุด และข้อมูลการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรต่างจังหวัด จำนวน 184 ราย คิดเป็นจังหวัดที่จดทะเบียนมากที่สุดคือ จังหวัดขอนแก่นจำนวน 34 ราย จังหวัดชลบุรี จำนวน 33 ราย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 11 ราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 31 ราย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 ราย จังหวัดอยุธยา จำนวน 7 ราย จังหวัด

สมุทรสาคร จำนวน 1 ราย จังหวัดกระบี่ จำนวน 1 ราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 ราย จังหวัดนครนายก จำนวน 1 ราย จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 ราย จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 2 ราย จังหวัดเชียงรายจำนวน 3 ราย (Department of Lands, 2020) ซึ่งไม่สอดคล้องกับโครงการจัดสรรที่ดินที่เกิดขึ้นมากมาย จึงเห็นสมควรทำการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหากฎหมายการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ปัญหาเรื่องการส่งมอบสาธารณูปโภค อำนาจหน้าที่ในการดูแลและบริหารจัดการทรัพย์สินสาธารณูปโภคส่วนกลาง ตลอดจนการมีสภาพบังคับทางกฎหมายของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินร่วมและการเกิดนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในโครงการจัดสรรที่ดินตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 และเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ปัญหาเรื่องการส่งมอบสาธารณูปโภค อำนาจหน้าที่ในการดูแลและบริหารจัดการทรัพย์สินสาธารณูปโภคส่วนกลาง ตลอดจนการมีสภาพบังคับทางกฎหมายของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายการจัดสรรที่ดิน กลไกการบังคับใช้ ในการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนกฎหมาย และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

4. เพื่อร่างกฎหมายหรือเพิ่มเติมกฎหมายตามรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการจัดตั้งและการบริหารนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร การส่งมอบสาธารณูปโภค อำนาจหน้าที่ในการดูแลและบริหารจัดการ การมีสภาพบังคับทางกฎหมายของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร

บททวนแนวคิด

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดด้วยการประมวลแนวคิดทฤษฎี อันได้แก่แนวคิดเรื่องทรัพย์สิน การจัดการทรัพยากรร่วมเพราะปัญหาที่อยู่อาศัยย่อมเพิ่มมากขึ้นตามลำดับและปัญหาที่อยู่อาศัยนั้นเองที่ก่อให้เกิดปัญหาของการใช้ทรัพยากรร่วมกันหากชุมชนที่มีการอยู่อาศัยร่วมกันและอยู่ในขอบเขต None Over Exploitation (Ostrom, 1990) แนวคิดสมบัติชุมชน (Common Properties) อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการถือครองทรัพย์สินสมบัติ ที่ชุมชนถือครองร่วมกัน และมีการจัดการ และกำกับดูแลที่ดี แนวคิดการบริหารทรัพยากรกายภาพสำหรับโครงการที่อยู่อาศัยแบบรวม ประกอบกับแนวคิดสภาพนิติบุคคลในการเข้ามาดูแลที่พักอาศัยจำนวนมาก ที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการสาธารณูปโภคให้การบริหารทรัพยากรกายภาพเป็นการบริหารจัดการในทางปฏิบัติที่มุ่งในการใช้ทรัพยากรทางกายภาพขององค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการและกิจกรรมในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ อันเป็นการสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่วางนโยบายส่งเสริมและสร้างให้มีที่อยู่อาศัยให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน โดยสมดุลกับระดับรายได้ของประชากรและทรัพยากรของรัฐ ด้วยการจัดการด้านที่ดิน และผังเมือง

ตลอดจนหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรกฎหมายทั้งหมด ได้แก่ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 เพราะเหตุที่ว่าเมื่อมีผู้ดำเนินการจัดสรรที่ดินเป็นจำนวนมาก และยังไม่มียกกฎหมายเพื่อใช้ควบคุมการจัดสรรที่ดินโดยเฉพาะ ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการจัดสรรที่ดินขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน เรียกว่าพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 กำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้ซื้อที่ดินจัดสรร โดยเฉพาะการได้สิทธิในที่ดินจัดสรร และการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบบำรุงรักษาสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ ให้มีการค้ำประกันสาธารณูปโภค โดยกำหนดให้ผู้จัดสรรหรือผู้ประกอบการต้องค้ำประกันสาธารณูปโภคตลอดระยะเวลาจนกว่าจะได้สร้างเสร็จ หรือจนกว่าจะยกให้เป็นสาธารณะ หรือจัดตั้งเป็นนิติบุคคลบ้านจัดสรร กฎกระทรวงว่าด้วยเรื่องการจัดตั้งการบริหาร การควบ และการยกเลิกนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร พ.ศ. 2545 ระเบียบคณะกรรมการการจัดสรรที่ดินกลาง ว่าด้วยการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร หรือนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น และการขออนุมัติดำเนินการเพื่อการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค พ.ศ. 2545 ตลอดจนประกาศคณะกรรมการการจัดสรรที่ดินกลางเรื่อง แบบคำขอจดทะเบียน แบบหนังสือสำคัญ และแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง การควบ การยกเลิกนิติบุคคล พ.ศ. 2545 นิติบุคคลอาคารชุด กฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศอังกฤษ ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์และบูรณาการเพื่อพัฒนากฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรให้สมบูรณ์สมเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงการพัฒนากฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในประเทศไทยโดยแบ่งขอบเขตการศึกษาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด ทฤษฎีอันเป็นฐานคิดของกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่ดินทั้งก่อนและหลังการจดทะเบียนจัดตั้ง ตลอดจนการบริหารงาน อำนาจหน้าที่ของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 และกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศมาเลเซีย

ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและรอบด้านมีโครงสร้าง (Structured Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัวใช้คำถามแบบเดียวกันมีแนวคำถามหลักที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตอบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยและแนวคำถามเสริมที่จะใช้สัมภาษณ์แต่ละกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บประเด็นรายละเอียดให้สมบูรณ์มากขึ้น ตลอดจนเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ค้นพบข้อดีและข้อด้อยของหลักกฎหมายในกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของไทย การสัมภาษณ์โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Information) เพื่อให้ตรงกับเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน ด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย คณะกรรมการจัดสรรที่ดิน และนักวิชาการแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ จำนวน 27 คน คือผู้บังคับใช้กฎหมายจากสำนักงานที่ดิน ทั้งส่วนกลางและจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 ท่าน ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ผู้แทนนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่มีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร และมีได้มีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรซึ่งได้โอนทรัพย์สิน สาธารณูปโภคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล จำนวน 6 ท่าน คณะกรรมการจัดสรรที่ดิน ทั้งส่วนกลางและจังหวัด และผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีเรื่องนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร จำนวน 4 ท่าน และนักวิชาการ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ผู้เกี่ยวข้องด้านสาธารณูปโภค และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ผู้มีประสบการณ์ในแต่ละด้านหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ จำนวน 9 ท่าน จากนั้นจึงนำข้อมูลในการสัมภาษณ์มากำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกดังกล่าวมายืนยันผลโดยการสนทนากลุ่มจาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการเลือกจำนวนตัวอย่างของ Creswell (Herbert et al., 2005)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample) ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นประชากร 4 กลุ่มใหญ่ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีครอบคลุมความคิดเห็นจากทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของไทย พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 โดยประกอบด้วยกลุ่มแรกคือผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ สำนักงานที่ดิน ทั้งส่วนกลาง และจังหวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มที่ 2 ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ผู้แทนนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่มีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร และได้มีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรซึ่งได้โอนทรัพย์สิน สาธารณูปโภคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล กลุ่มที่ 3 คณะกรรมการจัดสรรที่ดิน ทั้งส่วนกลางและจังหวัด และผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีเรื่องนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและกลุ่มที่ 4 นักวิชาการ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ผู้มีประสบการณ์ในแต่ละด้าน หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม

มาวิเคราะห์ด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) ทั้งทางกายภาพข้อมูลและเนื้อหาข้อมูล ดังนี้ โดยการจัดระเบียบข้อมูลทั้งทางกายภาพนั้นจะถอดข้อมูลจากผู้ให้คำสัมภาษณ์ตลอดจนการสนทนากลุ่ม ที่มา โครงสร้างการบริหารจัดการ สภาพบังคับทางกฎหมาย วิเคราะห์ความเหมือนและแตกต่างทั้งกฎหมายของไทยและต่างประเทศ และจัดระเบียบเพื่อจำแนกแยกแยะและคัดสรรด้วยวิธีการลดข้อมูล (Data reduction) แล้วจึงมีการนำมาตีความเพื่อทราบผลการวิจัยและตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

2. การหาข้อสรุป ตีความผลการวิจัย และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลหรือย่อมาค้นหาว่าสาระสำคัญ แบบแผนที่เกิดขึ้นจากข้อมูลนั้น โดยข้อสรุปที่ได้นั้นจะมีทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม จากนั้นจึงตีความผลการวิจัย

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยใช้การตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก โดยพิจารณาข้อมูลและวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลให้เหมาะสม มีคุณภาพ และสร้างกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยยึดตามหลักการได้ข้อมูลอย่างเคร่งครัดและข้อค้นพบที่ได้มีหลักฐานที่สนับสนุนและข้อเสนอนะ หรือข้อสรุปที่มีความคิดเห็นแตกต่าง การตรวจสอบภายนอก โดยการตรวจสอบข้อมูลโดยการ

รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันมารวบรวมเป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน ตลอดจนค้นพบจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) มาวิเคราะห์ร่วมกันก่อน เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกนำเข้าสู่การสนทนากลุ่มอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและชัดเจน แล้วสรุปในสาระสำคัญเพื่อให้ได้ผลการศึกษา เพื่อร่างกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรร่วมและการเกิดนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรพบว่าการพัฒนาที่อยู่อาศัยควรให้ชุมชนมีส่วนในการจัดการดูแลทรัพยากรสาธารณะปโภคที่ใช้ร่วมกัน (Tammanij, 2019) ตามแนวคิดสมบัติชุมชน Common Property และทฤษฎีการจัดการทรัพยากรร่วมของ Prof. Elinor Ostrom ให้ชุมชนที่มีการถือครองทรัพยากรส่วนกลางร่วมกัน (Panich, 2020) และให้มีนิติบุคคลจัดการดูแลทรัพยากรสาธารณะปโภคส่วนกลาง

2. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

2.1 การจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในโครงการจัดสรรที่ดินที่เกิดตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 286 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทเฉพาะกาล เพื่อใช้พระราชบัญญัติการจัดสรร

ที่ดิน พ.ศ.2543 บังคับแก่หมู่บ้านจัดสรรที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ได้โดยอนุโลม

2.2 ปัญหาเรื่องการส่งมอบสาธารณูปโภค พบว่าผู้จัดสรรที่ดินมิได้ปฏิบัติหน้าที่ในการบำรุงรักษากิจการอันเป็นสาธารณูปโภคเป็นเรื่องของการตรวจสอบทรัพย์สินสาธารณูปโภคในโครงการให้อยู่ในสภาพพร้อมส่งมอบแก่ผู้ซื้อที่ดินจัดสรร

2.3 ปัญหาอำนาจหน้าที่ในการดูแลและบริหารจัดการทรัพยากรสาธารณะปโภคส่วนกลางพบว่าพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ยังไม่มีรูปแบบของคณะกรรมการมีผู้จัดการเป็นผู้แทนนิติบุคคลเหมือนกับกฎหมายว่าด้วยเรื่องนิติบุคคลในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการตั้งผู้จัดการเป็นผู้แทนนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในต่างประเทศ ตลอดจนการกำหนดคุณสมบัติอันเป็นสาระสำคัญของการบริหารจัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร

2.4 ปัญหาการมีสภาพบังคับทางกฎหมายของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร พบว่าไม่มีความชัดเจน และเด็ดขาดในเรื่องสภาพบังคับทางกฎหมาย

3. ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายการจัดสรรที่ดิน กลไกการบังคับใช้ตามกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า

3.1 การจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของต่างประเทศ อันได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศมาเลเซีย ต่างก็มีกฎหมายในเรื่องการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร

ที่ให้ผู้จัดสรรที่ดินดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่ดินและยื่นพร้อมผังในการจัดการทรัพย์สินสาธารณูปโภคบริการสาธารณะโดยยื่นไปพร้อมกับการจดทะเบียนและผังโครงการหมู่บ้านจัดสรรเพื่อให้นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นและผู้ซื้อที่ดินจัดสรรพร้อมจะดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรได้

3.2 การส่งมอบทรัพย์สินสาธารณูปโภคส่วนกลางในต่างประเทศ อันได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศมาเลเซีย ไม่มีปัญหาในเรื่องของการละทิ้ง ไม่บำรุงรักษาของผู้จัดสรรที่ดิน

3.3 อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษหรือประเทศมาเลเซีย จะมีการรวมกันและสมาชิกขององค์กรหรือสมาคมจะมีอำนาจในการบริหารจัดการ มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนนับตั้งแต่การเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ซึ่งต้องมีการเลือกตั้งไปจนถึงเมื่อจบกระบวนการ

3.4 ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศมาเลเซีย มีการกำหนดกระบวนการในการพิจารณาตัดสินตลอดจนสภาพบังคับทางกฎหมายและโทษชัดเจน

4. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อร่างกฎหมายหรือเพิ่มเติมกฎหมาย จากผลการวิจัยพบว่า เพื่อเป็นการพัฒนามากกฎหมายนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังนี้

4.1 ในเรื่องของการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ให้ผู้จัดสรรที่ดินที่มีความประสงค์

จะพ้นจากหน้าที่บำรุงรักษาสาธารณูปโภคยื่นผังในการจัดการทรัพย์สินสาธารณูปโภคบริการสาธารณะโดยยื่นไปพร้อมกับการจดทะเบียนและผังโครงการหมู่บ้านจัดสรรเพื่อให้นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นและผู้ซื้อที่ดินจัดสรรพร้อมจะดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรได้

4.2 การส่งมอบสาธารณูปโภคให้มีคณะกรรมการตรวจรับสาธารณูปโภคประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญในการประเมินทรัพย์สินสาธารณูปโภคแต่ละฝ่าย และคณะกรรมการตรวจรับจะต้องประเมินทรัพย์สินสาธารณูปโภคนับตั้งแต่มีการจัดทำแปลงแรก เพื่อประโยชน์ในการบำรุงรักษาทรัพย์สินสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะส่วนกลางให้อยู่สภาพคงเดิม

4.3 กำหนดรูปแบบของการบริหารจัดการดูแล ให้มีผู้จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร และคณะกรรมการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ตลอดจนเพิ่มเติมในเรื่องของอำนาจในการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรร

4.4 ให้มีสภาพบังคับในทางอาญา กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ตลอดจนกระบวนการไต่สวนในรูปแบบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือ คณะกรรมการไต่สวนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นที่ยอมรับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาอภิปรายผลประเด็นที่สำคัญได้ ดังนี้

1. ปัญหาการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรภายหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดการที่ดิน พ.ศ. 2543 ออกบังคับใช้ ผลการวิจัยพบว่า การจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามพระราชบัญญัติการจัดการที่ดิน พ.ศ. 2543 ของ

ประเทศไทยการที่ผู้จัดสรรที่ดินจะพ้นจากหน้าที่ในการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้จัดสรรที่ดินอันมีน้ำหนักมาก กล่าวคือตามมาตรา 43 ผู้จัดสรรที่ดินเป็นผู้แจ้งให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรดำเนินการจดทะเบียนนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามมาตรา 44 เพื่อรับโอนทรัพย์สินอันเป็นสาธารณูปโภคเพื่อให้การจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรนั้นสำเร็จ

จากหลักกฎหมายสอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของไทยที่มีการให้ชุมชนได้มีส่วนในการจัดการดูแลทรัพย์สินสาธารณูปโภคส่วนกลางของตนเองตามหลักแนวคิดสมบัติชุมชน Common Properties และสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการทรัพยากรร่วมของ Prof. Elinor Ostrom (Ostrom, 1990) ให้มีองค์กรเข้ามาจัดการดูแลทรัพย์สินส่วนกลางหรือทรัพย์สินสาธารณูปโภคส่วนกลางนั้นโดยมีสภาพเป็นนิติบุคคล (สอดคล้องกับหลักการในการจัดทำบริการสาธารณะตามหลักกฎหมายมหาชนไม่ว่าจะเป็นหรือประเทศไทยหรือต่างประเทศ

2. ปัญหากฎหมาย ในเรื่องกำหนดให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรต้องดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรภายในระยะเวลาซึ่งนับเป็นความสำคัญที่จะต้องมีความเหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดให้ผู้ซื้อที่ดินจะต้องดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรนั้นในประเทศไทยนิติบุคคลที่เข้ามาจัดการทรัพย์สินซึ่งผู้ซื้อที่ดินใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือที่เรียกว่าทรัพย์สินสาธารณูปโภคโดยนิติบุคคลนั้นตามกฎหมายไทยจะมีทั้งนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนซึ่งจะอยู่ในกฎหมายปกครองและการจัด

ระเบียบบริหารรัฐ ซึ่งในประเทศไทยนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสอดคล้องกับในต่างประเทศในเรื่องของการเป็นนิติบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่เฉพาะในการดูแลหมู่บ้านจัดสรรหนึ่ง ๆ ตามแนวความคิดการบริหารทรัพยากรกายภาพสำหรับโครงการที่อยู่อาศัยแบบรวม แต่ผู้วิจัยพบว่านิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในต่างประเทศเป็นองค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาในรูปแบบที่เรียกว่า สมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัยโดยมีวัตถุประสงค์ที่เกิดขึ้นชัดเจนคือปกป้องทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินสาธารณูปโภคส่วนกลางหรือทรัพย์สินที่ใช้ร่วมกัน มีกองทุนที่ใช้ในการจัดการดูแลมีกฎหมายที่กำหนดไว้เฉพาะในเรื่องของการไม่หวังผลกำไรหรือมีนิติบุคคลในลักษณะอื่นที่มีอำนาจในการบริหารจัดการหมู่บ้านจัดสรรโดยเฉพาะในการดูแลทรัพย์สินของหมู่บ้านจัดสรร และมีการกำหนดจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรไว้ตั้งแต่แรกและผู้จัดสรรที่ดินจัดทำโครงการหมู่บ้านจัดสรรซึ่งต่างประเทศไม่พบปัญหาในเรื่องของกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้น ประเทศไทยเองมีแนวคิดในเรื่องนี้ในนิติบุคคลอาคารชุด (Condominium Act B.E. 2522) ซึ่งมีนิติบุคคลอาคารชุดจะเริ่มต่อเมื่อจดทะเบียนอาคารชุดและมีการจำหน่ายห้องแรกเกิดขึ้น

3. ปัญหาผู้ซื้อที่ดินจัดสรรไม่รวมตัวกันตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ผลการวิจัยพบว่าผู้ซื้อที่ดินจัดสรรอาจไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรได้ตามเวลาโดยพิจารณาจากเอกสารจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่สวนทางกับการเกิดหมู่บ้านจัดสรรในแต่ละท้องถิ่น และพบว่าการถ่ายโอนทรัพย์สิน

สาธารณูปโภคของหมู่บ้านจัดสรรของไทยที่มีได้ มีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ปัญหากรณีที่ผู้จัดสรรที่ดินอาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อที่จะมิให้มีการตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเพื่อประโยชน์ในธุรกิจของตน ผลการวิจัยพบว่าการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของประเทศไทยมีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรน้อยซึ่งปรากฏตามรายการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งผลการวิจัยจากการดำเนินการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในกฎหมายต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องของ Homeowner Association Chapter 720 Fs ที่มีข้อกำหนดโดยบังคับในเรื่องที่ว่าด้วยการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตั้งแต่เริ่มแรก

5. การไม่สามารถจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 286 และพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดินพ.ศ. 2543 (Land Allocation Act , 2000) เพราะเหตุผู้จัดสรรที่ดินไม่มีใบอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดินเพราะไม่ได้ยื่นขออนุญาตจัดสรรที่ดินที่มีได้อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายทั้งสอง ผลการวิจัยพบว่าในกฎหมายของประเทศไทยตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 286 และพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ทำให้ทรัพย์ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณูปโภคขาดการบำรุงรักษา มีความชำรุดเสื่อมโทรม หากสามารถบังคับใช้พระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 สำหรับหมู่บ้านจัดสรรที่เกิดตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 286 ได้จะทำให้ช่องว่างดังกล่าวหมดไป

6. ปัญหาเรื่องการส่งมอบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่มีการจัดเอาไว้เป็นพื้นที่ส่วนกลางของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ผลของการวิจัยพบว่าควรวางเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการผ่อนถ่ายหรือโอนอำนาจการบริหาร (Transition or turnover) มีคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในเรื่องของการตรวจทรัพย์สินสาธารณูปโภคก่อนการส่งมอบ

7. ปัญหาการรับโอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ผลการวิจัยพบว่าเมื่อการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรมิได้เกิดตามระยะเวลาในกฎหมายจัดสรรที่ดินของประเทศไทย ต้องมีการโอนสาธารณูปโภคให้เป็นสาธารณะประโยชน์ตามระเบียบคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลาง พ.ศ. 2545 ได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดปัญหางบประมาณส่วนกลางและการจัดสรรพนักงานเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล จากการค้นคว้าเปรียบเทียบในกฎหมายต่างประเทศ พบอีกว่าในต่างประเทศเองมีการอุทิศพื้นที่ส่วนกลางของโครงการให้เป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินเกิดน้อยมาก และเมื่อเกิดขึ้นแนวทางในการแก้ไข คือการมีกฎหมายรูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคมให้ได้รับสิทธิ์ในเรื่องของการยกเว้นภาษี

8. ปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่ การดูแลทรัพย์สินสาธารณูปโภคส่วนกลาง การบริหารจัดการของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ผลการวิจัยพบว่าตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ของประเทศไทย คณะกรรมการคณะอนุกรรมการหรือคณะกรรมการที่ได้รับอำนาจจากกฎหมายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้มีลักษณะของการมอบอำนาจแบบเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในตัวเองและแต่เป็นการใช้มติการประชุมของที่ประชุมตลอดจน

หลักเกณฑ์ที่ได้มีการตั้งผู้จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ดังเช่นในต่างประเทศซึ่งมีสมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัยชัดเจนมีสมาชิกและมีกฎหมายในการควบคุมดูแลสมาชิกโดยอำนาจในการควบคุมดูแลเป็นของผู้จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและมีการให้อำนาจกำหนดบทลงโทษเบี้ยปรับตามข้อบังคับไว้ชัดเจน

9. ปัญหาเรื่องการมีสภาพบังคับและการระงับข้อพิพาททางกฎหมายของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นกฎหมายอาคารชุดหรือกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคก็ตาม ยังไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจนพบว่าในงานวิจัยและการศึกษากฎหมายในต่างประเทศมีข้อกำหนดในการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรมาแต่แรกหลักเกณฑ์ในเรื่องของสภาพบังคับตลอดจนการระงับข้อพิพาทไว้อย่างชัดเจน เช่น ใน Management Act 2013 (Strata Schemes Management Act, 2015) ที่มีการกำหนดแนวทางการระงับข้อพิพาทและบทลงโทษทางอาญาไว้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้นมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมเรื่อง เวลาการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรโดยให้ผู้จัดสรรที่ดินที่เป็นเจ้าของโครงการมีหน้าที่ยื่นผังโครงการตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ พร้อมหลักฐานรายละเอียดผังโครงการ ทรัพย์สินกลาง จำนวนพื้นที่ ลักษณะการใช้ประโยชน์อื่น ๆ ตลอดจนร่างข้อบังคับของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเมื่อ

เริ่มโครงการคือเมื่อมีการจำหน่ายที่ดินแปลงแรกเกิดขึ้น

“สาธารณูปโภคที่ผู้จัดสรรที่ดินได้จัดให้มีดังกล่าวให้ดำเนินการจัดให้มีตั้งแต่เริ่มโครงการและได้ขายที่ดินออกไปเป็นแปลงแรกให้แล้วเสร็จในคราวเดียวกัน”

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทเฉพาะกาลบังคับใช้แก่หมู่บ้านจัดสรรที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ประกาศใช้โดยอนุโลม (หมู่บ้านจัดสรรที่เกิดตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 286)

3. ควรแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินสาธารณูปโภค ในกรณีที่ผู้จัดสรรที่ดินยังไม่พ้นจากหน้าที่ในการบำรุงดูแลรักษาทรัพย์สินสาธารณูปโภค และกรณีที่จะต้องมีการถ่ายโอนทรัพย์สินสาธารณูปโภคของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่ได้มีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร หรือจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรแล้วแต่ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้เพราะเหตุอื่นใด ทำให้ต้องโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการดูแลเพิ่มเติมให้มีคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการบำรุงรักษาทรัพย์สินสาธารณูปโภค คณะกรรมการในการตรวจรับที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะแต่ละเรื่อง แต่ละบุคคล อาจสร้างควมมีเอกภาพน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากทั้งฝ่ายผู้ขายที่ดินจัดสรรและผู้ซื้อที่ดินจัดสรร

ควรเพิ่มบทนิยามและอำนาจหน้าที่ คำว่าคณะกรรมการตรวจรับทรัพย์สินสาธารณูปโภค “คณะกรรมการตรวจรับทรัพย์สินสาธารณูปโภค หมายความว่า คณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจรับสาธารณูปโภค ในกรณีการถ่ายโอนจากผู้จัดสรรที่ดินไปยังผู้ซื้อ

ที่ดินจัดสรรและกรณีนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ถ่ายโอนเป็นทรัพย์สินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน” และให้มีคณะกรรมการตรวจรับสาธารณูปโภค ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็น ประธานกรรมการ อัยการสูงสุด อธิบดี กรรมการปกครอง อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดี กรมโยธาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาปนิก จากกรมโยธาธิการและผังเมืองวิศวกรโยธาจาก กรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้ว่าการการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคและผู้ว่าการประปาสวนภูมิภาค เป็นคณะกรรมการในการพิจารณาตรวจรับ ทรัพย์สินสาธารณูปโภค ให้คณะกรรมการตรวจรับ สาธารณูปโภคดังกล่าวมีหน้าที่ในการตรวจทรัพย์สิน สาธารณูปโภคที่ต้องการจะโอนดังกล่าวตามหลัก เกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด”

4. ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการบริหาร จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรให้มีผู้รับผิดชอบ ในรูปแบบของคณะกรรมการ มีผู้จัดการเป็นผู้แทน นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร

เพิ่มบทนิยาม“ผู้จัดการ” หมายความว่า ผู้จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร”

5. ควรให้มีสภาพบังคับและบทลงโทษ ที่ชัดเจนกับผู้จัดสรรที่ดินเรื่องของทรัพย์สิน สาธารณูปโภคที่จะส่งมอบ และในเรื่องการบริหาร จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของคณะกรรมการ ผู้จัดการเป็นผู้แทนนิติบุคคลหมู่บ้าน จึงจะทำให้ บรรลุผลตามความประสงค์ของกฎหมายนิติบุคคล หมู่บ้านจัดสรร เพื่อให้การบริหารจัดการนิติบุคคล หมู่บ้านจัดสรรสำเร็จลุล่วงได้

6. ควรกำหนดขอบเขตในเรื่องของการ ดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นทรัพย์สินสาธารณูปโภค โดยนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเอง ในลักษณะของ การถือกรรมสิทธิ์รวม กฎหมายกำหนดขอบเขต การบริหารจัดการที่ชัดเจนในเรื่องของกิจกรรม ในการบำรุงรักษาทรัพย์สินสาธารณูปโภคอย่างเต็ม ประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการดูแลในการ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านจัดสรร จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

7. ควรให้มีรูปแบบของการบริหารจัดการ การดูแล ตลอดจนความมั่นคงของโครงการหมู่บ้าน จัดสรรนั้นๆ ให้ชัดเจนคือของคณะกรรมการ หมู่บ้าน ผู้จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นผู้แทนของนิติบุคคลหมู่บ้าน จัดสรรในการที่จะกระทำการต่าง ๆ ตามที่กำหนด ในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรนั้น โดยมีรูปแบบเป็นองค์กรกลุ่มหรือคณะกรรมการ หมู่บ้าน

8. ควรเพิ่มสภาพบังคับทางอาญา วิธีการ เพื่อให้เกิดสิทธิในการดำเนินคดีในนิติบุคคล หมู่บ้านจัดสรรในประเทศไทยซึ่งยังไม่มี ความชัดเจนในขั้นตอนกระบวนการกล่าวคือมีมาตรการ ที่ชัดเจนทั้งในทางปฏิบัติเช่นมาตรการในเชิงบวก และมีมาตรการในเชิงลบกรณีที่มีการกระทำผิด กฎหรือระเบียบของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรได้เอง ความชัดเจนในกฎหมาย และในการบริหารจัดการ นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของคณะกรรมการหมู่บ้าน จัดสรรหรือของผู้จัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ไม่มีสภาพบังคับชัดเจนตลอดจนการเข้าสู่สิทธิ ในการดำเนินคดีเพื่อให้หน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่ เข้ามากำกับดูแลและจับข้อพิพาท

REFERENCES

- Announcement of the Revolutionary Council, No. 286, Government Gazette, Special Issue, 89 (2515).
- Bureau of Real Estate Business Promotion, Department of Lands. (2004) Law on land allocation.(in Thai)
- Bureau of Real Estate Business Promotion, the establishment of a housing Real Estate Juristic Person (Bangkok Print Department of Lands 2016). (in Thai)
- Commonhold and Leasehold Reform Act 2002. Retrieved August 8, 2006, from <http://www.landreg.gov.uk/leyislation/comonhold>. Community Land Development Act. (1989). (in Thai)
- Community Schemes . Five years or (Seminar papers) : Land Titles office, Land Registry. (2002).
- Department of Lands. (2020).**Registration Information**, Retrieved January 22, 2019, from <http://app.dol.go.th/Option.aspx> (in Thai)
- Land Allocation Act. (2000). (in Thai)
- Herbert J. Rubin and Irene S. Rubin, **Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data**, 2nd ed. (Thousand Oaks, Calif.: Sage, 2005).
- Ostrom E. (1990).**Governing The Commons**. The Evolution of Institutions for Collective Action.Political Economy of Institutions and Decisions.
- Office of the National Economic and Social Development Council, **The National Economic and Social Development Plan**.
- Panich,W. Common Property. Retrieved June 16,2020, from <https://www.gotoknow .org/posts/519909> (in Thai)
- Sricharoenwong, V. & Krityanwatch, P. (2016) Allocation of Land and Corporation Village Allocation).Regulations and announcements ofthe Central Land Development Board B.E. 2559, 1st edition,Publisher,Master Key Company Limited. (in Thai)
- Sumantrakul,T. (2019).**Common-Pool Resources – CPRs**.Retrieved June11, 2020, from <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act356.pdf> (in Thai)

มาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง

PREVENTIVE MEASURES FOR HEALTH, SANITATION AND ANNUAL HEALTH CHECK-UP OF FEMALE PRISONERS.

มยุรี อุทยานานาลี* และ ธาณี วรภัทร์

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

Mayuree Utayapanaree* and Thanee Vorapatr

Master of Laws, Bachelor of Law, Faculty of Law, Rangsit University, Bangkok, Pathum thani, Thailand

*E-mail: mayureeu.mc@gmail.com

Received: 2021-11-04

Revised: 2021-12-22

Accepted: 2021-12-22

บทคัดย่อ

กฎหมายการบังคับโทษเป็นเครื่องมือในกระบวนการยุติธรรมอย่างหนึ่งซึ่งรัฐเป็นผู้มีอำนาจบังคับใช้โดยกฎหมาย การบังคับโทษที่ดีต้องสอดคล้องกับหลักสากลของสหประชาชาติซึ่งถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกให้การยอมรับว่าเป็นมาตรฐาน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงมาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง ควรมีการพัฒนากฎหมายในเรื่องระบบการดูแลสุขภาพนักโทษหญิงให้มีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้สอดคล้องตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่นักโทษหญิงควรได้รับตามหลักสากลกับข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง หรือ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อทราบถึงแนวคิดและความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อทราบถึงทฤษฎีของมาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง 3) เพื่อทราบหลักเกณฑ์ของกฎหมายไทยและของกฎหมายต่างประเทศ 4) เพื่อค้นหาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับมาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง

ผลวิจัยพบว่า 1) ความเป็นมาสภาพปัญหา คือ นักโทษหญิงในเรือนจำของประเทศไทยมีจำนวนมากและยังได้รับการปฏิบัติที่ไม่เพียงพอ โดยไม่สามารถเข้าถึงมาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปี 2) ความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์การลงโทษกับหลักการบังคับโทษ ควรพัฒนาในแนวทางเรือนจำสุขภาพหรือสุขภาพองค์รวมให้เป็นมาตรฐานด้านสุขภาพในเรือนจำ 3) ประเทศอังกฤษ

และประเทศสหรัฐอเมริกา มีการปฏิบัติและมีมาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง ซึ่งให้ความสำคัญด้านเพศสภาพและความเสมอภาค 4) ปัจจุบันบทบัญญัติกฎหมายไทยบางบทกำหนดไว้ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับสถานการณ์เรือนจำ และการเจ็บป่วยของนักโทษหญิงในประเทศไทย และบทบัญญัติของกฎหมายราชทัณฑ์ ถูกตราขึ้นเพื่อใช้บังคับทั้งนักโทษชายและนักโทษหญิง ไม่ได้ระบุมาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัยของนักโทษหญิงเป็นพิเศษ รวมถึงปัญหาด้านการบริหารงานเรือนจำก็มีปัญหาหลายประการ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านทัศนคติของเจ้าพนักงานในเรือนจำ เป็นต้น

บทความนี้จึงเสนอแนะมาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง ควรมีระบุมาตรการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง ลงในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยเพิ่มเติมลงใน ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักโทษ คือ สิทธิการตรวจทันตกรรม สิทธิการตรวจสมรรถภาพการได้ยิน สิทธิการตรวจด้านจักษุกรรม สิทธิการตรวจโรคระบาด หรือโรคติดต่อร้ายแรงประจำปีรอบ 12 เดือน สิทธิการตรวจเกี่ยวกับโรคเมรั้ง สิทธิการตรวจสุขภาพจิตประจำปีรอบ 6 เดือน รวมถึงมาตรการป้องกันอื่น โดยใช้หลักเรือนจำสุขภาพหรือสุขภาพองค์รวม ซึ่งคือบริหารจัดการเรือนจำในยุคใหม่ กล่าวคือ นอกจากการมุ่งควบคุมนักโทษไม่ให้หลบหนีแล้ว ต้องมุ่งดูแล ป้องกันคุ้มครอง และพัฒนาชีวิตของนักโทษอันจะส่งผลให้ มาตรการป้องกันเรื่องสุขภาพในเรือนจำของประเทศไทยได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: มาตรการป้องกัน การตรวจสุขภาพประจำปี นักโทษหญิง

ABSTRACT

Penalty enforcement is one of the judicial tools the state has the authority to enforce. Good penalty enforcement laws must comply with the international principles of the United Nations, which are the minimum standards recognized as the standard by all member countries. This research was to study the preventive measures for health, sanitation and annual health check-up of female prisoners, and those measures should be developed to be of greater quality rather than the previous condition in order to meet the fundamental rights which female prisoners should receive in accordance with the international principles in line with the United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders or the “Bangkok Rules”. The objectives of this study were to 1) explore concepts and background of the penalty enforcement laws, 2) find out the theories regarding the preventive measures for health, sanitation and annual health check-up of female prisoners, 3) investigate the penalty enforcement laws in Thailand and other countries, and 4) search for problems and

present the guidelines for the inadequacy of preventive measures for health, sanitation and annual health check-up of female prisoners.

The findings revealed that: 1) there were too many female prisoners in Thai prisons, and they did not receive adequate treatment on health, sanitation and annual health check-up. 2) The relationship between penalty objectives and penalty enforcement should be reviewed in order to create the well-being prisons or the holistic health standardization in prisons. 3) England and the United States of America have implemented the equality on the preventive measures on health, sanitation, and annual health check-up of female prisoners. 4) The current Thai laws do not cover and synchronize with the situation of the health issues of female prisoners in Thailand. The Corrections laws were written to enforce both male and female prisoners. They were not meant to deal with health issues of the female prisoners specifically. Moreover, there were overwhelming problems regarding the administration of the prisons such as the budget, personnel, and attitude of the prison officers.

The preventive measures for health, sanitation and annual health checks for female prisoners should be added in the Corrections Act B.E. 2560 in Part 4 concerning the hygiene of prisoners which covers the right to dental examination, the right to a hearing test, the right to ophthalmological examination, the right to a test for epidemic diseases or serious contagious disease for the 12-month cycle, the right to cancer screening, the right to regular mental health examination for the 6-month cycle as well as other preventive measures by using the principles of health or holistic health in prisons which is the prison management in the new era; that is to say, apart from controlling prisoners from escaping, there must be the focus on protecting and improving the lives of prisoners, resulting in sustainable development of preventive measures for health of the prisons in Thailand.

Keywords: Preventive Measures, Annual Health Check, Female Prisoner

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีนักโทษประมาณ 308,000 ราย โดยแบ่งเป็นผู้ต้องขังหญิงประมาณ 43,300 ราย หรือคิดเป็น 12.5% มาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัยของนักโทษหญิง และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง

ในเรือนจำยังได้รับการใส่ใจไม่เพียงพอ เรือนจำจึงต้องพยายามพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพนักโทษหญิงให้มีคุณภาพมากขึ้นกว่าในอดีตเพื่อให้สอดคล้อง กับหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์ว่า “บุคคล ย่อมมีสิทธิเสมอกันในการ

รับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและบุคคลที่ต้องโทษมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลด้านสุขภาพโดยมิได้คำนึงถึงสถานภาพทางกฎหมาย และทางเรือนจำต้องจัดการดูแลเทียบเท่ากับ การดูแลในระดับปฐมนุญเช่นเดียวกับบุคคลในชุมชน” (Kasemkitwattana, 2017)

ในหลายประเทศมีมาตรการทางกฎหมายที่ให้การป้องกันคุ้มครองทางด้านสาธารณสุขแก่นักโทษหญิง เช่น ประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จะมีการตรวจสุขภาพประจำปีตามเกณฑ์อายุของนักโทษหญิง ประเทศออสเตรเลียโดยราชแพทยวิทยาลัยเวชปฏิบัติทั่วไปแห่งออสเตรเลียก็จัดทำมาตรฐานการบริการสำหรับนักโทษด้วย รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาโดยวิทยาลัยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจอห์นเจ มลรัฐนิวยอร์ก ได้จัดทำมาตรฐานความปลอดภัยของผู้ป่วยในเรือนจำอีกด้วย

แนวทางในการบริหารจัดการเรือนจำในยุคใหม่ คือนอกจากการมุ่งควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนีแล้ว ต้องมุ่งดูแล ป้องกันคุ้มครองและพัฒนาชีวิต การบริหารจัดการที่สำคัญมากในเรือนจำ คือ ระบบการรักษาพยาบาลและส่งเสริมป้องกันสุขภาพแบบองค์รวม ส่งผลให้เรื่องสุขภาพในเรือนจำเป็นความสำคัญของยุทธศาสตร์สาธารณสุขในระดับนโยบายของหลายประเทศ ทั้งนี้ การสร้างระบบบริการสุขภาพที่ดีในเรือนจำจึงมีประโยชน์ต่อสังคมในหลายด้าน นอกจากสามารถควบคุมโรคติดต่อแล้ว สุขภาวะ

ที่ดีของคนที่อยู่ในเรือนจำ ทั้งนักโทษหญิงและเจ้าหน้าที่ จะส่งผลบวกต่อสังคมภายนอกเรือนจำในที่สุด (Archavanikul et al., 2015)

องค์การอนามัยโลกได้ชี้แนะว่า การจัดระบบบริการสุขภาพในเรือนจำ ความสำคัญเบื้องต้นคือต้องให้บุคลากรทุกฝ่ายของเรือนจำเข้าใจและตระหนักรู้ว่า การกักขังคนในเรือนจำมีผลต่อสุขภาพกายและใจของนักโทษอย่างแน่นอน และระบบบริการที่มีประสิทธิภาพ คือ นอกจากต้องมีบริการให้กับทุกคนได้รับการรักษาพยาบาลแล้ว ยังจำเป็นต้องมีระบบการป้องกันโรคทั้งที่เป็นโรคติดต่อและไม่เป็นโรคติดต่อด้วย

โดยเมื่อไม่นานมานี้ประเทศไทยได้มีข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non - custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ (The Bangkok Rules) ที่ระบุเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขัง รวมถึงการบริการด้านสุขภาพอนามัยไว้ด้วย โดยให้เรือนจำจัดบริการสุขภาพอนามัยสำหรับนักโทษหญิงและเด็กติดนักโทษหญิงให้ครบทุกมิติของการดูแลและคำนึงถึงความแตกต่างทางเพศสภาวะของนักโทษหญิงและผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางของการรักษา และมีระบบส่งเสริมสุขภาพรอบด้านเพื่อสุขภาวะที่ดีของคนในเรือนจำทั้งหมด

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ต้องขังประจำปี พ.ศ. 2563 ที่มา: กรมราชทัณฑ์, กองแผนงาน: ศูนย์ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง (2563)

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ (%)
1. นักโทษเด็ดขาด	247,557	36,267	283,824	82.468
2. ผู้ต้องขังระหว่าง	51,949	7,024	58,973	17.135
1) อุทธรณ์-ฎีกา	29,551	3,847	33,398	9.704
2) ใต้สวน-พิจารณา	8,458	1,470	9,928	2.885
3) สอบสวน	13,940	1,707	15,647	4.546
3. เยาวชนที่ฝากขัง	30	2	32	0.009
4. ผู้ถูกกักกัน	36	5	41	0.012
5. ผู้ต้องกักขัง	1,196	95	1,291	0.375
รวมผู้ต้อง	300,768	43,393	344,161	100.00

ในปี พ.ศ. 2555 วิทยาลัยพยาบาล สภาอากาศไทยร่วมกับโครงการกำลังใจ ในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา กระทรวงยุติธรรม ได้พัฒนา “มาตรฐานสถานพยาบาลแดนหญิง” ประกอบด้วย

1) มาตรฐานการบริหารจัดการสถานพยาบาลแดนหญิงหรือมาตรฐานเชิงโครงสร้าง

2) มาตรฐานการจัดบริการด้านสุขภาพในแดนหญิงหรือมาตรฐานเชิงกระบวนการและ

3) มาตรฐานผลลัพธ์จากการจัดบริการด้านสุขภาพในแดนหญิงหรือมาตรฐานเชิงผลลัพธ์ (Kasemkitwattana, 2017)

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินการบริหารจัดการโครงสร้างของสถานพยาบาล ยาเวชภัณฑ์ เครื่องใช้ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ทางการแพทย์ การจัดบริการด้านสุขภาพรวมถึง

การตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับนักโทษหญิงทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่ครอบคลุม 4 มิติของการดูแลสุขภาพ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค การดูแลสุขภาพพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการด้านสุขภาพ โดยได้ทดลองใช้มาตรฐานสถานพยาบาลแดนหญิงและพบว่าสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านสุขภาพของสถานพยาบาลในเรือนจำได้

อย่างไรก็ตาม การนำมาตราฐานการตรวจร่างกายประจำปีไปใช้ในเรือนจำหรือทัณฑสถานหญิงยังมีข้อจำกัดหลายประการ เนื่องด้วยการนำมาตราฐานไปใช้ ผู้ปฏิบัติต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความมาตรฐาน และเกณฑ์ชี้วัดในแต่ละข้อ บุคลากรทุกระดับในเรือนจำ ต้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่อันต้องรับผิดชอบ ร่วมกัน รวมถึงต้องมี

ความร่วมมือที่ดีจากภาคีเครือข่ายภายนอก มีการสนับสนุนงบประมาณการดูแลสุขภาพ นักโทษหญิงที่ชัดเจน ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านสุขภาพเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสถานพยาบาลแดนหญิงยังเป็นเรื่องที่ท้าทายพอควร

พัฒนาการทางแนวคิด ในระดับสากลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักโทษหญิง สะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญกับชีวิตนักโทษหญิงในเรือนจำ และหลังจากพ้นโทษจากเรือนจำไปแล้ว การบังคับโทษเป็นไปเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองสิทธิพื้นฐานบางประการของนักโทษ ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชนนักโทษ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอาญา บังคับโทษสมัยใหม่ มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กฎหมายการบังคับโทษจำคุกในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดสมัยใหม่ของการบังคับโทษจำคุกไปปรับใช้กับกฎหมายบังคับโทษจำคุกของราชอาณาจักรไทย คือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ยังมีปัญหาทางกฎหมายบางประการซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดตามที่กล่าวมาแล้วทั้งในส่วนปัญหาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลและการบริการทางการแพทย์ต่อนักโทษหญิง เสริมสร้างสุขภาวะ และการพัฒนาคุณภาพของนักโทษหญิง ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเป็นต้น จึงเห็นสมควรมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษามาตรการป้องกันด้านสุขภาพและอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง ซึ่งอาจรวมถึงบริการทางการแพทย์ของนักโทษหญิงตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ

ในประเทศไทย แม้เขาจะสูญเสียหรือถูกจำกัดสิทธิบางส่วนที่เกิดจากการกระทำความผิดและถูกลงโทษนั้น แต่นักโทษหญิงยังคงมีสิทธิเสรีภาพบางประการเหลืออยู่ ยกเว้นแต่สิทธินั้นจะถูกจำกัดหรือลดทอนตามกฎหมาย (Wattanawanich, 1983) แต่ก็มีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ มีที่พักอาศัย และได้รับการปฏิบัติตามสิทธิของมนุษยชนซึ่งเขามีอยู่ (Prueksawam, 1995) เปรียบเทียบกับข้อกำหนดแมนเดลลา (the Mandela Rules) และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non - custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ (The Bangkok Rules) เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดและความเป็นมาของหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางทฤษฎีของมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของกฎหมายไทยและของต่างประเทศเกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง
4. เพื่อค้นหาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับสิทธิมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ

อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของ
นักโทษหญิง

สมมติฐานการวิจัย

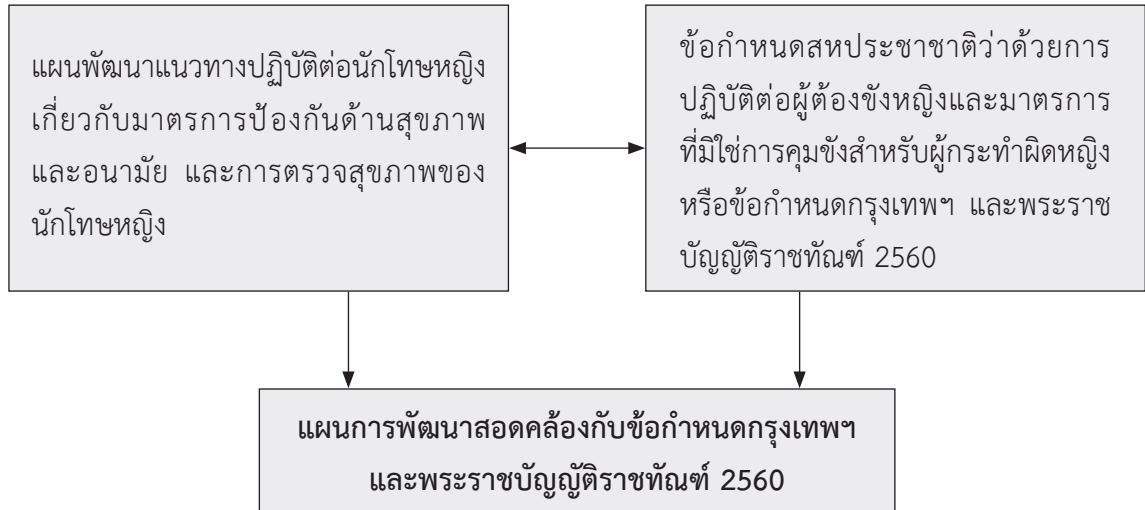
มาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย
สิทธิการรักษาพยาบาลและการตรวจสุขภาพ
ประจำปีของนักโทษหญิงในประเทศไทยถูกกำหนดไว้
อย่างไม่ทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการตรวจรักษาทั่วไป
หรือการตรวจรักษาประจำปี และการบริการ
ทางการแพทย์ รวมถึงการส่งต่อไปยังสถาน-
พยาบาล เช่น การมีสิทธิเลือกทางการแพทย์
เป็นต้น ทำให้เกิดช่องว่างและความไม่เป็นธรรม
ซึ่งกฎกติการะหว่างประเทศมีมาตรการและ
กลไกทางกฎหมายในการดูแลนักโทษหญิง
เราควรนำมาปรับปรุงมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ
อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีนักโทษ
หญิงในประเทศไทย ให้เกิดประสิทธิภาพและ
เป็นมาตรฐานสากล

ศึกษาการนำกฎหมายมาตรการป้องกัน
ด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปี
ของนักโทษหญิงในเรือนจำหรือทัณฑสถานหญิง
ในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับ สหราชอาณาจักร
กับสหรัฐอเมริกา รวมถึงศึกษาข้อกำหนด

แมนเดลลา (the Mandela Rules) และ
ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อ
ผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับ
ผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules
for the Treatment of Women Prisoners
and Non - custodial Measures for
Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ
(The Bangkok Rules)

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ จะใช้การวิจัย
เอกสาร โดยศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายไทย
และกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงข้อกำหนด
แมนเดลลา (the Mandela Rules) และ
ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อ
ผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับ
ผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules
for the Treatment of Women Prisoners
and Non - custodial Measures for
women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ
(The Bangkok Rules) ตำรากฎหมาย วารสาร
งานวิจัย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ
และเอกสารอื่น ๆ โดยสืบจากห้องสมุดวิทยาลัย
ต่าง ๆ และข้อมูลจากองค์กร ตลอดจนข้อมูล
ทางอินเทอร์เน็ต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง มาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยด้านต่าง ๆ ในแต่ละประเด็นดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ศึกษาจาก แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการตรวจร่างกายผู้ต้องขังเข้าใหม่และผู้ต้องขัง เข้า-ออกเรือนจำ พ.ศ.2561

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการตรวจร่างกายผู้ต้องขังเข้าใหม่และผู้ต้องขัง เข้า-ออกเรือนจำ พ.ศ.2561

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สิทธิของนักโทษหญิงตามหลักการกฎหมายไทยกับสาระสำคัญของข้อกำหนดกรุงเทพ

สิทธิของนักโทษเกิดจากแนวคิด การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐรับรองโดยทั่วไป มาตรการของรัฐอยู่ในลักษณะของ

การตรากฎหมายขึ้นมาบังคับใช้ ภายใต้กรอบความชอบธรรมด้วยกฎหมาย ในขณะเดียวกัน รัฐก็มีการตรากฎหมายจำกัดสิทธิ เสรีภาพ เพื่อคุ้มครองบุคคล สังคม และเพื่อใช้สำหรับกลุ่มคนบางประเภทหรือบางกลุ่ม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการจัดระเบียบให้ในสังคมนั้นเกิดความสงบสุขและมีความเรียบร้อย โดยการนำตัวผู้ถูกละเมิดไปจำคุกไว้ในเรือนจำนั้น จึงเป็นการจำกัดสิทธิ เสรีภาพอย่างหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการลงโทษ โดยการลงโทษจำคุกเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยตรง เป็นการจำกัดเสรีภาพอันทำให้เกิดความลำบากต่อผู้ถูกคุมขัง ไม่ได้รับบริการสุขภาพและสูญเสียเกียรติยศชื่อเสียง รวมถึงความทุกข์สบายต่าง ๆ ต้องจากบ้านที่เคยอยู่ จากสิ่งที่เคยครอบครอง จากคนที่รักและห่วงใย เป็นการสูญเสียสถานะทางสังคม

โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ดำเนินการลงโทษจะเป็นผู้อบรมแก้ไขนักโทษหญิง ให้มีความสำนึกผิดในการกระทำซึ่งตนได้กระทำลงไป รวมถึงถือเป็นการป้องกันสังคมส่วนรวมจากการกระทำผิดของนักโทษหญิงให้ปลอดภัยตามระยะเวลาที่ผู้นั้นถูกจำคุกอยู่ เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือผู้ถูกลงโทษจำคุกถูกนำตัวมายังเรือนจำแล้วจะมีการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่กระทำต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง ซึ่งการลงโทษนั้น ๆ ต้องเป็นไปอย่างเสมอภาค การกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งก็ต้องได้รับโทษในอัตราโทษเดียวกัน โดยไม่มีความแบ่งแยกหรือแตกต่างในสถานะทางสังคม สภาพแวดล้อม หรือปัจจัยอื่นใด โดยโทษที่ลงนั้นอาจไม่เท่ากันแต่ด้วยพฤติการณ์แห่งการทำความผิดที่ศาลนำมาประกอบเป็นดุลยพินิจในการลงโทษ

1.1 สิทธิของนักโทษตามกฎหมายไทยได้มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 47 ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

มาตรา 27 ได้กล่าวว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นหรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรา 55 ได้กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด บริการสาธารณสุข ต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วย รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.2 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ได้รับสิทธิของผู้ต้องขัง ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ การงานและกิจการอื่น ๆ ของนักโทษ มีอยู่หลายมาตรา ด้วยกันส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานสากลต่าง ๆ ได้แก่ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners/SMR) หรือข้อกำหนดของสหประชาชาติ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง ในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การควบคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) เช่น

1) มาตรา 43 กำหนดให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา

ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม และการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาส ในการจ้างงานอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติระหว่างผู้ต้องขังชายและหญิง

2) มาตรา 45 กรณีที่เรือนจำใดมีผู้ต้องขังนับถือศาสนาเดียวกันจำนวนมากพอสมควร ให้เรือนจำนั้นจัดหาภิกษุ นักบวช ผู้มีความรู้หรือผู้นำทางศาสนาเพื่อสอนธรรมะหรือให้คำแนะนำทางจิตใจ หรือประกอบศาสนกิจในเรือนจำนั้น ๆ โดยผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

3) มาตรา 46 และมาตรา 47 ผู้ต้องขังมีสิทธิยื่นคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใด ๆ ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำผู้บัญชาการเรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องหรือทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์รวมทั้งผู้ต้องขังมีสิทธิร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงานเรือนจำได้

4) มาตรา 48 และมาตรา 49 ผู้ต้องขัง มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ ข้อบังคับเรือนจำและระเบียบกรมราชทัณฑ์ โดยเจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องขังทำงานสาธารณะ งานรักษาความสะอาดหรืองานสุขาภิบาลของเรือนจำ งานบำรุงรักษาเรือนจำหรืองานอื่นใดเพื่อประโยชน์ ของทางราชการ หรืออาจสั่งให้นักโทษเด็ดขาดออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใด เพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ

5) มาตรา 54 ให้เรือนจำทุกแห่งจัดให้มีสถานพยาบาล เพื่อเป็นที่รักษาพยาบาลของผู้ต้องขังที่ป่วย จัดให้มีแพทย์ พยาบาล หรือ

เจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาล ซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำที่สถานพยาบาลนั้นด้วยอย่างน้อย 1 คน และให้ดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย การดูแลสุขอนามัย การสุขาภิบาลและการตรวจสุขภาพตามความจำเป็น

6) มาตรา 55 และมาตรา 56 ในกรณีที่ผู้ต้องขังป่วย มีปัญหาสุขภาพจิตหรือเป็นโรคติดต่อ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำดำเนินการให้ผู้ต้องขังได้รับการตรวจจากแพทย์โดยเร็ว หากผู้ต้องขังดังกล่าวรักษาตัวอยู่ในสถานพยาบาลของเรือนจำแล้วไม่ดีขึ้น ให้ส่งตัวผู้ต้องขังดังกล่าวออกไปรักษานอกเรือนจำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ ในกรณีที่ผู้ต้องขังตาย ป่วยหนักบาดเจ็บสาหัสหรือจิตไม่ปกติให้ผู้บัญชาการเรือนจำแจ้งให้คู่สมรสญาติหรือบุคคลที่ผู้ต้องขังระบุไว้ทราบโดยไม่ชักช้า

7) มาตรา 57 ถึงมาตรา 59 ให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตรได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาล จัดอาหารที่เพียงพอในเวลาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร และต้องไม่ขัดขวางการให้นมบุตรและการดูแลบุตรรวมทั้งให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ได้คลอดบุตรในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลนอกเรือนจำ ในกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงซึ่งถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยเฉพาะผู้ที่ตั้งครรภ์จากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ต้องได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษา

ทางการแพทย์การสนับสนุนการดูแลทางสุขภาพกายและทางจิตตามความจำเป็น รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือ ด้านกฎหมาย

สำหรับประเทศไทย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศซึ่งผลักดันให้เกิดข้อกำหนดกรุงเทพ จึงต้องแสดงบทบาทในการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพเป็นที่ยอมรับ เรือนจำต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดกรุงเทพ ทั้งนี้ได้ทำการถอดข้อกำหนดกรุงเทพเป็นรายชื่อแล้วนำมากำหนดเป็นประเด็นในเรื่องต่างๆ ที่เรือนจำต้องนำไป ปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อกำหนดกรุงเทพ มีประเด็นที่สำคัญดังนี้ คือ 1) การตรวจค้นนักโทษหญิง 2) การดูแลเด็กติดผู้ต้องขัง อนามัยแม่และเด็ก 3) การเยี่ยมญาติ 4) สภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ 5) โอกาสในการได้รับการฝึกอบรมหรือพัฒนา 6) วินัยและการลงโทษทางวินัย และ 7) สถานพยาบาลและการรักษาพยาบาล

โดยนอกจากทั้ง 7 ประเด็นนี้ที่ประเทศไทยต้องพัฒนาให้อยู่ภายใต้หลักสิทธิและเสรีภาพแล้ว ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าอีกประการหนึ่งซึ่งควรดำเนินควบคู่ คือ การฝึกอบรมและพัฒนาเจ้าหน้าที่เรือนจำ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่หญิงซึ่งปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนักโทษหญิง เพราะถือว่าบุคลากรซึ่งเป็นปัจจัยอันสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการนำข้อกำหนดกรุงเทพมาปฏิบัติ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการขาดนโยบายที่ชัดเจนของการปฏิบัติต่อนักโทษหญิง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องมาตรการป้องกัน เรื่องของบุคลากร และเรื่องงบประมาณทำให้นักโทษหญิงไม่ได้รับการปฏิบัติที่ดีพอตามมาตรฐานสากลดังที่กล่าวมา

2. ด้านมาตรการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง

การได้รับบริการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปี รวมถึงบริการทางการแพทย์ เป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ปัจเจกชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข มาตรการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิงในเรือนจำจึงเป็นสิ่งจำเป็นทั้งในด้านการปกครอง เพราะนักโทษหญิงเหล่านี้เป็นผู้หมดโอกาสที่จะออกไปรับการรักษาตัวภายนอกเรือนจำด้วยตนเองได้ ด้วยสภาพสิ่งแวดล้อม และเพศสภาพของนักโทษหญิง รวมถึงสภาพความเครียดที่ถูกจำคุกในชีวิตประจำวันจึงเป็นสาเหตุให้นักโทษหญิงเจ็บป่วยมากกว่าบุคคลภายนอกเรือนจำ ซึ่งปัจจุบันมาตรการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปี รวมถึงบริการทางการแพทย์ในประเทศไทย ประชาชนมีสิทธิได้รับการรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์ด้านความเท่าเทียมผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่านักโทษหญิงจึงควรได้รับสิทธิซึ่งเท่าเทียมกับบุคคลภายนอกเรือนจำในด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีด้วย

2.1 มาตรการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของประเทศไทย

การใช้สิทธิการรักษาพยาบาลของประชาชนชาวไทย โดยทั่วไปเป็นระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงมาตรการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปี ซึ่งสิทธิดังกล่าวรวมถึงการตรวจคัดกรองสุขภาพทั่วไปตามความจำเป็น และการตรวจโรคสำหรับเพศสภาพหญิง ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงมาตรการด้านสุขภาพ

อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีโดยไม่เสียค่าบริการ

ซึ่งในส่วนของเรือนจำไทย ตามที่ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าวิจัย ได้กำหนดข้อบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมาตรการด้านสุขภาพ อนามัย โดยกำหนดตั้งแต่วันรับแรกเข้านักโทษหญิง โดยให้แพทย์ตรวจสุขภาพ อนามัยของนักโทษ โดยเจ้าพนักงานเรือนจำจะต้องจัดแยกนักโทษใหม่จากนักโทษอื่นเพื่อให้แพทย์ตรวจหรือให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด โดยเรือนจำทุกแห่งจัดให้มีสถานพยาบาลเพื่อทำการพยาบาลนักโทษป่วย และจัดให้ผู้ที่มีความรู้พอสมควรประจำสถานพยาบาลนั้น ทุกเรือนจำจะมีแพทย์ประจำโดยเฉพาะ หากตรวจพบว่านักโทษคนใดเจ็บป่วยอันจำเป็นต้องออกไปรักษาตัวนอกเรือนจำ ให้แพทย์แจ้งต่อพัศดีและทำรายงานยื่นต่อผู้บังคับบัญชาการเรือนจำ ซึ่งในรายงานต้องชี้แจงอาการเจ็บป่วยซึ่งตรวจพบ ชนิดของการป่วยและความเห็นในโรคนั้น ๆ รวมถึงระบุสถานพยาบาลนอกเรือนจำที่เห็นควรจัดส่งตัวไปรักษา ในกรณีนักโทษหญิงมีครรภ์หรือมีลูกอ่อน ให้จัดเป็นผู้ป่วยโดยอุ้มโลมให้นักโทษที่เจ็บป่วยซึ่งเป็นนักโทษหญิงมีครรภ์ได้รับการรักษาตามสมควรและกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติต่อนักโทษหญิงมีครรภ์ไว้โดยเฉพาะ

ส วน ก า ร ต ร ว จ ส ข า พ ประจำปีนั้น (Annual health examination) เป็นการคัดกรองโรค (Medical screening) เป็นประจำทุก รอบ 12 เดือน ซึ่งโรคที่คัดกรองต้องเป็นโรคที่คัดกรองได้ หรือสามารถรักษาในระยะเริ่มต้นแล้วได้ผลดี โดยมีแนวคิดในการคัดกรองในกลุ่มที่ไม่มีอาการก่อนที่จะมีอาการ

จะช่วยชะลอการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตได้ อันที่จริงแล้วการตรวจสุขภาพประจำปี (Annual health checkup) หรือการตรวจสุขภาพเป็นระยะ (Periodical health examination) มีประโยชน์และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการคัดกรองโรค และการหาปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคหนึ่ง ๆ เพื่อจะได้เป็นโอกาสในการรักษาให้หายขาดได้ การตรวจสุขภาพประจำปีมีประโยชน์มากทำให้ทราบสภาพความสมบูรณ์ของร่างกาย ช่วยให้เราสามารถป้องกันและรักษาโรคร้ายไข้เจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างทันที่ทันที่จะทำให้เราทราบความผิดปกติตั้งแต่ระยะเริ่มแรก ช่วยลดความรุนแรง และช่วยลดอัตราการเสียชีวิตจากโรคบางโรค และทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ถ้าสุขภาพกายดี สุขภาพจิตจะดีตามด้วย โดยผู้วิจัยต้องการให้มีการระบุถึงการตรวจโรคของนักโทษหญิง รวมถึงควรมีการระบุอย่างชัดเจนถึงอายุและโรคต่าง ๆ ที่ต้องตรวจประจำปีเพื่อป้องกัน

2.2 มาตรการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของประเทศอังกฤษ

สำหรับประเทศอังกฤษ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าได้ข้อมูลว่า ระบบประกันสุขภาพของประเทศอังกฤษ เป็นระบบของรัฐ ซึ่งให้ความสำคัญคุ้มครองด้านสุขภาพ อนามัยทางการแพทย์แก่ทุกคน รวมทั้งด้านอายุรกรรมและศัลยกรรม โดยมีได้คำนึงถึงรายได้ของคนที่มาใช้บริการ และผู้มารับบริการไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เรียกว่า ระบบบริการสุขภาพแห่งชาติ

ระบบเรือนจำถูกกำหนดด้วยพระราชบัญญัติเรือนจำ ซึ่งประเทศอังกฤษได้กำหนดเรื่อง

มาตรการด้านสุขภาพ อนามัย การรักษาพยาบาลไว้ว่า เรือนจำทุกแห่งจะต้องมีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ประจำภายในเรือนจำ พระราชบัญญัติเรือนจำกำหนดว่า การดูแลสุขภาพจิตใจและร่างกายของนักโทษในเรือนจำและในกฎกระทรวงยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่แพทย์อาจปรึกษาแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติแพทย์ เจ้าหน้าที่แพทย์จะต้องปรึกษาแพทย์ก่อนจะดำเนินการที่ร้ายแรงหรือสำคัญ ซึ่งเรือนจำทั่วไปนั้นจะมีหน่วยด้านการรักษาพยาบาลเพื่อให้การดูแลและให้บริการพยาบาลแก่นักโทษหญิงโดยเรือนจำเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด ในกรณีที่นักโทษหญิงไม่สามารถรับการรักษาอาการเจ็บป่วยได้นั้น อาจถูกส่งตัวไปรักษาจากเรือนจำอื่น หรืออาจต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญแพทย์ มาให้การรักษานักโทษหญิงในอาจะจะต้องถูกส่งไปรักษาในโรงพยาบาลนอกเรือนจำ

การรักษาพยาบาลนักโทษหญิงแพทย์จะต้องได้รับความยินยอมจากนักโทษก่อน และต้องแจ้งนักโทษให้ทราบถึงวิธีการรักษาและขั้นตอนนั้นด้วย โดยนักโทษที่อยู่ระหว่างพิจารณาสามารถร้องขอรักษาพยาบาลจากแพทย์หรือทันตแพทย์โดยเสียค่าใช้จ่ายการรักษาเองได้

สำหรับนักโทษหญิงที่ได้รับการรักษาพยาบาลภายในเรือนจำ สามารถเลือกรับการรักษาพยาบาลจากเจ้าหน้าที่ผู้หญิงได้เป็นการเฉพาะ ซึ่งแพทย์ที่เข้ารักษาโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ซึ่งหากนักโทษหญิงต้องการแพทย์ที่รักษาซึ่งเป็นผู้หญิงก็สามารถทำการร้องขอได้เป็นกรณีไป ทั้งการรักษาภายในเรือนจำหรือการรักษาภายนอกเรือนจำ นักโทษมีสิทธิที่จะเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ได้ซึ่งในเรือนจำหญิงส่วนใหญ่จะจัดตั้ง

หน่วย Well Women Clinics เพื่อให้บริการนักโทษหญิงโดยเฉพาะ เป็นการบริการเฉพาะด้านของนักโทษหญิง เช่น การตรวจทรวงอก การตรวจภายใน และการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

2.3 มาตรการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้ค้นคว้าได้ข้อมูลว่า นักโทษหญิงทุกคน จะได้รับการรับบริการทางการแพทย์และทางทันตกรรม ในกรณีที่นักโทษหญิงมีอาการเจ็บป่วยสามารถขอรับบริการการรักษาโดยการกรอกแบบฟอร์มการขอใช้บริการพยาบาลที่ทำหน้าที่ในเรือนจำจะทำการนัดนักโทษให้การรักษา ซึ่งนักโทษจะได้รับการรักษาในสถานพยาบาลของเรือนจำ หรือโรงพยาบาลในชุมชน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของอาการเจ็บป่วย นอกจากการให้การรักษาอาการเจ็บป่วยแล้ว เรือนจำยังจัดให้มีการบริการด้านสุขภาพแก่นักโทษหญิงอีกด้วย ซึ่งเป็นการให้บริการโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ รวมถึงการให้บริการจากนักจิตวิทยานักโภชนาการและเภสัชกร เป็นต้น

นักโทษหญิงทุกคนจะได้รับบริการด้านสุขภาพจิต โดยนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตของชุมชน นักโทษหญิงที่เข้ารับบริการจะได้รับการจัดให้เป็นผู้ป่วยนอก ยกเว้นนักโทษหญิงที่ได้รับการพิจารณาว่าสมควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดในลักษณะของผู้ป่วยในการบำบัดรักษาผู้ป่วยโดยใช้ยาจะอยู่ในความดูแลของแพทย์ภายในเรือนจำ หรือแพทย์ในชุมชน การป้องกันการฆ่าตัวตาย ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญของเรือนจำ ในการป้องกันปัญหาดังกล่าว

จะเป็นการป้องกันโดยการให้ความรู้ และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โดยให้สังเกตนักโทษ ในการพยายามฆ่าตัวตายหรือทำร้ายร่างกาย รวมถึงให้ความรู้เจ้าหน้าที่ในการป้องกันเหตุดังกล่าว การใช้ยาเพื่อระงับอาการทางจิตของนักโทษที่มีอาการรุนแรง โดยศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาได้มีคำวินิจฉัยที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่เรือนจำบังคับบำบัดนักโทษหญิงที่ป่วยทางจิตโดยใช้ยาระงับประสาท (Psychotropic medication) แก่นักโทษหญิงที่มีอันตรายแก่ตนเองหรือแก่ผู้อื่น การให้การบำบัดในลักษณะดังกล่าวนี้อนุญาตให้ดำเนินการได้หลังจากที่นักโทษหญิงคนดังกล่าวได้รับทราบความจำเป็นในการให้การรักษาจากคณะกรรมการของเรือนจำ โดยเฉพาะเพื่อเหตุผลในการรักษาและมีให้ใช้เพื่อการลงโทษ โดยให้ใช้เฉพาะนักโทษหญิงที่มีอาการกำเริบรุนแรง และจะทบทวนวิธีการดังกล่าวทุก ๆ 24 ชั่วโมง

โดยค้นคว้าทำให้ทราบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกานั้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตแก่นักโทษหญิง โดยจะมีนักจิตวิทยาเป็นผู้ให้คำปรึกษา โดยนักโทษหญิงทุกคนจะได้รับการตรวจสุขภาพจิตในครั้งแรกของวันที่รับตัวนักโทษ การคัดกรองจะสัมภาษณ์นักโทษ โดยจะมีการบำบัดและให้คำปรึกษาทางจิตควบคู่ไปกับการบำบัดยาเสพติดและการบำบัดพฤติกรรมและอารมณ์

โดยนอกจากนี้ยังมีบริการด้านสุขภาพ อนามัยในการพบแพทย์ที่สูงขึ้นไปอีก คือ แบ่งระดับการตรวจและดูแลการเพื่อป้องกันอาการป่วยของนักโทษหญิง

1) นักโทษหญิงทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป จะติดตามอาการและประเมินผล

เช่น โรคหอบหืด โรคเบาหวานก็จะมีการป้องกันควบคุมด้านโภชนาการ เป็นต้น

2) นักโภชนาการประเภทผู้ป่วยนอก เป็นกลุ่มผู้ป่วยที่ต้องได้รับการติดตามผลเป็นระยะ เช่น ผู้ป่วยโรคลมชัก เป็นต้น

3) นักโภชนาการที่ต้องได้รับการรักษาอย่างสม่ำเสมอ เป็นกลุ่มผู้ป่วยที่จำเป็นต้องพบแพทย์เป็นประจำ แต่ไม่ต้องรักษาทุกวัน เช่น ผู้ป่วยโรคหัวใจ ผู้ป่วยโรคไต ผู้ป่วยโรคมะเร็งในระยะลุกลาม ผู้ป่วยทางสุขภาพจิต เป็นต้น

4) นักโภชนาการที่ต้องได้รับการรักษาอย่างใกล้ชิด ผู้ป่วยกลุ่มนี้ เช่น ผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย ผู้ป่วยโรคหัวใจระยะอันตราย นักโภชนาการที่มีภาวะเสี่ยงการตั้งครรภ์ เป็นต้น

การจัดการโรคติดต่อ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อโดยใช้นโยบายให้นักโภชนาการได้รับการตรวจสุขภาพในวันที่รับตัวนักโภชนาการ และตรวจเป็นระยะเมื่อเข้าอยู่ในเรือนจำ โดยนักโภชนาการที่มีโอกาสแพร่ขยายโรคจะถูกคุมขังแยกต่างหาก นอกจากนี้เรือนจำยังควบคุมด้วยการให้นักโภชนาการแต่ละคนได้รับการตรวจหาเชื้อวัณโรค ภายใน 2 วัน นับจากวันรับตัวนักโภชนาการ และนักโภชนาการได้รับการตรวจซ้ำในทุก ๆ 1 ปี เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีการแพร่เชื้อภายในเรือนจำ รวมถึงให้ความรู้ด้านการบำบัดและการป้องกันโรคอย่างต่อเนื่อง

การบริการนักโทษตั้งครรภ์ รัฐจะจัดให้บริการทางการแพทย์แก่นักโทษหญิง ไม่ว่าจะเป็นมาตรการด้านสุขภาพ อนามัยของนักโทษตั้งครรภ์ โดยกระบวนการแก่นักโภชนาการจะเริ่มตั้งแต่วันแรกของการรับตัวนักโภชนาการ

จะมีการตรวจสถานะตั้งครรภ์ของนักโทษหญิงทุกคน และหากมีนักโทษหญิงตั้งครรภ์จะต้องรายงานหรือแจ้งให้เจ้าหน้าที่เรือนจำทราบในวันรับตัวนักโทษหญิง เพื่อเรือนจำจะได้จัดบริการแก่นักโทษหญิงตั้งครรภ์ นอกจากทางเรือนจำยังมีการให้คุมกำเนิดอีกด้วย

2.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบด้านมาตรการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิงในไทยและกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อวิเคราะห์พิจารณาจากสิทธิการรักษาพยาบาลของประชาชนทั่วไปในประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทำให้สามารถเข้าตรวจรักษาพยาบาลได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่สำหรับเรือนจำประเทศไทยไม่มีข้อกำหนดหรือระเบียบระบุให้นักโทษหญิงได้รับสิทธิเข้าตรวจสุขภาพประจำปีหรือตรวจค้นหาเพื่อเป็นการป้องกันโรคทางเพศสภาพ เช่น โรคเอดส์ โรคมะเร็งเต้านม โรคมะเร็งปากมดลูก รวมถึงโรคทางนรีเวช และโรคทางพันธุกรรมต่าง ๆ ซึ่งต่างจากประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ใส่ใจเรื่องสุขภาพของนักโทษหญิงมากกว่า กล่าวคือ มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านสุขภาพจิตอย่างมาก และมีการตรวจโรคเพื่อป้องกัน โดยรัฐเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย เป็นระบบรัฐสวัสดิการที่นักโทษหญิงทุกคนมีสิทธิได้รับเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปภายนอกเรือนจำโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงมีการจัดตั้งหน่วยงาน Well Women Clinics เพื่อให้บริการเฉพาะด้านแก่นักโทษหญิง ได้แก่ การตรวจทรวงอก การตรวจภายใน การตรวจมะเร็ง เป็นต้น

ค้นคว้าวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างส่วนที่ 1 กรณีนักโทษหญิงที่มีอาการป่วย

ทางจิต สำหรับประเทศไทยมิได้มีสถานที่การบำบัดรักษานักโทษหญิงป่วยด้วยโรคจิต กรณีนักโทษป่วยโรคจิตหรือคนฝากขังวิกลจริต จึงไม่มีนโยบายที่จะให้รับตัวไว้คุมขังในเรือนจำหรือทัณฑสถาน และมีผู้ยื่นเรื่องราวไปยังนายกรัฐมนตรีโดยอ้างว่าการนำตัวคนไข้วิกลจริตไปคุมขังในเรือนจำเป็นการผิดมนุษยธรรม ซึ่งกรมราชทัณฑ์เห็นพ้องด้วยในขณะเดียวกันในทางฝ่ายบ้านเมือง ก็ได้มีการจัดสร้างโรงพยาบาลโรคจิตขึ้นหลายแห่งแล้วสมควรที่จะนำส่งคนป่วยไปยังโรงพยาบาลที่ตั้งขึ้นนั้นและให้เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการดังนี้ ทางเรือนจำไม่พึงรับฝากผู้ป่วยโรคจิตไว้คุมขังเว้นแต่บุคคลนั้นจะมีความการคลุ้มคลั่ง คุ้ย่ายอยู่ในขณะนั้น และไม่สามารถจัดส่งไปโรงพยาบาลโรคจิตได้ทันท่วงที เมื่อได้รับฝากคนเป็นโรคดังกล่าวไว้แล้ว ถ้าไม่มีอาการคุ้ย่าย ให้แจ้งผู้รับตัวออกไปเสียจากเรือนจำโดยเร็ว ส่วนผู้มีอาการคุ้ย่ายก็ให้ติดต่อขอร้องนำส่งโรงพยาบาลโรคจิตโดยเร็วที่สุดซึ่งแตกต่างไปจากระบบราชทัณฑ์ก้าวหน้าในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดสถานที่ในเรือนจำและทัณฑสถานเพื่อควบคุมและบำบัดรักษานักโทษหญิงป่วยด้วยโรคจิตโดยตรง โดยมีนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตของชุมชนนักโทษที่เข้ารับบริการอาจจะได้รับการใช้ยาซึ่งอยู่ในความดูแลของแพทย์ภายในเรือนจำ หรือแพทย์ในชุมชนและต้องแจ้งเหตุผลให้นักโทษทราบด้วยการป้องกันการฆ่าตัวตาย ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญของเรือนจำ ในการป้องกันปัญหาดังกล่าวจะเป็นการป้องกันโดยการให้ความรู้ และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โดยให้สังเกตนักโทษจากอาการอีกด้วย

ค้นคว้าวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่าง
ส่วนที่ 2 กรณีการบำบัดนักโทษหญิงติดยาเสพติด

ประเทศไทยนั้นใช้มาตรการที่ไม่มีการบำบัดหรือฟื้นฟูมารองรับอย่างชัดเจน โดยให้นักโทษเล็กโดยไม่มีการบำบัดจากนักจิตวิทยา ซึ่งแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีกิจกรรมให้นักโทษได้บำบัด และมีนักจิตวิทยาให้คำปรึกษาและมีแนวทางการป้องกันการกลับมาใช้สารเสพติดต่อไป

ค้นคว้าวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่าง
ส่วนที่ 3 กรณีนักโทษป่วยหนักหรือป่วยด้วยโรคที่ต้องใช้แพทย์เฉพาะทางรักษา ถ้าการตรวจแพทย์พบว่านักโทษคนใดจำเป็นต้องถูกส่งตัวออกไปรักษานอกเรือนจำ ให้แพทย์รายงานต่อแพทย์และทำรายงานยื่นต่อผู้บังคับบัญชาการเรือนจำ ในรายงานให้ชี้แจงอาการป่วย โรคหรือชนิดของการป่วย และระบุชื่อสถานพยาบาลที่เห็นสมควรส่งตัวนักโทษไปรักษาซึ่งส่วนนี้สอดคล้องกับแนวทางต่างประเทศ

ค้นคว้าวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่าง
ส่วนที่ 4 กรณีนักโทษหญิงตั้งครรภ์เรือนจำประเทศไทยจัดให้เป็นผู้ป่วยเจ็บโดยอนุโลมนักโทษที่เจ็บป่วยหรือเป็นหญิงตั้งครรภ์จะได้รับการรักษาตามสมควรและเรือนจำจะกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อนักโทษหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับแนวทางต่างประเทศ แต่อาจมีความแตกต่างเล็กน้อย โดยในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการตรวจการตั้งครรภ์ของนักโทษหญิงทุกคนเมื่อต้องถูกคุมขัง และในประเทศอังกฤษหากนักโทษหญิงตั้งครรภ์ต้องการแยกห้องพักไม่ประสงค์อยู่กับนักโทษท่านอื่น สามารถแจ้งความประสงค์ให้เรือนจำทราบและลงรายมือชื่อในแบบฟอร์ม เรือนจำจะจัดห้องซิงพิเศษให้และมีปมผูกเชือกซึ่งจัดไว้ในห้องซิงพิเศษสำหรับนักโทษหญิงตั้งครรภ์ต้องการความช่วยเหลือ

โดยที่เปรียบเทียบมาทั้งสิ้นนั้น ผู้วิจัยยังเล็งเห็นถึงความไม่ครอบคลุมบางประการ โดยนักโทษหญิงนั้นเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมีเพศสภาพที่ต้องได้รับการดูแลมากกว่านักโทษชาย การบริการด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปี อาจจะไม่เพียงพอต่อการป้องกัน เพราะฉะนั้นการนำแนวทางเรือนจำสุขภาวะซึ่งเป็นการบริหารจัดการเรือนจำในยุคใหม่ กล่าวคือนอกจากการมุ่งควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนีแล้ว ต้องมุ่งดูแลป้องกันคุ้มครอง และพัฒนาชีวิต การบริหารจัดการเป็นส่วนซึ่งสำคัญมากในเรือนจำ คือ ระบบการรักษาพยาบาลและส่งเสริม ป้องกันสุขภาพ ส่งผลให้เรื่องสุขภาพในเรือนจำเป็นความสำคัญของยุทธศาสตร์สาธารณสุขในระดับนโยบายของหลายประเทศ ทั้งนี้การสร้างระบบบริการสุขภาพที่ดีในเรือนจำจึงมีประโยชน์ต่อสังคมในหลายด้าน นอกจากสามารถควบคุมโรคติดต่อแล้ว สุขภาวะที่ดีของคนที่อยู่ในเรือนจำ ทั้งนักโทษหญิงและเจ้าหน้าที่ จะส่งผลบวกต่อสังคมภายนอกเรือนจำในที่สุด

โดยแนวทางเรือนจำสุขภาวะนั้นถูกพัฒนามาจากหลักการ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม อันเป็นภาวะของการดำรงชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยดี อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม และการใช้สติปัญญา มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ด้วยกันคือ

1) สุขภาพกาย (Physical health) หมายถึง สภาพที่ดีของร่างกาย กล่าวคือ อวัยวะต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ดี มีความแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ร่างกายสามารถทำงานได้ตามปกติ และมีความสัมพันธ์กับทุกส่วน

เป็นอย่างดี และก่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในการทำงาน

2) สุขภาพจิต (Mental health) หมายถึง สภาพของจิตใจ ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีจิตใจเบิกบานแจ่มใส มีให้เกิดความคับข้องใจ หรือขัดแย้งในจิตใจ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข สามารถควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้มีสุขภาพจิตดี ย่อมมีผลมาจากสุขภาพกายที่ดีด้วย

3) สุขภาพสังคม (Social health) หมายถึง บุคคลที่มีสภาวะทางกายและจิตใจ ที่สุขสมบูรณ์ มีสภาพของความเป็นอยู่หรือการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ทำให้อื่น หรือสังคมเดือดร้อน สามารถปฏิสัมพันธ์และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีและมีความสุข

4) สุขภาพจิตวิญญาณ (Spiritual health) หมายถึง สภาวะที่ดีของปัญญาที่มีความรู้เท่าทันและความเข้าใจอย่างแยกได้ในเหตุผลแห่งความดีความชั่ว ความมีประโยชน์และความมีโทษ ซึ่งนำไปสู่ความมีจิตอันดีงามและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ดังที่กล่าวมาข้างต้น สุขภาพองค์รวม คือความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน อันจะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้ ถ้าขาดความสมดุลในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลต่อองค์ประกอบอื่นและมีผลต่อการไม่สุขสบายทางกายหรือจิตใจ เพราะฉะนั้นการทำให้องค์ประกอบทั้งหมดอยู่ในภาวะที่สมบูรณ์จึงเป็นแนวทางหนึ่งในมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัยของคน ๆ นั้นอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปี

ของนักโทษหญิง หากได้นำหลักการข้อกำหนดกรุงเทพ กฎหมายต่างประเทศมาร่วมแก้ไข รวมถึงการนำเรื่องเรือนจำสุขภาวะ สุขภาพองค์รวม มาปรับใช้ จะเป็นแนวทางที่ป้องกันนักโทษหญิง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล

สิทธิของนักโทษมีพื้นฐานมาจากการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ซึ่งรัฐควรต้องให้ความคุ้มครอง ซึ่งมาตรการคุ้มครองนั้นต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย และชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในลักษณะเดียวกัน การจำกัดสิทธิเสรีภาพรัฐก็ต้องตรากฎหมายขึ้นมาให้อยู่ในลักษณะเดียวกันด้วยเช่นกัน

การลงโทษจำคุกคือการปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งอันทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องได้รับผลร้าย เนื่องมาจากบุคคลนั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยที่รัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำผิดได้รับผลร้ายนั้น ๆ การลงโทษจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของของการป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิด โดยวัตถุประสงค์ให้ผู้ได้รับโทษรู้สึกสำนึกว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำผิดอันเป็นพฤติกรรมซึ่งคนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ให้เกิดขึ้น จึงต้องเข้าสู่กระบวนการแก้ไขพฤติกรรม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้น

นอกจากการลงโทษจำคุกแล้ว วัตถุประสงค์สำคัญของการบังคับโทษจำคุก ต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของผู้กระทำผิดหรือทำลายคุณลักษณะประจำตัวของผู้กระทำผิดนั้น และต้องให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ วัตถุประสงค์สำคัญของการบังคับ

โทษจำคุกเพื่อให้ผู้ที่เคยกระทำผิดสามารถกลับไปดำรงชีวิตในสังคมโดยปราศจากการกระทำผิดและมีความรับผิดชอบอันถือเป็นการคุ้มครองป้องกันสังคมอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมายราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยมีการตราพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ขึ้นมาและมีการแก้ไขปรับปรุง จนถึงปัจจุบันคือพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งการแก้ไขปรับปรุงนั้นก็เพื่อเป็นระเบียบ ข้อบังคับสำหรับคุ้มครองและกำหนดแนวทางต่าง ๆ สำหรับนักโทษให้เป็นระเบียบแบบแผน และเป็นไปในแนวทางปฏิบัติของสากล

เมื่อวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายราชทัณฑ์นั้นเฉพาะในส่วนที่ 4 เกี่ยวกับ สุขอนามัยของนักโทษซึ่งถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่นักโทษควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเป็นมาตรฐานสากล โดยพบว่าบทบัญญัติส่วนใหญ่กำหนดไว้ไม่ครอบคลุมและบางบทบัญญัติไม่สอดคล้องกับสถานการณ์เรือนจำและสถานการณ์การเจ็บป่วยของนักโทษหญิงในประเทศไทย ขณะปัจจุบัน และบทบัญญัติของกฎหมายราชทัณฑ์นั้น เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับทั้งนักโทษชายและนักโทษหญิง ไม่ได้มีการระบุในส่วนมาตรการป้องกันสุขอนามัยของนักโทษหญิงเป็นกรณีพิเศษ รวมถึงปัญหาทางด้านการบริหารงานเรือนจำก็ประสบปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านทัศนคติของเจ้าพนักงานในเรือนจำ นอกจากนี้ ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง ไม่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

โดยปกติประชาชนชาวไทยนั้นมีสิทธิพื้นฐานซึ่งรัฐจะต้องจัดให้บริการสำหรับการตรวจสอบสุขภาพอยู่แล้ว แต่สำหรับนักโทษหญิงนั้นควรจะมียกเว้นได้รับพิจารณาเพิ่มเติม เนื่องจากต้องตระหนักถึงสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมของนักโทษหญิง และต้องตระหนักถึงข้อจำกัดที่นักโทษถูกต้องขังในเรือนจำ ทำให้นักโทษไม่สามารถประกอบอาชีพหรือมีรายได้ ดังนั้นหากเราจะเพิ่มการตรวจสอบสุขภาพประจำปี ก็ควรจะให้นักโทษหญิงได้มีเกณฑ์การตรวจเช่นเดียวกันกับลูกจ้างข้าราชการ เพราะนักโทษนั้นก็อยู่ภายในความดูแลของเรือนจำซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ โดยอาจจะให้เป็นไปตามระยะเวลาที่จำกัดก็ได้ตามที่นักโทษถูกคุมขัง โดยประเทศไทยไม่มีการระบุถึงมาตรการตรวจให้ชัดเจนเช่นนี้ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ข้อสรุปข้อที่หนึ่ง กรณีนักโทษหญิงที่มีอาการด้านสุขภาพจิต กล่าวคือ การที่นักโทษหญิงต้องโทษภายในเรือนจำ นักโทษหญิงจะมีความอ่อนไหวทางอารมณ์เป็นพิเศษ ทำให้มีสภาวะความเครียดมากกว่าประชาชนปกติทั่วไปและมีปัญหาทางด้านโรคที่เกี่ยวกับด้านสุขภาพจิตสูง ดังนั้น หลักคือนักโทษหญิงควรได้รับสิทธิการรักษาทางด้านสุขภาพจิตเท่ากับประชาชนทั่วไป แต่อาจจะมีมาตรการการตรวจด้านสุขภาพจิตมากกว่าประชาชนทั่วไป โดยการการป้องกันและบำบัดนักโทษหญิงเกี่ยวกับปัญหาด้านโรคที่เกี่ยวกับด้านสุขภาพจิต ในมาตรฐานสากลในเรือนจำจะมีนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตของชุมชน และสามารถให้นักโทษหญิงเข้าบำบัดตามโครงการต่าง ๆ ได้ โดยนักโทษหญิงที่เข้ารับบริการอาจจะได้รับการใช้ยาซึ่งอยู่ใน

ความดูแลของแพทย์ภายในเรือนจำ หรือแพทย์ในชุมชนและต้องแจ้งเหตุผลให้นักโทษทราบด้วย รวมถึงการป้องกันการฆ่าตัวตาย ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญของเรือนจำ ในการป้องกันปัญหาดังกล่าวจะเป็นการป้องกันโดยการให้ความรู้และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โดยให้สังเกตนักโทษจากอาการอีกด้วย

ข้อสรุปข้อที่สอง กรณีนักโทษหญิงเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ การฟื้นฟูเกี่ยวกับด้านยาเสพติด ควรเพิ่มกระบวนการฟื้นฟู โดยการฟื้นฟูนั้นควรจะเป็นการฟื้นฟูที่ต่อเนื่อง อาจจะเป็นคนละกระบวนการกับการบำบัด เพราะการบำบัดอาจจะมีช่องว่างหรือแนวทางปฏิบัติในเรื่องจำเป็นไปได้อีก จึงควรปรับนำหลักการฟื้นฟูเข้ามาแทนการบำบัด โดยกระบวนการฟื้นฟูแก่นักโทษหญิงจะอยู่ในเรือนจำก็สามารถมีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการฟื้นฟูพฤติกรรมได้ โดยหลักการและแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดที่สำคัญในมาตรฐานสากลนั้น ในเรือนจำจะมีกิจกรรมให้นักโทษหญิงได้ทำเพื่อเป็นการฟื้นฟูพฤติกรรมและสังเกตอาการ รวมถึงการมีนักจิตวิทยาให้คำปรึกษา และมีแนวทางการป้องกันการกลับมาใช้สารเสพติดต่อไป

ข้อสรุปข้อที่สาม กรณีนักโทษหญิงมีอาการป่วยต้องรักษาด้วยโรคเฉพาะทาง กล่าวคือ การที่นักโทษหญิงมีอาการป่วยด้วยโรคต่าง ๆ นั้น สิทธิพื้นฐานควรได้รับเทียบเท่ากับประชาชนคนไทยทั่วไปอาจให้มีความแตกต่างได้ ยกเว้นเสียจากควรจะต้องมีการเพิ่มสิทธิการรักษาสำหรับโรคซึ่งเกิดจากการต้องขัง เช่น โรคกระดูก โรคขาดสารอาหาร ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการจัดสรรพื้นที่การพักอาศัยไม่ถูกต้องตามหลัก

หรือการได้รับอาหารที่ไม่ครบถ้วนถูกต้องตามหลักอนามัย ทำให้นักโภชนาการมีอาการป่วยด้วยโรคดังกล่าว โดยการที่มีการรักษาพยาบาลโรคเพิ่มเติมจากการถูกต้องซึ่งเป็นกรณีพิเศษก็จะทำให้เป็นตัวชี้วัดมาตรฐานของเรือนจำ สามารถใช้เป็นแนวทางการประเมินเรือนจำนั้น ๆ ได้ในอนาคตด้วย กล่าวคือ หากเรือนจำใดมีนักโทษหญิงเกิดโรคดังที่ยกตัวอย่างมาเบื้องต้น แปลว่าเรือนจำนั้นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงในด้านนั้น ๆ ต่อไปในอนาคต

ข้อสรุปข้อที่สี่ กรณีนักโทษหญิงตั้งครรภ์ ประเด็นเรื่องการตั้งครรภ์ นักโทษหญิง ควรได้รับการตรวจทุกคนเมื่อต้องเข้ามาอยู่ในเรือนจำ เนื่องจากถือเป็นสิทธิพื้นฐานทั่วไปที่ประชาชนควรได้รับ เพราะนอกจากจะเป็นการให้ความสำคัญแก่นักโทษหญิงแล้วยังถือเป็นการพิทักษ์สิทธิเด็กที่อยู่ในครรภ์ของนักโทษหญิงอีกด้วย

การตรวจสุขภาพประจำปี มาตรฐานสากลมีการตรวจเพื่อป้องกันโรคของนักโทษหญิง เช่น โรคมะเร็งทรวงอก มะเร็งปากมดลูก การตรวจภายในและการตรวจโรคทางพันธุกรรมต่าง ๆ และมีมาตรการป้องกันการเจ็บป่วยของนักโทษหญิงด้วยการฉีดวัคซีนและมีการตรวจเป็นพิเศษจากอายุของนักโทษหญิงและระดับความอันตรายของโรคที่นักโทษหญิงเป็นเพื่อดูแลได้อย่างใกล้ชิด รวมถึงการตรวจหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ก็มีการตรวจหาซ้ำตามระยะเวลาในรอบปี และมีมาตรการในการป้องกันโดยคัดแยกผู้ป่วยออกอย่างชัดเจน ตั้งแต่วันแรกรับนักโทษ

นอกจากนี้ในมาตรฐานสากลยังมีกิจกรรมที่ให้นักโทษหญิงได้ทำเพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจ ร่างกาย และสติปัญญา เพื่อเป็นการป้องกันสุขอนามัยให้เป็นไปอย่างองค์รวม คือ

ทางด้านจิตใจ ในระหว่างที่นักโทษถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ หากนักโทษคนใดมีความประสงค์ในการปฏิบัติกิจกรรมตามความเชื่อทางศาสนา เรือนจำมีหน้าที่จัดบริการดังกล่าวให้นักโทษ เป็นต้น ทางด้านร่างกาย นักโทษหญิงทุกคนจะได้รับการให้บริการด้านอาหารและโภชนาการในจำนวนและปริมาณที่เรือนจำกำหนด ในกรณีที่ของนักโทษที่จำเป็นต้องรับบริการด้านอาหารเป็นการเฉพาะ เช่น นักโทษที่ต้องบริโภคอาหารตามความเชื่อทางศาสนา หรือนักโทษที่ได้รับคำแนะนำจากทางแพทย์ ซึ่งจำเป็นต้องบริโภคหรืองดอาหารบางประเภท เรือนจำต้องจัดบริการด้านอาหารให้นักโทษกลุ่มดังกล่าว เป็นต้น ทางด้านสติปัญญา มีโปรแกรมส่งเสริมทักษะทางความคิด (Enhanced Thinking Skills) เป็นโปรแกรมป้องกันที่มุ่งเน้นแก้ไขทัศนคติ เป็นโปรแกรมที่ต้องควบคุมสิ่งกระตุ้น การคิดแบบยึดหยุ่น การยอมรับมุมมองที่แตกต่าง การให้เหตุผลเชิงคุณค่าและเชิงศีลธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมทางเลือก การกระทำ ความสัมพันธ์ และอารมณ์ (Choices, Actions, Relation, and Emotions - CARE) เป็นโปรแกรมเฉพาะของนักโทษหญิงที่กระทำความผิดเพราะมีปัญหาด้านอารมณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุนหาอารมณ์ที่เป็นปัญหาและพัฒนาทักษะป้องกันในการจัดการกับอารมณ์ดังกล่าว รวมทั้งเสริมสร้างลักษณะนิสัยและอารมณ์เชิงบวกอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าตามมาตรฐานสากลและข้อกำหนดกรุงเทพ ข้อที่ 18 กล่าวคือนักโทษหญิง

ต้องได้รับบริการป้องกันโรคที่เกี่ยวกับผู้หญิงโดยตรง เฉพาะ เช่น การตรวจมะเร็งเต้านม การตรวจมะเร็งปากมดลูก และการตรวจทางดำนนรีเวช ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการแก้ไข เพิ่มเติม บทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล เมื่อการบัญญัติกฎหมายชัดเจนมากขึ้นจะส่งผลให้แนวทางปฏิบัติมารอบแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน ซึ่งจะ เป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่เรือนจำปฏิบัติเป็นไปตามแนวทางมาตรฐานสากล

โดยมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิง ควรมีการเพิ่มเติม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในส่วนที่ 4 สุขภาพอนามัยของผู้ต้องขัง มาตรา 58 ที่กำหนดไว้ว่า “...ให้ดำเนินการอื่นใด เกี่ยวกับการตรวจร่างกายตามมาตรา 37 การดูแล สุขอนามัย การสุขภาพ และการตรวจสุขภาพ ตามความจำเป็น รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ต้องขัง ได้รับโอกาสในการออกกำลังกายตามสมควร...” ซึ่งใน พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในส่วนที่ 4 นั้น ไม่มีการบัญญัติถึงการตรวจร่างกาย และการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคของนักโทษหญิง ดังนั้นควรเพิ่มข้อความ ให้มีการจัดตรวจสุขภาพ ประจำปี และการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคแก่นักโทษหญิงทุกคน โดยอาจจะมีการกำหนดเกณฑ์ ในเรื่องของอายุของนักโทษหญิงเพิ่มเติมเข้ามา ในส่วนของการรับวัคซีนต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นมาตรการ ป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย ของนักโทษหญิงได้

โดยควรระบุมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิงและการรับวัคซีนเพื่อป้องกันโรคแก่นักโทษหญิง ควรระบุอย่างชัดเจน ดังนี้

1. สิทธิการตรวจทันตกรรมประจำ รอบ 12 เดือน เพื่อเป็นการป้องกันนักโทษหญิงให้มี สิทธิรับการตรวจขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การตรวจอนามัย ในช่องปาก การตรวจโรคฟันผุ การตรวจสภาพ เหงือก เป็นต้น รวมถึงมีสิทธิได้รับการรักษา การอุดฟัน ขูดหินปูน ถอนฟัน ฟันปลอมและ การครอบฟัน เพราะถือเป็นพื้นฐานด้านทันตกรรม สำหรับนักโทษ โดยควรได้รับการตรวจทันตกรรม ถ้าสุขภาพฟันและเหงือกของนักโทษหญิงเป็นปกติ แต่หากต้องมีการทำการรักษา เช่น มีอาการปวดฟัน ฟันที่หลุดแตกฟัน การถอนฟันคุด หรือครอบฟัน ที่ทำให้มีความเสียหาย เป็นต้น นักโทษหญิง ควรได้รับสิทธิที่สามารถนัดหมายหรือขอพบ กับทันตแพทย์ประจำเรือนจำเพื่อรักษาฟันให้ทัน ท่วงที

2. สิทธิการตรวจสมรรถภาพการไต่ยืน และการตรวจด้านจักษุกรรมประจำรอบ 12 เดือน นักโทษหญิงมีสิทธิได้รับการตรวจทางสายตาและ การไต่ยืน และมีสิทธิได้รับอุปกรณ์ช่วยเมื่อมีอาการ เกี่ยวกับสมรรถภาพการไต่ยืนและการมองเห็น

3. สิทธิการตรวจเกี่ยวกับโรคมะเร็ง ประจำรอบ 6 เดือน มีสิทธิตรวจเพื่อป้องกัน โรคเกี่ยวกับโรคมะเร็ง ได้แก่ การตรวจทรวงอก การตรวจมะเร็งเต้านม การตรวจภายใน การตรวจ มะเร็งปากมดลูก

4. สิทธิการตรวจโรคระบาด หรือโรค ติดต่อร้ายแรงประจำรอบ 12 เดือน สำหรับผู้ ที่เคยมีประวัติการรักษาโรคดังกล่าว เช่น วัณโรค โรคเอดส์ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง เป็นต้น

5. สิทธิการตรวจนักโทษหญิงประจำ รอบ 12 เดือน สำหรับนักโทษอายุ 35 ปี ขึ้นไป โดยนักโทษหญิงอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป จะมีอาการ

โรคเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะโรคไต โรคเบาหวาน โรคความดัน และโรคหัวใจ เป็นต้น

6. สิทธิการตรวจนักโทษหญิงประจำรอบ 12 เดือน สำหรับนักโทษอายุ 40 ปี ขึ้นไป โดยนักโทษหญิงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่นักโทษหญิงจะมีภาวะช่วงวัยทอง ควรมีการตรวจเพื่อให้ นักโทษหญิงได้ทราบสภาวะเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของตนเอง

7. สิทธิการตรวจนักโทษหญิงประจำรอบเดือน สำหรับนักโทษอายุ 60 ปี ขึ้นไป โดยนักโทษหญิงผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีโรคประจำตัว ควรได้รับการติดตามและประเมินอาการอย่างต่อเนื่อง

8. สิทธิการตรวจสุขภาพจิตประจำรอบ 6 เดือน เป็นการป้องกันและช่วยเหลือเพื่อลดอัตราเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายและทำร้ายร่างกายตนเองของนักโทษหญิง นักโทษหญิงมีสิทธิปรึกษา นักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญภายในเรือนจำ กรณีเกิดสภาวะเครียดมีอาการป่วยเกี่ยวกับโรคทางจิต การให้คำปรึกษาทางจิตยังเป็นการจัดควบคู่ไปกับการบำบัดสารเสพติดด้วย

9. สิทธิการได้รับวัคซีนเพื่อป้องกันโรคเฉพาะทาง เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันมะเร็ง

ปากมดลูก ร่วมกับการตรวจคัดกรองหาเชื้ออย่างสม่ำเสมอ

10. มาตรการป้องกันอื่น ๆ โดยใช้หลักเรือนจำสุภาพหรือสุขภาพองค์รวม กล่าวคือ การป้องกันโรคด้วยการให้นักโทษหญิงได้รับการดูแลทางด้านอาหารและโภชนาการที่ถูกหลัก รวมถึงโปรแกรมพัฒนาส่งเสริมทักษะทางความคิดและจิตใจ เป็นต้น

สรุป มาตรการป้องกันด้านสุขภาพ อนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปีของนักโทษหญิงตามหลักข้อกำหนดกรุงเทพฯ มีหลักการซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลโดยวางหลักเพื่อเป็นแนวทางให้เรือนจำและทัณฑสถานได้นำหลักการนั้นไปเป็นแนวทางตามหลักมนุษยธรรมและทำให้เกิดประสิทธิภาพแก่นักโทษหญิงมากที่สุด ประเทศไทยต้องมีการแก้ไขหรือตรากฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับหลักปฏิบัติของสากลคือประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงหลักของข้อกำหนดกรุงเทพฯ และถือเป็นการยกระดับให้มาตรฐานด้านบริการทางการแพทย์แก่นักโทษหญิงในประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับระดับสังคมและสากลต่อไป

REFERENCES

- Archavanitkul, K. & Vajanasara, K. (2015). Female prisoners: situations and policy proposals. Nakhon Pathom: Association of Population and Social Researchers and the Institute for Population and Social Research. Mahidol University.
- Chanduewit, W. & Phatchana, P. Health. (2019). **Situation of health service use: differences between sex, age and area.** Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/121198>
- Department of Corrections, Planning Division: Prison Research Institute. Statistics of the people all over the country, chaplain, RT. 102 (a), survey as of December 1, 2018 – December 1, 2020.
- Kasemkitwattana, S. (2017). An analysis of guidelines for the development of nursing homes for women in prisons. **Journal of Nursing Council, 32(1), 96** Dotthong Co., Ltd.
- Praueksawan, W. (1995). Practice Guidelines for Persons who must Follow the Goals of Corrections. Bangkok: The Department of Corrections Printing House.
- Wattanawanich, P. (1983). Research report on the rights of prisoners in Thailand. Bangkok.
-

คุณภาพการให้บริการการขนส่งภายในประเทศ
ของบริษัท ดีเอชแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด
ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำ

SERVICE QUALITY AFFECTING THE REPURCHASE DECISION
OF DHL E-COMMERCE SOLUTIONS (THAILAND) CO., LTD.'S
DOMESTIC PARCEL SHIPPING SERVICES

สุชญา จิรภาวสุทธิ์^{1*} และ ชินโสณ วิสิฐนิติกิจา²

¹บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Suchaya Jirapawasuth^{1*} and Chinnaso Visitnitikija²

¹Business Administration, Graduate School Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

²Graduate School Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*E-mail: sjirapawasuth@gmail.com

Received: 2021-09-03

Revised: 2022-01-26

Accepted: 2022-01-26

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพการให้บริการ 2) ศึกษาการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการซ้ำจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาคุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ สุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนจากผู้บริโภคที่เคยใช้บริการของบริษัท DHL มากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาและนำข้อมูลที่ได้ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test(One-way ANOVA), Correlation และ Multiple Regression Analysis

ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับความสำคัญมาก การตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท DHL อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ผลการทดสอบสมมติฐานข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ ด้านอายุ ด้านอาชีพ ด้านระดับการศึกษา ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท DHL ไม่แตกต่างกัน คุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ

ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท DHL ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ การขนส่งภายในประเทศ การตัดสินใจ การใช้บริการซ้ำ

ABSTRACT

The objectives of this research article were to: 1) study the service quality, 2) investigate the repurchase decision, 3) compare the repurchase decision classified by personal information, and 4) study factors of service quality influencing the repurchase decision. The samples were 400 customers who had used DHL e-commerce solutions (Thailand) co., ltd more than once. The research tool was questionnaire. The statistics were percentage, mean, t - test, F - test, one - way ANOVA, Pearson Product moment correlation, and multiple regression analysis.

The results showed that the service quality was at a high level and the repurchase decision was also at a high level. The results of the hypothesis testing of personal differences in gender, age, occupation, education level and average monthly income had no effect on repurchase decision. The service quality in the terms of tangibility, assurance and empathy affected the repurchase decision at a moderate level in the same direction with the statistical significance level of .05.

Keywords: Service Quality, Domestic Shipping, Decision, Repeat Buying

บทนำ

การคมนาคมขนส่งเป็นกิจการสาธารณูปโภคประเภทหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันและการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของอุตสาหกรรมและธุรกิจการค้าต่าง ๆ ซึ่งเป็นการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปจากแหล่งผลิตหรือพ่อค้าคนกลางที่ผ่านกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมหรือการขนส่งสินค้าถึงมือผู้บริโภค การขนส่งในประเทศไทยมี 4 รูปแบบได้แก่ ทางอากาศ ทางรถไฟ ทางเรือและทางบก ซึ่งมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันออกไป ในปัจจุบันการขนส่งสินค้าทางบกโดยรถยนต์บรรทุกเป็น

รูปแบบการขนส่งภายในประเทศที่นิยมมากที่สุด โดยมีข้อดี คือ สามารถเข้าถึงผู้รับและผู้ส่งสินค้าได้ดีกว่าการขนส่งสินค้าประเภทอื่น ๆ (Prommetjit, 2019)

ในปัจจุบันธุรกิจการขนส่งเป็นธุรกิจที่สำคัญต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยเพราะการขนส่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ จะเห็นได้จากความต้องการขนส่งสินค้าที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งของการขยายตัวในธุรกิจการขนส่ง คือ การเติบโตขึ้น

อย่างรวดเร็วของตลาดการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Commerce ในประเทศไทยที่ดึงดูด นักลงทุนรายใหม่ให้เข้ามาแข่งขันกันในตลาด ขายสินค้าออนไลน์และตลาดผู้บริโภคด้านการบริการ ขนส่งพัสดุเพิ่มมากขึ้น (Jantaraprawat, 2019)

ธุรกิจบริการขนส่งพัสดุมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีปัจจัยหลักมาจากการเติบโตของ ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือ E-Commerce กล่าวคือ การจัดการขนส่งสินค้าจากผู้ขายไปถึง ผู้ซื้อทางออนไลน์ต้องพึ่งพาการขนส่งสินค้าเป็นหลัก ยิ่งกิจกรรมซื้อขายสินค้าออนไลน์ขยายตัวมากขึ้น เท่าใด ยิ่งมีความต้องการใช้บริการขนส่งสินค้า ไปยังผู้รับมากขึ้นเท่านั้น ปัจจัยอีกประการหนึ่ง มาจากพฤติกรรมของคนในปัจจุบันที่เน้นความ รวดเร็ว และความสะดวกรวดเร็วเป็นหลัก ซึ่งต้องการ ให้ผู้บริการจัดส่งสินค้าถึงผู้บริโภครวดเร็วที่สุด ทำให้ธุรกิจต้องปรับตัวและให้ความสำคัญกับระบบ โลจิสติกส์มากยิ่งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ ของผู้บริโภค จึงมีผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ เข้ามา ดำเนินธุรกิจด้านการจัดส่งพัสดุมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าควรคำนึงถึงความสำคัญ ของคุณภาพการให้บริการขนส่งพัสดุที่ตอบสนอง ความต้องการของผู้บริโภคเพื่อสร้างความพึงพอใจ แก่ผู้บริโภคและเพิ่มขีดความสามารถทางการ แข่งขัน เนื่องจากปัจจุบันมีทั้งบริษัทขนส่งพัสดุ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเปิดให้บริการ อย่างทั่วถึงจึงทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกหลากหลาย ในการเลือกเข้าใช้บริการเพื่อตอบสนองความ ต้องการสูงสุด (Suksawat, 2019)

บริษัท DHL นั้นตั้งอยู่ที่เมืองบอนน์ ประเทศเยอรมนีมีการขนส่งหลากหลายชนิด

ตั้งแต่การขนส่งเอกสาร จดหมายรวมไปถึง ตู้คอนเทนเนอร์ บริษัท DHL นั้นมีการเติบโต อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งขยายธุรกิจบริการไปอย่าง รวดเร็วไปยัง 170 ประเทศทั่วโลก ซึ่งบริษัท ดีเอชแอล เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2558 เน้นให้บริการรับและจัดส่ง พักสด่วนภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของตลาดอีคอมเมิร์ซ ในประเทศไทย โดยการเปิดให้บริการจุดให้บริการ รับส่งพัสดุด่วนภายในประเทศกว่า 200 สาขา เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ประกอบการ ออนไลน์ในการจัดส่งพัสดุไปยังลูกค้าทั่วประเทศ (lamsakulrat, 2015)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นการใช้บริการ บริษัทขนส่งบางครั้งก็เกิดปัญหาในระหว่างการจัดส่งขึ้นได้ การคัดเลือกผู้ให้บริการการขนส่งที่มี เป็นจำนวนมากจึงเป็นการตัดสินใจที่มีความสำคัญ ปัจจัยที่ผู้ใช้บริการการขนส่งนำมาใช้ประกอบการ พิจารณาเป็นสิ่งชี้วัดถึงระดับขั้นของการบริการ ที่ส่งมอบจากผู้ให้บริการถึงผู้รับบริการว่ามีความ สัมพันธ์ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการได้ดี เพียงใด ดังนั้นผู้ประกอบการที่อยู่ในธุรกิจการ บริการจึงต้องพยายามกำหนดคุณภาพการบริการ ให้ตรงความต้องการของผู้รับบริการให้ได้ดีที่สุด เพื่อยึดครองพื้นที่ทางการตลาดและดำรงอยู่ใน ธุรกิจ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาคุณภาพ การให้บริการบริษัท ดีเอชแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัดเพื่อนำผลไปใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการให้ลูกค้า มีความพึงพอใจจนเกิดการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด

2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด

3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

4. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด

ในการศึกษาคุณภาพการให้บริการของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำได้กำหนดขอบเขตวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัดที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำ โดยอาศัยทฤษฎีคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman et al. (1985) ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles), ความน่าเชื่อถือ (Reliability), การตอบสนองลูกค้า (Responsive), การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance), การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Empathy)

2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคที่เคยใช้บริการของบริษัท ดีเอสแอล

อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัดมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป

ทบทวนแนวคิด

ทฤษฎีคุณภาพการให้บริการ (Service Quality)

Parasuraman & Berry (1985) พบว่าในการวัดคุณภาพการบริการ ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการจะวัดจากองค์ประกอบของคุณภาพในการบริการ ดังนี้

1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) หมายถึง งานบริการควรมีความเป็นรูปธรรมที่สามารถสัมผัสจับต้องได้มีลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็น เช่น อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงานสภาพแวดล้อม การแต่งกายของพนักงาน แผ่นพับและเอกสารต่าง ๆ ป้ายประกาศความสะอาดและความเป็นระเบียบของสำนักงานทำเลที่ตั้ง ลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ลูกค้ารับรู้ถึงความตั้งใจในการให้บริการและลูกค้าสามารถเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น

2. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึง การให้บริการต้องตรงตามเวลาที่สัญญาไว้กับลูกค้า งานบริการที่มอบหมายให้แก่ลูกค้าทุกครั้งที่มีความถูกต้อง เหมาะสมและสม่ำเสมอ มีการเก็บข้อมูลของลูกค้าและสามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว มีพนักงานเพียงพอต่อการให้บริการและสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกค้าได้ด้วยความเต็มใจ

3. การตอบสนองลูกค้า (Responsive) หมายถึง ความตั้งใจที่จะช่วยเหลือลูกค้า โดยให้บริการอย่างรวดเร็ว ไม่ให้รอคิวนานรวมทั้งต้องมีความกระตือรือร้น เห็นลูกค้าแล้วต้องรีบต้อนรับ

ให้การช่วยเหลือ สอบถามถึงการมาใช้บริการอย่าง ไม่ละเลย ความรวดเร็วจะต้องมาจากพนักงาน และ กระบวนการในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

4. การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance) หมายถึง การบริการจากพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง มีทักษะ ในการทำงานตอบสนองความต้องการของลูกค้า และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำให้ลูกค้า เกิดความเชื่อถือและรู้สึกปลอดภัยสร้างความมั่นใจ ว่าลูกค้าได้รับบริการที่ดี

5. การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Empathy) หมายถึง พนักงานที่ให้บริการลูกค้าแต่ละราย ด้วยความเอาใจใส่และให้ความเป็นกันเองและดูแล ลูกค้าเปรียบเสมือนญาติและแจ้งข้อมูลข่าวสาร ต่าง ๆ ให้รับทราบ ศึกษาความต้องการของลูกค้า แต่ละราย ใช้เป็นแนวทางการให้บริการลูกค้า แต่ละรายในการสร้างความพึงพอใจ

สามารถสรุปได้ว่า คุณภาพการ ให้บริการส่งผลต่อผู้รับบริการ โดยผู้รับบริการ จะเกิดความคาดหวังและการรับรู้ถึงคุณภาพ การบริการ ซึ่งมีปัจจัยสำคัญประกอบด้วย ความเป็น รูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองลูกค้า การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า การเข้าใจ และรู้จักลูกค้า

ทฤษฎีการตัดสินใจ

Kotler & Keller (2016) พบว่า โมเดล 5 ขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Consumer buying decision process) เป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จากการสำรวจผู้บริโภคจำนวนมาก ในกระบวนการซื้อ พบว่า ผู้บริโภคจะผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน

1. การรับรู้ปัญหา (Problem recognition) หรือการรับรู้ถึงความต้องการ (Need recognition) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่าง สิ่งที่มีอยู่และสิ่งที่เขาต้องการ ซึ่งอาจเกิดขึ้น เองหรือเกิดจากสิ่งกระตุ้นจากภายในและภายนอก รวมถึงความต้องการทางร่างกายและความต้องการ ด้านจิตวิทยาส่งเหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นถึงระดับหนึ่ง จะกลายเป็นสิ่งกระตุ้น ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ถึงวิธี ที่จะจัดการกับสิ่งกระตุ้นจากประสบการณ์ในอดีต ทำให้เขารู้ว่า จะตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นที่เกิดขึ้น อย่างไร

2. การค้นหาข้อมูล (Information search) เมื่อบุคคลได้รับรู้ถึงปัญหาหรือความต้องการแล้ว เขาจะค้นหาวิธีที่จะทำให้ความต้องการ ดังกล่าวได้รับความพอใจ การค้นหาอาจกระทำ โดยสัณฐานตามตัวอย่างรวดเร็ว หรืออาจต้องมีการ ใช้ความพยายามและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งบุคคล จะสามารถค้นหาข้อมูลได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการดังนี้ 1. จำนวน ของข้อมูลที่จะหาได้ 2. ความพอใจที่ได้รับจากการ ค้นหาข้อมูล 3. ผลที่เกิดขึ้นในภายหลัง

3. การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of alternatives) เป็นขั้นตอนในกระบวนการ ตัดสินใจซื้อ หลังจากที่ได้ค้นหาข้อมูลแล้วผู้บริโภค ต้องประเมินผลทางเลือก ต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ก่อน ตัดสินใจ ในขั้นนี้ผู้บริโภคต้องกำหนดเกณฑ์การ พิจารณา ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาเป็นเรื่องของ เหตุผลที่มองเห็น เช่น ราคา ความคงทนหรือ คุณสมบัติของสินค้า เป็นต้นหรือเป็นเรื่องของ ความพอใจส่วนบุคคล จากเกณฑ์ที่กำหนดจะทำให้ ผู้บริโภคทราบถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ บางครั้ง ทางเลือกที่เป็นไปได้อาจมีหลายทางเลือก ผู้บริโภค

จะต้องพิจารณาเลือกทางเลือกที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด ดังนั้นนักการตลาดส่วนใหญ่จึงสนใจที่จะศึกษาถึงเกณฑ์ที่ผู้บริโภคใช้สำหรับการประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ

4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) จากการประเมินผลพฤติกรรมในขั้นที่ 3 จะช่วยให้ผู้บริโภคกำหนดความพอใจระหว่างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นทางเลือก ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เขาชอบมากที่สุด โดยความตั้งใจซื้อ มักจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ แต่ก็สามารถมีปัจจัยแทรกระหว่างความตั้งใจซื้อกับการซื้อจริงได้

5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post purchase behavior) ในขั้นนี้ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบคุณค่าที่ได้รับจริง จากการบริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์กับความคาดหวัง ถ้าคุณค่าที่ได้รับจริงสูงกว่าความคาดหวังผู้บริโภคก็จะเกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าคุณค่าที่ได้รับจริงต่ำกว่าความคาดหวังแสดงว่าผู้บริโภคไม่พึงพอใจในผลิตภัณฑ์ พฤติกรรมภายหลังการซื้อที่นักการตลาดจะต้องติดตามและให้ความสนใจสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี ดังนี้

5.1 ความพึงพอใจภายหลังการซื้อ (Post purchase satisfaction) เป็นระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคภายหลังจากที่ได้ซื้อสินค้าไปแล้ว ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นหลายระดับ ความพึงพอใจของผู้บริโภคจะมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของผู้บริโภคและคุณค่าที่ได้รับจริง กล่าวคือ ถ้าคุณค่าที่ได้รับจริงต่ำกว่าที่ผู้บริโภคได้คาดหวังไว้ ผู้บริโภคจะไม่พึงพอใจ แต่ถ้าคุณค่าที่ได้รับจริงเท่ากับที่คาดหวังไว้ ผู้บริโภคจะรู้สึกพึงพอใจและถ้าคุณค่าที่ได้รับจริงสูงกว่าความคาดหวัง ผู้บริโภคจะรู้สึกพอใจมาก ขึ้นขมยินดี

ผลทำให้ผู้บริโภคกลับมาซื้อผลิตภัณฑ์นั้นอีกครั้งหรือบอกต่อผู้อื่นเกี่ยวกับความพอใจและไม่พอใจของตนที่มีต่อผลิตภัณฑ์นั้น

5.2 การปฏิบัติภายหลังการซื้อ (Post purchase actions) ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในผลิตภัณฑ์ จะมีผลต่อพฤติกรรมต่อเนื่องของผู้บริโภค ถ้าผู้บริโภครู้สึกพึงพอใจจะมีแนวโน้มว่าจะกลับมาซื้อผลิตภัณฑ์นั้นอีกครั้งในทางตรงกันข้ามถ้าผู้บริโภครู้สึกไม่พึงพอใจก็อาจเลิกใช้หรือคืนผลิตภัณฑ์ และอาจบอกต่อในทางลบหรือมีการร้องเรียน ผ่านทางสื่อมวลชนหรืออาจถึงขั้นฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทก็ได้

5.3 พฤติกรรมการใช้และการกำจัดภายหลังการซื้อ (Post purchase use and disposal) เป็นหน้าที่ของนักการตลาดที่จะต้องคอยติดตามว่าผู้บริโภคใช้และกำจัดสินค้านั้นอย่างไร ถ้าผู้บริโภคเก็บผลิตภัณฑ์ไว้โดยไม่ใช้ก็อาจเป็นไปได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นไม่เป็นที่พึงพอใจทำให้การบอกต่อไม่เป็นผล แต่ถ้าผู้บริโภคขายหรือแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ระหว่างกันจะมีผลทำให้อุดขายผลิตภัณฑ์ใหม่ลดลงและถ้าผู้บริโภคทิ้งผลิตภัณฑ์นักการตลาดจำเป็นต้องรู้ว่าผู้บริโภคทำลายผลิตภัณฑ์นั้นอย่างไร เนื่องจากผลิตภัณฑ์บางชนิดอาจเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม

สามารถสรุปได้ว่าผู้บริโภคจะผ่านกระบวนการ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือกก่อนที่จะมีการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการ เมื่อตัดสินใจซื้อในครั้งแรกแล้วเกิดพฤติกรรมหลังการซื้อซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อในครั้งต่อไป

ทฤษฎีการใช้บริการซ้ำ

Zeithaml et al., (1996) ได้ให้ความหมายของความตั้งใจซื้อซ้ำ (Re-Purchase Intention) ไว้ว่ากระบวนการตัดสินใจในการซื้อซ้ำ โดยที่การตัดสินใจดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่จะกระทำในอนาคตกับผู้ที่ให้บริการรายเดิม และยังหมายความว่ากิจกรรมรูปแบบใดเป็นกิจกรรมที่จะเลือกเข้าร่วมอีกด้วย ซึ่งสำหรับในอุตสาหกรรมการให้บริการสามารถเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าความตั้งใจซื้อบริการซ้ำ (Re-service Intention)

Hellier et al., (2003) ได้อธิบายการซื้อสินค้าหรือบริการซ้ำว่าเป็นลักษณะของการตัดสินใจโดยส่วนบุคคลเกี่ยวกับการซื้อสินค้าหรือบริการซ้ำอีกครั้ง โดยทำการซื้อสินค้าหรือใช้บริการจากผู้ให้บริการเดิม โดยในการตัดสินใจซื้อครั้งแรกมักจะเป็นตัวชี้หรือคาดการณ์ พฤติกรรมในการซื้อซ้ำครั้งต่อมาได้ การตัดสินใจของผู้บริโภคที่จะทำการซื้อหรือใช้บริการกับผู้ให้บริการหรือผู้ผลิตรายเดิมเป็นผลมาจากที่ผู้บริโภคนั้นเกิดความพึงพอใจในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งนั่นถือเป็นการประสบความสำเร็จในด้านการขายของผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการ เนื่องจากผู้บริโภคนั้นมีความไว้วางใจ

ในตัวสินค้าหรือบริการเป็นพื้นฐานว่าสินค้าหรือการบริการนั้นมีคุณภาพที่ดีเหมาะสมกับราคาหรืออาจจะเรียกได้ว่าเกิดความคุ้มค่า รวมถึงการกลับมาซื้อซ้ำนั้นอาจเกิดได้จากอิทธิพลภายนอกเช่น การส่งเสริมด้านการตลาดต่าง ๆ บรรจุภัณฑ์ของสินค้า ราคาสินค้า รวมไปถึงการบอกต่อหรือการเชิญชวนปากต่อปากจึงทำให้เกิดเป็นความภักดีต่อตัวสินค้าหรือตราสินค้า

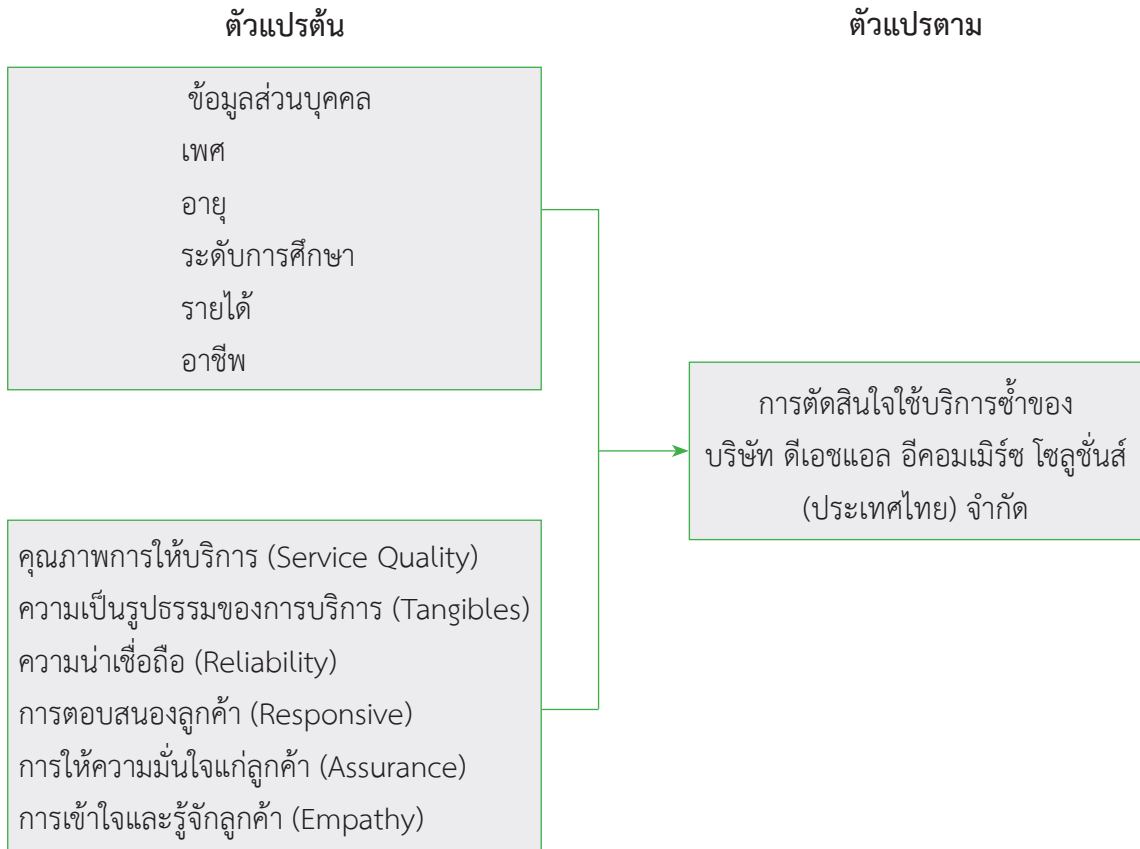
สามารถสรุปได้ว่าหลังจากการตัดสินใจซื้อในครั้งแรก หากผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจจะส่งผลต่อความไว้วางใจในสินค้าหรือบริการ รวมถึงความจงรักภักดีของผู้บริโภคส่งผลให้เกิดการกลับมาใช้บริการซ้ำอีกต่อไปในอนาคต

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัดที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการ การขนส่งภายในประเทศของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัดที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้ที่ใช้บริการ หรือผู้ที่เคยใช้บริการบริษัทขนส่งภายในประเทศของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัดมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป โดยเลือกตัวอย่างจำนวน 400 ราย การศึกษาในครั้งนี้

ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ W.G. Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

สูตร $n = P (1-P)(Z^2) / (e^2)$ ไม่ทราบประชากร

ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่แบ่งลักษณะของข้อมูลออกเป็น 3 ตอน

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ ด้านการตัดสินใจใช้บริการของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้ผ่านการตรวจสอบโดยการนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์ (Item - Objective of Congruence: IOC) ทั้งนี้มีค่า IOC ของข้อคำถามทั้งหมด ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ .830 แล้วนำแบบสอบถาม

ไปทดลองใช้จัดเก็บข้อมูล (Try out) จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) = .918 มีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ ได้มีวิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

3.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test, (One-way ANOVA), Pearson Product Moment Correlation และ Multiple Regression Analysis

3.3 ค้นหาคุณภาพการให้บริการ การขนส่งภายในประเทศของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .535) และเมื่อพิจารณาถึงรายด้าน มีระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ด้านความ

เชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .487) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .549) ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .549) ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .555) และด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .535) รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ	Mean	S.D.	แปลผล
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	4.25	.487	มาก
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.23	.549	มาก
ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า	4.17	.549	มาก
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	4.13	.555	มาก
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	4.12	.535	มาก
ภาพรวม	4.18	.535	มาก

2. จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .701) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 5 รายการ ประกอบด้วย มีความยินดีและรู้สึกประทับใจในทุก ๆ ครั้งที่ใช้บริการดีเอสแอล ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .708) การตัดสินใจเลือกใช้บริการที่ดีเอสแอลเป็นการตัดสินใจที่มีความสำคัญอย่างมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .725) เมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นแล้วยังคงกลับมาใช้บริการดีเอสแอล อีกในอนาคต ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .647) หากได้รับคำแนะนำให้ใช้บริการของบริษัทอื่น จะยังคงใช้บริการดีเอสแอลต่อไป ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .660) และเลือกใช้บริการดีเอสแอลเป็นอันดับแรกเสมอเมื่อต้องการส่งพัสดุ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .769) รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ

ระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ	Mean	S.D.	แปลผล
มีความยินดีและรู้สึกประทับใจในทุก ๆ ครั้งที่ใช้บริการดีเอสแอล	4.48	.708	มาก
การตัดสินใจเลือกใช้บริการที่ดีเอสแอลเป็นการตัดสินใจที่มีความสำคัญอย่างมาก	4.11	.725	มาก
เมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นแล้ว ยังคงกลับมาใช้บริการดีเอสแอล อีกในอนาคต	4.09	.647	มาก
หากได้รับคำแนะนำให้ใช้บริการของบริษัทอื่น จะยังคงใช้บริการดีเอสแอลต่อไป	3.75	.660	มาก
เลือกใช้บริการดีเอสแอลเป็นอันดับแรกเสมอเมื่อต้องการส่งพัสดุ	3.60	.769	มาก
ภาพรวม	4.00	.701	มาก

3. ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของดีเอสแอล จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านอาชีพ ด้านระดับการศึกษา ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดตามตารางที่ 3

4. ผลการวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นส่วนมาก ยกเว้น ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ที่ไม่มีอิทธิพลต่อ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการตัดสินใจการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	การตัดสินใจ		P-Value	ผลการทดสอบ
	t	F		
เพศ	1.429		0.154	ไม่แตกต่าง
อายุ		0.522	0.720	ไม่แตกต่าง
อาชีพ		1.833	0.122	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา		1.677	0.188	ไม่แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		2.335	0.055	ไม่แตกต่าง

การตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าคุณภาพการให้บริการที่กล่าวมาส่วนมากมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ แต่สำหรับ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัด รายละเอียดตามตารางที่ 4

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 1.199 + .475 (X5) + .125 (X1) + .118 (X4) + .086 (X3) + -.086 (X2)$$

$$\text{หรือ } Y = 1.199 + .475 \text{ การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (X5) + .125 ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (X1) + .118 การให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า (X4) + .086 การตอบสนองต่อลูกค้า (X3) + -.086 ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X2)}$$

ตารางที่ 4 วิเคราะห์คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัด

คุณภาพการให้บริการ	Std.			t	Sig.	ผลการทดสอบ
	B	Error	Beta			
(Constant)	1.199	.195		6.139	.000*	มี
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (X1)	.120	.058	.125	2.092	.037*	มี
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X2)	-.093	.088	-.086	-1.063	.288	ไม่มี
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า (X3)	.085	.059	.086	1.449	.148	ไม่มี
ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า (X4)	.114	.056	.118	2.013	.045*	มี
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า (X5)	.453	.062	.475	7.265	.000*	มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนคะแนน
มาตรฐาน $Z = .453 (X5) + .120 (X1) + .114 (X4) + .085 (X3) + -.093 (X2)$

หรือ $Y = .453$ การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (X5) + .120 ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (X1) + .114 การให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า (X4) + .085 การตอบสนองต่อลูกค้า (X3) + -.093 ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X2)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการในด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า และด้านการตอบสนองต่อลูกค้า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nettayaphan (2019) ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการขนส่งสินค้าบริษัท โคโซน่าเฟรทไทยแลนด์ จำกัด พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการขนส่งสินค้าของบริษัท โคโซน่าเฟรทไทยแลนด์ จำกัด ในด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า และด้านการตอบสนองต่อลูกค้า มีภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Duangkaew (2017) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการขนส่งสินค้าของ บริษัท เคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจด้าน

การตัดสินใจเลือกใช้บริการมีผลต่อการใช้บริการขนส่งของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามมีระยะเวลาแตกต่างกัน รวมถึงกลุ่มประชากรเป้าหมายและข้อคำถามมีลักษณะที่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Buakaew (2018) ศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการ คุณภาพ และประสิทธิภาพที่ได้รับที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำเปรียบเทียบระหว่างบริษัท ขนส่งเคอรี่เอ็กซ์เพรส จำกัด และบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่า ในส่วนของบริษัท ขนส่งเคอรี่เอ็กซ์เพรส จำกัด ด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ขนส่งเคอรี่เอ็กซ์เพรส จำกัด และพบว่า ด้านอายุที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

4. คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมในการบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Sittachan (2020) ศึกษาภาพลักษณ์ คุณภาพการบริการ และความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อการ

ตัดสินใจใช้บริการบริษัทขนส่งเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และด้านการเข้าใจและเอาใจใส่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัทขนส่งเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ส่งผลให้ลูกค้าตัดสินใจใช้บริการบริษัทขนส่งพัสดุ และกลับมาใช้บริการซ้ำ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chienwattanasook (2019) ศึกษาเรื่องผลของคุณภาพการให้บริการต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของผู้ให้บริการขนส่ง พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ในด้านการให้ความมั่นใจ และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของผู้ให้บริการขนส่ง

5. คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า คุณภาพการให้บริการในด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Buakaew (2018) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบลักษณะผู้ใช้บริการ คุณภาพบริการที่ได้รับ และประสิทธิภาพที่ได้รับ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของบริษัทขนส่งเคอรี่เอ็กซ์เพรส จำกัด และบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่าปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ

6. คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า

คุณภาพการให้บริการ ในด้านความน่าเชื่อถือไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของบริษัท ดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sermsirimon (2018) ศึกษาเรื่องอิทธิพลของคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งมวลชนของลูกค้าบริษัท จำกัด ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งมวลชนของลูกค้าบริษัท X ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลจากงานวิจัยที่แตกต่างกันอาจเกิดจากการเก็บตัวอย่างประชากรและระยะเวลาแตกต่างกัน รวมถึงข้อคำถามของแบบสอบถามนั้นแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาผู้ประกอบการขนส่งพัสดุควรจัดทำระบบสมาชิกสำหรับลูกค้าที่เข้าใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าอย่างสม่ำเสมอเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือแนะนำบริการใหม่ ๆ จัดกิจกรรมจูงใจในการใช้บริการสร้างความจงรักภักดีต่อบริษัท จัดตารางการรับสินค้าให้ครอบคลุมช่วงเวลาการให้บริการเพื่อให้สามารถจัดส่งสินค้าไปยังปลายทางได้รวดเร็ว ใช้เทคโนโลยีในการติดตามสถานะของสินค้า เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลให้กับผู้รับบริการ พัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานให้เกิดทักษะในการให้บริการที่มีคุณภาพให้ความสำคัญกับการดูแลความปลอดภัยของพัสดุภัณฑ์ของผู้รับบริการด้วยความรอบคอบใส่ใจ รวมถึงการวางระบบการขนย้าย ไม่ให้เกิดความเสียหายและสูญหาย หากมีความผิดพลาดควรแสดงความรับผิดชอบด้วยความจริงใจ

REFERENCES

- Buakaew, N. (2018). **Service Usage Behavior, Received Quality and Received Efficiency Affecting Repeat Service Usage by Comparing between Kerry Express Company Limited and Thailand Post Company Limited.** (Master's thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani
- Chienwattanasook, K. (2019). Service Quality Affecting Decision to Repurchase Logistic Services. **Kasem Bundit Journal**, 20(2), 92-106.
- Duangkaew, N. (2017). **Factors affecting the selection of transport services of Kerry express company limited in Hua Hin district, Prachuapkirikun.** (Master's thesis). Stamford International University, Bangkok.
- Hellier, Geursen, Carr and Richard. (2003). Customer repurchase intention: A general structural equation model. **European Journal of Marketing**, 37(11), 1762-1800.
- Iamsakulrat, C. (2015). **Logistics Competency Result in Customer Decision Process.** (Master's thesis). Bangkok University, Bangkok.
- Jantaraprawat, S. (2019). **Service quality satisfaction in parcel transportation service of Thailand post affecting on royalty behavior of online selling business in central region.** **Journal of Administration and Management**, 9(1), 59-79.
- Kotler, P. & Keller, K.L. (2016). **Marketing Management.** (15th global ed). England: Pearson Education Limited.
- Nettayaphan, T. (2019). Delivery Service Quality of Korchina Freight Thailand Company. **Rajabhat Rambhai Barni Research Journal**, 13(3), 53-59.
- Parasuraman, A. & Berry, L.L. (1985). **Administrative Behavior.** (4th ed). New York: The Macmillan company.
- Prommetjit, K. (2019). **Service Satisfaction to Choose Truck Transportation Service of Maxcore Logistics Company Limited.** (Master's thesis). Krirk University, Bangkok.
- SermSirimon, R. (2018). **The Influence of Service Quality on Customers' Decision Making In Using Mass Transit of X Company in Mahasarakham.** (Master's thesis). Bangkok University, Bangkok.
- Sittachan, K. (2020). **Image, Service Quality and Social Responsibility affecting Customer's Decision to use a Private Parcel Delivery Company in Bangkok.** (Master's thesis). Bangkok University, Bangkok.

- Suksawat M. (2019). **Compare parcel delivery services between Kerry express and Thailand post in Muang, Nonthaburi.** (Master's thesis). Dhurakij Pundit University, Bangkok.
- Tengwongwattana, W. (2016). **Service Quality, Price Consciousness, Brand Image, and Word of Mouth Affecting the Decision to Use Private Companies' Domestic Parcel Shipping Service of Customers in Bangkok.** (Master's thesis). Bangkok University, Bangkok.
- Zeithaml, V.A., Berry, L.L., & Parasuraman, A. (1996). The Behavioral Consequences of Service Quality. **Journal of Marketing**, 60(2), 31-46.
-

คุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และความภักดีของผู้บริโภค
ธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

BRAND EQUITY, SERVICE QUALITY, TRUSTWORTHINESS
AND CONSUMER LOYALTY AFFECTING TO STAND-ALONE COFFEE HOUSES
IN CHIANGMAI.

นิภาวรรณ ดิษฐจันทร์* ลัสดา ยาวิละ และ รัตนา สิทธิอ่วม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ประเทศไทย

Nipawan Ditajan*, Lasda Yawila and Rattana Sittioum
Pibulsongkram Rajabhat University, Pnitsanulok, Thailand

*E-mail: nipawan.d@psru.ac.th

Received: 2021-11-04

Revised: 2022-01-29

Accepted: 2022-01-29

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อศึกษาความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 385 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้ในคุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า และด้านความภักดีต่อตราสินค้า ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 69.60 2) คุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความจำเป็น และด้านความคาดหวัง ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 77.70 และ 3) ความไว้วางใจด้านความจริง ด้านการทำความเข้าใจ ด้านบริการ และด้านความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติ

ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 77.70

คำสำคัญ: คุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ ความภักดีของผู้บริโภค ธุรกิจกาแฟ Stand-alone

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate: 1) the brand equity affecting customer loyalty to stand-alone coffee houses in Chiangmai, 2) the influence of service quality affecting customer loyalty to stand-alone coffee houses in Chiangmai, and 3) the brand trust affecting customer loyalty to stand-alone coffee houses in Chiangmai. In this study, the samples were 385 customers living or traveling in Chiangmai. The instrument used for data collection was questionnaire. The data were analyzed and evaluated by descriptive statistics including percentage, frequency, standard deviation, and multiple linear regression.

The results of this research revealed that: 1) brand equity in the aspect of brand awareness, quality awareness, brand association, and brand loyalty affected customers' brand loyalty to stand-alone coffee houses in Chiang Mai at the statistical significance level of 0.05 and was able to predict at 69.60 percent. 2) The quality of service, concrete service, reliability, customer response, necessity, and expectation affected customers' brand loyalty to stand-alone coffee houses in Chiang Mai at the statistical significance level of 0.05 and was able to predict at 77.70 percent, and 3) The brand trust in the aspect of reality, understanding, service, and loyalty with practice affected customers' brand loyalty to stand-alone coffee houses in Chiang Mai at the statistical significance level of 0.05 and was able to predict at 77.70 percent.

Keywords: Brand Equity, Service Quality, Trust, Consumer Loyalty, Stand-alone Coffee Houses

บทนำ

การบริโภคกาแฟสามารถบ่งบอกตัวตนและความชอบของผู้บริโภคได้ชัดเจน จากการสำรวจคนไทยบริโภคกาแฟประมาณ 300 แก้วต่อคนต่อปี หรือราว 0.5-1 กิโลกรัม ต่อคนต่อปี

มีอัตราการขยายตัวและเติบโตของธุรกิจกาแฟในไทยได้สูงถึง 15-30 เปอร์เซ็นต์ และตลาดการบริโภคกาแฟในไทยสูงขึ้นทุก ๆ ปี โดยมูลค่าธุรกิจร้านกาแฟในไทยนับตั้งแต่ปี 2560-2563 มีมูลค่า

ของการเจริญเติบโตสูงขึ้น ในปี 2560 มีมูลค่าสูงถึง 2.12 หมื่นล้านบาท และสูงขึ้นในปี 2561 ที่ 2.34 หมื่นล้านบาท สำหรับปี 2562 มีมูลค่าธุรกิจร้านอาหาร สูงถึง 2.58 หมื่นล้านบาท (Food Intelligence Center, 2019) และคาดว่าในปี 2563 จะมีมูลค่า 2.7 หมื่นล้านบาท (COFFEE TRAVELER, 2020) ธุรกิจร้านอาหารในประเทศไทยยังเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2560 ร้านอาหารครองอันดับหนึ่งของจำนวนร้านเปิดใหม่ ซึ่งร้านอาหารเป็นหมวดหมู่ร้านยอดนิยมที่ครองอันดับ 1 ติดต่อกันเป็นปีที่ 4 ด้วยพฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันที่ให้ความสนใจร้านอาหารมากขึ้น ทำให้มีร้านเปิดใหม่เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี โดยปี พ.ศ. 2561 มีร้านอาหารเปิดใหม่ 5,360 ร้าน เพิ่มขึ้น 8.1% จากปี พ.ศ. 2560 และการเติบโตของธุรกิจร้านอาหาร จังหวัดที่มีร้านอาหารมากที่สุดจากทั่วประเทศไทยมีสัดส่วนมากที่สุดได้แก่ ได้แก่ กรุงเทพฯ 8,469 ร้าน รองลงมาได้แก่ เชียงใหม่ 2,394 ร้าน ชลบุรี 1,435 ร้าน นนทบุรี 1,001 ร้าน และนครราชสีมา 845 ร้าน ตามลำดับ และในช่วงปี 2561-2562 มีอัตราการเติบโตมากขึ้น ซึ่งร้านอาหารจะมีการเติบโต 50% (Wongnai for business, 2019)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่ทำการเก็บข้อมูลในส่วนของรูปแบบร้านอาหาร Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้จังหวัดเชียงใหม่มีนโยบายส่งเสริมให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองแห่งกาแฟ โดยการจัดทำร่างยุทธศาสตร์กาแฟจังหวัดเชียงใหม่ปี 2561-2565 ในขณะนี้จังหวัดเชียงใหม่มีธุรกิจร้านอาหารมากกว่า 2,000 แห่ง ทั้งที่เป็นร้านที่มีดีไซน์ มีบรรยากาศ และร้านริมถนน ซึ่งร้านอาหารที่เกิดขึ้นจำนวนมากเพื่อรองรับการ

บริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น คาดว่าธุรกิจกาแฟของจังหวัดเชียงใหม่มีมูลค่าตลาดราว 2,000-3,000 ล้านบาท ต่อปี (Prachachat for Business, 2017) ทั้งนี้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ บรรยากาศดี ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจในการไปใช้บริการร้านอาหารส่วนต่างของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อต้องการสัมผัสรสชาติกาแฟท้องถิ่นที่มีการปลูกในจังหวัดเชียงใหม่หรือสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติสวย ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนร้านอาหารจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทุกปี

อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2563-2564 ที่มีการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้บางช่วงร้านอาหารมีการปิดให้บริการและมีการบริการส่งเดลิเวอรี่มากยิ่งขึ้น ทำให้มีการแข่งขันที่สูงจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการให้บริการเพื่อเป็นการรักษารฐานผู้บริโภคปัจจุบันและเป็นการเพิ่มผู้บริโภค ส่งผลให้ร้านอาหารต้องสร้างคุณค่าตราสินค้าที่ให้ผู้บริโภคเกิดการจำจดที่สามารถดึงดูดผู้บริโภค (Daopateep, 2016) และด้วยผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายมีความคล้ายกัน จึงต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างจากคู่แข่ง ทำให้ความไว้วางใจและส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดี (Singhnat, 2017) ดังนั้นคุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ และความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภค ซึ่งความภักดีในตราสินค้าเป็นการแสดงออกของผู้บริโภคที่ยืนยันจะซื้อสินค้านั้น และการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค (Jatupayun, 2016)

จากที่มาความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับคุณค่า

ตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟ โดยศึกษาในเขตพื้นที่เชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจในธุรกิจร้านกาแฟได้นำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง และวางแผนการตลาดของรูปแบบร้านกาแฟ Stand-alone ในด้านคุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และดำเนินธุรกิจให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและเกิดความภักดีของผู้บริโภคต่อไป โดยสามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนารูปแบบร้านกาแฟให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่
2. คุณภาพบริการส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

3. ความไว้วางใจส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

ทบทวนแนวคิด

คุณค่าตราสินค้า ผู้วิจัยสรุปได้ว่าคุณค่าตราสินค้า คือ การทำให้ผู้บริโภคได้รับรู้สินค้าผ่านทางการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ เช่น ชื่อสินค้า ข้อความ หรือสีตราสินค้า เป็นต้น โดยตราสินค้าต้องให้ความรู้สึกถึงผู้บริโภคเกี่ยวกับการรับรู้คุณสมบัติของสินค้า รูปลักษณ์ของสินค้า จะทำให้เกิดการจดจำและความไว้วางใจในตราสินค้านั้น ส่งผลให้ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อสินค้าและนำไปสู่ความสนใจและติดตามสินค้า ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกตัววัดจากผู้วิชาการ ของ Aaker (1997) และ Phatkhum (2017) มาเป็นตัววัดในงานวิจัยนี้ได้แก่

1. การรับรู้ถึงตราสินค้า (Brand Awareness) หมายถึง การที่ผู้บริโภครับรู้หรือสัมผัสตราสินค้า จะทำให้เกิดความรู้สึกจดจำและระลึกถึงสินค้านั้นได้
2. การรับรู้ในคุณภาพ (Perceived Quality) หมายถึง การรับรู้ความแตกต่างของคุณภาพสินค้า โดยมีการคาดหวังคุณภาพสินค้า เช่น คุณประโยชน์ รูปลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ ความคงทน ความประณีต โดยสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อความสำเร็จของตราสินค้าด้วยคุณภาพสินค้าที่ดีนำไปสู่ทัศนคติที่ดีของลูกค้า
3. การเชื่อมโยงกับตราสินค้า (Brand Association) หมายถึง ทุกอย่างที่น่ามาเชื่อมโยงเป็นตราสินค้า นำไปสู่ทัศนคติทางบวกและสร้างการจดจำให้กับลูกค้า จึงทำให้ลูกค้าเกิดความสนใจในสินค้ามากขึ้น

4. ความจงรักภักดีต่อตราสินค้า (Brand Loyalty) หมายถึง การที่ลูกค้ามีความพึงพอใจและซื้อสินค้าซ้ำ ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกดีต่อตราสินค้า และมีความเชื่อมั่นในตราสินค้านั้นอย่างต่อเนื่อง

คุณภาพบริการ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าคุณภาพบริการ คือ สิ่งที่ลูกค้าสามารถรับรู้ได้จากการมองเห็นหรือสัมผัส มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการบริการ มีการบริการตรงตามที่ระบุไว้ และต้องบริการเหมือนเดิมเสมอ ทั้งนี้ผู้ให้บริการต้องมีความพร้อม ความรวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย ให้ข้อมูลกับลูกค้าได้อย่างถูกต้อง มีความสุภาพในการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ และดูแลลูกค้าแต่ละคนได้ตรงตามความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกตัววัดจากผู้วิชาการของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1990) และ Phokakul (2011) มาเป็นตัววัดในงานวิจัยนี้ได้แก่

1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) หมายถึง การที่ลูกค้าสามารถเห็นหรือสัมผัสการบริการได้ มีความพร้อมในการบริการ มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับลูกค้า

2. ความเชื่อถือได้ (Reliability) หมายถึง การให้บริการตรงตามที่ระบุหรือแจ้งลูกค้าไว้ มีความถูกต้องและสม่ำเสมอในการให้บริการ ซึ่งจะทำให้ลูกค้าไว้วางใจ

3. การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) หมายถึง ผู้ให้บริการมีความตั้งใจและความพร้อมที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้าเสมอ โดยการให้บริการที่สะดวก เข้าใจง่าย และรวดเร็ว

4. ความจำเป็น (Need) หมายถึง การบริการขั้นพื้นฐานที่ลูกค้าควรได้รับ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก อาหารอร่อย บริการรวดเร็ว บรรยากาศดี เป็นต้น

5. ความคาดหวัง (Expectation) หมายถึง ความต้องการของลูกค้าที่คาดหวังที่จะได้รับบริการ เช่น การส่งอาหารที่เข้าใจง่าย มีความรวดเร็ว มีบรรยากาศดี สะอาด พนักงานมีใจบริการ ดูแลเอาใจใส่ดี มีความกระตือรือร้น พุดจาดี เป็นต้น

ความไว้วางใจ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าความไว้วางใจ คือ ผู้ให้บริการสามารถสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างสบายใจ และมีการแสดงให้เห็นว่าผู้ให้บริการมีความใส่ใจลูกค้าสม่ำเสมอ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า มีความสะดวกสบายให้กับลูกค้า มีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความซื่อสัตย์ในการให้บริการ โดยทั้งหมดเพื่อสร้างความประทับใจ ให้ลูกค้าพึงพอใจที่ได้รับการบริการที่ดี ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกตัววัดจากผู้วิชาการของ Millar & Millar (2009) และ Reynolds (1997) มาเป็นตัววัดในงานวิจัยนี้ได้แก่

1. ความจริง (Truth) หมายถึง ผู้ให้บริการต้องมีความซื่อสัตย์ในการให้ข้อมูลหรือการบริการที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืน

2. การทำความเข้าใจ (Understanding) หมายถึง ผู้ให้บริการมีความพร้อมในการบริการ โดยมีการดูแลเอาใจใส่ถึงความต้องการของลูกค้า

3. บริการ (Service) หมายถึง ผู้ให้บริการสามารถดูแลลูกค้าแต่ละคนได้ตรงตาม

ความต้องการของลูกค้าได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สุดในการสร้างความไว้วางใจ

4. ความไว้วางใจต้องใช้เวลาในการพัฒนา (Trust take time) หมายถึง ผู้ให้บริการต้องสร้างความไว้วางใจ โดยจะต้องให้บริการที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ระยะเวลาในการพัฒนาความไว้วางใจอาจสั้นหรือยาวนานไม่สำคัญเท่ากับการรักษาความไว้วางใจของฐานผู้บริโภคเดิมให้คงอยู่

5. ความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติ (Trust must be practiced) หมายถึง ผู้ให้บริการจะต้องพัฒนาการใช้ทักษะ การฝึกปฏิบัติ และกำลังใจ จึงจะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น การสร้างความไว้วางใจจะต้องพัฒนาทั้งทักษะและจิตใจ เพื่อให้ลูกค้าไว้วางใจในการรับบริการ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Surveys Research) เกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปรต้น ได้แก่

คุณค่าตราสินค้า ประกอบด้วย การรับรู้ถึงตราสินค้า การรับรู้ในคุณภาพ การเชื่อมโยงกับตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้า

คุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือได้ การตอบสนองต่อลูกค้า ความจำเป็น และความคาดหวัง

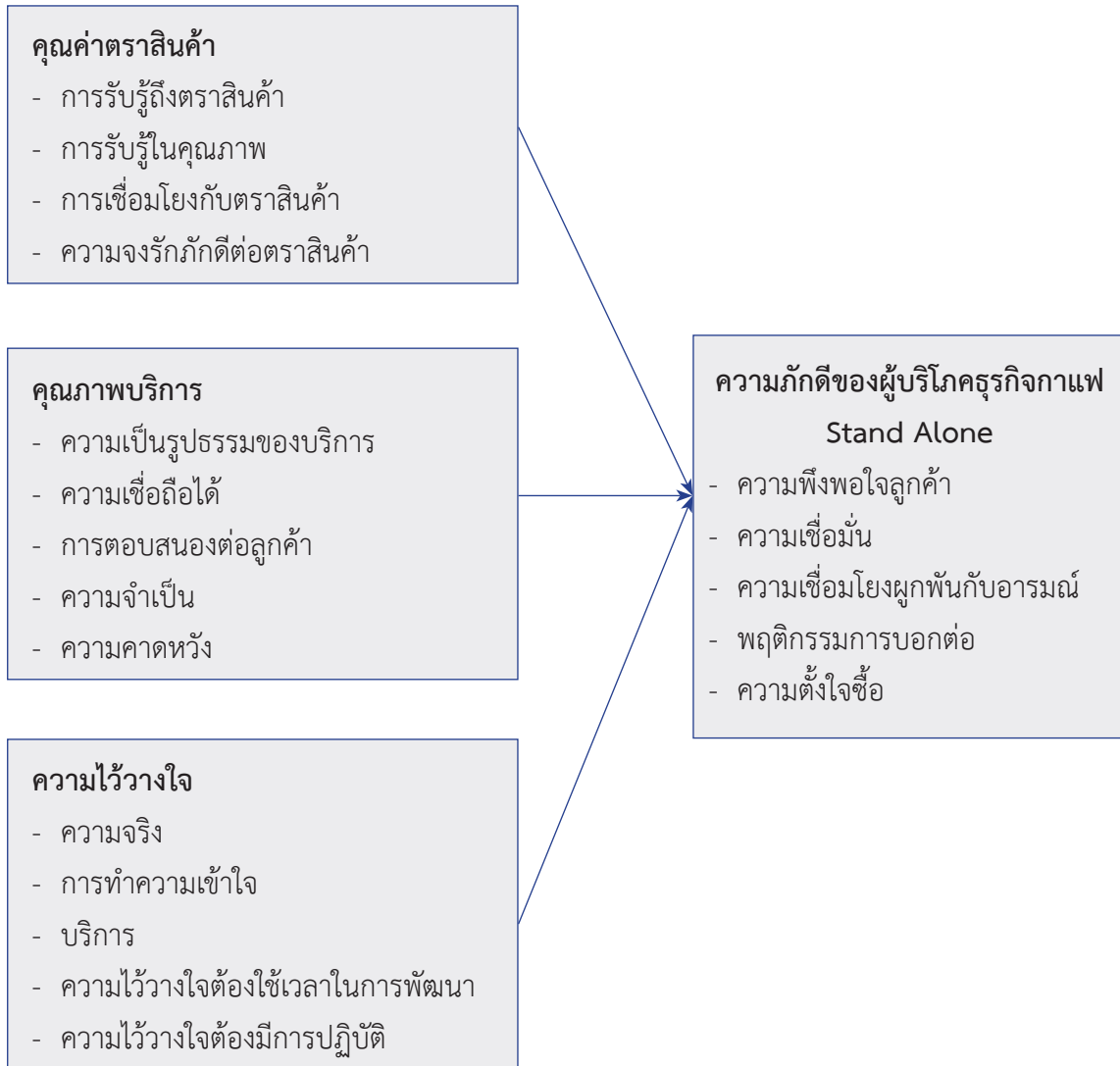
ความไว้วางใจ ประกอบด้วย ความจริงใจ การทำความเข้าใจ บริการ ความไว้วางใจต้องใช้เวลาในการพัฒนา และความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความภักดีของผู้บริโภค ประกอบด้วย ความพึงพอใจลูกค้า ความเชื่อมั่น ความเชื่อมโยงผูกพันกับอารมณ์ พฤติกรรม การบอกต่อ และความตั้งใจซื้อ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ แต่เนื่องด้วยไม่ทราบจำนวนของผู้บริโภคที่แน่นอน จึงใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคเคยใช้บริการธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงได้ใช้สูตรของ

W.G. Cochran ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน (Wanichbuncha, 2018)

เครื่องมือการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามจำนวน 385 ชุด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟ

Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งภายในแบบสอบถามหนึ่งชุดจะประกอบ ด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2-5 มีลักษณะของแบบสอบถามเป็น มาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) โดยเกณฑ์การให้คะแนน มี 5 ระดับตามมาตราส่วนของ Likert Scale

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความ ดังนี้ 1) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามหลังจากที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาตลอดจนภาษาและถ้อยคำที่เหมาะสมครอบคลุมสิ่งที่จะศึกษาตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ในงานวิจัยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1 และ 2) การหาค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาหาความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.997 ดังนั้นสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ (Wanichbuncha, 2018)

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปผู้บริโภครูทริกกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 385 ฉบับ และได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด คิดเป็นจำนวนร้อยละ 100 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มากรอกให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยเรื่อง คุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และความภักดีของผู้บริโภครูทริกกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภครูทริกกาแฟ Stand Alone ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีประมวลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติซึ่งประกอบด้วย ความแตกแ่งความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

โดยการใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และใช้วิเคราะห์การวัดค่าสหสัมพันธ์ (Correlations) เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวแปรแต่ละตัว มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) และตัวแปรตาม (Y) เพื่อเปรียบเทียบคุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และความภักดีของผู้บริโภครูทริกกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยคุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่แบ่งผลการวิจัยออกเป็นดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.30 มีอายุอยู่ในช่วง 25.35 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.10 ได้รับเงินเดือน 5,001-15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.10 และมีอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.60 แบ่งวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. คุณค่าตราสินค้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านการรับรู้ในคุณภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 รองลงมา ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.08 ด้านความภักดีต่อตราสินค้า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 และด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88

2. คุณภาพบริการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 รองลงมา ด้านความจำเป็น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.2 ด้านความคาดหวัง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 และด้านความเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15

3. ความไว้วางใจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับความไว้วางใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.22 รองลงมา ด้านความจริง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ด้านความไว้วางใจต้องใช้เวลาในการพัฒนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ด้านบริการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 และด้านการทำความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14

4. ความภักดีของผู้บริโภค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับความภักดีของผู้บริโภค โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจลูกค้า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.21 รองลงมา ด้านความเชื่อมโยงผูกพันกับอารมณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 ด้านความเชื่อมั่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 ด้านพฤติกรรมบอกต่อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.05 และด้านความตั้งใจซื้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04

ผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

คุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

สมมติฐานที่ 1 คุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) เพื่อศึกษาคุณค่าตราสินค้ากับความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์ การถดถอย (β)	SE	สัมประสิทธิ์ การถดถอย มาตรฐาน (Beta)	t-value	p-value
ค่าคงที่ (constant)	0.659	0.120		5.500	0.000*
1. ด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า (X_1)	0.082	0.036	0.098	2.244	0.025*
2. ด้านการรับรู้ในคุณภาพ (X_2)	0.165	0.046	0.178	3.618	0.000*
3. ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า (X_3)	0.380	0.051	0.389	7.487	0.000*
4. ด้านความภักดีต่อตราสินค้า (X_4)	0.235	0.039	0.267	6.052	0.000*
R = 0.834, R ² = 0.696, SE = 0.34920, F = 217.844, SIG OF F = 0.000, *P<0.05					

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ Multiple Regression Analysis พบว่าค่า F = 217.844, p-value = 0.000 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H_0 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระส่งผลต่อตัวแปรตาม เมื่อพิจารณาค่า p-value ของค่า t-value พบว่า ค่า p-value ของคุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้ในคุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า และด้านความภักดีต่อตราสินค้าเท่ากับ 0.000 ส่วนด้านการรับรู้ถึงตราสินค้าเท่ากับ 0.025 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ยอมรับที่ 0.05 แสดงว่าคุณค่าตราสินค้า ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ คือ คุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า ($\beta = 0.082$, p-value = 0.025) ด้านการรับรู้ในคุณภาพ ($\beta = 0.165$, p-value = 0.000) ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ($\beta = 0.380$, p-value = 0.000) และด้านความภักดีต่อตราสินค้า

($\beta = 0.235$, p-value = 0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถพยากรณ์ว่าคุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้ในคุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า และด้านความภักดีต่อตราสินค้า ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 69.6 (R² = 0.696) โดยสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = .659 + .082 (X_1) + .165 (X_2) + .380 (X_3) + .235 (X_4)$$

จากสมการสรุปได้ว่า คุณค่าตราสินค้าด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านการรับรู้ในคุณภาพ และด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพบริการส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) เพื่อศึกษาคุณภาพบริการกับความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์การถดถอย (β)	SE	สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta)	t-value	p-value
ค่าคงที่ (constant)	0.332	0.107		3.116	0.002*
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_5)	0.204	0.055	0.027	3.708	0.000*
2. ด้านความเชื่อถือได้ (X_6)	0.156	0.057	0.162	2.732	0.007*
3. ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า (X_7)	0.112	0.050	0.119	2.215	0.027*
4. ด้านความจำเป็น (X_8)	0.142	0.054	0.145	2.642	0.009*
5. ด้านความคาดหวัง (X_9)	0.290	0.049	0.312	5.922	0.000*
R = 0.881, R ² = 0.777, SE = 0.29982, F = 263.703, SIG OF F = 0.000, *P<0.05					

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ Multiple Regression Analysis พบว่าค่า F = 263.703, p-value = 0.000 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H_0 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระส่งผลต่อตัวแปรตาม เมื่อพิจารณาค่า p-value ของค่า t-value พบว่า ค่า p-value ของคุณภาพบริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการและด้านความคาดหวังเท่ากับ 0.000 ด้านความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.007 ด้านความจำเป็นเท่ากับ 0.009 ส่วนด้านการตอบสนองต่อลูกค้าเท่ากับ 0.027 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ยอมให้ที่ 0.05 แสดงว่าคุณภาพบริการส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ คือ คุณภาพบริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (β = 0.204,

p-value = 0.000) ด้านความเชื่อถือได้ (β = 0.156, p-value = 0.007) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า (β = 0.112, p-value = 0.027) ด้านความจำเป็น (β = 0.142, p-value = 0.009) และด้านความคาดหวัง (β = 0.290, p-value = 0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถพยากรณ์ว่าคุณภาพบริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความจำเป็น และด้านความคาดหวัง ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 77.7 (R^2 = 0.777) โดยสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = .332 + .204 (X_5) + .156 (X_6) + .112 (X_7) + .142 (X_8) + 0.290(X_9)$$

จากสมการสรุปได้ว่า คุณภาพบริการ ด้านความคาดหวัง ด้านความเป็นรูปธรรมของ บริการ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความจำเป็น และ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ส่งผลต่อความภักดี ของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัด เชียงใหม่

สมมติฐานที่ 3 ความไว้วางใจส่งผลต่อ ความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติที่ 3 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ Multiple Regression Analysis พบว่า ค่า $F = 398.190$, $p\text{-value} = 0.000$ ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระบางตัวส่งผลต่อตัวแปรตาม เมื่อพิจารณาค่า $p\text{-value}$ ของค่า $t\text{-value}$ พบว่า ค่า $p\text{-value}$ ของความไว้วางใจด้านบริการและ ด้านความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติเท่ากับ 0.000

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) เพื่อศึกษาความไว้วางใจ กับความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์ การถดถอย (β)	SE	สัมประสิทธิ์การ ถดถอย มาตรฐาน (Beta)	t-value	p-value
ค่าคงที่ (constant)	0.095	0.092		1.035	0.301
1. ด้านความจริง (X_{10})	0.141	0.047	0.146	2.963	0.003*
2. ด้านการทำความเข้าใจ (X_{11})	0.156	0.046	0.047	3.425	0.001*
3. ด้านบริการ (X_{12})	0.255	0.050	0.046	5.142	0.000*
4. ด้านความไว้วางใจต้องใช้เวลา ในการพัฒนา (X_{13})	0.080	0.047	0.080	1.711	0.088
5. ด้านความไว้วางใจต้องมีการ ปฏิบัติ (X_{14})	0.329	0.049	0.327	6.724	0.000*
R = 0.917, $R^2 = 0.840$, SE = 0.25375, F = 398.190, SIG OF F = 0.000, *P<0.05					

ด้านการทำความเข้าใจเท่ากับ 0.001 และด้านความจริงเท่ากับ 0.003 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ยอมรับที่ 0.05 แสดงว่าความไว้วางใจส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ คือ ความไว้วางใจด้านความจริง ($\beta = 0.141$, p-value = 0.003) ด้านการทำความเข้าใจ ($\beta = 0.156$, p-value = 0.001) ด้านบริการ ($\beta = 0.255$, p-value = 0.000) และด้านความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติ ($\beta = 0.329$, p-value = 0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถพยากรณ์ว่าความไว้วางใจด้านความจริง ด้านการทำความเข้าใจ ด้านบริการ และด้านความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ร้อยละ 84 ($R^2 = 0.840$) โดยสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = .095 + .141 (X_{10}) + .156 (X_{11}) + .255 (X_{12}) + .329 (X_{14})$$

จากสรุปได้ว่า ความไว้วางใจ ด้านความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติ ด้านบริการ ด้านการทำความเข้าใจ และด้านความจริง ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand Alone ในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง คุณค่าตราสินค้า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่สามารถสรุปและอภิปรายผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษาที่พบว่า คุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้ในคุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า และด้านความจงรักภักดีต่อตราสินค้าส่งผลทางบวกต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริโภคเห็นสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นของร้านกาแฟ โดยตราสินค้าหรือร้านกาแฟที่ผู้บริโภคใช้บริการได้รับความนิยมและยอมรับ มีการจัดร้านกาแฟให้มีบรรยากาศดี มีมุมให้ได้พักผ่อน มุมถ่ายรูปสวย ๆ และมีคุณภาพสินค้าดี ซึ่งเป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้กับร้านกาแฟ จึงทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจร้านกาแฟมากขึ้น ทำให้มีความพึงพอใจในคุณภาพที่ดีของสินค้าบริการ จะทำให้ผู้บริโภคกลับมาซื้อซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับ Bauer (2015) พบว่า การรับรู้คุณภาพในการให้บริการ ด้านสิ่งที่สัมผัสได้ คุณภาพของอาหารและบรรยากาศส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับ แนวคิด Aaker (Thaihan 2019) กล่าวว่า คุณค่าตราสินค้าในมุมมองของผู้บริโภค (Consumer's Perspective) เป็น ทัศนคติด้านบวกในมุมมองของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า ซึ่งคุณค่าตราสินค้าจะสามารถช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตีความ จัดการ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตราสินค้านั้นได้ ซึ่งคุณค่าตราสินค้าจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

2. คุณภาพการบริการส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความจำเป็น ด้านความคาดหวัง ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านความเชื่อถือได้ส่งผลทางบวกต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการตอบสนองต่อลูกค้าและพนักงานให้บริการกับผู้บริโภคที่มาใช้บริการอย่างสุภาพเรียบร้อยมีความสำคัญอย่างมาก จึงให้ผู้บริโภคพึงพอใจเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ Wongsas & Wongkangwan (2019) พบว่า ผู้ใช้บริการร้านกาแฟ มีความคิดเห็นต่อตัวแปรด้านคุณภาพการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยลูกค้ามีความพึงพอใจในการใช้บริการ และสอดคล้องกับ Kotler & Keller (2016) กล่าวว่า ความเหมาะสมสำหรับของการบริการหรือสินค้าที่ดี มีคุณสมบัติและคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือบริการที่สามารถในการตอบสนองความต้องการตามที่ระบุไว้ โดยเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง ผู้จำหน่ายสามารถส่งมอบคุณภาพสินค้าหรือบริการได้ตรงตามหรือเกินความคาดหวังของลูกค้า

3. ความไว้วางใจส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านความจริง ด้านการทำความเข้าใจ ด้านบริการ และด้านความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติ ส่งผลทางบวกต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพนักงานให้บริการดีกับผู้บริโภคทุกท่าน โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีความสม่ำเสมอ จึงทำให้ผู้บริโภคมีความไว้วางใจในการใช้บริการ สอดคล้องกับ Worapot (2017)

พบว่า ความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเผาผลาญไขมันมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเผาผลาญไขมันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเผาผลาญไขมัน และสอดคล้องกับแนวคิด Mayer, Davis & Schoorman (Worapot 2017) กล่าวว่า ความตั้งใจกระทำต่อผู้อื่นบนพื้นฐานความคาดหวังเชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงและการพึ่งพากัน ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 คุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้ในคุณภาพส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคธุรกิจกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจร้านกาแฟ Stand-alone ควรสร้างการรับรู้ที่แตกต่างของคุณภาพสินค้า เช่น คุณประโยชน์ รูปลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ ความประณีต จะทำให้เกิดความสำเร็จด้านกลยุทธ์ของธุรกิจส่งผลถึงความสำเร็จด้านการเงินและยังรวมถึงด้านอื่น ๆ ของตราสินค้าด้วย คุณภาพสินค้าที่ดีจะนำไปสู่ทัศนคติที่ดีของลูกค้า และคุณภาพสินค้าเป็นเครื่องมือการวางตำแหน่งทางการตลาดที่สำคัญ โดยคุณภาพของสินค้ามีความเชื่อมโยงกับคุณค่าและความพึงพอใจซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของสินค้าที่สามารถส่งผลกระทบโดยตรงกับความต้องการของลูกค้า

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 คุณภาพการบริการด้านการตอบสนองต่อลูกค้าและด้านความจำเป็นส่งผลต่อความภักดีของ

ผู้บริโภครูทริคกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจร้านกาแฟ Stand-alone ควรบริการให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีความพร้อมในการบริการด้วยความเต็มใจ บริการอย่างรวดเร็วโดยลูกค้าไม่ต้องรอคอย สภาพแวดล้อมที่ดีมีอากาศถ่ายเท มีการบริการขั้นพื้นฐานที่ลูกค้าควรได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น แก้วน้ำ กระจกชำระ เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ ที่สำคัญรสชาติอาหาร เครื่องดื่มอร่อย หรือ เบเกอรี่ที่ดีและมีคุณภาพ

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ความไว้วางใจด้านความไว้วางใจต้องมีการปฏิบัติ ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภครูทริคกาแฟ Stand-alone ในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจร้านกาแฟ Stand-alone ควรมีพัฒนาการใช้ทักษะ เช่น การชงกาแฟ ในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้องและมีความคล่องแคล่ว เพื่อให้สินค้ามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การฝึกการให้บริการ เช่น การพูดคุยกับลูกค้า ต้องสามารถตอบลูกค้าได้อย่างมั่นใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี อีกทั้งกำลังใจกับพนักงาน

โดยการพูดคุยกับพนักงานเพื่อสอบถามปัญหาหรือข้อเสนอแนะ จะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหา การบริการได้ดีและเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลัง รวมทั้งยังจะได้ความคิดสร้างสรรค์มาปรับปรุงกิจการให้ดียิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้เพื่อให้ลูกค้าไว้วางใจในการรับบริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าในธุรกิจกาแฟ เช่น ตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบและสามารถนำมาปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสังคมโดยรวม

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ผู้บริโภคในเชิงลึก (In-depth Interview) โดยจะได้ข้อมูลที่มีความชัดเจน และสามารถอธิบายถึงเหตุผลของความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้บริการ เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงความต้องการของผู้บริโภค และสามารถนำมากำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป

REFERENCES

- Aaker, D.A. (1997). **Dimensions of brand personality.** Journal of Marketing Research, 34, 347-355.
- Bauer, L. (2015). **Brand Equity, Perceived Service Quality, Food Quality, and Atmospheric Affecting Customers' Decision to Choose Thai Restaurant Services in Bangkok.** University of Bangkok, Thailand.
- COFFEE TRAVELER. (2020). **How Covid-19 affecting the Coffee Market in Thailand.** Retrived from <https://coffeetravelermag.wixsite.com>. (Searched on 7 August 2021).

- Daopateep, A. (2016). **Brand awareness and Brand influence on social media affect consumer's decision to buy Korean cosmetics in Bangkok.** (Master Independent Study) University of Bangkok, Thailand.
- Food Intelligence Center (2019). Retrieved <http://fic.nfi.or.th/Market>. (Searched on 7 July 2020).
- Jatupayun, V. (2016). **Factors that Influence the Customer's Loyalty of the Mobile Internet in Bangkok** (Master Independent Study) Rajamangala University of Technology Ratanakosin, Bangkok, Thailand.
- Kotler, P. & Keller, KL (2016). **Marketing Management.** (15th global edition) Edinburgh: Pearson Education.
- Millar & Millar. (2009). **The meaning of trust.**
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. and Berry, L.L. (1990). **Delivering Quality Service: Balancing Customer Perceptions and Expectations.** New York: The free press.
- Phatkhum. P. (2017). **Factors Influencing SCOTCH Brand Loyalty.** (Master Independent Study) Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. Retrieved from <https://repository.rmutp.ac.th>. (Searched on 26 August 2020).
- Phiphat Phokakul. P. (2011). **Service Excellence: Service Code.**
- Prachachat for Business. (2017). **Chiang Mai to be Hub of Coffee with high demands of Arabica in 5 years.** Retrieved from <https://www.prachachat.net> (Searched September 2021).
- Reynolds, L.J. (1997). **Successful Site-Based Management : A Practice Guide.** California : Corwin Press.
- Singhnat, B. (2017). **Perception of Brand Image, Trust Affect and Customer Loyalty of TC Subaru (Thailand) Co.,Ltd** (Master Independent study) National Institute of Development and Administration(NIDA) Bangkok, Thailand.
- Wanichbuncha, K. (2018). **How to Use SPSS for Windows in analyzing data,** 30th Ed.
- Wongnai for business (2019). **Thailand's top trade restaurant in 2019.** Retrived from <https://www.wongnai .com/ business-owners>. (Searched on 7 July 2020).
- Wongsa, A. & Wongkangwan (2019). **Quality of service that affects the behavior of service and satisfaction of customers at Amazon café within the Supreme shopping mall complex.** Journal of Development Administration Research, 9(3), 9-21. Suan Sunandha Rajabhat University. Burapha.

- Worapot, Ch. (2017). **Familiarity, Trust, and Health Values toward Consumers' Intention to Purchase Fat Metabolism Product in Bangkok Province.** (Master Independent Research) University of Bangkok, Thailand
- Thaihan, K., (2019). **The Relationship between Brand Image, Brand Equity and Brand Loyalty of Imported Cosmetic in Muang District SuratThani Province.** Journal of Management Sciences, Vol. 6 (1) (2019)
-

แบบจำลองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบแถวคอยของผู้ใช้บริการเช็คอิน
กรณีศึกษา สายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง

QUEUING SYSTEM MODEL TO INCREASE PERFORMANCE EFFICIENCY:
A CASE STUDY OF NOKSCOOT AIRLINES AT DON MUEANG AIRPORT

ทิพาพรรณ พิมพ์พันธุ์*

แผนกวิชาการจัดการท่าอากาศยาน กองวิชาการบริหารการบิน สถาบันการบินพลเรือน กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Tiphaphan Pimphaphan*

Airport Management Department, Aviation Management Division,
Civil Aviation Training Center, Bangkok, Thailand

*E-mail: pimphaphan.t@gmail.com

Received: 2019-05-29

Revised: 2022-02-25

Accepted: 2022-02-25

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ระบบแถวคอยการให้บริการเช็คอินของสายการบินนกสกู๊ต ท่าอากาศยานดอนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อหาจำนวนหน่วยให้บริการที่เหมาะสมที่สุดในการให้บริการของทุกเส้นทาง โดยทำการบันทึกจำนวนผู้โดยสารที่เข้ามาใช้บริการสายการบินนกสกู๊ตที่จุดเช็คอินอย่างต่อเนื่องในช่วงเดือนธันวาคม ซึ่งเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 7 วัน เพื่อให้ครบทุกเส้นทางที่ให้บริการรวม 300 ตัวอย่างโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ผลการวิจัยพบว่า อัตราเข้ามาสู่ระบบมีการแจกแจงแบบปัวส์ซอง ที่มีค่าเฉลี่ย 0.719 คนต่อ 5 นาที ผลจากการจำลองระบบอย่างอิสระกันของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการต่อ 5 นาที เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบ 4 ระบบ จากค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ เวลารอรับบริการเฉลี่ย จำนวนผู้รอรับบริการเฉลี่ยในแถวคอย พบว่า จำนวนหน่วยให้บริการที่เหมาะสมที่สุดคือแบบที่ 4 คือระบบให้บริการหลายช่องให้บริการหลายแถวคอย สามารถให้บริการลูกค้าที่เข้ามาเช็คอินที่เคาน์เตอร์สายการบินนกสกู๊ต ณ สนามบินดอนเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 คนต่อ 5 นาที ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: ระบบแถวคอย เช็คอิน เข้าคิว สายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง

ABSTRACT

The purpose of this research was to analyze the queuing system at check in counter of NokScoot Airlines, Don Mueang Airport to indicate the optimal servers for every flight by recording the total number of passengers who check-in at the counter in December in 7 days for every route. The 300 samples were collected by accidental sampling. The results showed that the distribution of number of customers is Poisson with average arrival rate of 0.719 persons per five minutes. The results obtained from independent simulations and the studies for efficiency comparison of four systems with the average wait time, the average customers in line concluded that the optimum of server unit was number four multiple channel – multiple phase with average 3.90 persons per five minutes at the significance level of .05.

Keywords: Queuing system, Check-in, Queuing, NokScoot Airlines, Donmuang Airport

บทนำ

ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง (ชื่อเดิมคือ ท่าอากาศยานกรุงเทพ) หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า สนามบินดอนเมือง ตั้งอยู่บนถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง 24 กิโลเมตร ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร เป็นจุดศูนย์กลางทางการบินในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สามารถเชื่อมโยงการคมนาคมทางอากาศไปยังจุดต่าง ๆ ของโลกได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการบินภายในภูมิภาคเอเชียด้วยกัน หรือระหว่างทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา ทวีปออสเตรเลีย ซึ่งสามารถใช้เป็นจุดแวะลงและเชื่อมต่อในการเดินทางของผู้โดยสารตลอดจนพัสดุไปรษณียภัณฑ์ไปยังจุดอื่น ๆ ได้อย่างดี เปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2457 โดยปิดตัวลงวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2549 วันเดียวกับที่ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเปิดใช้งาน โดยสนามบินดอนเมืองถูกเปลี่ยนเป็นสถานที่ซ่อมเครื่องบินฝึกบิน และสำหรับจอดเครื่องบินส่วนตัวของบุคคลสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ท่าอากาศยานดอนเมืองได้กลับมาให้บริการเที่ยวบินแบบประจำ (Scheduled flight) เที่ยวบินในประเทศอีกครั้งโดยมีสายการบินไทย นกแอร์ วันทูโก และพีบีแอร์ มาเปิดให้บริการในลำดับแรก (ท่าอากาศยานดอนเมือง : <https://th.wikipedia.org>) หลังจากพบปัญหาหลายอย่างที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ท่าอากาศยานดอนเมืองได้กลับมาเปิดให้บริการในฐานะสนามบินนานาชาติแห่งที่สองอีกครั้ง เนื่องด้วยนโยบายรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรต้องการลดความแออัดของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิลง ปัจจุบัน ท่าอากาศยานดอนเมืองรับเที่ยวบิน จาก ประเทศจีน ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศพม่า ประเทศเวียดนาม ประเทศไต้หวัน ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศอินเดีย ประเทศมัลดีฟส์

ฮ่องกง และ มาเก๊า ส่วนเที่ยวบินภายในประเทศ สำหรับท่าอากาศยานดอนเมืองมีเที่ยวบินภายในประเทศบริการบินไปกลับจาก ท่าอากาศยานแพร่ ท่าอากาศยานตรัง ท่าอากาศยานร้อยเอ็ด ท่าอากาศยานระนอง ท่าอากาศยานนครศรีธรรมราช ท่าอากาศยานนครพนม ท่าอากาศยานสกลนคร และท่าอากาศยานบุรีรัมย์ ซึ่งท่าอากาศยานสุวรรณภูมิไม่มีบริการใน 8 จังหวัด

ดังกล่าว ใน 8 จังหวัดดังกล่าวมีเที่ยวบินให้บริการที่ท่าอากาศยานดอนเมืองเท่านั้น ทำให้ปัจจุบันหลังจากกลับมาให้บริการในฐานะสนามบินนานาชาติ ได้มีจำนวนผู้ใช้บริการและจำนวนเที่ยวบินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี (บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัดมหาชน : <https://www.airportthai.co.th>) ดังตาราง

ปี (พ.ศ.)	ผู้ใช้บริการ (คน)	จำนวนเที่ยวบิน
2551	5,043,235	-
2552	2,466,997	-
2553	2,999,867	34,261
2554	3,424,900	-
2555	5,983,141	-
2556	16,479,227	144,108
2557	21,546,568	172,681
2558	30,304,183	224,074
2559	35,203,757	244,296

ที่มา: บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

จากข้อมูลของบริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัดพบว่าจำนวนผู้โดยสารที่สนามบินดอนเมืองสามารถรองรับได้คือ 16,000,000 คนต่อปี แต่จากข้อมูลผู้ใช้บริการพบว่าปี 2559 มีผู้โดยสารใช้บริการถึง 35,203,757 คน จึงทำให้ความหนาแน่นของผู้โดยสารที่มาใช้บริการมีมากกว่าที่สนามบินรองรับได้ ทำให้เกิดปัญหาการรอรับบริการเป็นเวลานาน ณ จุดเช็คอิน มีจำนวนผู้โดยสารสะสมในแถวคอยเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าหรือผู้รับบริการ ผู้วิจัยจึงได้จำลองระบบการให้บริการบริเวณเช็คอินเคาน์เตอร์ภายใต้ทฤษฎีแถวคอย (Queuing Theory) เพื่อมาวิเคราะห์หาจำนวนหน่วยให้บริการที่เหมาะสมและเพียงพอกับอัตราการเข้ามาใช้บริการของลูกค้า ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อการให้บริการทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดระบบการให้บริการที่ลดต้นทุนในการลงทุนของสายการบินนั้น ๆ โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้เลือกสายการบินนกสกู๊ต ซึ่งให้บริการที่สนามบินดอนเมือง ในขณะที่มีลูกค้าเข้ามาใช้บริการ ณ จุดเช็คอิน เป็นเวลา 7 วัน จำนวน 300 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบแถวคอยการรอรับบริการของผู้โดยสารที่เคาน์เตอร์เช็คอิน สายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง

2. เพื่อนำเสนอแบบจำลองระบบแถวคอยของการรอรับบริการของผู้โดยสารที่เคาน์เตอร์เช็คอินสายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง

3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบจำลองระบบแถวคอยของการรอรับบริการของผู้โดยสารที่เคาน์เตอร์เช็คอินสายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง

สามารถนำวิธีการแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพต่อการเช็คอินในสายการบินนกสกู๊ต

สามารถนำวิธีการแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้กับสายการบินอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงได้

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แยกเป็น 4 ประเด็น คือ ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตเนื้อหา ขอบเขตด้านระยะเวลา และ ขอบเขตสถานที่

- ด้านประชากร ได้แก่ ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการสายการบินนกสกู๊ตในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2560

- ด้านเนื้อหา ได้แก่ ระบบแถวคอย 4 แบบ คือ ระบบหนึ่งช่องบริการหนึ่งแถวคอย, ระบบหนึ่งช่องให้บริการหลายแถวคอย, ระบบหลายช่องให้บริการหนึ่งแถวคอย, ระบบหลายช่องให้บริการหลายแถวคอย

- ด้านระยะเวลา ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 7 วัน แต่ละวันเก็บข้อมูลรอบละ 5 นาที โดยมีรายละเอียดเที่ยวบิน ดังนี้

จันทร์ : 14.00-14.30, 21.00-21.30, 23.45-00.15, 00.45-01.15, 04.00-04.30 รวม 5 เที่ยวบิน

อังคาร : 11.30-12.00, 14.00-14.30, 19.30-20.00, 22.45-23.15, 00.45-01.15 รวม 5 เทียบวัน

พุธ : 14.00-14.30, 15.30-16.00, 21.00-21.30, 23.45-00.15, 00.45-01.15, 02.15-02.45, 02.30-03.00 รวม 7 เทียบวัน

พฤหัสบดี : 11.30-12.00, 14.00-14.30, 19.30-20.00, 23.45-00.15, 00.45-01.15, 02.30-03.00, 04.00-04.30 รวม 7 เทียบวัน

ศุกร์ : 11.30-12.00, 14.00-14.30, 15.30-16.00, 21.00-21.30, 22.45-23.15, 23.45-00.15, 00.45-01.15 รวม 7 เทียบวัน

เสาร์ : 11.30-12.00, 14.00-14.30, 19.30-20.00, 23.45-00.15, 00.45-01.15, 04.00-04.30 รวม 6 เทียบวัน

อาทิตย์ : 11.30-12.00, 14.00-14.30, 15.30-16.00, 19.30-20.00, 22.45-23.15, 23.45-00.15, 00.45-01.15, 02.15-02.45 รวม 8 เทียบวัน

- ด้านสถานที่ สายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง

ทบทวนแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง แบบจำลองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบแถวคอยของผู้ใช้บริการเช็คอินกรณีศึกษา สายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

Pattaraarchachai (2004) ได้นำทฤษฎีแถวคอยมาประยุกต์ใช้กับธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารกสิกรไทย ธนาคารละ 8 สาขา เพื่อหาจำนวนหน่วยให้บริการที่เหมาะสม

ที่สุด ซึ่งภายหลังจากการจำลองระบบและประเมินประสิทธิภาพจากค่าสถิติที่ได้พบว่า ธนาคารทุกแห่งสามารถจัดหน่วยให้บริการที่เหมาะสมแล้ว ยกเว้นธนาคารกสิกรไทยบางสาขาที่ค่อนข้างมีลูกค้าแออัด ทำให้ต้องใช้เวลานาน และ มีบางสาขาที่สามารถลดหน่วยบริการได้อีก เช่น ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาสยามสแควร์ โดยภายหลังจากปรับจำนวนหน่วยให้บริการแล้ว พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากขึ้นจากเดิม

Chaiyarit (2006) ได้ศึกษาระบบการให้บริการของพนักงานประจำเคาน์เตอร์ชำระเงินของร้าน 7-ELEVEN สาขาซอยบาตาลเปิดให้บริการ 2 เคาน์เตอร์โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 6 พฤศจิกายน ถึง 1 ธันวาคม 2549 เวลา 17.00 – 20.00 น. จำนวนทั้งสิ้น 20 วัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า รูปแบบการเข้ามาใช้บริการในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ไม่แตกต่างกัน มีการแจกแจงแบบปัวส์ซอง ด้วยอัตราการเข้ามาเฉลี่ย 1.98 คนต่อนาที และรูปแบบการให้บริการ มีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โปเนนเชียล ด้วยเวลาเฉลี่ย 0.88 นาทีต่อคน ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบถ้อยคอย $M / M / 2 : FCFS / \infty / \infty$ จำนวนลูกค้าเฉลี่ยในแถวคอย เท่ากับ 5.36 คนต่อนาที เวลาเฉลี่ยที่ลูกค้าใช้ในระบบ 3.59 นาทีต่อคน ความน่าจะเป็นที่ลูกค้าต้องรอ เท่ากับ 0.811 และความน่าจะเป็นที่ลูกค้าจะได้รับการบริการ เท่ากับ 0.189

Khunmee (2007) ได้ศึกษาระบบแถวคอยหัวจ่ายน้ำมันรถจักรยานยนต์ (เบนซิน 91) กรณีศึกษา ปิมน้ำมัน ปตท. สาขามหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยแยกพิจารณาเป็น 2 ระบบ แต่ละระบบมีพนักงานให้บริการ 1 คน จากการวิเคราะห์การแจกแจงของข้อมูลด้วยตัวสถิติทดสอบไคสแควร์

จำนวนผู้เข้ามารับบริการมีการแจกแจงแบบปัวส์ซอง ด้วยอัตราการเข้ามาเฉลี่ยของระบบที่ 1 $\lambda = 1.457$ คนต่อนาที ระบบที่ 2 $\lambda = 1.139$ คนต่อนาที และเวลาให้บริการของพนักงานมีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โปเนนเชียล ระบบที่ 1 $\mu = 1.62$ คนต่อนาที และระบบที่ 2 $\mu = 1.58$ คนต่อนาที ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบแถวคอย $M / M / 1 : FCFS / \infty / \infty$ เวลาเฉลี่ยที่ลูกค้ารอคอยในแถวคอยระบบที่ 1 และ 2 เท่ากับ 5.56 และ 6.39 นาทีต่อคน เวลาเฉลี่ยที่ลูกค้าพึงพอใจในการรอรับบริการเท่ากับ 3.39 นาทีต่อคน เมื่อทำการเพิ่มพนักงานเป็นระบบละ 2 คน ทำให้เวลารอคอยเฉลี่ยของระบบที่ 1 และ 2 ลดลงเท่ากับ 0.156 และ 0.213 นาทีต่อคน และไม่เกินเวลารอคอยเฉลี่ยที่ลูกค้าพึงพอใจ

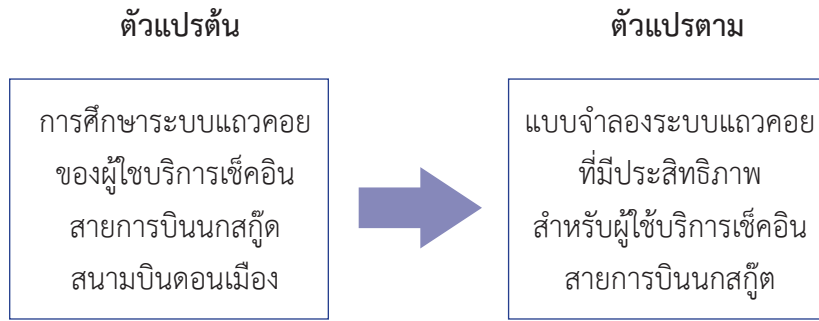
Phonsuwat (2008) ได้ศึกษาลักษณะการสมัครเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคล วิทยาเขตพระนครเหนือ โดยเก็บข้อมูลการสมัครทุก ๆ 10 นาที ในแต่ละช่วงเวลา ช่วงเวลาละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 09.00 – 16.00 น. รวม 6 ช่วงเวลา จำนวน 6 วัน พบว่า จำนวนนักศึกษาที่มาสมัครทุกช่วงเวลามีการแจกแจงแบบปัวส์ซอง โดยช่วงเวลาที่ 2 มีอัตราการเข้ามาสมัครมากที่สุดคือ 1.29 คนต่อนาที และช่วงเวลาที่ 6 มีอัตราการเข้ามาสมัครน้อยที่สุดคือ 0.06 คนต่อนาที นอกจากนี้ยังได้ศึกษาลักษณะการให้บริการของเจ้าหน้าที่รับสมัคร

พบว่าอัตราการให้บริการทุกจุด มีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โปเนนเชียล โดยที่อัตราในการกรอกข้อมูลของนักศึกษาลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ณ จุดให้บริการที่ 2 มีค่าสูงสุดคือ 0.67 นาทีต่อคน หรือ 1.49 คนต่อนาที และเมื่อศึกษาเวลารอคอยของผู้มารับบริการ จุดบริการที่ 1 เวลารอคอยของผู้มารับบริการในระบบ โดยเฉลี่ยมีค่ามากที่สุดคือ 1.92 นาทีต่อคน และเช่นเดียวกัน จุดบริการที่ 1 เวลารอคอยของผู้มารับบริการในแถวโดยเฉลี่ยมากที่สุดคือ 1.37 นาทีต่อคน และจุดบริการที่ 1, 2, และ 3 ในช่วงเวลาที่ 6 ความน่าจะเป็นที่จะไม่มีผู้มารับบริการในระบบมีค่ามาก คือ 0.97, 0.95 และ 0.98 ตามลำดับ

จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นว่าสอดคล้องกับงานที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา กล่าวคือ มีการนำทฤษฎีแถวคอยมาใช้เพื่อทราบสภาพการทำงานของระบบการให้บริการเช็คอินของสายการบินนกสกาย ณ สนามบินดอนเมืองในปัจจุบัน เช่น รูปแบบการแจกแจง อัตราเฉลี่ยของการเข้ารับบริการ และมีตัวแบบแถวคอยสอดคล้องแบบ $M / M / 4 : FCFS / \infty / \infty$

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ศึกษาการวิเคราะห์ระบบแถวคอยของผู้ใช้บริการเช็คอิน กรณีศึกษาสายการบินนกสกาย ณ สนามบินดอนเมือง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเพื่อนำทฤษฎีแถวคอยมาประยุกต์ใช้ที่เช็คอินเคาน์เตอร์สายการบินนกสกู๊ต สนามบินดอนเมือง โดยทำจดหมายขออนุญาตเข้าพื้นที่สนามบินถึงบริษัทท่าอากาศยานไทยจำกัด และ จดหมายขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงสายการบินนกสกู๊ต โดยมีวิธีการดำเนินงานและใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. บันทึกจำนวนผู้โดยสารที่เข้ามาใช้บริการสายการบินนกสกู๊ตที่จุดเช็คอินอย่างต่อเนื่องในช่วงเดือนธันวาคมเนื่องจากเป็นเดือนที่มีการเดินทางเป็นจำนวนมาก โดยเก็บข้อมูล 7 วัน เพื่อให้ครบทุกเส้นทางที่ให้บริการรวมทั้งสิ้น 300 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และเวลาที่พนักงานให้บริการได้ เพื่อหาอัตราและรูปแบบการแจกแจงของการเข้ามาใช้บริการและเวลาให้บริการ

2. สร้างแบบจำลองการทำงานของระบบที่มีจำนวนหน่วยให้บริการตั้งแต่ 1 หน่วย จนถึงหน่วยให้บริการสูงสุดที่ศึกษา คือ 4 หน่วย

ด้วยโปรแกรมภาษา Visual Basic ภายใต้ข้อสมมุติ ดังนี้

2.1 การให้บริการหรือการปฏิบัติงานในหน่วยให้บริการถือว่าไม่มีข้อผิดพลาด จึงเป็นการทำงานที่ไม่มีการย้อนกลับไปทำงานใหม่และผู้ที่เข้ามาในระบบต้องเข้ารับบริการทุกคน

2.2 อัตราการเข้ามาของลูกค้า และเวลาระหว่างการเข้ามา มีการแจกแจงตามระบบงานจริง

2.3 เวลาเริ่มต้นของระบบเป็นวินาทีที่ศูนย์ โดยกำหนดให้เริ่มต้นไม่มีผู้รับบริการอยู่ในระบบ

3. จำลองแบบที่สร้างขึ้นอย่างอิสระกัน 100 ครั้ง ในแต่ละครั้งคำนวณค่าสถิติที่ใช้วัดประสิทธิภาพของระบบได้แก่

3.1 เวลาารับบริการเฉลี่ยของลูกค้าในหน่วยบริการที่ i ($i = 1, 2, 3, 4$)

3.2 จำนวนผู้รอรับบริการเฉลี่ยในแถวคอยที่รอรับบริการอยู่ในหน่วยบริการที่ i ($i=1, 2, 3, 4$)

3.3 สัดส่วนเวลาว่างเฉลี่ยของผู้ให้บริการ

ถ้าให้ค่าเฉลี่ยของค่าวัดประสิทธิภาพของระบบแทนด้วย μ ดังนั้นหากจำลองระบบอย่างอิสระกัน n ครั้ง (ในที่นี้ $n = 100$) โดยใช้ขนาดตัวอย่าง 300 รายการ จะได้ เป็นข้อมูลหรือผลจากการจำลอง ระบบ ซึ่งสามารถตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติด้วยวิธี Normal Probability Plot หรือวิธีโคโมโกรอฟ-สเมอร์นอฟ ถ้าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติหรือใกล้เคียงแบบปกติ จะหาช่วงความเชื่อมั่น (Confidence Interval) $(1 - \alpha)$ 100% ของค่า μ ได้จาก

$$\bar{X} \pm Z_{\frac{\alpha}{2}} \frac{S}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ

$$\frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$$

และ S เป็นค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ประมาณจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร มีค่าเท่ากับ

$$\sqrt{\sum_{i=1}^n \frac{(X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

ส่วน $Z_{\frac{\alpha}{2}}$ เป็นค่าของตัวแปรสุ่มปกติมาตรฐานที่มีพื้นที่หางด้านขวาเป็น $\frac{\alpha}{2}$

ถ้าข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ จะแปลงข้อมูลให้มีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติ โดยการแปลง ลอการิทึม (Logarithm) แล้วหาช่วงความเชื่อมั่น $(1 - \alpha)$ ร้อยละ 100 ของค่า μ ได้จาก

$$\exp \left(y_i - Z_{\frac{\alpha}{2}} \frac{S_i}{\sqrt{n}} \right)$$

$$\text{และ } \exp \left(y_i + Z_{\frac{\alpha}{2}} \frac{S_i}{\sqrt{n}} \right)$$

โดยที่ y_i มีค่าเท่ากับ $\ln(X_i)$

4. ประเมินประสิทธิภาพของระบบจากค่าสถิติและค่าประมาณที่ได้ พร้อมทั้งเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบจากการทดสอบ t (t-test)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้โดยสารทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการเช็คอินที่เคาน์เตอร์เช็คอินของสายการบินนกสกู๊ต ณ สนามบินดอนเมือง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่ใช้บริการที่แน่นอน จึงคำนวณหาขนาดตัวอย่างสำหรับการศึกษาจากสูตรการหาขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบประชากรทั้งหมด (Zikmund, 2003) กำหนดสัดส่วนประชากร 0.2 กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% สูตรในการคำนวณประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่

$$n = \frac{P(1-P) Z^2}{E^2}$$

โดยที่ n = จำนวนขนาดตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

p = สัดส่วนประชากร

Z = ค่าสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น โดยกำหนดให้เท่ากับ 95% ดังนั้นค่ามาตรฐานของระดับความเชื่อมั่นที่ 95% คือ 1.96

E = ค่าความคลาดเคลื่อน

แทนค่าสูตรได้ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{0.2 (1-0.2) (1.96)^2}{0.05^2} \\ &= \frac{(0.2 \times 0.8 \times 3.84)}{0.0025} \\ &= 246 \text{ คน} \end{aligned}$$

ผู้วิจัยได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 คน เพื่อให้ไม่ต่ำกว่าค่าที่คำนวณได้ โดยใช้วิธีการเก็บตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยแบ่งเป็น 7 กลุ่ม ตามวันทำการ จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างลูกค้าแต่ละกลุ่ม โดยเริ่มทำการเก็บข้อมูลในเวลาที่มีเที่ยวบิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกจำนวนผู้เข้ามาใช้บริการ
ทุก ๆ 5 นาที

2. แบบบันทึกเวลาให้บริการของ
เจ้าหน้าที่

3. นาฬิกาจับเวลาจำนวน 2 เครื่อง

4. เครื่องนับจำนวนจำนวน 2 เครื่อง

การรวบรวมข้อมูล

1. ทำจดหมายขออนุญาตเข้าพื้นที่
สนามบินถึงบริษัทท่าอากาศยานไทยจำกัด และ
จดหมายขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงสายการบิน
นกสกู๊ต

2. จัดเตรียมเอกสารบันทึกข้อมูล

3. ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลผู้โดยสาร
ที่เข้ามาใช้บริการเช็คอินที่เคาน์เตอร์เช็คอิน
ของสายการบินนกสกู๊ต ณ สนามบินดอนเมือง
โดยเริ่มทำการเก็บข้อมูลในเวลาที่มีเที่ยวบิน

โดยบันทึกจำนวนผู้เข้ามาใช้บริการทุก ๆ

5 นาที ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแบบบันทึกจำนวนคนที่เข้ามาใช้บริการเช็คอินที่เคาน์เตอร์สายการบินนกสกู๊ต
สนามบินดอนเมือง

ช่วงเวลา	จำนวนคนที่เข้ามาใช้บริการ / 5 นาที (คน)
08.30 – 08.35	3
08.35 – 08.40	2
.	.
.	.
.	.
.	.
.	.

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาอัตราการเข้ามารับบริการ โดยการสร้างแบบจำลองการทำงานของระบบที่มีจำนวนหน่วยให้บริการตั้งแต่ 1 หน่วย จนถึงหน่วยให้บริการสูงสุดที่ศึกษา คือ 4 หน่วย ด้วยโปรแกรม ภาษา Visual Basic

2. ทดสอบการแจกแจงการเข้ามาของผู้มารับบริการโดยใช้สถิติทดสอบ ได้แก่

2.1 เวลาารับบริการเฉลี่ยของลูกค้าในหน่วยบริการที่ i ($i = 1, 2, 3, 4$)

2.2 จำนวนผู้มารับบริการเฉลี่ยในแถวคอย ที่รอรับบริการอยู่ในหน่วยบริการที่ i ($i = 1, 2, 3, 4$)

2.3 สัดส่วนเวลาว่างเฉลี่ยของผู้ให้บริการ ถ้าให้ค่าเฉลี่ยของค่าวัดประสิทธิภาพของระบบแทนด้วย μ ดังนั้นหากจำลองระบบอย่างอิสระกัน n ครั้ง (ในที่นี้ $n = 100$) โดยใช้ขนาดตัวอย่าง 300 รายการ จะได้ เป็นข้อมูลหรือผลจากการจำลอง ระบบ ซึ่งสามารถตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติด้วยวิธี Normal Probability Plot หรือวิธีโคโมโกรอฟ-สเมอร์นอฟ ถ้าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติหรือใกล้เคียงแบบปกติ จะหาช่วงความเชื่อมั่น (Confidence Interval) $(1 - \alpha)$ 100% ของค่า μ ได้จาก

$$\bar{X} \pm Z \frac{s}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ

$$\frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$$

และ S เป็นค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ประมาณจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรมีค่าเท่ากับ

$$\sqrt{\sum_{i=1}^n \frac{(X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

ส่วน $Z \frac{\alpha}{2}$ เป็นค่าของตัวแปรสุ่มปกติมาตรฐานที่มีพื้นที่หางด้านขวาเป็น $\frac{\alpha}{2}$

ถ้าข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ จะแปลงข้อมูลให้มีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติ โดยการแปลงลอการิทึม (Logarithm) แล้วหาช่วงความเชื่อมั่น $(1 - \alpha)$ ร้อยละ 100 ของค่า μ ได้จาก

$$\exp \left(y_i - Z \frac{\alpha}{2} \frac{S_i}{\sqrt{n}} \right)$$

$$\text{และ } \exp \left(y_i + Z \frac{\alpha}{2} \frac{S_i}{\sqrt{n}} \right)$$

โดยที่ y_i มีค่าเท่ากับ $\ln(X_i)$

3. คำนวณหาอัตราการให้บริการเฉลี่ยของผู้ให้บริการ

4. เลือกตัวแบบแถวคอยที่เหมาะสมกับรูปแบบการเข้ามารับบริการจากหน่วยให้บริการเป็นตัวแบบแถวคอยการเข้ามารับบริการ

5. คำนวณหาจำนวนผู้มารับบริการเฉลี่ยในแถวคอย จำนวนผู้มารับบริการเฉลี่ยในระบบเวลาเฉลี่ยที่ผู้มารับบริการรอคอยในแถวคอย และเวลาที่ผู้มารับบริการรอในระบบ

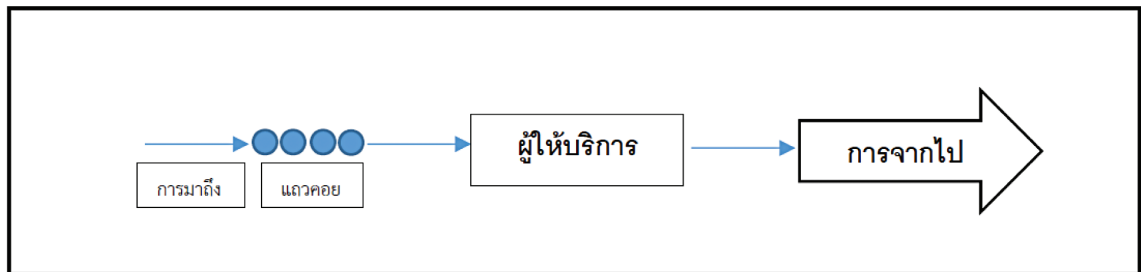
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

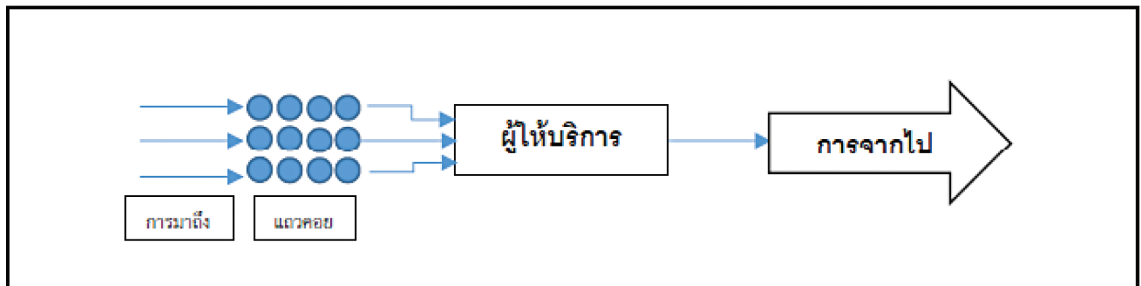
การวิจัยเรื่อง แบบจำลองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบแถวคอยของผู้ใช้บริการเข้คณิกรณศึกษาสายการบินนกสก็๊ต สนามบินดอนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบแถวคอยและเพื่อนำเสนอแบบจำลองระบบแถวคอย อีกทั้งยังตรวจสอบประสิทธิภาพของการรอมรับบริการของผู้โดยสารที่เคาน์เตอร์

ใช้คอนสายการบินนกสก็๊ต สนามบินดอนเมือง โดยนำทฤษฎีแถวคอยมาใช้ในการวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ที่แสดงสภาพการทำงานของสายการบินในระบบปัจจุบัน ดังนี้

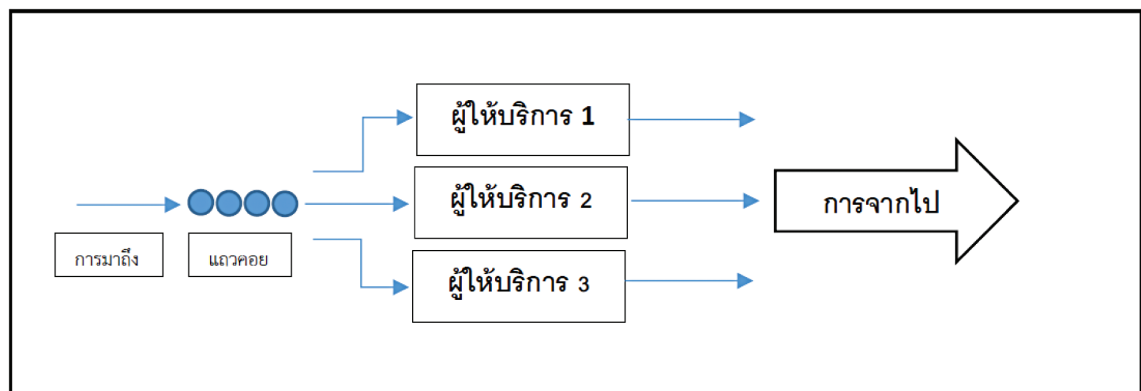
ในการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอระบบแถวคอยของการรอรับบริการของผู้โดยสารที่เคาน์เตอร์ใช้คอนสายการบินนกสก็๊ต 4 รูปแบบ ดังภาพต่อไปนี้

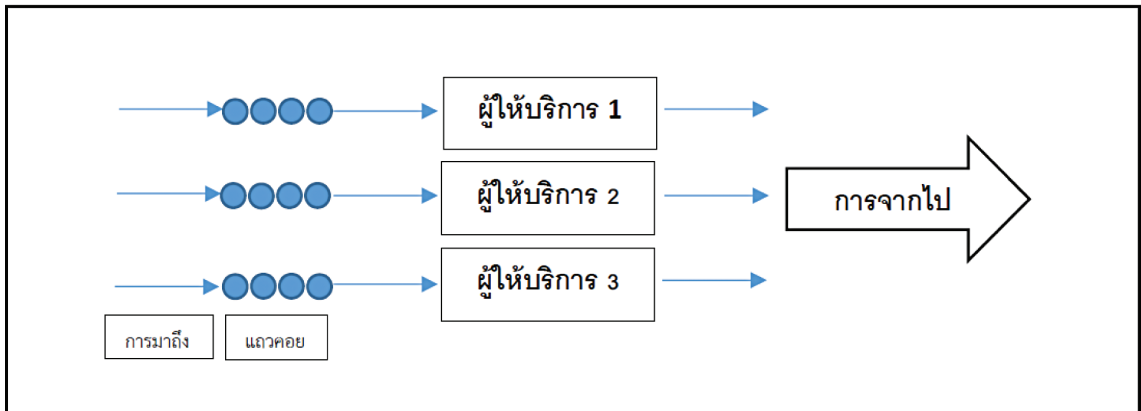
ภาพที่ 1 ระบบหนึ่งช่องให้บริการหนึ่งแถวคอย

ภาพที่ 2 ระบบหนึ่งช่องให้บริการหลายแถวคอย

ภาพที่ 3 ระบบหลายช่องให้บริการหนึ่งแถวคอย

ภาพที่ 4 ระบบหลายช่องให้บริการหลายแถวคอย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
จากระบบในปัจจุบัน

ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์ คือ จำนวนลูกค้า
ที่เข้ามาใช้บริการต่อ 5 นาที ซึ่งดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลดังนี้

จันทร์ : 14.00-14.30, 21.00-21.30,
23.45-00.15, 00.45-01.15, 04.00-04.30
รวม 5 เที่ยวบิน

อังคาร : 11.30-12.00, 14.00-14.30,
19.30-20.00, 22.45-23.15, 00.45-01.15
รวม 5 เที่ยวบิน

พุธ : 14.00-14.30, 15.30-16.00, 21.00-
21.30, 23.45-00.15, 00.45-01.15, 02.15-02.45,
02.30-03.00 รวม 7 เที่ยวบิน

พฤหัสบดี : 11.30-12.00, 14.00-14.30,

19.30-20.00, 23.45-00.15, 00.45-01.15,
02.30-03.00, 04.00-04.30 รวม 7 เที่ยวบิน

ศุกร์ : 11.30-12.00, 14.00-14.30,

15.30-16.00, 21.00-21.30, 22.45-23.15,
23.45-00.15, 00.45-01.15 รวม 7 เที่ยวบิน

เสาร์ : 11.30-12.00, 14.00-14.30,

19.30-20.00, 23.45-00.15, 00.45-01.15,
04.00-04.30 รวม 6 เที่ยวบิน

อาทิตย์ : 11.30-12.00, 14.00-14.30,

15.30-16.00, 19.30-20.00, 22.45-23.15,
23.45-00.15, 00.45-01.15 , 02.15-02.45

รวม 8 เที่ยวบิน

โดยเก็บข้อมูลทุกเที่ยวบิน เป็นเวลา 7 วัน
ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากระบบในปัจจุบัน

รายการ	ผลการวิเคราะห์
การเข้ามารับบริการของ ผู้มารับบริการ	โดยเทคนิคการทดสอบความกลมกลืนกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าการเข้ามารับบริการมีการแจกแจงแบบปัวส์ซองด้วยอัตราการเข้ามารับบริการเฉลี่ย 0.719 คน/5 นาที
สรุปผลการวิเคราะห์สภาพการทำงานระบบปัจจุบันโดยใช้ทฤษฎีแถวคอย	ต่าง ๆ ที่แสดงสภาพการทำงานในระบบปัจจุบันสรุปได้ดังตารางที่ 3
การวิเคราะห์การทำงานปัจจุบันได้เลือกใช้ตัวแบบแถวคอย แบบที่ 1, แบบที่ 2, แบบที่ 3 และแบบที่ 4 ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบค่าสถิติ	สรุปผลการวิเคราะห์เมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้มารับบริการรอในแถวคอยดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 สรุปค่าสถิติแสดงสภาพการทำงานระบบปัจจุบัน โดยใช้ตัวแบบแถวคอย

ค่าสถิติ	ผลการวิเคราะห์
จำนวนผู้มารับบริการเฉลี่ยในระบบแบบที่ 1	2.88 คน/ 5 นาที
จำนวนผู้มารับบริการเฉลี่ยในแถวคอยแบบที่ 2	3.72 คน/ 5 นาที
จำนวนผู้มารับบริการเฉลี่ยในแถวคอยแบบที่ 3	3.88 คน/ 5 นาที
จำนวนผู้มารับบริการเฉลี่ยในแถวคอยแบบที่ 4	3.90 คน/ 5 นาที

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยของผู้มารับบริการ

ค่าสถิติ	ผลการวิเคราะห์			
	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3	แบบที่ 4
ระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้มารับบริการรอในแถวคอย	2.88คน/5นาที	3.72คน/5นาที	3.88คน/5นาที	3.90คน/5นาที

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบแถวคอยการรอรับบริการของผู้โดยสารเคาน์เตอร์เช็คอิน สายการบินนกสกาย สนามบินดอนเมือง พบว่าปัจจุบันสายการบินจะให้บริการเช็คอินโดยใช้ระบบแถวคอยหลัก 4 ระบบ คือระบบหนึ่งช่องให้บริการหนึ่งแถวคอย ระบบหนึ่งช่องให้บริการหลายแถวคอย ระบบหลายช่องให้บริการหนึ่งแถวคอย และระบบหลายช่องให้บริการหลายแถวคอย โดยจากการเก็บข้อมูลและสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่สายการบินจะจัดให้บริการในระบบหลายช่องให้บริการหนึ่งแถวคอย และปรับเปลี่ยนเป็นระบบอื่นบ้างสลับกันไป แต่ผู้โดยสารจะไม่สามารถเลือกได้ด้วยตนเอง จะต้องเข้ารับบริการตามที่สายการบินจัดการให้บริการในแต่ละเที่ยวบินเท่านั้น ทั้งนี้ลูกค้าสามารถเปลี่ยนหน่วยให้บริการได้เมื่อเห็นว่าหน่วยให้บริการใดมีจำนวนลูกค้ารอแถวเช็คอินน้อย ซึ่งในบางครั้งการเลือกใช้ระบบแถวคอยอาจไม่เหมาะสมกับเที่ยวบินบางประเภท เช่น เที่ยวบินที่เดินทางในเวลาที่มีผู้ใช้บริการนิยม เช่น คีนวันศุกร์, เส้นทางเป็นที่นิยม หรือเที่ยวบินที่ให้บริการในช่วงเทศกาลวันหยุดต่อเนื่อง โดยหากสายการบินจัดระบบแถวคอยที่ไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดการรอใช้บริการเป็นระยะเวลานาน มีการสะสมของจำนวนลูกค้าที่ยืนรอรับบริการเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะส่งผลเสียทั้งกับตัวลูกค้าและสายการบินเอง

2. นำเสนอแบบจำลองระบบแถวคอยของการรอรับบริการของผู้โดยสารที่เคาน์เตอร์เช็คอินตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบจำลองระบบแถวคอยของการรอรับบริการของผู้โดยสารที่เคาน์เตอร์เช็คอินสายการบินนกสกาย ในการวิจัย

ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบจำลองทั้ง 4 ระบบที่สายการบินใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาภาระการลงทุนที่อาจเกิดขึ้นกับสายการบิน และยังเป็นระบบแถวคอยที่ใช้เป็นประจำสายการบินและผู้ใช้บริการมีความคุ้นชิน โดยผู้วิจัยได้สันนิษฐานจากการสังเกตการณ์ว่าหากมีการเพิ่มจำนวนผู้ให้บริการจะสามารถส่งผลให้แถวคอยของผู้รับบริการสั้นลงและลดระยะเวลาการรอของผู้รับบริการให้น้อยลงได้

3. ตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบจำลองระบบแถวคอยของการรอรับบริการของผู้โดยสารที่เคาน์เตอร์เช็คอินสายการบินนกสกาย จากผลสรุปการเก็บข้อมูลจะเห็นว่าระยะเวลารอคอยเฉลี่ยของผู้มารับบริการในแถวคอยแบบที่ 4 คือ ระบบหลายช่องให้บริการหลายแถวคอยสามารถให้บริการลูกค้าที่เข้ามาเช็คอินที่เคาน์เตอร์สายการบินนกสกาย ณ สนามบินดอนเมืองได้มากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 คน ต่อ 5 นาที ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และหากเปรียบเทียบทั้ง 4 ระบบจะพบว่าการให้บริการแบบที่ 1 คือระบบหนึ่งช่องให้บริการหนึ่งแถวคอย ใช้ระยะเวลามากที่สุดในการให้บริการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 คน ต่อ 5 นาที ซึ่งตรงกับข้อสันนิษฐานของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีแถวคอยในด้านสถานบริการ (Tuwanut, 2016) ที่ว่าการจัดการทางด้านสถานบริการเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจะมีผลกระทบต่อารรอคอยของลูกค้าโดยตรง การจัดรูปแบบของแถวคอยให้เหมาะสม อาจขึ้นกับสถานที่ให้บริการ ประเภทของลูกค้า ระยะเวลาในการให้บริการลูกค้า หรือแม้กระทั่งรูปแบบแถวคอย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้พบว่า จากรูปแบบแถวคอยทั้ง 4 ระบบนั้น การเพิ่มหน่วยให้บริการ

และเพิ่มหน่วยแถวคอยจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของลูกค้า โดยสามารถลดระยะเวลาการรอคอยได้ การให้บริการโดยรวมมีความรวดเร็วขึ้น ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อการให้บริการ และยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ Kamolsuk (2011) พบว่าหากต้องการให้มีลูกค้ารออยู่ในแถวน้อยกว่า จะต้องเพิ่มหน่วยให้บริการมากขึ้น โดยระบบที่มีผู้ให้บริการมากกว่าจะใช้เวลาในการรอรับบริการน้อยกว่าโดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ พบว่าระหว่างระบบที่ 1 กับ ระบบที่ 4 มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มหน่วยให้บริการนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่าการใช้แถวคอยในแบบที่ 4 คือระบบหลายช่องให้บริการหลายแถวคอยจะใช้เวลาการให้บริการต่อคนน้อยที่สุด ดังนั้นหากสายการบินสามารถปรับรูปแบบแถวคอยให้เป็นไปในลักษณะดังกล่าวได้ จะส่งผลทำให้การรอเข้ารับบริการของผู้โดยสารเป็นไปอย่างรวดเร็วมากกว่าระบบแถวคอยแบบอื่น ผู้โดยสารเกิดความพึงพอใจเมื่อเข้าใช้บริการ เช็คอินกับสายการบินและสามารถสร้างความ

ได้เปรียบในการให้บริการเมื่อเปรียบเทียบกับสายการบินอื่น ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าในการลงทุนด้วย ซึ่งแต่ละเที่ยวบินแต่ละเส้นทางหรือเวลาที่ให้บริการในเที่ยวบินนั้น ๆ อาจส่งผลให้มีผู้ใช้บริการมากน้อยแตกต่างกันไป สายการบินจึงต้องนำมาพิจารณาประกอบเพื่อจัดการให้บริการให้แก่ลูกค้าได้อย่างเหมาะสมต่อไป นอกจากนั้นในการคัดเลือกพนักงานผู้ให้บริการที่จุดเช็คอินสายการบินควรเลือกพนักงานที่มีประสบการณ์และความชำนาญใกล้เคียงกัน เพื่อให้การบริการมีความรวดเร็วและใช้ระยะเวลาไม่แตกต่างกันมาก หากมีการทำการวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการสร้างแบบสอบถามด้านความพึงพอใจและเก็บข้อมูลจากผู้โดยสารด้วย เพื่อนำมาเปรียบเทียบว่า ระยะเวลาที่ผู้โดยสารพึงพอใจในการรอเข้ารับบริการอยู่ที่เวลาเท่าใด จากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่สายการบินสามารถทำได้ว่าอยู่เท่าระดับที่ลูกค้าพึงพอใจหรือไม่ เพื่อสามารถนำมาปรับการให้บริการได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังควรมีการศึกษาผลกระทบด้านต้นทุน หากสายการบินมีการปรับระบบแถวคอยว่าคุ้มค่าหรือไม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ผู้โดยสารและสายการบินต่อไป

REFERENCES

- Chaiyarit, J. (2006). *The Study of queuing system on the payment point of 7-ELEVEN at Soi Badarn branch.* (Doctoral dissertation). Khon Kaen University, Khon Kaen.
- Kamolsuk, N. (2011). *Queuing System Analysis: The Study of 7-Eleven at Muangthai-Patthara Branch.* Journal of MIS of Naresuan University, 7(1), 36-50. (In Thai)

- Khunmee, W. (2007). **Study of motorcycles fuel nozzle queuing system case study the PPT Petrol Station in Khon Kaen University** (Report Year 2007). Khon Kaen University.
- Pattaraarchachai, W. (2004). **The Study of queuing system for Banking in Thailand** (Report Year 2004). Dhurakij Pundit University.
- Phonsuwat, D. (2008). **Queuing System Analysis: The Study of Student Recruitment of Rajamangala University of Technology Pra Nakhon, North Bangkok Campus** (Report Year 2008). Rajamangala University of Technology Pra Nakhon.
- Tuwanut, P. (2016). **Queuing Theory**. (1). Bangkok: Ookbee.
-

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้า ภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO CHOOSE FREIGHT FORWARDER COMPANY SERVICES WITHIN SUVARNABHUMI AIRPORT

นภัสกร จันทอง* และ ชินโนส วิสิฐนิกิจา

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Napassakorn Janthong* and Chinnaso Visitnitikija

Business Administration, Graduate School Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*E-mail: tonnamamulate@gmail.com

Received: 2021-09-03

Revised: 2022-02-04

Accepted: 2022-02-04

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าในการให้บริการของบริษัทขนส่งสินค้า 2) ศึกษาการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ากับการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้า และ 5) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้า สุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนจากผู้เคยรับบริการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และนำข้อมูลที่รวบรวมได้ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA), Correlation และ Multiple Regression Analysis

ผลการศึกษาพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าและการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ระดับความสัมพันธ์ของการตัดสินใจเลือกใช้บริการมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความเชื่อถือว่าไว้วางใจได้ ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าและด้านราคา

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า การตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้า

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) find out the factors of service quality, price, and brand image of the freight forwarder companies, 2) study the decision to choose the freight forwarding company services within Suvarnabhumi Airport, 3) compare the decision to choose the freight forwarding company services within Suvarnabhumi Airport classified by personal data, 4) investigate the relationship between factors of service quality in terms of price, brand image, and decision to choose the freight forwarding company services within Suvarnabhumi Airport, and 5) study the factors affecting the decision to choose a freight forwarding company services within Suvarnabhumi Airport. The samples consisted of 400 former customers and a questionnaire was used as a study too. Data were processed using percentage, mean, t-test, f-test, one-way ANOVA, correlation, and Multiple regression analysis.

The findings showed that different occupation affected the decision to choose the service provided by freight forwarding companies within Suvarnabhumi Airport. The opinion level towards service quality, price, brand image, and decision to choose the freight forwarding company services within Suvarnabhumi Airport was at a high level. The correlation level of service decision was moderately correlated. The aspects of service quality influenced the decision to choose the freight forwarding company services within Suvarnabhumi Airport at the statistical significance level of 0.05, not including reliability in terms of brand image and price.

Keywords: Factors of Service Quality, Aspects of Price, Elements of Brand Images, Decision to Choose a Freight Forwarding Company

บทนำ

การคมนาคมขนส่งมีความสำคัญต่อประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ถ้าประเทศมีการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพ จะมีส่วนสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศให้สูงขึ้น ปัจจุบัน

ระบบคมนาคมขนส่งของประเทศไทย ยังประสบปัญหาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งภายในสนามบินสุวรรณภูมิซึ่งเป็นท่าอากาศยานหลักของประเทศไทย เป็นที่กระจายสินค้าหลัก หลังจาก

ขนส่งสินค้าหรือพัสดุที่มาจากต่างประเทศหรือแม้กระทั่งในประเทศไทยเองด้วย ทำให้ภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมินั้นมีบริษัทขนส่งสินค้ามากมาย ที่ทำหน้าที่เดินพิธีการศุลกากรสินค้ากระจายสินค้า จนไปถึงการขนส่งสินค้าไปยังผู้รับปลายทางหรือผู้บริโภค (Academic Report on Transportation Development Guidelines transport of the country Report No. 8, 2019)

ผู้ประกอบการด้านขนส่งพัสดุนั้น รายย่อยต้องมีการเร่งสร้างจุดแข็ง เพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาด โดยนำจุดเด่นออกมานำเสนอ เช่น ความรวดเร็วในการขนส่งสินค้าหรือสามารถส่งสินค้าได้สะดวกกว่าเพราะมีจุดรับสินค้าที่ครอบคลุมพื้นที่ รวมถึงความสามารถในการกระจายสินค้าได้อย่างทั่วถึง ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการข้ามชาติที่เข้ามามีส่วนแบ่งในตลาดมากขึ้น ทำให้รูปแบบการให้บริการที่ตอบสนองความรวดเร็วเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าอีกต่อไป และยังมีเพียงไม่กี่บริษัทที่สามารถจัดส่งสินค้าได้ภายในวันเดียวหรือวันถัดไป แต่ถ้าหากพิจารณาถึงอนาคต หากผู้ให้บริการสามารถพัฒนาตนเองจนมีความเร็วในการขนส่งสินค้าได้ไม่ต่างกัน ผู้บริโภคย่อมเรียกหาบริการที่เพิ่มขึ้นหรือความแตกต่างในการรับบริการอย่างแน่นอน โดยผู้ให้บริการขนส่งจำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์ทางการแข่งขันออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งมอบสินค้าและบริการที่ดีที่สุดให้แก่ผู้บริโภคที่มีความต้องการในตัวสินค้า (International Trade Promotion Fund Strategic Plan 2018-2022, 2018)

การใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งบางครั้งก็เกิดปัญหาในระหว่างการจัดส่งขึ้นได้ การคัดเลือก

ผู้ประกอบการขนส่งจึงเป็นการตัดสินใจที่มีความสำคัญ ซึ่งปัจจัยที่ผู้ใช้บริการการขนส่งนำมาใช้ประกอบการนั้น จะพิจารณาจากคุณภาพการบริการ (Service Quality) โดยเป็นสิ่งชี้วัดถึงระดับขั้นของการบริการที่ส่งมอบจากผู้ให้บริการถึงผู้รับบริการว่ามีความสัมพันธ์ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการได้ดี (Suasuri, 2015) นอกจากคุณภาพการให้บริการแล้วยังมีภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ที่มีความสำคัญต่อมิติการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี รวมทั้งการปรับปรุงความสัมพันธ์กับสังคมและลูกค้า เพิ่มประสิทธิภาพของโซ่อุปทาน และอีกประการหนึ่งคือ การตระหนักถึงราคา (Price Consciousness) ของผู้บริโภค ซึ่งในอุตสาหกรรมบริการ (Service Industry) มีความแตกต่างจากธุรกิจอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคและบริโภคทั่วไป เป็นสินค้าและบริการที่นำเสนอต่อลูกค้า กลยุทธ์ด้านราคาที่น่าสนใจกับธุรกิจการบริการจำเป็นที่จะต้องแตกต่าง

จากการตลาดของธุรกิจโดยทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจที่มีการต้อนรับจับคู่เป็นหัวใจหลักในการทำธุรกิจ (Tengwongwattana, 2016) จากสถานการณ์ปัจจุบันทางธุรกิจที่บ่งบอกถึงอัตราการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น รวมถึงในยุคสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงประเด็นความสามารถในการทำงานด้านการขนส่งที่ยังคงมีข้อจำกัด การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานภายในให้ได้มาตรฐานเทียบเท่าในระดับสากล และเป็นแนวทางการปรับปรุงการให้บริการในการขนส่งให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าในการให้บริการของบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ากับการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
5. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

ทบทวนแนวคิด

ทฤษฎีคุณภาพการให้บริการ (Service Quality)

Changwetchay (2018) ลูกค้าจะวัดจากเครื่องมือวัดคุณภาพการบริการจาก 5 ด้านดังนี้

- 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) หมายถึง งานบริการควรมีความเป็นรูปธรรมที่สามารถสัมผัสจับต้องได้มีลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็น
- 2) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึง การให้บริการต้องตรงตามเวลาที่สัญญาไว้กับลูกค้างานบริการที่มอบหมายให้แก่ลูกค้า

ทุกครั้งต้องมีความถูกต้อง เหมาะสม และมีความสม่ำเสมอ

- 3) การตอบสนองลูกค้า (Responsive) หมายถึง ความรวดเร็วเป็นความตั้งใจที่จะช่วยเหลือลูกค้า โดยให้บริการอย่างรวดเร็ว ไม่ให้รอคิวนาน รวมทั้งต้องมีความ
- 4) การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance) หมายถึง การบริการจากพนักงานที่มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง มีทักษะในการทำงานตอบสนองความต้องการของลูกค้าและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- 5) การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Empathy) หมายถึง การให้บริการลูกค้าแต่ละรายด้วยความเอาใจใส่และให้ความเป็นกันเองและดูแลลูกค้าเปรียบเสมือนญาติ และแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้รับทราบ

แนวคิดการตระหนักถึงราคา (Price Consciousness)

Tengwongwattana (2016) ราคา (Price) คือ จำนวนเงินหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องจ่ายเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ หรือหมายถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุน (Cost) ของลูกค้าผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของผลิตภัณฑ์กับราคา (Price) ก่อนการตัดสินใจซื้อถ้าคุณค่าของผลิตภัณฑ์มีค่าสูงกว่าราคา ดังนั้นการกำหนดราคาต้องคำนึงถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ต้นทุนสินค้า การแข่งขันในตลาด และปัจจัยอื่น ๆ เข้ามา

แนวคิดภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image)

Thaihan (2017) ได้กล่าวไว้ว่า ตราสินค้าเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

- 1) คุณสมบัติ (Attributes) ตราสินค้าทำให้นึกถึงคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ชัดเจนของผลิตภัณฑ์
- 2) คุณประโยชน์ (Benefits) คุณสมบัติ

ต้องให้ความหมายออกมา เป็นคุณประโยชน์ตามหน้าที่และคุณประโยชน์ทางอารมณ์ 3) คุณค่า (Value) ตราสินค้าบ่งบอกบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับคุณค่าของผู้ผลิต 4) วัฒนธรรม (Culture) ตราสินค้าอาจเป็นตัวแทนของวัฒนธรรม 5) บุคลิกภาพ (Personality) ตราสินค้าบ่งชี้ถึงบุคลิกภาพของสินค้า ว่าตราสินค้านั้นมีบุคลิกภาพอย่างไร เช่น หูหรรษา ราคาแพง ใช้งานสะดวก 6) ผู้ใช้ (User) ตราสินค้าให้เห็นถึงประเภทของผู้บริโภคที่ซื้อหรือใช้ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้ในแง่ของประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Decision Making to Use Service)

Kotler & Keller (2016) กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคพิจารณาตาม 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจากเหตุการณ์ก่อนมีการซื้อสินค้าจริงจนถึงเหตุการณ์หลังจากการซื้อสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ 1) การรับรู้ปัญหา (Problem recognition) หรือการรับรู้ถึงความต้องการ (Need recognition) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มีอยู่และสิ่งที่เขาต้องการ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองหรือเกิดจากสิ่งกระตุ้นจากภายในและภายนอก 2) การค้นหาข้อมูล (Information search) เมื่อบุคคลได้รับรู้ถึงปัญหาหรือความต้องการแล้ว เขาจะค้นหาวิธีที่จะทำให้ความต้องการดังกล่าวได้รับความพอใจ 3) การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of alternatives)

เป็นขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคจะประเมินผลประโยชน์ที่จะได้รับจากแต่ละทางเลือกของผลิตภัณฑ์และประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ก่อนตัดสินใจ 4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) จากการประเมินผลพฤติกรรมในขั้นที่ 3 จะช่วยให้ผู้บริโภคกำหนดความพอใจระหว่างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นทางเลือก ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ชอบมากที่สุด ความตั้งใจซื้อและการตัดสินใจซื้อนั้นแตกต่างกัน โดยความตั้งใจซื้อมักจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ 5) ความพึงพอใจภายหลังการซื้อ (Post purchase satisfaction) เป็นระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคภายหลังจากที่ได้ซื้อสินค้าไปแล้ว

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่ต่างกัน

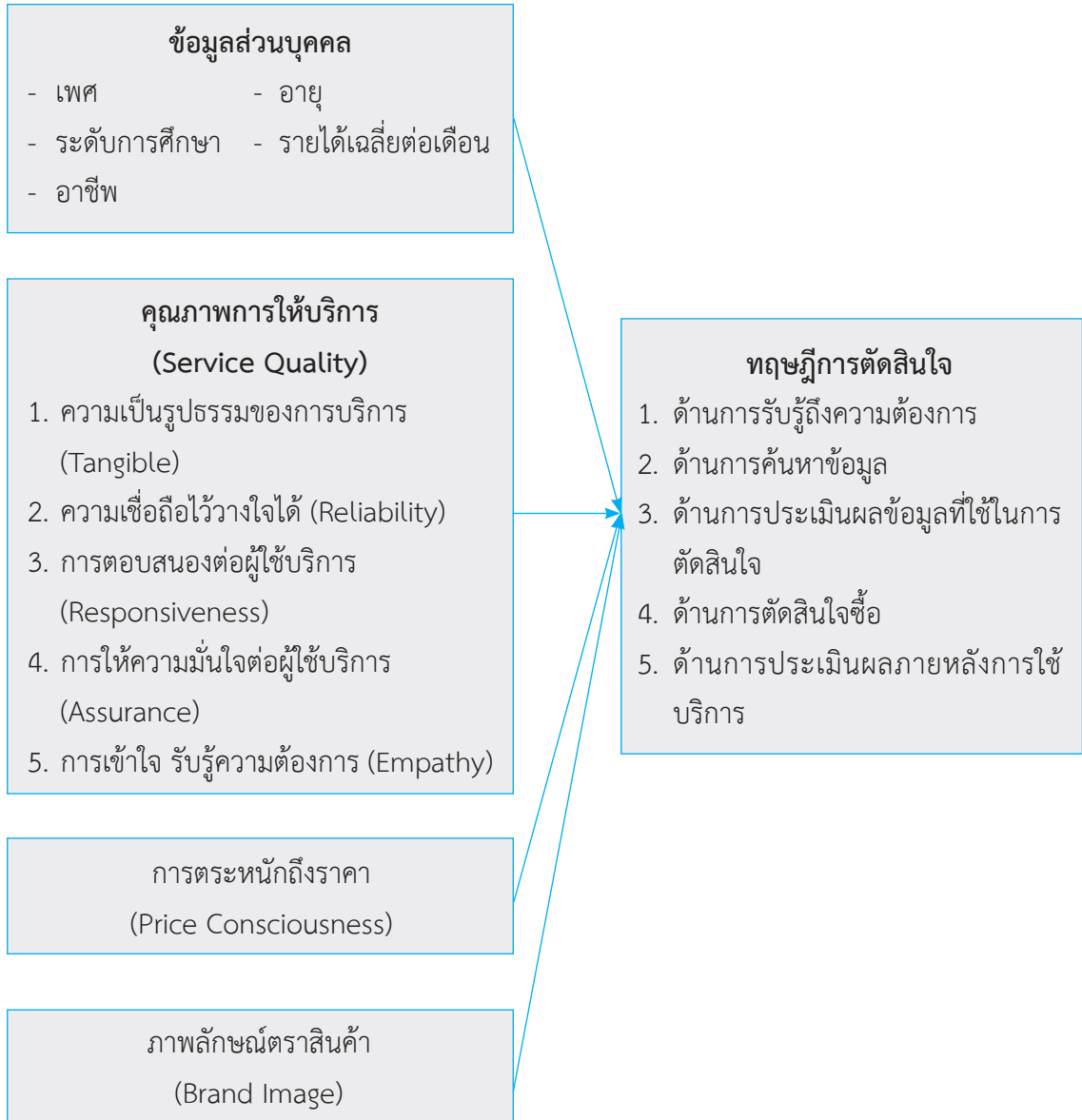
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีพื้นที่วิจัย คือ ทำอาภาศยานสุวรรณภูมิ ประชากร คือ ผู้ใช้บริการหรือเคยใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้า ภายในทำอาภาศยานสุวรรณภูมิ จำนวน 400 คน การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ W.G.Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างนั้นเป็นผู้ที่มีฐานข้อมูลและเคยใช้บริการบริษัทขนส่งภายในทำอาภาศยานสุวรรณภูมิเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

ทั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ .829 และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัย

นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ Cronbach (1984) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ .931

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี เป็นผู้มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,000 – 30,000 บาท

2. จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.470) และเมื่อพิจารณาถึงรายด้าน มีระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด 2 รายการ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการตระหนักถึงราคา ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.477) ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.442) และอยู่ในระดับความสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการให้เชื่อมั่นกับลูกค้า ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.435) ปัจจัยด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.431) ปัจจัย

ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.395) ปัจจัยด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.569) และปัจจัยด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.541)

3. จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.703) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3 รายการ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการส่งสินค้ามีความเหมาะสมกับบริการ ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.488)

สามารถให้บริการบริษัทขนส่งสินค้าได้รวดเร็ว ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.516) ตัดสินใจเลือกใช้บริการต่อไปหากพอใจในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.506) และอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 5 รายการ ประกอบด้วย พิจารณาจากชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.732) จะมีการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.722) จะนำประสบการณ์ที่ได้จากการให้บริการไปบอกต่อ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.870) สอบถามข้อมูลจากผู้เคยใช้บริการ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.852) และการค้นหาข้อมูลจากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.944)

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า	Mean	S.D.	แปลผล
การตระหนักถึงราคา	4.69	0.477	มากที่สุด
ภาพลักษณ์ตราสินค้า	4.52	0.442	มากที่สุด
ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า	4.47	0.435	มาก
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	4.34	0.431	มาก
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	4.22	0.395	มาก
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	4.19	0.569	มาก
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.00	0.541	มาก
ภาพรวม	4.34	0.470	มาก

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

ระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ บริษัทขนส่งสินค้า ภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ	Mean	S.D.	แปลผล
ค่าใช้จ่ายในการส่งสินค้ามีความเหมาะสมกับบริการ	4.81	0.488	มากที่สุด
สามารถให้บริการขนส่งสินค้าได้รวดเร็ว	4.73	0.516	มากที่สุด
ตัดสินใจเลือกใช้บริการต่อไปหากพอใจในการให้บริการ	4.72	0.506	มากที่สุด
พิจารณาจากชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ	4.47	0.732	มาก
จะมีการประเมินทางเลือกต่าง ๆ	4.34	0.722	มาก
จะนำประสบการณ์ที่ได้จากการให้บริการไปบอกต่อ	4.34	0.870	มาก
สอบถามข้อมูลจากผู้เคยใช้บริการ	4.18	0.852	มาก
การค้นหาข้อมูลจากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ	4.02	0.944	มาก
ภาพรวม	4.45	0.703	มาก

4. ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศหญิงและเพศชายในเรื่องการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมินั้นแตกต่างกัน ด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในด้านระดับการศึกษาพบว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรีมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการ

ตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่แตกต่างกัน

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ากับการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จากการศึกษพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้ามีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระดับความสัมพันธ์ปานกลางทิศทางเดียวกัน ($r = .539$) แต่ด้านด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ($r = .379$) ด้านการให้ความเชื่อมั่น ($r = .336$) ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ($r = .335$) และด้านการตระหนักถึง

ราคา ($r = .259$) มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระดับความสัมพันธ์น้อยในทิศทางเดียวกัน ส่วนด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยาน

สุวรรณภูมิ ระดับความสัมพันธ์น้อยมากทิศทางเดียวกัน ($r = .167$) และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระดับความสัมพันธ์น้อยในทิศทางตรงกันข้าม ($r = -.235$)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ($n = 400$)

ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า	ความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ			
	r	ค่า Sig	ระดับความสัมพันธ์	ลำดับ
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	-.235**	.000	น้อยในทิศทางตรงกันข้าม	7
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	.167**	.001	น้อยมากทิศทางเดียวกัน	6
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	.539**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	1
ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า	.336**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	3
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	.379**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	2
ภาพลักษณ์ตราสินค้า	.335**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	4
การตระหนักถึงราคา	.259**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	5
ภาพรวมเฉลี่ย	.339**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 - tailed)

6. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จากการศึกษพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า และด้านด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ แต่สำหรับ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการตระหนักถึงราคา ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (n = 400)

ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	2.627	.288		9.121	.000*	มี
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	.336	.040	.332	8.342	.000*	มี
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	-.104	.063	-.082	-1.658	.098	ไม่มี
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	1.067	.087	.770	12.213	.000*	มี
ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า	.487	.121	.387	4.020	.000*	มี
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	.210	.056	.219	3.775	.000*	มี
ภาพลักษณ์ตราสินค้า	-.002	.087	-.002	-.021	.983	ไม่มี
การตระหนักถึงราคา	.091	.080	.079	1.139	.255	ไม่มี

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1) ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongphothisarn (2020) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งเอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 2) ปัจจัยด้านการตระหนักถึงราคามีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwansantawee (2016) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าปัจจัยด้านการตระหนักถึงราคา อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 3) ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nettayaphan (2019) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการขนส่งสินค้าบริษัท โคโซน่าเพรทไทยแลนด์ จำกัด พบว่าปัจจัยด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ และด้านความเป็นรูปธรรมของ

การบริการ อยู่ในระดับสำคัญมาก 4) การตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongphothisarn (2020) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งเอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งเอ็กซ์เพรส อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 5) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sittachan (2020) ศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ คุณภาพการบริการ และความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัทขนส่งเอกชนแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัทขนส่งเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sariphan & Kittilap (2019) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่งในจังหวัดขอนแก่น พบว่าด้านอาชีพที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่งในจังหวัดขอนแก่นที่ไม่แตกต่างกัน

1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคา และด้านภาพลักษณ์

ตราสินค้ากับการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ของผู้รับบริการ พบว่าภาพรวมเฉลี่ยมีความสัมพันธ์ระดับน้อยทิศทางเดียวกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tengwongwattana (2016) ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการ การตระหนักถึงราคา ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการบอกต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชนภายในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่าภาพรวมเฉลี่ยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและสูงในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากข้อคำถามของแบบสอบถามนั้นมีเนื้อความที่ไม่เหมือนกัน รวมถึงกลุ่มประชากรและระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามนั้นมีความแตกต่างกันด้วย

2) ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sermsirimon (2018) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งมวลชนของลูกค้าบริษัท X จำกัด ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่าคุณภาพด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในด้านการตอบสนองต่อลูกค้า และด้านการให้ความ

เชื่อมั่นกับลูกค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tengwongwattana (2016) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการ การตระหนักถึงราคา ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการบอกต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชนภายในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่าคุณภาพการด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับลูกค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ปัจจัยด้านราคา ไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongphothisarn (2020) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งเอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่าปัจจัยด้านราคาไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งเอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับเกิน 0.05

5) ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chanpaisansin (2017) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการธุรกิจขนส่งสินค้าทางถนน จากการศึกษาพบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการธุรกิจขนส่งสินค้าทางถนน เนื่องจากไม่ว่าบริษัทจะมีภาพลักษณ์ที่ดีแค่ไหน แต่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมักจะมาจาก

ผลการงานที่ลูกค้าสามารถรับรู้ได้โดยตรงมากกว่าการที่บริษัทนั้นมี ภาพลักษณ์ที่ดี แต่มีคุณภาพในการบริการหรือผลการงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้รับบริการให้ความสำคัญกับคุณภาพการให้บริการ มีความตระหนักถึงราคา รวมถึงการมองภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นปัจจัยหลัก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ พัฒนาและวางแผนต่อยอดต่อไปในอนาคต ปรับปรุงการให้บริการให้เป็นไปตามมาตรฐานมากยิ่งขึ้น มีราคาที่เหมาะสมผล และรักษามุมมองภาพลักษณ์ของบริษัทขนส่งเพื่อให้ผู้รับบริการมีความจงรักภักดีต่อบริษัทมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผู้รับบริการนั้นมีความสนใจในราคาที่สมเหตุสมผลมากที่สุดสำหรับการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ทางบริษัทขนส่งสินค้าควรจัดหาโปรโมชั่น หรือรักษาระดับความเหมาะสมของราคาค่าขนส่งไว้เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผู้เข้ารับบริการส่วนใหญ่มีการจำกัดการเข้าถึงต่อการใช้บริการบริษัทขนส่ง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ นำข้อมูลเหล่านี้มาทำการตลาดใหม่ เพื่อเป็นการกระตุ้นยอดขายได้ มีการประชาสัมพันธ์ถึงกลุ่มเป้าหมาย

ใหม่ ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มฐานลูกค้า

1.4 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า ควรให้ความสำคัญกับด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ บริษัทขนส่งสินค้าควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานที่ให้ บริการขนส่งสินค้าให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดูสะอาดตา จัดจำนวนพนักงานให้เพียงพอต่อการให้บริการ นำอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยอำนวยความสะดวก เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ จัดวางตำแหน่งป้ายประชาสัมพันธ์แนะนำการใช้บริการให้มีความชัดเจน

1.5 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 5 พบว่า ภาพลักษณ์และราคาดังกล่าวไม่มีผลต่อการตัดสินใจ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักในทางบวก มีชื่อเสียงที่ดี ให้เกิดความนิยมสร้างการจดจำและความจงรักภักดีในตราสินค้าในกลุ่มผู้ใช้บริการ จัดทำราคาที่เหมาะสมและควรปรับปรุงการให้บริการให้มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจจากผู้รับบริการให้มากขึ้นต่อไป เพื่อเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้รับบริการว่าจะได้รับคุณภาพของการบริการที่ดีที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบถึงหลักการพัฒนาของการให้บริการที่สอดคล้องต่อการตัดสินใจที่สำคัญ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพของคุณภาพการให้บริการของบริษัทขนส่ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหลักการบริการที่ผู้ประกอบการควรพัฒนา โดยควรให้ความสำคัญกับการรู้จักและเข้าใจลูกค้าให้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงต้องให้

ความเชื่อมั่นและต้องตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว สามารถของบริษัทสัญชาติไทยค่อนข้างด้อย
รักษาระดับการให้บริการให้สม่ำเสมอและพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งจากประเทศที่พัฒนาแล้ว
ให้ดียิ่งขึ้นไป สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อพัฒนาศักยภาพและสามารถแข่งขันได้
ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพ เตรียมพร้อมสำหรับลูกค้าต่างชาติในประชาคม
ในการให้บริการโดยเปรียบเทียบระหว่างบริษัท เศรษฐกิจอาเซียนต่อไป
สัญชาติไทยและต่างชาติ เพราะปัจจุบันขีดความ

REFERENCES

- Changwetchay, B. (2018). **Service Quality Affecting to Passenger's Satisfaction BTS Sky train in Bangkok**. Master of Education. Bangkok University. (In Thai)
- Chanpaisansin, S. (2017). **The Study of Factor Affect Decision Making in the Transport Company**. Master of Education. Bangkok University. (In Thai)
- Department of International Trade Promotion. (2018). **International Trade Promotion Fund Strategic Plan 2018-2022** (Report). Bangkok, Thailand: Bureau of International Trade Promotion Policy.
- Kotler, P. & Keller, K. (2016). **Marketing Management**. (15th global Ed). London, England: Pearson Education Limited.
- Nettayaphan, T. (2019). Delivery Service Quality of Korchina Freight Thailand Company. **Rajabhat Rambhai Barni Research Journal**, 13 (3), 53-59 (In Thai)
- Sariphan, N. & Kittilap, R. (2019). Factors Affecting the Decision to Use Transportation Service of Wholesalers in Khon Kaen. **Neu Academic and Research Journal**, 9 (1), 17-25. (In Thai)
- SermSirimon, R. (2018). **The Influence of Service Quality on Customers' Decision Making In Using Mass Transit of X Company in Mahasarakham**. Master of Education. Bangkok University. (In Thai)
- Sittachan, K. (2020). **Image, Service Quality and Social Responsibility affecting Customer's Decision to use a Private Parcel Delivery Company in Bangkok**. Master of Education. Bangkok University. (In Thai)
- Suasuri, T. (2015). **Factors Affecting the Services Quality towards Trust, Satisfaction, Word of Mouth, and Revisit Intention of the 5-Star**. Master of Education. Bangkok University. (In Thai)

- Suwansantawee, B. (2016). **Factors Affecting the Decisions on Choosing Logistics Service Providers in Food Business Entrepreneur in Bangkok Metropolitan Region.** Master of Education. Bangkok University. (In Thai)
- Tengwongwattana, W. (2016). **Service Quality, Price Consciousness, Brand Image, and Word of Mouth Affecting the Decision to Use Private Companies' Domestic Parcel Shipping Service of Customers in Bangkok.** Master of Education. Bangkok University. (In Thai)
- Thaihan, K. (2017). **The Relationships between Brand Image, Brand Equity and Brand Loyalty of Imported Cosmetic in Muang District Surat Thani Province.** Master of Education. Suratthani Rajabhat University. (In Thai)
- The Parliamentary Budget Office. (2019). **Academic Report on Transportation Development Guidelines transport of the country** (Report No. 8). Bangkok, Thailand: The Secretariat of The House of Representatives.
- Wongphothisarn, K. (2020). **A study of factors affecting the decision-making service of transport express in Bangkok and Perimeter.** Master of Education. Bangkok University. (In Thai)
-

บทความวิจัย

การพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

DEVELOPMENT OF MATERIAL AND EQUIPMENT DATABASES
IN LABORATORY OF THE HOME ECONOMICS PROGRAM
AT THE FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY,
PIBULSONGKRAM RAJABHAT UNIVERSITY

สุสิตรา สิงโสม*

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประเทศไทย

Susitra Singsom*

Home Economics Faculty of Science and Technology Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand

*E-mail: susitra45@gmail.com

Received: 2022-02-02

Revised: 2022-05-11

Accepted: 2022-05-10

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งศึกษาสภาพวัสดุอุปกรณ์ด้วยการสำรวจโดยใช้แบบบันทึกข้อมูล ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้งานฐานข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย พบว่า วัสดุและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ มีจำนวนทั้งหมด 168 เครื่อง ใช้งานได้จำนวน 164 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 97.6 ขาดจำนวน 4 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.4 ในการพัฒนาฐานข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาฐานข้อมูลโดยจัดทำในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน สามารถค้นหาเรียกดูข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการได้ บอกสถานะการใช้งาน และสามารถยืม-คืนวัสดุ

และอุปกรณ์ผ่านระบบออนไลน์ ผลความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบฐานข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ ด้านการใช้งานของระบบอยู่ในระดับมาก ด้านการออกแบบและรูปแบบของระบบอยู่ในระดับมาก และด้านคุณค่าประโยชน์อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการใช้งานฐานข้อมูลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.508)

คำสำคัญ: ฐานข้อมูล วัสดุและอุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ

ABSTRACT

The research objectives were to: 1) study conditions and guidelines for database development of material and equipment in a laboratory of the Home Economics Program, 2) develop information system for material and equipment database management, and 3) investigate database users' satisfaction towards the use of information system for material and equipment database management. The satisfaction of database users was studied from 92 students in Home Economics program, Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University. The tool in this research was questionnaire, while the statistical values used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation (S.D.).

The results showed that there was a total of 168 laboratory materials and equipment and 164 of them were usable (97.6%) while four of them were out of order (2.4%). A web application was created to be able to search and retrieve the database, check the status of use, borrow and return materials and equipment via online system. The users' satisfaction towards material and equipment database showed that usability, design and layout, and benefits of the database were assessed at a high level. However, the overall satisfaction of database users was at the highest level ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.508).

Keywords: database, Materials and Equipment, Laboratory

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ระบบฐานข้อมูลจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยอำนวยความสะดวก ในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้การจัดการข้อมูลเป็นระบบง่ายต่อการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพดังที่องค์กรส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เลือกที่จะจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ

ไว้ในคอมพิวเตอร์ ตลอดจนพัฒนาปรับปรุงแบบการจัดเก็บข้อมูลโดยสร้างเป็นระบบฐานข้อมูล (Data base)

หลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ เป็นหลักสูตรที่เปิดสอนในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การเรียนการสอนในรายวิชาของหลักสูตรนอกจากจะมีรายวิชาพื้นฐานทั่วไป และยังมีรายวิชาฝึกปฏิบัติการเกี่ยวกับการประกอบอาหารชนิดต่าง ๆ ซึ่งต้องมีวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ จำนวนมาก หลากหลายประเภทที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติการ โดยปัจจุบันทางสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เช่น ทะเบียนวัสดุและอุปกรณ์ บันทึกการยืม-คืนเก็บไว้ในรูปแบบแฟ้มเอกสาร และนำไปเก็บในตู้เอกสาร การเก็บเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในรูปแบบของกระดาษที่ยังไม่สะดวกในการใช้งาน การเรียกใช้ข้อมูลย้อนหลังซึ่งทำได้ยากและใช้เวลานานในการค้นหา เกิดข้อผิดพลาดง่ายและเกิดการชำรุดสูญหายของเอกสารได้ (Phunamsai & Sirikaewlert, 2010) วัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่มีอายุการใช้งานนานจึงมีสภาพเก่า บางอย่างชำรุดไม่พร้อมใช้งานหรือมีการจัดซื้อเพิ่มเติมซึ่งอาจทำให้ข้อมูลในทะเบียนที่มีอยู่ไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้เสียเวลาในการค้นหา การจดบันทึกเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลต่าง ๆ เกิดความล่าช้าในการทำงาน อีกทั้งการยืม-คืน วัสดุและอุปกรณ์ของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังการเรียนเกิดความล่าช้า นักศึกษาต้องเสียเวลาในการยืม-คืน วัสดุและอุปกรณ์ เนื่องจากต้องรอเวลาเปิด-ปิด และรอตามลำดับมาก่อนหลัง ซึ่งอาจส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพของวัสดุอุปกรณ์และพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยนำเอาระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การจัดเก็บ

ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้สารสนเทศของวัสดุและอุปกรณ์ ให้บริการการค้นหาวัดและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติการ รวมไปถึงการให้บริการยืม-คืนวัสดุและอุปกรณ์ให้กับอาจารย์ นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว สามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ลดปัญหาการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน อันจะเกิดมาจากการลืมนำอุปกรณ์ การยืมอุปกรณ์ล่าช้า ส่งผลให้เข้าชั้นเรียนช้ากว่าเวลาเรียน ฐานข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์จะประกอบไปด้วยข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้นต่าง ๆ ดังนี้ ชื่อ รายละเอียดวัสดุและอุปกรณ์ สถานะการใช้งาน สถานที่จัดเก็บ และรูปภาพแสดงสถานะของวัสดุและอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้งาน ตรวจสอบ จะช่วยลดปัญหาด้านการค้นหาเอกสาร ความซ้ำซ้อนลดระยะเวลาการเข้าถึงข้อมูล เพิ่มความถูกต้องให้กับข้อมูล และระบบฐานข้อมูลยังสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไข ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และลดขั้นตอนในการทำงาน (Prayochapibulphol, 2011)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการฐานข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการฐานข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ขอบเขตการศึกษา ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยการพัฒนาโดยจัดทำขึ้นมาในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันด้วยภาษาพีเอชพี ภาษาเอชทีเอ็มแอล และใช้การจัดการฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (My SQL) แบบประเมินคุณภาพของระบบ และแบบประเมินความพึงพอใจ

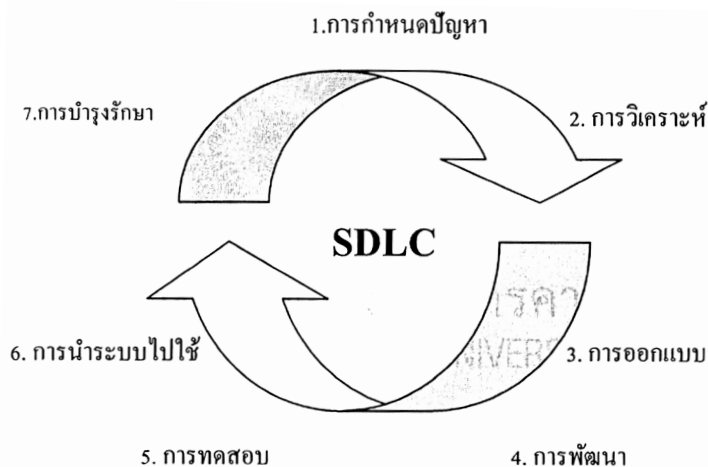
ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มประธานหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ อาจารย์ นักศึกษา เจ้าหน้าที่

ห้องปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 นักศึกษาสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ที่เรียนในรายวิชาปฏิบัติการ จำนวน 120 คน และประเมินคุณภาพของระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการฐานข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ที่เรียนในรายวิชาปฏิบัติการอาหาร จำนวน 92 คน

ทบทวนแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากวงจรการพัฒนา ระบบ(Systems Development Life Cycle) มาใช้เป็นทฤษฎีในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม มีดังนี้

ภาพที่ 1 วงจรการพัฒนา ระบบ (Systems Development Life Cycle)

ที่มา : Phakdiwatanakul & Panichkul (2003)

การพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีดังนี้

1. การกำหนดปัญหาเป็นขั้นตอนการระบุปัญหา และจุดมุ่งหมายของการพัฒนาระบบงาน เพราะใช้ในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาระบบงานให้ชัดเจน ในการระบุปัญหามักได้มาจากการทำงานแล้วพบว่างานที่ทำอยู่มีปัญหาเกิดขึ้น หรือไม่พอใจกับระบบงานเดิมที่เป็นอยู่ ในการระบุปัญหาสามารถทำได้โดยสังเกตว่าลักษณะงานเดิมสามารถนำระบบสารสนเทศมาปรับปรุงให้การทำงานสะดวกรวดเร็ว

2. การวิเคราะห์ปัญหา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ และศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ เกี่ยวกับรูปแบบของเว็บไซต์ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูล โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปรวสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาจากงานที่ปฏิบัติ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นจากประธานหลักสูตรฯ อาจารย์ นักศึกษา เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศว่าระบบฐานข้อมูลควรมีลักษณะอย่างไร

3. การออกแบบ เป็นขั้นตอนการออกแบบงานโดยมีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานั้นจะต้องทำอะไร ซึ่งขั้นตอนนี้แบบจำลองเชิงตรรกะ (Logical Model) จะถูกสร้างให้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ (Physical Model) คือการออกแบบให้ระบบนั้นสามารถปฏิบัติงานได้จริง

การวิเคราะห์และออกแบบระบบฐานข้อมูล ดังนี้

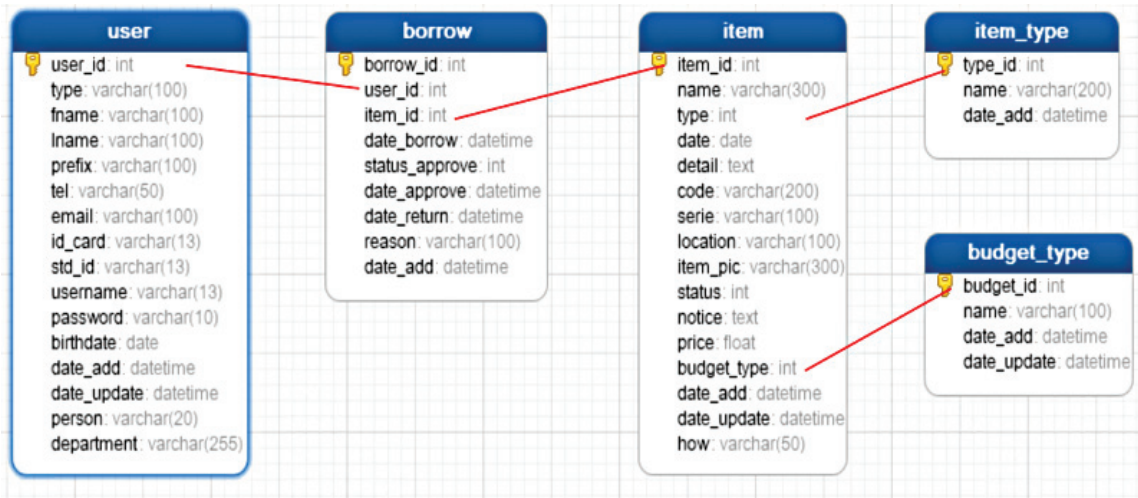
1) รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดที่ต้องการในขั้นตอนนี้เป็นกรรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบ แยกได้ 3 Entity คือ ข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลการยืม ผู้ยืม และเจ้าหน้าที่ดูแลระบบ

2) กำหนดโครงสร้างของตาราง เป็นการนำข้อกำหนดจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็น Entity ที่ต้องการจากนั้น นำ Entity และ Attribute มากำหนดโครงสร้างของตาราง

3) กำหนดคีย์ของตารางเป็นการพิจารณาคุณสมบัติของฟิลด์เพื่อสร้างเป็นคีย์ได้

4) การทำ Normalization เพื่อลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้มาปรับแก้ให้ตารางมีโครงสร้างที่เหมาะสม

5) กำหนดความสัมพันธ์ของตาราง จัดทำเป็นโมเดลข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (E-R Model)

ภาพที่ 2 โมเดลข้อมูลเชิงสัมพันธ์การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

4. การพัฒนา ขั้นตอนนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างโปรแกรมเมอร์และนักวิเคราะห์ระบบเพื่อพัฒนาระบบ ซึ่งต้องนำส่วนที่ได้จากการวิเคราะห์ระบบในขั้นตอนที่ 2 และการออกแบบระบบในขั้นตอนที่ 3 มาใช้พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดการฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

5. การทดสอบ เป็นขั้นตอนการทดสอบระบบเพื่อให้แน่ใจว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้ได้จริงและถูกต้องตามความต้องการของผู้ใช้ โดยการนำระบบสารสนเทศสำหรับจัดการฐานข้อมูลวัสดุและอุปกรณ์ไปทดสอบใช้กับกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งาน นำผลประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์และปรับปรุงระบบ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์

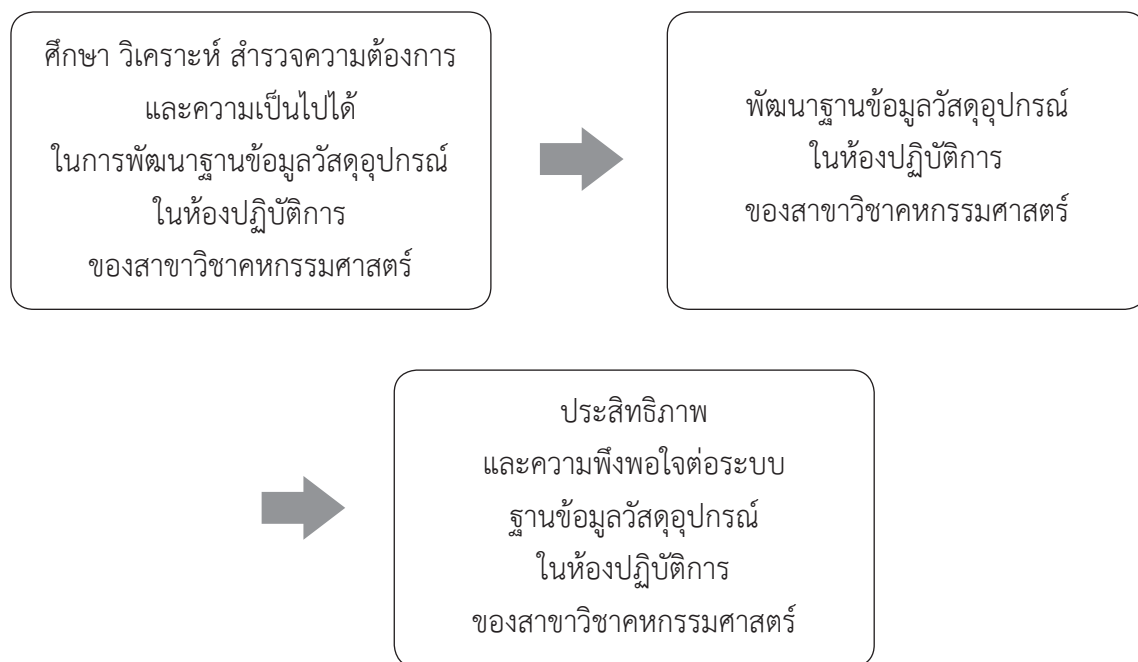
6. การนำระบบไปใช้หรือติดตั้งระบบ หลังจากทดสอบระบบเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ขั้นตอนติดตั้งระบบ ซึ่งจะต้องทำการเลือกวิธีการ

ติดตั้งระบบจากวิธีต่าง ๆ เช่น แบบขนาน แบบโดยตรง นักออกแบบระบบจะต้องทำการเลือกวิธีการติดตั้งที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้มีผลกระทบการดำเนินงานขององค์กร

7. การบำรุงรักษา เป็นขั้นตอนการบำรุงรักษาระบบ เพื่อให้ทำงานได้ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบ เพื่อให้ระบบสามารถใช้งานต่อไปได้ตลอดอายุการใช้งานเท่าที่ควรจะเป็น

การพัฒนาระบบมีขั้นตอนในการพัฒนาหลายขั้นตอน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลนั้น ๆ เพื่อให้ได้ระบบฐานข้อมูลซึ่งเป็นการจัดรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นระบบ เก็บไว้ในรูปแบบที่สามารถเรียกใช้ได้ทันทีเมื่อต้องการ และในการเรียกนั้นอาจเรียกเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งมาใช้ประโยชน์เป็นครั้งคราวได้ ฐานข้อมูลที่ดีควรจะได้รับ การปรับปรุงข้อมูลในระบบฐานข้อมูลและปรับปรุงกระบวนการของระบบงานให้ทันสมัยอยู่เสมอทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลด้วย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประธานหลักสูตรฯ อาจารย์ นักศึกษา เจ้าหน้าที่ ห้องปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ จำนวน 10 คน และกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ที่เรียนในรายวิชาปฏิบัติการ จำนวน 120 คน และประเมินคุณภาพของ ระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการฐานข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขา วิชาคหกรรมศาสตร์ที่เรียนในรายวิชาปฏิบัติการ

จำนวน 92 คน ตามแนวคิดของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) (Yamane, Taro 1973 อ้างอิง ใน Pruittthiphan, 2010)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

(1) แบบบันทึกสภาพวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ออกแบบเองซึ่งจะบ่งบอกสถานะ การใช้งานของวัสดุอุปกรณ์ และมีข้อมูลของ วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ชื่อ รายละเอียดวัสดุอุปกรณ์ หมายเลขครุภัณฑ์

(2) แบบสอบถามสำรวจข้อมูลระบบ ฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของ สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1. ควรมีระบบเป็นลักษณะเว็บ-แอปพลิเคชัน

2. ควรมีระบบสามารถค้นหา เรียกดูข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการได้

3. ควรมีระบบสามารถบอกสถานการณ์ใช้งานของวัสดุอุปกรณ์ได้

4. ควรมีระบบสามารถยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์ได้ผ่านระบบออนไลน์

5. ควรมีระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลได้

6. ควรมีระบบสามารถรายงานข้อมูลและพิมพ์ข้อมูลได้

7. ควรมีระบบที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง

8. ควรมีระบบที่สามารถใช้งานได้ง่าย โดยมีเกณฑ์เป็นลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ คือ ใช่ และ ไม่ใช่ และใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ คะแนน

ใช่ 1

ไม่ใช่ 0

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

0.81-1.00 หมายถึง ความพึงพอใจด้วยในระดับมากที่สุด

0.61-0.80 หมายถึง ความพึงพอใจด้วยในระดับ มาก

0.41-0.60 หมายถึง ความพึงพอใจด้วยในระดับ ปานกลาง

0.21-0.40 หมายถึง ความพึงพอใจด้วยในระดับ น้อย

0.01-0.20 หมายถึง ความพึงพอใจด้วยในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

(3) แบบประเมินคุณภาพของระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพในการใช้งาน มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคุณภาพของระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1. ระบบมีความทันสมัย
2. ออกแบบระบบมีความง่ายต่อการใช้งาน

3. การประเมินระบบด้าน Function test

4. การประเมินด้านผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรม (Result Test)

5. การประเมินด้านการรักษาความปลอดภัย (Security Test)

6. ภาพรวมของระบบ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

(4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประกอบด้วยข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้งานของระบบ, ด้านการออกแบบและรูปแบบของระบบ และด้านคุณค่าประโยชน์ มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

โดยมีเกณฑ์การประเมินค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบมาตราส่วน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ระดับ มากที่สุด

ระดับที่ 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ระดับ มาก

ระดับที่ 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ระดับ ปานกลาง

ระดับที่ 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ระดับ น้อย

ระดับที่ 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ระดับ น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (Buason, 2013)

4.51-5.00 หมายถึง ความพึงพอใจด้วยในระดับ มากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ความพึงพอใจด้วย

ในระดับ มาก

2.51-3.50 หมายถึง ความพึงพอใจด้วย

ในระดับ ปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ความพึงพอใจด้วย

ในระดับ น้อย

1.01-1.50 หมายถึง ความพึงพอใจด้วย

ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ**3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล**

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและมีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกสภาพวัสดุอุปกรณ์ และแบบสอบถามสำรวจข้อมูลระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประธานหลักสูตรฯ อาจารย์ นักศึกษา เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. ผู้วิจัยนำระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อประเมินคุณภาพของระบบ หาคุณภาพตามเกณฑ์ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 คน

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้อง

ปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจจากนักศึกษา จำนวน 92 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ จำนวน แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

5. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้พิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และประเด็นที่ทำการวิจัย (Index of item – Objective Congruence : IOC) ซึ่ง IOC ที่ดีจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ซึ่งผลที่ได้อยู่ในระดับ 0.08-1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีเนื้อหาสอดคล้องกัน จากนั้นมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 ชุด

แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาสำหรับการพยากรณ์ ควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.85 จึงถือว่าแบบถามฉบับนี้สามารถนำไปใช้ได้

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า มีจำนวนวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ทั้งหมด 168 เครื่อง เช่น เครื่องผสมอาหาร 8 เครื่อง เครื่องบดสมุนไพร 4 เครื่อง เป็นต้น โดยวัสดุอุปกรณ์จะอยู่ประจำห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ได้แก่ ห้อง ป.อาหาร 1 จำนวน 24 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.0 ห้อง ป.อาหาร 2 จำนวน 51 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.0 ห้อง ป.คหกรรม 1 จำนวน 21 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.0 และห้องปฏิบัติการสารภี จำนวน 72 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 43.0 ตามลำดับ และมีสภาพวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้งานได้จำนวน 164 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 97.6 วัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด จำนวน 4 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.4 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลสภาพวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ชื่อห้องปฏิบัติการ	จำนวน (เครื่อง)	สภาพวัสดุอุปกรณ์	
		ใช้ได้	ใช้ไม่ได้ (ชำรุด)
ป.อาหาร 1 24	24	0	
ป.อาหาร 2 51	48	3	
ป.คหกรรม 121	21	0	
ปฏิบัติการสารภี	72	71	1
รวม	168	164	4

จากการศึกษาแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการจากประธานหลักสูตรฯ อาจารย์ นักศึกษา เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการ และความคิดเห็นต่อการพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่าข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ข้อ 2, 3, 4 และ 7 (ควรมีระบบสามารถค้นหา เรียกดูข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการได้, ควรมีระบบสามารถบอก

สถานะการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์ได้, ควรมีสามารถ ยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์ได้ผ่านระบบออนไลน์ และควรมีระบบที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง) ($\bar{X} = 1.00$, $S.D. = 0.000$) และข้อ 1 และ ข้อ 8 (ควรมีระบบเป็นลักษณะเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน, ควรมีระบบที่สามารถใช้งานได้ง่าย) ($\bar{X} = 0.90$, $S.D. = 0.316$) รองลงมาอยู่ในระดับมากคือ ข้อ 5 (ควรมีระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลได้) ($\bar{X} = 0.70$, $S.D. = 0.483$) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อการพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (n = 10)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ควรมีระบบเป็นลักษณะเว็บไซต์แอปพลิเคชัน	0.90	0.316	มากที่สุด
2. ควรมีระบบสามารถค้นหา เรียกดูข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการได้	1.00	0.000	มากที่สุด
3. ควรมีระบบสามารถบอกสถานะการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์ได้	1.00	0.000	มากที่สุด
4. ควรมีสามารถยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์ได้ผ่านระบบออนไลน์	1.00	0.000	มากที่สุด
5. ควรมีระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลได้	0.70	0.483	มาก
6. ควรมีระบบสามารถรายงานข้อมูลและพิมพ์ข้อมูลได้	0.60	0.516	ปานกลาง
7. ควรมีระบบที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง	1.00	0.000	มากที่สุด
8. ควรมีระบบที่สามารถใช้งานได้ง่าย	0.90	0.316	มากที่สุด

2. การพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทำให้ผู้วิจัยสามารถออกแบบและสร้างฐานข้อมูล

วัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ขึ้นมาในรูปแบบเว็บไซต์แอปพลิเคชัน โดยสามารถใช้งานฐานข้อมูลได้ผ่านระบบออนไลน์ ในฐานข้อมูลมีความสามารถในการค้นหา เรียกดูรายการวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ได้ทั้งหมด สามารถบอกสถานะการใช้งาน สามารถยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์ อนุมัติการยืมและคืนวัสดุอุปกรณ์ รายงาน

ข้อมูลการยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์ สามารถรายงานข้อมูลออกมาเป็นไฟล์งาน และสามารถพิมพ์ได้ โดยผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไข ข้อมูลจัดการข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ จัดการข้อมูลผู้ใช้งาน มีการรักษาความปลอดภัยในการใช้งาน โดยมีระบบผู้ใช้งานในการล็อกอินเข้าใช้ฐานข้อมูล ซึ่งมีผู้ใช้งานฐานข้อมูลได้ 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้ระบบ

การเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม “เข้าสู่ระบบ” มีขั้นตอนดังนี้

1) คลิกเข้าสู่ Internet Explorer Browser

2) ในช่องชื่อให้พิมพ์ http://apps.psru.ac.th/science_inventory/home.php จะเจอหน้าจอรระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3) จากนั้นคลิกเลือกที่เมนู แล้วกรอกรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านให้ถูกต้อง และคลิก Login เพื่อเข้าสู่ระบบ

ภาพที่ 4 แสดงหน้าจอเว็บแอปพลิเคชัน

3. ผลการประเมินคุณภาพของฐานข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน (ตารางที่ 3) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของฐานข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก และข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ข้อ 2 และข้อ 5 (ออกแบบระบบมีความง่ายต่อการ ใช้งาน, การประเมินด้านการรักษาความปลอดภัย (Security Test)) ($\bar{X} = 4.67$, S.D.=0.427) รองลงมาคือ ข้อ 1 และ ข้อ 3 (ระบบมีความทันสมัย, การประเมินระบบด้าน Function test) ($\bar{X} = 4.33$, S.D.=0.577) และ ข้อ 4 (การประเมิน ด้านผลลัพธ์ที่ได้จากระบบ (Result Test)) ($\bar{X} = 4.00$, S.D.=0.000) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม (n=3)

ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ พึงพอใจ
1. ระบบมีความทันสมัย			
2. ออกแบบระบบมีความง่ายต่อการใช้งาน	4.49	0.500	มาก
3. การประเมินระบบด้าน Function test	4.71	0.463	มากที่สุด
4. การประเมินด้านผลลัพธ์ที่ได้จากระบบ (Result Test)	4.67	0.456	มากที่สุด
5. การประเมินด้านการรักษาความปลอดภัย (Security Test)	4.50	0.524	มาก
6. ภาพรวมของระบบ	4.55	0.508	มากที่สุด

4. การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา จำนวน 92 คน พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 เพศหญิง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 66.30 ตามลำดับ ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.55 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.=0.508) (ตารางที่ 4) ส่วนด้านการใช้งานของระบบ ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือข้อ 1 (ระบบเข้าใจง่ายและสะดวกในการใช้งาน) ($\bar{X} = 4.75$, S.D.=0.432) รองลงมา ข้อ 2 (ความรวดเร็วของระบบในการแสดงผลข้อมูล) ($\bar{X} = 4.50$,

S.D.=0.524) และ ข้อ 3 (ความถูกต้องของระบบในการรายงานข้อมูล) ($\bar{X} = 4.48$, S.D.=0.502) ตามลำดับ ด้านการออกแบบและรูปแบบของระบบ ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือข้อ 1 และ 4 (การออกแบบของระบบสามารถใช้งานได้ง่าย, ระบบมีความทันสมัย) ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.522) รองลงมา ข้อ 2 (เนื้อหา เมนูหลัก ครบคลุมต่อการใช้งาน) ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.524) และ ข้อ 3 (การเลือกใช้สีพื้นและตัวอักษรมีความเหมาะสม) ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.494) ตามลำดับ ด้านคุณค่าประโยชน์ ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อ 2 (มีความสะดวกในการยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์) ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.463) รองลงมา ข้อ 3 (สามารถลดขั้นตอนการให้บริการ) ($\bar{X} = 4.67$, S.D.=0.456) และ ข้อ 1 (มีความสะดวกในการค้นหาข้อมูลวัสดุอุปกรณ์) ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.500) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (n=92)

ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
ด้านการใช้งานของระบบ			
1. ระบบเข้าใจง่ายและสะดวกในการใช้งาน	4.75	0.432	มากที่สุด
2. ความรวดเร็วของระบบในการแสดงผลข้อมูล	4.50	0.524	มาก
3. ความถูกต้องของระบบในการรายงานข้อมูล	4.48	0.502	มาก
4. ภาพรวม	4.49	0.523	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
ด้านการออกแบบและรูปแบบของระบบ			
1. การออกแบบของระบบสามารถใช้งานได้ง่าย	4.59	0.522	มากที่สุด
2. เนื้อหา เมนูหลัก ครอบคลุมต่อการใช้งาน	4.50	0.524	มาก
3. การเลือกใช้สีพื้นและตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.40	0.494	มาก
4. ระบบมีความทันสมัย	4.59	0.522	มากที่สุด
5. ภาพรวม	4.45	0.500	มาก
ด้านคุณค่าประโยชน์			
1. มีความสะดวกในการค้นหาข้อมูลวัสดุอุปกรณ์	4.49	0.500	มาก
2. มีความสะดวกในการยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์	4.71	0.463	มากที่สุด
3. สามารถลดขั้นตอนการให้บริการ	4.67	0.456	มากที่สุด
4. ภาพรวม	4.50	0.524	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.55	0.508	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ที่ประจำอยู่ 4 ห้องปฏิบัติการ พบว่า มีจำนวนวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทั้งหมด 168 เครื่อง ใช้งานได้จำนวน 164 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 97.6 และวัสดุอุปกรณ์ชำรุด จำนวน 4 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.4 จะเห็นได้ว่าวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดมีเพียงร้อยละ 2.4 ซึ่งบางเครื่องอยู่ระหว่างการซ่อมบำรุงเพื่อให้พร้อมสำหรับการใช้งาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การดูแลบำรุงรักษาที่ดีจะช่วยยืดอายุการใช้งานวัสดุอุปกรณ์ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมหรือซื้อวัสดุอุปกรณ์ทดแทนได้ และจาก

การศึกษาแนวทางพัฒนาได้มาซึ่งข้อมูลระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า ควรมีระบบสามารถค้นหา เรียกดูข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการได้, ควรมีระบบสามารถบอกสถานะการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์ได้, ควรจะสามารถยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์ได้ผ่านระบบออนไลน์ และควรมีระบบที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 1.00$, S.D. = 0.000) รองลงมา ควรมีระบบเป็นลักษณะเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน, ควรมีระบบที่สามารถใช้งานได้ง่าย ($\bar{X} = 0.90$, S.D. = 0.316) และควรมีระบบสามารถ

เพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลได้ ($\bar{X} = 0.70$, S.D. = 0.483) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Phinchunsri (2019) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการด้านทะเบียนทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม พบว่า โปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการด้านทะเบียนทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นโดยใช้ภาษา PHP เป็นภาษาหลักในการพัฒนาร่วมกับภาษา JavaScript เพื่อให้ระบบมีการตอบสนองกับผู้ใช้งานได้ดีขึ้น รวมถึงใช้ MySQL เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา ระบบประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ (1) การค้นหาข้อมูลทะเบียนครุภัณฑ์ (2) การเพิ่มข้อมูลทะเบียนครุภัณฑ์ (3) การโอนย้ายทะเบียนครุภัณฑ์ (4) การตัดชำรุดครุภัณฑ์ และ (5) การออกรายงาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการทดสอบระบบมีความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมฯ โดยรวม อยู่ในระดับมาก และ Jaratsantichit (2019) ได้ศึกษาการพัฒนา ระบบบริหารจัดการครุภัณฑ์เพื่อจัดการข้อมูลครุภัณฑ์ และโปรแกรมบนอุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อตรวจนับครุภัณฑ์ พบว่า โปรแกรมสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลครุภัณฑ์ ออกใบเบิกครุภัณฑ์ สร้างบาร์โค้ดเพื่อนำไปติดบนครุภัณฑ์แต่ละรายการสำหรับให้โปรแกรมตรวจนับครุภัณฑ์ ทำการตรวจนับ สืบค้นครุภัณฑ์และประวัติที่ตั้งครุภัณฑ์ แสดงรายงานได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว และช่วยในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่งานพัสดุในการบริหารจัดการครุภัณฑ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Duangmarnda (2017) ได้พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบเดิมให้มีความทันสมัยขึ้นเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและ

มีความถูกต้องของอุปกรณ์ และเพิ่มศักยภาพของระบบให้บริการให้สามารถบริการ ณ จุดใดก็ได้ของสำนักงาน ใช้เครื่องมือในการพัฒนาระบบคือ โปรแกรม Visual Studio 2010 โปรแกรม Microsoft SQL Server 2008 R2 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการฐานข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ และเขียนโปรแกรมด้วยภาษา C# ระบบช่วยทำให้อุปกรณ์ภายในได้รับทราบข้อมูลอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วมากขึ้น

การพัฒนาฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พัฒนาขึ้นมาให้อยู่ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่ใช้ผ่านระบบออนไลน์ โดยเข้าสู่ระบบผ่าน Internet Explorer Browser มีการรักษาความปลอดภัยในการใช้งานโดยมีระบบผู้ใช้งานในการล็อกอินเข้าใช้ฐานข้อมูลมีผู้ใช้งานฐานข้อมูล 2 ประเภทคือ ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้ระบบ สำหรับผู้ดูแลระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาเคมี ผู้ดูแลระบบสามารถสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลของวัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลของผู้ใช้งานได้ ระบบสามารถพิมพ์ข้อมูลของวัสดุอุปกรณ์ อนุมัติการยืมและคืนวัสดุอุปกรณ์ สามารถรายงานข้อมูลออกมาเป็นไฟล์งาน และสามารถพิมพ์ได้ และผู้ดูแลระบบจะมีรหัสผ่านเข้าใช้งานคนเดียวเท่านั้น และสามารถแก้ไขข้อมูลได้ ซึ่งเป็นการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลและความปลอดภัยของข้อมูลมากยิ่งขึ้น สำหรับผู้ใช้งานระบบ จะใช้สำหรับค้นหาข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ ระบบจะแสดงข้อมูลรายละเอียดวัสดุอุปกรณ์นั้น ๆ ที่ต้องการค้นหา และใช้ในการ

ยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์ แต่ไม่สามารถแก้ไขเพิ่ม ลบ ข้อมูลได้

การประเมินคุณภาพของฐานข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทดสอบใช้งานระบบและได้ทำการ ประเมิน 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับดี ภาพรวม ของระบบฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ฯ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.000) ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Klinnoi & Sanyalak (2019) พบว่า ระบบการบริหารจัดการพัสดุและครุภัณฑ์ สามารถบริหารจัดการโดยได้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น ใช้ระบบ การเบิกพัสดออนไลน์ เข้ามาบริหารจัดการด้าน พสดุ เพื่อลดปัญหาการสูญหายของข้อมูล และมีข้อมูลการใช้พัสดุเก็บย้อนหลังได้ มีการพัฒนา โปรแกรมสำหรับบริหารจัดการครุภัณฑ์ รวมถึง ประวัติการซ่อมครุภัณฑ์ เก็บไว้เพื่อเป็นตัวช่วย ในการตัดสินใจซ่อมครั้งต่อไป โดยระบบต่าง ๆ ที่นำมาใช้งานนั้นมุ่งเน้นในด้านการลดระยะเวลา ดำเนินงานให้รวดเร็วขึ้น ให้ใช้งานได้สะดวก รวดเร็ว ลดความผิดพลาดในการทำงาน และ Jaruwan, Petchrak & Tuktien (2019) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและ พัฒนาระบบคลังวัสดุอุปกรณ์ : กรณีศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยให้ผู้ใช้งาน สามารถดำเนินการงานเบิกจ่ายวัสดุและยืม-คืน ครุภัณฑ์ได้ผ่านระบบรูปแบบที่ใช้การพัฒนา คือ ADDIE Model ใช้โปรแกรมภาษา PHP และระบบ

จัดการฐานข้อมูล MySQL พบว่าระบบที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการ บริหารงานด้านวัสดุอุปกรณ์ได้ และ Tanchampa et al. (2017) ซึ่งในการพัฒนาระบบได้ใช้ภาษา PHP และ Bootstrap Framework เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนา มี Windows7 เป็นระบบปฏิบัติการ และ XAMPP เป็นระบบจัดการฐานข้อมูล จากการ ทดสอบประสิทธิภาพของระบบโดยผู้ใช้งานพบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และสามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้งาน ฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.508) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaratsantichit (2019) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบบริหารจัดการ ครุภัณฑ์เพื่อจัดการข้อมูลครุภัณฑ์และโปรแกรม บนอุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อตรวจนับครุภัณฑ์ พบว่า ระดับความพึงพอใจด้านการใช้งานโปรแกรม ด้านประสิทธิภาพในการใช้โปรแกรมในการ ตรวจนับครุภัณฑ์ และด้านการเปรียบเทียบระหว่าง การใช้โปรแกรมกับการจดบันทึกลงกระดาษ ในการตรวจนับเท่ากับ 4.12 ซึ่งความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำเอาผลงานวิจัยไปใช้

ฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้งานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เพราะรองรับการจัดการข้อมูลสำหรับค้นหาข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ และใช้ในการยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์ และผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลของวัสดุอุปกรณ์และข้อมูลผู้ใช้งานได้โดยสามารถรายงานข้อมูลออกมาเป็นไฟล์งาน และสามารถพิมพ์ได้ และผู้ดูแลระบบ

สามารถแก้ไขข้อมูลได้ ซึ่งเป็นการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลและความปลอดภัยของข้อมูลมากยิ่งขึ้น โดยตรงตามความต้องการของผู้บริหารสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรเพิ่มการค้นหาวัดอุปกรณ์ที่ต้องการยืม-คืน โดยให้โปรแกรมสามารถทำการอ่านบาร์โค้ดของข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ หรือควรมีการพัฒนาเพิ่มเติมในส่วนระบบสำรองข้อมูลแบบอัตโนมัติได้จะทำให้มีความสมบูรณ์ มีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Buason, R. (2013). **Research and development of educational innovations**. Phitsanulok : Bua Graphic. (in Thai)
- Duangmarnda, C. (2017). **Return system - borrowing office equipment**. (Cooperative Education). Bangkok: Faculty of Information Technology Siam University.
- Jaratsantichit, Y. (2019). Developing an equipment management system to manage equipment information and a mobile program for counting equipment. *Academic Journal KMITL* 7(2): 24 – 35. (in Thai)
- Jermkwan, T., Petchrak, J. & Tuktien, P. (2019). Material and equipment inventory system: a case study of the Research and Development Institute, Rajabhat Rajabhat University. The 10th National and International Hat Yai Academic Conference. 1429-1438. (in Thai)
- Klinnoi, S. & Sanyalak, C. (2019). **Management system for supplies and equipment by using information technology**. Academic meeting of the Center for Coordinating Personnel Network Support Line of the Faculty of Pharmacy of Thailand (FDA) for the year 2019. 1-5. (in Thai)
- Phakdiwatanakul, K. & Panichkul, P. (2003). **Scriptures for System Analysis and Design**. Bangkok: KTP Comp and Consulting. (in Thai)

- Phinchunsri, P. (2019). Development of Information Program for Property Registration Management of a Private University in Nakhon Pathom Province. **Christian University Journal**. 25(2) : 79-91. Christian University. (in Thai)
- Phunamsai, W. & Sirikaewlert, K. (2010). **Rafting - Khru Keha Case Study of Ban Huai Kanno Sung, Kudrang District**, Business Information Technology Project, Bachelor of Business Administration Program in Business Computing Faculty of Accounting and various departments Mahasarakham University. (in Thai)
- Prayochapibulphol, K. (2011). **Development of an information database system for public relations on the Srinakharinwirot University network**. Thesis material M.Ed. (Educational Technology). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Pruitthipphan, S. (2010). **Research Methods for Business. 3rd printing**. Bangkok : Hasan Printing. (in Thai)
- Tanchampa, S. et al. (2017). **Computer Equipment Management System. Faculty of Management Science**, Phetchabun Rajabhat University. Master's Thesis Department of Information Technology, Faculty of Information Technology, Sripatum University. (in Thai)
-

บทความวิจัย

การพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคล
ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

DEVELOPMENT OF NOTIFICATION AND PUBLIC RELATIONS SYSTEMS
FOR PERSONNEL WORK VIA LINE APPLICATION
OF THE FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY,
PIBULSONGKRAM RAJABHAT UNIVERSITY

กัญญาวีร์ สมนึก*

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kanyawee Somnuek*

Faculty of Science and Technology Faculty of Science and Technology
ibunsongkhram Rajabhat University, Thailand

*E-mail: kanyawee122@gmail.com

Received: 2021-10-19

Revised: 2022-05-10

Accepted: 2022-05-10

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2) พัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ได้ระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ที่สามารถตอบสนองความต้องการบุคลากร ซึ่งสามารถค้นหาข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลของบุคลากร และข่าวสารประชาสัมพันธ์ เพื่อให้บริการแก่บุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้ โดยมีผลความพึงพอใจด้านการออกแบบและรูปแบบของระบบ ด้านความสามารถของระบบ และด้านคุณค่าประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.502) ($\bar{X} = 4.77$,

S.D.=0.424) ($\bar{X}$ = 4.64, S.D.=0.506) ตามลำดับ และความพึงพอใจในภาพรวมระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D.=0.512)

คำสำคัญ: ระบบแจ้งเตือน ประชาสัมพันธ์ แอปพลิเคชันไลน์ งานบุคคล

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the guidelines for the development of notification and public relations systems for personnel work via LINE application of the Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, 2) develop notification and public relations systems for personnel work via LINE application, and 3) evaluate the satisfaction towards notification and public relations systems for personnel work via LINE application. The results revealed that the notification and public relations systems for personnel work via LINE application could respond well to the personnel needs with the overall staff's satisfaction towards the system at the highest level.

Keywords : Notification and Public Relations, LINE Application, Personnel Work

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานในปัจจุบันปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารที่มีช่องทางและรูปแบบใหม่ ๆ ที่เพิ่มประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ทันทั่วถึง และชัดเจนมากขึ้น การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างพนักงานในองค์กรเป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น (Chomngam, 2016) สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มีบทบาทในการใช้ชีวิตของบุคคลและสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะสื่อเหล่านี้เป็นตัวกลางทำให้การติดต่อสื่อสาร โดยการพูดคุย ส่งภาพ ส่งวิดีโอ หรือการส่งแบ่งปันตำแหน่งที่อยู่ต่าง ๆ สะดวกรวดเร็วขึ้น

แอปพลิเคชันไลน์ เป็นแอปพลิเคชันสำหรับการสนทนาบนอุปกรณ์สื่อสารรูปแบบ

สมาร์ทโฟน (Smart Phone) แต่ในปัจจุบันสามารถใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (Desktop) และแท็บเล็ต (Tablet) ได้ โดยผู้ใช้สามารถสื่อสารด้วยการพิมพ์ข้อความจากอุปกรณ์การสื่อสารเครื่องหนึ่งไปสู่อีกเครื่องหนึ่งนอกจากนี้เมื่อผู้ใช้งานต้องการพื้นที่สำหรับสมาชิกที่คุ้นเคยกัน โดยเฉพาะจะสามารถสร้างกลุ่มเฉพาะ (Group Communication) สำหรับการสนทนาที่มีความเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลหลายบุคคลทำให้สามารถเชื่อมต่อและสื่อสารกันภายในกลุ่มได้สะดวก รวดเร็ว โดยสามารถใช้ไลน์ในการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ แจ้งเตือน และลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งที่เพิ่มความโดดเด่นของแอปพลิเคชันไลน์ คือ สามารถสนทนาด้วยเสียงผ่านไลน์ (Voice Call) โดยไม่เสียค่าบริการขณะสนทนาถึงแม้ว่าปลายทางของคู่สนทนานั้น

จะอยู่ไกลถึงต่างประเทศ โดยผู้ใช้สามารถสนทนาด้วยจากอุปกรณ์สื่อสารของตนเองไปสู่เครื่องหนึ่งได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มเติมนอกจากค่าบริการอินเทอร์เน็ต ด้วยลักษณะของแอปพลิเคชันไลน์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ใช้สมาร์ทโฟนเป็นจำนวนมากต่างดาวน์โหลดแอปพลิเคชันไลน์มาไว้ในเครื่อง เพื่อใช้งานตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันรวมถึงหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ใช้ช่องทางแอปพลิเคชันไลน์สื่อสารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร (Kuljitjuavong, 2013)

ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารให้บริการข้อมูลในงานบุคคลของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยรูปแบบโทรศัพท์ตั้งโต๊ะ และโทรศัพท์มือถือและพบปะพูดคุยกัน จึงไม่สามารถตอบคำถามผู้ใช้งานได้โดยอัตโนมัติในกรณีที่ไม่ได้พบปะพูดคุยกันส่งผลให้การปฏิบัติงานได้รับผลกระทบการทำงานเกิดความล่าช้า การติดต่อสื่อสารเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนใช้เวลาในการประสานงานนาน หากผู้ใช้บริการมีมาก นอกจากนี้อาจไม่สามารถเก็บข้อมูลไว้เรียกดูซ้ำได้ จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์ เพื่อเน้นใช้ในการโต้ตอบ และประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคล จึงได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อเพิ่ม

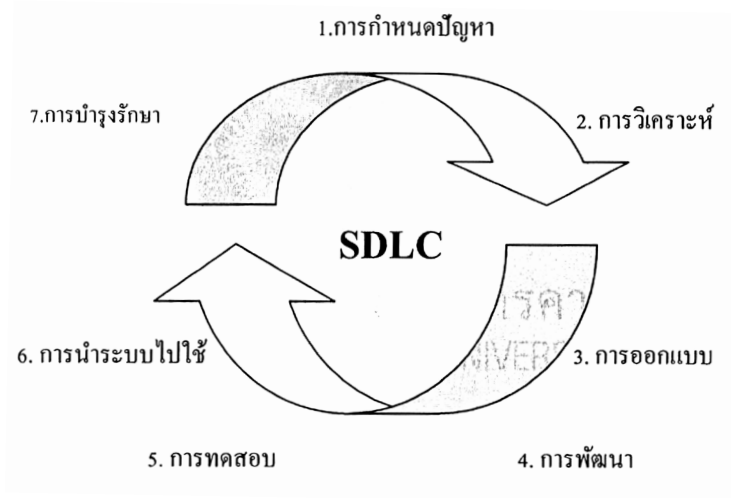
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้รายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้ต้องการ เกิดความสะดวกรวดเร็วในการตอบคำถาม หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ต้องการผ่านระบบโต้ตอบอัตโนมัติของแอปพลิเคชัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. เพื่อพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ทบทวนแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากวงจรการพัฒนาระบบ (Systems Development Life Cycle) มาใช้เป็นทฤษฎีในการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีดังนี้

ภาพที่ 1 วงจรการพัฒนาระบบ (Systems Development Life Cycle)

ที่มา : Phakdiwatanakul & Panichkul (2003)

การพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาของระบบงานบุคคล คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจากรองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี เจ้าหน้าที่งานบุคคล และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ เพื่อทราบถึงความต้องการของผู้ใช้งาน รวมไปถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน การวิเคราะห์สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาจากงานที่ปฏิบัติ แบบบันทึกและแบบสำรวจ

2. การออกแบบระบบ นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 มาพัฒนาออกแบบระบบการติดต่อสื่อสารเพื่อบริการส่งข้อความแจ้งเตือนข่าวประชาสัมพันธ์โดยเลือกใช้ไลน์ แอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่ทันสมัย ง่ายต่อการใช้งานและเป็นที่นิยมกันอย่าง

แพร่หลายในปัจจุบันมีบริการ LINE Messaging API สามารถนำมาพัฒนาเป็นระบบโต้ตอบอัตโนมัติของไลน์ (LINE BOT) ได้ เพื่อให้ได้ระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ

การวิเคราะห์และออกแบบระบบการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดังนี้

1) รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดที่ต้องการ ในขั้นตอนนี้เป็นกรรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบ

2) กำหนดโครงสร้างของตาราง เป็นการนำข้อกำหนดจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็น Entity ที่ต้องการจากนั้น นำ Entity และ Attribute มากำหนดโครงสร้างของตาราง

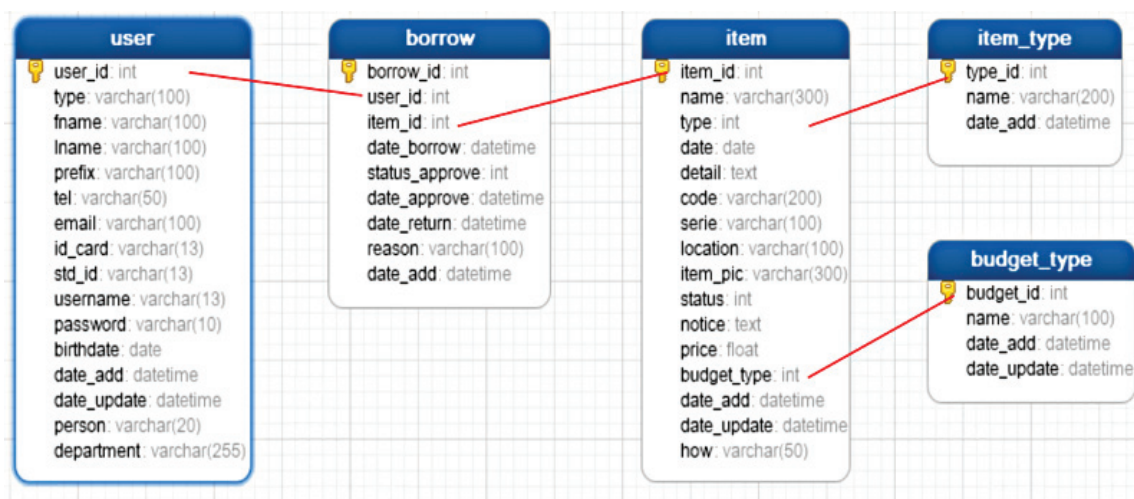
3) กำหนดคีย์ของตาราง เป็นการพิจารณาคุณสมบัติของฟิลด์เพื่อสร้างเป็นคีย์ได้

4) การทำ Normalization เพื่อลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้มาปรับแก้ให้ตารางมีโครงสร้างที่เหมาะสม

5) กำหนดความสัมพันธ์ของตาราง จัดทำเป็นโมเดลข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (E-R Model)

2.3 การ์ดเมสเสจ ใช้ในการสร้างและเชื่อมต่อกับแอปพลิเคชันไลน์

3. ระบบ Web Hook เป็นเว็บไซต์สำหรับทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างแอปพลิเคชันไลน์ ถูกพัฒนาด้วยชุดโปรแกรม LINE Messaging API SDK for PHP และจำเป็นต้องใช้โปรโตคอลการสื่อสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 2 โมเดลข้อมูลเชิงสัมพันธ์การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

3. การพัฒนาระบบ LINE BOT เพื่อแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ใช้บริการเพิ่มเพื่อน LINE BOT จาก LINE ID หรือ QR code

2. ระบบเว็บแอปพลิเคชันไลน์ (Web Application) สำหรับ ส่วนนี้ผู้จัดทำได้เลือกใช้ไลน์ (Line Official Account) มีเครื่องมือที่ใช้ในการสร้าง ดังนี้

2.1 ข้อความตอบกลับอัตโนมัติ

2.2 ริชเมนู (Rich Menu)

แบบ HTTPS เท่านั้น ประกอบด้วย ระบบลงทะเบียนผู้کلไน์ ID, ระบบตอบกลับอัตโนมัติ ระบบบริการแจ้งเตือนใกล้ครบกำหนดส่ง แจ้งเตือนครบกำหนดส่ง, ระบบบริการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานบุคคล, ระบบ Rich Menu

4. การทดลองใช้ระบบ ผู้วิจัยนำการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

5. การประเมินและปรับปรุง 1) ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการนำแบบประเมินความพึงพอใจต่อระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านการออกแบบและรูปแบบของระบบ 1.2) ด้านการใช้งานของระบบและประสิทธิภาพการทำงาน of ระบบ 1.3) ด้านคุณค่าประโยชน์ 2) นำผลประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์และปรับปรุงระบบ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์

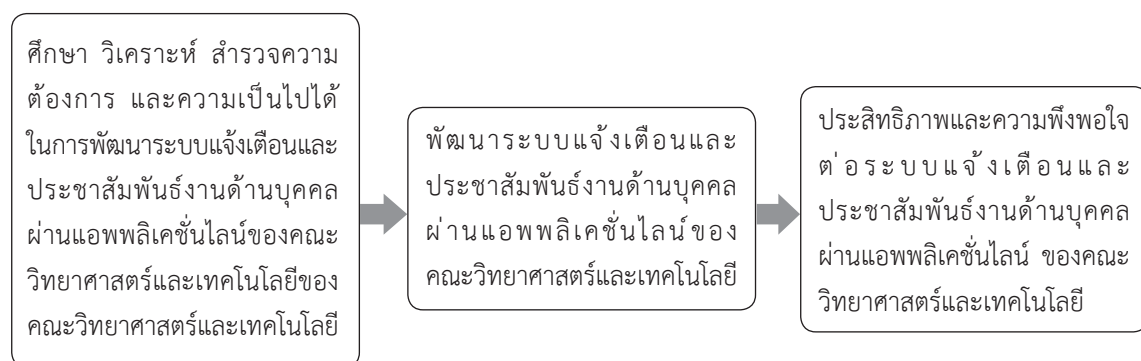
ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี เจ้าหน้าที่งานบุคคล และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ จำนวน 10 คน และประเมินคุณภาพของระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมและแอปพลิเคชันที่มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 86 คน โดยใช้สูตรกำหนด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของทาโรยามาเน (Taro Yamane) (Yamane, Taro 1973 อ้างอิงใน Pruitthiphan, 2010)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เครื่องมือที่ใช้ ดังนี้

(1) แบบสอบถามสำรวจข้อมูลการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มผู้บริหาร รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี เจ้าหน้าที่งานบุคคล และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สสำรวจความคิดเห็นต่อการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้ ควรเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ควรมีการแจ้งเตือนและติดตามที่รวดเร็ว ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ควรมีระบบที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง ควรมีระบบที่สามารถใช้งานได้ง่าย

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

2.2 เพื่อพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เครื่องมือที่ใช้ ดังนี้

(1) แบบประเมินคุณภาพต่อระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพในการใช้งาน มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคุณภาพระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้ ระบบมีความทันสมัย ง่ายต่อการใช้งาน หน้าจอใช้งานออกแบบให้ใช้งานได้ง่าย ความเหมาะสมขององค์ประกอบในหน้าจอ ความเหมาะสมของ Rich menu ความเหมาะสมของเนื้อหาที่แสดง การประเมินระบบด้าน function test การประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากการโปรแกรม

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เครื่องมือที่ใช้ ดังนี้

(1) แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้ระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ประกอบด้วยข้อมูล 3 ด้าน คือ 1) ด้านประสิทธิภาพการทำงาน ของระบบ 2) ด้านการออกแบบระบบ 3) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนในการใช้งานระบบ มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านงานบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจข้อมูลการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มผู้บริหาร รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี เจ้าหน้าที่งานบุคคล และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 ผู้วิจัยนำระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อประเมินคุณภาพของระบบ หากคุณภาพตามเกณฑ์ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมและแอปพลิเคชัน จำนวน 3 คน

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจจากบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 86 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean หรือ $\bar{X}$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 2 ในการวิเคราะห์ประเมิน

ความคิดเห็นต่อคุณภาพของระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean หรือ $\bar{X}$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบโดยการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมสำนวนภาษาที่ใช้ ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และประเด็นที่ทำการวิจัย และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยเกณฑ์ คือ การเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า ข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 – 1.0 แสดงว่าแบบสอบถามมีเนื้อหาสอดคล้องกัน จากนั้นมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่ม

ทดลองที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 ชุด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาสำหรับการพยากรณ์ ควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.80 จึงถือว่าแบบถามฉบับนี้สามารถนำไปใช้ได้

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่าน แอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากกลุ่มผู้บริหาร รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี เจ้าหน้าที่งานบุคคล และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบสำรวจข้อมูลการพัฒนา
ระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคล
ผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
กลุ่มผู้บริหาร รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี เจ้าหน้าที่
งานบุคคล และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ
(n=10)

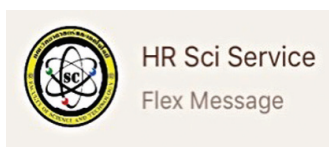
ตารางที่ 1 สำรวจข้อมูลการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ควรเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสาร	0.90	0.316	มากที่สุด
2. ควรมีการแจ้งเตือนและติดตามที่รวดเร็ว	0.90	0.316	มากที่สุด
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร	0.90	0.316	มากที่สุด
4. ควรมีระบบที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง	1.00	0.000	มากที่สุด
5. ควรมีระบบที่สามารถใช้งานได้ง่าย	0.80	0.422	มาก

จากตารางที่ 1 สรุปรวข้อมูลการพัฒนา
ระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคล
ผ่าน แอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า ควรมีระบบที่ผู้ใช้บริการสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 1.00$, $S.D. = 0.000$)
อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาควรเพิ่มช่องทาง
ในการติดต่อสื่อสารควรมีการแจ้งเตือนและติดตาม
ที่รวดเร็ว และควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร
($\bar{X} = 0.90$, $S.D. = 0.316$) และควรมีระบบ
ที่สามารถใช้งานได้ง่าย ($\bar{X} = 0.80$, $S.D. = 0.422$)
ตามลำดับ

2. การพัฒนาระบบแจ้งเตือนและ
ประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์
ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนคร ผู้วิจัยจึงนำข้อคิดเห็นจาก
การสำรวจข้อมูลไปพัฒนาระบบแจ้งเตือนและ
ประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์
ดังนี้

แอปพลิเคชันไลน์ HR Sci Service

ภาพที่ 4 แสดงหน้าแอปพลิเคชันไลน์

Line Official Account ในชื่อว่า “HR
Sci Service” เป็นแอปพลิเคชันไลน์ที่ใช้สำหรับ
ให้บุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้ค้นหา
ข้อมูลสารสนเทศที่มีการจัดเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็น
ระบบ เพื่ออำนวยความสะดวก อีกทั้งยังง่าย
ต่อการสืบค้น เกิดความรวดเร็วและมีฐานข้อมูล
ที่ถูกต้องในการสืบค้นข้อมูลของบุคลากร ซึ่งการ
ทำงานของ “HR Sci Service” มีฟังก์ชันการทำงาน
ประกอบด้วย

1) ข้อมูลบุคลากร

ฟังก์ชันการทำงานในส่วนนี้จะแสดง
ข้อมูลบุคลากรสายวิชาการ และสายสนับสนุน
ที่มีอยู่ในฐานข้อมูลของคณะวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีทั้งนี้ ข้อมูลจะมีการอัปเดตอยู่เสมอ

2) การเข้าสู่ตำแหน่ง

ฟังก์ชันการทำงานในส่วนนี้จะแสดง
รายละเอียดระยะเวลาเข้าสู่ตำแหน่ง โดยจะระบุ
ให้ทราบถึง ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง ระดับ ระยะเวลา
ที่สามารถเข้าสู่ตำแหน่ง ปีที่เข้าสู่ตำแหน่งได้
ตำแหน่งต่อไป และวุฒิการศึกษา

3) วันบรรจุแต่งตั้ง/เกษียณอายุราชการ

ฟังก์ชันการทำงานในส่วนนี้จะแสดง
รายละเอียดวันบรรจุแต่งตั้ง ได้แก่ ประเภท ตำแหน่ง
ระดับ วันที่บรรจุ และวันที่เกษียณอายุราชการ

4) รหัสประเมินภาระงาน

ฟังก์ชันการทำงานในส่วนนี้จะรหัสประเมินภาระงาน ได้แก่ ชื่อ-สกุล ชื่อผู้ใช้ และรหัสผ่าน เพื่อใช้เข้าระบบการประเมินภาระงานของบุคลากร

5) ระเบียบข้อบังคับงานบุคคล แสดงข้อมูล

ฟังก์ชันการทำงานในส่วนนี้จะระเบียบข้อบังคับงานบุคคลต่าง ๆ ที่จำเป็น โดยจะเชื่อมโยงไปเว็บไซต์ของบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามโดยสามารถเข้าสู่ระบบด้วย QR-Code และยังสามารถ

ใช้งานบนโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ตโฟน หรือคอมพิวเตอร์ได้

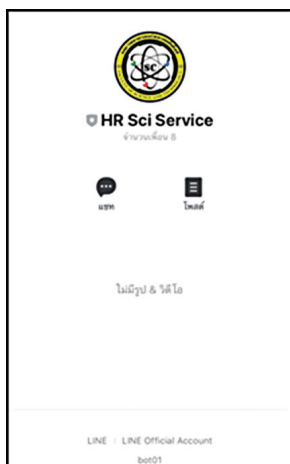
ขั้นตอนการเพิ่มเพื่อนและเข้าสู่ระบบใน LINE OA HR Sci Service

1. การเพิ่มเพื่อนจาก QR-Code ของ HR Sci Service

2. เข้าสู่ระบบ คลิกเลือกที่เมนู “เข้าสู่ระบบ” ดังรูป จากนั้น กรอกรวัน/เดือน/ปีเกิด และเลขบัตรประชาชน 16 หลักของผู้ใช้งานและคลิก “เข้าสู่ระบบ” เพื่อเข้าสู่ระบบ

ภาพที่ 6 คิวอาร์โค้ด

ภาพที่ 5 แสดง HR Sci Service

ผู้วิจัยได้นำระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินคุณภาพของระบบ แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การประเมินคุณภาพต่อการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (n=3)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ระบบมีความทันสมัย	4.67	0.577	มากที่สุด
2. ออกแบบระบบมีความง่ายต่อการใช้งาน	4.67	0.577	มากที่สุด
3. การประเมินระบบด้าน Function test	4.67	0.577	มากที่สุด
4. การประเมินด้านผลลัพธ์ที่ได้ จากระบบ (Result Test)	4.67	0.577	มากที่สุด
5. การประเมินด้านการรักษาความปลอดภัย (Security Test)	4.33	0.682	มาก
6. ภาพรวมของระบบฯ	4.67	0.577	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพต่อการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาพรวมของระบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.577) ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ระบบมีความทันสมัย, ออกแบบระบบมีความง่ายต่อการใช้งาน, การประเมินระบบด้าน Function test และการประเมินด้านผลลัพธ์ที่ได้จากระบบ (Result Test) ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.577) รองลงมาข้อ 5 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประเมินด้านการรักษาความปลอดภัย (Security Test) ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.682) ตามลำดับ

3. ผลประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการใช้งานระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคล ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการสำรวจความพึงพอใจของบุคลากรจำนวน 86 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 55.81 เพศชาย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 44.18 ตามลำดับ และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 70.94 บุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 29.07

2) ระดับของบุคลากรที่มีต่อการใช้งานระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับของบุคลากรที่มีต่อการใช้งานระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านการออกแบบและรูปแบบของระบบ			
1. ความสวยงามและความน่าสนใจของระบบ	4.78	0.417	มากที่สุด
2. การออกแบบของระบบสามารถใช้งานได้ง่าย	4.62	0.512	มากที่สุด
3. ความเร็วในการแสดงผลข้อมูล	4.44	0.499	มาก
4. ความเหมาะสมของระบบในภาพรวม	4.52	0.502	มากที่สุด
การใช้งานของระบบและประสิทธิภาพ			
การทำงานของระบบ			
1. ระบบใช้งานได้ง่าย และสะดวกการใช้งาน	4.84	0.371	มากที่สุด
2. ระบบสามารถแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์ได้อย่างรวดเร็ว	4.62	0.512	มากที่สุด
3. ระบบสามารถแสดงผลได้อย่างถูกต้อง	4.49	0.502	มาก
4. ความปลอดภัยหรือกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูล	4.45	0.523	มาก
5. ความสามารถของระบบในภาพรวม	4.77	0.424	มากที่สุด
ด้านคุณค่าประโยชน์			
1. มีความสะดวกในการค้นหาข้อมูลบุคลากร	4.44	0.696	มาก
2. ระบบสามารถช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน	4.80	0.455	มากที่สุด
3. ช่วยให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพ	4.74	0.438	มากที่สุด
4. คุณค่าประโยชน์ในภาพรวม	4.64	0.506	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.62	0.512	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ภาพรวมของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.512) และรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบและรูปแบบของระบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.502) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ความสวยงามและความน่าสนใจของระบบ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.417) รองลงมา ข้อที่ 2 การออกแบบของระบบสามารถใช้งานได้ง่าย ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.512) และข้อ 3 ความเร็วในการแสดงผลข้อมูล ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.499) ตามลำดับด้านการใช้งานของระบบและประสิทธิภาพการทำงานของระบบภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.424) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ระบบใช้งานได้ง่ายและสะดวกการใช้งาน ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.371) รองลงมา ข้อที่ 2 ระบบสามารถแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์ได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.512) และมีอยู่ 2 ด้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 ระบบสามารถแสดงผลได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.502) รองลงมา ข้อที่ 4 ความปลอดภัยหรือกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูล ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.523) ตามลำดับด้านคุณค่าประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.506) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 ระบบสามารถช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.455) รองลงมา ข้อที่ 3 ช่วยให้การะบวนการทำงานมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.438) และข้อที่ 1 มีความ

สะดวกในการค้นหาข้อมูลบุคลากร ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.696) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากการศึกษากลุ่มผู้บริหาร รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี เจ้าหน้าที่งานบุคคล และเจ้าหน้าที่งานระบบสารสนเทศ พบว่า ระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ควรมีระบบที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 1.00$ S.D. = 0.000) รองลงมา ควรเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารควรมีการแจ้งเตือนและติดตามที่รวดเร็ว และควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 0.90$, S.D. = 0.316) และควรมีระบบที่สามารถใช้งานได้ง่าย ($\bar{X} = 0.80$, S.D. = 0.422) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaichana (2018) ได้พัฒนาและศึกษาระบบตรวจสอบการทำงานของระบบเครือข่ายให้มีการส่งข้อความแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ระบบสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ระบบเครือข่ายใช้งานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งซอฟต์แวร์ที่นำมาใช้เป็นแบบ Free and Open Source Software ซึ่งจะเป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับองค์กร และ Huadhun (2017) กล่าวว่า อิทธิพลของแอปพลิเคชันไลน์ในการสื่อสารของโลกยุคปัจจุบันในเรื่องของการติดต่อสื่อสารพื้นฐานในชีวิตประจำวันของมนุษย์ตลอดจน

การส่งเสริมการทำงานด้วยการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันในที่ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรนั้น ๆ ทำให้การสื่อสารในสังคมนั้นเกิดความรวดเร็วและประหยัดเวลาในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น

จากผลการพัฒนาระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบที่ให้บริการแก่บุคลากรของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ค้นหาข้อมูลสารสนเทศ พร้อมทั้งแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง โดยการเพิ่มเพื่อนจาก QR-Code ของ HR Sci Service ซึ่งเป็นระบบตอบกลับอัตโนมัติ ภายในระบบจะมีข้อมูลฟังก์ชันการทำงาน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลบุคลากรแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลบุคลากรสายวิชาการประกอบด้วย จำนวนบุคลากรสายวิชาการ จำนวนบุคลากรสายวิชาการเงินแผ่นดิน จำนวนบุคลากรสายวิชาการเงินรายได้ จำนวนข้าราชการ จำนวนอาจารย์ที่ลาศึกษา จำนวนบุคลากรสายวิชาการที่มีวุฒิปริญญาเอก ปริญญาโท จำนวนรองศาสตราจารย์ จำนวนผู้ช่วยศาสตราจารย์ และข้อมูลบุคลากรสายสนับสนุน ประกอบด้วย จำนวนบุคลากรสายสนับสนุน จำนวนลูกจ้างประจำ จำนวนพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนเงินแผ่นดิน พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนเงินรายได้ บุคลากรสายสนับสนุนที่มีวุฒิปริญญาโท ปริญญาตรี จำนวนบุคลากรสายสนับสนุนระดับชำนาญการ และระดับปฏิบัติการ 2) ข้อมูลการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุน 3) ข้อมูลวันบรรจุ

แต่งตั้ง/ข้อมูลวันเกษียณอายุราชการ 4) รหัสประเมินภาระงาน แจ้งเตือนครบกำหนดส่งและระบบบริการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานบุคคล และ 5) ระบบ Rich Menu จำนวน 6 เมนูได้แก่ 1) ระเบียบข้อบังคับกฎหมายเกี่ยวข้องกับการบุคคล 2) การขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ 3) การขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น 4) ระบบประเมินภาระงานสายวิชาการ 5) ระบบประเมินภาระงานสายสนับสนุน 6) แบบฟอร์มเกี่ยวข้องกับการบุคคล ซึ่งข้อมูลจะมีการจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ

การประเมินคุณภาพระบบแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ทดสอบใช้งานระบบและได้ทำการประเมินคุณภาพ พบว่า ภาพรวมของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.577) ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ระบบมีความทันสมัย, ออกแบบระบบมีความง่ายต่อการใช้งาน, การประเมินระบบด้าน Function test และการประเมินด้านผลลัพธ์ที่ได้จากระบบ (Result Test) ($=4.67$, S.D.=0.577) รองลงมาข้อ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การประเมินด้านการรักษาความปลอดภัย (Security Test) ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.682) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khamcharoenkun (2020) ได้พัฒนาระบบ LINE BOT NU Library โดยใช้บริการ LINE Messaging API ผ่าน Line Application พบว่า การใช้งานระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และง่ายต่อการใช้งาน ผลการศึกษาการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อระบบ LINE BOT NU Library ของ

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนครสวรรค์จากผู้รับบริการ
อยู่ในระดับมากที่สุด

การประเมินความพึงพอใจระบบแจ้งเตือน
และประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชัน
ไลน์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า
บุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความ
พึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$,
S.D. = 0.512) อาจเป็นเพราะระบบแจ้งเตือนและ
ประชาสัมพันธ์งานด้านบุคคลผ่านแอปพลิเคชันไลน์
ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นการเพิ่มช่องทางการติดต่อ
สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ แจ้งเตือนต่าง ๆ ด้านงาน
บุคคล โดยระบบสามารถช่วยเพิ่มความสะดว
รวดเร็วให้แก่บุคลากร ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ
การให้บริการ สอดคล้องกับ Mongkol &
Chaihanchai (2018) ได้ศึกษาการใช้

แอปพลิเคชันไลน์เพื่อสนองความต้องการ
ด้านการทำงานของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานราชการ
พบว่า ในภาพรวมกลุ่มผู้ปฏิบัติงานราชการ
ใช้แอปพลิเคชันไลน์เพื่อสนองความต้องการ
ด้านการทำงานได้ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.40 ใช้แอปพลิเคชันไลน์เป็นเครื่องมือ
ดาวน์โหลด ส่งต่อรูปภาพ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ
การทำงานมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
เท่ากับ 4.07 รองลงมาคือ ใช้แอปพลิเคชันไลน์
เพื่อช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างรวดเร็วในกรณี
เร่งด่วน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และใช้
แอปพลิเคชันไลน์ในการส่งข้อมูลให้คนในกลุ่ม
ที่ทำงานร่วมกันในหน่วยงาน โดยมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.94

REFERENCES

- Buason, R. (2013). **Research and development of educational innovations**. Phitsanulok
: Bua Graphic. (in Thai)
- Chaichana, P. (2018). **Network system monitoring and notification system via LINE
Network Traffic Monitoring and LINE Application Notification**. Master of Science
Thesis. Network Engineering and Information Security, Faculty of Science and
Information Technology. Mahanakorn University of Technology.
- Chomngam, J. (2016). Factors that positively influence the use of the “Line” application
in innovative work of school-age and working-age people in PhraKhanong area.
Bangkok. Research report. Bangkok University.
- Huadhun, K. (2017). The Influence of Line Applications in Modern Communication.
Journal of Arts and Management, 1(2),75-88. (In Thai)
- Khamcharoenkun, C. (2020). The development of LINE BOT NU Library system for service
in conjunction with the automated library system KMUTT-LM.The 10th PULINET
National Academic Conference.Thaksin University.

- Kuljitjuavong, S. (2013). Line communication model on creativity of smartphones: advantages and limitations of applications. Stamford International University. **Executive Journal Executive Journal, 33(4).**
- Mongkol, C., & Chaihanchai, P. (2018). **Using the LINE application to meet the working needs of government workers.** Master of Communication Arts thesis Strategic Communication Program. Bangkok University.
-

การพัฒนาชุดฝึกอบรมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม
เพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี

DEVELOPMENT OF TRAINING PACKAGES ON DIGITAL LITERACY (i-MIDL),
INFORMATION TECHNOLOGY,
AND ISLAMIC INTEGRATED DIGITAL MEDIA TO PREVENT CYBERBULLYING
AMONG SECONDARY SCHOOL TEACHERS IN PATTANI PROVINCE

นภาพัลย์ ภัทรธิกุล และ ซัมซุ สาอู*

สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี ประเทศไทย

Napawan Patharathikul and Samsoo Sa-u*

Islamic Educational and Administration and Management Program (IEAMP),
Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Thailand

*E-mail: samsoo.s@psu.ac.th

Received: 2021-11-04

Revised: 2022-03-17

Accepted: 2022-03-17

บทคัดย่อ

การรังแกในโลกไซเบอร์ของนักเรียนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนและบางกรณีนำไปสู่การกระทำความรุนแรงทางจิตใจจนถึงการเสียชีวิต การวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนาคครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลามเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาเครือข่ายการศึกษา เพื่อสร้างพลเมืองของศูนย์ประสานงาน Thai Civic Education จำนวน 20 คน จาก 4 โรงเรียนของรัฐในจังหวัดปัตตานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม เพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับครูมัธยมศึกษา ประกอบไปด้วย แผนการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า 1) ชุดฝึกอบรมพัฒนาขึ้นด้วยแนวคิด Islamic Integrated Media, Information, Digital Literacy (i-MIDL) ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ *Fitnah* (ความเสียหาย) *Faedah* (ประโยชน์) *Amanah* (ความรับผิดชอบ) และ *Adab* (มารยาท) และ 2) ครูผู้สอนสามารถพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยได้พัฒนาคู่มือการ

เรียนรู้ความฉลาดทางดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลามสำหรับเยาวชน (Islamic Digital Quotient : i-DQ) โดยมีความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .35)

คำสำคัญ: หลักสูตรอบรม การรังแกในโลกไซเบอร์ นิเวศสื่อฮาลาล

ABSTRACT

Cyberbullying among students was one of the problems affecting their academic achievement and, in some cases, led to psychological trauma to death. This research and development aimed to: 1) develop a training package to develop training packages on digital literacy (i-MIDL), information technology, and Islamic integrated digital media to prevent cyberbullying for secondary school teachers in Pattani Province, and 2) to examine the results of using the developed training package. The sample used in the research was 20 teachers in 4 secondary schools under the Education Network for citizens of the Thai Civic Education Coordinating Center from Pattani Province. The research tools comprised of the i-MIDL training packages including training plan, training materials, and trainees' satisfaction questionnaire on the training. The results showed that: 1) the established training kits consisted of 4 activities: Fitnah (Falsehood), Faedah (Benefit) - Amanah (Responsibility) – Adab (Manners), and 2) the teachers were able to develop extra-curricular activities by developing an Islamic Digital Quotient (i-DQ) booklet, and the findings of the cumulative evaluation of trainee satisfaction by training package revealed that teachers were satisfied with the training kits at the highest level ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .35).

Keywords: Training packages, Cyberbullying, *Halal* Media Ecosystem

บทนำ

การกลั่นแกล้งรังแกในโลกออนไลน์ (Online bullying) หรือการกลั่นแกล้งในโลกไซเบอร์ (Cyberbullying) เป็นการรังแกด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เป็นพฤติกรรมที่กระทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า เพื่อให้เหยื่อเกิดหวาดกลัว โกรธเคือง หรือทำให้รู้สึกอับอาย โดยมีพฤติกรรมหลากหลายอย่าง เช่น การแพร่ข้อความเท็จ การโพสต์ภาพที่น่าอับอายของเหยื่อบนโลกออนไลน์ การส่งข้อความที่ทำร้ายหรือ

คุกคามจิตใจ รวมทั้งการแอบอ้างบุคคลอื่นและส่งข้อความที่หยาบคายไปยังผู้อื่นในนามของพวกเขา โดยการกลั่นแกล้งแบบเห็นหน้า (Off line) และการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ (Online) มักเกิดขึ้นควบคู่กันไป แต่การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์จะทิ้งร่องรอยทางดิจิทัล (Digital footprint) ไว้ ซึ่งจะกลายเป็นหลักฐานที่สามารถใช้ในการสืบสวนต่อไป (UNICEF, n.d.)

การกลั่นแกล้งในโลกไซเบอร์พบได้ ในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษา (Leine & Tamburrino, 2014) มีรูปแบบการรังแกทั้งที่เป็นแบบไม่รุนแรงจนถึงระดับรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของผู้เรียน

ผลการวิจัยในประเทศตะวันตกพบว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาพบการรังแกในโลกไซเบอร์ คิดเป็นสัดส่วนประมาณหนึ่งในสี่ถึงหนึ่งในสาม ของการกลั่นแกล้งทั้งหมด (Sittichai & Smith, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในประเทศไทย ที่ส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ การเกี่ยวข้องกับการรังแกในโลกไซเบอร์ เช่น Songsiri & Musikaphan (2011) พบว่า มีการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างมากในหมู่นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในกรุงเทพฯ งานวิจัยของ Sittichai (2014) ได้สำรวจนักเรียน วัยรุ่น 1,183 คน จาก 12 โรงเรียนในภาคใต้ และพบว่า นักเรียนชาย มีแนวโน้มที่จะตกเป็นเหยื่อ ทางไซเบอร์ หรืองานวิจัยของ Kiatsiria et al. (2017) ที่สอบถามนักเรียน 354 คนในโรงเรียนมัธยม หกแห่งในกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีประสบการณ์การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ในฐานะเหยื่อ (ร้อยละ 44) ผู้รังแก (ร้อยละ 33) และ ผู้ยืนดูหรือพยาน (ร้อยละ 67)

ในส่วนของการศึกษาเรื่องการรังแกในโลกไซเบอร์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น งานวิจัยของ Sittichai & Tudkuea (2017) พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่รู้จักและเข้าใจพฤติกรรม การรังแกบนโลกไซเบอร์ในระดับดีมาก โดยประสบ กับตนเองและเห็นบุคคลอื่นปฏิบัติจนเป็นเรื่องปกติ

โดยพบรูปแบบของการรังแกได้ 5 รูปแบบ คือ การนิทาหรือด่าทอผู้อื่น การหมิ่นประมาทผู้อื่น การแอบอ้างชื่อผู้อื่นในด้านลบ การนำความลับ ที่เป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลของผู้อื่นไปเปิดเผย และการลบหรือบล็อกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์โดยเยาวชน ส่วนใหญ่เลือกกระทำกับบุคคลอ่อนแอกว่า มักจะ เจ็บใจเก็บไว้คนเดียวเมื่อถูกรังแก จะไม่ปรึกษา พ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง มีแต่บางคนปรึกษาเพียง เพื่อนสนิทเท่านั้น

จังหวัดปัตตานีก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีปัญหา เรื่องของการกลั่นแกล้งในโลกไซเบอร์ งานวิจัย เชิงสำรวจของ Laeheem et al. (2009) พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในเขต จังหวัดปัตตานี จำนวน 1,440 คน พบว่ามี ผู้รังแก ผู้อื่นร้อยละ 32.9 งานชิ้นต่อมาของ Laeheem (2013) ได้ศึกษาเชิงลึกในประเด็นดังกล่าว โดยพบ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรังแก นักเรียนมุสลิมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ การจัดการห้องเรียนแบบ เผด็จการ การอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้มงวด อิทธิพล ของความรุนแรงจากเพื่อนฝูง และอิทธิพลของ ความรุนแรงของผู้ปกครอง ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 อย่างนั้น มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรม การกลั่นแกล้งดังกล่าว นอกจากนี้ งานวิจัยใน นักเรียนอายุระหว่าง 13-14 ปี จำนวน 9 คน ที่ศึกษาในพื้นที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ของ Awang et al. (2021) ยังพบว่า พฤติกรรม การกลั่นแกล้งในโลกไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อ นักเรียนใน 4 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านสังคม

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครูผู้สอน

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล (MIDL) เพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์ ซึ่งเป็นสมรรถนะหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูผู้สอน (Detsom & Vehachart, 2021) โดยบูรณาการหลักการอิสลามกับเนื้อหาของการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล ซึ่งมีจำกัดในบริบทของจังหวัดชายแดนใต้ เป็นแนวทางในการปรับใช้กับกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์แบบบูรณาการอิสลามสำหรับครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี เพื่อแก้ปัญหาการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับนักเรียนมุสลิมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลามเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมดังกล่าว

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดและแนวทางการป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์

Redmond, Lock, & Smart (2020) ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับนักศึกษาโดยได้อธิบาย แนวทางการจัดการใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. การจำแนก (Identification) โดยครูผู้สอนต้องจำแนกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการรังแกดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะของ (Attribute)

และ ประเภท (Type) ของการรังแก ความตระหนักของนักเรียน และการรับรู้ของครูผู้สอน

2. การจัดการ (Management) ซึ่งเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของโรงเรียน และครูผู้สอนในการจัดการปัญหาดังกล่าว

3. การป้องกัน (Prevention) ซึ่งให้ความสำคัญกับหน้าที่และบทบาทของโรงเรียนและครูผู้สอน รวมทั้งการจัดโปรแกรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์ที่บรรจุในหลักสูตรครู (Teacher education program) ในการจัดการปัญหาดังกล่าว

สมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัลสำหรับครูและการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

Wongyai (2017) ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมของดิจิทัลเนทีฟ (Digital native) หรือผู้เรียนในยุคดิจิทัลว่า จะมุ่งไปสู่การสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital citizen) ที่มีความรับผิดชอบและสามารถใช้สื่อดิจิทัลในการมีปฏิสัมพันธ์และใช้ประโยชน์กับสารสนเทศได้อย่างปลอดภัย โดยครอบครัวและครูผู้สอนจะต้องแสดงบทบาทในการสอดส่องดูแล แนะนำ และให้คำปรึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้วยความเข้าใจ

Falloon (2020) กล่าวถึงความจำเป็นของครูผู้สอนในการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลว่าเกี่ยวข้องกับการทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital literacy

โดย Suttisima, Chainan & Yuwkosol (2019) เสนอตัวชี้วัดการเท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับช่วงวัยทำงาน โดยแบ่งเป็น

สมรรถนะ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การเข้าถึง สื่อ สารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่าง ปลอดภัย (Access) ด้านที่ 2 วิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล (Analyze) ด้านที่ 3 สร้างสรรค์เนื้อหาและข้อมูล สารสนเทศ (Create) และด้านที่ 4 ประยุกต์ใช้ และสร้างการเปลี่ยนแปลง (Reflect/Act) และ (Communicate)

แนวคิดอิสลามกับการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์

ศาสนาอิสลามได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการ ดำเนินของชีวิตมุสลิมเพื่อให้ดำเนินชีวิตภายใต้ กฎหมายอิสลาม (ชารีอะห์) หลักการศาสนาจึงถูก นำมาปรับใช้กับทุกเรื่อง รวมทั้งการใช้สื่อออนไลน์ ของมุสลิม แนวคิดเรื่องการสร้างระบบนิเวศที่สอดคล้อง กับหลักการอิสลาม จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดย Islam (2019) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของนิเวศสื่อ ฮาลาล (Halal media ecosystem) ว่า เป็นการ ให้การศึกษาและดูแลในการเข้าถึงโลกไซเบอร์ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการทางศาสนา สร้างสื่อที่นำเสนอในสิ่งที่เป็นมุขทางบวก และ ควบคุมในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์และสร้างความ เสียหายแก่สังคม ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์สามารถ

เป็นสื่อที่ฮาลาลได้ก็ต่อเมื่อได้สอดคล้องค่านิยม ตามหลักกฎหมายอิสลาม และการปลูกฝังค่านิยม ดังกล่าวให้กับเยาวชนมุสลิม (Shehu, Othman & Osman, 2017; Spiegler & Sisaye, 2016)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอิสลาม

Lohwithee (2018) ได้กล่าวถึงวิธีการ จัดการการเรียนรู้แบบบูรณาการอิสลามว่า ครูผู้สอนต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น เป็นบูรณาการ (Integrative Teaching Styles) ซึ่งต้องมีวิธีการที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่ผสมผสานกัน ฝึกให้ ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving) เน้นการทำงานร่วมกัน มีงานกลุ่มหรือ งานเดี่ยวผสมผสานกันไป โดยพิจารณาขอบเขต การเรียงลำดับเนื้อหาของลักษณะวิชารวม ทั้งลักษณะของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ในสถานการณ์จริง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสาร เกี่ยวกับการประยุกต์หลักการอิสลามกับการ ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการรังแกในโลกไซเบอร์ที่มีการ เชื่อมโยงกับหลักการทางศาสนาอิสลามเพื่อสร้าง นิเวศสื่อฮาลาล โดยได้สรุปในตารางที่ 1

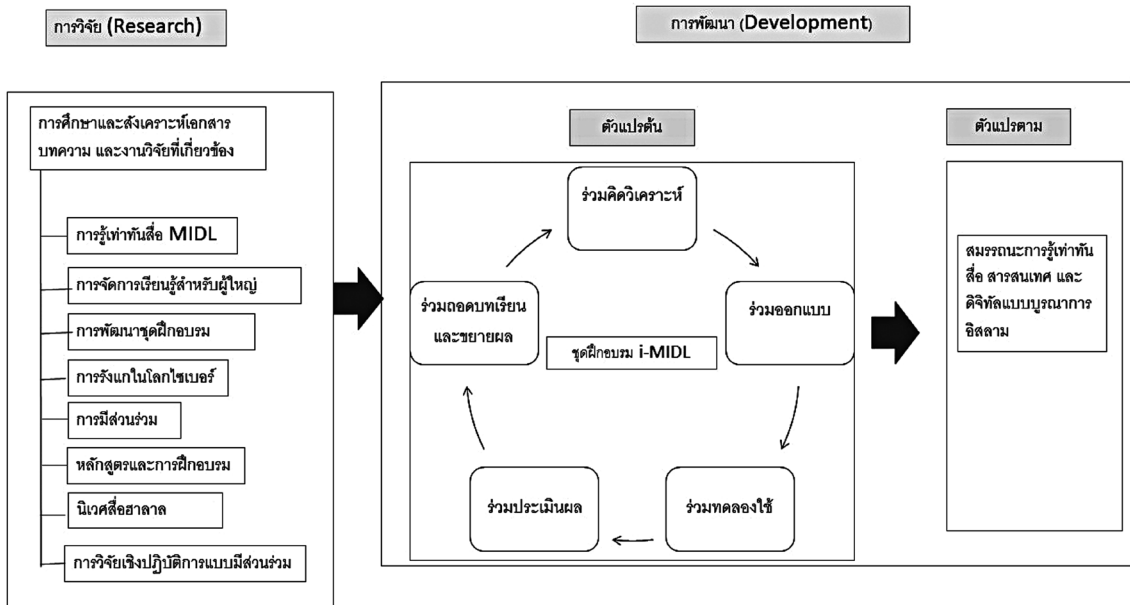
ตารางที่ 1 แนวคิดและหลักการอิสลามกับการรังแกในโลกไซเบอร์

ประเด็น	รายละเอียด	ที่มา
การรังแกเป็นการประทุษร้ายต่อผู้อื่น (Zulm)	การกลั่นแกล้งเป็นรูปแบบหนึ่งของการรบกวนหรือกดขี่หรือใช้สิทธิ์ของผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนา	Che Noh & Ab.Rahman (2013)
พิตนะห์ (Fitnah)	พิตนะห์ คือ สิ่งที่เป็นอันตรายและสร้างความเสียหายโดยเฉพาะในโลกออนไลน์ ผลเสียและความเสียหายจากการใช้สื่อออนไลน์ที่ไม่ถูกต้อง	Islam (2019) Putra (2020)
เอารัต ('Aurat)	การเปิดเผยสิ่งที่ต้องปกปิดในขอบเขตของศาสนา เช่น เรือนร่าง	Damir-Geilsdorf & Tramontini (2015)
การเท่าทันสื่อ	1. เคารพในสิทธิของเพื่อนมนุษย์ 2. การใช้ ICT เป็นสื่อในการเผยแผ่ศาสนา (Islamic Mission) 3. มีกิจกรรมเชิงรุกสำหรับผู้ปกครอง	Che Noh & Ab.Rahman (2013)
มารยาทอิสลามของการใช้สื่อออนไลน์ (Adab)	นำเสนอมารยาทในการใช้งานอินเทอร์เน็ตตามคำสอนของอิสลาม เช่น แชท (Chatting) การเขียนบล็อก (Blogging) เครือข่ายทางสังคมและวิชาชีพ (Social and Professional Networking) คำแนะนำอิสลามออนไลน์ (Online Islamic Guidance) การล่อลวงเยาวชน (The Youth Trap) และหาคู่ออนไลน์ (Finding a spouse online) เป็นต้น	Razvi, Dada & Ahsan (2017)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิจัย เป็นการศึกษาเอกสารและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ

ขั้นตอนการพัฒนาเป็นการพัฒนาชุดฝึกอบรม (intervention) การนำไปใช้ และศึกษาผลของชุดฝึกอบรมดังกล่าวที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลามของครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อแบบบูรณาการอิสลามเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับครูมัธยมศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองของศูนย์ประสานงาน Thai Civic Education ชายแดนใต้ จำนวน 40 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูแกนนำของศูนย์ประสานงาน Thai Civic Education ของจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง

ซึ่งมีเงื่อนไขที่ผู้วิจัยได้กำหนดคือ ต้องเข้าฝึกอบรมจนจบระยะเวลาของหลักสูตรฝึกอบรม และเป็นครูแกนนำที่โรงเรียนคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรมรวมจำนวนทั้งสิ้น 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นชุดฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย แผนการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และแบบประเมินความพึงพอใจ

3. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวทางของการวิจัยและการพัฒนา โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อวางกรอบแนวคิดของชุดฝึกอบรม
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเทคนิคการทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ ADDIE ซึ่งเป็นกระบวนการ พัฒนาหลักสูตรที่ช่วย

ให้มองปัญหาและวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา มีการคิดอย่างเป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตอน สามารถสร้างเป็นเครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การดำเนินงาน การวัดและประเมินผล ทำให้ประหยัดเวลามากยิ่งขึ้น (Aldoobie, 2015)

เนื่องจากการดำเนินการวิจัย มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่ภายในระยะสั้น ผู้วิจัยจึงได้นำหลักการตามทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ของโนลส์ (Knowles, 1978) นำมาประมวลและสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาเป็นชุดการฝึกอบรม ฯ โดยมีรายละเอียด คือ

1. Analyze (เข้าใจปัญหา) เป็นกระบวนการทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ด้วยการตั้งคำถามสร้างสมมติฐาน กระตุ้นให้ครูผู้สอนเกิดความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ปัญหาเพื่อเข้าใจ ในปัญหาอย่างลึกซึ้ง เพื่อแก้ปัญหาที่ตรงประเด็นและได้ผลลัพธ์ที่เหมาะสม

2. Design and Develop (การออกแบบและพัฒนา) เป็นกระบวนการนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

3. Implement (การทดลองใช้) การนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนามาทดลองใช้

4. Evaluate (การประเมินผล) เป็นขั้นตอนของการประเมินผลโดยใช้การถอดบทเรียนเพื่อการปรับปรุงและขยายผลต่อไป

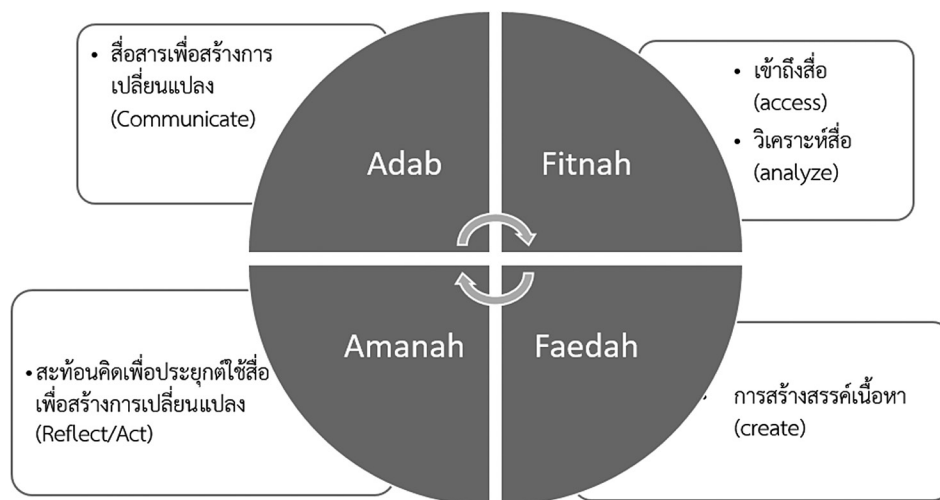
ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม เพื่อป้องกันการการรังแกในโลก โซเบอร์ โดยนำหลักคิดของนิเวศสื่อฮาลาล (จากตารางที่ 1) มาสังเคราะห์จนได้เป็นหลักการ 4 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) Fitnah (ความเสียหาย) เป็นการเรียนรู้เพื่อจำแนกสิ่งประกอบสร้างในสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสามารถประเมินคุณภาพความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของสื่อได้ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาการเข้าถึงสื่อ (Access) เพื่อให้มีทักษะในการวิเคราะห์สื่อ (Analyze)

2) Faedah (ประโยชน์) เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบของสื่อสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับจริยธรรมอิสลาม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิด เรื่องการเท่าทันสื่อ เป็นทักษะในการสร้างสรรค์เนื้อหา (Create)

3) Amanah (ความรับผิดชอบ) เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ร่วมคิดโครงการเพื่อดำเนินการในโรงเรียน ซึ่งเป็นทักษะในการสะท้อนคิด เพื่อประยุกต์ใช้สื่อ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Reflect/Act)

4) Adab (มารยาท) เป็นการนำเสนอแนวทางการการปฏิบัติตนของนักเรียนกับการใช้สื่อออนไลน์ตามแนวทางและหลักการอิสลามเป็นการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Communicate)

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้การพัฒนาสมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม (i-MIDL) เพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับครูผู้สอน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาชุดฝึกอบรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ดัดแปลงแนวทางการพัฒนาชุดฝึกอบรมครูโดยใช้เทคนิค ADDIE (Aldoobie, 2015) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตร หลักการเพื่อพัฒนาวิธีการป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์แบบบูรณาการอิสลามเพื่อให้ครูผู้สอนนำสื่อการสอนไปใช้พัฒนาการจัดการเรียน

2. เนื้อหาสาระของหลักสูตรอบรม

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัลและแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์ตามแนวทางอิสลาม

3. ตารางการฝึกอบรม กำหนดไว้

4 ครั้ง ๆ ละ 5 ชั่วโมง ใช้ระยะเวลารวม 20 ชั่วโมง

4. แผนการฝึกอบรม แผนการฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 4 แผน ได้แก่

แผนการฝึกอบรมที่ 1 การรู้เท่าทัน

สื่อและการรังแกในโลกไซเบอร์

แผนการฝึกอบรมที่ 2 ความฉลาด

ทางดิจิทัล (Digital Quotient)

แผนการฝึกอบรมที่ 3 อิสลามกับ

โลกไซเบอร์

แผนการฝึกอบรมที่ 4 กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

5. สื่อประกอบการฝึกอบรมการสร้าง

สื่อการสอน ประกอบด้วย ใบความรู้ Power Point และใบงาน

6. เครื่องมือวัดและประเมินผล

การฝึกอบรม ประกอบด้วย แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินชุดฝึก

อบรม

ผู้วิจัยได้นำโครงร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเพื่อประเมินความเหมาะสม (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของโครงร่างด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผลหลักสูตร โดยใช้สูตรการหาค่าเฉลี่ยแบบธรรมดา (Tuntavanitch & Jindasri, 2018) ผลการประเมินพบว่า

1. ชุดฝึกอบรมผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่กำหนด มีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องทุกประเด็น ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .58) และ IOC = 0.85

2. แผนการฝึกอบรม มีองค์ประกอบโดยรวมของแผนการฝึกอบรม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .56)

3. สื่อประกอบการฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .58)

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมมีประเด็นแต่ละข้อสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม ($\bar{X} = 0.92$)

ขั้นตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้ชุดฝึก

อบรม

การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม i-MIDL ผู้วิจัยได้นำชุดฝึกอบรมที่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเพื่อนำไปใช้

4. สถิติในการวิเคราะห์ผล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้สถิติเบื้องต้น คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการใช้ชุดฝึกอบรม : สมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล

ผลการใช้ชุดฝึกอบรมในการจัดการฝึกอบรมพบว่า ชุดฝึกอบรมฯ สามารถเสริมสร้างสมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลให้แก่ครูผู้สอนได้ทั้ง 4 ด้าน โดยประเมินจากผลลัพธ์ในแต่ละกระบวนการตั้งแต่กระบวนการการเรียนรู้ปัญหา การนำเสนอแนวทางเพื่อแก้ปัญหา การออกแบบกิจกรรมและวิธีการเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์ การทดลองนำไปใช้ และการถอดบทเรียน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กิจกรรมและผลลัพธ์ตามการดำเนินงาน

ลำดับ กิจกรรม	กิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค ADDIE	สมรรถนะการเท่าทันสื่อ ของครูผู้สอน	ผลลัพธ์ (Output)
1	การดำเนินการพัฒนา ขั้นตอนที่ 1 Analysis (การวิเคราะห์)	สมรรถนะที่ 1 (Access) การเข้าถึงสื่อ สารสนเทศ และการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย	1. รู้ปัญหาและความต้องการของ นักเรียนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ของผู้เรียน 2. ได้แนวทางการแก้ปัญหา (ตาราง ที่ 3)
2	ขั้นตอนที่ 2 และ 3 Design & Development (การออกแบบ และพัฒนา)	สมรรถนะที่ 2 (Analyze) วิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล	ได้ออกแบบแนวคิดและวิธีการจัดการ เรียนรู้เพื่อป้องกันการรังแกในโลก ไซเบอร์
3	ขั้นตอนที่ 4 I : Implement (การดำเนินโครงการ)	สมรรถนะที่ 3 (Create) สร้างสรรค์เนื้อหาและข้อมูลสารสนเทศ	ได้รูปแบบกิจกรรมและวิธีการจัด กระบวนการเรียนรู้เพื่อป้องกันการ รังแกในโลกไซเบอร์แบบบูรณาการ อิสลามในโรงเรียนนาร่องจำนวน 1 โครงการ (ตารางที่ 4)
4	ขั้นตอนที่ 5 E: Evaluation (การประเมิน)	สมรรถนะที่ 4 (Reflect/Act) และ (Communicate) ประยุกต์ใช้ และสร้างการเปลี่ยนแปลง	ได้ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะเพื่อ การปรับปรุงสื่อและแนวทางการจัด กระบวนการเรียนรู้

ตารางที่ 3 ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ลำดับ	รายละเอียดปัญหา	แนวทางแก้ไข
1	การโชว์เอารัดของนักเรียนหญิง	สร้างความตระหนัก
2	การด่าทอ	สร้างความตระหนัก
3	การใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ไม่มีประโยชน์ (เสียเวลา)	ให้ความรู้
4	การเสียดสีผู้อื่น	สร้างความตระหนัก
5	การโพสต์ข้อความที่หมิ่นเหม่ในเรื่องของศาสนา (อาภิศะห์)	ให้ความรู้
6	การจิกกัดในสื่อออนไลน์	สร้างความตระหนัก
7	สื่อลามกอนาจาร	สร้างความตระหนัก
8	การล้อลวง	สร้างความตระหนัก
9	การทำให้อับอาย/ประจานผู้อื่น	สร้างความตระหนัก

ตารางที่ 3 เป็นการนำเสนอปัญหาที่พบในโรงเรียนของครูผู้สอน โดยพบว่า ปัญหาการรังแกในโลกไซเบอร์ของนักเรียนนั้น สามารถจัดกลุ่มได้ 9 เรื่อง โดยเป็นปัญหาที่เกิดจากการนำเสนอตัวตนที่ไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนา ปัญหาการด่าทอ

หรือใช้คำไม่สุภาพปัญหาเรื่องความเข้าใจในหลักการของศาสนา รวมถึงปัญหาการรังแกเพื่อสร้างความอับอาย โดยแนวทางแก้ไขจะเป็นการให้ความรู้ (2 ปัญหา) และการสร้างความตระหนัก (7 ปัญหา)

ตารางที่ 4 รายละเอียดหัวข้อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความฉลาดทางดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม (Islamic Digital Quotient : i-DQ) สำหรับนักเรียนเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์

หัวข้อการเรียนรู้	แนวคิดการบูรณาการอิสลาม
1. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว	Amanah
2. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี	Faedah
3. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานมีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์	Amanah
4. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม	Adab
5. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง	Adab
6. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ	Adab
7. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์	Fitnah
8. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์	Fitnah

ตารางที่ 4 นำเสนอรายละเอียดหัวข้อกิจกรรมเพื่อสร้างความฉลาดทางดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม (Islamic Digital Quotient : i-DQ) สำหรับนักเรียนเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์ โดยครูผู้สอนนำเสนอหัวข้อการเรียนรู้ 8 เรื่อง โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเสียหายที่เกิดจากสื่อ ที่เป็นเท็จ (Fitnah) จำนวน 2 หัวข้อ ประเด็นเรื่องประโยชน์ที่ได้จากสื่อ (Faedah) จำนวน 1 หัวข้อ ประเด็นเรื่องความรับผิดชอบในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ (Amanah) จำนวน 2 หัวข้อ และประเด็นมารยาทในการใช้สื่อ (Adab) จำนวน 3 หัวข้อ

2. การประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมฯ พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= .35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เนื้อหาการฝึกอบรมตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= .52) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การฝึกอบรมสอดคล้องกับสภาพลักษณะการใช้งานจริง ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= .41) กับ ลำดับเนื้อหาที่มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.16$, S.D.=.75)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการศึกษา

จากปัญหาการรังแกในโลกไซเบอร์ของนักเรียนมุสลิมในปัตตานี ทำให้มีการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน โดยได้พัฒนาชุดฝึกอบรมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม เพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์สำหรับครู

มัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ซึ่งพบว่า ชุดฝึกอบรมพัฒนาขึ้นตามแนวคิด Islamic Integrated Media, Information, Digital Literacy (i-MIDL) ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ Fitnah (ความเสียหาย) Faedah (ประโยชน์) Amanah (ความรับผิดชอบ) และ Adab (มารยาท) นั้น มีความเหมาะสมและมีคุณภาพ โดยสามารถเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลของครูผู้สอนได้ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประเมินจากความสามารถในการพัฒนา กิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยการจัดทำคู่มือการเรียนรู้ ความฉลาดทางดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม สำหรับเยาวชน (Islamic Digital Quotient : i-DQ)

2. กิจกรรมการอบรม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการ ADDIE ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน แต่ละขั้นตอนเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น ระดมความคิดเห็นในการกำหนดปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหา ร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการนำปัญหาของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมอบรมที่มีประสบการณ์ร่วม (Shared experiences) ในปัญหาเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ โดยกล่าวถึงเทคนิคฝึกอบรมซึ่งเน้นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential techniques) ทำให้ผู้รับการอบรมได้มีโอกาสผสมผสานความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ทำให้การเรียนรู้ที่ได้รับใหม่นั้นมีความหมายเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น ซึ่งในกระบวนการนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้เข้ารับการอบรมในกระบวนการค้นหาความจริง หรือที่เรียกว่า ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

ของตนไปยังผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งมีส่วนช่วยรักษาหรือเสริมสร้างประสบการณ์ภายใน ซึ่งทำให้ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้นในขั้นตอนนี้ได้สร้างการเรียนรู้ที่คำนึงถึงทั้งในด้านของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใหญ่ และการใช้ประสบการณ์มาแบ่งปัน และทำให้ประสบการณ์นั้นมีคุณค่าเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามทฤษฎีของ โนลส์ (Knowles, 1978)

ในกระบวนการขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา (Analyze) ครูผู้สอนได้ร่วมกันนำเสนอประสบการณ์เกี่ยวกับการรังแกในโลกไซเบอร์ของนักเรียนในโรงเรียนของตนเอง ทำให้ได้รายละเอียดของปัญหาและแนวทางการแก้ไขจากประสบการณ์ของแต่ละคน การเปิดพื้นที่ดังกล่าวสอดคล้องกับ McCarthy (2015) ที่กล่าวถึงการเข้าใจปัญหาของนักเรียน จะเพิ่มประสบการณ์การขับเคลื่อนการเรียนรู้ของนักเรียน (Student-driven learning experiences) และนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าขั้นตอนดังกล่าวมีความสำคัญอย่างมากที่จะสร้างการเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ของครูเป็นการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลังที่สามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้ในวิชาชีพครู (PLC) เพื่อมุ่งมั่นแก้ไขปัญหานักเรียน

3. การรังแกในโลกไซเบอร์ของนักเรียน
จากการวิเคราะห์ของครูผู้สอนพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยมากจะเป็นการล้อเลียนการด่าทอและการใช้สื่อออนไลน์ที่ไม่สอดคล้องกับมารยาทตามหลักการอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่พบเจอในสังคมมุสลิมทั่วไป (Razvi, Dada & Ahsan, 2017) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sittichai & Tudkuea (2017) ที่ศึกษาปัญหาของเยาวชน

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาสำหรับมุสลิมในโลกไซเบอร์นั้นเป็นปัญหาร่วม (Shared problems) ที่พบเจอไม่ว่าจะเป็นประเทศมุสลิมส่วนใหญ่หรือมุสลิมกลุ่มน้อยเช่น ประเทศไทย ทั้งนี้การเข้าถึงสื่ออย่างรวดเร็วและง่ายดายนั้นได้นำมาซึ่งการตามไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมมุสลิม (Törnberg & Törnberg, 2016) ส่งผลต่อการรับมือกับปัญหาดังกล่าวที่ล่าช้า

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ถึงผลงานของครูผู้สอนที่พยายามจะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความฉลาดทางดิจิทัลแบบบูรณาการอิสลาม (Islamic Digital Quotient : i-DQ) สำหรับนักเรียนเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์ กิจกรรมที่ออกแบบวางอยู่บนหลักการของการรู้เท่าทันสื่อของพลเมืองดิจิทัลซึ่งเป็นผลจากสมรรถนะที่ได้ฝึกอบรมในหลักสูตรสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของ Kularb (2020) ซึ่งเป็นทักษะที่ประกอบด้วย 5 กระบวนการคือ Access Analyze Create Reflect และ Act ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้พัฒนาสมรรถนะที่เชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องการรู้เท่าทันสื่อกับหลักการทางศาสนาโดยเน้นการป้องกันซึ่งเป็นหลักการขั้นต้นของหลักการของกฎหมายอิสลาม (The Islamic law perspective of precautionary) (Islam, 2019) เพื่อสร้างนิเวศสื่อฮาลาลต่อไป

4. การพัฒนาหลักสูตร ชุดฝึกอบรม ที่พัฒนา ขึ้น มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนเข้าใจหลักการเรื่องการเท่าทันสื่อเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์แบบบูรณาการอิสลาม เพื่อพัฒนาสมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อของครูผู้สอนตามตัวชี้วัดการเท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความเป็น

พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับช่วงวัยทำงานของ Suttisima, Chainan & Yuwkosol (2019) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Detsom & Vehachart (2021) ที่กล่าวถึงการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนามารยาทในการใช้งานดิจิทัล มีความรับผิดชอบในการใช้และสร้างนวัตกรรมดิจิทัล โดยต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ทักษะและความสามารถเชิงบูรณาการในเรื่องดังกล่าว (Wongyai, 2017) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Communicate) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญที่จะช่วยยกระดับและแก้ปัญหาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาแนวคิดในข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำเสนอกระบวนการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์แบบบูรณาการอิสลามเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ 3 ขั้นตอนคือ

1. **เขย่า (Shift)** เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์แนวคิดของตนเอง และมุมมองที่มีต่อเรื่องสื่อ โดยกระบวนการนี้มุ่งเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติของผู้เรียน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างการเรียนรู้
2. **ขยับ (Shape)** เป็นการพัฒนาของผู้เรียนให้สามารถสร้างเนื้อหาและข้อมูล รวมทั้งนำเสนอแนวคิดที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง
3. **ขยาย (Share)** เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้นำแนวคิดของตนเองสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถสรุปรายละเอียดดังกล่าวในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความเชื่อมโยงของรูปแบบ i-MIDL และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

การบูรณาการ อิสลาม	ทักษะ MIDL	แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้าง การเปลี่ยนแปลง แบบ 3 ข (3S)
Fitnah ความเสียหาย	เข้าถึง (Access) วิเคราะห์ (Analyze)	เขย่า (Shift)
Faedah ประโยชน์	สร้างสรรค์เนื้อหาและข้อมูล (Create)	ขยับ (Shape)
Amanah ความรับผิดชอบ	ประยุกต์ใช้และสร้างการ เปลี่ยนแปลง (Reflect/Act)	ขยับ (Shape)
Adab มารยาท	สื่อสาร (Communicate)	ขยาย (Share)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการไปใช้ประโยชน์

1.1 ชุดการฝึกอบรมนี้เป็นตัวอย่างของการนำหลักการอิสลามมาบูรณาการกับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล เพื่อสร้างนิเวศสื่อฮาลาล ซึ่งผู้สนใจสามารถนำไปปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้รับการอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับความรู้เรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล (MIDL)

ทำให้มีความเข้าใจและสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ดังนั้น หากต้องการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่น ควรจัดกิจกรรมทำการเรียนรู้เรื่อง MIDL ในเบื้องต้นก่อน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยชิ้นนี้ทำวิจัยในโรงเรียนของรัฐ หากมีการขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะทำให้มีเครือข่ายเพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Aldoobie, N. (2015). ADDIE Model. **American International Journal of Contemporary Research**, 5(6), 68-72.
- Awang, S. et al. (2021). **Effects of bullying behaviors among students in Pattani provinces**. Paper presented at the 20th National Conference on Community and Social Development, Taksin University. July 30 – August 1, 2021. (in Thai)
- Che Noh, C H. & Ab. Rahman, A.H. (2013). Cyberbullying: A general Islamic outlook and response. **American-Eurasian Journal of Sustainable Agriculture**, 7(4), 256-261.
- Damir-Geilsdorf, S. & Tramontini, L. (2015). Renegotiating shari‘a-based normative guidelines in cyberspace: The case of women’s ‘awra. **Heidelberg Journal of Religions on the Internet**, 9, 19-44.
- Detsom, K. & Vehachart, R. (2021). Development of digital citizenship of student in 21st century. **Payap University Journal**, 31(1), 151-163. (in Thai)
- Falloon, G. (2020). From digital literacy to digital competence: the teacher digital competency (TDC) framework. **Educational Technology Research and Development**, 68(1), DOI:10.1007/s11423-020-09767-4
- Islam, T. M. (2019). The impact of social media on Muslim society: from Islamic perspective. **International Journal of Social and Humanities Sciences**, 3(3), 95- 114.
- Knowles, M.S. (1978). Andragogy: adult learning theory in perspective. **Community College Review**, 5(3), 9-20. DOI:10.1177/009155217800500302
- Kularb, P. (2020). The promotion of media, information, and digital literacy for children and youth: case studies from South Korea, Singapore, and the United Kingdom. **Journal of Journalism**, 13(2), 130-165. (in Thai)
- Laeheem, K. (2013). Factors associated with bullying behavior in Islamic private schools, Pattani province, southern Thailand. **Asian Social Science** 9(3), 55-60.
- Laeheem, K., M Kuning, M., N McNeil, N., & Besag, V.E. (2009). Bullying in Pattani primary schools in southern Thailand. **Child Care Health Development**, 35(2), 178-83.
- Leine, E. & Tamburrino, M. (2014). Bullying among young children : strategies for prevention. **Early Childhood Education**, 42(4), 271-278.
- Lohwithee, V. (2018). **Integrated Islamic teaching and learning management**. Retrieved from <https://www.skthai.org/th/articles/113051> [2020,18 Sep.] (in Thai)

- McCarthy, J. (2015). **Student-centered learning: it starts with the teacher**. Retrieved from <https://www.edutopia.org/blog/student-centered-learning-starts-with-teacher-john-mccarthy> [2020,18 Sep.]
- Oblad, T. (2020). **A holistic overview of cyberbullying across the world: review of theories and models**. Retrieved from <https://www.intechopen.com/chapters/72419> [2020,18 Sep.]
- Putra, A.D.I. (2020). 'Fitna' in everyday life: phenomena of the digital behavior of Indonesian Muslim society on dajjal hadith. **Ulul Albab**, 21 (1),1-23.
- Razvi, Z., Dada, S. & Ahsan, H. (2017). **Muslims in Cyberspace**. Retrieved from <http://www.hibamagazine.com/muslims-in-cyberspace> [2020,15 Oct.]
- Redmond, P., Lock, J. V., & Smart, V. (2020). Developing a cyberbullying conceptual framework for educators. **Technology in Society**, 60, 101223. DOI:10.1016/j.techsoc.2019.101223
- Shehu, M.I., Othman, M. F., & Osman, N. (2017). The social media and Islam. **Sahel Analyst: Journal of Management Sciences**, 15 (4),67-80.
- Sittichai, R. & Smith, P. K. (2013). Bullying and cyberbullying in Thailand: a review. **International Journal of Cyber Society and Education**, 6(1), 31-44.
- Sittichai, R. & Tudkuea, T. (2017). Cyberbullying behavior among youth in the three southern border provinces, Thailand. **Academic Services Journal, Prince of Songkla University**, 28(1), 86-99. (in Thai)
- Sittichai, R. (2014). Information technology behavior cyberbullying in Thailand: incidence and predictors of victimization and cyber-victimization. **Asian Social Science**, 10(11), 132-140.
- Songsiri, N., & Musikaphan, W. (2011). Cyber-bullying among Secondary and Vocational Students in Bangkok. **Journal of Population and Social Studies**, 9(2), 235-242.
- Spiegler, J. & Sisaye, S. (2016). **Protecting our Muslim youth from bullying: the role of the educator**. Retrieved from <https://www.stopbullying.gov/blog/2016/02/09/protecting-our-muslim-youth> [2020,15 Oct.]
- Suttisima, V., Chainan, P., & Yuwkosol, S. (2019). Indicators of media information and digital literacy in working age for democratic citizen. **The Journal of Social Communication Innovation**, 7(1), 194-202. (in Thai)

- Törnberg, A. & Törnberg, P. (2016). Muslims in social media discourse: Combining topic modeling and critical discourse analysis. **Discourse, Context & Media**, **13**, 132-142.
- Tuntavanitch, P. & Jindasr, P. (2018). The Real Meaning of IOC. **Journal of Educational Measurement, Mahasarakham University**, **24**(2), 3-11. (in Thai)
- UNICEF. (n.d.). **Cyberbullying: What is it and how to stop it : 10 things teens want to know about cyberbullying**. Retrieved from <https://www.unicef.org/end-violence/how-to-stop-cyberbullying> [2020,2 Sep.]
- Wongyai, N. (2017). A guide to developing digital literacy skills of digital native. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, **10**(2), 1630-1642. (in Thai)
-

การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

MANAGEMENT TO THE EXCELLENCE OF PRIVATE SCHOOLS IN NONTHABURI

ทศพร เกตุพนอม *

การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ประเทศไทย

Thasporn Kettanom *

Educational Administration, Southeast Asia University, Thailand

*E-mail: kettanom23@gmail.com

Received: 2021-09-29

Revised: 2021-12-07

Accepted: 2021-12-07

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี 2) ประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยมีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบการวิจัย 2) วิเคราะห์ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญ 21 คนซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโรงเรียนที่เป็นเลิศด้วยเทคนิคเดลฟาย และ 3) ประเมินความคิดเห็นด้านความเหมาะสมความเป็นไปได้และแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 159 คน ในปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามประมาณค่าโดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คน เห็นด้วยกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการวิชาการ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการบุคลากร และด้านการบริหารจัดการทั่วไป

2. จากการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 159 คน พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ในระดับมาก
คำสำคัญ: การบริหารจัดการ ความเป็นเลิศ โรงเรียนเอกชน

ABSTRACT

The purposes of the study were to: 1) determine the components of private school management to excellence in Nonthaburi; 2) evaluate the suitability and feasibility of the private school management to excellent model. The research process consisted of three steps: 1) analyzing documents concerning school management to excellence model, 2) analyzing data of 21 experts in school management using Delphi technique, and 3) evaluating 159 school administrators' opinions on the suitability and feasibility of the management to excellence in the academic year 2020. The research instruments for data collection were an interview form and a rating scale questionnaire with the reliability index of 0.98. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, and median and inter quartile ranges were also computed to test the consensus of the study.

Based upon the findings, it was concluded that:

1. All of the 21 experts strongly agreed that the management to excellence of private schools in Nonthaburi model consisted of four factors including personnel management, general management, academic management and budget management.
2. From the evaluation of opinions of 159 school administrators, it was found that the majority agreed with the guidelines for management to excellence of private schools in Nonthaburi at a high level.

Keywords: Management, Excellence, Private Schools

บทนำ

การจัดระบบบริหารสถานศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความเป็นไปได้ อีกทั้งผู้บริหารจะต้องรู้และเข้าใจถึงภารกิจหลักในการบริหารจัดการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศตลอดจนขอบข่ายที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน (Office of Khurusapha, 2016) การบริหาร

การศึกษามีแนวโน้มเป็นไปในลักษณะเดียวกับการบริหารธุรกิจที่มุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานถือเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมทรัพยากรอันมีค่าของประเทศออกสู่ยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงเป็นการยกระดับคุณภาพของประชากรในประเทศให้มากขึ้นส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตได้

โรงเรียนเอกชนเป็นองค์กรทางการศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริม

การศึกษาเอกชนซึ่งดำเนินงานภายใต้กฎหมายการศึกษาของชาติ มีบทบาทสำคัญที่ช่วยในการแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องจึงมีอาจที่จะปฏิเสธกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้ ตรงกันข้ามกลับต้องตระหนักไว้เสมอว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับโรงเรียนเพราะการที่โรงเรียนเอกชนจะอยู่รอดได้นั้นจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพจึงต้องจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาให้มีประสิทธิภาพซึ่งหลักในการบริหารจัดการนั้นจำเป็นจะต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารเป็นสำคัญในการบริหารจัดการ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่ดี ในการดำเนินการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีภาวะผู้นำสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสในการปฏิบัติงานจึงเสมือนเป็นหลักชัยของการดำเนินงานต่าง ๆ (Phusakao, 2016)

การที่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ฉบับที่ 4 ในมาตราที่ 39 ระบุว่า ให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังโรงเรียน ผู้บริหารและครู ให้รับรู้การกระจายอำนาจการบริหารตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เมื่อจะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างและระบบการบริหารงานของโรงเรียน ผู้บริหารและครูยังไม่มีเตรียมความพร้อม เพื่อดำเนินการ

อย่างจริงจังมากนัก ทำให้ส่วนใหญ่ดำเนินงานไปตามปกติ เพราะยังไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ แต่ยอมรับว่าการกระจายอำนาจเป็นสิ่งที่ดี การบริหารโรงเรียนด้วยวิธีการหรือแนวคิดเดิมนั้น โรงเรียนจะถูกควบคุมโดยส่วนกลาง การบริหารยังไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน สมาชิกในโรงเรียนยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดการบริหาร เมื่อเปลี่ยนมาเป็นการกระจายอำนาจการบริหารงานลงไปยังระดับโรงเรียนสู่การปฏิบัติเพื่อให้ความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และเพื่อให้ความคล่องตัวในการปฏิบัติงานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนโดยรวม จึงเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับครูและบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของครูทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เมื่อมีการกระจายอำนาจการบริหารปรากฏว่าผู้บริหารและครู จะยกประเด็นปัญหาด้านปัจจัย เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ ครูไม่เพียงพอ มีงานล้นมือ และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ รวมถึงปัญหาความปลอดภัยในสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่แทบไม่ได้ยกประเด็นปัญหากระบวนการ (คือการบริหารและการจัดการเรียนการสอน) และปัญหาผลผลิต (คือผู้เรียน) มักจะปกป้องตนเองเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เพื่อการบริหารงานโรงเรียนให้มีคุณภาพโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเยาวชนของชาติจะได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทางเลือกที่ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษาจะเป็นทางออกของปัญหานี้ได้ (Runcharoen, 2017)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีพบว่า 1) ปัญหาด้าน

การบริหารจัดการ ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการบริหารจัดการโดยเฉพาะงานวิชาการซึ่งมีบริบทต่าง ๆ กันจากโรงเรียนขนาดต่าง ๆ กัน การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การนำผลการประเมินงาน/โครงการมาใช้วางแผนปรับปรุงพัฒนางานยังมีน้อยมาก 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่าครูส่วนใหญ่ขาดทักษะ ครูไม่ครบชั้นและนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาและไม่เต็มความสามารถเพราะมีภารกิจอื่นที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติ หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีการใช้อย่างจำกัดหรือใช้ได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ 3) ปัญหาด้านการบริหารบุคลากร บุคลากรบางส่วนขาดความรู้ ความสามารถในการสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษา 4) ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ ในภาพรวมยังไม่มี ความคล่องตัวในการบริหารจัดการ

จากสภาพดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาที่กำหนด โดยเฉพาะการใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ในการบริหารงานที่ส่งผลถึงความสำเร็จของควมมีประสิทธิภาพและคุณภาพของสถานศึกษาให้ไปสู่ความเป็นเลิศได้ การศึกษาไทยได้มีความพยายามในการส่งเสริมสถานศึกษาให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศมาโดยลำดับ เช่น โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน โครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนดีเด่น รางวัลพระราชทาน เป็นต้น โรงเรียนคุณภาพดังกล่าวมุ่งให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาให้

มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศและเกิดความเสมอภาคในการให้บริการทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันและได้มาตรฐาน ระบบบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลได้อิงแนวทางการดำเนินงานมาจากเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA) ที่มีพื้นฐานเทคนิคซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารสถานศึกษา เพื่อเน้นคุณภาพอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษา 7 องค์ประกอบ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA) การบริหารองค์กรและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง (Balanced Scorecard : BSC) การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management : TQM) และการบริหารตามแนวคิด 7s McKinsey ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษามาจัดทำกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนและประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี เพื่อที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนให้มีมาตรฐานคุณภาพ และประสิทธิภาพเพื่อการนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

ทบทวนแนวคิด

การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

จากแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการนำองค์กร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้ปกครอง การจัดการความรู้ การมุ่งเน้นบุคลากร การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ การประเมินและปรับปรุง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยมีกระบวนการและทิศทางเดียวกัน

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง (BSC) คือระบบหรือกระบวนการบริหารงานชนิดหนึ่ง ที่อาศัยการกำหนดตัวชี้วัด (KPI) เป็นกลไกสำคัญประกอบด้วย ตัวชี้วัดด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ซึ่ง ข้อดีของ BSC คือ ประเมินในองค์กรรวม ที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการเงินและไม่ใช่การเงิน เพื่อให้เกิดความสมดุลที่เชื่อมโยงระหว่างการประเมินผลกับกลยุทธ์ขององค์กรอย่างเป็นระบบ ทำให้การประเมินมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ใช้เป็นเครื่องมือในการผลักดันกลยุทธ์องค์กรได้ วัดตามมุมมองแบบ

เหตุและผล (Cause and Effect) และพัฒนาแนวคิดอย่างต่อเนื่องโดยนำผลจากประสบการณ์ในการปฏิบัติมาใช้ ทำให้สามารถนำไปใช้ได้จริงกับองค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) เป็นการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรอย่างเป็นระบบ และมีโครงสร้างเป็นระบบการบริหารจัดการที่ได้นำหลักการพัฒนาคุณภาพ หลักการรักษาหรือคงไว้ซึ่งคุณภาพ และหลักการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานทุกคนในองค์กร การสร้างความร่วมมือขององค์กรในการวางแผนและลงมือปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรทำให้บุคลากรกลุ่มต่าง ๆ มาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุถึงจุดหมายร่วมกัน มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์องค์กรและสามารถปรับปรุงคุณภาพของบริการนั้นจนได้เป็นผลสำเร็จทั่วทั้งองค์กร โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและมุ่งผลกำไรในระยะยาวโดยการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ให้บริการรวมทั้งการสร้างผลประโยชน์แก่หมู่สมาชิกขององค์กรและแก่สังคมด้วย

แนวคิด 7s McKinsey แนวคิดนี้ต้องการนำเสนอว่าประสิทธิภาพขององค์กรธุรกิจเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ 7 ประการ ของธุรกิจว่ามีลักษณะและมีสภาพอย่างไร จึงเป็นที่มาของศัพท์คำหนึ่งว่า Mckansey's 7 S แบบจำลอง 7-S นี้เป็นกรอบการพิจารณาและการวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในองค์กร โดยการประสานองค์ประกอบทั้ง 7 ตัวให้สอดคล้องประสานกัน ตัวแปรแต่ละตัวมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กรเริ่มตั้งแต่การกำหนดกลยุทธ์

องค์การที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาโครงสร้าง
องค์การ เป้าหมายขององค์การ ระบบการ
ดำเนินงาน ทักษะที่ใช้ในการทำงาน บุคลากร
รูปแบบพฤติกรรมของพนักงานและเป้าหมาย
ที่ต้องการ แนวคิดของแมคคินซี (McKinsey 7's
Framework) ได้ถูกนำมาใช้ในการบริหารเป็นหลัก
สากลเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด
ต่อการบริหารองค์การ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา
เอกชนในจังหวัดนนทบุรี

1.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการ
สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร
การศึกษาซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการ
บอกต่อ (Snowball Technique)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ องค์ประกอบของการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้านคือ 1) ด้านการบริหารจัดการวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ 3) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร และ 4) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 269 คน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2563

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 269 คน โดยใช้วิธีการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970)

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 159 คนและใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาศึกษาโดยวิธีการกำหนดสัดส่วน (Proportional Random Sample)

กลุ่มตัวอย่างสำหรับเทคนิคเดลฟาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษานักวิชาการด้านการบริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จำนวน 21 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคเดลฟาย ผู้วิจัยพิจารณาประเด็นที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. ขนาดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใช้จำนวน 21 คน เพราะมีผลการวิจัยยืนยันว่าใช้จำนวนนี้ จะมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด (0.02) และไม่ควรมีมากเกินไปเพราะทำให้เกิดความล่าช้าในการติดตามและอาจได้บุคคลที่ไม่เชี่ยวชาญในประเด็นนั้นจริง (Srisuthitnaragoon, 2018 อ้างอิงใน Macmillan 1971) ตามตาราง 1

ตาราง 1 การลดลงของความคลาดเคลื่อนจากจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	การลดลงของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนที่ลดลง
1 - 5	1.20 - 0.07	0.50
5 - 9	0.07 - 0.58	0.12
9 - 13	0.71 - 0.54	0.04
13 - 17	0.72 - 0.50	0.04
17 - 21	0.73 - 0.48	0.02
21 - 25	0.74 - 0.46	0.02
25 - 29	0.46 - 0.44	0.02

2. วิธีเลือกผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีวิพากษ์ประเด็นปัญหา (Critical Incident Technique) กล่าวคือ จะเลือกผู้เชี่ยวชาญ ที่มีคุณสมบัติด้านการบริหาร การศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 10 ปีมา 1 คนก่อน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) แล้วขอความร่วมมือให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นระบุนามชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อไปอีก 1-3 ชื่อหรือมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จากนั้นขอความร่วมมือให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านนั้น ระบุนามชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อไปอีกท่านละ 3 ชื่อทำเช่นนี้ ไปเรื่อย ๆ จนผู้เชี่ยวชาญมากพอจึงนำรายชื่อบุคลากรเหล่านั้นมานับความถี่ที่ซ้ำ ๆ กัน เรียงลำดับที่ซ้ำกันจากมากไปหาน้อยจนได้รายชื่อบุคลากรตามที่ต้องการ จากนั้นใช้เทคนิคการบอกต่อ (Snowball) จนครบ 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้เชี่ยวชาญ 21 คน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ครั้งที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ในลักษณะคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์และวิจารณ์อย่างกว้างขวางในทุกประเด็น การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการพูดคุยสนทนากับผู้เชี่ยวชาญโดยมีรายการตั้งคำถามเปิดนำ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ

ครั้งที่ 2 ใช้แบบสอบถามฉบับใหม่ที่ได้จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบคำถามเปิดในครั้งที่ 1 มาสร้างเป็นคำถามปิด

แบบประเมินค่า (Rating Scale Questionnaire) แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ

ครั้งที่ 3 ก่อนส่งให้ตอบครั้งที่ 3 จะต้องนำคำถามครั้งที่ 2 มาวิเคราะห์หาคำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ของคำถามแต่ละข้อแล้วใช้ข้อคำถามเดิมนั้นสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ โดยเพิ่มคำมัธยฐานกับค่าพิสัยควอไทล์ไว้ พร้อมกับบอกให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้น ทราบว่าผลการตอบครั้งที่ 2 ท่านตอบอยู่ตำแหน่งใดและให้ผู้เชี่ยวชาญนั้น ทบทวนคำตอบและตอบกลับอีกครั้ง ซึ่งในการตอบครั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะทราบว่าตนมีความคิดเห็นแตกต่างหรือไม่แตกต่างไปจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเพียงไร จะได้พิจารณาว่าตนเห็นด้วยกับความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ หรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลประกอบเพื่อยืนยันคำตอบเดิมนั้น

ครั้งที่ 4 นำคำตอบที่ได้ในครั้งที่ 3 มาวิเคราะห์หาคำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ใหม่ และจัดพิมพ์ค่าใหม่เช่นเดียวกับครั้งที่ 3 แล้วจัดส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบใหม่อีกครั้งเป็นครั้งสุดท้าย ซึ่งทำเหมือนครั้งที่ 3 คราวนี้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คน ตอบแบบสอบถามที่วิเคราะห์คำมัธยฐานได้ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและมีค่าพิสัยควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ประเมินค่า (Rating Scale Questionnaire) 5 ระดับ (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนของ Likert จำนวน 120 ข้อ เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 159 คน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

2. สร้างแบบสอบถามแบบประเมินค่าเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน คือ

2.1 องค์ประกอบหลักของระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษา 7 องค์ประกอบ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA) ประกอบด้วย การนำองค์กร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้ปกครอง การจัดการความรู้ การมุ่งเน้นบุคลากร การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ การประเมินและปรับปรุง

2.2 องค์ประกอบหลักของการบริหารองค์กรและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง (Balanced Scorecard : BSC) ประกอบด้วย มุมมองทางการเงิน มุมมองทางด้านลูกค้า มุมมองทางด้านการบริหารภายใน มุมมองทางด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Kaplan & Norton, 2001)

2.3 องค์ประกอบหลักของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management : TQM) ประกอบด้วย ด้านการมุ่งเน้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งเน้นกระบวนการและการทำงานอย่างต่อเนื่อง

2.4 องค์ประกอบหลักของการบริหารตามแนวคิด 7s McKinsey ได้แก่ กลยุทธ์ โครงสร้าง องค์กร ระบบ ค่านิยมร่วมกัน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร พนักงาน/บุคลากร และทักษะ

3. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถาม

ไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาก่อนที่จะส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบอีกครั้ง หลังจากนั้นนำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) ซึ่งผลที่ได้อยู่ในระดับ 0.80-1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีเนื้อหาสอดคล้องกัน

4. การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือวิจัย โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยรวมทั้งฉบับ ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1960) โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจว่า ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าใกล้เคียง 0.80 ขึ้นไปจะไม่แก้ไขแบบสอบถาม ถ้ามีค่าสัมประสิทธิ์ต่ำกว่า 0.80 ลงมาก็ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.98 จึงถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้สามารถนำไปใช้ได้

จากการทดลองใช้เครื่องมือกับผู้บริหารที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า เครื่องมือวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

5. ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพเหมาะสมและปรับปรุงการใช้สำนวนภาษา จากนั้นจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยควอไทล์

(Inter Quartile Range) ของแต่ละข้อคำถามที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน จากนั้นส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 พร้อมทั้งรายงานให้ผู้เชี่ยวชาญทราบเกี่ยวกับค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยมและค่าพิสัยควอไทล์ของแต่ละข้อคำถามที่วิเคราะห์ได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและที่วิเคราะห์ได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญคนนั้น รวมทั้งคำตอบเดิมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญคนนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างคำตอบของตนเองและของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับนำมาใช้ประกอบการพิจารณาทำการตัดสินใจยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบของตน หากผู้เชี่ยวชาญยังยืนยัน คำตอบเดิม แต่เป็นคำตอบที่มีค่าอยู่นอกพิสัยควอไทล์ ผู้เชี่ยวชาญคนนั้นต้องให้เหตุผลประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย

1) หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์จากแบบสอบถามรอบที่ 2 ที่ตอบโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งแสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบในรอบที่ 2 ลงในแบบสอบถามรอบที่ 3

2) นำค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์มาแปลผลซึ่งอาจพิจารณาร่วมกับค่าฐานนิยม

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัด

นนทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟายในการเก็บข้อมูล 3 รอบ

รอบที่ 1 นำแบบสอบถามฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นข้อความที่แสดงถึงองค์ประกอบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ 3) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร และ 4) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมใช้ค่าคะแนนร้อยละและลำดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

รอบที่ 2 นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีทั้ง 4 ด้านไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 21 คน ทำแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมในรอบที่ 2 มีข้อที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและมีค่าพิสัยควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา จำนวน 4 ด้านขององค์ประกอบหลักนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

รอบที่ 3 นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้านไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 21 คน ทำแบบสอบถาม ครั้งนี้ มีการแสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ของกลุ่มพร้อมทั้งคำตอบเดิมของ

ผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ผ่านมา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนยืนยันคำตอบเดิมหรืออาจเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ได้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 ทั้ง 4 ด้าน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ตามตาราง 2

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และแนวทางการบริหารจัดการ ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 159 คน พบว่า ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องเหมาะสมในระดับมาก ตามตาราง 3

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบหลัก	ค่ามัธยฐาน	พิสัยควอไทล์	แปลผล
1. ด้านการบริหารจัดการวิชาการ	5.00	0.00	สอดคล้อง
2. ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ	5.00	0.00	สอดคล้อง
3. ด้านการบริหารจัดการบุคลากร	5.00	0.00	สอดคล้อง
4. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	5.00	0.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 3 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านองค์ประกอบหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

องค์ประกอบหลัก	ร้อยละของระดับความคิดเห็น ของกลุ่มตัวอย่าง					$\bar{X}$	SD	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. ด้านการบริหารจัดการวิชาการ	77.22	14.79	7.99	-	-	4.72	0.51	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ	76.63	20.12	3.25	-	-	4.69	0.53	มาก
3. ด้านการบริหารจัดการบุคลากร	75.44	19.53	5.03	-	-	4.67	0.54	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	74.56	18.34	7.10	-	-	4.66	0.55	มาก

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คน เห็นด้วยกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ 3) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร และ 4) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

2. การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี จากผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 159 คน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันโดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการวิชาการ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการบุคลากรและด้านการบริหารจัดการทั่วไป ทั้ง 120 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนเอกชนควรมีการบริหารจัดการใน 4 ด้านนี้ ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและยกระดับสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้และสถานศึกษา

แห่งการพัฒนา การบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับกระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทั้งในด้านการบริหารจัดการทั่วไป การบริหารจัดการวิชาการ การบริหารจัดการงบประมาณ การบริหารงานวิจัย การบริหารจัดการบุคลากรและการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งนี้การบริหารจัดการดังกล่าวควรยึดการบริหารที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงควรเป็นที่ยอมรับในด้านการนำองค์การให้สู่ความเป็นเลิศได้จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพในภารกิจหลัก (Primary Function) และภารกิจสนับสนุน (Maintenance Function) อย่างต่อเนื่องเพื่อผลักดันและขับเคลื่อนสถานศึกษาก้าวสู่ความเป็นเลิศโดยอาศัยการทำงานที่เป็นระบบ การผลักดันความคิด วิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ

ผลจากการวิจัยด้านการบริหารจัดการวิชาการพบว่า 1) โรงเรียนควรจัดหลักสูตรที่มีการบูรณาการเรียนรู้กับกลุ่มวิชาอื่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ชุมชน สังคมและท้องถิ่นมีการนำผลมาวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษา 3) โรงเรียนใช้เครื่องมือวัดผลประเมินผลการเรียนที่มีคุณภาพหลากหลายแบบมาตรฐานสากลสามารถเทียบโอนผลการเรียนกับสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ 4) โรงเรียนสามารถจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อความถนัดและศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียน

ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ พบว่า 1) โรงเรียนสามารถแสวงหาระดมทรัพยากร เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา 2) หน่วยงานทุกระดับส่งเสริมการระดมทรัพยากร ในการจัดการศึกษาให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะการระดมทรัพยากร ในการพัฒนาโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนให้มากกว่านี้

ด้านการบริหารจัดการบุคลากรพบว่า 1) โรงเรียนต้องมีแผนพัฒนาศักยภาพและวิชาชีพ ของบุคลากรอย่างเป็นระบบ 2) ผู้สอนมีการพัฒนา และนำศักยภาพมาใช้ได้อย่างเต็มที่ให้สอดคล้อง ไปในแนวทางเดียวกันกับพันธกิจ กลยุทธ์และ แผนปฏิบัติการโดยรวมขององค์กร 3) ผู้บริหาร มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีผลงานปรากฏเป็นที่ ยอมรับ

ด้านการบริหารจัดการทั่วไปพบว่า 1) โรงเรียนมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากโรงเรียนอื่น โดยเป็นแหล่งศึกษาดูงาน 2) โรงเรียนมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการศึกษาทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ 3) โรงเรียนนำวิธีปฏิบัติ ที่เป็นเลิศมาใช้ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุม ภารกิจทุกด้านของโรงเรียน

การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โรงเรียน ต้องจัดการศึกษาเป็น Digital School ห้องเรียน Digital ต้องใช้ Digital กับเด็กให้ได้ซึ่งศตวรรษ ที่ 21 ทักษะที่เน้นมากคือ Digital Skill ต้องสื่อสาร ให้คนอื่นรับรู้ได้ สิ่งสำคัญต้องการยกระดับคุณภาพ การศึกษา ผลสัมฤทธิ์การศึกษาเพื่อเปลี่ยนอนาคต เยาวชนไทยให้คนไทย 4.0 เป็นคนไทยที่ทันโลก ทันเทคโนโลยีที่เป็นดิจิทัลเพื่อการพัฒนาการศึกษา

ให้สู่ความเป็นเลิศซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sritragarn (2017) ที่ว่า การบริหารเพื่อความเป็นเลิศเป็นการบริหารที่เกิดผลดีแก่ทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องมีการจัดการงานที่ดีมีระบบ ระเบียบและมีประสิทธิภาพ ผู้ร่วมงานมีความขยัน ชื่นแข็ง มีความสุขเสียสละทั้งร่างกาย แรงใจ ในการปฏิบัติงานและงานนั้นมีผลดีแก่บุคลากร ทุกคนในองค์กร มีผลดีต่อองค์กรและมีผลงาน ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือเป็นความพอใจของ ผู้ที่ได้รับผลงานนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Somapa (2016) ที่ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัย และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ สถานศึกษาเอกชนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อรับ รางวัลพระราชทานในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑลประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่ง ด้านการบริหารโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศมี 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) การมีผู้นำที่เป็นมืออาชีพ 2) สถานศึกษามีการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ที่เหมาะสม 3) การมุ่งเน้นในการจัดการเรียน การสอน 4) การมีเป้าหมายการสอนที่ชัดเจน 5) การติดตามความก้าวหน้า 6) การมุ่งความ สัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน 7) การเน้น นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และ 65 แนวปฏิบัติ และ ด้านที่สอง ด้านการบริหารโรงเรียนเอกชนเพื่อรับ รางวัลพระราชทานมี 5 ปัจจัยได้แก่ 1) คุณภาพ นักเรียน 2) การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) การบริหารการจัดการ 4) บุคลากรและการ บริหารงานบุคลากร 5) ความดีเด่นของสถานศึกษา และ 51 แนวปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Haoharn (2015) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบ

การบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน แหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการ เครือข่ายร่วมพัฒนา และการพัฒนาระบบสารสนเทศ (2) รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

2. การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนเอกชนมีการแข่งขันสูง ทำให้โรงเรียนเอกชนมีการปรับตัวให้มีการพัฒนาสู่การบริหารจัดการที่เป็นเลิศ ตามองค์ประกอบหลักด้านการบริหารจัดการวิชาการ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการบุคลากร และด้านการบริหารจัดการทั่วไป จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับและเป็นที่นิยมของประชาชน ฉะนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดการและพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษามาใช้อย่างเต็มที่และมีการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับพันธกิจ กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา จัดบุคลากรลงตามฝ่ายต่าง ๆ ให้ตรงกับความสามารถและความถนัด ควรมีการใช้ผลการประเมินการปฏิบัติงานของ

บุคลากรมาพิจารณาความดีความชอบ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้ปฏิบัติงานสอน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการสร้างความสำนึกและความผูกพันระหว่างบุคลากรกับสถานศึกษา ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสถานศึกษา และผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saetang (2015) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน มีการบริหารงานวิชาการทั้ง 7 ด้าน โดยรวมที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 3 กลุ่มโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 (2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการ มี 2 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 1 มี 7 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 2 มี 4 องค์ประกอบย่อย (3) การประเมินรูปแบบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.48) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wonghiruntragoon (2015) ที่ได้ศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนบ้านโป่งแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการศึกษพบว่า (1) สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศพบว่าในภาพรวม 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 3) ด้านการ

มุ่งเน้นลูกค้า 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 6) ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ 7) ด้านผลลัพธ์ (2) ผลการหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนบ้านโป่งแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารควรมีความสามารถดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า ผู้บริหารควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและสินทรัพย์ทางความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ผู้บริหารควรมีการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากร และในการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากร ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติการ ผู้บริหารควรมีการออกแบบจัดการสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านผลลัพธ์ ผู้บริหารควรให้มีการปรับปรุงในด้านการใช้ทรัพยากรขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การกำหนดนโยบายของประเทศที่มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างแพร่หลายและนำนวัตกรรมมาใช้ในทุก ๆ ด้าน

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาการศึกษาระดับพื้นฐานที่สอดคล้องการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการพัฒนา

ระบบบริหารจัดการการศึกษาและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการวิเคราะห์ผลการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การกำหนดทิศทางการดำเนินงานการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ให้มีความชัดเจน กำหนดนโยบายการบริหารสู่ความเป็นเลิศเป็นจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสนับสนุนส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การวางแผนและมอบหมายหน้าที่การดำเนินงาน การสร้างความตระหนัก การสร้างและประสานความร่วมมือเครือข่ายขยายเครือข่ายทางวิชาการทั้งในและนอกสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

2.1 ควรมีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานที่ยึดถือประโยชน์ของผู้ใช้บริการเป็นหลักเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ

2.2 ควรมีการบริหารงานที่เป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใส ยึดถือตามระเบียบเป็นเกณฑ์ สามารถตรวจสอบได้

2.3 ควรมีการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกับกลุ่มโรงเรียนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.4 ควรพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนางานวิชาการ ส่งเสริมพัฒนากิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ตลอดจนดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรวิจัยสภาพปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอื่น ๆ หรือโรงเรียนของรัฐบาลเพื่อจะได้ทราบว่าในปัจจุบันมีปัญหาและความต้องการในประเด็นใดที่สำคัญ

3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน

เอกชนในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ที่มีความทันสมัยต่อการบริหารต่อไป

3.3 ควรใช้เทคนิควิธีการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เห็นภาพหลาย ๆ ด้าน

REFERENCES

- Cronbach, L. (1960). **Coefficient alpha and the internal structure of tests**, Psychometrika.
- Haoharn, S. (2015). **School Management to Excellence Model Under the Office of Secondary Education**. Thesis of Educational Administration. Graduate School. Mahasarakhan University. (in Thai)
- Kaplan, Robert S. and Norton, David P. (2001). **The Strategy-Focused Organization**. Boston: Harvard Business.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). **Determination sample size for research activities**. *Education and Psychology Measurement*. 30(3).
- Office of Basic Education Commission (2020). **The Special Award**. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Office of Khurusapha. (2016). **School Management System to Excellence**. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Phusakao, K. (2016). **Presentation on Educational Strategy Guideline of Private Schools Management in Ayutthaya**. Educational Administration. Graduate School. Phranakon Sri Ayutthaya Rajabhat University. (in Thai)
- Runcharoen, T. (2017). **Professional Management on Educational Reform Period**. Bangkok: Khaofang. (in Thai)
- Saetang, P. (2015). School Academic Management to Excellence Model under the Office of Secondary Education Area 26. *Journal of Education Mahasarakhan University*. 133-151.(in Thai)
- Somapa, D. (2016). Factors Analysis and Practice Guideline to Excellence on Private School Management for Getting Special Award. *Journal of the Association of Researchers*. 21(1): 101-121. (in Thai)

- Srisuthitnaragoon, B. (2018). **Nurse Research Methodology**. Bangkok: U&I Inter Media Limited. (in Thai)
- Sritragarn, T. (2017). **Development School Management on to Excellence. Graduate School**, Bangkok: Maha Chulalongkorn Rajavidyalaya University. (in Thai)
- The National Education Act B. E. 2562 (2019, 1 May). **Royal Gazette**. Vol.136 Part 57, 49-53. (in Thai)
- Wonghiruntragoon, R. (2015). **Guideline on School Development to Excellence of Ban Pong Deang School Under the Office of Primary Education Tark Area 1**. Thesis of Educational Administration. Graduate School. Kamphaengphet Rajabhat University. (in Thai)
-

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน
สำหรับครูระดับประถมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL TRAINING CURRICULUM
OF PROBLEM SOLVING SKILLS BY USING SITUATION-BASED LEARNING
FOR ELEMENTARY SCHOOL TEACHER

ศุภวรรณ เล็กวิไล^{1*} และ พลิส่า สุนทรเสวต²

¹วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Supawan Lekvilai^{1*} and Plisa Suntornsawate²

¹College of Teacher Education Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Faculty of Humanities and Social Sciences Phranakhon Rajabhat University,
Bangkok, Thailand

*E-mail: supawan2@gmail.com

Received: 2021-12-13

Revised: 2022-04-27

Accepted: 2022-04-27

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนทักษะการคิดโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา 2) ศึกษาทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา และ 3) ศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการสอนทักษะการคิดโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,552 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้เข้ารับอบรม 40 คน ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมโครงการ 6 คน และนักเรียนห้องครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร แบบทดสอบ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม แบบประเมินทักษะการสอนคิดแก้ปัญหา และแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1) หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานของครูหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ความพึงพอใจของครูต่อการอบรมหลักสูตรการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานของครูระดับประถมศึกษา ที่ร่วมโครงการ โดยประเมินจากแผนการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาของครู และการสังเกตพฤติกรรมการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาของครู ที่ครูประเมินตนเอง และผู้สังเกตประเมิน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกัน

3) ทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนกับครูที่เข้าร่วมโครงการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม การสอนทักษะการคิดแก้ปัญหา การใช้สถานการณ์เป็นฐาน ครูระดับประถมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop an instructional training curriculum of problem solving skills by using situation-based learning for elementary school teachers, 2) to study instructional problem solving skills by using situation-based learning for elementary school teachers, and 3) to study students' problem solving skills that received instructions from teachers who have been trained in an instructional problem solving skills by using situation-based learning. The population consisted of 1,552 elementary school teachers at educational institutions in Bangkok that was in the service area of Phranakhon Rajabhat University in the academic year of 2020. The samples consisted of 40 teachers who participated in the instructional training curriculum, however 6 teachers were voluntarily participated in the project, and 160 students from classrooms whose teachers were the sample group. The research tools were an instructional training curriculum of problem solving skills by using situation-based learning, a curriculum appropriateness assessment form, a test, questionnaires of satisfaction with the training, an instructional problem solving skills assessment form, and the students' problem solving skills assessment form that was assessed in a 4 item multiple choice form with the reliability of 0.86. The statistics used to analyze the data were mean and standard deviation.

The results showed that:

1. The problem-solving skills training curriculum by using situation-based learning for elementary school teachers was appropriate at a high level. The Post training on teachers' instructional knowledge and understanding of problem-solving skills by using situation-based learning was higher than before the training. The teachers' satisfaction towards the instructional training curriculum of problem-solving skills by using situation-based learning was at the highest level.

2. The instructional problem-solving skills by using situation-based learning of elementary school teachers who participated in the project were assessed from the teachers' problem-solving skills lesson plans and observations of the teachers' self-assessed and supervisor assessment of teachers' instructional behavior of problem-solving skills was in overall at a high level and were all consistent.

3. The problem-solving skills of the students studying with teachers who participated in the project was higher after the experiment.

Keywords: Training Curriculum, Instructional Problem Solving Skills, Situation-based Learning, Elementary School Teachers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทักษะการคิด นับเป็นจุดเน้นสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน และทักษะการคิดเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้

กำหนดไว้ในมาตรา 24 ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ “...ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา... และฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น...” (Ministry of Education, 2011:11) โดยเฉพาะในยุคสังคมข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ในสังคม มีมากมาย

ทั้งที่เป็นข้อมูลสำคัญมาก สำคัญน้อย ถูกต้อง ไม่ถูกต้อง ขาวปลอมต่าง ๆ ที่ไหลบ่าในสังคมดิจิทัลนี้ ยิ่งเป็นสิ่งย้ำเน้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังทักษะการคิดให้แก่เยาวชนไทย ให้มีทักษะการคิดในเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจเชื่อถือข้อมูลนั้น หรือกระทำพฤติกรรมใด ๆ ตามข้อมูลที่ได้รับจากข่าวสารต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ

จากผลการวิจัยทั้งทางด้านการศึกษาด้านสังคมโดยสรุป พบผลการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เด็กไทยหรือเยาวชนไทยยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และ

คุณภาพเยาวชนที่ได้กล่าวถึงทักษะแห่งอนาคตใหม่ ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับเบลลันก้า และ บรานท์ (Bellanca & Brandt, 2010 : 15) ได้กล่าวไว้ในหนังสือทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเสนอ กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสรุปได้ว่าทักษะการเรียนรู้ที่ควรปลูกฝังให้เกิดมี ในเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิด ได้แก่ ทักษะ การคิดวิจารณ์ญาณ (critical thinking) และทักษะ การแก้ปัญหา (problem solving) และทักษะ คิดสร้างสรรค์ (creativity thinking)

ปัจจุบันแม้ว่าแนวคิดทางการศึกษา จะปรับเปลี่ยนไปจากเดิมจากการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียน เรียนรู้โดยการท่องจำ เป็นส่วนใหญ่ ปรับเปลี่ยน เป็นการสอนคิด หรือฝึกให้คิด ซึ่งนับเป็นเรื่องสำคัญ ยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้เยาวชนที่มีคุณภาพ สูงขึ้น และเป็นจุดหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ในปัจจุบัน เพราะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้การคิดเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากสภาพการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังพบบรรยากาศแบบเดิม ๆ กล่าวคือ ผู้สอนยังคงสอนให้ผู้เรียนจดจำ ทำตาม โดยไม่ได้มุ่งเน้นสอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กคิดหรือ ฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเพียงพอ ส่งผลให้การประเมิน ด้านการคิดของผู้เรียนระดับชาติ (O-NET) พบว่า เด็กไทยส่วนใหญ่มีผลการประเมินยังอยู่ในระดับ ไม่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับ ประเทศในกลุ่มอาเซียน หลายฝ่ายต่างวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า “เด็ก ไทยคิดไม่เป็น” จึงทำให้เกิดคำถามตามมาว่า “แล้วขณะนี้ครูสอนอย่างไร ทำไมเด็กคิดไม่เป็น”

ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดชัดเจนเกี่ยวกับ สมรรถนะด้านการคิดที่ต้องเพาะบ่มให้เกิดในตัว ผู้เรียน จึงเป็นบทบาทความรับผิดชอบของครู ที่ต้องพัฒนาทักษะการคิดของเด็กผ่านกระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่การจะฝึกให้ผู้เรียน คิดได้ คิดเป็น ครูต้องมีทักษะเหล่านี้ด้วยเช่นกัน การจะช่วยให้ครูสามารถสอนและฝึกทักษะการคิด ที่จำเป็น โดยเฉพาะทักษะการคิดแก้ปัญหาให้แก่ ผู้เรียนได้นั้น ควรเริ่มต้นจากการพัฒนาให้ครู มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องทักษะการคิด และ ทักษะการสอนคิด รวมถึงการออกแบบการสอนคิด เพื่อนำไปสอนโดยการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียน ได้เผชิญปัญหาได้คิดค้น หาทางแก้ปัญหาและ แก้ปัญหาได้ในที่สุด ด้วยการคิดเป็นสิ่งที่เรียนรู้ และฝึกฝนได้

แนวทางการพัฒนาครูในการสอนทักษะ การคิดที่ปฏิบัติผ่านมาส่วนใหญ่ อยู่ในลักษณะ การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 – 3 วัน การให้ ศึกษาเรียนรู้จากเอกสารด้วยตนเอง ซึ่งพบว่าวิธีการเช่นนี้ยังไม่สามารถพัฒนาทักษะการสอนคิด ของครูได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Chulachat (2012) ที่พบว่า การอบรม เชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถพัฒนาครูให้มีสมรรถนะการสอนคิด ตามเกณฑ์ที่น่าพอใจได้ ควรมีการติดตามช่วยเหลือ ระหว่างสอน มีการสะท้อนผลการสอนจะช่วยให้ครู มั่นใจ มีการพัฒนาการสอนคิดให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้ นอกจากพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดสำหรับครู โดยศึกษาความต้องการจำเป็นในด้านการฝึกอบรม

ของครูแล้ว ยังมุ่งเน้นพัฒนาการสอนทักษะการคิดของครู โดยได้ติดตามให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือครูทั้งในด้านการทำแผนการสอนทักษะการคิด การนิเทศติดตามการปฏิบัติการสอนคิดของครู และ ผลการสอนทักษะการคิดของครูที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา

จากสภาพปัญหาความเป็นมาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาของโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานสำหรับครูระดับประถมศึกษา เพื่อให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ ด้านการสอนทักษะการคิด ได้ฝึกปฏิบัติออกแบบการสอนทักษะการคิด การเขียนแผนการสอนทักษะการคิดโดยบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอนอยู่ในสถานศึกษา ตลอดจนสามารถนำไปใช้สอนในชั้นเรียนได้จริง โดยมีนักวิชาการคอยดูแลช่วยเหลือ นิเทศ แนะนำให้คำปรึกษาในด้านการสอนคิด ซึ่งคาดหวังว่าการเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมนี้จะช่วยพัฒนาทักษะการสอนคิดของครู ยังผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา คิดได้ คิดเป็นในที่สุด

วัตถุประสงค์ของวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาของโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานสำหรับครูระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาของโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาทักษะการสอนคิดของครูที่ผ่านหลักสูตรฝึกอบรมการสอนทักษะการคิด

ของครูระดับประถมศึกษาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน

3. เพื่อศึกษาทักษะการคิดของนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ผ่านหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาของโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาของโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานสำหรับครูระดับประถมศึกษา มีขอบเขตดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยนี้ คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สถานศึกษาในกรุงเทพมหานครที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้แก่ เขตบางเขน เขตหลักสี่ เขตดอนเมือง และเขตสายไหม ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,552 คน

2. เนื้อหา

เนื้อหาและข้อมูลเหตุการณ์จากหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อต่าง ๆ ที่อยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียน นำมาจัดเป็นสถานการณ์ที่ส่งเสริมการคิด

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรจัดกระทำ คือ การใช้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาของโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาของครูระดับประถมศึกษา และทักษะการคิดของนักเรียน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระหว่างเดือนธันวาคม 2563 ถึงเดือนกรกฎาคม 2564

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ

ได้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิด แก้ปัญหาของโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับ ครูระดับประถมศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อ ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 อาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาการสอนคิด แก้ปัญหาให้แก่ นักศึกษาครู

1.2 ฝ่ายบริการวิชาการของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมไปจัดฝึกอบรมพัฒนาครูในด้านการสอนคิดแก้ปัญหา

2. ประโยชน์เชิงปฏิบัติการ

2.1 ครูระดับประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของหลักสูตรฝึกอบรมนี้ สามารถนำประสบการณ์สอนไปพัฒนาทักษะการคิด แก้ปัญหาให้กับนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ

2.2 นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้สามารถพัฒนาทักษะการคิดของตนเอง และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตต่อไป

ทบทวนแนวคิด

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมของผู้วิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้

หลักสูตรฝึกอบรม และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2. ทักษะการคิด หมายถึง ทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน 5 ขั้นตอน ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินทักษะการคิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. การสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ใช้สถานการณ์เป็นฐาน ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเกต เป็นขั้นที่ครูเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาปรากฏในชีวิตประจำวันให้นักเรียนสังเกต วิเคราะห์ สิ่งที่ปรากฏในสถานการณ์ โดยใช้คำถามกระตุ้นให้ทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา และสรุปประเด็นปัญหา ลักษณะคำถาม ประกอบด้วย ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร

ขั้นที่ 2 การอธิบาย เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามที่ส่งเสริมให้นักเรียน แสวงหาสาเหตุของปัญหา โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับสาเหตุ ลักษณะคำถาม ประกอบด้วย เหตุใด เพราะอะไร มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ระหว่างเหตุกับผล

ขั้นที่ 3 การทำนายและทดลอง เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามช่วยให้คาดการณ์ถ้าเปลี่ยนต้นเหตุของปัญหาจะส่งผลอย่างไร รวมทั้งเมื่อทดสอบดูว่าจะเกิดผลอย่างไร ถ้าผลที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์จะเพื่อพัฒนาหลักสูตรหรือแนวคิด

วิธีต่อไป ลักษณะคำถาม เช่น ถ้าเปลี่ยนผลเป็น... ต้องมีเหตุอย่างไร ถ้า...แล้ว, ถ้า....ต้อง, ควรจะเป็นต้น

ขั้นที่ 4 การควบคุมและสร้างสรรค์ เป็นขั้นที่นักเรียนจะได้รับคำถามเพื่อชวนให้น่าหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่สรุปได้ไปใช้ ควบคุมสถานการณ์ไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าว รวมถึงการนำเสนอวิธีการใหม่ ๆ ที่มีผลดีต่อการจัดการปัญหา ลักษณะคำถาม เช่น จะทำอย่างไร...เพื่อ, ถ้าต้องการ...ควรทำอย่างไร เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ เป็นการนำกฎเกณฑ์หรือหลักการที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิต ลักษณะคำถาม เช่น ใช้ได้อย่างไร, มีแนวคิดอย่างไร... เป็นต้น

4. หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง เอกสารรายละเอียดที่ประกอบด้วย ปัญหาและความสำคัญของหลักสูตร หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของหลักการ เนื้อหาสาระของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลการฝึกอบรม

5. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นภายหลังการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมที่วัดจากความรู้ ความเข้าใจของครูก่อน และหลังการฝึกอบรม 2) ความพึงพอใจของครู ในการเข้ารับการฝึกอบรม 3) ทักษะการสอนคิดของครู และ 4) ทักษะการคิดของนักเรียนที่ได้รับหลังจากการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

5.1 ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรม หมายถึง คะแนนที่วัดจากความรู้ ความเข้าใจของครู ที่เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการ

ฝึกอบรม ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

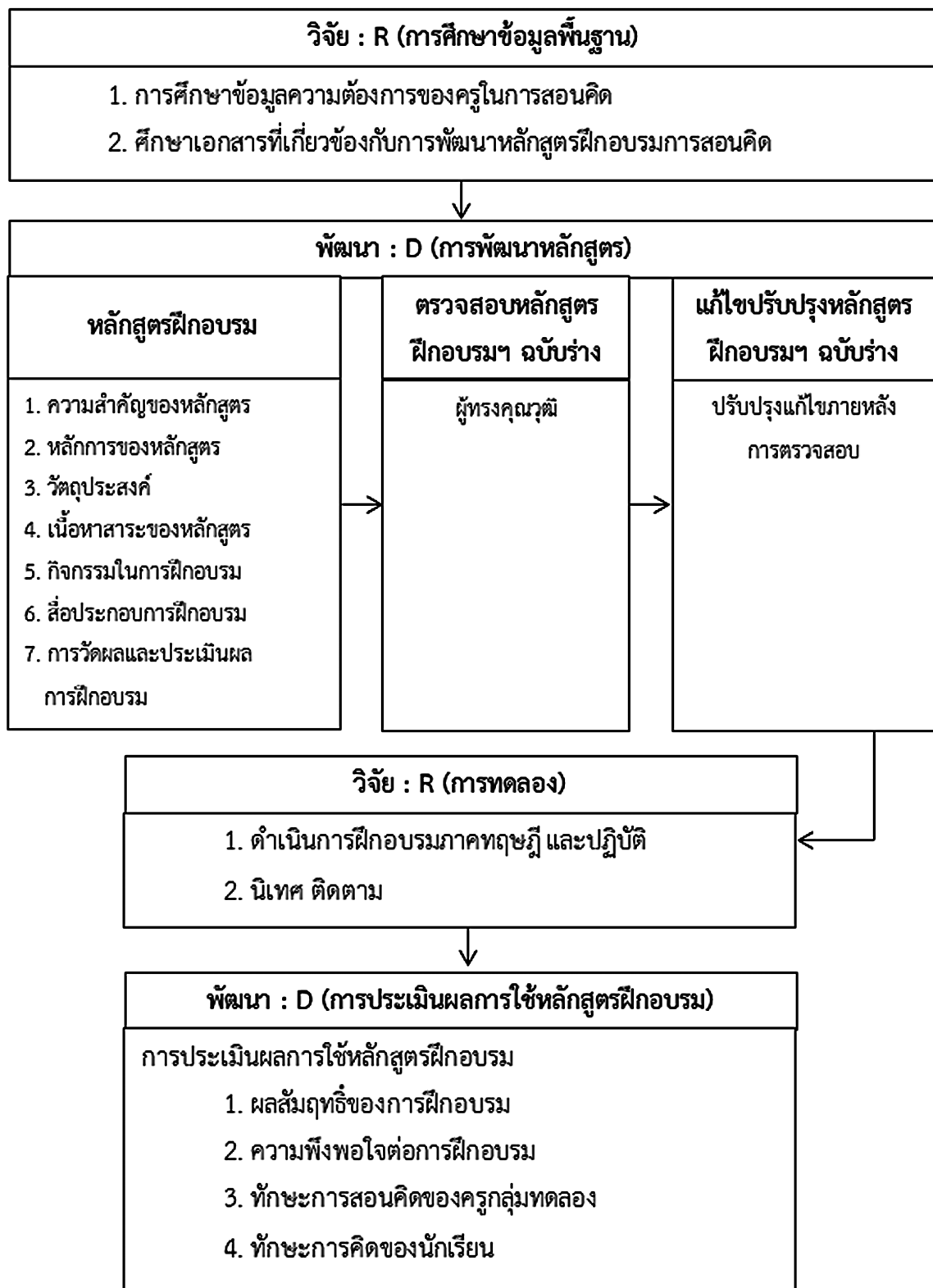
5.2 ความพึงพอใจในการฝึกอบรม หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการฝึกอบรมในด้านวิทยากร ด้านเนื้อหาสาระหลักสูตร ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกโดยภาพรวม ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.3 ทักษะการสอนคิดของครูหมายถึง 1) คะแนนที่ได้จากการประเมินแผนการสอนคิด โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน และ 2) การประเมินพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินแผน การสอนคิดโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน และแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.4 ทักษะการคิดของนักเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการประเมินก่อนและหลังการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการคิดโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน แล้วสังเคราะห์ข้อมูลมาสู่กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การสอนทักษะการคิดของครูระดับประถมศึกษา โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1. ครูที่ผ่านหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาของโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา มีทักษะการสอนคิดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ผ่านหลักสูตรฝึกอบรม มีทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนได้รับการสอนจากครูที่ผ่านหลักสูตรฝึกอบรม

ระเบียบวิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและหาคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำไปหาคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

2. นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 94 คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นองค์ประกอบการฝึกอบรม

(ฉบับร่าง) ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2) หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม 3) เป้าหมายของหลักสูตร 4) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 5) เนื้อหาสาระหลักสูตร 6) การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 7) สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม และ 8) การวัดและประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและด้านการสอนคิด โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน โดยพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการประเมินได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.39 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.94 แปลค่าหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ระบุชื่อหลักสูตรเป็นหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสอนคิดแก้ปัญหา โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษา และให้เพิ่มเติมความสำคัญของการสอนคิดแก้ปัญหาในระดับประถมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ภายหลังจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 40 คน ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่นำความรู้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกครูที่อาสาสมัครโครงการวิจัย โดยต้องเป็นผู้เข้าอบรมเต็มเวลา เต็มใจในการร่วมกิจกรรมปฏิบัติการสอน ได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษา ผ่านการสัมภาษณ์จากผู้วิจัยและยินดียินดีรับการนิเทศการสอน มีครูผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 10 คน แต่เนื่องจากครู บางคนเป็นผู้อยู่ในกลุ่มเสี่ยงโรคโควิด และสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวยความสะดวก จึงคงเหลือครูที่ปฏิบัติการสอน 6 คน

1.3 กลุ่มตัวอย่างของครูที่ปฏิบัติการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนกับครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 160 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ก่อนและหลังการฝึกอบรม 2) แบบสอบถาม ความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม หลักสูตรการสอนคิดแก้ปัญหา โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน 3) แบบประเมินแผน การสอนคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน 4) แบบประเมินพฤติกรรมการสอนคิดแก้ปัญหา และ 5) แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

2.1 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ นำไปทดลองใช้กับครูระดับประถมศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 คน และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.76 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อสอบจำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อ

หลักสูตรฝึกอบรมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Wongrattana, 2010) ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00

2.3 แบบประเมินแผนการสอนคิด

แก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบของแผน การสอนคิดโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

2.4 แบบประเมินพฤติกรรมการ

สอนคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00

2.5 แบบประเมินทักษะการคิดแก้

ปัญหาของนักเรียนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีเนื้อหาเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและเหมาะสม ทักษะการคิดแก้ปัญหา ระดับประถมศึกษา จำนวน 44 ข้อ นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา และคัดเลือกข้อสอบ

ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้จำนวน 40 ข้อ

นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ กลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน ได้ค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.23-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (R) อยู่ระหว่าง 0.20-0.82 คัดเลือกข้อสอบที่มีความยากและค่าอำนาจจำแนก ที่ผ่านเกณฑ์ คัดเลือกไว้ 33 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.86

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการประเมินผล การใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 1) ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน จำนวน 40 คน 2) ครูผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ผ่าน การอบรมและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 6 คน และ 3) นักเรียนที่เรียนกับครูผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 160 คน

2. การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมโดยพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 การประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้ารับการอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.3 การประเมินแผนการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานของครูกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูล การประเมินตนเองของครู และข้อมูลจากการประเมินของผู้นิเทศการสอน (ผู้วิจัย)

2.4 การประเมินพฤติกรรมการสอนคิดของครูกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินตนเองของครู และข้อมูลจากการประเมินของผู้นิเทศการสอน (ผู้วิจัย) วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.5 ประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานนำมาเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ศึกษาหลักการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม กระบวนการอบรม การสอนทักษะการคิดโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสังเคราะห์กำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย ปัญหาและความสำคัญของหลักสูตร หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ อุปกรณ์ และการประเมินผล โดยผ่าน

การพิจารณาตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมของหลักสูตร ฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$)

ตอนที่ 2 การประเมินผลการใช้หลักสูตร ฝึกอบรม สรุปผลได้ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ความเข้าใจ ของครูที่เข้าอบรมในหลักสูตรฯ หลังการอบรม ($\bar{X} = 20.50$, S.D. = 2.39) สูงกว่าก่อนอบรม ($\bar{X} = 14.90$, S.D. = 4.33) แสดงว่าหลังการอบรมครู มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนทักษะการคิด แก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานเพิ่มขึ้น

2) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.49) ทั้งนี้ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาสาระ มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.48) รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ด้านวิทยากร ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.49) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.50) และด้านกิจกรรมการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.52)

3) ทักษะการสอนคิดของครู ซึ่งประเมินจากแผนการสอนและการสังเกตพฤติกรรม การสอน โดยครูประเมินตนเอง และผู้นิเทศก์ เป็นผู้ประเมิน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และมีทัศนคติสอดคล้องกัน

4) คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนทุกห้องเรียน หลังเรียน ($\bar{X} = 20.87$) สูงกว่า ก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.27$) โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน

อภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอน ทักษะการคิดแก้ปัญหาของครูระดับประถมศึกษา

โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญ ที่ควรอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ ของหลักสูตรฝึกอบรมด้านความรู้ ความเข้าใจ หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูผู้เข้า อบรมเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น หลังจากการเข้ารับ การฝึกอบรม โดยมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนอบรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก หลักสูตรฝึกอบรมเน้นการฝึกปฏิบัติจริง และ มีการวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการ วิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ ที่ชัดเจน การเลือกและการจัดเนื้อหาหลักสูตร ที่สอดคล้องกับความต้องการ การจัดกิจกรรม ฝึกอบรมที่จัดแบ่งเป็นหน่วยย่อย รวมถึงการ กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุม เป็นไปตามหลักการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bangmo (2010) และ Samitkrai (2012) ในการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งในด้านความสอดคล้อง และความเหมาะสมของ หลักสูตรซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่งผลให้ครูผู้เข้าอบรม เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Theswirat (2006 : 80) และ Ngewbuayai (2014 : 93)

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความพึงพอใจ ของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม หลักสูตร การสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาของครู ระดับประถมศึกษาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกรายการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดฝึกอบรมสามารถ ดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมายทั้งในด้านเนื้อหา

กิจกรรม ระยะเวลา และความรู้ ความสามารถของวิทยากร กิจกรรมการฝึกอบรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติไปใช้สอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานในชั้นเรียนได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theswirat (2006) Ngewbuayai (2014) และ Maiwai (2017) ที่พบว่าครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้เข้ารับการอบรม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาได้ จึงนับได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมนี้สามารถนำไปพัฒนาศักยภาพการสอนของครูได้อย่างแท้จริง

3. ผลการประเมินทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานของครูระดับประถมศึกษา ซึ่งพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินแผนการสอนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง และผู้นิเทศก์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และผลการประเมินมีความสอดคล้องกัน ที่เป็นดังนี้ อาจสืบเนื่องมาจากครูผู้เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรฯ มีความมุ่งมั่น เต็มใจ และตั้งใจจริง ตลอดจนมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ได้รับเลือกให้นำความรู้จากการฝึก อบรมสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ภายหลังจากการได้ลงมือปฏิบัติเขียนแผนการสอนคิดระหว่างกรอบรมจึงช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนในการเขียนแผนการสอนคิดโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน และจากการซักถามครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากิจกรรมที่เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การตรวจแผนและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้สอนจริง รวมถึงการให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา นิเทศ

ติดตามครูอย่างต่อเนื่องของผู้วิจัย ทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการเขียนแผนการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นฐานมากยิ่งขึ้น

ในด้านพฤติกรรมการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน ซึ่งพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินพฤติกรรมการสอน โดยครูประเมินตนเอง และผู้นิเทศก์ เป็นผู้ประเมิน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และผลการประเมินมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากการวางแผนการสอนที่ดี ดังกล่าวข้างต้น รวมถึงการให้คำปรึกษานิเทศติดตามการสอนส่งผลให้พฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการใช้คำถามเป็นเครื่องมือกระตุ้นความคิด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

4. ผลการประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกห้องเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน เป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน และใช้คำถามเป็นเครื่องมือชี้้นำความคิด คิดแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Suthirat (2014) ที่กล่าวว่าในสังคมแห่งการเรียนรู้ บุคคลต้องมีความคิดในการคัดกรองข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ครูจึงต้องฝึกฝนนักเรียนให้คิดเก่ง โดยใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้น จากการซักถามครูกลุ่มทดลอง พบว่า ในการสอนระยะแรก นักเรียน

ยังไม่คุ้นชินกับคำถามที่กระตุ้นให้คิด ไม่กล้าตอบคำถามเพราะกลัวตอบผิด ครูต้องสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย เปิดโอกาสให้นักเรียนพูดแสดงความคิด ของตนอย่างอิสระ ไม่เน้นถูกผิด เน้นความเป็นเหตุเป็นผล ในระยะต่อมานักเรียนกล้าตอบมากขึ้น และในช่วงท้าย ๆ นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถามด้วยตนเอง โดยเรียนรู้จากครูที่ถามเป็นลำดับขั้นตอน นักเรียนเขียนสะท้อนความรู้สึกกับการสอนทักษะการคิด โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานว่ามีความพึงพอใจ... ชอบเรียนด้วยวิธีนี้...อยากให้วิชาอื่น ๆ สอนด้วยวิธีนี้ด้วย... เป็นต้น

ผลของการประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ramdan, Hanifah, Isrokatun (2020) Ampai (2016) และ Kao-on (2017) ซึ่งแสดงว่าการสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน สำหรับครูระดับประถมศึกษาในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมฝึกอบรมทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานนี้มุ่งพัฒนา การสอนทักษะการคิดแก้ปัญหา

ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 5 ขั้น ซึ่งได้ผ่านการวิเคราะห์จากทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ได้ลำดับไว้เป็นระบบ ดังนั้นในการนำกิจกรรมไปใช้สอนจึงควรได้ศึกษารายละเอียดแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน จะช่วยให้เกิดผลบรรลุตามจุดมุ่งหมายการสอน

2. การตั้งคำถามในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม นับเป็นเรื่องสำคัญที่จะกระตุ้นความคิดของนักเรียน ครูจึงควรฝึกทักษะการตั้งคำถามให้ชำนาญ และตรงประเด็น

3. ในระยะแรก ๆ ของการสอนทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน นักเรียนอาจไม่คุ้นชินกับคำถามที่กระตุ้นความคิด ครูจึงควรให้เวลากับนักเรียนและสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าซักถาม

4. การเลือกสถานการณ์มาใช้ประกอบการสอน ควรเลือกให้เหมาะสมกับบริบทและจุดประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนบรรลุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างระดับชั้นอื่น ๆ หรือควรมีการเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้การสอนคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน

2. ควรมีการใช้แบบแผนการวิจัยแบบอื่น ๆ เช่น แบบแผนอนุกรมเวลา เพื่อให้สามารถประเมินทักษะการคิดที่เกิดขึ้นได้ละเอียดชัดเจน

3. ควรมีการติดตามผลการสอนของครู และทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ว่ามีความคงทน หรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร

REFERENCES

- Ampai, W. (2016). **The Effect of Learning Management based on a Situated Learning Using Authentic Materials to Enhance Reflective Thinking Ability in Consumption of Grade 7 Students.** Master of Education thesis in Curriculum and Instruction: Naresuan University.
- Bangmo, S. (2010). **Meetings and Training Techniques.** (4th Edition). Bangkok: Wittayapat Ltd.
- Bellanca, J., Brandt, Ron. (2010). **21st Century Skills : Rethinking how Students Learn.** Bloomington : solution Tree Press.
- Chulachat, S. (2012). **The Development of collaborative Teacher-Centered Professional Development Model to Enhance Instructional Competency Promoting Analytical Thinking skills of Elementary School Teachers.** -Thai Jo. Retrieved June 5, 2020, from [https://so.05.tei-thaijo.org>view](https://so.05.tei-thaijo.org/view).
- Kao-on, W. (2017). **Development of English Communication Skills of Prathomsuksa 4 Students Using Situation as a Learning Base.** Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction. College of Education. Dhurakij Pundit University.
- Maiwai, W. (2017). **Development of Teacher Training Courses to Improve Life Skills of Elementary Students at Schools under Bangkok.** Thesis of Doctor of Education Program in Education Management. College of Education. Dhurakij Pundit University.
- Ministry of Education.(2002). **National Education Act 1999 and amended**
- Muhamad Ramdan, Nurdinah Hanifah, I. Isrokatun.(2020). **Situation-based Learning Model Implementation through Thematic Learning as an Effort to Improve the Primary School Students' CPS Ability.** [Online]. Available : https://www.researchgate.net/publication/340506212_Situation-based_Learning_Model_Implementation_though_Thematic_Learning_as_an_Effort_to_Improve_the_Primary_School_Students%27_CPS_Ability.Retrived 2021, May 1.
- Ngewbuayai, S. (2014). **Development of a Training Course on Creating Electronic Books for Use in Learning Management for Teachers at Patai Udom Suksa School.** Master of Education thesis in Curriculum and Instruction. Phranakhon Rajabhat University.
- Samitkrai, C. (2012). **Training of Personnel in the Organization.** Bangkok: Chulalongkorn University Press.

- Suthirat, C. (2014). **Techniques for Using Questions to Develop Thinking.** (4th Edition). Bangkok: Weprint (1991).
- Theswirat, S. (2006). **Development of Training Courses for Teaching and Learning Management on Project.** Master of Education thesis in Curriculum and Instruction. Phranakhon Rajabhat University.
-

การจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย

ORGANIZING OUTDOOR ACTIVITIES WITH LOCAL GAMES
UNDER THE BBL CONCEPT TO PROMOTE PROBLEM-SOLVING THINKING SKILLS
FOR EARLY CHILDHOOD

ดาวพระศุภร์ เมืองแมน* และ สรวงพร กุศลสง
ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Daoprasook Maungman* and Srourngporn Kusolsong
Bachelor of Education, Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

*E-mail: dawprasuk.mau@pcru.ac.th

Received: 2022-02-02

Revised: 2022-04-11

Accepted: 2022-04-11

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL และเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านเฉลียงลับ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 8 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 4 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL จำนวน 20 แผน คู่มือการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL จำนวน 20 เกม แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ชุด มีแบบแผนการวิจัยแบบ แบบทดสอบก่อน-หลังแบบกลุ่มเดียว และวิเคราะห์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยค่าความแปรปรวน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL มีคุณภาพแผนในการจัดกิจกรรม 4.57 ซึ่งอยู่ใน ระดับมากที่สุด ผลปรากฏว่า เวลาและการจัดกิจกรรม

มีความเหมาะสม 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมก่อนการจัดกิจกรรม มีค่าร้อยละ 54.69 ($\bar{X} = 8.75$) หลังการจัดกิจกรรม มีค่าร้อยละเท่ากับ 90.63 ($\bar{X} = 14.50$) ส่งผลให้มีคะแนนพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น มีค่าร้อยละ 35.94 ($\bar{X} = 5.75$) แสดงให้เห็นว่าหลังการการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL เด็กมีทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน ทักษะการคิดแก้ปัญหา

ABSTRACT

This research aimed to study the organization of outdoor activities by playing folk games according to BBL concept and compare problem-solving skills of preschool children before and after outdoor activities with folk games based on the concept of BBL. The target groups used in this study were 4 boys and 4 girls in primary school, aged between 5-6 years old, studying in Kindergarten 3 semester 2 in the academic year 2020 at Ban Chaliang Lap school in Mueang Phetchabun district, Phetchabun province under Phetchabun Primary Educational Service Area District Office 1, selected by specific selection method. The research tools were 20 lesson plans using outdoor activities with 20 folk games based on the concept of BBL and two sets of early childhood problem-solving skills assessment forms. The research model was pre and post tests in one group and data were analyzed using mean score of variance, standard deviation, and difference was tested using percentage.

The results showed that: 1) The outdoor activities by playing folk games based on BBL concept gained the quality of learning activity management plan at 4.57, which was at the highest level. The findings also showed that the duration and activity management were appropriate. 2) The comparative results of the children's problem-solving skills in overall before the activity management was at 54.69 ($\bar{X} = 8.75$) while after the activity management was at 90.63 ($\bar{X} = 14.50$). This resulted in higher scores for problem solving skills accounted for 35.94 percent ($\bar{X} = 5.75$), showing that after having organized outdoor activities with folk games based on the BBL concept, the children had higher problem-solving skills which was consistent with the hypothesis

Keyword: Early Childhood, Organizing Outdoor Activities, Folk Play Activities, Problem-Solving Skills

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ส่งเสริมฐานความรู้ ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลต่อการจัด การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลาย ได้แก่ ทักษะการสื่อสารทักษะ การร่วมมือกัน ทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ทักษะชีวิตและการเข้าสู่อาชีพ การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการคิด ทักษะดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถได้มาซึ่งความรู้หรือทักษะกระบวนการต่าง ๆ ทักษะการคิดนั้นเป็นทักษะด้านหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เนื่องจากเด็ก ในวัยนี้เป็นวัยแห่งการปูรากฐาน พัฒนาการการเรียนรู้ บุคลิกภาพต่าง ๆ ซึ่งถ้าเด็ก ไม่ได้รับการศึกษาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก็จะส่งผลกระทบต่อพื้นฐานในการเรียนรู้ ในขั้นต่อไปซึ่งการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม เด็กปฐมวัยมักจะเรียนรู้โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ที่ ถ่ายทอดวิชาความรู้ต่างให้ต่อมา เน้นให้เด็กปฐมวัย สืบค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง จากแหล่งข้อมูลที่ หลากหลายและการนำนวัตกรรมทางการศึกษา เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัด กิจกรรมมีความสนุกสนาน น่าสนใจ ทำให้เด็กปฐมวัย สนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น ดังที่กล่าว Ministry of Education (2017) การจัดกิจกรรมกลางแจ้ง โดยใช้วัสดุท้องถิ่นเป็นการจัดสภาพการณ์ให้เด็ก ได้เคลื่อนไหว ร่างกายในที่โล่งแจ้งเป็นการเล่น กับวัสดุท้องถิ่น หรือการเล่นที่มี กฎกติกา มี กระบวนการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็ก

ได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่ง กลุ่มเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีการทำงานร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รับผิดชอบร่วมกัน รู้จักการเล่นเป็นกลุ่ม เคารพ กฎกติกาอย่างมีความสุขและสนุกสนาน ตลอดจน สามารถดูแลความปลอดภัยของตนในขณะที่เล่นได้ เมื่อเด็กเคลื่อนไหวร่างกายจะมีวงจรเซลล์สมอง ที่สำคัญ 3 แห่งร่วมกันทำงาน คือ บนผิวสมอง ได้ผิวสมอง และสมองน้อยเพื่อให้ร่างกายของเด็ก เกิดสมดุล ในการเคลื่อนไหวกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ที่เด็กได้เคลื่อนไหวล้วนส่งผลและกระตุ้นการทำงานของสมอง ทั้ง 3 ส่วน โดยเฉพาะการเล่นเพราะ การเล่นของเด็กสามารถตอบสนองความต้องการ ตามธรรมชาติในการเคลื่อนไหวของเด็กได้ดีที่สุด

ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้ องค์ความรู้ของสมองมาบูรณาการกับการจัด กิจกรรมกลางแจ้งให้เด็กได้เคลื่อนไหวและ ช่วยพัฒนาด้านร่างกายเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และ ควรได้รับการพัฒนา ซึ่งการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา เด็กด้านร่างกายสามารถจัดได้อย่างหลากหลาย เช่น การเล่นกลางแจ้ง การเล่นในร่ม การออก กำลังกาย และการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งที่กล่าวมา ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและ พัฒนาด้านร่างกายและสมองของเด็กทั้งสิ้น การเล่นมีความสำคัญกับเด็กมาก ไม่เพียงแต่สร้างความสนุกเพลิดเพลินให้กับเด็กเท่านั้น แต่ยัง หมายความถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การเล่น จะเป็นการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น ถ้าครูจัดเตรียม การเล่นอย่างมีจุดประสงค์ และพร้อมที่จะให้การเล่น เป็นการเรียนรู้ที่สนุก การเล่นของเด็ก การเล่น เป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึก

สนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต และได้มีโอกาสทดลอง สร้างสรรค์ความคิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ความสำคัญของการเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น การเล่นพื้นบ้านของไทย จัดขึ้นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงของผู้เล่นและผู้ชม เกิดจากความต้องการความบันเทิง ความสนุกสนานร่วมกัน ของคนในท้องถิ่น การเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นสิ่งที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ ทั้งยังช่วยสร้างความสามัคคีให้แก่คนในแต่ละภาค แต่มักจะไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่ทราบแหล่งที่มาหรือกำเนิด ลักษณะการเล่นและกติกาที่อาจเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตและสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ การเล่น พื้นบ้านนั้น มีรากฐานมาจากการเล่นของเด็กยามที่ว่างจากการเรียน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้จิตใจอารมณ์ สังคมและสติปัญญาการเล่นพื้นบ้านมีความสำคัญเป็นการเล่นที่สืบทอดต่อกันมาแต่โบราณโดยเฉพาะเด็กจะนิยมเล่นกันมาก เด็กสมัยก่อนจะเรียนรู้การเล่นโดยไม่มีการเรียนการสอน การเล่นพื้นบ้านไม่ว่าของภาคใดล้วนเป็นประโยชน์เพราะการเล่นทำให้เด็กได้เคลื่อนไหวได้ออกกำลังกายเกิดความคล่องแคล่วว่องไว ฝึกความอดทน ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี ฝึกการสังเกตมีปฏิภาณไหวพริบ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ พร้อมทั้งเกิดความสนุกสนานการเล่นจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของเด็ก ใน ปัจจุบันโรงเรียนควรที่จะนำเอาการเล่นพื้นบ้านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

เพื่อเป็นการ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ โดยเฉพาะการเล่นพื้นบ้านควรให้เยาวชนรุ่นหลัง ได้เรียนรู้และอนุรักษ์ไว้ซึ่งการเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมรู้จักความยุติธรรม รู้จักการให้การรับและ ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ให้เจริญเติบโต ดังที่ Thiamtan (2014)

เด็กมีความสามารถในการคิด แก้ปัญหาและความชำนาญในการคิด เพื่อค้นหาความรู้ และการแก้ไขปัญหา โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียน และผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปสู่กระบวนการคิดที่ซับซ้อนมากขึ้นทฤษฎีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อย่างไรก็ตามแนวความคิดการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงธรรมชาติและความต้องการของเด็ก ควรมุ่งให้เด็กได้พัฒนาความสามารถของตนในทุก ๆ ด้าน และเป็นการเตรียมความพร้อม หรือปูพื้นฐานในการเรียนวิชาต่าง ๆ เมื่อถึงวัยที่พร้อมจะเรียน การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ และส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การค้นคว้า การทดลอง การสังเกต การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและ การคิดอย่างมีเหตุผล ฯลฯ รวมทั้งการใช้ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม หรือกระทำการต่าง ๆ ที่ตนพอใจ และสนใจอย่างเต็มที่จากสภาพของปัญหานั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งการคิดแก้ปัญหามีความจำเป็นอย่างมากสำหรับเด็กปฐมวัย หากเด็กได้รับการจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับความสามารถ และศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคล เด็กจะเติบโต

เป็นเด็กที่มีทักษะการคิดแก้ปัญหาและกล้าที่จะคิด
สิ่งที่แปลกใหม่ ซึ่งการส่งเสริมทักษะการคิดแก้
ปัญหานั้นกิจกรรมกลางแจ้งด้วย การเล่นเกม
พื้นบ้านถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กควรได้รับการจัด
ประสบการณ์ การเรียนรู้ เนื่องจากเป็นกิจกรรม
ที่ช่วยให้เด็กได้ ใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาและ
ความคิด ด้านอื่น ๆ ร่วมด้วยยิ่งเด็กได้ลงมือปฏิบัติ
ในกิจกรรมมากเท่าไร เด็กก็จะได้เรียนรู้ทักษะ
การคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยก็ยิ่งจะได้รับการ
พัฒนามากขึ้นเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง
ด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL สำหรับ
เด็กปฐมวัย

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา
ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรม
กลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL
สำหรับเด็กปฐมวัย

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้
เป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5-6 ปี ระดับชั้น
อนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563
โรงเรียนบ้านเฉลียงลับ เขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน มีเด็ก
ปฐมวัยทั้งสิ้นรวม 8 คน เป็นหญิง 4 คน ชาย 4 คน
ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ระยะเวลาในการทดลองการศึกษาคั้งนี้
คั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2563 ใช้เวลาในการศึกษา จำนวน 4 สัปดาห์
สัปดาห์ละ 5 วัน วันจันทร์ – วันศุกร์ วันละ 40 นาที
ในช่วงเวลา 10.20 - 11.00 น.

หลังได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง
ด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL เด็กปฐมวัย
มีทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น

ทบทวนแนวคิด

กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งเป็นช่วงเวลา
ที่เด็กได้ออกนอกห้องเรียนสู่สนามเด็กเล่น ทั้งบริเวณ
กลางแจ้งในร่ม จุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้โอกาส
ให้เด็กได้พัฒนาทุก ๆ ด้าน โดยยึดเอาความสนใจ
ความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลักการเล่น
กลางแจ้งเป็นการเล่นนอกกำลัง นอกห้องเรียน
เพื่อทำให้เด็กแข็งแรง เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของ
ร่างกาย มีความสำคัญต่อเด็กมากเพราะเด็ก
ต้องมีความเคลื่อนไหวและพัฒนาความสัมพันธ์
ของกล้ามเนื้อ ครุจึงไม่ควรละเลยจัด ให้เด็กได้เล่น
กลางแจ้ง การจัด สภาพแวดล้อม อุปกรณ์
เครื่องเล่น กระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น
โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนาน
รู้จักการเล่นเป็นกลุ่ม รู้จักการแก้ปัญหาอันจะนำ
ไปสู่การพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์
สังคมและสติปัญญาจากการศึกษางานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องในประเทศที่เกี่ยวกับแนวคิดที่สอดคล้อง
กับกิจกรรมกลางแจ้งมีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรม
กลางแจ้งไว้ ดังนี้

Bualuang (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ
กิจกรรมกลางแจ้ง การการศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์
เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัด ประสบการณ์เกมการเล่นกลางแจ้ง
และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมร่วมมือของ
เด็กปฐมวัยก่อนและ หลังการจัดประสบการณ์
เกมการเล่นกลางแจ้ง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย

อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 20 คน ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนวัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อจัดประสบการณ์เกมการเล่นกลางแจ้ง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวม 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ 1) คู่มือการจัดประสบการณ์เกมการเล่นกลางแจ้ง 2) แผนการจัดประสบการณ์เกมการเล่นกลางแจ้ง และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยใช้ผู้สังเกต 2 คนได้ความเชื่อมั่นของผู้สังเกต Rater agreement index (RAI) เท่ากับ 0.76 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ Index of Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 0.90 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน และ t-test แบบ Dependent Sample ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์เกมการเล่นกลางแจ้ง เด็กปฐมวัยมี พฤติกรรมร่วมมือสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเล่นพื้นบ้านคือการทำนุชนใช้เวลาว่างเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการการเล่น มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าเด็ก ผู้ใหญ่ หรือ วัยชรากร้าวแล้วแต่ใช้เกมการเล่นเป็นเครื่องมือช่วยผ่อนคลายความเครียดทั้งสิ้น อาจเรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข ทั่วได้ เกมการเล่นหลายประเภท ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต เช่น ซ่อนหา กระโดดเชือก ทอยเส้น กากะปี่ เป็นต้น และเกมการเล่นแต่ละเกม ยังแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในการ

คิดสร้างสรรค์ สะท้อน อัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เป็นบ่อเกิดรากเหง้าทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า เหมาะแก่การศึกษาเรียนรู้ต่อไป

การเล่นพื้นบ้าน หมายถึง การเล่นที่สืบทอดกันมา มีกฎกติกา ง่าย ๆ ใช้ผู้เล่น ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป วัสดุที่ใช้ในการเล่นหาได้ง่ายในท้องถิ่น ส่วนมากจะเป็นวัสดุ จากธรรมชาติ เกมจะมีบทร้อง และคำคล้องจองสั้น ๆ ประกอบการเล่น ทำให้ผู้เล่น เกิดความสนุกสนาน และเป็นการพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน

การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ ของสมอง เป็นการเรียนรู้ ที่ผสมผสานหลากหลายทักษะความรู้ เพื่อนำมาใช้ ส่งเสริมการทำงานของ สมอง เป็นการทำงานของ การเรียนรู้ของสมองมาใช้ในการออกแบบการเรียน การสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสมองให้เกิด ประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับเด็กปฐมวัย Khammool (2016) กล่าวว่า หลักการจัดกิจกรรมโดยใช้สมอง เป็นฐานเป็นการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดกิจกรรม ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือ ปฏิบัติจริง รู้จัก ผึกฝน ศึกษา ค้นคว้า สร้างองค์ความรู้หรือผลงาน โดยการร่วมคิดร่วมทำและยังมี การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนความสามารถ หรือทักษะ และการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการสอนย้ำ ซ้ำ ทวน ด้วยกิจกรรมหลากหลาย โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถาวร

ทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นทักษะการคิด ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญมากสำหรับการเรียนรู้ ตลอดชีวิต การดำรงชีวิต และการปฏิบัติงานให้บรรลุ เป้าหมาย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึง ควรมุ่ง

ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดไปพร้อม ๆ กัน ทักษะการแก้ปัญหาเป็นทักษะการคิดอย่างหนึ่ง ที่มีนักวิชาการ และนักการศึกษาให้นิยามไว้อย่างหลากหลายว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการใช้สติปัญญาและความคิด ซึ่งได้มาจากประสบการณ์เดิม ส่งผลให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหาและบรรลุตามที่ต้องการ โดยแบ่งเป็น

1. ปัญหาของตนเอง หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของเด็กเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ได้แก่ ปัญหาความหิว ความเจ็บปวด และความกลัว

2. ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้อง กับผู้อื่น หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของเด็กเอง แต่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ได้แก่ ปัญหาความอยากได้ ความชอบความรัก

กระบวนการของทักษะการคิดแก้ปัญหาสามารถสรุป ได้ดังนี้

โดยการศึกษาของ Puangthong (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของกระบวนการคิดแก้ปัญหาวิธีต่าง ๆ มีแนวคิดการคิดแก้ปัญหาแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน

1. การประเมินสถานการณ์ เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพ ขอบเขต ขนาดของปัญหา

2. การค้นหาต้นเหตุของปัญหา เป็นการศึกษาด้านเหตุ หรือปัจจัยของปัญหา

3. การค้นหาวิธีการแก้ปัญหา เป็นการแสวงหาแนวทาง และทางเลือกที่เหมาะสมในการ

แก้ปัญหา นั้น ๆ เพื่อการประเมินหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

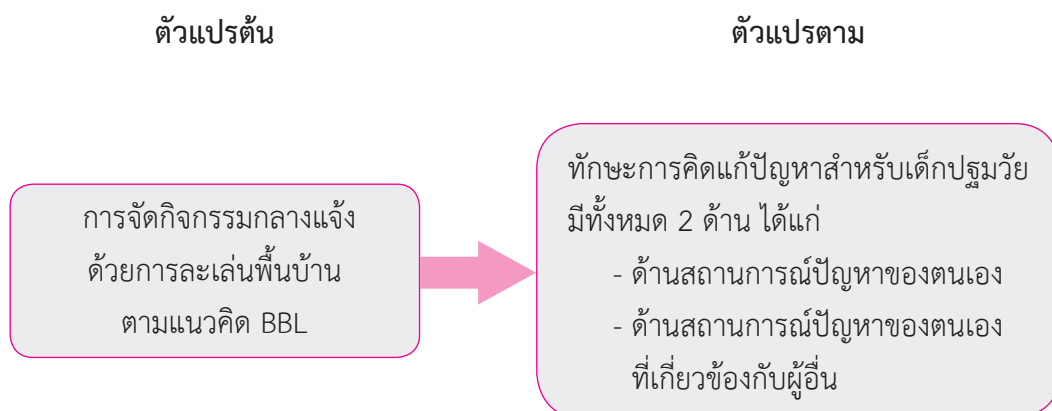
4. การดำเนินการแก้ปัญหา เป็นการเลือกโดยการประเมินวิธีการเพื่อทำให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

5. การควบคุมกำกับการดำเนินการ เป็นการติดตามผลการปฏิบัติเป็นระยะ ๆ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาก็เกิดได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสามารถ ในทักษะการคิดแก้ปัญหา คือ การให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดของเด็กปฐมวัยมาเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด และลงมือกระทำ ค้นคว้าหาคำตอบนำไปสู่เป้าหมายที่ให้เด็กคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญา การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กได้ เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การคิดสามารถแก้ปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทักษะการคิดแก้ปัญหา พบว่าทักษะการคิดแก้ปัญหา สามารถนำประสบการณ์เดิมที่เกิดจากการเรียนรู้ มาเป็นพื้นฐานการแก้ปัญหา ในสถานการณ์หรือปัญหาใหม่ โดยมีขั้นตอนหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งทักษะการคิดแก้ปัญหาของบุคคลจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพทางสมอง ประสบการณ์ ความสนใจ สติปัญญา ความพร้อม แรงจูงใจ อารมณ์ และสภาพแวดล้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัย ได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5-6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านเฉลียงลับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 8 คน เป็นหญิง 4 คน ชาย 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1 แผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 20 แผน

3.2 การจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 20 เกม

3.3 แบบประเมินวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ชุด

4. วิธีดำเนินการทดลอง

4.1 ทำหนังสือขออนุญาตถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเฉลียงลับ เพื่อชี้แจงอธิบายจุดประสงค์และรูปแบบการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยเข้าพบขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 3 เพื่อชี้แจงแบบรายงานวิจัยพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการปฏิบัติการทดลอง

4.3 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มเป้าหมาย เป็นเวลา 2 สัปดาห์

4.4 จัดเตรียมสภาพแวดล้อมสถานที่ทำการทดลองให้เหมาะสม

แบบแผนการศึกษาค้นคว้าและดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบมีกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม และมีการทดสอบก่อนและทดสอบหลังทดลอง (One - Group Pretest - Posttest Design)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean Score, Variance, and Standard Deviation)

5.2 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนแบบประเมินวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบด้วยการละเล่น พื้นบ้านตามแนวคิด BBL โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเปรียบเทียบคะแนน ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean per standard deviation)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. แสดงให้เห็นว่า ทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยภาพรวมก่อนการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง

ด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL มีค่าร้อยละ 54.69 ($\bar{X} = 8.75$) หลังการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่น ตามแนวคิด BBL เด็กปฐมวัยมีทักษะ การคิดแก้ปัญหา มีค่าร้อยละเท่ากับ 90.63 ($\bar{X} = 14.50$) ส่งผลให้มีคะแนนพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้นโดยภาพรวม มีค่าร้อยละเท่ากับ 35.94 ($\bar{X} = 5.75$) แสดงให้เห็นว่า หลังการการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL เด็กมีทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย โดยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง และ ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง ก่อนการจัดกิจกรรมกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL มีค่าร้อยละเท่ากับ 54.69 ($\bar{X} = 4.38$) หลังการจัดกิจกรรมกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL มีค่าร้อยละเท่ากับ 93.75 ($\bar{X} = 7.50$) ส่งผลให้มีคะแนนการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองสูงขึ้นโดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 39.06 ($\bar{X} = 3.13$) แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL ส่งผลให้เด็กมีทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น พบว่า เด็กปฐมวัย

มีทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตามแนวคิด BBL มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 54.69 ($\bar{X} = 4.38$) หลังการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตามแนวคิด BBL มีค่าร้อยละเท่ากับ 87.50 ($\bar{X} = 7.00$) ส่งผลให้มีคะแนนการพัฒนาด้านทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 32.81 ($\bar{X} = 3.10$) แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตามแนวคิด BBL ส่งผลให้เด็กมีทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยภาพรวมคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตามแนวคิด BBL สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตามแนวคิด BBL ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านได้แก่ ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง และด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตามแนวคิด BBL ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตามแนวคิด BBL พบว่าเด็กปฐมวัยมีทักษะการแก้ปัญหา ก่อนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการเล่นเกมพื้นบ้านตามแนวคิด BBL สำหรับเด็กปฐมวัย จากการ

วิเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 Ministry of Education (2017) และแผนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามแนวคิด BBL กิจกรรมกลางแจ้งของของ Wichaita (2015) เพื่อประยุกต์ใช้ในการสร้างแผนการจัดกิจกรรม โดยมีคุณภาพอยู่ที่ 4.57 อยู่ในเกณฑ์ ระดับมากที่สุด ผลปรากฏว่าเวลาและการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมกิจกรรมทั้งหมดจะอยู่ในขอบข่ายทักษะการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับเด็กปฐมวัยให้เด็กได้เรียนรู้ขั้นตอนการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานโดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นอุ่นเครื่อง ครูเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก โดยการวอร์มร่างกาย ยืดเส้นยืดสาย ด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง หรือใช้ท่า Brain Based Learning (BBL) ประกอบด้วย เป็นต้น 2. ขั้นการเรียนรู้ ครูพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมว่าเคยเล่นหรือเห็นกิจกรรมนี้มาก่อนหรือไม่ ครูกระตุ้นความสนใจเด็ก ด้วยสื่อที่แปลกใหม่ท้าทาย จัดกิจกรรมที่ตื่นเต้นและทำให้เด็กสนใจในกิจกรรม ครูอธิบายวิธีการเล่นในกิจกรรมต่าง ๆ และสาธิตให้เด็กดูจนเด็กเกิดความเข้าใจ ครูและเด็กสร้างข้อตกลงร่วมกัน ก่อนเริ่มกิจกรรม 3. ขั้นปฏิบัติ เด็กเข้ากลุ่มให้เรียบร้อยเตรียมความพร้อมที่จะทำกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน เด็กทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มตามที่ไดวางแผนไว้ โดยเด็ก ๆ สามารถปรึกษาหารือ กันภายในกลุ่ม หมดเวลาช่วยกันเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย 4. ขั้นสรุป เด็กออกมาแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวกับ พัฒนาการทางสังคม ด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน สรุปถึงปัญหา

ที่เกิดขึ้นในขณะเล่น ร่วมกันสรุปถึงการละเล่น เป็นอย่างไรบ้าง สิ่งที่ชอบ และสิ่งที่ควรปรับปรุง คืออะไร ขณะเล่น เด็ก ๆ ให้ความร่วมมือ มีการช่วยเหลือและแบ่งปันกันในเรื่องใดบ้าง 5. ชี้นำความรู้ไปใช้ เด็กสามารถนำความรู้จากการทำกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การแก้ปัญหา ในกิจกรรมที่เด็กได้ทำกิจกรรม เด็กสามารถมีการวางแผนและหาวิธีแก้ปัญหาไปใช้กับกิจกรรมที่คล้าย ๆ กันและสามารถนำในชีวิตประจำวันได้ การจัดกิจกรรมเป็นกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้ การละเล่นพื้นบ้านที่นำกิจกรรมทั้งหมด 20 เกม ลงในสัปดาห์แรก ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ในระยะเวลา 4 สัปดาห์ กิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถ ดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้เกิดกระบวนการ คิดแก้ปัญหาระหว่างการเล่น ช่วยส่งเสริมทักษะ การคิดคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยในด้าน สถานการณ์ปัญหาของตนเองและด้านสถานการณ์ ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น เมื่อได้รับการ จัดกิจกรรมไปแล้วเด็กสามารถแก้ปัญหาของตนเอง ได้และยังสามารถปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับ ผู้อื่นสิ่งๆที่เหมือน เช่น เช่นการละเล่นแข่งเกวียน สมัยก่อนจะเป็นการใช้วัวหรือกระบือแต่ในยุค ปัจจุบันนั้นใช้รถเป็นยานพาหนะในการทำกิจกรรม ในสัปดาห์นี้ได้แก่ เรือบก ขี่ม้าก้านกล้วย รถม้า ขาวเสียม โคเกวียน และแข่งเกวียน ผู้วิจัยได้มี ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้ขึ้นท้าทายเพื่อสร้าง ความคุ้นเคย พาเด็ก ๆ ร้องเพลงหรือทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาสมองทำให้เด็กมีสมาธิก่อนการทำ กิจกรรม เช่น ร้องเพลงและทำท่าทางประกอบเพลง “ ตบมือ ตบตัก ตบไหล่” พร้อมทั้งสนทนาเกี่ยวกับ ประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ ในสัปดาห์นั้นครูและเด็กสร้างข้อตกลงในการทำ

กิจกรรมร่วมกัน ขั้นปฏิบัติ ครูใช้กล่องโมเดล การละเล่นพื้นบ้านในการให้ความรู้กับเด็ก ๆ โดยการที่ครูอธิบายและให้เด็กดูกล่องโมเดล การละเล่นพื้นบ้านเพื่อบอกถึงชื่อการละเล่น กฎ กติกา การเล่นในแต่ละกิจกรรมให้เด็กได้รับรู้ อย่างชัดเจน ให้เด็กดูอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ครูขออาสาสมัครออก เพื่อสาธิตการละเล่นให้ เพื่อนดูเพื่อให้เด็กเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนปฏิบัติ กิจกรรมจริงให้เด็กเข้าแถวออกจากห้องเรียน ครูแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้กับเด็ก เด็กร่วมกันทำกิจกรรมโดยที่ครูคอยสังเกตพฤติกรรม ของเด็กแต่ละคนอย่างใกล้ชิดเมื่อกิจกรรมจบลง จากนั้นครูพาเด็กเข้าห้องและให้เด็กได้ออกมา พูดถึงความรู้สึกที่ได้ทำกิจกรรมในครั้งนี้รายบุคคล อาจจะพูดถึงกฎ กติกา ประโยชน์และปัญหาที่เด็ก พบขณะทำกิจกรรมและวิธีการแก้ปัญหาที่เด็ก ๆ ใช้เด็กจะนำวิธีการแก้ปัญหาที่ได้จากหน่วยนี้ ไปแก้ปัญหาในเรื่องใดในชีวิต เช่น เรือบก กิจกรรม เรือบกเป็นการเล่นเป็นทีมและต้องมีความสามัคคี เพื่อจะต้องทำให้ทีมของตนเองชนะ เด็กได้มีวิธี แก้ปัญหาช่วยกันวางแผนว่าทำอย่างไรถึงจะชนะ อีกทีมได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กเองที่เด็ก ขาดความสามัคคี พอได้ทำกิจกรรมการละเล่น เรือบกเด็กมีการเรียนรู้และแก้ปัญหาเองได้ ทั้งนี้ เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน ตามแนวคิด BBL สำหรับเด็กปฐมวัย โดยจัดทั้งหมด 4 สัปดาห์ จำนวน 20 เกม ได้แก่ หน่วยสัตว์ หน่วยยานพาหนะ หน่วยผลไม้และหน่วย คณิตศาสตร์ ซึ่งการจัดกิจกรรมนี้ครูผู้สอนเป็นคน กำหนดขั้นตอนในการทำกิจกรรมตามแนวคิด BBL ซึ่งสอดคล้องกับ Bualuang (2014) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เป็นการจัดสภาพการณ์

ให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายในที่โล่งแจ้งและในร่ม อาจเป็นการเล่นกับอุปกรณ์หรือการเล่นเกมที่มิถูกกติกาหรือการเล่นต่าง ๆ มีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมมือ และช่วยเหลือกัน และยังสอดคล้องกับ Thiamthan (2014) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายในที่โล่งแจ้ง เป็นการเล่นกับวัสดุท้องถิ่น เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนาน รู้จักเล่นเป็นกลุ่ม หรือการเล่นที่มีกติกา มีกระบวนการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ร่วมมือ และช่วยเหลือกัน

2.1 ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง ก่อนการจัดกิจกรรมกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL ส่งผลให้มีคะแนนการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองสูงขึ้นโดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 39.06 ($\bar{X} = 3.13$) แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL ส่งผลให้เด็กมีทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง สูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการละเล่นที่จับ เพราะการละเล่นที่จับเป็นการละเล่นที่ต้องช่วยเหลือตนเองเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของอีกทีมจึงเกี่ยวข้องกับด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดีประกอบด้วยการให้เด็กมีความสนใจกิจกรรมในแต่ละวันเด็กมีความสุขกับการเล่นและตื่นเต้น เช่น กาซิงไข่ การละเล่นกาซิงไข่ การเล่นเกมที่ต้องมีวิธีการแก้ปัญหา เพราะคนที่เป็นกา

จะต้องดูแลไข่ของตนให้ดีเพื่อให้ไม่ให้อีกฝ่ายชิงไข่ จึงต้องวางแผนให้ดี ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กเองในการเล่นนั้นก็จะส่งเสริมด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองให้กับเด็กปฐมวัยเพราะเด็กต้องหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อให้ตัวเองเป็นผู้ชนะในเกม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kaewkhumlek (2016) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการใช้สติปัญญาและความคิด ซึ่งได้มาจากประสบการณ์เดิม ส่งผลให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหาและบรรลุตามที่ต้องการ ปัญหาของตนเอง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่เกิดจากความต้องการ หรือการกระทำของเด็กเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ได้แก่ ปัญหาความหิว ความเจ็บปวด และความกลัว เช่นเดียวกับ Luenam (2017) ความสามารถทางสมองในการจัดสภาวะความไม่ สมดุลที่เกิดขึ้น โดยพยายามปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้กลับเข้าสู่สภาวะสมดุลหรือสภาวะที่เรา คาดหวัง ในชีวิตประจำวันเรามักพบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการทำงาน ปัญหาทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ Puttikul (2017) ที่พบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอน มี 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) สารการเรียนรู้อยู่ 4) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน จำนวน 5 ขั้น ได้แก่ (1) กำหนดปัญหา (2) ค้นหาข้อมูล (3) ออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงาน (4) ประเมินผลและ (5) การนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ 5) การประเมินผลการเรียนการสอน 2. ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสเต็มศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยการคิด แก้ปัญหาของ

เด็กปฐมวัย ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูผู้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสติศึกษา มีความพึงพอใจรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสติศึกษาในระดับดีมาก

2.2 ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น พบว่า เด็กปฐมวัย มีทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรม กลางแจ้งด้วยการเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL ส่งผลให้มีคะแนนการพัฒนาด้านทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 32.81 ($\bar{X} = 3.10$) แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรม กลางแจ้งด้วยการเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL ส่งผลให้เด็กมีทักษะการคิดแก้ปัญหา ด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นสูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเล่น เพราะการเล่นเรือบก เป็นการเล่นที่เล่นเป็นทีมจึงเกี่ยวข้องกับด้านสถานการณ์ปัญหาของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดีประกอบด้วยการให้เด็กมีความสนใจกิจกรรมในแต่ละวันเด็กมีความสนุกกับการเล่นและตื่นเต้น เช่น เรือบก กิจกรรมเรือบกเป็นการเล่นเป็นทีมและต้องมีความสามัคคี เพื่อจะต้องทำให้ทีมของตนเองชนะ เด็กได้มีวิธีแก้ปัญหาช่วยกันวางแผนว่าทำอะไรถึงจะชนะอีกทีมได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กและคนในทีมที่จะต้อง

หาวิธีที่ทำให้ทีมตนเองไม่ขาดความสามัคคี พอได้ทำกิจกรรมการเล่นเรือบกเด็กก็การเรียนรู้และแก้ปัญหาเองได้ว่าต้องทำแบบใดจึงจะทำให้ทีมของตนเองสามัคคีได้ดีขึ้น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kaewkhumlek (2016) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา ในการใช้สติปัญญาและความคิด ซึ่งได้มาจากประสบการณ์เดิม ส่งผลให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหาและบรรลุตามที่ต้องการ ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของเด็กเอง แต่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้แก่ ปัญหาความยากได้ความชอบความรัก เช่นเดียวกับ Sirivej (2017) ได้อธิบายทักษะการคิดแก้ปัญหาว่าเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ อย่างหนึ่ง ต้องอาศัยการเรียนรู้ประเภทหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกันตั้งแต่สองประเภทขึ้นไป โดยการเรียนรู้ประเภทหลักต้องอาศัยความสามารถในการมองเห็นลักษณะร่วมกันของสิ่งเร้า และใช้หลักการนั้นผสมผสานจนเป็นความสามารถชนิดใหม่ที่เรียกว่าทักษะการคิดแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Champates (2017) ที่พบว่า หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

ข้อสังเกตในการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจำเป็นต้องปฏิบัติตามแผนการจัดกิจกรรมให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2. การจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL สามารถส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กได้หลายด้านทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงใช้กิจกรรมของผู้จัด ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของเด็ก

3. การจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตาม แนวคิด BBL ควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและความสนใจของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบอื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทาง ในการส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา สำหรับเด็กปฐมวัย เช่น ฝึกเติมคำในช่องว่าง การเล่นเกมปริศนาคำทาย โดยมีคำศัพท์ให้บนแผ่นกระดาษ แต่เว้นพยัญชนะหรือสระบางตัวไว้ให้เด็กเติม ก็เป็นการช่วยฝึกให้เด็กแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ทั้งยังช่วยลูกทบทวนคำศัพท์ต่าง ๆ ได้อีกด้วย

2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมกลางแจ้งด้วยการละเล่นพื้นบ้านตามแนวคิด BBL ที่มีตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะความคิดรวบยอด เป็นต้น

REFERENCES

- Banett, S. J. & Johnson G. (1996). Futher Evidence on the Relationship Between Participation in Nutrition Education Programs and Changes in Dietary Behavior: *Journal of family and consumer Science*, 88(1),31.
- Bualuang, S. (2014). “Effects of using outdoor games. EFFECT OF USING OUTDOOR GAMES ON PRESCHOOL CHILDREN’S COOPERATIVE BEHAVIORS.” Thesis of the degree program. Master of Arts Department of Educational Technology and Communication Faculty of Industrial Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Carison, J. (1999). “Cooperative Games : A Pathway to Improving Health” *Professional School Counseling*.
- Champathes, R. (2017). “The Development of Teaching Models Using Activities folk games To promote social skills in helping preschool children in kindergarten year 2.” Master of Education Program Thesis Department of Curriculum and Instruction, Bansomdetchaopraya Rajabhat University.

- Kaewkhumlek, S. (2016). **“Development of experiences to promote the ability to Problem Solving and Social Skills of Early Childhood Children Using Folk Play.”** Master of Education Program Thesis Research and Evaluation Department Graduate School, Maha Sarakham Rajabhat University.
- Khammool, C. (2016). **“Comparison of Language Abilities and Mathematics Abilities. and emotional intelligence of Kindergarten Year 2 students during the experience Learning by using the brain as a base and organizing learning experiences according to the concept of high scope.”** Master’s Degree Program Thesis Department of Curriculum and Instruction, Mahasarakham University.
- Luenam, P. (2017). **“Development of problem-solving skills and teamwork. with a pattern Cooperative learning by using TKO techniques for students in the science special classroom, grade 5.”** Master of Education Program Thesis Computer Studies Graduate School, Maha Sarakham Rajabhat University
- Ministry of Education. (2017). **“Early Childhood Education Program 2017”**. Bangkok: Printing House, Teachers Council of Thailand Ladprao.
- Puangthong, S. (2016). **“Development of Concepts and Problem Solving Skills on Reaction Rates. class chemistry Mathayom 5 using active learning management together with guided and open inquiry (Guided and Opened Inquiry).”** Master of Science Program Thesis Department of Chemistry Studies, Faculty of Science, King Mongkut’s University of Technology Thonburi.
- Puttikul, P. (2019). **“The development of teaching and learning models according to the concept of Steam education to promote Problem-solving thinking of early childhood children.”** Phranakhon Rajabhat University.
- Sirivej, N. (2017). **“Learning management based on the STEM concept to promote academic achievement. Studying science and problem-solving skills of Mathayomsuksa 4 students.”** Master of Education Program Thesis Department of Science Education, Maha Sarakham Rajabhat University.
- Thiamtan, T. (2014). **“The development of cooperative behavior of preschool children who have been organized activities Outdoors using local materials Buriram Rajabhat University Demonstration School.”** Thesis of the Master of Education

Program. Department of Early Childhood Education Management, Phranakhon Rajabhat University.

Wichaitha, K. (2015). **“The special result of the target game is that the target is a great target. Primary School, Demonstration School, Chiang Mai Rajabhat University”** Sukhothai Thammathirat Open University.

.....

บทความวิจัย

ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
เพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563

ANXIETY IN SPEAKING ENGLISH OF ENGLISH
FOR SERVICE INDUSTRIES PROGRAM , HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES,
PHUKET RAJABHAT UNIVERSITY'S STUDENTS IN ACADEMIC YEAR OF 2020

ปจกร ทองบุญยัง^{1*} สิริภา ธัญญาไพศาล² และ สิริรักษ์ ธัญญาไพศาล³

¹สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

³หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Patakorn Tongboonyoung^{1*}, Siripa Thanyaphaisarn² and Sirirak Thanyaphaisarn³

¹Teacher, English for Service Industries Department, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phuket Rajabhat University

²Educator, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University

³Teacher, Accounting Department, Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University

*E-mail: englishpkru312@gmail.com

Received: 2021-08-31

Revised: 2022-04-12

Accepted: 2022-04-12

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 2) เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ ชั้นปีที่ 1-4 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตในปี 2563 จำนวน 200 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563 แบบ Rating Scale สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชา

ภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ ชั้นปีที่ 1-4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความวิตกกังวลในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความวิตกกังวล การพูดภาษาอังกฤษ ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ

ABSTRACT

This study aimed to 1) to study the anxiety in speaking English of English for Service Industries Program students, Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University 2) to compare the anxiety in speaking English of English for Service Industries Program students from first year to fourth year. The sample were 200 of first to fourth year English for Service Industries major students, Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University in academic year 2020 by Purposive Sampling. The research instrument used in this study was a five rating scale questionnaire of the anxiety in speaking English of English for Service Industries Program students, Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University in academic year 2020.

The data was statistically analyzed by mean and standard deviation. The results of the research were as follow : 1) The anxiety in speaking English of English for Service Industries Program students, Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University in academic year of 2020 was moderate level 2) The comparison of the anxiety in speaking English of English for Service Industries Program students, Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University from first year to fourth year found that the first year students had the highest level of anxiety in speaking English.

Keywords: Anxiety, Speaking English, Anxiety in Speaking English

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความสำคัญ โดยมีการใช้สื่อสารในทั่วโลกมากกว่าภาษาอื่น ถือว่าเป็นภาษาสากลและภาษาที่ใช้ในนานาชาติ การสื่อสารภาษาต่างประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ

การสื่อสารภาษาอังกฤษ อีกทั้ง ภาษาอังกฤษเป็น ภาษาที่สำคัญที่ทำให้ประเทศไทยสามารถติดต่อ สื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสานความร่วมมือ ในการค้าขาย การทำธุรกิจกับนานาชาติซึ่งมีการ เน้นการสื่อสาร จึงทำให้ภาษาอังกฤษเปรียบเสมือน

เป็นภาษาที่สองที่จำเป็นต้องเรียนรู้ ซึ่งมีคนทั่วโลกใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการสื่อสารถึงจำนวน 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรของโลก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้ประชากรไทยได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารได้ซึ่งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประกอบอาชีพตลอดจนการเจรจาต่อรองสำหรับการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคมในเวทีโลกได้ เพื่อให้สอดคล้องตามกรอบร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2579) กล่าวไว้ว่า การที่ประเทศไทยมีตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็นจุดกระจายความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคและการเป็นประตูสู่เอเชีย (Gateway to Asia)

ในประเทศไทย เป็นที่รู้จักและยอมรับจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในด้านการท่องเที่ยวที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและเป็นธรรมชาติในหลายพื้นที่ อาทิเช่น พัทยา เชียงใหม่ ภูเก็ต เกาะสมุย เกาะพีพี เป็นต้น ในการนี้ จังหวัดภูเก็ตมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ที่มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวจนได้รับการยอมรับและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การสื่อสารภาษาอังกฤษในจังหวัดภูเก็ตถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับประชากรในจังหวัดภูเก็ต ในการติดต่อสื่อสาร การทำธุรกิจ การลงทุน การค้าขาย หรือ ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นต้น อีกทั้ง ในปัจจุบัน จังหวัดภูเก็ตได้เปิดจังหวัดต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ โดยไม่ต้องกักตัวตามโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ (Phuket Sandbox) เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2564 โดยรัฐบาลหวังให้เป็น

โครงการนำร่องในการฟื้นฟูเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการควบคุมการระบาดของโรคโควิด 19 หลังเศรษฐกิจได้รับความผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยในจังหวัดภูเก็ตได้เตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ควบคู่กันระหว่างด้านเศรษฐกิจและสาธารณสุข ซึ่งโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ได้รับการตอบรับที่ดีจากภาคเอกชนในภูเก็ต ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร และร้านอาหาร เพราะจะเป็นความหวังและโอกาสของการฟื้นฟูและกลับมาของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของภูเก็ต ซึ่งในเดือน กรกฎาคม 2564 มีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวน 14,055 คน จากสถานการณ์ข้างต้นยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ต้องได้รับการเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในกลุ่ม ข เน้นระดับปริญญาตรี ในจังหวัดภูเก็ต โดยมีการจัดการศึกษา 5 คณะ ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ หน่วยงานสนับสนุน 5 หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานอธิการบดี สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน และสถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยมากกว่า 40 หลักสูตรให้ผู้เรียนได้เลือกเข้าศึกษา อีกทั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตมีพันธกิจในด้านต่าง ๆ คือ การผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามอัตลักษณ์บัณฑิตที่พึงประสงค์มีความพร้อมความรู้ และทักษะวิชาชีพ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

และความเป็นไทย และที่สำคัญเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีองค์ความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอันตามัน รวมทั้งสามารถเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ตลอดชีวิต

ทั้งนี้ ด้วยสภาพแวดล้อมของจังหวัดภูเก็ต เป็นเมืองท่องเที่ยว จึงทำให้ได้รับความสนใจจากนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการตัดสินใจสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ในสาขาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ เป็นจำนวนมาก เนื่องจากนักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว และพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษให้สามารถนำไปประกอบอาชีพ ในการนี้ ด้วยสภาพแวดล้อมของเมืองภูเก็ต ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและอยากศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ

โดยการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นการวิจัยกับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ ซึ่งจะเป็นสาขาที่นักศึกษาใหม่ให้ความสนใจในการเลือกเข้าศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบเจอจากประสบการณ์จริงที่ได้สอนนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ทำให้ทราบว่า นักศึกษาบางคนมีความวิตกกังวลและไม่มั่นใจที่จะสื่อสารภาษาอังกฤษกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอาจารย์ชาวต่างชาติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีความวิตกกังวลของเยล (Yale Theory) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความวิตกกังวลจะมีผลต่อบุคคลจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสิ่งเร้ารวมทั้งลักษณะของบุคคลนั้นด้วย อีกทั้ง การศึกษาข้อมูลการออกกลางคันของนักศึกษาจากปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 24.69

พบว่า การออกกลางคันระหว่างเรียนของนักศึกษาเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทางสังคม รวมถึงตนเอง โดยปัญหาตนเอง การศึกษาเกิดจากความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเห็นได้ว่า ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการออกกลางคัน ดังนั้น ด้วยเหตุผลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการพูดภาษาอังกฤษโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่จะทำให้ออกกลางคันจากความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อลดปัญหาอัตราการออกกลางคันของนักศึกษาและลดความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา เนื่องจากหากลดปัญหาอัตราการออกกลางคันได้ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ อีกทั้ง การศึกษาความวิตกกังวลของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อย่างเป็นทางการยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษามาก่อน ผลของการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

2. เพื่อเปรียบเทียบความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ทบทวนแนวคิด

ทฤษฎีเยล (Yale theory) เป็นทฤษฎีความวิตกกังวลของเลวิตท์ (Levitt) อธิบายว่าความวิตกกังวลจะมีผลต่อคนเราอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสิ่งเร้า รวมทั้งลักษณะของบุคคลด้วย ได้แก่ เป้าหมายและค่านิยมของเขา ดังนั้น ความวิตกกังวลอาจมีทั้งผลดีและผลเสีย นอกจากนั้นบุคคลอาจจะพัฒนาวิธีการตอบสนองต่อความวิตกกังวล ซึ่งวิธีการตอบสนองนั้นอาจจะสัมพันธ์หรือไม่สัมพันธ์กับงานที่ทำก็ได้ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของงานและขึ้นอยู่กับว่าบุคคลรับรู้งานในลักษณะอย่างไร

Ausubel (1968 : 245) กล่าวว่าความวิตกกังวลหมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะตอบสนองต่อเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นทำให้ขาดความมั่นใจในตนเอง ในขณะที่ Geoen (1975 : 732) ได้กล่าวถึงความวิตกกังวลว่า หากเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด อารมณ์ที่เกิดขึ้นเรียกว่าความกลัว แต่ถ้าหากสิ่งที่รับรู้ ในสิ่งที่ไม่ชัดเจน จะเรียกสภาพนี้ว่าความกังวล นอกจากนี้ Brown (1994:141-142) ได้กล่าวถึงความวิตกกังวลว่ามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนภาษาที่สองมาก ความวิตกกังวลเกี่ยวข้องกับความยาก กังวล และสงสัย กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความวิตกกังวลเป็นการแสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลง ความรู้สึก ตึงเครียด ไม่มั่นใจ ตื่นตระหนก ต่อสถานการณ์

ที่เกิดขึ้น ทำให้ขาดความมั่นใจตนเองในความคิด หรือการแสดงออกกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยในบริบทของไทยทั้งสามสามารถสังเกตเห็นได้และไม่สามารถเห็นได้ เพราะนักศึกษาส่วนมากไม่แสดงออก สำหรับการพูดภาษาอังกฤษ นักศึกษาจะมีความกังวลในการพูด “กลัวพูดแล้วไม่ถูกต้อง หรือมีความประหม่าในเวลาพูดภาษาอังกฤษ”

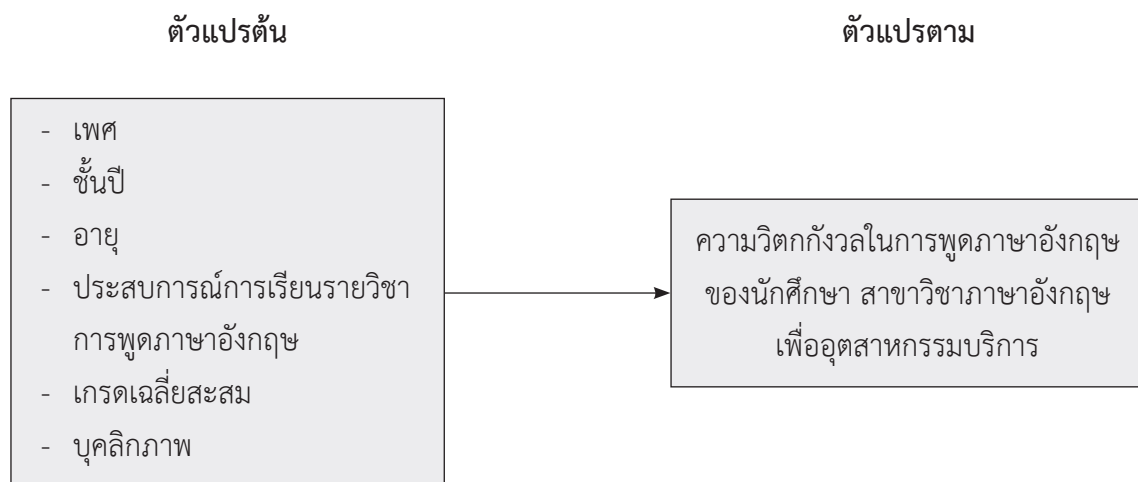
ประเภทของความวิตกกังวล

Covibul (2002) (อ้างถึง Levit 1967 : 154-156) ได้แบ่งความวิตกกังวลออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความวิตกกังวล ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Situational Anxiety) คือความวิตกกังวล ซึ่งเกิดกับตัวบุคคล แต่ละคนในบางสถานการณ์เท่านั้น และความเข้มของความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับความเข้มของสิ่งเร้า ความวิตกกังวลประเภทนี้ จะมีความเข้มสูง และเมื่อเกิดขึ้นแล้ว คงจะอยู่ในช่วงเวลา อันสั้น บุคคลที่มีความวิตกกังวลประเภทนี้ คือบุคคลที่มีความถี่ของความวิตกกังวลในสถานการณ์ต่าง ๆ มาก

2. ความวิตกกังวล ซึ่งเป็นลักษณะคงที่ในตัวบุคคล (Trait Anxiety) ความวิตกกังวลประเภทนี้มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป ทุกสถานการณ์ จะมีความเข้มในระดับต่ำ แต่จะเกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน จนเป็นลักษณะประจำตัวบุคคลของบุคคล และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ (Personality Trait) บุคคลที่มีความกังวลประเภทนี้ มักจะเกิดความกังวลใจ ในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป ทุกสถานการณ์ และบุคคลจะมีความวิตกกังวล ประเภทนี้ โดยที่บุคคลนั้นไม่รู้ตัว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 320 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยได้คัดเลือกจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 4 ที่มีความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ โดยนักศึกษากลุ่มดังกล่าวเป็นนักศึกษาที่เรียนสาขาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

แบบสอบถามความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปี อายุ ประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ เกรดเฉลี่ยสะสม บุคลิกภาพ และ

ข้อคำถามเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ จำนวน 24 ข้อ โดยมีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษา ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ

2. ศึกษาแบบสอบถามและข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ

3. ร่างข้อคำถามในแบบสอบถามโดยการกำหนดข้อคำถาม จำนวน 25 ข้อ ใช้ชนิดมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ระดับ

4. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องและการใช้ภาษา และนำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (Items Objective Congruence Index) (Hu & Nassaji, 2012) ซึ่งผ่านการพิจารณาค่าสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 จำนวน 24 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ จำนวน 20 คน เพื่อทดลองทำแบบสอบถามเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของอัลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha) และนำผลมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อแบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 200 คนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563 ให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลและวิธีการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจก่อนลงมือทำแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณหาผลระดับความวิตกกังวลในการพูดของนักศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณหาค่า การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษผู้วิจัยจะเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของปัจจัย กับคะแนนเกณฑ์ระดับปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 5 ระดับคือ

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ความวิตกกังวลในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ความวิตกกังวลในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ความวิตกกังวลในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ความวิตกกังวลในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ความวิตกกังวลในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 200 คน ผลการศึกษาสามารถแบ่งนำเสนอเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563

ตารางที่ 1.1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	34	17.00
หญิง	166	83.00
รวม	200	100

จากตาราง 1.1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน จำแนกตามเพศ พบ ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 83.00 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00

จากตาราง 1.2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน จำแนกตามชั้นปี พบ ส่วนมากเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 27 รองลงมา นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 รองลงมา นักศึกษา

ตารางที่ 1.2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ปี 1	53	26.50
ปี 2	54	27.00
ปี 3	48	24.00
ปี 4	45	22.50
รวม	200	100

ตารางที่ 1.3 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
19	63	31.50
20	53	26.50
21	42	21.00
22	34	17.00
23	7	3.50
มากกว่า 23	1	0.50
รวม	200	100

ชั้นปีที่ 3 จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50

จากตาราง 1.3 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน จำแนกตามอายุ พบส่วนมาก มีอายุอยู่ในช่วง 19 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 รองลงมา อายุ 20 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 รองลงมา อายุ 21 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 รองลงมา อายุ 22 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 รองลงมา อายุ 23 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ

3.50 และอายุมากกว่า 23 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

จากตาราง 1.4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน จำแนกตามประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ พบส่วนมาก มีประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ คือ มากกว่า 3 รายวิชา จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 รองลงมา คือ 2 รายวิชา จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 รองลงมา คือ 1 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 18.00 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 และ 3 รายวิชา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50

ตารางที่ 1.4 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ เพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำแนกตามประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ

ประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1 รายวิชา	18	9.00
2 รายวิชา	38	19.00
3 รายวิชา	17	8.50
มากกว่า 3 รายวิชา	127	63.50
รวม	200	100

ตารางที่ 1.5 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ เพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสม

เกรดเฉลี่ยสะสม	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
3.51 – 4.00	19	9.50
3.00 – 3.50	56	28.00
ไม่เกิน 3.00	125	62.50
รวม	200	100

จากตาราง 1.5 แสดงให้เห็นว่า กลุ่ม รองลงมา 3.01 – 3.50 จำนวน 56 คน คิดเป็น ตัวอย่างทั้งหมด 200 คน จำแนกตามเกรดเฉลี่ย ร้อยละ 28.00 และ 3.51 – 4.00 จำนวน 19 คน สะสม พบส่วนมากมีเกรดเฉลี่ยสะสม คือ ไม่เกิน คิดเป็นร้อยละ 9.50 3.00 จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50

ตารางที่ 1.6 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ เพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำแนกตามบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
กล้าแสดงออก	88	44.00
ไม่กล้าแสดงออก	112	56.00
รวม	200	100

จากตาราง 1.6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน จำแนกตามบุคลิกภาพ พบส่วนมากมีบุคลิกภาพไม่กล้าแสดงออก จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 และ กล้าแสดงออก จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563

ตารางที่ 2.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563

ที่	ข้อความถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นและใจเต้นแรงเมื่อรู้ว่ากำลังจะถูกเรียกให้พูดหรือตอบคำถามในชั้นเรียน	3.89	0.95	มาก
2	ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวและประหม่าเมื่อผู้สอนเรียกให้ตอบคำถามหรือพูดภาษาอังกฤษ	3.67	1.08	มาก
3	ข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายใจและวิตกกังวลจนลืมสิ่งที่เคยเรียนรู้มาหากต้องพูดในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย	3.51	1.02	มาก
4	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดและขาดสมาธิที่ต้องพูดภาษาอังกฤษต่อหน้าเพื่อน ๆ	3.27	1.13	ปานกลาง
5	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าและสับสนเมื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน	3.26	1.11	ปานกลาง
6	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ	3.36	1.16	ปานกลาง
7	ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลอย่างมากเมื่อข้าพเจ้าถูกเรียกให้ตอบและให้พูดในชั้นเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ	3.29	1.09	ปานกลาง
8	ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลทุกครั้งที่อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษจะแก้ไขข้อผิดพลาดทันทีทันใดที่ข้าพเจ้าพูดภาษาอังกฤษไม่ถูกต้อง	3.08	1.20	ปานกลาง

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ที่	ข้อความถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
9	ในช่วงโม่งเรียนภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลเมื่อต้องพูดหรือตอบคำถามที่ไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า	3.45	1.14	ปานกลาง
10	ข้าพเจ้ารู้สึกเครียดเมื่อใช้ภาษาอังกฤษขณะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	3.13	1.11	ปานกลาง
11	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษน้อยลงเมื่อได้ฝึกพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนบ่อย ๆ	3.51	1.08	มาก
12	ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นจนทำให้ลืมประโยคที่จะพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ	3.31	1.05	ปานกลาง
13	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจในตนเองเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน เช่น การนำเสนอรายงาน การแนะนำตนเอง เป็นต้น	3.32	1.09	ปานกลาง
14	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลเรื่องการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องในการพูดภาษาอังกฤษ	3.66	1.04	มาก
15	ข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายใจและวิตกกังวลเมื่อไม่เข้าใจประโยคบางประโยคหรือข้อมูลที่ผู้สอนพูดเป็นภาษาอังกฤษ	3.37	0.99	ปานกลาง
16	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลว่านักศึกษาคนอื่นจะพูดภาษาอังกฤษได้ดีกว่าข้าพเจ้า	3.14	1.17	ปานกลาง
17	ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นหากต้องพูดภาษาอังกฤษโดยไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า	3.46	1.08	ปานกลาง
18	ข้าพเจ้าไม่วิตกกังวลเมื่อมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มที่ใช้ภาษาอังกฤษ	3.31	0.98	ปานกลาง
19	ข้าพเจ้าขาดความเชื่อมั่นในการพูดภาษาอังกฤษ	3.25	1.13	ปานกลาง
20	เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าข้าพเจ้ามักจะลืมสิ่งที่ตั้งใจจะพูด	3.33	1.06	ปานกลาง

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ที่	ข้อความถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
21	ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลว่าจะพูดผิดเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจในการพูดออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นศัพท์เฉพาะ	3.37	1.01	ปานกลาง
22	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลในการสอบพูดภาษาอังกฤษ จนทำให้คิดไม่รอบคอบก่อนตอบคำถาม	3.27	1.07	ปานกลาง
23	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลหากสอบไม่ผ่านในรายวิชาการ พูดภาษาอังกฤษ	3.65	1.12	มาก
	สรุปผล	3.38	1.08	ปานกลาง

จากตาราง 2.2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.38 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อความ พบว่า ความวิตกกังวลในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ คือ ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นและใจเต้นแรงเมื่อรู้ว่ากำลังจะถูกเรียกให้พูดหรือตอบคำถามในชั้นเรียน (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวและประหม่าเมื่อผู้สอนเรียกให้ตอบคำถามหรือพูดภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลเรื่องการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องในการพูดภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลหากสอบไม่ผ่าน

ในรายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษน้อยลงเมื่อได้ฝึกพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนบ่อย ๆ และ ข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายใจและวิตกกังวลจนลืมสิ่งที่เคยเรียนรู้มาหากต้องพูดในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย (ข้อ 2, 14, 24, 11 และ 3) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.67 3.66 3.65 3.51 และ 3.51 ตามลำดับ และ ความวิตกกังวลในระดับปานกลาง จำนวน 18 ข้อ คือ ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นหากต้องพูดภาษาอังกฤษโดยไม่ได้อเตรียมตัวล่วงหน้า (ข้อ 17) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 รองลงมา ในชั่วโมงเรียนภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลเมื่อต้องพูดหรือตอบคำถามที่ไม่ได้อเตรียมตัวล่วงหน้า ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจในการพูดออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นศัพท์เฉพาะ ข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายใจและวิตกกังวลเมื่อไม่เข้าใจประโยคบางประโยคหรือ

ข้อมูลให้ผู้สอนพูดเป็นภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลว่าจะพูดผิดเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษ เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าข้าพเจ้ามักจะลืมสิ่งที่ตั้งใจจะพูด ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจในตนเองเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน เช่น การนำเสนอรายงาน การแนะนำตนเอง เป็นต้น ข้าพเจ้าไม่วิตกกังวลเมื่อมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มที่ใช้ภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นจนทำให้ลืมประโยคที่จะพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลอย่างมากเมื่อข้าพเจ้าถูกเรียกให้ตอบและให้พูดในชั้นเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลในการสอบพูดภาษาอังกฤษ จนทำให้คิดไม่รอบคอบก่อนตอบคำถาม ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดและขาดสมาธิที่ต้องพูดภาษาอังกฤษต่อหน้าเพื่อน ๆ ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าและสับสนเมื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน ข้าพเจ้าขาดความเชื่อมั่นในการพูดภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลว่านักศึกษาคนอื่นจะพูดภาษาอังกฤษได้ดีกว่าข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้สึกเครียดเมื่อใช้ภาษาอังกฤษขณะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลทุกครั้ง

ที่อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษจะแก้ไขข้อผิดพลาดทันทีทันใดที่ข้าพเจ้าพูดภาษาอังกฤษไม่ถูกต้อง (ข้อ 9, 22, 15, 6, 21, 20, 13, 18, 12, 7, 23, 4, 5, 19, 16, 10 และ 8) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 3.37 3.37 3.36 3.35 3.33 3.32 3.31 3.31 3.29 3.27 3.27 3.26 3.25 3.14 3.13 3.08 ตามลำดับ อีกทั้ง นักศึกษามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในด้านการเน้นการพูดโดยให้ฟังคลิปลงานภาษาอังกฤษเพื่อฟังสำเนียงชาวต่างชาติบ่อยเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในการเน้นการพูดแบบการโต้วาทิให้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อนี้ คือ ตารางเปรียบเทียบความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ตารางที่ 2.3 ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563

ข้อ	ข้อคำถาม	ข้อมูลผลการประเมิน			
		ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
		53 คน	54 คน	48 คน	45 คน
1	ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นและใจเต้นแรงเมื่อรู้ว่ากำลังจะถูกเรียกให้พูดหรือตอบคำถามในชั้นเรียน	4.11	3.85	3.71	3.87
2	ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวและประหม่าเมื่อผู้สอนเรียกให้ตอบคำถามหรือพูดภาษาอังกฤษ	3.81	3.69	3.46	3.71
3	ข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายใจและวิตกกังวลจนลืมสิ่งที่เคยเรียนรู้มาหากต้องพูดในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย	3.49	3.44	3.56	3.53
4	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดและขาดสมาธิที่ต้องพูดภาษาอังกฤษต่อหน้าเพื่อน ๆ	3.43	3.13	3.13	3.4
5	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าและสับสนเมื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน	3.34	3.19	3.21	3.29
6	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ	3.58	3.30	3.29	3.27
7	ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลอย่างมากเมื่อข้าพเจ้าถูกเรียกให้ตอบและให้พูดในชั้นเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ	3.43	3.13	3.21	3.4
8	ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลทุกครั้งที่อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษจะแก้ไขข้อผิดพลาดทันทีทันใดที่ข้าพเจ้าพูดภาษาอังกฤษไม่ถูกต้อง	3.11	2.91	3.00	3.31
9	ในช่วงโม่งเรียนภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลเมื่อต้องพูดหรือตอบคำถามที่ไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า	3.45	3.43	3.44	3.49

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ข้อ	ข้อคำถาม	ข้อมูลผลการประเมิน			
		ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
		53 คน	54 คน	48 คน	45 คน
10	ข้าพเจ้ารู้สึกเครียดเมื่อใช้ภาษาอังกฤษขณะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	3.19	3.11	3.06	3.18
11	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษน้อยลงเมื่อได้ฝึกพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนบ่อย ๆ	3.68	3.52	3.52	3.31
12	ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นจนทำให้ลืมประโยคที่จะพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ	3.32	3.35	3.27	3.29
13	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจในตนเองเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน เช่น การนำเสนอรายงาน การแนะนำตนเอง เป็นต้น	3.43	3.19	3.27	3.38
14	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลเรื่องการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องในการพูดภาษาอังกฤษ	3.64	3.80	3.63	3.58
15	ข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายใจและวิตกกังวลเมื่อไม่เข้าใจประโยคบางประโยคหรือข้อมูลที่ผู้สอนพูดเป็นภาษาอังกฤษ	3.49	3.37	3.25	3.38
16	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลว่านักศึกษาคนอื่นจะพูดภาษาอังกฤษได้ดีกว่าข้าพเจ้า	3.26	3.20	2.98	3.11
17	ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นหากต้องพูดภาษาอังกฤษโดยไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า	3.47	3.48	3.4	3.49
18	ข้าพเจ้าไม่วิตกกังวลเมื่อมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มที่ใช้ภาษาอังกฤษ	3.21	3.20	3.27	3.56
19	ข้าพเจ้าขาดความเชื่อมั่นในการพูดภาษาอังกฤษ	3.28	3.24	3.08	3.38
20	เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าข้าพเจ้ามักจะลืมสิ่งที่ตั้งใจจะพูด	3.38	3.26	3.31	3.38

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ข้อ	ข้อคำถาม	ข้อมูลผลการประเมิน			
		ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
		53 คน	54 คน	48 คน	45 คน
21	ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลว่าจะพูดผิดเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษ	3.36	3.35	3.23	3.44
22	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจในการพูดออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นศัพท์เฉพาะ	3.51	3.31	3.23	3.42
23	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลในการสอบพูดภาษาอังกฤษจนทำให้คิดไม่รอบคอบก่อนตอบคำถาม	3.25	3.26	3.19	3.4
24	ข้าพเจ้ามีความวิตกกังวลหากสอบไม่ผ่านในรายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ	3.85	3.67	3.67	3.4
	รวม	3.46	3.35	3.31	3.42

จากตาราง 2.3 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คนโดยการเปรียบเทียบระดับความวิตกกังวลของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 พบมากที่สุด คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.46 รองลงมา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 รองลงมา นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 และ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2563 ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีอายุอยู่ในช่วง 19 ปี มีประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ มากกว่า 3 รายวิชา มีเกรดเฉลี่ยสะสม ไม่เกิน 3.00 และมีบุคลิกภาพไม่กล้าแสดงออก จึงแสดงผลให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจและมีความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปี 2563 จากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 200 คน พบว่า ส่วนใหญ่ นักศึกษามีระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.38 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อคำถาม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยหรือทฤษฎีเกี่ยวกับความวิตกกังวลซึ่งในการอภิปรายในครั้งนี้ ได้แสดงข้อมูลสำหรับความวิตกกังวลในระดับมากใน 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษามีระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก พบว่า นักศึกษารู้สึกตื่นเต้นและใจเต้นแรงเมื่อรู้ว่ากำลังจะถูกเรียกให้พูดหรือตอบคำถามในชั้นเรียน พบมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ดังงานวิจัยของ Phillips (2005 : 23-24) ได้ศึกษาเรื่อง A Study of the Impact of Foreign Language Anxiety on Tertiary Student's Oral Performance พบว่า การพูดภาษาต่างประเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะการพูดต่อหน้าชั้นเรียนหรือต่อหน้าบุคคลอื่น ๆ สร้างความวิตกกังวลให้นักศึกษาเป็นอย่างยิ่งและทำให้ประสิทธิภาพของงานลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษจากกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความวิตกกังวลมากที่สุดในเรื่องการถูกเรียกให้พูดหรือตอบคำถามในชั้นเรียน รองลงมา นักศึกษารู้สึกกลัวและประหม่าเมื่อผู้สอนเรียกให้ตอบคำถามหรือพูดภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ดังทฤษฎีเกี่ยวกับความวิตกกังวลของ Groen (1975 : 732)

ได้กล่าวถึงความวิตกกังวลว่า หากเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด อารมณ์ที่เกิดขึ้นเรียกว่าความกลัว แต่ถ้าหากสิ่งที่รับรู้ ในสิ่งที่ไม่ชัดเจน จะเรียกสภาพนี้ว่าความกังวล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษจากกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความวิตกกังวลมาก และ นักศึกษามีความวิตกกังวลเรื่องการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องในการพูดภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ดังทฤษฎีเกี่ยวกับความวิตกกังวลของ Douglas (1994:141-142) ได้กล่าวถึงความวิตกกังวลมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนภาษาที่สองมาก ความวิตกกังวลเกี่ยวข้องกับ ความยาก กังวล และสงสัย จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกับผลต่อการเรียนภาษาที่สองในการพูดภาษาอังกฤษในเรื่องการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง และข้อคำถามสำหรับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ มีระดับความวิตกกังวลในระดับมากอีก 3 ข้อ และระดับความวิตกกังวลในระดับปานกลาง จำนวน 18 ข้อ

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 200 คน พบว่า ส่วนใหญ่ ผลการวิจัยการเปรียบเทียบระดับความวิตกกังวลของนักศึกษาชั้นปีที่ 1- 4 พบมากที่สุด คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 เนื่องด้วยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นนักศึกษาใหม่ที่เข้ามาศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ และมีประสบการณ์ในการเรียนรายวิชาการพูด

ภาษาอังกฤษเพียง 1-2 รายวิชา จึงเป็นเหตุผลทำให้เกิดความวิตกกังวลเป็นอย่างมากในการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งจากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความวิตกกังวลในระดับมากที่สุดจากการเปรียบเทียบข้อมูลจากนักศึกษา 4 ชั้นปี พบว่ามีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ มีระดับความวิตกกังวลอยู่ในระดับมาก และ จำนวน 17 ข้อ มีระดับความวิตกกังวลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 เนื่องด้วยนักศึกษามีความวิตกกังวลในการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับสถานประกอบการภายนอกหรือเตรียมพร้อมกับการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา จึงทำให้มีระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษค่อนข้างมาก รองลงมา นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 นักศึกษากลุ่มดังกล่าว มีระดับความวิตกกังวลค่อนข้างน้อยเนื่องจากนักศึกษามีประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น 2-3 รายวิชา จึงทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและลดความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ และนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ตามลำดับ นักศึกษากลุ่มดังกล่าว มีระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษน้อยที่สุด จึงทำให้เห็นว่า นักศึกษามีความมั่นใจ มีความรู้และมีประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการพูดภาษาอังกฤษมากกว่า 3 รายวิชาเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความมั่นใจและระดับความวิตกกังวลน้อยที่สุด หากเปรียบเทียบกับนักศึกษา 4 ชั้นปีของสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

เมื่อพิจารณาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษากับทฤษฎีความ

วิตกกังวลของเยล (Yale Theory) เป็นทฤษฎีความวิตกกังวลของเลวิตต์ (Levitt 1938) ซึ่งมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันเพราะจากผลการวิจัย พบว่า ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษในระดับมากหลายด้าน เช่น ความวิตกกังวลเรื่องการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องในการพูดภาษาอังกฤษ มีความวิตกกังวลหากสอบไม่ผ่านในรายวิชาการพูดภาษาอังกฤษ หรือรู้สึกกระวนกระวายใจและวิตกกังวลจนลืมสิ่งที่เคยเรียนรู้มาหากต้องพูดในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย เป็นต้น เห็นได้ว่า ถ้านักศึกษาเลือกวิธีการตอบสนองเพื่อแก้ปัญหาความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของตนเอง สิ่งที่ทำนักศึกษ ควรปฏิบัติคือ การฝึกฝนทักษะทางการพูดภาษาอังกฤษให้เพิ่มมากขึ้น โดยที่มีหลายวิธีที่สามารถเพิ่มทักษะในการพูดภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรจัดหลักสูตรเพิ่มเติมในการเน้นการพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีความประหม่าและรู้สึกกังวลในเวลาที่จำเป็นต้องใช้ทักษะในการพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ

2. ควรจัดกิจกรรมที่เน้นการพูดภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียนให้มากยิ่งขึ้นสำหรับนักศึกษาปีที่ 4 ก่อนเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพและทำงานจริงในสถานประกอบการเพื่อเพิ่มประสบการณ์จริงให้นักศึกษามีความมั่นใจและไม่วิตกกังวลหากออกไปฝึกประสบการณ์จริง ควรเสริมกิจกรรมและเพิ่มทักษะความมั่นใจให้กับ

นักศึกษาอย่างเร่งด่วนเนื่องจากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความวิตกกังวลมากกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ ปีที่ 3 ซึ่งแสดงระยะเวลาให้เห็นว่า ระยะเวลาในการเรียนอาจจะไม่ใช่ ตัวแปรสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกิดความวิตกกังวล ในการพูดภาษาอังกฤษ แต่อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษามีความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ ในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์ ประกอบการจริง

3. ควรให้นักศึกษาได้พัฒนาการพูดภาษาอังกฤษได้ด้วยตนเอง จากการใช้ Application, clubhouse หรือช่องทางอื่น ๆ ที่มีช่องทางการสนทนาฝึกภาษาอังกฤษ เพื่อทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและกล้าพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น

4. ควรมีการเสริมแรงจิตใจ การใช้คำพูด ที่ไม่กดดันในการสอนจากผู้สอน จากทำให้ช่วยลด ความวิตกกังวลของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา สาเหตุความวิตกกังวลของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อแก้ไขปัญหาความวิตกกังวลของนักศึกษาให้ตรงประเด็นมากขึ้น

2. วางแผนกิจกรรมการสอนที่ช่วยส่งเสริม ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ โดยมีการ ทดลองใช้กับนักศึกษาและทำการวิจัยเพื่อนำ ผลการวิจัยนั้นไปใช้เป็นกิจกรรมในการพัฒนา ภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษาต่อไป

REFERENCES

- Asubel, David.P. **Educational Psychology : A Cognitive View.** New York : Holt Rinehart and Winston,Inc.1968.
- Avery, Ellen. (1999). **Psychology at work.** 2nded.Australia : Prentice-Hall.
- Boonruang, P. (2010). **Anxiety in Studying English for Communication of Loei Rajabhat University Students.** Loei Rajabhat University. (In thai)
- Brown, H. (1994). **Teaching by principles.** USA: Prentice Hall Regents. Chapter 4. Developed by teacher Francisco Amador Garcia. July 2008.
- Covibul, S.(2002) **The Effect of the behavior training on Social Anxiety Reduction of TOYATA Employees of Toyota Trad Company Limited in Trad Province.** (Master of Education Department in Educational Psychology). Graduate School : Srinakarinwirot University. (In thai)
- Economics Tourism and Sports. (2020). **Phuket Sandbox Restart Tourism.** Retrieved from July 15,2021 from https://www.mots.go.th/download/article/article_20210825121131.pdf
- Groen, J.J. **The measurement of Emotion and Arousal in the Clinical Physiology Laboratory and in Medical Practice.** In *Emotion – Their Parameters and measurement* _p.724-746.Edited by L.Levi. New York : Raven Press, 1975.

- Jaihaan, P.(2003). **A comparison of Mathayomsuksa 1 students'communicative English speaking ability and motivation in English learning with and without drama captivities.** (Master of Education Department of Curriculum and Instruction Dissertations). Graduate School : Silpakorn University. (In thai)
- Karusanpisit, S.(2021). **Phuket Sandbox – Hope and Opportunities in Thailand.** Retrieved from <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/29966>
- Krashen, S. (1995). **School libraries, public libraries, and the NAEP reading scores.** School Library Media Quarterly.
- Levitt, Eugene E. (1967). **The psychology of anxiety.** The Bobbs – Merrill company, Inc
- Nassaji, H. and Hu,H.M. (2012), **The relationship between task-induced involvement load and learning new words from context.** International Review of Applied Linguistics in Language Teaching
- Niyomka, N.(1998). **Effects of Neo-Humanist's Alpha State Motivation Technique on Academic Achievement and Learning Anxiety Reduction for Chiang Mai University Students.** (Master of Education Psychology and Guidance Dissertations). Chiang Mai University (In thai)
- Numnuan, S. (2000). **Effects of Exam Conditioning on Anxiety, Motivation and Examination Results of Grade 9.** (Master of Education in Educational Measurement Evaluation Dissertations). Graduate School : Silpakorn University. (In thai)
- Philips,L. **A Study of the Impact of Foreign Language Anxiety on Tertiary Students'Oral Performance.** MA Dissertation, The University of Hong Kong, 2005
- Sawaengsut, S. (2001). **Factors Affecting to Stress and Anxiety of Thonburi University Students.** Proceeding Research conference of STOU : Sukhothai Thammathirat Open University
- Seangsri, W.((2000). **Students' Problems and Needs Concerning Guidance Services in Rajamangala Institute of Technology, Northern Campus.** (Independent study of Master of Education). Graduate School : Chiang Mai University. (In thai)
- Sukhpraesri, N.(2006). **Anxiety in Studying English of Grade 5 students of Anuban Kalasin School, Muang, Kalasin province.** (Independent study of Master of Education in counseling philosophy). Mahasarakham University. (In Thai)

- Suwanasophon, B.(1996). **Decreasing the Anxiety of the Learners of English Speaking Skills Through Affective Focused Activities**. (Master of Education Dissertations). Chiang Mai University (In thai)
- Tasee, P.(2009). **Factors Affecting English Major Student's Anxiety About Speaking English**. Suranaree University of Technology. (In thai)
- Thanasuwan, W.(1993). **Techniques for teaching writing English at the secondary Level**. Handout in course 058457. Chiang Mai : Faculty of Education, Chiang Mai University. (In thai)
-

บทความวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความเครียดของนักศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร

COMPARATIVE ANALYSIS OF PERSONAL FACTORS AFFECTING STRESS OF STUDENTS AT THE FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY IN BANGKOK

วีรพล วีรพลากร* นภพร เชื้อขำ และ อักษร สวัสดิ์

สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Weeraphon Weerapalangkoon*, Nopporn Chuakham and Aksorn Sawasdee
Community Development Program Faculty of Humanities and Social Sciences
Phranakhon Rajabhat University Bangkok, Thailand

*E-mail: weeraphon@pnru.ac.th

Received: 2021-08-29

Revised: 2022-04-12

Accepted: 2022-04-12

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ 2. เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล โดยประชากรทั้งหมดมีจำนวน 2,950 คน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 353 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของยามาเน่ (Yamane) โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบระบบ (Systematic random sampling) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1. ค่าความถี่ (Frequency) 2. ค่าร้อยละ (Percentage) 3. ค่าเฉลี่ย (Mean) 4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 5. การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ T-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์คำนวณ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.58$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกับกับภาพรวม โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 2.68$) รองลงมาคือ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 2.56$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านสังคม ($\bar{X} = 2.52$)

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน มีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .019 นักศึกษาที่มีอายุที่แตกต่างกัน ลักษณะที่พักอาศัยที่แตกต่างกัน บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วยที่แตกต่างกัน สถานภาพสมรสของบิดามารดาที่แตกต่างกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน การสูบบุหรี่ที่แตกต่างกัน และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่แตกต่างกัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน มีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .100, .718, .096, .081, .307 .167, .416 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนนักศึกษาที่มีชั้นปีที่กำลังศึกษาที่แตกต่างกัน สาขาวิชาที่แตกต่างกัน และโรคประจำตัวที่แตกต่างกัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาแตกต่างกัน มีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ.032, .000, .017 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ นักศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study level of factors affecting stress among students of Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University and 2) compare factors affecting stress among students of Faculty of Humanities and Social Sciences Phranakhon Rajabhat University, classified by personal characteristics. The total population was 2,950 students. The sample group of 353 students was selected by using Yamane's computational formula and systematic random sampling. A questionnaire was used for data collection tool. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test to compare the difference between the independent variables with 2 groups using social science software package.

The results showed that the level of factors affecting stress among students was overall at a low level ($\bar{X} = 2.58$). When considering each aspect, all aspects were also found at a low level. The highest average was the environmental spect ($\bar{X} = 2.68$), followed by psychological ($\bar{X} = 2.56$), and social ($\bar{X} = 2.52$), respectively.

The hypothesis testing results showed that students with different genders had no effect on stress with the probability (p) of .01 while students with different ages, different types of accommodation, different parents' marital status, different average monthly income, different smoking and drinking alcoholic beverage didn't affect student stress with the probability (p) of .100, .718, .096, .081, .307 .167, .416, respectively at the statistical significance level of .05. For students with different year of study, different major, and

different chronic diseases affected student stress with the probability of .032, .000, .017 respectively at the statistical significance level of .05.

Keywords: Analysis, Comparison, Students, Factors Affecting Student Stress

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเครียดเป็นภาวะที่เผชิญปัญหาทำให้เกิดความซับซ้อนใจ ไม่สบายใจหากเป็นความเครียดที่ไม่มากนักจะกระตุ้นให้คนผู้นั้นเกิดแรงจูงใจเพื่อเอาชนะสิ่งต่าง ๆ แต่หากมีความเครียดในระดับสูงอาจจะส่งผลเสียต่อร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของคนรอบข้างได้ (Department of Mental Health, 2000) และความเครียดเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งในภาวะปกติหรือยามเจ็บป่วยโดยธรรมชาติเมื่อเกิดความเครียดขึ้นบุคคลจะปรับตัวเข้าสู่ภาวะสมดุลระดับความเครียดขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาการคิดและประเมินของแต่ละบุคคล ถ้าบุคคลมองว่าปัญหาที่ประสบอยู่นั้น รุนแรง แก่ไม่ไหว และก็ไม่มีความช่วยเหลือก็จะเกิดความเครียดมากการมีความเครียดระดับที่พอจะกระตุ้นให้มีพลัง มีความกระตือรือร้นในการต่อสู้ชีวิต ช่วยผลักดันให้เอาชนะอุปสรรคที่เข้ามาได้ แต่เมื่อใดที่ความเครียดระดับสูงโดยเฉพาะเครียดเป็นเวลานานจะส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต (Sasitorn Charoenwuthipong and Duangkamon Watradul, 2011)

ความเครียดอาจแบ่งได้อย่างกว้าง ๆ 3 ทาง ได้แก่ ทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสังคมทางการเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งของความเครียดซึ่งในแต่ละสาขาวิชาชีวจะมีระดับความเครียดที่แตกต่างกันออกไปในส่วนของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยแห่งการปรับตัวทางการเรียน เป็นช่วงหัวเลี้ยว

หัวต่อของชีวิตผู้ที่อยู่วัยนี้มักจะใช้อารมณ์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วและรุนแรง (Chan-em, 1999)

ความเครียดของนักศึกษาอาจเกิดจากอาจารย์เพื่อนผู้ปกครองญาติผลการเรียนและค่าใช้จ่ายซึ่งความเครียดจะเพิ่มขึ้นในช่วงใกล้สอบและก่อนการประกาศผลการสอบแม้จะทราบผลการสอบแล้วแต่ได้เกรดต่ำกว่าที่คาดหวังไว้ก็จะเกิดอาการเครียดได้ความเครียดที่เกิดขึ้นจะส่งผลเสียต่อร่างกายจิตใจผลการเรียนและความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างนักศึกษาบางคนต้องลาออกจากการเรียนกลางคันไม่สามารถเรียนต่อจนสำเร็จการศึกษาได้ทำให้เสียเวลาค่าใช้จ่ายและเสียอนาคตนักศึกษาที่มีความเครียดในระดับสูงบางคนอาจคิดสั้นถึงขั้นฆ่าตัวตายความเครียดจึงเปรียบเสมือนเพชรฆาตที่มาอย่างเงียบ ๆ บั่นทอนทั้งทางร่างกายจิตใจและก่อให้เกิดความสูญเสียอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย นักศึกษาที่มีความเครียดจะพยายามจัดการกับความเครียดเพื่อผ่อนคลายให้ความเครียดทุเลาลงหรือพยายามขจัดความเครียดให้หมดสิ้นไปเพื่อให้ตนเองกลับเข้าสู่ภาวะปกติการจัดการกับความเครียดมีหลายวิธีบางวิธีเป็นวิธีที่เหมาะสมแต่บางวิธีอาจทำให้ความเครียดทุเลาลงเพียงชั่วคราวแต่ส่งผลเสียในระยะยาวต่อผู้ใช้การเลือกใช้ชีวิตที่ไม่เหมาะสมจึงเป็นโทษมากกว่าเป็น (Sangkaphan, 2013)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นช่วงวัยที่นักศึกษากำลังเกิดกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบธรรม นักศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลต่อภาวะเครียดในตัวปัจเจกบุคคล ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ต้องมีการปรับตัวหลายอย่างเมื่อก้าวเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย ตั้งแต่การรับน้อง การปรับตัวต่อวิธีการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม การเข้าไปในสังคมใหม่ที่ต้องเตรียมตัวเข้าสู่บทบาทของการเริ่มต้นในการทำงานและสร้างครอบครัวต่อไปในอนาคตนอกจากสภาพแวดล้อมด้านอื่นที่อยู่รอบตัวของนักศึกษาอันได้แก่ สภาพทางสังคม เศรษฐกิจครอบครัว ตลอดจนกลุ่มเพื่อน รวมทั้งความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลในระดับต่าง ๆ ความคาดหวังในตัวเอง ครอบครัว และบุคคลรอบข้าง ล้วนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ให้นักศึกษาเกิดความเครียดการดำเนินชีวิตของนักศึกษาในทุกระดับการศึกษา นักศึกษาต้องเผชิญกับความเครียดที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งหากนักศึกษาประเมินแล้วพบว่าความเครียดที่เกิดขึ้นเกินขีดความสามารถของนักศึกษา นักศึกษาจะรู้สึกคุกคาม สูญเสีย หรือทำลายต่อความมั่นคงของบุคคล (Lazarus & Folkman 1984)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดความเครียดสำรวจแนวทางการจัดการวิธีกับความเครียด

ที่นักศึกษาต้องการเลือกใช้ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีให้กับนักศึกษาสามารถที่จะปรับตัวกับการเรียนการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุขและเรียนอย่างมีความสุขมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ทบทวนแนวคิด

งานวิจัยนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับความเครียด

1. ความหมายของความเครียด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2546 ได้ให้ความหมายของความเครียด ว่าลักษณะอาการที่สมองไม่ได้ผ่อนคลายเพราะคร่ำเคร่งอยู่กับงานจนเกินไป ลักษณะอาการที่จิตใจมีอารมณ์บางอย่างมากกดดันความรู้สึกอย่างรุนแรง

สรุปได้ว่า ความเครียด หมายถึง การที่บุคคลต้องเผชิญอยู่ในภาวะที่รู้สึกกดดัน ไม่สบายใจ ไม่แน่ใจ วุ่นวายใจ วิตกกังวล ถูกบีบคั้น ทำให้เกิดการตอบสนองของร่างกาย จิตใจ ความคิด ถ้าบุคคลสามารถปรับตัวและมีความพึงพอใจก็จะทำให้เกิดพลังในการจัดการสิ่งต่าง ๆ แต่หากไม่มีความพึงพอใจและไม่สามารถปรับตัวได้ ก็จะทำให้เกิดความเครียด ส่งผลให้เสียความสมดุลในการ

ดำเนินชีวิตในสังคม ขาดประสิทธิภาพในการศึกษา
และการทำงาน

2. สาเหตุของความเครียด

โดยปกติความเครียดจะเกิดเพราะ
สาเหตุโดยสรุปได้ 5 ประการ คือ

1) เกิดจากความกดดัน จากสภาพ
แวดล้อมและบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะในสังคมเมือง
ถูกกดดันด้วยเวลา จะทำอะไรก็ต้องรีบเร่ง แข่งขัน
กับคนอื่นไปเสียหมด หลาก ๆ คนต้องทำตนเอง
ให้ได้มาตรฐานตามที่สังคมกำหนด โดยไม่เต็มใจ
จึงทำให้เกิดความเครียด

2) เกิดจากความวิตกกังวล คนที่ชอบ
คิดมาก กังวลกับอดีต วิตกกังวลอนาคต ย่อมไม่มี
ความสุขในชีวิต คนเหล่านี้จะนอนไม่หลับ อารมณ์
หงุดหงิด รู้สึกผิด ซึมเศร้า อ่อนเพลีย เป็นต้น

3) เกิดจากความคับข้องใจ โดยปกติ
คนเรามักจะมีเป้าหมายในชีวิตหรือการทำงาน
แต่เมื่อถูกขัดขวางจะเกิดอาการเครียดได้ง่าย
นอกจากนั้น ความผิดหวัง ความสูญเสีย ก็ทำให้
เครียดได้เช่นกัน

4) เกิดจากการขัดใจ เมื่อจำเป็น
ต้องตัดสินใจให้เลือกอย่างหนึ่งอย่างใดเพียง
อย่างเดียว เช่นบางคนอยากได้เงินมากแต่ไม่ชอบ
ทำงานมาก การที่ต้องทำอะไรด้วยความจำใจ
ก็เป็นเหตุให้เกิดความเครียดได้

5) เกิดจากความผิดปกติทางด้าน
ร่างกายของตนเอง เช่น ความพิการ ความผิดปกติ
ของอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย หรือป่วย
เป็นโรคเรื้อรัง และโรคประจำตัวที่ไม่มีทางรักษา
ให้หายขาดได้ จึงทำให้เกิดความเครียดขึ้นในตลอด
เวลา

3. ประเภทของความเครียด

ความเครียดที่เกิดขึ้นกับมนุษย์มีด้วยกัน

2 ประเภท ดังนี้

1) ความเครียดเฉียบพลัน (Acute Stress) คือ ความเครียดที่เกิดขึ้นทันที และร่างกาย
ก็ตอบสนองต่อความเครียดนั้นทันทีเหมือนกัน
โดยมีการหลั่งฮอร์โมนความเครียด เมื่อความเครียด
หายไป ร่างกายก็จะกลับสู่ปกติเหมือนเดิม ฮอร์โมน
ก็จะกลับสู่ปกติ ตัวอย่างความเครียด เช่น เสีย
อากาศเย็นหรือร้อนมากเกินไป ชุมชนที่คน แออัด
ตกใจ หิวข้าว และกลัวอันตรายล่วงหน้า

2) ความเครียดเรื้อรัง (Chronic Stress) เป็นความเครียดที่สะสมเป็นระยะเวลานาน
เช่น ปัญหาในครอบครัว ปัญหาในการทำงาน
ความเครียดประเภทนี้จัดออกได้ยากหากปล่อย
ทิ้งไว้นานมักจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง
ร่างกาย เนื่องจากร่างกายไม่สามารถรักษาคุณภาพ
ให้อยู่ในภาวะปกติเองได้ รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลง
ทางด้านอารมณ์และบุคลิกภาพ อาการของ
ความเครียดนี้จะรุนแรงกว่าความเครียดชนิดที่ 1
หากเป็นมากต้องเข้าพบนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์
เพื่อขอคำปรึกษา

4. ผลกระทบของความเครียด

ความเครียดส่งผลกระทบต่อมนุษย์

3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านร่างกาย ทำให้ความดันเลือด
สูง หลอดเลือดตีบหรืออุดตัน เกิดการหลั่ง HCL
ในกระเพาะอาหารมากกว่าปกติ เกิดโรคต่าง ๆ
ได้ง่าย หากความเครียดสะสมเป็นระยะเวลานาน
จะทำให้สุขภาพแย่ลง เนื่องจากคอร์ติซอลที่หลั่ง
ออกมาปริมาณมาก ซึ่งคนที่มีโรคประจำตัวเช่น

เบาหวาน ฮอร์โมนนี้จะกระตุ้นให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงขึ้นผิดปกติ อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้

2) ด้านจิตใจและอารมณ์ ทำให้ขาดสมาธิและความระมัดระวัง หลงลืม ไม่สนใจสิ่งรอบตัว สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง หากเครียดเป็นระยะเวลานาน จะทำให้หลังคอร์ดีซอลเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เซลล์ประสาทที่สมองฝ่อและลดจำนวนลง ส่งผลต่อสติปัญญาและความจำหรือมีอาการซึมเศร้า วิดกกังวลมากกว่าปกติ

3) ด้านพฤติกรรม อาจมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละคน เช่น มีอาการหิวตลอดเวลา เพื่อกินอาหารนอนหลับยากหรือนอนไม่หลับหลายคืนติดต่อกัน บางคนอาจเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ผิด เช่น ดื่มเหล้า ดิทยา เล่นการพนัน ก้าวร้าว ทำร้ายตนเองและผู้อื่น

5. วิธีการจัดการความเครียด

เมื่อเกิดความเครียดขึ้นแต่ละบุคคลจะมีวิธีการจัดการความเครียดแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับระดับของความเครียด การรับรู้ประสบการณ์ และสถานการณ์ ซึ่งอาจจำแนกวิธีการจัดการความเครียดได้ดังนี้

1) ด้านร่างกาย ได้แก่ การฝึกหายใจ การฝึกผ่อนคลาย การฝึกสมาธิ โยคะ ออกกำลังกาย การฝังเข็ม การควบคุมอาหาร การดื่มสุรา และการสูบบุหรี่ การพักผ่อน การทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ

2) ด้านความคิดและอารมณ์ ได้แก่ การสะกดจิต การทำจิตบำบัด การปรับเปลี่ยนความคิดเห็น การใช้จินตนาการ เป็นต้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลครั้งเดียวแล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรในการศึกษา คือ นักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2563 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 2,950 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวนทั้งสิ้น 353 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามานะ (Chamaiporn Kanchanakitsakul, 2012) ที่ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.05 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน การเลือกตัวอย่างมาทำการศึกษาจำนวน 353 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบระบบ (systematic random sampling) โดยกำหนดค่าห่าง (K) = 9 (ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง $2,950/353 = 8.35 = 9$) แล้วกำหนดหมายเลขประชากร 2,950 คน เรียงลำดับตามสาขาวิชา และระดับชั้นปี ชั้นปี เลือกหมายเลข 1 เป็นลำดับแรกแล้วเลือกลำดับที่ 2 ห่างไปอีก 9 หมายเลข ทำเช่นนี้ไปจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 353 คน

2. ตัวแปรในการวิจัย

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นักศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร แบ่งออกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้ดังนี้ 1. เพศ 2. อายุ 3. ชั้นปีที่กำลังศึกษา 4. สาขาวิชา 5. ลักษณะที่พักอาศัย 6. บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย 7. สถานภาพสมรสบิดามารดา 8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9. โรคประจำตัว 10. การสูบบุหรี่ และ 11. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ รวม 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านสังคม และ 4. ด้านสภาพแวดล้อม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นปลายปิดแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของนักศึกษา ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามเลือกตอบ จำนวน 34 ข้อ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของนักศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านสังคม และ 4. ด้านสภาพแวดล้อม

2) การตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดต่าง ๆ จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของนักศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือ ตำราเกี่ยวกับหลักการสร้างแบบสอบถามเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 3 สร้างแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะบุคคลจำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 34 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว มาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ โดยหาความตรงตามเนื้อหา (Construct Validity) ด้วยค่า IOC (Item-objective congruence Index) ดัชนีความสอดคล้องที่ 0.5 ขึ้นไปจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ในทุกข้อคำถาม

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาเสนอผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้ง

ขั้นที่ 7 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับนักศึกษาภาคปกติ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (Weeraphon Weerapalangkoon, 2020) ได้ค่าดัชนีความเชื่อมั่น.929

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยแล้ว ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

- 1) ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 ชุด
- 2) จัดเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองภายใน 30 วัน
- 3) สามารถรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาจนครบ 353 ชุด
- 4) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของคำตอบในแบบสอบถาม
- 5) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้วิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เกณฑ์การให้คะแนนลักษณะคำตอบของข้อความที่แสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 5 ระดับ ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเลือกใช้วิธีการของ Likert Scale เป็นการวัดข้อมูลประเภทสเกลอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

เกณฑ์การให้คะแนนลักษณะคำตอบของข้อความที่แสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร อยู่ 5 ระดับ ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเลือกใช้วิธีการของ Wongratana (2007) ด้วยการหาค่าอันตรภาคชั้นได้ที่ 0.80

การแปลความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนจากค่าอันตรภาคชั้นได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับน้อยมาก

3. วิเคราะห์ทดสอบเปรียบเทียบ สถิติที่ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา กับลักษณะส่วนบุคคล ใช้ค่าสถิติทดสอบที (t-test) และทดสอบเอฟ (F-test) หรือ Oneway ANOVA ทำการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศชาย ร้อยละ 51.56 เพศหญิงร้อยละ 48.44 ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ 19-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.34 มีชั้นปีการศึกษามากที่สุดคือชั้นที่ 1 และชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 25.21 เท่ากันทั้ง 2 ชั้นปี มีสาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.37 มีลักษณะที่พักอาศัยเป็นหอพักอพาทเมนต์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.27 มีบุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วยมากที่สุดคือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 30.59 สถานภาพสมรสของบิดามารดาคืออยู่ด้วยกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.79 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดคือ 10,000-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.86 การไม่มีโรคประจำตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.89 การสูบบุหรี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.44 และการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.86

2. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์เรื่อง ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยสรุป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านร่างกาย	2.55	.42	น้อย
2. ด้านจิตใจ	2.56	.48	น้อย
3. ด้านสังคม	2.52	.49	น้อย
4. ด้านสภาพแวดล้อม	2.68	.55	ปานกลาง
รวม	2.58	.35	น้อย

จากการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.58$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 2.68$) รองลงมาคือ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 2.56$) ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 2.55$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านสังคม ($\bar{X} = 2.52$)

2.1 ด้านร่างกาย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านรู้สึกนอนไม่หลับหรือนอนมากกว่าปกติ ($\bar{X} = 2.76$) รองลงมา ท่านมีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ($\bar{X} = 2.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมีความรู้สึกทางเพศลดลง ($\bar{X} = 2.23$)

2.2 ด้านจิตใจ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านรู้สึกขาดความ

เชื่อมั่นในตัวเอง ($\bar{X} = 2.59$) รองลงมา ท่านรู้สึกเบื่อเซ็งไม่อยากจะทำอะไร ($\bar{X} = 2.57$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ท่านรู้สึกว่ามีสมาธิลดลง ($\bar{X} = 2.51$)

2.3 ด้านสังคม เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านรู้สึกมีแรงกดดันจากคนในครอบครัว ($\bar{X} = 2.64$) รองลงมา ท่านไม่มีกลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนที่สนิท ($\bar{X} = 2.53$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ท่านมีความขัดแย้งกับบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 2.42$)

2.4 ด้านสภาพแวดล้อม เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านตั้งเป้าหมายและคาดหวังเกรดเฉลี่ยในแต่ละเทอมสูง ($\bar{X} = 2.99$) รองลงมาท่านรู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนไม่สนใจเรียน ($\bar{X} = 2.89$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเดินทางมาเรียน ($\bar{X} = 2.05$)

3. การเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ได้ผลดังนี้

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

พระนคร กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังที่แสดงในตารางที่ 2, 3, 4

3.1 จากปัจจัยส่วนบุคคล เพศที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .019

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร กับลักษณะส่วนบุคคล (เพศ) โดยสุรูป (Independence Samples Test)

ลักษณะส่วนบุคคล	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
รวม	2.55	.32	2.59	.37	-9.56	.019

*P < .05

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร กับลักษณะส่วนบุคคล ที่มีผลไม่แตกต่างกัน โดยสรุป (one way ANOVA)

ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเปรียบเทียบ	Sum of squares (SS)	df	Mean Square (MS)	f	p
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	.751	3	.250	2.100	.100
	ภายในกลุ่ม	41.613	349	.119		
	รวม	42.364	352			
ลักษณะที่พักอาศัย	ระหว่างกลุ่ม	.163	3	.054	.450	.718
	ภายในกลุ่ม	42.201	349	.121		
	รวม	42.364	352			
บุคคลที่ที่พักอาศัย	ระหว่างกลุ่ม	1.123	5	.225	1.889	.096
	ภายในกลุ่ม	41.242	347	.119		
	รวม	42.364	352			
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	ระหว่างกลุ่ม	.807	3	.269	2.260	.081
	ภายในกลุ่ม	41.557	349	.119		
	รวม	42.364	352			
รายได้ต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	.435	3	.145	1.206	.307
	ภายในกลุ่ม	41.930	349	.120		
	รวม	42.364	352			
การสูบบุหรี่	ระหว่างกลุ่ม	.609	3	.203	1.697	.167
	ภายในกลุ่ม	41.755	349	.120		
	รวม	42.364	352			
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ระหว่างกลุ่ม	.344	3	.115	.952	.416
	ภายในกลุ่ม	42.021	349	.120		
	รวม	42.364	352			

*P < .05

3.2 จากปัจจัยส่วนบุคคล อายุที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .100

3.3 จากปัจจัยส่วน ลักษณะที่พักอาศัยที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .718

3.4 จากปัจจัยส่วน บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วยที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .096

3.5 จากปัจจัยส่วนบุคคล สถานภาพสมรสของบิดามารดาที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของ

นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .081

3.6 จากปัจจัยส่วนบุคคล รายได้ต่อเดือนที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .307

3.7 จากปัจจัยส่วนบุคคล การสูบบุหรี่ที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .167

3.8 จากปัจจัยส่วนบุคคล การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .416

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร กับลักษณะส่วนบุคคล ที่มีผลแตกต่างกัน โดยสรุป (one way ANOVA)

ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเปรียบเทียบ	Sum of squares (SS)	df	Mean Square (MS)	f	p
ชั้นปี รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.055	3	.352	2.972	.032
	ภายในกลุ่ม	41.309	349	.118		
	รวม	42.364	352			
สาขาวิชา รวม	ระหว่างกลุ่ม	21.134	14	1.510	24.034	.000
	ภายในกลุ่ม	21.230	338	.063		
	รวม	42.364	352			
โรคประจำตัว รวม	ระหว่างกลุ่ม	.685	1	.685	5.765	.017
	ภายในกลุ่ม	41.680	351	.119		
	รวม	42.364	352			

*P < .05

3.9 จากปัจจัยส่วนบุคคล ชั้นปีที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .032

3.10 จากปัจจัยส่วนบุคคล สาขาวิชาที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .000

3.11 จากปัจจัยส่วนบุคคล โรคประจำตัวที่ต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .017

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร จะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ และอภิปรายจากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา และ เปรียบเทียบปัจจัยในด้านอื่น ๆ ว่าจะมีส่งผลต่อ ความเครียดของนักศึกษาหรือไม่ เนื่องจากทาง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ได้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นของการดูแล นักศึกษาในการชีวิตในสถานศึกษา ซึ่งจะนำมา พัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่นักศึกษาในปีการศึกษา อื่น ๆ ต่อไป จากการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผล ต่อความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกันเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจาก สูงไปหาต่ำจะเรียงได้ดังนี้ คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และ ด้านสังคม

อย่างไรก็ดีปัจจุบันสังคมไม่ว่าจะเป็น เพศไหนก็มีความเครียดซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้กับ ทุกคนไม่ว่าจะเพศไหนก็ตาม จากผลการวิจัยที่ได้ ดังกล่าวข้างต้น มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน ดังประเด็นต่อไปนี้

งานวิจัยเรื่องความเครียดและปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของนิสิตปริญญาตรีที่ได้รับ ทุนการศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Bunjerdthaworn, 2017) ผลการศึกษาพบว่านิสิตที่ได้รับ ทุนการศึกษามีความเครียดอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 54.3 ระดับปานกลาง ร้อยละ 35.5 และมีความเครียดในระดับสูงอยู่ที่ร้อยละ 10.2

โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับความเครียดของนิสิต ที่ได้รับทุนการศึกษามี 5 ปัจจัย ได้แก่ แรงสนับสนุน ทางสังคมด้านข้อมูล ข่าวสาร การเห็นคุณค่า ในตนเอง หลักสูตรที่ศึกษา ปัญหาความสัมพันธ์ กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และ ปัญหาความสัมพันธ์ กับบุคคลในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย เรื่อง ความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียด ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (Khanthakhuan, 2015) นิสิตส่วนใหญ่มีความเครียดระดับต่ำ โดยมีปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การไม่สามารถเข้าใจเนื้อหา ที่เรียนได้อย่างชัดเจน การพักผ่อนไม่เพียงพอ และการมีความขัดแย้งกับ คนในครอบครัว ผลการศึกษาในครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์ให้กับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปวางแผนหาแนวทาง วิธีป้องกันและวิธีแก้ไขปัจจัยต่าง ๆ ของความเครียด ที่อาจเกิดกับนิสิตชั้นปีที่ 1

สอดคล้องกับวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผล ต่อความเครียดและการจัดการความเครียดของ นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อาชาน ตนยาหมัด (Tonyamad, 2013) ความเครียดของนักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยความคาดหวังส่งผลต่อความเครียดของ นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งมีประสิทธิภาพในการ ส่งผลต่อความเครียด ร้อยละ 4.9 และนักเรียนมีวิธี การจัดการความเครียดโดยวิธีพูดคุยปรึกษาเพื่อน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.1 ยังสอดคล้องกับวิจัย เรื่อง ความเครียดของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์

(Pornsuk Hunnirun Anan Malarat and Suphap Wangkhoklang, 2012) นักศึกษา สาธารณสุขศาสตร์มีความเครียดอยู่ในระดับต่ำ โดยพบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความเครียดไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้นักศึกษาที่เรียนในชั้นปี ต่างกันมีความเครียดไม่แตกต่างกัน ยังสอดคล้อง กับวิจัย เรื่อง ความเครียดของนักศึกษา คณะ พยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ที่พักในหอพักมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ (Wirunwiriyaikul, 2001) ผลการวิจัย พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ใน ระดับความเครียดเล็กน้อย สำหรับปัจจัย ที่สัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความเครียดอยู่ในระดับมากที่สุดคือ กิจกรรมรับน้องใหม่ของคณะพยาบาลศาสตร์ ส่วนนักศึกษามีความเครียดอยู่ในระดับมาก คือ การปฏิบัติงานของอาจารย์ผู้ควบคุมหอพัก กฎระเบียบของหอพัก ความสงบภายในหอพัก ความสัมพันธ์กับรุ่นพี่ในหอพัก ความสัมพันธ์กับ อาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ ในคณะพยาบาลศาสตร์ กิจกรรมร้องเพลงเชียร์ กิจกรรมกีฬา กิจกรรม รับน้องใหม่ของหอพัก และกิจกรรมรับน้อง ขึ้นคอยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้อง กับวิจัย เรื่อง การบริหารความเครียดของนิสิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัย มหาสารคาม (Khempet, 2017) จากการ ศึกษาความเครียดของนิสิตวิทยาลัยการเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความเครียดที่อยู่ในระดับต่ำหมายถึงความเครียด ขนาดน้อย ๆ และหายไปในระยะเวลาอันสั้น เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ความเครียดระดับนี้ไม่คุกคามต่อการดำเนินชีวิต

บุคคลมีการปรับตัวอย่างอัตโนมัติ เป็นการปรับตัว ด้วยความเคยชินและการปรับตัวต้องการพลังงาน เพียงเล็กน้อยเป็น ภาวะที่ร่างกายผ่อนคลาย และสามารถบริหารความเครียด ได้เองโดยเป็นการ บริหารความเครียด ยกตัวอย่างเช่น นายอนุวัฒน์ วาปีเก ได้มีการบริหารความเครียดโดยการ เล่นกีฬา ออกกำลังกายกับเพื่อน ๆ หรือการ ผ่อนคลายโดยการเล่นเกมส์ เพื่อที่จะผ่อนคลาย ความเครียดจากด้านต่าง ๆ และความเครียด จะค่อย ๆ หายไป ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการสอบวัด ความรู้ระดับชาติขึ้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 (Uttha and Ugsornwong, 2016) ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเครียด อยู่ในระดับต่ำ 2. นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษมีความเครียดต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียน ขนาดใหญ่และขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ส่วนนักเรียนที่มาจากโรงเรียนในเมืองและ นอกเมืองมีความเครียดไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการวิจัยได้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็น ประโยชน์ในการนำไปพัฒนาการบริหารงาน ในด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ดังนี้

ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ควรที่จะคำนึงถึงสุขภาพจิตสุขภาพทางอารมณ์ ของนักศึกษา โดยให้มีการจัดตั้งโครงการที่ส่งเสริม สุขภาพจิตที่ดีให้คำปรึกษาหรือให้การช่วยเหลืออื่น ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา เพื่อช่วยป้องกันการเกิด

ภาวะความเครียดหรือภาวะอาการซึมเศร้าในตัว
ของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความเครียดของนักศึกษาในคณะอื่น ๆ ใน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ให้กว้างออกไป

2. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความเครียดของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
กรุงเทพมหานคร ในเชิงลักษณะแบบสัมภาษณ์
และควรทำแบบการประเมินภาวะทางอารมณ์
หรือสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาร่วมด้วย

REFERENCES

- Bunjerdthavorn, J. (2017) **Stress and stress-related factors of undergraduate students receiving scholarships at the Faculty of Commerce and Accountancy, Chulalongkorn University.** (Master of Science) Chulalongkorn University. Bangkok, Thailand.
- Charoenwuthipong, S. & Watradul, S. (2011). Effects of stress management program on stress levels of teachers, staff and nursing students. *Journal of Public Health Nursing*, 25(1), 46-63.
- Chan-em, Sucha. (1999) **Child Psychology.** (4th edition) Bangkok, Thailand: Thai Wattana Panich.
- Department of Mental Health. (2000). **EQ: Emotional Intelligence.** Bangkok, Thailand: Office of Mental Health Development Department of Mental Health.
- Hunnirun, P., Malarat, A. & Wangkhoklang, S.(2012). Stress of Public Health Undergraduate Students. **Journal of Faculty of Physical Education Volume 15 (Supplement),** 352 (In Thai)
- Kanchanakitsakul, C. (2012). **Research Methodology in Social Sciences** Bangkok, Thailand: Jet Five-Four.
- Khantakhuan, N. (2015). **Stress and stress-related factors of first-year students. 1 Undergraduate degree, Chulalongkorn University.** (Master of Science) Chulalongkorn University. Bangkok, Thailand.
- Khempet, N. (2017). Stress Management for Students in the College of Politics and Governance Mahasarakham University. **Journal of Politics and Governance Volume 7(2),306** (In Thai)
- Lazarus, R.S. and Folkman, S. (1984). **Stress appraisal and coping.** New York USA.; Springer Publishing Company.

- Sangkaphan, P. (2013) **Stress and mental health problems of veterinary students, Khon Kaen University.** (Education Services) Khon Kaen University. Khon Kaen, Thailand.
- Sereerat, S. et al. (1998) **Organization behavior.** Bangkok, Thailand: Thira Film and Sitex Co., Ltd.
- Tonyamad, A. (2013). **Factors Related to Affecting Stress and Stress Management for Students of Islamic Private Schools in Hatyai District, Songkhla Province.** (Master of Arts) Songkla University. Songkla, Thailand.
- Uttha, T. & Ugsornwong, R. (2016). Factors Affecting Stress in Taking the Ordinary National Educational Test of Mathayom Suksa 3 Students of the Schools under the Jurisdiction of Secondary Educational Service Area Office 29. **Ubon Ratchathani Journal of Research and Evaluation 5(2)**, 19 (In Thai)
- Weerapalangoon, W. (2020). **SPSS : Basic Statistics in Social Science Research.** Bangkok, Thailand: Asia Digital Printing
- Wirunwiriyangkul, U. (2001). **Stress of the First Year Faculty of Nursing Students Staying in Chiang Mai University Dormitory.** (Master of Education) Chiang Mai University. Chiang Mai, Thailand.
- Wongratana, C. (2017). **Statistics for Research Techniques.(13th edition).** Bangkok, Thailand: Amorn Printing.
-

บทความวิจัย

ความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียน
ที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 และ 2

OPINIONS ABOUT MATHEMATIC PROBLEM-SOLVING TEACHING
AND EXPECTATIONS ABOUT STUDENT LEARNING OUTCOMES EXPRESSED
BY PRIMARY 6 TEACHERS IN SCHOOLS UNDER NONTHABURI EDUCATION
AREA DISTRICT OFFICES 1 AND 2

บุญชัย อารีเอื้อ^{*}, พรสิน สุภวาลย์, ฤชณะ โสขุมา, อภิชาติ ลือสมัย,
ภัทรพร ตัสโต และ ปรีชา จั่นกล้า

^{*}สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Boonchai aree-uea^{*}, Pornsin Supawan, Kritsana Sokhuma, Apichart Luesamai,
Pattaraporn Tusto and Preecha Junkla

^{*}Mathematics Curriculum, Faculty of Science and Technology,
Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*E-mail: chaiareeuea@gmail.com

Received: 2021-06-03

Revised: 2022-04-27

Accepted: 2022-04-27

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามปัจจัยส่วนบุคคลของครู และ 3) จัดกลุ่มครูและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 และ 2 จำนวน 85 โรงเรียน จำนวน 2,332 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูจำนวน 80 คน ร้อยละของการตอบกลับเท่ากับ 24.24 โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน MANOVA ANOVA LSD และ K-means Cluster

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยด้านเทคนิคการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านผู้สอนและความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก 2) เพศ อายุ ระดับการศึกษาและสาขาที่จบของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นทุกด้านพร้อมกันไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สาขาวิชาที่จบต่างกัน (ครูที่จบคณิตศาสตร์กับครูที่ไม่จบคณิตศาสตร์) มีความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูด้านนโยบายของโรงเรียนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และอายุของผู้ตอบแบบสอบถามต่างกันมีความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และ 3) การจัดกลุ่มครูตามคะแนนความคิดเห็น 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มสูงมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นทุกด้านและความคิดเห็นในภาพรวมต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากกว่า กลุ่มกลางและกลุ่มต่ำ กลุ่มกลางมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นทุกด้านและความคิดเห็นในภาพรวมต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากกว่า กลุ่มต่ำ

คำสำคัญ: การสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ความคาดหวัง

ABSTRACT

This research aimed to: 1) investigate opinions about mathematic problem-solving teaching and expectations about student learning outcomes expressed by primary 6 teachers in schools under Nonthaburi Education Area District Offices 1 and 2, 2) compare teachers' opinions and expectations, and 3) classify and compare teachers based on their opinions and expectations. The population included 2,332 teachers from 85 schools and 80 samples were selected by using cluster sampling. The response rate was 24.24 percent. The research instrument was a questionnaire on teachers' opinions and expectations. The statistics for data analysis were frequency, mean, standard deviation, MANOVA, ANOVA, LSD, and K-means cluster.

The findings were as follows: 1) The teachers' opinions towards mathematic problem-solving teaching were at a high level in all aspects in which the highest aspect was teaching techniques while the lowest aspect was teachers. Regarding their expectations on student outcomes learning with mathematic problem-solving teaching, it was found at a high level. 2) The difference in gender, age, educational level, and discipline had no difference in all aspects at the statistical significance level of .05. When considering each aspect, it was found that different discipline (teachers with a degree in mathematics and

teachers without a degree in mathematics) had different opinions towards mathematic problem-solving teaching in the aspect of school policy at the statistical significance level of .05. Moreover, different age of the respondents had different expectations on students who were taught by using mathematic problem-solving at the statistical significance level of .05, and. 3) The classification of teachers based on their opinions was divided into three groups indicating that the high scoring group had higher average of opinions in all aspects and in overall on mathematic problem-solving teaching and students' expectations on the teaching method than the other two groups while the medium scoring group had higher average of opinions in all aspects and in overall on mathematic problem-solving teaching and students' expectations than the low scoring group.

Keywords: Mathematic Problem-solving Teaching, Expectation

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิดและการแก้ปัญหา จึงช่วยให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล มีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคิดอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีทักษะการแก้ปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ สามารถคาดการณ์และวางแผน ในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ยิ่งกว่านั้นคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนทั้งศาสตร์อื่น ๆ ทำให้ทุกวันนี้การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประสบความสำเร็จอย่างมากมาย ซึ่งที่ผ่านมาการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์เป็นอย่างดี แต่นักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดความสามารถ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการแสดงหรือการอ้างเหตุผล การสื่อสารหรือการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่าง ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัญหาเหล่านี้

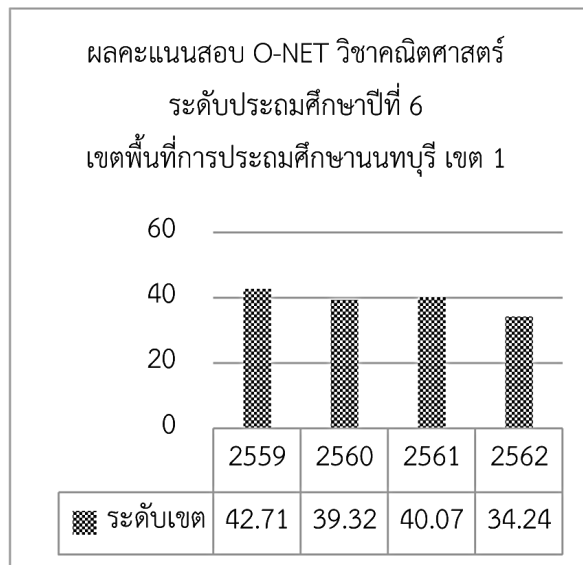
ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันและในการศึกษาต่อ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ก็คือทักษะและ กระบวนการทางคณิตศาสตร์นั่นเอง จากการ สอบถามครูผู้สอนคณิตศาสตร์หลายท่านพบว่า สาเหตุเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของครูคณิตศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเน้นที่เนื้อหาวิชา มากกว่าทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้ครูไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนที่เน้น ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนเกิดคำถามบ่อยครั้งว่า “เรียนคณิตศาสตร์ ไปทำไม สุดท้ายก็ใช้แค่การบวกลบ คูณ หาร” อีกทั้งยังส่งผลต่อเจตคติที่ไม่ดีในการเรียนคณิตศาสตร์ด้วย อันเนื่องมาจากนักเรียนขาดทักษะและกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์นั่นเอง แต่ถึงอย่างนั้นนักเรียน จะสามารถเรียนรู้และเข้าใจ และมีทักษะในการ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก็ต้องเริ่มมาจากการมีครู หรือผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่มีคุณภาพ และมีความ เข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและถี่ถ้วน

สภาครุคณิตศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Council of Teachers of Mathematics (NCTM)) ได้กล่าวไว้ในหนังสือประจำปี ค.ศ.1980 : การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนว่า “การแก้ปัญหาต้องเป็นจุดเน้นที่สำคัญของการเรียนการสอนคณิตศาสตร์” พร้อมทั้งนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนที่เชื่อว่า จะทำให้การเรียนการสอนคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น สิ่งนี้ส่งผลให้นักการศึกษาทั่วโลกหันมาสนใจศึกษาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในทุกระดับชั้นของหลักสูตรคณิตศาสตร์ (Krulik & Reys 1980) และถ้านักเรียนเรียนคณิตศาสตร์ด้วยความเข้าใจ สนุกสนาน นักเรียนสามารถแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เรียนได้ และสามารถนำความรู้ที่เรียนนั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมครูหรือผู้สอนควรมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาและมีความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นอย่างดี เพราะว่าการแก้ปัญหาเป็นความสามารถหนึ่งในทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ตัวผู้สอนและผู้เรียนควรจะเรียนรู้ฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดทักษะขึ้นในตัวของตัวเองอยู่ตลอดเวลาการเรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอน มีแนวทางการคิดที่หลากหลาย มีนิสัยกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อและมีความมั่นใจในการ

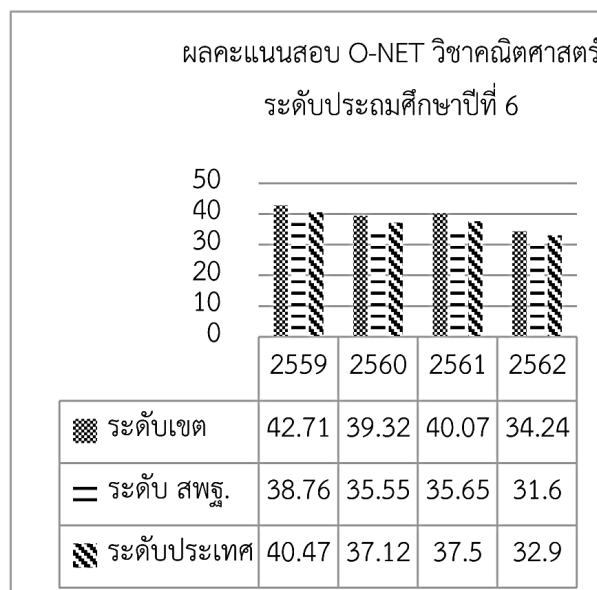
แก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้นานตลอดชีวิตและในปัจจุบัน

จังหวัดนนทบุรี เป็นหนึ่งในพื้นที่บริการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครแบ่งออกเป็น 6 อำเภอ ประกอบด้วย อ.เมืองนนทบุรี อ.บางกรวย อ.บางใหญ่ อ.บางบัวทอง อ.ปากเกร็ด อ.ไทรน้อย จำนวน 52 ตำบล (ตำบลที่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มี 38 ตำบล นอกนั้น เป็นตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาล) 328 หมู่บ้าน ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาแบ่งพื้นที่ของจังหวัดออกเป็น 2 ส่วน ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี แบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย อำเภอเมืองนนทบุรี และอำเภอบางกรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วยอำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อย อำเภอปากเกร็ด มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสองเขตจำนวน 95 โรงเรียน

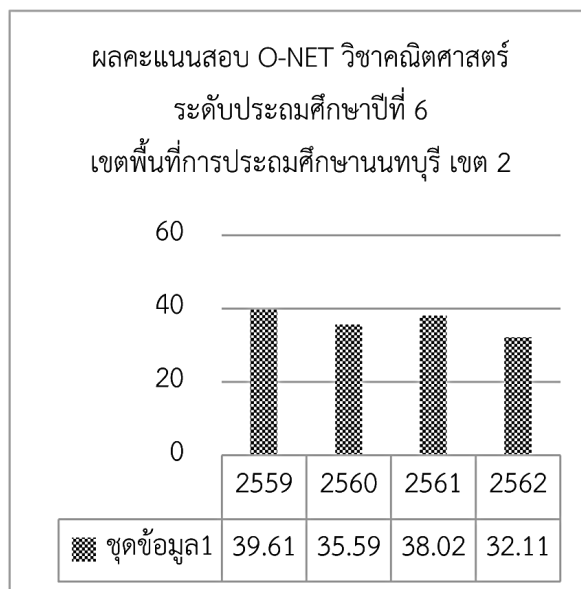
จากรายงานประจำปีของสำนักงานพื้นที่ประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 และ 2 คະແນ O-NET รายวิชาคณิตศาสตร์จากรายงานประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรีทั้งเขต 1 และเขต 2 ปี พ.ศ. 2559 – 2562 พบว่ามีคะแนน ดังนี้

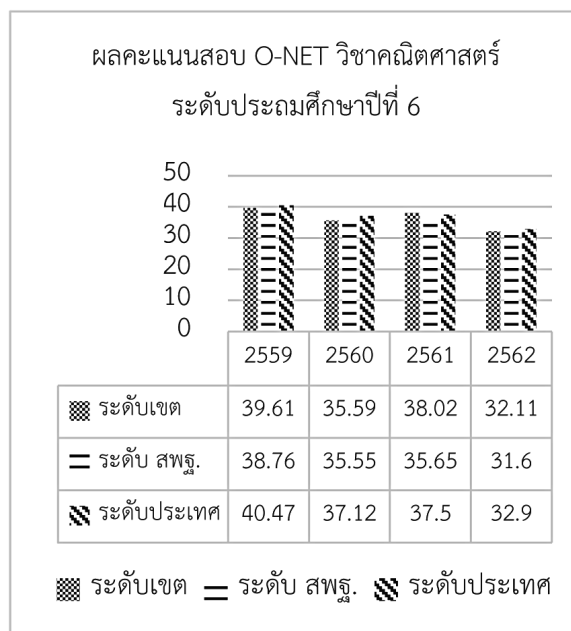
ภาพที่ 1 ผลคะแนนการทดสอบ O-NET วิชา คณิตศาสตร์ พ.ศ. 2559 – 2562
ของเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

ภาพที่ 2 ผลคะแนนการทดสอบ O-NET วิชา คณิตศาสตร์เปรียบเทียบระดับเขตพื้นที่
(เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1), ระดับ สพฐ. และ ระดับประเทศ พ.ศ. 2559 – 2562

ภาพที่ 3 ผลคะแนนการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ พ.ศ. 2559 – 2562
ของเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2

ภาพที่ 4 ผลคะแนนการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์เปรียบเทียบระดับเขตพื้นที่
(เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2), ระดับ สพฐ.
และ ระดับประเทศ พ.ศ. 2559 – 2562

จากตารางผลการเปรียบเทียบ O-NET ป.6 รายวิชาคณิตศาสตร์ปีการศึกษา 2559-2562 ของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 และเขต 2 พบว่า คะแนนที่ได้ของแต่ละปีนั้นมีแนวโน้มลดลงถึงบางปีจะสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศที่สูงกว่าเล็กน้อย

จากเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของบุคคลากรครู ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 และเขต 2 เนื่องจากนักการศึกษาทางด้านคณิตศาสตร์ต่างยอมรับว่า การแก้ปัญหาเป็นหัวใจของคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องอาศัยความคิดรวบยอดทักษะการคิดคำนวณ หลักการกฎและสูตรต่าง ๆ นำไปใช้แก้ปัญหา ซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิตและสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ในการสอนนักเรียนให้รู้จักแก้ปัญหาจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีขั้นตอน มีระเบียบแบบแผน และรู้จักตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) ศึกษาความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนนทบุรีเขต 1 และเขต 2

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามปัจจัยส่วนบุคคลของครู

3) จัดกลุ่มครูและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครู

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญ เนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาคน เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา สามารถคาดการณ์วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างยิ่งเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังที่นักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

(Polya, 1957) ได้เสนอขั้นตอนวิธีสอนแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา (Understanding the problem) ขั้นที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา (Devising a plan) ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา (Carrying out the plan) และขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ (Looking back)

Moolwong (2020) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์คือ ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น และระดับสติปัญญาของผู้แก้ปัญหามีทักษะการแก้ปัญหามากน้อยเพียงใด

แนวความคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

ความคาดหวังเป็นการตั้งความปรารถนาของมนุษย์ทุกคนเมื่อมนุษย์มีอายุมากขึ้นความหวังก็จะเปลี่ยนแปลงตามแต่ละช่วงวัยมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความคาดหวังดังนี้

Aiamsaart (2017) ได้กล่าวว่า ความคาดหวัง เป็นความต้องการ ความรู้สึกของบุคคลในการ คาดการณ์ไว้ล่วงหน้ากับสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคตตามความเหมาะสมของสถานการณ์ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคล

M o o l w o n g (2 0 1 6) Rungruengkulwanich (2020: 9) ได้กล่าวว่า ความคาดหวัง เป็นความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความปรารถนา ความมุ่งหวัง ของแต่ละบุคคล ที่คาดการณ์ว่าสิ่งนั้นจะต้องเกิดขึ้น และเป็นไปตามที่ตนคาดคะเนไว้ทั้งนี้ความคาดหวังของ บุคคลจะขึ้นอยู่กับความต้องการและขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนด ได้แนวคิดมาจาก Chachart (2016) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. วุฒิการศึกษา
4. สาขาที่จบ

ตัวแปรตาม

1. ความคิดเห็นต่อการสอน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
2. ความคาดหวังต่อนักเรียน ที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูประถม ศึกษาในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 85 โรงเรียน จำนวน 2,332 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูจำนวน 80 คนได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มเลือกโรงเรียน มาจำนวน 40 โรงเรียนโดยส่งแบบสอบถามไป จำนวน 330 ฉบับแต่ได้รับแบบสอบถามฉบับ สมบูรณ์กลับมา จำนวน 80 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 24.24

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็น ต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ

ความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบสอบถามนี้ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่านมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal component) และหมุนแกนด้วยวิธี Varimax ที่สามารถอธิบายค่าความแปรผันได้ 67.53% ได้ 4 ตัวแปร ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีคอนบราค ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทั้ง 4 ด้านมีดังนี้ คือ ด้านผู้สอนเท่ากับ 0.758 ด้านเทคนิคการสอนเท่ากับ 0.914 ด้านสื่อการสอนเท่ากับ 0.869 ด้านนโยบายของโรงเรียนเท่ากับ 0.879 และความคาดหวังเท่ากับ 0.903 โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด มีหลายตัวเลือก โดยสามารถเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวและเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4 ด้าน คือ ด้านผู้สอน ด้านเทคนิคการสอน ด้านสื่อการสอนและด้านนโยบายของโรงเรียน โดยข้อคำถามเป็นมาตรอัตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ คือ

เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยข้อคำถามเป็นมาตรอัตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ คือ คาดหวังมากที่สุด คาดหวังมาก คาดหวังปานกลาง คาดหวังน้อย และคาดหวังน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบคำถามแสดงความคิดเห็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน MANOVA ANOVA LSD และ K-means Cluster

เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นและความคาดหวัง

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในการวิจัยนี้อาศัยแนวคิดของเบสต์ (Best, 1997: 147) ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและไม่ได้จบการศึกษาสาขาที่สัมพันธ์กับคณิตศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นครูระดับปฏิบัติการ เคยได้รับการอบรมความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง

สะเต็มศึกษา และด้านความรู้ทางคณิตศาสตร์ ส่วนใหญ่ต้องการเข้ารับการอบรมด้านโครงงานคณิตศาสตร์ ด้านการจัดทำสื่อการสอน และด้านการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และมีความคิดเห็นดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (ด้านผู้สอน)

ด้านผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีการสอนการแก้ปัญหาโจทย์ประยุกต์	3.93	0.612	มาก
2. ท่านมีการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดีย	3.53	0.711	มาก
3. ท่านมีการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้สิ่งของรอบตัว	4.06	0.681	มาก
4. ท่านมีการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยการศึกษาค้นคว้าความรู้จากห้องเรียน	3.80	0.701	มาก
5. ท่านมีปัญหากับการทำความเข้าใจเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	2.01	0.665	น้อย
6. ท่านมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เรื่องการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	3.81	0.644	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	3.52	0.378	มาก

จากตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.644 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้สิ่งของรอบตัวมีค่าเฉลี่ย 4.06 ค่าเบี่ยงเบน-

มาตรฐาน 0.861 อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมีปัญหากับการทำความเข้าใจเนื้อหาที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ย 2.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.665 อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (ด้านเทคนิคการสอน)

ด้านเทคนิคการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับเพื่อนในกลุ่มและในชั้นเรียน	4.20	0.644	มาก
2. ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	4.28	0.616	มาก
3. ท่านได้มอบหมายงานเพื่อเสริมสร้างทักษะ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	4.13	0.718	มาก
4. ท่านมีเทคนิคการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทางคณิตศาสตร์ที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจและอยากเรียน	3.95	0.625	มาก
5. ท่านมีการตั้งคำถามหรือมอบหมายงานเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนคิด	4.16	0.625	มาก
6. ท่านมีการกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์	3.89	0.693	มาก
7. ท่านมีกิจกรรมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	4.15	0.731	มาก
8. ท่านมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสรุปความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยตัวเอง	4.00	0.636	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	4.09	0.529	มาก

จากตาราง 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านความรู้ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.09 ส่วน-
เบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.529 และอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
คือ ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
และซักถามเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

มีค่าเฉลี่ย 4.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.644
อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการทำความเข้าใจเนื้อหา
ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ย
3.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.693 อยู่ในระดับ
น้อย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (ด้านสื่อการสอน)

ด้านสื่อการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเรื่อง การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	3.93	0.632	มาก
2. ท่านมีเอกสารใบความรู้ประกอบการสอนเกี่ยวกับการ แก้ปัญหาคณิตศาสตร์	4.06	0.681	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตหรือจัดหาสื่อในเรื่องการ แก้ปัญหาคณิตศาสตร์	3.75	0.803	มาก
4. ท่านมีแหล่งเรียนรู้ที่เข้ากับเนื้อหาการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	3.81	0.658	มาก
5. ท่านมีแบบฝึกทักษะเพิ่มเติมให้กับนักเรียน	4.23	0.656	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	3.80	0.780	มาก

จากตาราง 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในด้านสื่อการสอน โดยเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.780 และอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีแบบฝึกทักษะเพิ่มเติมให้กับนักเรียนค่าเฉลี่ย 4.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.656 อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตหรือจัดหาสื่อในเรื่องการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ย 3.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.803 อยู่ในระดับมาก

จากตาราง 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในด้านนโยบายของโรงเรียน โดยเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.780 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีนโยบายการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ย 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.783 อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เพื่อทำการช่วยเหลือครูเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ย 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.043 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (นโยบายของโรงเรียน)

ด้านนโยบายโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนมีนโยบายการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์	4.09	0.783	มาก
2. โรงเรียนมีนโยบายการตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	3.86	0.896	มาก
3. โรงเรียนมีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เพื่อทำการช่วยเหลือครูเป็นรายบุคคล	3.50	1.043	มาก
4. โรงเรียนมีการจัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการทำการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	3.75	0.907	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	3.80	0.780	มาก

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละด้านความคาดหวังที่มีต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ด้านความคาดหวังที่มีต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีความคาดหวังให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	4.46	0.594	มาก
2. ท่านมีความคาดหวังว่านักเรียนจะนำเนื้อหาที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.53	0.573	มากที่สุด
3. ท่านมีความคาดหวังว่านักเรียนจะนำเนื้อหาที่เรียนไปต่อยอดในการทำกิจกรรมอื่น ๆ	4.43	0.569	มาก
4. ท่านมีความคาดหวังว่านักเรียนจะสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล	4.45	0.571	มาก
5. ท่านมีความคาดหวังว่าจะสร้างนักเรียนที่มีคุณภาพ	4.50	0.551	มากที่สุด
6. ท่านมีความคาดหวังว่านักเรียนจะทำข้อสอบ O-NET ได้	4.44	0.592	มาก
7. ท่านมีความคาดหวังว่านักเรียนจะสามารถสอบเข้าโรงเรียนมัธยมที่มีชื่อเสียงได้	4.34	0.762	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	4.44	0.481	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในด้านความคาดหวังที่มีต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.481 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีความคาดหวังว่านักเรียนจะนำเนื้อหาที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ย 4.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.573 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมีความคาดหวัง

ว่านักเรียนจะสามารถสอบเข้าโรงเรียนมัธยมที่มีชื่อเสียงได้ มีค่าเฉลี่ย 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.043 อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูและความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและสาขาที่จบของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูทุกด้านพร้อมกันจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและสาขาที่จบของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปรอิสระ	Wilks' Lambda	Multivariate F	p-value
เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	0.924	1.120	.358
อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	0.787	1.137	.326
ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	0.871	0.971	.471
สาขาที่จบของผู้ตอบแบบสอบถาม	0.860	2.210	.063

จากตารางที่ 6 เป็นผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุของความคิดเห็นทุกด้านพร้อมกันพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาและสาขาที่จบของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นทุกด้านพร้อมกันไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครู

ปัจจัย	Type III SS	df	MS	F	p-value
เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม					
ด้านผู้สอน	0.002	1	0.002	0.007	.933
ด้านเทคนิคการสอน	0.088	1	0.088	0.289	.592
ด้านสื่อการสอน	1.088	1	1.088	3.599	.062
ด้านนโยบายของโรงเรียน	0.764	1	0.764	1.316	.255
อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม					
ด้านผู้สอน	0.451	3	0.150	0.528	.664
ด้านเทคนิคการสอน	0.450	3	0.150	0.493	.688
ด้านสื่อการสอน	1.313	3	0.438	1.448	.618
ด้านนโยบายของโรงเรียน	1.932	3	0.644	1.110	.351
ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม					
ด้านผู้สอน	1.252	2	0.626	2.202	.118
ด้านเทคนิคการสอน	0.032	2	0.016	0.052	.950
ด้านสื่อการสอน	0.622	2	0.311	1.029	.363
ด้านนโยบายของโรงเรียน	0.942	2	0.471	0.811	.448
สาขาที่จบของผู้ตอบแบบสอบถาม					
ด้านผู้สอน	0.068	1	0.068	0.239	.627
ด้านเทคนิคการสอน	0.068	1	0.068	0.222	.639
ด้านสื่อการสอน	0.079	1	0.079	0.260	.612
ด้านนโยบายของโรงเรียน	3.831	1	3.831	6.600	.012*

* หมายถึงมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า สาขาวิชาที่จบต่างกัน คณิตศาสตร์ของครูด้านนโยบายของโรงเรียน (ครูที่จบคณิตศาสตร์กับครูที่ไม่จบคณิตศาสตร์) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 มีความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทาง

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ปัจจัย	Type III SS	df	MS	F	p-value
เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	4.06E-05	1	4.06E-05	0.000	.989
อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	1.964	3	0.655	3.050	.034*
ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	0.388	2	0.194	0.904	.410
สาขาที่จบของผู้ตอบแบบสอบถาม	0.365	1	0.365	1.701	0.196

* หมายถึงมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามต่างกันมีความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ครูที่มีอายุ 41-50 ปี มีความคาดหวังต่ำกว่าครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และครูที่มีอายุ 31-40 ปีที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. การจัดกลุ่มครูและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูแต่ละกลุ่ม

จากการจัดกลุ่มโดยใช้ความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูในภาพรวมด้วย K-means สามารถแบ่งกลุ่มครู

ผู้สอนออกเป็น 3 กลุ่ม หลังจากได้เปรียบเทียบกับจำนวนกลุ่ม 2 และ 4 กลุ่มแล้ว พบว่า การกำหนดการแบ่งกลุ่มที่ 3 กลุ่มนั้นสามารถอธิบายลักษณะของกลุ่มด้วยความคิดเห็นฯ ได้อย่างเหมาะสม จากการคำนวณค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละรอบของการคำนวณรวม 5 รอบ (Iteration) ไม่พบการเปลี่ยนแปลงของค่ากลาง โดยมีจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่มดังนี้ คือ กลุ่มที่มีคะแนนความคิดเห็นฯ อยู่ในระดับสูงจำนวน 30 คน ระดับกลางจำนวน 35 คน และระดับต่ำจำนวน 15 คน โดยแต่ละกลุ่มมีคะแนนความคิดเห็นฯ แต่ละด้านดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำแนกตามกลุ่ม

รายการ	กลุ่มสูง		กลุ่มกลาง		กลุ่มต่ำ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ภาพรวมความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	4.40	0.03	3.81	0.03	3.13	0.05
ความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	4.65	0.07	4.35	0.09	4.28	0.14

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มสูงมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นทุกด้านและความคิดเห็นในภาพรวมต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากกว่า กลุ่มกลางและกลุ่มต่ำ กลุ่มกลางมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นทุกด้านและความคิดเห็นในภาพรวมต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากกว่ากลุ่มต่ำ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยในแต่ละหัวข้อข้างต้นสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 และเขต 2 ที่ตอบแบบสอบถาม

มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากต่อเรื่องการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านผู้สอน ด้านเทคนิคการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านนโยบายของโรงเรียน เนื่องจากทั้งสี่ส่วนมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ Jatehala (2019) และ Harangsri (2010) ที่ว่าครูมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความรู้ในสาระคณิตศาสตร์ เทคนิคการสอน การออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอน และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่สนองธรรมชาติของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูและความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสาขาที่จบของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และความคาดหวังต่อนักเรียนที่เรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูทุกด้านพร้อมกันโดยใช้สถิติทดสอบ MANOVA จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของครู ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสาขาที่จบ (จบคณิตศาสตร์และไม่จบคณิตศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เนื่องจากครูที่สอนคณิตศาสตร์ก็มีความความหวังที่จะให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ ซึ่งสอดคล้องกัน Chuchart (2016) และ Thasuwan (2010) ที่ว่าเพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา (ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี) ประสบการณ์การทำงานในด้านการสอน ขนาดโรงเรียนที่สอน สถานภาพการทำงาน และวิทยฐานะที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีการรับรู้ต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจาก Siriwattanaatirakun (2011) และ Maolichat et al (2013) ที่ว่า อายุแตกต่างกัน มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ต่างกัน และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน (10 ปีขึ้นไป 5-10 ปี และน้อยกว่า 5 ปี) มีความคาดหวังเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้แตกต่างกัน

3. การจัดกลุ่มครูและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของครูแต่ละกลุ่ม

ผลการใช้ K-mean Cluster จัดกลุ่มครูโดยอาศัยคะแนนภาพรวมของความคิดเห็นต่อการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์พบว่า สามารถแบ่งกลุ่มครูได้ 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีคะแนนความเห็น ๓ อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยของคะแนนภาพรวมความคิดเห็นเท่ากับ 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03) มีจำนวน 30 คน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีคะแนนความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยของคะแนนภาพรวมความคิดเห็นเท่ากับ 3.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03) มีจำนวน 35 คน และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีคะแนนความคิดเห็น อยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ยของคะแนนภาพรวมความคิดเห็นเท่ากับ 3.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.05) มีจำนวน 15 คน เมื่อพิจารณาคะแนนความคาดหวังของแต่ละกลุ่มครูที่จัดได้ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังเป็นไปในทิศทางเดียวกับคะแนนเฉลี่ยของภาพรวมความคิดเห็น กล่าวคือ กลุ่มที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงที่สุด และต่ำลงในแต่ละกลุ่มตามลำดับ

REFERENCES

- Chuchart, W. (2016). **The Factors That Affect to Teacher's Ability in Learning Management Supporting Student's The 21st Century Learning Skills in Suphanburi.** (M.Ed. Program in Development Educational). Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand
- Harungsri, S. (2010). **Utilizing Mixed-Method Research to Explain the Causal Relationship Between Teachers' Confidences and Teaching Behaviors on Student' Learning Behaviors.** (M.Ed. Program in Educational Research Methodology). Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Jatchala, K. (2019). **The Organizational Characteristics and Teacher's Performance Based on Professional Standard in the School under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1.** (M.Ed. Program in Educational Administration). Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand.
- Krulik, S. & Reys, R.E. (1980). **Problem Solving in School Mathematics.** Reston, Virginia : NCTM
- Maolichat, S., Wongsiras, C. and Chotisukan, S. (2013). The Teachers' Expectation on School Child Centered Management Under Bangkok Metropolitan Administration. **Phranakhon Rajabhat Research Journal: humanities &social sciences**, 8(2), 49-57. (In Thai)
- Siriwattanaatirakun, A. (2011). **The Need of Self Development of teachers in Basic Schools Affiliated to Office of Songkhla Primary Education Region 2.** M.Ed. Program in Education for Resources Development). Thaksin University, Songkhla, Thailand.
- Thasuwana, S. (2010). **Perception of Secondary School Teachers and Administrators Under Educational Service Area of Nonthaburi on Health and Physical Education Area of Learning in Academic Year 2008.** (M.Ed. Program in Physical Educational). Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand.
-

คุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ: วิธีสร้างความเป็นผู้นำในตนเอง

CHARACTERISTICS OF EFFECTIVE LEADERS: HOW TO CREATE SELF-LEADERSHIP

ยงยุทธ ขำคง*

สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Yongyut Khamkhong*

Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*E-mail: yongyut.k@pnru.ac.th

Received: 2022-02-09

Revised: 2022-03-24

Accepted: 2022-03-24

บทคัดย่อ

ในการศึกษาเรื่องของผู้นำ และภาวะผู้นำ เรามักพบว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะมีคุณลักษณะที่คล้ายกัน เช่น ความมั่นใจในตนเอง ความจริงใจต่อผู้อื่น การชอบแสดงออก และเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ในการทำงานให้สำเร็จ เป็นต้น ซึ่งทำให้นักการศึกษาหันมาให้ความสำคัญในการบ่มเพาะเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อให้เขาได้เป็นผู้นำที่ดีในอนาคต บทความนี้ได้วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำโดยทั่วไป สไตล์การทำงานของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงแนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อเตรียมพร้อมที่จะเป็นผู้นำที่ดีในอนาคต

คำสำคัญ: คุณลักษณะ ภาวะผู้นำ ประสิทธิภาพ

ABSTRACT

In the study concerning leader and leadership, it was often found that effective leaders have similar characteristics such as self-confidence, sincerity, extraversion, and trustworthiness. Educators worldwide are using these qualities to train their students so they will become a good leader in the future. This article aimed to study effective leaders' general characteristics, working styles and appropriate ways to create self-leadership.

Keywords: Characteristics, Leadership, Effectiveness

บทนำ

ในอดีตเรามักพบว่า คนที่จะเป็นผู้นำต้องมีบุคลาธิษฐานได้เกิดมาในตระกูลที่ร่ำรวยและมีบรรพบุรุษเป็นผู้นำสังคมมาก่อนแล้ว ซึ่งความเชื่อเช่นนั้นได้กลายเป็นเรื่องล้าสมัยไปนานแล้ว ปัจจุบันนักการศึกษาด้านภาวะผู้นำพบว่า ความเป็นผู้นำสามารถสร้างให้เกิดขึ้นมาได้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความแตกต่างทางฐานะการเงิน รูปร่างลักษณะ ผิวพรรณ และภูมิหลังทางสังคม หากว่าเขามีคุณลักษณะบางอย่างที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำทีมหรือผู้นำองค์กร คุณลักษณะดังกล่าว เช่น มีแรงผลักดันเพื่อความสำเร็จสูง มีความมั่นใจในตนเอง สามารถสื่อสารกับคนหมู่มากได้ดี และเป็นคนที่ไว้วางใจได้ในการทำงานให้สำเร็จลุล่วง คุณสมบัติที่แตกต่างจากคนทั่วไปเหล่านี้เองที่ทำให้ผู้นำเหล่านั้นวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบและทำวิสัยทัศน์ขององค์กรให้เป็นรูปธรรมขึ้นมาได้ (Kirkpatrick and Locke, 1991: 48) พวกเขาจึงได้รับการยอมรับจากทีมและองค์กร

ในบรรดาผู้นำประเทศที่โดดเด่นที่สุดในโลกยุคปัจจุบันไม่มีใครทำได้เหมือน ลี กวน ยู (Lee Kuan Yew, 1923-2015) อดีตนายกรัฐมนตรีและบิดาประเทศสิงคโปร์ วารสาร Time ยกย่องให้เขาเป็นหนึ่งในผู้นำโลกที่มีอิทธิพลมากที่สุด ในศตวรรษที่ 20 ภายใต้การนำของเขา ประเทศสิงคโปร์ที่เคยยากจนมีรายได้ต่อหัวปีละ 3,389 ดอลลาร์สหรัฐในปี 1960 กลายมาเป็น 93,905 ดอลลาร์ ในปี 2017 (World Bank, 2017) จัดเป็นประเทศที่รวยเป็นอันดับ 3 จาก 181 ประเทศทั่วโลก ความคิดและการกระทำของเขาเพื่อพัฒนาประเทศตัวเองจนสำเร็จยังคงได้รับการชื่นชมและมีการศึกษากันอยู่จนทุกวันนี้

ลี กวน ยู เรียนจบด้านกฎหมายและเศรษฐศาสตร์จากประเทศอังกฤษและประกอบอาชีพเป็นทนายความ เขาเริ่มเข้าสู่แวดวงการเมืองในปี 1955 เข้าร่วมกับพรรค People's Action Party (พรรคกิจประชาคม) ในตำแหน่งเลขาธิการพรรค และได้รับการเลือกตั้งถึง 8 สมัยติดต่อกัน พรรคของเขาชูนโยบายเน้นความสามารถ (Meritocracy) และยอมรับความหลากหลายของเชื้อชาติ (Multiracialism) ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (1941-1945) เขาเป็นล่ามให้กับทหารญี่ปุ่นและถูกกดขี่อย่างหนัก จนทำให้คิดว่าถึงเวลาแล้วที่คนสิงคโปร์ต้องปกครองตนเองโดยไม่ต้องเป็นทาสของญี่ปุ่นและอังกฤษ ซึ่งก่อนหน้านี้ สิงคโปร์เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ในปี 1959 เขาได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของสิงคโปร์และเริ่มผลักดันนโยบายที่เขาได้วางแผนไว้ สิงคโปร์ได้พยายามเข้าร่วมเป็นประเทศเดียวกับมาเลเซียในปี 1963 แต่ 2 ปีต่อมาก็ต้องแยกตัวเป็นประเทศเอกราชเพื่อปกครองตนเองภายใต้การนำของ ลี กวน ยู

สิงคโปร์ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติ ไม่มีกองทหารที่เข้มแข็ง ต้องพึ่งพิงน้ำดื่มจากมาเลเซีย ประเทศของเขายังยากจนและอัตราการตกงานสูงถึง 13.5% แต่ ลี กวน ยู มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศของเขาในทุกด้านให้ได้ การหางานให้คนทำคือเป้าหมายที่เร่งด่วนที่สุด เขาแสวงหาการลงทุนจากต่างประเทศและได้รับความช่วยเหลือจากญี่ปุ่น อเมริกา และยุโรป เพื่อมาตั้งฐานการผลิตที่นั่น บริษัทยักษ์ใหญ่อย่าง Texas Instruments, Hewlett-Packard, General Electric มาตั้งโรงงาน ทำให้สิงคโปร์กลายเป็นผู้ส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

ที่สำคัญของโลก เขาเชิญธนาคารที่ยิ่งใหญ่ของโลก มาตั้งฐานที่สิงคโปร์เพราะเขาต้องการให้สิงคโปร์ เป็นศูนย์กลางการเงินระดับนานาชาติ โดยรัฐ จะช่วยสร้างสาธารณูปโภคที่รองรับบริษัทยักษ์ใหญ่ เหล่านี้เองเพื่อดึงดูดให้คนอยากมาลงทุน เขาออก กฎหมายลงโทษการคอร์รัปชั่นขั้นรุนแรง รัฐมีอำนาจ จับกุม บุกค้น เรียกพยาน ตรวจสอบบัญชีและ ภาษีของทุกคนในครอบครัวผู้ต้องสงสัยได้ เขายัง ส่งให้ขึ้นเงินเดือนนักการเมือง ผู้พิพากษา และ ข้าราชการ ให้เท่ากับเอกชนเพื่อดึงคนเก่ง ๆ ให้มา ทำงานรัฐและป้องกันการคอร์รัปชั่น เขายังชูนโยบาย ลูก 2 คน เพื่อไม่ให้ประชากรล้นเกินไปจนประสบ ความสำเร็จอย่างสูง

เขาต้องการให้คนสิงคโปร์รู้ภาษาอังกฤษ และภาษาจีนเพื่อติดต่อค้าขาย โดยตัวเขาเอง หันมาเรียนภาษาจีนเมื่ออายุ 32 ปี ด้วยนโยบาย เศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จ อัตราว่างงานของ ประเทศในปี 1990 ลดลงเหลือเพียง ร้อยละ 1.7 เมื่อ 30 ปีที่แล้วชาวสิงคโปร์มีคอนโดอยู่อาศัย แค่ 22,000 ห้อง ลี กวน ยู ออกนโยบายสร้างที่พัก ถึง 700,000 ห้องให้ทุกคนได้อาศัย ทำให้ประชาชน รักและเทิดทูนเขามาก หลังจากที่เขาเสียชีวิตในปี 2015 ชาวสิงคโปร์ 2 ล้านคนมาเคารพศพของเขา ที่รัฐสภา ต่อมาลูกชายของเขา ลี เซียน ลุง (Lee Hsien Loong) ได้กลายเป็นนายกรัฐมนตรี เช่นเดียวกัน (Chua and Chang, 2015)

กรอบในการวิเคราะห์

ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศจาก ความยากจนสู่ความมั่งคั่ง ภายใต้การนำของ ลี กวน ยู ทำให้ผู้นำจากทั่วโลกต้องการเรียนรู้

จากแนวคิดของเขา สิงคโปร์ถึงกับตั้งสถาบัน การศึกษาเพื่อสอนให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ แนวความคิดในการพัฒนาประเทศของ ลี กวน ยู สถาบันดังกล่าวชื่อ Lee Kuan Yew School of Public Policy (สถาบันการเรียนรู้นโยบาย สาธารณะ ลี กวน ยู) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore) อดีตผู้นำจีน เต็ง เสี่ยวผิง (Deng Xiaoping) ชื่นชม ลี กวน ยู เป็นอย่างมาก และให้ทุนข้าราชการและนักศึกษา จีน 22,000 คน เดินทางมาศึกษาวิธีการพัฒนา ชาติของ ลี กวน ยู

ในคำกล่าวเพื่อยกย่องให้ ลี กวน ยู เป็นบุคคลที่ทรงอิทธิพลของโลก ปี 1999 นิตยสาร Time ระบุว่า “สิ่งที่ทำให้ ลี กวน ยู ต่างจากผู้นำชาวเอเชียคนอื่น ๆ ก็คือ เขาไม่ คอร์รัปชั่น และเขาไม่อยู่ในอำนาจนานเกินไป”

ลี กวน ยู ให้สัมภาษณ์กับ CCTV (China Central Television) เมื่อเดือน มิถุนายน 2004 เรื่องแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำว่า “ในโลก ปัจจุบัน เราต้องหาจุดเด่นของตัวเองให้เจอ แม้ประเทศเราจะเล็ก เราก็ต้องหาบทบาทที่เรา จะเป็นประโยชน์แก่โลกได้ จะสำเร็จได้ต้องอาศัย คนระดับผู้นำ คนที่ตัดสินใจได้ และมีวิสัยทัศน์ ที่รับฟังความคิดใหม่ ๆ และผู้ที่แสวงหาโอกาส เหมือนที่คนรุ่นผมทำงานของผมคือ หาคนที่จะมา เป็นตัวแทนรุ่นต่อไป ผมหาพวกเขาเจอแล้ว และ งานของพวกเขาก็คือ ต้องหาผู้นำรุ่นต่อไปให้เจอ ที่ซื่อสัตย์ ทุ่มเท มีพรสวรรค์ และมีความสามารถ ที่ไม่ทำงานเพื่อตนเองแต่ทำเพื่อประชาชนและ ประเทศชาติ” (CCTV, 2004)

สิงคโปร์ที่ไม่มีทรัพยากรมีค่าอะไรเลย ได้กลายเป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุดได้อย่างไร ลี กวน ยู ตอบว่า “ทรัพยากรธรรมชาติเพียงอย่างเดียวของสิงคโปร์ คือ ประชากรที่ทำงานหนัก และมีคุณภาพ”

คนส่วนมากเมื่อพูดถึงประสิทธิภาพของผู้นำ ก็อดไม่ได้ที่จะมองดูบุคลิกภาพและคุณลักษณะของเขา แทนที่จะเป็นผลงานความสำเร็จที่เขาเคยสร้างไว้ เช่น เห็นว่าผู้นำเป็นคนที่มีความมาตรฐานในการทำงานสูง นักวิชาการจำนวนมากเชื่อว่าคุณลักษณะของผู้นำ (Personal Characteristics) สามารถทำนายประสิทธิภาพของตัวผู้นำได้ สถานการณ์ยังเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้นำได้อีกด้วย เช่น ผู้นำของทีมที่มีพนักงานเป็นผู้เชี่ยวชาญสูง ตัวผู้นำเองควรมีทักษะการแก้ปัญหาสูงไปด้วย แต่ถ้าเป็นผู้นำทีมที่พนักงานมีภาระงานเป็นงานประจำและต้องทำ

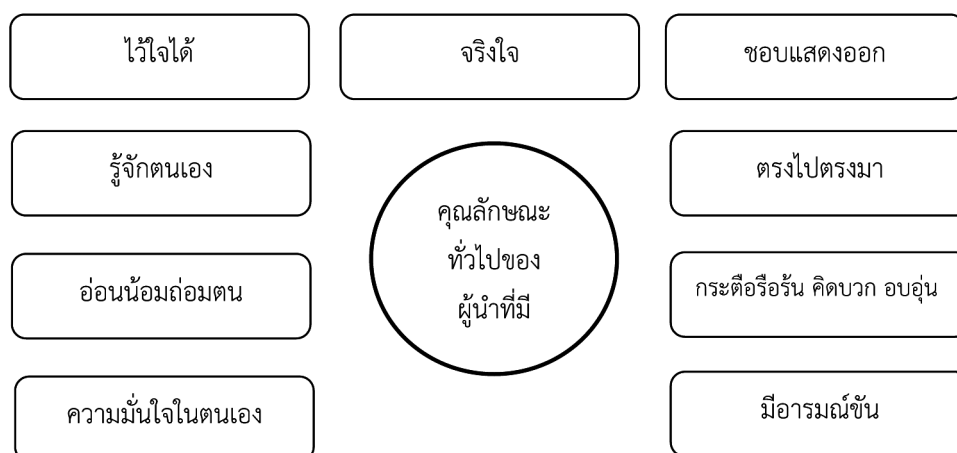
ซ้ำ ๆ ตลอดเวลา คุณลักษณะของผู้นำต้องเป็นสไตล์ให้กำลังใจและให้แรงบันดาลใจ เป็นต้น

เราอาจแบ่งคุณลักษณะของผู้นำได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ คุณลักษณะผู้นำโดยทั่วไป (General Characteristics) และ คุณลักษณะผู้นำที่สัมพันธ์กับงาน (Task-related Characteristics)

เนื้อหา

คุณลักษณะของผู้นำโดยทั่วไป (General Characteristics)

คุณลักษณะของผู้นำโดยทั่วไปนี้เป็นบุคลิกภาพเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจสัมพันธ์กับงานหรือไม่สัมพันธ์กับงานก็ได้ คุณลักษณะทั้ง 9 ประการนี้มาจากข้อสรุปจากการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับผู้นำซึ่งมักจะพบตรงกันว่าคุณลักษณะเหล่านี้มีอยู่ในตัวผู้นำที่ประสบความสำเร็จ (Dubrin, 2013: 71-79)

รูปภาพที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
(ปรับปรุงจาก Dubrin, 2013: 72)

1) ความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) ความมั่นใจในตัวเองสามารถพัฒนาการทำงานของพวกเราได้รวมถึงการทำงานในฐานะผู้นำทีมหรือองค์กร ผู้นำที่มีความมั่นใจในการพูดและการกระทำจะส่งผลให้ลูกทีมมีความเชื่อมั่นและส่งผลดีต่อการปฏิบัติงาน ความมั่นใจยังหมายถึงการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง พฤติกรรม และบุคลิกภาพ เช่นการขึ้นขึ้นด้านบนขณะที่กำลังพูดอธิบาย การจับมือแสดงความยินดีกับลูกทีมด้วยมือที่มั่นคง การใช้คำพูดที่ปลุกเร้าให้กำลังใจ เป็นต้น ความมั่นใจในตนเองมากเกินไปอาจล้าเส้นไปอยู่ในฐานะของความหลงตน หยิ่งยโส และทะนงในตำแหน่งของตน ผู้นำที่ดีจึงต้องหมั่นตรวจสอบตนเองมิให้มีพฤติกรรมด้านลบเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ตึงเครียด ผู้นำที่มีความมั่นใจจะมีความเยือกเย็นและสุขุม ไม่แสดงความกระวนกระวายหรือระเบิดอารมณ์อย่างคนก้าวร้าว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น กัปตัน ชลลี (Chelsey Sullenberger) ที่ขับเครื่องบินลงจอดที่แม่น้ำฮัดสัน กรุงนิวยอร์ก และช่วยชีวิตของผู้โดยสารและลูกเรือ 155 คนได้อย่างปลอดภัยในปี 2009 หลังจากเครื่องบินประสบอุบัติเหตุเครื่องยนต์ดับทั้งหมด นักวิเคราะห์หมั่นมองว่า ความมั่นใจของกัปตันมาจากการเตรียมความพร้อม การฝึกฝนทักษะภายใต้แรงกดดันมาเป็นเวลานาน (Sullenberger, 2018)

2) อ่อนน้อมถ่อมตน (Humility) ความอ่อนน้อมถ่อมตนในเวลาที่ถูกที่ควรเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำ ผู้นำที่ดีจะบอกลูกทีมว่าเขาไม่รู้ไปหมดทุกเรื่องและไม่สามารถจะทำอะไรได้ทุกเรื่องเมื่อเขาทำผิดพลาด เขาจะยอมรับผิดกับสมาชิกในทีมหรือแม้แต่บุคคลภายนอก

องค์กรถ้าจำเป็น ผู้นำที่ได้รับคำชมจากคนอื่นนิยมบอกว่าเป็นผลงานของลูกทีมที่ทำงานหนักจนประสบความสำเร็จ ผู้นำที่ให้เครดิตกับสมาชิกในทีมแสดงให้เห็นถึงความถ่อมตนและมักได้รับการเคารพ ความเป็นผู้นำจึงนับเป็นเกียรติเป็นการบริการผู้อื่นและไม่ใช้การเห็นแต่ประโยชน์ของตนเองคนเดียว ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมักเป็นคนถ่อมตัวแต่มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร มหาตมะ คานธี (Mahatma Gandhi) ผู้นำที่ช่วยให้อินเดียเป็นอิสระจากการยึดครองของอังกฤษในปี 1947 กล่าวว่า “การทำงานเพื่อสังคมโดยไม่อ่อนน้อมถ่อมตนคือความเห็นแก่ตัวและการมีตัวตนสูง” (Service without humility is selfishness and egotism.) (M.K. Gandhi, 1927: 330)

3) รู้จักตนเอง (Core Self-Evaluations) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องรู้จักคุณลักษณะของตนเองเป็นอย่างดี เหมือนคำกล่าวที่ว่า “รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง” รู้ว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไร และเมื่อรู้จุดอ่อนของตนก็ต้องหมั่นฝึกฝนตนเองเพื่อลบจุดอ่อนนั้นให้ได้ คุณลักษณะที่จำเป็นต่อความเป็นผู้นำเกี่ยวกับตนเองนี้ นักวิชาการมองว่า ผู้นำต้องมีความคิดด้านบวกเกี่ยวกับตนเอง ไม่ตำหนิตนเอง มีความมั่นใจและเชื่อว่าตนเองจะสามารถทำอะไร ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีอารมณ์ที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย มีสุขภาพจิตที่ดี ผู้นำที่รู้จักตนเองดีมักตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และใช้กลยุทธ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยเหตุและผล ผู้นำแบบนี้จะรู้สึกมีความมั่นใจ มีความมั่นคงท่ามกลางแรงกดดันรอบด้าน และความรู้สึกในใจของเขานั้นมองว่า ตนเองสามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้ดี

4) ไว้วางใจได้ (Trustworthiness) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นคนที่พูดอย่างไร ทำอย่างนั้น (Walk the Talk) เป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ คำพูดและการกระทำของผู้นำต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นำต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกทีมให้พวกเขาไว้วางใจได้ ขณะเดียวกัน ตัวผู้นำเองก็ต้องเชื่อมั่นในตัวลูกทีมด้วย การสร้างความไว้วางใจในปัจจุบันนี้ทำได้ยากมาก เพราะเกิดกระแสความไม่ไว้วางใจ นักการเมือง นักธุรกิจ เจ้าหน้าที่รัฐ หรือแม้แต่ในนักบวช เรื่องนี้จึงเป็นความท้าทายความสามารถของผู้นำอย่างยิ่ง พฤติกรรมของผู้นำที่สามารถนำไปสู่การสร้าง ความไว้วางใจได้ เช่น

- ผู้นำต้องทำอย่างเดียวกับที่สอนคนอื่น (Practice what you preach) ต้องทำเป็นแบบอย่าง และหมั่นถามลูกทีมให้ประเมินการทำงาน ของผู้นำเพื่อที่จะได้ว่า พวกเขาไว้วางใจผู้นำมากน้อยเพียงใด

- เมื่อองค์กรหรือทีมมีปัญหาต้องเผชิญ ให้ฟังความสนใจไปที่การแก้ปัญหาแทนการหาคนผิดมาตำหนิ เพราะการ ทำอย่างนั้นจะทำให้ตัวผู้นำไม่ได้รับความไว้วางใจ

- ผู้นำต้องเก็บความลับให้ดี โดยเฉพาะ ข้อมูลลับของลูกทีม หากผู้นำเผยความลับนี้ออกไป ความไว้วางใจจะหมดไปทันที

- ต้องรักษามาตรฐานคุณธรรมจริยธรรม ของตัวเองไว้ให้ได้ แม้ว่าจะต้องถูกกดดันทางการเมือง ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

- ต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้อย่างเคร่งครัด อย่าหาข้ออ้างที่จะไม่ทำตามคำสัญญากับลูกทีม เพราะผู้นำจะหมดความน่าเชื่อถือ

- ยอมรับความผิดพลาด การพยายามปกปิดข้อผิดพลาดของตัวเองทั้ง ๆ ที่ทุกคนก็รู้

กันอยู่จะทำให้ลูกทีมหมดความไว้วางใจในตัวผู้นำอย่างรวดเร็ว

- ผู้นำต้องให้รางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนบางอย่างแก่ลูกทีมบ้าง

การสร้าง ความไว้วางใจต้องใช้เวลานาน แต่การหมดความไว้วางใจอาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว หรือในเหตุการณ์เดียวเท่านั้น ในความเป็นจริง ผู้นำอาจทำผิดบ้างเป็นธรรมดา ถ้าหากความผิดพลาดนั้นเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัย ลูกทีมจะให้อภัย แต่ถ้าเกิดขึ้นจากความไม่ซื่อสัตย์ของผู้นำ ลูกทีมจะหมดความน่าเชื่อถือในตัวผู้นำทันที

ความไว้วางใจในตัวผู้นำส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานด้วยทัศนคติในการทำงานของลูกทีมจะเปลี่ยนไปหากพวกเขาไม่ไว้วางใจตัวผู้นำ ในการประเมินประสิทธิภาพในการทำงานของผู้นำทีมหรือผู้จัดการ ประเด็นเรื่องความไว้วางใจมักอยู่ในรายการที่ต้องประเมินเสมอ ไม่เพียงแต่เท่านั้น ผลกระทบอาจไปไกลเกินกว่าที่ตัวผู้นำคิด เช่น ผู้ร่วมลงทุนอาจตัดสินใจไม่ทำงานด้วย หากพบว่าผู้นำองค์กรเป็นคนไม่น่าไว้วางใจ ผู้ประกอบการและผู้นำองค์กรที่ประสบความสำเร็จมักให้ความสำคัญกับการสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้ผู้ร่วมลงทุนได้เห็น เช่น จัดประชุมในสถานที่หรูหรา และลงชื่อความของลูกค้าที่ขอผลิตภัณฑ์และบริการของบริษัท เป็นต้น

5) จริ่งใจ (Authenticity) ความจริงใจ ในที่นี้หมายถึง การแสดงออกที่เป็นตัวตนแท้จริง ในทางบุคลิกภาพ ความเชื่อ ความศรัทธา และมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรม ของตัวผู้นำ ไม่มีการเสแสร้งเพื่อสร้างภาพให้ดูดี แต่เป็นตัวของตัวเอง

ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นการใช้สมองและหัวใจในการทำงานอย่างเต็มที่ และรู้ว่าตนเองเป็นใคร ต้องการอะไร และจะนำพาวงค์กรไปสู่จุดใด ผู้นำที่มีความจริงใจจะไม่พยายามแสวงสร้างที่จะทำให้ดูเหมือนคนอื่น ผู้นำที่แสดงออกว่าเป็นตัวของตัวเองมักพบได้ในกลุ่มผู้นำทีมที่ไม่มีตำแหน่งสูงนัก เช่น ผู้จัดการระดับกลาง ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก โค้ชทีมกีฬา เป็นต้น เพราะพวกเขาจะแสดงความเป็นตัวของตัวเองออกมาอย่างเด่นชัด งานศึกษาวิจัยหลายชิ้นระบุว่า ผู้นำที่มีความจริงใจจะส่งผลดีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ต่อองค์กรและผลประกอบการ พนักงานที่ทำงานกับผู้นำที่มีความจริงใจจะมีความชื่นชมและศรัทธาในตัวผู้นำสูง พวกเขามักยินดีที่จะทำงานหนักขึ้นเกินกว่าที่ได้รับมอบหมาย

6) ขอบแสดงออก (Extraversion)

ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นคนที่ชอบสังคม ชอบพบปะพูดคุยกับคนอื่น ๆ และกระตือรือร้นในทุกสถานการณ์ และที่สำคัญเขาต้องอยากเป็นผู้นำ อยากมีตำแหน่ง (ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม) เช่น อยากจะช่วยเหลือตอบแทนองค์กร เป็นต้น) และชอบกิจกรรมกลุ่ม คุณลักษณะขอบแสดงออกของผู้นำนี้สามารถฝึกฝนขึ้นมาได้ การยิ้ม ทักทาย และถามคำถามทั่วไปกับสมาชิกในทีม เช่น “วันนี้เป็นอย่างไรบ้าง” “วันนี้งานเยอะไหม” จะทำให้ภาพลักษณ์ของผู้นำเปลี่ยนไป อาจมีผู้นำบางคนที่ประสบความสำเร็จและมีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introverted) ไม่ค่อยชอบสังคม แต่มีน้อยมาก

7) ตรงไปตรงมา (Assertiveness)

ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะไม่อ้อมค้อม แต่พูดตรงไปตรงมา แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น คำสั่ง และทัศนคติ อย่างชัดเจนตรงประเด็นให้ลูกทีมทราบ

โดยทันที โดยไม่ต้องใช้เวลาในการตีความมาก ผู้นำที่ตรงไปตรงมามักจะทำงานสำเร็จได้รวดเร็ว และบรรลุเป้าหมายได้เร็ว หากมีการปฏิบัติงานผิดพลาด ผู้นำที่ดีจะเข้าไปบอกพนักงานให้แก้ไขตรงจุด แต่การแสดงออกของเขาจะไม่ก้าวร้าวรุนแรง การศึกษาพฤติกรรมของผู้นำเพศชายที่อายุต่ำกว่า 45 ปีระบุว่า ผู้นำเพศชายจะมีความก้าวร้าว ฉุนเฉียว และอารมณ์ไม่คงที่ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการเจรจาการค้า และการติดต่อประสานงานที่มีแนวโน้มล้มเหลว กลุ่มผู้ชายเหล่านี้จะมีฮอร์โมนเทสโตสเตอโรนสูงกว่าในวัยอื่น จึงส่งผลต่อพฤติกรรมเหล่านี้

8) กระตือรือร้น คิดบวก และอบอุ่น (Enthusiasm, Optimism and Warmth)

ผู้นำที่มีพลังชีวิตมาก มีความกระตือรือร้นสูง จะส่งผลให้ลูกทีมมีความกระตือรือร้นในการทำงานไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างลูกทีมและผู้นำประเภทนี้จะดี พฤติกรรมที่ผู้นำที่มีความกระตือรือร้นมักแสดงออกได้แก่ การให้คำชมบอ้ย ๆ ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น “ดีมากครับ/ค่ะ” “ทำได้ดีมาก” หรือ แม้แต่การยกนิ้วโป้ง การตบไหล่ให้กำลังใจ เป็นต้น ผู้นำที่มีความกระตือรือร้นจะสะท้อนความคิดแง่บวกอยู่แล้วในตัว ซึ่งจะเป็เหมือนพลังที่แผ่ออกไปจากผู้นำสู่ลูกทีม ให้สามารถบรรลุงานยาก ๆ ได้ ผู้นำที่มองโลกแง่บวกมักประสบความสำเร็จในการทำงานสูงกว่าผู้นำที่มองโลกแง่ร้าย แต่ข้อเสียของผู้นำแบบนี้ก็คือ มักไม่ได้เตรียมแผนรับมือกับความล้มเหลวเอาไว้ บุคลิกภาพที่อบอุ่นของผู้นำถือเป็นบุคลิกภาพพิเศษ (Charisma) ที่หาได้ยาก ซึ่งหากผู้นำมีความอบอุ่นหรือมีเมตตาธรรมอยู่ในตนเอง ความสัมพันธ์กับพนักงานจะไม่เป็นปัญหา และเขาจะสามารถเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่ลูกทีมได้ดี

9) มีอารมณ์ขัน (Sense of Humor)

ผู้นำที่มีอารมณ์ขันจะทำให้ลูกทีมเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย และกล้าเข้าหาเพื่อปรึกษาเรื่องการทำงานและแม้ในเรื่องส่วนตัว คุณลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้นำมีรูปแบบเน้นคน (People-oriented) เสียงหัวเราะที่ดังออกมาจากห้องประชุมมักเป็นสัญญาณของการประชุมที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ตึงเครียดขององค์กร ผู้นำที่ทำให้ทุกคนผ่อนคลายและหัวเราะมักถูกมองว่ามีอำนาจและอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่น ๆ รายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับ การมีอารมณ์ขัน ได้แก่

- เรื่องตลกของผู้นำที่มีตำแหน่งสูงกว่าคนอื่น ๆ มักทำให้ผู้ฟังหัวเราะได้ง่ายกว่า (โดยไม่ต้องแยกแยะว่า เสียงหัวเราะเหล่านั้นเป็นเรื่องจริงหรือเสแสร้งก็ตาม)

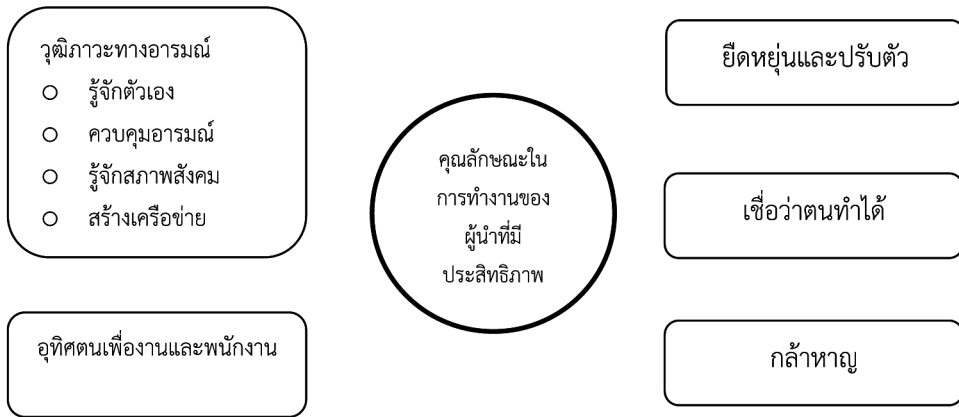
- ผู้นำที่ทำให้คนในห้องประชุมหัวเราะได้ จะเป็นที่ชื่นชมของผู้มีตำแหน่งสูงกว่าที่นั่งฟังอยู่ ที่นั่นด้วย เขาจะดูมีเสน่ห์ในสายตาของผู้บริหารระดับสูง

- การเล่าเรื่องตลกที่มากเกินไปจนเกินไปพอดี จะส่งผลร้ายต่อผู้นำ ทำให้เขาดูเป็นตัวตลกและไม่จริงจัง

- เรื่องขบขันที่พาดพิงถึงสมาชิกในกลุ่มอาจก่อให้เกิดศัตรูและความอาฆาตแค้น

คุณลักษณะผู้นำที่สัมพันธ์กับงาน (Task-related Characteristics)

ปกติพนักงานแต่ละคนจะมีรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน บางคนยินดีที่จะทำงานหนักกว่าคนอื่น ขอบอาสาที่จะรับผิดชอบภาระงานที่คนส่วนมากไม่กล้าทำ กล้าที่จะยอมรับความผิดพลาดและเผชิญหน้ากับความล้มเหลว และไม่เกี่ยงงานไม่ว่าจะเป็นงานหนักงานเบา พนักงานแบบนี้มักจะได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น เป็นหัวหน้าหน่วยและเป็นผู้นำทีม คุณลักษณะเช่นนี้เองทำให้เขาแตกต่างจากสมาชิกในทีมคนอื่น ๆ บางคนอาจมองว่า คนที่ทำงานมานานและมีความอาวุโสกว่าน่าจะสามารถเป็นผู้นำได้ดี นี่อาจไม่ใช่เรื่องจริงเสมอไป เพราะมีพนักงานที่อาวุโสกว่าคนอื่น แต่เขาไม่ยินดีที่จะรับภาระงานหนักและท้าทาย เขาจะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและลูกทีมคนอื่น ๆ ให้มีตำแหน่งผู้นำ คุณลักษณะผู้นำที่สัมพันธ์กับงานที่พบบ่อยที่สุดมีดังต่อไปนี้ (Dubrin, 2013: 80-84)

รูปภาพที่ 2 คุณลักษณะในการทำงานของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
(ปรับปรุงจาก Dubrin, 2013: 80)

1) อุทิศตนเพื่องานและพนักงาน (Passion for work and people) ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะทำงานชนิดอุทิศตนเพื่อให้ผลงานออกมาสำเร็จ ขณะเดียวกันก็ใส่ใจดูแลเพื่อนร่วมทีมอย่างเต็มที่ การอุทิศตนเองของผู้นำในที่นี้ มีมากกว่าการกระตือรือร้นแบบทั่ว ๆ ไป บางครั้งคุณล้ายกับว่าผู้นำกำลังเสพติดกับการทำงานหนัก ผู้นำที่อุทิศตนเพื่องานอาจดูได้จากตารางการทำงานของเขาในแต่ละวัน เช่น เขาจะมาถึงที่ทำงานก่อน 6 โมงเช้า และกลับถึงบ้านราว 1 ทุ่ม พอทานข้าวเย็นเสร็จ เขาจะหลีกเลี่ยงไปทำงานต่อที่คอมพิวเตอร์อีก 2 ชั่วโมง สรุปลแล้ว เขาอาจทำงานวันละ 15 ชั่วโมง เรียกว่าทำงานอย่างหนักและหมกมุ่น จนบางครั้งอาจนำไปสู่อาการเสพติดงาน หรือ Work Addiction จนชีวิตด้านอื่น ๆ ถูกกลืนหายไป หากผู้นำไม่รักษาสมดุลระหว่างการทำงาน ครอบครัว สุขภาพ และสันตนาการ เขาอาจประสบความสำเร็จในการทำงานและการเงินอย่างสูง แต่จะล้มเหลวในด้านอื่น การอุทิศตนเพื่อการทำงานและยกระดับชีวิตของ

พนักงาน บางครั้งก็มาจากอดีตส่วนตัวของผู้นำเอง เช่น เรื่องของ โฮเวิร์ด ชัลทซ์ (Howard Schultz) ซีอีโอร้านกาแฟ Starbucks ที่เคยมีอดีตที่ขมขื่นในวัยเด็ก โดยในปี 1961 พ่อของเขาขาดจากการทำงานและไม่มีรายได้หรือประกันอุบัติเหตุใด ๆ เลย ทำให้ครอบครัวประสบปัญหาการเงินอย่างหนัก เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้โฮเวิร์ดสัญญากับตัวเองว่าจะสร้างบริษัทที่พนักงานทุกคนมีประกันอุบัติเหตุ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีสวัสดิการคุ้มครองคนงาน และเพราะเหตุนี้ ทำให้พนักงานของ Starbucks มีความรู้สึกผูกพันกับองค์กร และยินดีที่จะทำงานหนักเพื่อองค์กรที่พวกเขารัก (Steven Denning, 2016)

2) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Quotient) หรือ ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะเข้าใจความรู้สึกของตนเอง รู้ว่าตัวเองกำลังรู้สึกอย่างไร และมีอารมณ์แบบใด เขาจะมีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น ๆ ที่กำลังตกอยู่ในอารมณ์ด้านลบต่าง ๆ เพราะเขามองออกว่าคนรอบข้าง

กำลังรู้สึกอย่างไร เขาจะมีกลยุทธ์ที่จะเข้าถึงจิตใจลูกทีมแต่ละคนได้ โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องมีคุณสมบัติที่ขาดไม่ได้ 3 ประการคือ วุฒิภาวะทางอารมณ์ (EQ) ความเฉลียวฉลาด (Cognitive Intelligence) และ ทักษะอาชีพเฉพาะด้าน (Technical Skills) ผู้นำที่มีทักษะอาชีพสูง แต่ถ้าขาด EQ เขาจะเป็นผู้นำที่ดีไม่ได้เลย ยังมีตำแหน่งในองค์กรสูงมากเท่าไร ยิ่งจำเป็นต้องมี EQ สูงมากเท่านั้น การศึกษาวิจัยมักพบว่า EQ สำหรับผู้นำองค์กรมีความสำคัญมากกว่าความเฉลียวฉลาดและทักษะอาชีพรวมกัน องค์ประกอบของผู้นำที่มี EQ สูงมี 4 ประการดังนี้

(1) รู้จักตัวเอง (Self-Awareness) ผู้นำที่ดีควรรู้จักอารมณ์ของตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อน และข้อจำกัดของตัวเอง ผู้นำจะรู้ตัวว่าอารมณ์ของตัวเองจะส่งผลต่อความรู้สึกของคนที่อยู่รอบข้างมากน้อยเพียงใด บางครั้งเขาจะถามสมาชิกในทีมว่า คนอื่น ๆ มองการกระทำของเขาอย่างไรบ้าง หรือ เขาคัดดันลูกทีมมากเกินไปหรือไม่ เป็นต้น เพื่อที่เขาจะปรับปรุงตัวเองไม่ให้หย่อนหรือตึงมากเกินไป

(2) ควบคุมอารมณ์ได้ (Self-Control) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี โดยมีความซื่อสัตย์ คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐาน ไม่ใช้การแสสร้งหรือแสดงละคร เขาจะไม่ระบายอารมณ์ใส่คนอื่น ๆ เมื่อมีภาระงานบางอย่างบกพร่อง เขาจะข่มความรู้สึกแยะ ๆ ที่อาจได้รับมาจากครอบครัว โดยอารมณ์เสียนั้นจะไม่ทำลายบุคลิกภาพที่ดีของเขาในที่ทำงาน ผู้นำบางคนถึงกับกำหนดเวลาเข้าพบของพนักงานในอีก 2-3 ชั่วโมงถัดไป หากเขารู้ตัวว่า ความโกรธกำลังกัดกินจิตใจของเขาอยู่ในขณะนั้น และเขา

ไม่อยากให้ใครมาพบเขาในสภาพนี้ ผู้นำที่ควบคุมอารมณ์ได้จะไม่ไล่พนักงานออกเพราะการระเบิดอารมณ์โกรธแบบฉับพลัน

(3) รู้จักสภาพสังคม (Social Awareness) ผู้นำที่รู้จักสภาพสังคมจะมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันสูง เขาจะใส่ใจกับปัญหาขององค์กรและเป็นห่วงความอยู่รอดขององค์กร ผู้นำจะแสดงออกว่าเขาแคร์ความรู้สึกของลูกทีมและคนรอบข้าง เขามักรับรู้ปัญหาการเมืองภายในองค์กรมากกว่าคนอื่น ก่อนจะมอบหมายงานให้ใคร เขาจะมองออกมาว่า บุคคลนั้นพร้อมและยินดีจะรับภาระงานนั้นหรือไม่ ผู้นำที่รู้จักสภาพสังคมยังสามารถเจรจาต่อรองกับผู้นำแรงงาน และรู้วิธีต่อรองเจรจาไม่ให้คนงานหยุดงานประท้วงได้ด้วย

(4) สร้างเครือข่าย (Networking) หรือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่ดีควรสื่อสารกับคนอื่น ๆ ได้อย่างชัดเจน ตรงประเด็น ด้วยความเมตตาและมีอารมณ์ขัน ทำให้เขาเป็นที่รักของคน ที่พบเห็นได้ง่าย เขาจะไม่ตัดความสัมพันธ์กับใครหรือองค์กรไหนทิ้งไปง่าย ๆ หลังภารกิจที่กระทำร่วมกันมาแล้ว อย่างที่ฝรั่งเรียกว่า เผาสะพานทิ้ง (Burn Bridges) ดังนั้นเครือข่ายที่เขาสร้างไว้ตลอดชีวิตการทำงานจะขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ เพราะเขารู้ว่า เครือข่ายเหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อการสร้างธุรกิจของเขาในอนาคต ผู้นำที่สร้างเครือข่ายได้เก่ง มักเป็นที่หมายตาจากบริษัทอื่น ๆ ให้อยากดึงตัวมาทำงานด้วย

ผู้นำที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง มักพบว่า มี EQ สูงกว่าคนทั่วไป หากขาด EQ เขาจะเป็นผู้นำที่ดีไม่ได้เลย องค์กรที่มีคนลาออก

บ่อย ๆ มักพบว่าผู้นำองค์กรที่มี EQ ต่ำ ยิ่งในสังคมไทยที่มีการรักษาหน้าตาและชื่อเสียงด้วยแล้ว การระเบิดอารมณ์ใส่พนักงานต่อหน้าคนอื่น ๆ จะนำไปสู่การลาออกของพนักงานได้ง่ายขึ้น

แม้ในชีวิตประจำวันทั่วไป เรื่องของ EQ ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและการทำร้ายร่างกายเกิดขึ้นในแต่ละวัน ดังที่ปรากฏเป็นข่าวในทีวีทุกวัน เช่น การบันดาลโทสะจากการขับรถปาดหน้ากัน การแย่งที่จอดรถกัน และการผิดใจกันเพราะเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น

นักการเมืองผู้ทรงอิทธิพลของเมืองไทยท่านหนึ่ง คือ อติตรองนายกรัฐมนตรี นายอานวย วีรวรรณ ได้เคยบอกคุณลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ 6 ประการ ซึ่งหลายข้อได้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการมี EQ ได้แก่ 1) ผู้นำต้องเป็นผู้บุกเบิก ค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ 2) ผู้นำจะต้องก้าวให้ทันโลก รอบรู้ รู้ความเคลื่อนไหวของสังคมทั้งในและนอกประเทศ 3) ผู้นำจะต้องเป็นนักพัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอ 4) ผู้นำจะต้องเป็นนักต่อสู้ ไม่ย่อท้อ ททรหดและฟันฝ่าอุปสรรคทุกชนิด 5) ผู้นำจะต้องมีบทบาทในการพัฒนาสังคม เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อสังคม 6) ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบในงาน และดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนคุณลักษณะที่ผู้นำควรหลีกเลี่ยงมี 7 ประการ คือ 1) ผู้นำอย่ายึดถือความเป็นนายเหนือกว่า 2) ผู้นำอย่าทำให้เป็นผู้น้อยกว่าที่รู้จริง 3) ผู้นำไม่ควรแทรกแซงในขณะทำงาน 4) ผู้นำอย่าตำหนิผู้อื่นต่อหน้าสาธารณชน 5) ผู้นำอย่าเป็นคนใจน้อย ใจแคบ ขี้โมโห 6) ผู้นำอย่าใช้คำสั่งที่ขัดแย้ง (Ronnarong, 2007: 27)

ในทางจิตวิทยา อารมณ์ของมนุษย์เป็นเสมือนโรคติดต่อที่จะลุกลามไปสู่คนรอบข้าง

ได้อย่างรวดเร็ว อารมณ์ที่ควบคุมไม่ได้ของผู้นำจะส่งผลร้ายต่อทีมงานและองค์กร และอาจถึงขั้นมีผลต่อ กำไร ขาดทุน ของบริษัทได้ ผู้นำที่อารมณ์ไม่ดีบ่อย ๆ ทำให้สุขภาพจิตของคนรอบข้างตกต่ำไปด้วย และไม่อยากทำงาน แต่ผู้นำที่อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส จะทำให้ทีมงานยินดีที่จะทำงานหนักมากขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้ด้วย

3) ยืดหยุ่นและปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ผู้นำจะเป็นผู้ที่นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่องค์กร ตัวผู้นำเองจึงต้องพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในองค์กรอยู่ตลอดเวลา เช่น เทคโนโลยี การสื่อสาร การลดขนาดองค์กร การเปลี่ยนตัวผู้บริหาร ตัวผู้นำจึงต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวเองได้ดีและเร็วกว่าคนอื่น ๆ ในทุก ๆ สถานการณ์ที่เข้ามา หากไม่มีคุณสมบัตินี้ อยู่ในตัว ผู้นำอาจสามารถปรับตัวได้ในบางสถานการณ์เท่านั้น และจะล้มเหลวในที่สุด การปรับตัวของผู้นำเห็นได้ชัดในการทำงานโรงงานที่ผู้นำระดับสูงต้องสามารถนำทีมคนงานที่อยู่ในไลน์การผลิตได้ และต้องสามารถคุมทีมพนักงานในออฟฟิศที่มีทักษะเฉพาะด้านสูง ในเวลาเดียวกันได้

4) เชื่อว่าตนทำได้ (Internal Locus of Control) ผู้นำที่มีความเชื่ออยู่ในจิตใจเบื้องลึกว่า ตนเองสามารถควบคุมสถานการณ์ และทำงานตามภารกิจขององค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ จึงจะเป็นผู้นำที่ดี ซึ่งจะแตกต่างจากผู้นำที่ล้มเหลวที่มักจะตำหนิปัจจัยภายนอกกว่าทำให้เกิดการทำงานที่ผิดพลาด และเขาจะไม่พิจารณาตนเอง ความเชื่อว่าตนทำได้นี้จะส่งผลให้มีความมั่นใจในตนเองที่สูงขึ้นของผู้นำ ความเชื่อว่าตนทำได้นี้

ย่อมเกิดจากประสบการณ์การทำงานและการฝึกฝนตนเองอย่างหนักมาเป็นเวลานาน จนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นขึ้นมาในใจได้ ผู้นำประเภทนี้จะเป็นที่เคารพของพนักงานและเกิดการยอมรับในตัวผู้นำสูง

5) กล้าหาญ (Courage) ผู้นำต้องใช้ความกล้าหาญในการทำงาน โดยเฉพาะการคิดโครงการใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาองค์กร หรือ การผลิตสินค้าใหม่ ๆ ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะสำเร็จหรือล้มเหลว ผู้นำต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนและต้องใช้ชื่อเสียงของตัวเองเป็นตัวประกัน หากโครงการล้มเหลว ทุกคนย่อมมองว่าผู้นำเป็นคนล้มเหลวไปด้วย ยิ่งพนักงานมีความศรัทธาในตัวผู้นำมากเท่าไร พวกเขาจะตำหนิผู้นำมากขึ้นเท่านั้นหากเกิดความผิดพลาดขึ้นเมื่อ Steve Jobs ซึ่งเป็น CEO ของบริษัท Apple คิดโครงการก่อตั้งร้านค้าปลีกขายผลิตภัณฑ์ของ Apple โดยเฉพาะ มีคนคัดค้านแนวคิดของเขาเป็นจำนวนมากเพราะเห็นว่าบริษัทไม่มีกลุ่มลูกค้าที่จะมาอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของ Apple มากขนาดนั้น แต่ Steve Jobs ก็ยังฟันตั้งร้านค้าปลีกของ Apple ขึ้นมาจนได้ และประสบความสำเร็จอย่างงดงามนับแต่วันแรกที่เปิดร้านค้า เขาได้รับการยกย่องว่ามีความกล้าหาญในการทำธุรกิจ แม้ว่าจะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักก็ตาม ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว Steve Jobs และทีมบริหารของเขาไม่ได้วางแผนงานนี้โดยขาดพิจารณาญาณ เขาได้หาทางหนีทีไล่ไว้แล้วว่า หากร้านค้าของ Apple ล้มเหลว เขามีแผนจะขายร้านเหล่านี้ให้กับบริษัทอื่น ๆ ที่สนใจ นี่แสดงให้เห็นว่า ความกล้าหาญทางธุรกิจย่อมต้องมีแผนสองรองรับอยู่เสมอ (Stephen Silver, 2018)

สร้างสมรรถนะในตนเองเพื่อการเป็นผู้นำที่ดี

ในชีวิตของคนหนึ่ง ๆ เราต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เช่น เป็นผู้นำครอบครัว ผู้นำทีมกีฬา ผู้นำพิธีทางศาสนา ผู้นำในกลุ่มเพื่อน ๆ หรือแม้แต่การเป็นผู้นำบรรดาลูก ๆ ของผู้เป็นมารดา เป็นต้น ซึ่งในขณะที่สวมบทบาทผู้นำดังกล่าวนั้น เราจำเป็นต้องสวมวิญญาณของผู้นำให้แก่ตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น อาจจำเป็นต้องพูดเสียงดังฟังชัดเพื่อให้ลูกทีมมีความเข้าใจอย่างทั่วถึง หรือ การพยายามใช้วิธีโน้มน้าวกลุ่มเพื่อนด้วยน้ำเสียงและลีลาของการเล่าเรื่องราวให้กับเพื่อน ๆ ฟัง เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นคุณลักษณะของผู้นำอย่างหนึ่ง นักการศึกษาเชื่อว่า หากบุคคลมีความพยายามพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีประสิทธิภาพสูงพอ เขาย่อมสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำทีมได้ การศึกษาของ สตีเวน โควีย์ (Steven Covey) เรื่องการสร้างสมรรถนะให้แก่ตนเองได้รับการกล่าวถึงว่าสามารถนำมาใช้ฝึกฝนบุคคลได้จริง โดยมีระดับของการฝึกตนเองจากระดับเบื้องต้นจนถึงระดับที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่ดีนั่นเอง

อุปนิสัยของผู้ที่มีประสิทธิภาพสูง (Habits of Highly Effective People)

สตีเวน โควีย์ เริ่มต้นการศึกษาเรื่องอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิภาพสูง ในช่วงก่อนปี 1980 ขณะที่เขาเรียนปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัย Brigham Young University สหรัฐอเมริกา เพื่อหาคำตอบว่า อะไรกันแน่ที่ทำให้มนุษย์บางคนประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดในชีวิต เขาได้พบว่า **อุปนิสัย (Habits)** ที่คนเราทำเป็นประจำนี้เองที่ทำให้คนเรามีประสิทธิภาพที่ต่างกัน เขาได้เขียน

หนังสือชื่อ *อุปนิสัย 7 ประการของผู้มีประสิทธิภาพสูง* (The 7th Habits of Highly Effective People) และตีพิมพ์ในปี 1989 ซึ่งโด่งดังไปทั่วโลก มียอดขายมากกว่า 25 ล้านเล่ม และแปลเป็นภาษาต่าง ๆ อีก 40 ภาษา ในปี 2011 นิตยสาร Time ยกย่องให้หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในหนังสือ 25 เล่มด้านการบริหารธุรกิจที่ทรงอิทธิพลที่สุดในโลก ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา บิล คลินตัน (Bill Clinton) ได้เชิญให้ ดร. สตีเวน เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเรื่องการทำงานในทำเนียบขาวด้วยการประยุกต์ใช้หลักการที่เขาค้นพบนี้

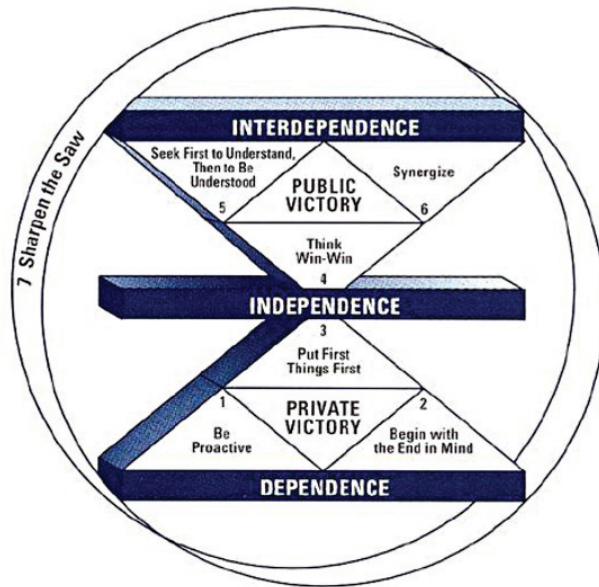
หลักการของการสร้างนิสัยใหม่ให้แก่ตัวเอง และการลบนิสัยเก่าที่ไม่ดีให้หมดไป ขึ้นอยู่กับ *Paradigm* ซึ่งได้แก่ ความเชื่อ ความคิดเห็น หรือภาพที่เรามองสิ่งต่าง ๆ ด้วยใจของเรา เปรียบได้กับแว่นตาที่เราใส่ ถ้าเราใส่แว่นเป็นสีเขียว โลกทั้งใบจะกลายเป็นสีเขียว เป็นต้น ถ้าเรามองว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงนิสัยของตัวเองได้ เราจะทำได้ในที่สุด และถ้าเรามีความเชื่อว่า เรามีศักยภาพและสามารถกระทำเรื่องยาก ๆ ได้ ความเชื่อนี้จะส่งผลให้เรากลายเป็นคนที่มีความพยายามสูงขึ้น และประสบความสำเร็จได้

บทสรุปของอุปนิสัย 7 ประการของผู้มีประสิทธิภาพสูง มีดังต่อไปนี้ (Covey, 1997: 66-307)

1. เป็นนายตนเอง (Be Proactive) เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูง สามารถเลือกเส้นทางชีวิตของตัวเองได้ รู้ว่าตนเองมีทางเลือกเสมอโดยไม่คำนึงว่าตัวเรากำลังตกอยู่ในสภาพแวดล้อม

เช่นไร จิตใจของผู้ที่ Proactive จะมีจินตนาการสูงและไม่หวั่นไหวต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว คนที่ Proactive จะพุ่งความสนใจไปในสิ่งที่เขาสามารถควบคุมได้ และไม่กังวลหรือใส่ใจกับเรื่องราวที่เขาควบคุมไม่ได้ เช่น คำติฉินนินทา หรือ เสี่ยงวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ ที่เต็มไปด้วยอารมณ์ เขาจะมุ่งความสนใจเฉพาะภารกิจที่จะต้องทำเฉพาะหน้า ซึ่งความสำเร็จของเขาจะทำให้อิทธิพลของเขาในองค์กรแผ่ขยายมากขึ้น ๆ จนเป็นที่ยอมรับของพนักงานและผู้บริหารในที่สุด

เรื่องราวของ วิกเตอร์ แฟรงเกิล (Viktor Frankl) สะท้อนความเป็น Proactive ได้ดีที่สุด เขาเป็นคนยิวที่ถูกทหารนาซีจับไปทรมานและทดลองต่าง ๆ นานาบนร่างกายของเขา พ่อแม่ ภรรยาและพี่น้องล้วนถูกฆ่าตาย แต่เขาพบว่าขณะที่กำลังถูกทรมานอยู่นั้น ทหารนาซีไม่สามารถทำร้ายจิตใจของเขาได้ พวกเขาทำร้ายได้เพียงแค่ง่ายกายเท่านั้น ในใจของเขาจินตนาการไปที่อนาคตที่เขาเป็นอาจารย์และกำลังสอนนักศึกษา ความกลัวตายหายไป แม้ว่าจะเป็นนักโทษแต่เขาก็กลับมีอิสรภาพทางใจอย่างสูงสุด จนเขาได้รับการเคารพจากเพื่อนนักโทษด้วยกันและจากทหารนาซี เขาพบคำตอบว่า มนุษย์ทุกคนมีทางเลือกเสมอไม่ว่าสภาพแวดล้อมรอบตัวจะเป็นเช่นไรก็ตาม มนุษย์มีเสรีภาพที่จะคิดและจินตนาการ มีสิทธิ์ที่จะเลือกทัศนคติที่มีต่อสถานการณ์รอบตัว มนุษย์จึงเป็นนายของตัวเองอย่างแท้จริง (Frankl, 2020)

รูปภาพที่ 3 อุปนิสัย 7 ประการของผู้มีประสิทธิภาพสูง (Covey, 1997: 53)

2. **รู้เป้าหมาย** (Begin with the end in mind) ด้วยการรู้ว่าชีวิตของตัวเองต้องการอะไรกันแน่ ต้องการประสบความสำเร็จอะไรบ้าง ก่อนจะตายจากโลกนี้ไป และอยากให้คนที่อยู่เบื้องหลังจดจำอะไรเกี่ยวกับตัวเราบ้าง เราจะทิ้งอะไรเพื่อเป็นอนุสรณ์ที่เป็นประโยชน์แก่ครอบครัว เพื่อน องค์กร และโลกใบนี้บ้าง โดยที่ตัวของเราเองต้องเป็นคนที่กำหนดชีวิตของตัวเอง มิใช่ให้คนอื่นมากำหนดชีวิตให้กับเรา วิธีหนึ่งที่ ดร.สตีเวน เนะนำให้ทำคือ เขียน พันธกิจของชีวิต (Mission Statement) โดยระบุหลักการ ความเชื่อ เป้าหมายของชีวิตทั้งหมดลงไป ใน 1 หน้ากระดาษ นี่คือนตัวอย่าง พันธกิจชีวิตของ Rolfe Kerr อาจารย์ชาวสหรัฐอเมริกา (Covey, 1989: 106-107)

ครอบครัวต้องมาก่อนเสมอ ขอความเมตตาจากสวรรค์เป็นนิจ ไม่ละทิ้งความซื่อสัตย์

อย่างเด็ดขาด ระลึกถึงคนที่มีบุญคุณกับเราก่อนตัดสินใจอะไรให้ฟังความรอบด้านก่อน ฟังคำแนะนำของคนอื่น ๆ บ้าง อย่าตำหนิคนที่ขาดประชุม มีความจริงใจและเด็ดเดี่ยว ผึกทักษะใหม่ ๆ ให้ได้ปีละ 1 อย่าง วางแผนเรื่องที่ต้องทำวันพรุ่งนี้ในวันนี้ หาอะไรทำขณะที่กำลังรอใครอยู่ คิดเรื่องดี ๆ อยู่เสมอ มีอารมณ์ขัน จัดระเบียบชีวิตและการทำงานให้ดี อย่างกลัวความผิดพลาด แต่จงกลัวปฏิกิริยาของเราที่มีต่อความผิดพลาดนั้นว่าจะไม่สร้างสรรค์พอ ช่วยเหลือลูกทีมให้ประสบความสำเร็จ ฟังมากกว่าพูดเป็นสองเท่า ทุ่มเทพลังทั้งหมดกับการกิจเฉพาะหน้าและไม่คาดหวังรางวัลใด ๆ

เทคนิคอีกอย่างหนึ่งคือ **การสร้างจินตภาพ** (Visualization) ด้วยใจของเรา ให้มองเห็นความสำเร็จในชีวิตหรือในภารกิจที่เราอยากจะทำให้สำเร็จ งานวิจัยของ ดร. ชาร์ลส์ การ์ฟิลด์ (Charles

Garfield) พบว่า นักกีฬาระดับโลกหรือคนที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงจะสร้างภาพในจินตนาการที่มีรายละเอียดชัดเจนว่า เขาจะประสบความสำเร็จในลักษณะไหน ที่ไหน เมื่อไร และมีใครเป็นสักขีพยานบ้าง คนเหล่านี้จะสัมผัสได้ถึงความสำเร็จในใจของเขา ก่อนที่มันจะเกิดขึ้นจริง ๆ (Mindvalley, 2022) ยกตัวอย่าง เช่น ผู้นำที่กำลังจะกล่าวสุนทรพจน์ หากเขาเห็นภาพตนเองยืนอยู่ต่อหน้าคนฟังจำนวนมาก และฝึกฝนการพูดในทุกรายละเอียด ทุก ๆ ประโยค ซ้ำ ๆ เดิมหลายครั้ง ความมั่นใจของเขาจะเกิดขึ้น และเมื่อเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจริง เขาจะไม่ประหม่าหรือลนลาน นั่นเป็นเพราะเขาได้กระทำการนี้ซ้ำไปซ้ำมาในใจแล้วหลายรอบ

3. จัดความสำคัญ (Put first things first) สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิต เราต้องทำสิ่งนั้นก่อน เช่น ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและเพื่อน ๆ การออกกำลังกายและดูแลสุขภาพ การวางแผนการทำงาน การสร้างทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพ การพักผ่อนสันทนาการ และการป้องกันสิ่งเลวร้ายที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นต้น บางครั้งคนเราหลงลืมสิ่งที่สำคัญที่สุดเหล่านี้ แล้วค่อยมาเห็นความสำคัญของมันทีหลังหลังจากเกิดความสูญเสียไปแล้ว ตัวอย่างเช่น ผู้นำองค์กรมักพบว่ามีปัญหาสุขภาพ

รุนแรงแล้วจึงพยายามหาเวลาเพื่อออกกำลังกาย หรือ บางคนได้ตระหนักถึงความรักของพ่อแม่และรู้ตัวว่าไม่ได้เจียดเวลาเพื่ออยู่กับท่าน แต่พอพวกเขาเสียชีวิตไปแล้ว จึงรู้สึกเสียใจกับการกระทำของตนเอง เป็นต้น

ดร. สตีเวน ให้เทคนิคการแบ่งเวลาด้วยการพิจารณาว่ากิจกรรมที่เราทำนั้น เร่งด่วน (Urgent) หรือ สำคัญ (Important) เราต้องใส่ใจกับสิ่งที่สำคัญก่อน สิ่งที่ไม่สำคัญมักเป็นเพียงกิจกรรมที่ทำให้เราเสียเวลาไปโดยใช่เหตุ แม้ในกิจกรรมที่มีความสำคัญ ยังแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ สำคัญและเร่งด่วน กับ สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน เขากล่าวว่า สิ่งที่สำคัญและไม่เร่งด่วน (Important but not urgent) จะเป็นเรื่องที่เราควรใส่ใจมากเป็นพิเศษ เพราะถ้าเราละเลยกิจกรรมเหล่านี้ มันจะกลายเป็น เรื่องที่สำคัญและเร่งด่วน ขึ้นมา ยกตัวอย่างเช่น การจัดการประชุมบอร์ดของบริษัทที่จะมีขึ้นในอีก 3 อาทิตย์ข้างหน้า เราอาจมองว่ายังมีเวลาเหลือในการเตรียมตัวอีกมาก จึงได้นิ่งนอนใจและอาจหลงลืมการเตรียมความพร้อมเมื่อเวลาจวนตัว เมื่อถึงใกล้วันประชุม ประเด็นการประชุมบอร์ด จะกลายเป็น เรื่องสำคัญและเร่งด่วน ขึ้นมาทันที ทำให้คนจัดเกิดความเครียดสูงสุด และลนลาน ที่เป็นดังนั้นก็เพราะพฤติกรรมพอกหางหมูของเรานั่นเอง

	เร่งด่วน	ไม่เร่งด่วน
สำคัญ	I เรื่องวิกฤติ ปัญหาที่ถาโถมเข้ามา โครงการที่ถึงกำหนดแล้ว เรื่องสำคัญที่ละเลยมานาน	II สร้างความสัมพันธ์กับคนที่เรารัก งานวางแผน สนทนาการ การป้องกันเรื่องไม่คาดคิด
	III โทรศัพท์ที่ดังเข้ามา โซเชียลมีเดียต่าง ๆ การประชุมที่ไม่สำคัญ เรื่องขัดจังหวะ	IV เมลขยะ กิจกรรมเพื่อการบันเทิง โทรศัพท์ที่พูดฆ่าเวลาเฉย ๆ เรื่องเสียเวลาต่าง ๆ เช่น ดู TV มากไป

รูปภาพที่ 4 ตารางบริหารเวลา (ปรับปรุงจาก Covey, 1997, p.151)

ผู้นำที่มีกิจกรรมมากมายอยู่ในช่องที่ 1 สำคัญและเร่งด่วน แสดงให้เห็นว่า เขาเป็นคนประเภทผัดวันประกันพรุ่ง (Procrastinator) คือ รอจนนาทีสุดท้าย จึงได้ลงมือทำอย่างหัวทกกันขวิด อย่างชนิดเอาเป็นเอาตาย ซึ่งโดยมากแล้ว จะทำให้สุขภาพของคนทำเสียไป เพราะไม่ได้หลับไม่ได้นอน ส่วนผู้นำที่มีกิจกรรมส่วนมากอยู่ในช่องที่ 2 สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน แสดงว่าเขาเป็นคนที่จัดลำดับความสำคัญได้ดี (Prioritizer) เพราะเขาจะทำกิจกรรมเหล่านี้ให้เสร็จ ก่อนที่มันจะขยับไปอยู่ในช่องที่ 1 เขาจะเป็นคนประเภทให้เวลากับสิ่งที่สำคัญก่อนเสมอ และไม่เสียเวลามากกับเรื่องไร้สาระ และเพราะเขาจัดเวลาต่าง ๆ ได้ดีและเป็นระเบียบ ทำให้เขามีเวลาสำหรับสนทนาการและการพบปะเพื่อนฝูงได้ในบางครั้งอีกด้วย ผู้นำแบบนี้จะไม่มีเรื่องวิกฤติในการทำงานมากนัก เพราะเขาได้ลงมือทำงานไว้ตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว (Sean Covey, 1998: 107)

เราไม่ควรเสียเวลามากกับกิจกรรมที่ไม่สำคัญในช่องที่ 3 และ 4 อย่างน้อยก็ควรเพล่า ๆ กิจกรรมเหล่านี้ลงบ้าง เพราะหากใช้เวลาไปกับเรื่องไม่สำคัญมากไป เราจะมีเวลาน้อยลงเพื่อทำกิจกรรมที่มีความสำคัญของชีวิตไป เมื่อย้อนไปดูภาพที่ 3 ของอุปนิสัยทั้ง 7 แล้ว เราจะพบว่า ดร.สตีเวน ได้จัดลำดับของการพัฒนาตนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) พึ่งพาคนอื่น (Dependence) 2) ไม่พึ่งพาคนอื่น (Independence) และ 3) พึ่งพากันและกัน (Interdependence) อธิบายว่า ก่อนที่เราจะมีอุปนิสัยที่ 1-3 นั้น แสดงให้เห็นว่า เรายังคงต้องพึ่งพาคนอื่น ให้คนอื่นมากำหนดชีวิตให้เรา แต่เมื่อพัฒนานิสัยที่ 1-3 ได้แล้ว นั่นหมายความว่า เราเลือกที่จะเป็นนายของตัวเอง เลือกเส้นทางเดินชีวิตของตนเองได้ (อุปนิสัยที่ 1) และเรารู้ว่าชีวิตของเราต้องการอะไร เราเกิดมาเพื่อสิ่งใด และเราจะทำอะไรในวันนี้เพื่อเข้าถึงเป้าหมายของเราให้ได้ (อุปนิสัยที่ 2) เราจึงต้องจัดลำดับความสำคัญของ

กิจกรรมในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ และแต่ละเดือน อย่างเป็นระบบ ไม่ทำเรื่องไร้สาระที่ไม่มีความสำคัญ แต่จะใส่ใจกับเรื่องที่มีความสำคัญก่อนสิ่งอื่นเสมอ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้กิจกรรมเหล่านั้นจบแล้วจึงลงมือทำ แต่เราจะทำด้วยการวางแผน อย่างเป็นระบบ (อุปนิสัยที่ 3) ซึ่งหากเราพัฒนา อุปนิสัยทั้ง 3 ด้านนี้ได้แล้ว นั่นหมายความว่า เราเป็นอิสระแก่ตน ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นมากนัก (Independence) และพร้อมที่จะนำพาชีวิตของเราให้ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง ถือเป็นชัยชนะส่วนตัว หรือชนะใจตนเอง (Private Victory)

อุปนิสัยที่ 4-6 จะเป็นการทำงาน ร่วมกับคนอื่น ซึ่งหมายรวมถึงคนในครอบครัว องค์กร และมิตรสหาย และหากเราพัฒนาอุปนิสัย เหล่านี้ได้แล้ว เราจะก้าวไปสู่ระดับของการพึ่งพา กันและกัน (Independence) หมายความว่า เราทำงานประสานกับคนอื่นได้ดี ด้วยยุทธศาสตร์ ของอุปนิสัย 7 ประการของผู้มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งเป็นการ ชนะใจคนอื่น (Public Victory) อุปนิสัย ที่ 4-6 มีดังต่อไปนี้

4. คิดแบบ Win-Win (Think Win-Win) คือการคิดอย่างผู้ชนะทั้งเขาและเรา รู้จักประสาน ประโยชน์ให้เกิดความเท่าเทียมกันทั้งตนเองและ ผู้อื่น ด้วยความใจกว้างและยอมรับการแบ่งปัน ที่เท่าเทียม คิดแบบ Win-Win ต้องเริ่มต้นจาก ความเชื่อว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีใครใหญ่ หรืออ่อนแอกว่าใคร วิธีที่จะเข้าใจเรื่องของ Win-Win ต้องดูความแตกต่างต่อไปนี้

(1) Win-Lose ชนะ-แพ้ คือความรู้สึก ว่าเราต้องชนะและเขาจะต้องแพ้ เป็นความรู้สึก ของคนที่เห็นแก่ตัวและไม่ยอมแพ้หรือมีน้ำใจ กับใคร เราอาจเห็นได้จากนิสัยของนักเรียนที่เก่ง ๆ

ที่ต้องการแต่จะเอาตัวรอด และไม่ช่วยคนอื่นให้มีความเข้าใจในบทเรียนไปด้วย เพราะกลัวว่าความคิด ของตัวเองจะถูกขโมยไป และตัวเองจะแพ้ คนเก่ง แบบนี้มักไม่มีเพื่อน เพราะเขาต้องการเพียงการ อยู่เหนือคนอื่นเท่านั้น บางครั้ง เราได้ยินข่าวการ ยิงกันเมื่อมีการขับรถปาดหน้ากันบนท้องถนน เพราะผู้ยังมีอาวุธและต้องการจะเป็นผู้ชนะ และ ทำให้คู่กรณีแพ้ให้ได้ เป็นความคิดแบบ Win-Lose ความคิดแบบ Win-Lose คือ

○ ความเห็นแก่ตัว และเอาเปรียบ คนอื่นเพื่อให้ตนเองชนะ

○ ต้องการเด่นกว่าคนอื่นและ ยินดีจะเหยียบหัวคนอื่นขึ้นไป

○ ชอบนินทาคนอื่น ๆ เพื่อจะ บอกว่าตนเองเหนือกว่า

○ เอาความคิดของตนเป็นใหญ่ โดยไม่สนใจว่าคนอื่น ๆ จะรู้สึกอย่างไร

○ อิจฉาริษยาเมื่อเห็นคนใกล้ชิด ได้ดีกว่าตนเอง

คนที่คิดแบบ Win-Lose อาจ ประสบความสำเร็จอยู่เหนือกว่าคนอื่น แต่เขา จะโดดเดี่ยวและไม่มีเพื่อนที่แท้จริง

(2) Lose-Win แพ้-ชนะ เป็นความรู้สึกของคนที่ตำหนิตนเอง และยอมแพ้ ยอม ศีโรราบ และมองตนเองว่าด้อยต่ำ และไม่ยอม ต่อสู้เพื่อสิทธิ์ที่ตัวเองควรจะได้รับ บางครั้งเป็นการ เก็บความคับแค้นไว้ในใจและอัดอั้นอยู่ในใจ เพียงคนเดียว โดยปล่อยให้อีกฝ่ายหนึ่งชนะ ตลอดเวลา การมองตัวเองว่าชี้แพ้ และยอมรับ สภาพบ่อย ๆ เป็นเหมือนการสะกดจิตตนเองและ ไม่ยอมเปล่งศักยภาพที่ตนเองมีออกมา อาจกลายเป็นผลเสียในระยะยาว ตัวอย่างที่เห็นได้ในข่าว

บ่อย ๆ คือ การถูกสามีหรือภรรยาทำร้ายร่างกาย อยู่เป็นประจำ และต้องยอมทนอยู่ในสภาพเช่นนั้น เป็นเวลานาน การยอมรับการถูกทำร้ายทั้งโดย ร่างกายและวาจาเป็นการคิดแบบ Lose-Win ซึ่งมีแต่จะทำให้ตนเองรู้สึกตกต่ำไปเรื่อย ๆ ในเชิง จิตวิทยา คนที่มีลักษณะ Lose-Win จะเก็บกด ความรู้สึกด้านลบอยู่ในจิตใจตลอดเวลา และมักจะ แสดงออกมาในรูปของความเจ็บป่วยที่มีอาการ ทางจิตร่วมด้วย เช่น โรคประสาท โรคเกี่ยวกับระบบ ลมหายใจ และระบบหมุนเวียนโลหิต เป็นต้น คนเหล่านี้ก็มักจะระเบิดอารมณ์โกรธออกมา อย่างง่ายดายแม้ด้วยเรื่องกระตุ้นเพียงเล็กน้อย เท่านั้น อารมณ์ในด้านอื่น ๆ ก็แสดงออกมา อย่างเกินขอบเขตความพอดี เพราะมีการเก็บกด ทางอารมณ์มานาน

ในสถานการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ การยอมแพ้ และยอมรับฟัง ก็ไม่ใช่เรื่องที่แย่ ไปเสียทีเดียว เช่น เราไม่จำเป็นต้องขับรถแข่งกับ คนอื่นบนท้องถนน ปลอ่ยให้คนที่รีบเร่งไปก่อนก็ได้ หรือ การแข่งที่จืดจาง เป็นต้น การยอมให้คนอื่น ได้เปรียบในบางเรื่องยังเป็นการฝึกตนเองให้รู้จัก การข่มใจและการให้อภัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง ในปัจจุบัน

(3) Lose-Lose แพ้-แพ้ เป็นความรู้สึกของคนที่ต้องการแก้แค้น ต้องการเอาคืน เพราะตัวเองยอมไม่ได้ที่จะให้คนอื่นต้องเป็นผู้ชนะ สโลแกนส่วนตัวของคนแบบนี้ คือ “ถ้าฉันแพ้ แกก็ต้องแพ้ด้วย” ทำให้เกิดความรุนแรงหรือ แม้แต่การฆาตกรรมอย่างไรเหตุผล ดังที่เราเห็น ในข่าวทุก ๆ วัน โดยปกติแล้วมักเกิดกับคนที่คิด แบบ Win-Lose สองคนมาเจอกัน และทั้งคู่แข่งขัน เพื่อจะให้ตัวเองชนะ และอีกฝ่ายหนึ่งแพ้

การยึดมั่นถือมั่นเอา ศัตรู หรือ คู่แข่งทางธุรกิจ เข้ามานั่งอยู่ในใจของเรา (Enemy-centered) ทำให้เราต้องการเห็นว่าเขาแพ้อย่าง รวดคืบและประสบปัญหาอย่างหนัก โดยที่เรา เป็นฝ่ายหัวเราะ จนบางครั้งความอยากที่จะเอาชนะ กัดกินจิตใจจนถึงขนาดว่า แม้ตัวเองจะเสียหาย ก็ยอม เพียงเพื่อได้เห็นศัตรูพินาศไปต่อหน้าต่อตา นี่คือจิตใจของคนประเภท Lose-Lose การคิดแบบนี้ มีเห็นเด่นชัดในคู่อริที่ทำสงครามกัน โดยทั้งสองฝ่าย ประสบกับความเสียหายอย่างหนัก และสูญเสีย ทุก ๆ สิ่ง เพียงเพื่อจะเอาชนะสงครามเท่านั้น

ในชีวิตประจำวันของเรา เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเข้าสู่สนามแข่งขัน และพิสูจน์ความสามารถให้เห็นว่าใครเหนือกว่าใคร เช่น ในเกมกีฬา และการสอบไล่ เป็นต้น ความรู้สึก ของการแพ้-ชนะ มักทำให้เราไม่มีความสุขเลย และเกิดความตึงเครียดโดยใช่เหตุ การแข่งขัน (Competition) จะเป็นความสนุกและตื่นเต้น หากเรามุ่งแข่งกับตัวเองเพื่อดึงเอาศักยภาพภายใน ออกมาใช้อย่างเต็มที่ แต่การแข่งขันจะเป็นด้านมืด ในทันทีหากความคิดของเราต้องการเพื่อจะ เหนือกว่าคนอื่น

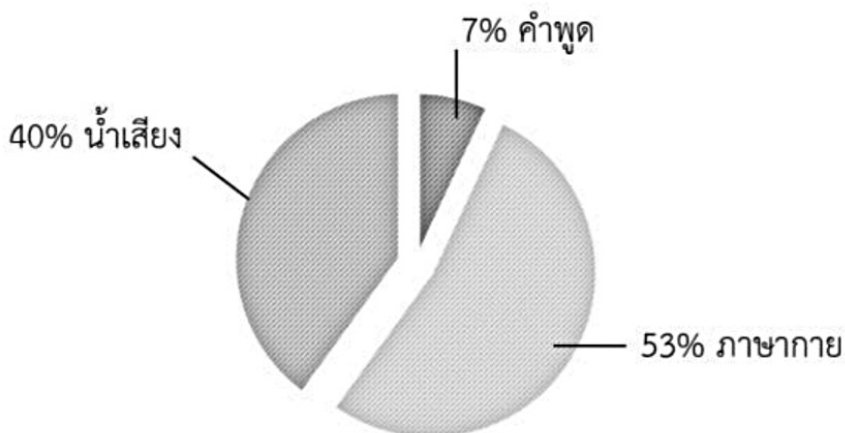
การคิดแบบ Win-Win ทำให้ทั้งสองฝ่าย เกิดความสบายใจด้วยกันทั้งคู่ หากไม่สามารถ ที่จะตกลงกันได้ การยุติข้อตกลงทั้งหมดอาจจะเป็น ทางออกที่ดีกว่า (Win-Win or No Deal) ตัวอย่าง เช่น ในครอบครัวหนึ่งที่อยากดูหนังสักหนึ่งเรื่อง แต่ตกลงกันไม่ได้ว่าจะดูเรื่องอะไรดี การไม่ดูหนังเลย และหันไปทำกิจกรรมอื่นแทนจะดีกว่า

5. เข้าใจคนอื่นก่อน แล้วค่อยให้คนอื่น เข้าใจเรา (Seek first to understand, then to be understood) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะฟัง

มากกว่าพูด เพราะการฟังนอกจากจะได้รับข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นการแสดงว่า ผู้นำแคร์ความรู้สึกของลูกทีม เพราะแคร์และใส่ใจ เขาจึงยินดีที่จะฟังความคิดเห็น และความรู้สึกต่าง ๆ ที่ลูกทีมแสดงออกมา ผู้นำที่มีสไตล์เป็นเผด็จการจะไม่สนใจฟัง แต่เขาจะพูดเพื่อโน้มน้าวใจของลูกทีมให้เชื่อตาม หรือไม่ก็ออกคำสั่งให้ลูกทีมปฏิบัติตามอย่างไม่มีข้อแม้ใด ๆ สัมพันธภาพระหว่างผู้นำและลูกน้องจึงไม่ประสบความสำเร็จ และนำไปสู่ความรู้สึกอึดอัดที่ได้ทำงานร่วมกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การลาออกจากงานได้ การสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูกมักมีปัญหาเพราะฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ยอมที่จะฟัง โดยเฉพาะความรู้สึกของพ่อแม่ว่า ตนเองเหนือกว่า มีประสบการณ์มากกว่า และเชื่อมั่นว่า สิ่งที่พวกเขาตัดสินใจจะทำให้ลูกมีชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะที่ลูกก็มักคิดว่าพ่อแม่เป็นเผด็จการและไม่เคยฟังความรู้สึกที่แท้จริงของเขา สิ่งที่ย่ำแย่ไปกว่านั้นก็คือ ความรู้สึกด้านลบของเรามันไม่ได้หายไป แต่มันจะฝังรากลึกอยู่ในใจของเรา และรอวันที่จะปะทุออกมาเหมือนภูเขาไฟระเบิด

ในความเป็นจริงแล้ว การสื่อสารด้วยคำพูดอาจไม่ได้ก่อประสิทธิผลอย่างที่เราเข้าใจโดยทั่วไป คนเรารับสารจากคำพูดของอีกฝ่ายเพียงร้อยละ 7 เท่านั้น ผู้ฟังจะรับสารจากภาษากายของผู้พูดมากถึง ร้อยละ 53 รวมทั้งการเคลื่อนไหว การขยับมือ ดวงตา และใบหน้า อีกร้อยละ 40 ที่เหลือจะเป็นน้ำเสียงและความรู้สึกที่ผู้พูดแสดงออกมา

เมื่อพยายามเข้าใจผู้อื่นก่อนแล้ว จึงค่อยแสดงความคิดเห็นของตนเองออกไป เพื่อให้อีกฝ่ายเข้าใจเราบ้าง การที่เราเปิดโอกาสให้ลูกทีมของเราพูดความคิดเห็นของเขาออกมาก่อน จะทำให้ใจของเขาเปิดกว้างและรู้สึกผ่อนคลายพร้อมจะรับฟังความคิดเห็นของผู้นำ ซึ่งไม่ต่างจากการมองแบบ Win-Win การที่เราพยายามที่จะเข้าใจคนอื่นก่อน นั้นแสดงให้เห็นว่าเราแคร์และใส่ใจ (Consideration) เปรียบได้กับความรู้สึก Lose-Win ที่เรายอมที่จะรับฟัง และยอมอ่อนข้อให้ และเมื่อเราพยายามที่จะพูดเพื่อให้คนอื่นมาเข้าใจเราบ้าง เป็นการแสดงความกล้าหาญ (Courage)

รูปภาพที่ 5 เราสื่อสารกันอย่างไร (How we communicate)

(ปรับปรุงจาก Sean Covey, 1998: p. 171)

อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทของ Win-Lose ซึ่งสรุปได้ว่าทั้งสองฝ่ายได้ฟังและได้พูดความในใจของตนเองออกมา เป็นสถานการณ์แบบ Win-Win

6. ผสานพลัง (Synergy) หากเรามองไปยังธรรมชาติรอบตัว เราจะเห็นการผสานพลังที่อิงอาศัยกันอยู่ทั่วไป *นกเอี้ยงเลี้ยงควาย* เฒ่าก็เพื่อไปจับกินแมลงที่อยู่บนหลังควาย และควายก็ได้ประโยชน์จากนกที่กำจัดแมลงนำรำคาญออกไปจากตัวได้ นกห่านป่าอพยพที่บินอยู่บนท้องฟ้าเป็นรูปตัว V ก็เพราะการกระพือปีกของนกตัวหน้าสุดทำให้นกที่อยู่ข้างหลังไม่ต้องใช้แรงมากนักทั้งฝูงสามารถบินได้ไกลเพิ่มขึ้นมากกว่าการบินตัวเดียวถึงร้อยละ 71 ของระยะทาง ตัวที่อยู่ด้านหน้าจะเหนื่อยสุดก็จริง แต่ถ้ามันเหนื่อย มันจะให้ตัวอื่นที่อยู่ด้านหลังบินขึ้นไปแทน และผู้นำฝูงจะกลายมาเป็นลูกทีมแทน สลับบทบาทกันไปอย่างนี้จนกว่าจะถึงจุดหมาย ในขณะที่บินนั้นนกที่เป็นลูกทีมจะคอยร้องให้กำลังใจหัวหน้าเป็นระยะ ๆ และถ้ามันกบดเจ็บและบินต่อไปไม่ได้ จะมีนกสองตัวบินประกบมาดูแลตัวที่ป่วย จนกว่ามันจะหายดี หรือตายไปที่เหลือก็จะบินตามฝูงใหญ่ไปที่หลัง

การผสานพลังของนกทำให้มันมีพลังและมีความปลอดภัยมากกว่าการไปตัวเดียว นกได้อาศัยกันและกันและมีความสามัคคีอย่างมหัศจรรย์ การผสานพลัง จึงหมายถึง การที่คนมากกว่า 1 คน ขึ้นไปทำงานร่วมกัน และได้ดีกว่าคน ๆ เดียวกระทำ โดยร่วมมือกันทำ ไม่ใช่อาศัยแรงจากคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว ผลที่ได้คือ ไปได้เร็วขึ้น ไกลขึ้น

และก้าวหน้า อย่างที่ฝรั่งเรียกว่า *High Way* ซึ่งคือทางด่วน หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ ถนนทางที่สูงกว่าและดีกว่าเดิม การผสานพลังต้องมีองค์ประกอบหลัก คือ

- ยินดีที่จะร่วมมือกับคนที่มีความคิดต่างกัน (Celebrating differences)
- นิยมทำงานเป็นทีม (Teamwork)
- ใจต้องกว้าง (Open-mindedness)
- แสวงหาเส้นทางใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเดิม (Finding new and better ways)

7. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ (Sharpen your saw) ปกติแล้วคนที่เป็นผู้นำล้วนมีเรื่องยุ่งมากมายเข้ามาในชีวิต ทั้งเรื่องราวในครอบครัว เรื่องส่วนตัว และเรื่องงานที่มีความตึงเครียดตลอดเวลา หากเปรียบเทียบรถยนต์ก็เหมือนรถที่กำลังวิ่งด้วยความเร็วสูง ความรู้สึกอ่อนล้า และเหน็ดเหนื่อยย่อมมีมากกว่าคนธรรมดาทั่วไปหลายเท่า นี่คือเหตุจำเป็นที่ผู้นำต้องหันมาใส่ใจองค์ประกอบทุกส่วนที่เป็นชีวิตของตนเอง ซึ่งทุกส่วนล้วนอยู่ในร่างกายของเรานี้เอง การพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เปรียบเสมือนการลับเลื่อยให้คมอยู่ตลอดเวลา (ฝรั่งจึงใช้คำว่า *ลับเลื่อยให้คม* หรือ *Sharpen your saw*) เพื่อจะได้พร้อมสำหรับการใช้งานได้ทุกเมื่อ โดยในแต่ละวัน ตัวเราต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย (Body) สมอง (Brain) จิตใจ (Heart) และจิตวิญญาณ (Soul) ว่าทุกองค์ประกอบได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลหรือไม่ ตารางด้านล่างคือตัวอย่างของการพยายาม *ลับเลื่อยให้คม* อยู่เสมอ

ร่างกาย	ออกกำลังกาย ทานอาหารมีประโยชน์ นอนหลับเพียงพอ และการพักผ่อน
สมอง	อ่านหนังสือ การศึกษา การเขียน เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ
จิตใจ	สร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ทำงานอาสาสมัคร อารมณ์ขัน
จิตวิญญาณ	ทำสมาธิ เขียนไดอารี่ สวดมนต์ ชมสื่อที่จรรโลงจิตใจ

รูปภาพที่ 6 องค์ประกอบของชีวิต (Life Components)

(ปรับปรุงจาก Sean Covey, 1998, p.206)

หากเลื่อยไม่คม จะใช้เวลานานมากในการตัดไม้ การหยุดและใช้เวลาลับเลื่อยให้คม แล้วกลับไปเลื่อยต่อจะเป็นการประหยัดเวลาในการตัดไม้ได้มาก ชีวิตคนเราก็เช่นกัน หากจะเอาแต่ใช้ร่างกายและพลังทั้งหมดของชีวิตในการทำงาน โดยไม่มีเวลาได้พิจารณาตัวเราเลย ความมีประสิทธิภาพในการทำงานของเราจะลดลง ชีวิตจะเป็นเหมือนเลื่อยที่ทื่อ ๆ ซึ่งในที่สุดแล้วจะไร้สมรรถนะและหมดสภาพ และหากเราใช้เวลามากเกินไปกับองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่ง ชีวิตอีก 3 ด้านที่เหลือจะได้รับผลกระทบไปด้วย

บุคคลที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในอดีตและมีชื่อเสียงระดับโลก อย่าง โมซาร์ท (Mozart) แวนโก๊ะ (Van Gogh) บีโธเฟน (Beethoven) และ เฮมิงเวย์ (Hemingway) ที่เป็นสุดยอดศิลปิน นักแต่งเพลง นักเขียนที่ทั่วโลกรู้จัก แต่ชีวิตของพวกเขากลับน่าสงสารและพบจุดจบอย่างน่าเศร้า นั่นเป็นเพราะคนเหล่านี้สนใจแต่เพียงเรื่องเดียว คือสิ่งที่เขารักมากที่สุด ในชีวิตเท่านั้น ชีวิตของพวกเขาขาดความสมดุลอย่างสิ้นเชิง จิตใจของพวกเขาจึงล้นเหลือ และบั้นปลายชีวิตล้วนจบลงด้วยความเศร้า

สรุป

คุณลักษณะของผู้นำ เป็นคุณลักษณะเฉพาะที่พิเศษของบุคคลที่มีอยู่ในตนและส่งอิทธิพลต่อความเป็นผู้นำ คุณลักษณะที่ดีและมีประสิทธิภาพของผู้นำจะช่วยให้พนักงานหรือลูกทีมปฏิบัติงานตามคำสั่งได้ และอาจจะทำงานหนักมากขึ้นกว่างานที่ได้รับมอบหมายเพราะเขามีความศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ คุณลักษณะของผู้นำควรครอบคลุมทั้งลักษณะทางกายภาพ สติปัญญา อารมณ์ ตลอดจนอุปนิสัยที่ดึงดูดของผู้นำซึ่งจะก่อให้เกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำจึงต้องหมั่นพัฒนาตัวตนอยู่เสมอ และมองตัวเองอย่างรอบด้าน รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของคนรอบด้านในเรื่องภาวะผู้นำของตนเอง ผู้นำอาจมิใช่ผู้ที่สมบูรณ์แบบพร้อมทุกประการ แต่ผู้นำควรมีคุณลักษณะที่มองโดยภาพรวมแล้วสามารถสร้างความศรัทธาและเชื่อมั่นจากคนในทีมและนอกทีมของตนได้ หากผู้นำขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง หรือกระทำผิดรูปแบบที่ควรจะเป็น อาจส่งผลให้ผู้ตามไม่ยอมทำตาม และส่งผลร้ายต่อองค์กรได้

REFERENCES

- CCTV. (2004). **Conversation with Lee Kuan Yew**. Retrieved July 30, 2021 from <https://www.youtube.com/watch?v=evs9Qxwwhhw>
- Chua, M.H. and Chang, R. (2015, March 24). Did Mr. Lee Kuan Yew create a Singapore in his own image? **The Straits Times**. Retrieved February 9, 2022 from <http://www.straitstimes.com/singapore/did-mr-lee-kuan-yew-create-a-singapore-in-his-own-image>
- Covey, S. J. (1998). **The 7 habits of highly effective teens: The ultimate teenage success guide**. New York: Franklin Covey.
- Covey, S. R. (1989). **The 7 habits of highly effective people**. London: Cox & Wyman.
- Denning, S. (2016). **A leadership lesson from Howard Schultz**. Retrieved July 17, 2021 from <https://www.forbes.com/sites/stevedenning/2016/11/06/a-leadership-lesson-from-howard-schultz/#805e0017122b>
- Dubrin, A.J. (2013). **Principles of Leadership** (7th International ed.). South-Western: Cengage Learning.
- Frankl, V. (2020). **Yes to life: in spite of everything**. Boston: Beacon Press.
- Gandhi, M.K. (1927). **The story of my experiments with truth**. Ahmadabad: Navajivan Trust.
- Kirkpatrick, S. and Locke, E. (1991). Leadership: do traits matter? **Academy of Management Executive**, 5(2), 48-60.
- Mindvalley. (2022). **Three case studies that will make you question the nature of reality**. Retrieved February 9, 2022 from <https://www.creativevisualization.com/online-lessons/3-case-studies>
- Ronnarong, P. (2007). **Leadership**. Bangkok: Institute of Learning Management for Society.
- Silver, S. (2018). **Steve Jobs changed the face of Apple and retail forever on May 15, 2001**. Retrieved July 25, 2021 from <https://appleinsider.com/articles/18/05/15/steve-jobs-changed-the-face-of-apple-and-retail-forever-on-may-15-2001>
- Sullenberger, S. (2018). **Sully Sullenberger, safety advocate**. Retrieved July 22, 2021 from <http://www.sullysullenberger.com/>
-

การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนด้านทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่

POTENTIAL DEVELOPMENT OF THE COMMUNITY LEADERS IN DIGITAL MEDIA SKILLS IN THE NEW NORMAL ERA

วิกรม บุญนุ่น^{1*} และ สามิตร อ่อนคง²

¹สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประเทศไทย

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Vikrom Boonnun^{1*} and Samit Aonkhong²

¹Regional Development Strategies Program Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

²Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

*E-mail: Krittamate2017@gmail.com

Received: 2021-05-28

Revised: 2021-12-08

Accepted: 2021-12-08

บทคัดย่อ

การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อให้สามารถใช้สื่อดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ในยุควิถีใหม่ให้ได้มากที่สุดนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการใช้เครื่องมือให้ถูกต้องตามลักษณะและกาลเทศะของการส่งต่อข้อมูลรวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้อย่างฉลาดอย่างกรณีของศักยภาพในการใช้เครื่องมือการจัดการเรียนการสอนผู้ใช้งานจะต้องมีความรู้ในเรื่องเทคนิค วิธีการ ของการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล การใช้เครื่องมือทรัพยากรบนเว็บไซต์ เครื่องมือทางสังคม และเครื่องมือส่วนบุคคลและการพัฒนางานของตนเอง ภายใต้กรอบความคิดเชิงวิพากษ์ที่ดีของข้อมูลและสารสนเทศรอบเครื่องมือดังกล่าวผู้ใช้งานจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้งาน รวมถึงการนำไปสู่การประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลให้เหมาะสม ทั้งกับการรับเอาข้อมูลข่าวสารเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งกับตนเองและกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาการติดราทางสังคมอันเกิดจากปัญหาการรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องและนำไปสู่การเผยแพร่ที่ส่งผลต่อปัญหาในชุมชน ภายใต้กรอบการทดลองทางสมมติฐานการใช้แนวทางในการพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ของผู้นำชุมชนนั้นโดยจะมีรูปแบบในการปฏิบัติ 4 รูปแบบด้วยกันคือ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะด้านการโต้ตอบ ทักษะด้านการใช้อุปกรณ์ ทักษะในการกำหนดวัตถุประสงค์

จากการนำเสนอบทความนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์การพัฒนาทักษะของผู้นำชุมชนที่จะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ให้มีปัญญาสำหรับการ

รับมือกับสภาพปัญหาไวรัสโควิด 19 ที่กำลังเกิดขึ้น รวมไปถึงโรคอุบัติใหม่ที่อาจจะเกิดในอนาคต ภายใต้ความร่วมมือของการใช้สื่อดิจิทัลที่ทันสมัยสำหรับการบูรณาการการสื่อสารกับสมาชิกชุมชนได้อย่างทั่วถึงทั้งทางด้านการพัฒนาปัญญาและการพร้อมรับกับสถานการณ์ทุกปัญหาที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: ทักษะการใช้สื่อดิจิทัล ยุควิถีใหม่ โควิด 19

ABSTRACT

Potential development of the community leaders to maximize the effectiveness of digital media skills in the new normal era requires appropriate tool utilization in accordance with the characteristics and situations of data transmission, in addition to smart data analysis. For example, in the case of tool utilization efficiency for learning management, the users are required to possess technical knowledge and know-how in the use of digital tools, website resource tool usage, social tools, personal tools, and career development within the framework of positive criticism of data and information. Users are expected to possess expertise and appropriate implementation of digital tools through information usage, desirable for oneself and others in order to resolve social stigma caused by misinterpreting information leaning to publication which affected the community. Under the research assumptions, the development guidelines of digital media skills in the new normal era for community leaders consisted of 4 elements: questioning skills, discussion skills, technical skills, and objective specification skills.

The presentation of this article led to suggestions on skill development curriculum for community leaders, expecting to the development of digital media skills in the new normal era so that they were capable to adapt themselves to current coronavirus (COVID-19) pandemic as well as potential emerging diseases in the future. The curriculum assumes that modern digital media skills were ready for responsive integration of communication among community members, both in terms of intellectual development and problem response.

Keywords: Digital media skills, New normal, COVID-19

บทนำ

ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2562 เป็นต้นมา จากรายงานอาการป่วยรายแรกของไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ หรือที่ปัจจุบันมีชื่อเรียกว่า “โควิด-19”

มาจนถึงปัจจุบัน (ข้อมูลเมื่อ 27 พฤษภาคม 2564) มีผู้ติดเชื้อทั่วโลกรวมทั้งสิ้นกว่า 169 ล้านราย เสียชีวิตกว่า 3.5 ล้านราย และส่วนใหญ่อยู่ใน

สหรัฐอเมริกา อันเป็นการทำลายสถิติของไวรัสตัวอื่น ๆ ในอดีต ทั้งซาร์ส เมอร์ส อีโบล่าและชิคา จะยังคงตามหลังก็แต่ไข้หวัดใหญ่สเปน (Spanish flu) เท่านั้น ซึ่งเกิดการแพร่ระบาดครั้งใหญ่เมื่อปีพุทธศักราช 2461 และได้คร่าชีวิตผู้คนทั่วโลกไปกว่า 50 ล้านคน ที่ผ่านมารัฐบาลในแต่ละประเทศรวมถึงไทยได้มีมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อย่างเต็มที่ รวมทั้งหน่วยงานด้านสาธารณสุขและหน่วยแพทย์ทั่วโลกที่ทำงานกันอย่างหนักเพื่อดูแลผู้ป่วยและคิดค้นวิธีการรักษาอย่างสุดความสามารถ (Suwannik, 2020)

จากสถานการณ์ของไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการลักลอบข้ามเขตแดนเข้ามาของประชากรในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในกลุ่มชาวเมียนมาที่ต้องการหนีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และเข้ามาหางานทำในพื้นที่ขึ้นใน (News.ch7, 2020)

ทั้งนี้ที่ผ่านมามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ได้เพิ่มมาตรการเข้มข้นในการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ตามมาตรการ 6 ด้านของรัฐบาล (ด้านสาธารณสุข ด้านเวชภัณฑ์ป้องกัน ด้านข้อมูลการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐบาล ด้านต่างประเทศ ด้านมาตรการป้องกัน ด้านมาตรการช่วยเหลือเยียวยา (Ministry of Interior.(2020) โดยการประสานความร่วมมือไปยังประเทศเมียนมาผ่านคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น หรือ TBC ในการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าว โดยผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้านตามแนวชายแดนในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทั้งการแจ้งเบาะแส

และการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง (Naeona, 2020) โดยมาตรการในการสื่อสารความเสี่ยงกับประชาชนก็ยังคงทำอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ประชาชนได้รับข่าวสารที่ถูกต้องและให้หลีกเลี่ยงสถานที่เสี่ยงต่าง ๆ ในชุมชน แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังประสบปัญหา การสร้างภาพความน่ากลัวของโรคใหม่ตั้งแต่สมัยโรคซาร์ส ไข้หวัดใหญ่ จนถึงไวรัสโควิด-19 โดยการใช้คำที่ในการพาดหัวข่าวหรือการสร้างความเสี่ยงเกยจต่อผู้ป่วยและครอบครัวผู้ป่วยอย่างไม่มีพื้นฐานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการที่เกิดขึ้นเมื่อช่วงการระบาดหนัก ๆ ทำให้หลายคนเกิดอาการ กลัวแบบไม่มีเหตุไม่มีผล (Thappan, 2020) ผลที่ตามมาคือปัญหาสุขภาพที่รุนแรงขึ้นและการควบคุมการระบาดที่ยากลำบากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลระหว่างกลุ่มและหรือระหว่างสังคมที่อยู่ในรูปแบบของการสื่อสารโดย อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์รวมถึงสมาร์ทโฟนต่าง ๆ ผ่านทางระบบการสื่อสารแบบเครือข่ายที่ทันสมัยซึ่งในปัจจุบันเรียกว่าการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการสื่อสารนั่นเอง โดยในปัจจุบันโดยข้อดีของการสื่อสารในรูปแบบนี้คือมีความทันสมัยและรวดเร็ว อีกทั้งประหยัดงบประมาณ แต่อย่างไรก็ตามข้อเสียของการสื่อสารในประเภทนี้คือ ยังมีคนมากมายที่เข้าถึงเครือข่ายสังคม และเสี่ยงที่จะรับข้อมูลที่ทุกคนมีกฎในการเลือกเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤติในเชิงสังคมครั้งสำคัญ และหันมากำหนดสิ่งที่ตนเองต้องการรู้ด้วยตนเองเท่านั้นผ่านสังคมออนไลน์ (Gerdruang, 2017, 175)

จากสภาพปัญหาของการระลึกใช้สื่อดิจิทัลของคนไทยส่งผลต่อการสำนึกใช้เครื่องมือดังกล่าว

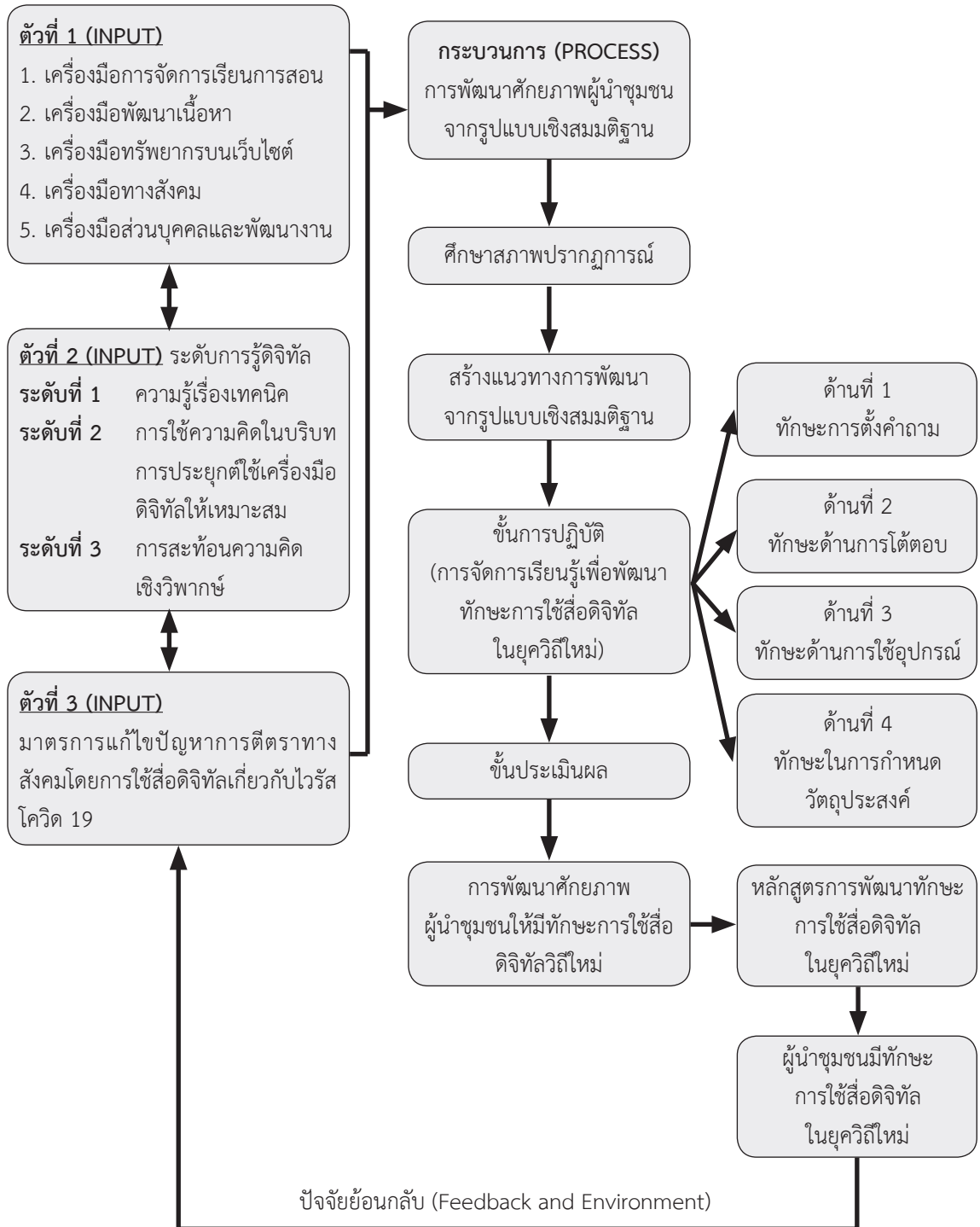
อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้เกิดวิกฤติทางสังคม และตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างกรณีของ ปัญหาเฟคนิวส์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในห้วงระยะเวลาของสถานการณ์โควิด-19 ทั้งในประเด็นเรื่อง วัคซีนโควิด-19 การสร้างข่าวเท็จหรือเฟคนิวส์ โดยในปี 2563 ที่ผ่านมา มีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับ ข่าวปลอมเรื่อง โควิด-19 ประมาณ 4 ล้านครั้ง บนสื่อออนไลน์ โดยเป็นปริมาณที่สูงมากส่งผลกระทบต่อ สภาพจิตและสภาพวะที่ไม่ดีของคนไทยในภาพรวม (ThaiHealth Promotion Foundation, 2020) เพราะฉะนั้นการสื่อสารให้สมาชิกในชุมชนได้รับ ทราบและเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาวะ ที่ดีของตนเองและคนอื่น ๆ ในสังคมจึงเป็นเรื่อง ที่สำคัญยิ่งโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนที่มีด่านถาวร ทั้ง 3 จุดคือ ชายแดนแม่สาย ท่าเรือแม่น้ำโขง อ.เชียงแสน แห่งที่ 2 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย- สปป.ลาว แห่งที่ 4 (เชียงของ) ซึ่งเป็นอาณาเขต ที่สำคัญยิ่งของจังหวัดเชียงราย ให้มีความเข้าใจ ที่ถูกต้องในสถานการณ์ยุคไวรัสโควิด-19 โดยเฉพาะ การเข้าใจสื่อดิจิทัลและการรู้สื่อดิจิทัลในรูปแบบ

ของการ “ใช้เป็น ทำเป็น ประยุกต์เป็น” อันเปรียบ เสมือนการมีสุขภาวะที่ดีของตนเอง เพราะ การรู้ดิจิทัล มีความคล้ายคลึงกับการรู้สื่อผสม (Multimedia literacy) ให้เท่าทันกับความ ก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการนำเสนอสารสนเทศ และการสื่อสารปัจจุบัน (Lanham, 1995)

บทความทางวิชาการเรื่อง การพัฒนา ศักยภาพผู้นำชุมชนด้านทักษะการใช้สื่อดิจิทัล ในยุควิถีใหม่ เป็นผลจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนา ศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีทักษะการใช้สื่อดิจิทัล ในยุควิถีใหม่ให้มีปัญญาสำหรับการรับมือกับ สภาพปัญหาไวรัสโควิด-19ที่กำลังเกิดขึ้นภายใต้ ความพร้อมของการใช้สื่อดิจิทัลที่ทันสมัยสำหรับ การบูรณาการการสื่อสารกับสมาชิกชุมชนได้อย่าง ทันทีทันที่

ทั้งทางด้านการพัฒนาปัญญาและการ พร้อมรับมือกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่าง ทันทีทันที่

กรอบในการวิเคราะห์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เนื้อหา

จากกรอบความคิดที่ได้นำเสนอไปข้างต้นนั้นพบว่า การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อให้สามารถใช้สื่อดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ในยุควิถีใหม่ให้ได้มากที่สุด จะต้องให้ความสำคัญกับการใช้เครื่องมือให้ถูกต้องตามลักษณะและกาละเทศะของการส่งต่อข้อมูลและรวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้อย่างฉลาด โดยสามารถวิเคราะห์ได้จากปัจจัยนำเข้า (**Input** ตัวที่ 1) อย่างกรณีของศักยภาพในการใช้เครื่องมือการจัดการเรียนการสอนผู้ใช้งานจะต้องมีความรู้ในเรื่องเทคนิค วิธีการ ของการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล การใช้เครื่องมือทรัพยากรบนเว็บไซต์ เครื่องมือทางสังคม และเครื่องมือส่วนบุคคลและการพัฒนางานของตนเองโดยจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้งาน รวมถึงปัจจัยนำเข้า (**Input** ตัวที่ 2) โดยเป็นการนำความรู้ที่มีไปสู่การประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลให้เหมาะสม ทั้งกับการรับเอาข้อมูลข่าวสารเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งกับตนเองและกับผู้อื่น เพราะการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลที่นำไปสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมักพบว่าเป็นการประยุกต์ใช้ไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น กรณีของการรับข้อมูลจริงมาและนำไปสู่การบิดเบือน เป็นต้น ทั้งนี้พฤติกรรมดังกล่าวมักเกิดจากระดับการรู้ดิจิทัลที่เป็นการสะท้อนความคิดเชิงวิพากษ์ทั้งในเชิงลบและเชิงบวก การสะท้อนความคิดเชิงวิพากษ์ในเชิงบวกนั้นมักจะปรากฏอยู่ในกรณีของประโยชน์ที่มีต่อตนเอง ต่อการทำงานของตัวองอื่นไม่ก่อให้เกิดภาวะการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ส่วนการสะท้อนความคิดเชิงวิพากษ์เชิงลบมักจะเป็นไปในรูปแบบของการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นอย่างกรณีของปรากฏการณ์ “เฟคนิวส์” ที่ก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายในปัจจุบัน

ประเด็นสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความคิดถึงวิพากษ์เชิงลบให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้ใช้จะต้องมีทักษะในการเข้าถึงความรู้และข่าวสารรวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่ผลของการคิดวิเคราะห์ทักษะทางสังคมที่มีการเคลื่อนไหวต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (Bowden, 2007; Li Na Rat, 2017, 82-90; Runggrueang, 2018) นั่นคือในส่วนของปัจจัยนำเข้าหรือ **Input** ตัวที่ 1-2

สำหรับความรู้ที่จะนำไปสู่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งสารสนเทศที่ถูกต้องได้นั้น จะต้องเป็นความรู้ที่ส่งผลต่อการอ่านสื่อ การเขียนสื่อ การเลือกใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อที่มีอยู่อย่างหลากหลายให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้องและไม่เบียดเบียนต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ปัญหาเฟคนิวส์ เป็นต้น รวมถึง การตีความ การวิเคราะห์และการประเมินสิ่งที่ตนเองได้รับ การยึดมั่นในกฎระเบียบกฎหมายบรรทัดฐานในการสื่อสารรวมถึงคุณธรรมจริยธรรมในการถ่ายทอดสื่อที่ตนเองส่งต่อให้กับผู้อื่น

และประเด็นปัจจัยนำเข้าหรือ **Input** ตัวที่ 3 คือมาตรการแก้ไขปัญหาการตีตราทางสังคมโดยการใช้สื่อดิจิทัลเกี่ยวกับไวรัสโคโรนา หรือ Covid-19 ของ World Health Organization (2020) เช่นการให้คำแนะนำทางสุขภาพที่เชื่อถือได้ อันเกิดจากการศึกษาความรู้ความเข้าใจจากหน่วยงานของรัฐและหรืองานวิจัยที่ได้รับการยอมรับในทางสากลและไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม รวมทั้งการแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้ที่ได้รับผลกระทบ อย่างกรณีในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าผู้ได้รับผลกระทบส่วนหนึ่งเมื่อติดเชื้อไวรัส

โคโรนาหรือ covid-19 แล้วมักจะได้รับการผลักดันให้กลับภูมิลำเนาเพื่อรักษาในขั้นตอนต่อไป กรณีเช่นนี้จะพบว่าหลาย ๆ พื้นที่หลาย ๆ ชุมชนต่อต้านและไม่ต้องการให้ผู้ที่ยึดเชื้อกลับมารักษาต่อ ณ ภูมิลำเนาของตนเอง (NIXA, 2021) โดยส่วนใหญ่ มักเกิดขึ้นจากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลต่อการตีตราทางสังคมโดยใช่เหตุ ในขณะที่เดียวกันการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะส่งเสริมให้ผู้อื่นในชุมชนมีบทบาทในการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและจะนำไปสู่การเชิญชวนให้ผู้มีอิทธิพลทางความคิด เช่นผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารที่ถูกต้อง ปราศจากอคติในทางเชื้อชาติ หรือแม้กระทั่งภายใต้ความเหลื่อมล้ำด้านอื่น ๆ

การป้องกันการตีตราทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากประเด็นต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การมีจริยธรรมในการสื่อสาร การใช้สติสัมปชัญญะ รวมถึงการเชื่อมโยงกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและการป้องกันการตีตราคนในชุมชนถือได้ว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เกิดปัญญขึ้นและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นลักษณะของปัจจัยนำเข้า (Input 1-3) นำไปสู่กระบวนการในการทำงาน (Process) ในรูปแบบเชิงสมมติฐาน (ChianChana, 2017, 6-7) โดยรูปแบบเชิงสมมติฐานนี้สามารถพัฒนากลุ่มเป้าหมายทั้งในส่วนของชุมชนและองค์กรทางธุรกิจเป็นและหรือหน่วยงานของภาครัฐและสามารถนำมาทดลองใช้กับหน่วยงานใน ระยะ 1 ปีงบประมาณหรืออาจจะน้อยกว่าขึ้นอยู่กับความจำเป็นทางงบประมาณ

สำหรับการทดลองใช้แนวทางในการพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ของ

ผู้นำชุมชนนั้น จะมีรูปแบบในการปฏิบัติ 4 รูปแบบด้วยกันคือรูปแบบที่ 1 ทักษะการตั้งคำถาม รูปแบบที่ 2 ทักษะด้านการโต้ตอบ รูปแบบที่ 3 ทักษะด้านการใช้อุปกรณ์ และรูปแบบที่ 4 ทักษะในการกำหนดวัตถุประสงค์ โดยทั้ง 4 ทักษะนี้จะเน้นในด้านการพัฒนาทักษะผู้นำ โดยจะต้องฝึกนิสัยการตั้งคำถามของตนเองอยู่ตลอดเวลาว่าข้อมูลข่าวสารและหรือสารสนเทศทางเทคโนโลยีที่สะท้อนกลับมานั้นเป็นสารสนเทศที่น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยในแต่ละวันมักจะพบเห็นว่าสารสนเทศจะเข้ามาอยู่ในระบบของสื่อเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ปัจเจกผู้นำชุมชนนั้นจะต้องมีหน้าที่ในการตั้งคำถามกับตัวเองก่อน ภายใต้องค์ความรู้พื้นฐานที่มีอยู่ว่าสารสนเทศที่ตนเองได้รับนั้นถูกต้องมากน้อยเพียงใด โดยอาจจะใช้หลักโยนิโสมนสิการในการฝึกคิดวิเคราะห์ที่มาที่ไปของสารสนเทศดังกล่าว การยอมรับสารสนเทศจะต้องอยู่บนหลักการของการยอมรับสารสนเทศจากส่วนอื่น ๆ เช่นประกาศของหน่วยงานภาครัฐและบทความทางวิชาการที่ไม่ส่งผลต่อความวุ่นวายทางสังคมและหรือประโยชน์ต่อสังคมเป็นที่ตั้ง การฝึกการตั้งคำถามอยู่บ่อย ๆ จะส่งผลต่อทักษะที่ดีของผู้นำ ในขณะที่เดียวกันการฝึกทักษะด้านการโต้ตอบทางด้านสารสนเทศที่มีอยู่ตลอดเวลา นั้น จะเกิดการขัดเกลาองค์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันการฝึกและการนำไปใช้ทักษะดังกล่าวจะต้องอาศัยรูปแบบการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้อง การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร การรู้จักวิเคราะห์แยกแยะวิธีการทำงานของอุปกรณ์ตลอดจนถึงการสอน ผลการฝึกทักษะและการนำไปใช้จึงจะประสบความสำเร็จ

เพื่อให้เกิดความรู้ในการพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่โดยในแต่ละรูปแบบนั้นมีวิธีการจัดการเรียนรู้ดังนี้ คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอันเกิดจากการรับรู้ทั้ง 2 ด้านทั้งด้านบวกและด้านลบ (Wiwat Phanit, 2015) การรู้จักคิดวิเคราะห์แยกแยะ ประเด็นดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการตั้งคำถามด้วยตนเองและรู้จักถามได้ตอบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่แท้จริงออกมา ผ่านประสบการณ์ในการเรียนรู้ทั้ง 2 ประเภทคือประสบการณ์ที่ไม่ได้รู้คิดและประสบการณ์ที่ได้รู้คิดกล่าวคือ ประสบการณ์ที่ไม่ได้รู้คิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้นำชุมชนได้รับกระทำได้มาจากสื่อที่ไม่ได้รับความคาดหวังว่าจะได้รับมาตั้งแต่แรก อย่างกรณีของข่าวลือที่ไม่มีที่มาที่ไป การได้รับการปลุกกระตมจากคนในชุมชนซึ่งก็ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศที่ถูกต้อง ประเด็นดังกล่าวเหล่านี้ มักเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันตั้งแต่เช้าจนค่ำ และมักไม่ค่อยได้รับการไตร่ตรองรวมถึงไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ว่าข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันล้วนอยู่ภายใต้หลักกฎหมายที่ตนเองจะต้องปฏิบัติตาม เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องมากขึ้นตลอดเวลา จะส่งผลเสียต่อตนเองได้ในระยะยาวเช่น การมีผลทางกฎหมายกับการที่ชุมชนของตนเองได้รับผลกระทบทางลบ วิธีการจัดการที่ดีคือการฝึกคิดวิเคราะห์เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเข้ามาอยู่ตลอดเวลา ผนวกกับบ่อยครั้งที่ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นจะได้รับการกลั่นกรองและไตร่ตรองความหมายจากข่าวสารและสารสนเทศประสบการณ์ที่ไม่ได้รู้คิดก็จะกลายเป็นประสบการณ์ที่รู้คิด กลายเป็นความเข้าใจเริ่ม

และเข้าใจสิ่งที่ตนประสบ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความพอใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่กับประชาชนในชุมชนของตนเองได้ต่อไป กล่าวอย่างสรุปสำหรับในประเด็นการพัฒนาประสบการณ์ที่ไม่ได้รู้คิดจะต้องผ่านกระบวนการในการคิดใคร่ครวญคิดไตร่ตรองอยู่ตลอดเวลาการปล่อยข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศที่ไม่ถูกต้องเข้าสู่ระบบของชุมชนอยู่ตลอดเวลา นั้นจะส่งผลลบต่อชุมชนและสังคมโดยใช้เหตุขบวนการที่จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างทันท่วงทีคือการติดต่อหาทางปัญญาให้กับผู้นำชุมชนเพื่อที่ผู้นำชุมชนจะสามารถต่อยอดและติดต่อหาทางปัญญาให้กับคนในชุมชนต่อไปได้ในอนาคต

สำหรับในขั้นตอนการรับรองผลในรูปแบบของสมมติฐานที่ถูกต้องนั้นจะต้องผ่านการประเมินผลจากผลสัมฤทธิ์ของการทดลองใช้แนวทางในการพัฒนาศักยภาพ แต่ในกรณีดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้จากการประเมินจากข้อมูลเชิงประจักษ์หรือเชิงสภาพจริงของผู้นำชุมชนที่นำเอาผลการพัฒนาทักษะไปใช้ในชุมชน เช่น กรณีของข้อมูลข่าวสารที่ติดต่อกันในแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่คนในชุมชนใช้ รวมถึงผลการสื่อสารที่อาจจะส่งผลกลับมาในลักษณะของความร่วมมือในการร่วมด้วยช่วยกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการตีตราคนในชุมชนผลจากการโดนตีตราของคนในชุมชนคือผลจากการพัฒนาทักษะผู้นำชุมชนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต้องกลับมาวิเคราะห์ดูสภาพและหรือวิธีการในการจัดการเรียนรู้ในกระบวนการของการพัฒนาว่าผิดพลาดในประการใด เช่นการไม่ใส่ใจต่อกระบวนการฝึกคิดวิเคราะห์แยกแยะในการรับข้อมูลข่าวสาร

มาประยุกต์ใช้รวมถึงอาจจะเกิดขึ้นจากการไม่ให้ความสำคัญกลับผลที่อาจจะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการนำข้อมูลข่าวสารและหรือสารสนเทศไปใช้อย่างผิด ๆ กรณีดังกล่าวอาจจะทำให้ผู้นำชุมชนที่เข้ารับการพัฒนาทักษะไม่มีความสนใจเท่าที่ควร

ในส่วนของปัจจัยออกหรือ **Output** การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีทักษะการใช้สื่อดิจิทัลวิถีใหม่ที่ดีคือการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ของผู้นำชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการคิดวิเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการในการรู้จักการตั้งคำถาม การฝึกการโต้ตอบการใช้อุปกรณ์และการรู้จักการตั้งวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูล สารสนเทศ ที่ถูกต้อง ผ่านกระบวนการการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความสุขและสุขภาพที่ดีของตนเองและคนอื่น ๆ ในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชายแดนที่มีด้านถาวรทั้ง 3 จุดคือชายแดนแม่สาย ท่าเรือแม่น้ำโขงอำเภอเชียงแสนแห่งที่ 2 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงไทยสปป. ลาวแห่งที่ 4 อำเภอเชียงของซึ่งเป็นอาณาเขตที่สำคัญยิ่งของจังหวัดเชียงรายให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องในสถานการณ์ยุคไวรัส โควิด-19 อันเปรียบเสมือนการมีสุขภาพที่ดีของตนเองไม่ตกเป็นเหยื่อของสังคมการตีตรา ผู้นำชุมชนจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะขับเคลื่อนทั้งในส่วนของตนเองและชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพมีสุขภาวะในรูปแบบของการใช้เป็น ทำเป็น ประยุกต์เป็นต่อไป

ประเด็นสุดท้ายคือ **Feedback and Environment** เป็นกระบวนการที่นำผลการพัฒนาทักษะของผู้นำชุมชนกลับไปสู่การ

วิเคราะห์ผลจากการพัฒนา ทั้งนี้ก็นำประเด็นจากการประเมินผลมาวิเคราะห์และปรับปรุงผลการดำเนินการทั้งจากกิจกรรมและโครงการ อีกทั้งการนำผลที่ได้จากการประเมินประสิทธิภาพของโครงการมาเป็นส่วนหนึ่งในการส่งต่อไปยังการพัฒนาใหม่

สรุป

สำหรับหลักสูตรการพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่เป็นผลที่เกิดจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและภาพปรากฏการณ์ของปัญหาและวิธีการใช้การสื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ของผู้นำชุมชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการรับรู้และการตอบสนองต่อปัญหาไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 อันนำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนา ศักยภาพผู้นำชุมชนในการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ นำไปสู่หลักสูตรในการพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลของผู้นำชุมชนโดยมีหัวข้อการพัฒนาดังนี้

หัวข้อที่ 1 การพัฒนาความรู้โดยมีหัวข้อในการเรียนรู้ดังนี้คือ การอ่านสื่อ การเขียนสื่อ การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

หัวข้อที่ 2 ทักษะในการสื่อสาร การสืบค้น การรวบรวมจัดเก็บการสร้างความรู้ ทักษะการสื่อสารและเผยแพร่สารสนเทศดิจิทัลและกระบวนการคิด ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางสังคม (Soft skills) ความสามารถในการอ่านและทำความเข้าใจสารสนเทศที่ไม่ต่อเนื่องและมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

หัวข้อที่ 3 ทักษะคิดที่เหมาะสม เช่น การประเมินสื่อที่ได้รับจากเทคโนโลยี การตีความ การวิเคราะห์และการประเมิน การยึดมั่นในกฎระเบียบและบรรทัดฐานในการสื่อสาร การยึดมั่น

ในคุณธรรม จริยธรรมและการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ภายใต้วิธีการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สื่อ ขั้นที่ 2 เชื่อมโยงปัญหา ขั้นที่ 3 ประเมินคุณค่า ขั้นที่ 4 สรุปความคิด โดยใช้กรณีการสอนแบบกรณีศึกษา (Case Study) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสอนแบบกรณีศึกษา เป็นกระบวนการสอนที่เหมาะสมจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ ได้ฝึกการคิด การตัดสินใจ จากเรื่องราวในสถานการณ์ใด ๆ ซึ่งมีปัญหาความขัดแย้งอยู่ โดยผู้สอนนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันในการหาแนวทางแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจพื้นฐานของปัญหาและตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดสถานการณ์นั้น ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับใช้เครื่องมือและองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ มีทักษะด้านการสื่อสาร การเขียน การบริหารเวลา นอกจากนั้นผู้เรียนจะมีการเข้าสังคมและรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วย

ขั้นตอนการสอนเพื่อพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่มีดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สื่อ เริ่มต้นด้วยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และช่วยให้สามารถรับสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี ด้วยการทบทวนประสบการณ์ของผู้นำชุมชน จากนั้นนำเสนอสิ่งเร้าจากสถานการณ์ประเด็นปัญหาหรือเนื้อหาใหม่ โดยผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะของสิ่งเร้านั้นอย่างชัดเจน สร้างความขัดแย้งทางความคิดต่อประสบการณ์เดิม เมื่อรับรู้

ประเด็นปัญหาแล้วให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยวิธีการฝึกตั้งคำถาม

ขั้นที่ 2 เชื่อมโยงปัญหา เป็นการฝึกเชื่อมโยงปัญหาที่เกิดจากการรับสื่อปัญหาโควิด-19 ที่อาจจะส่งผลต่อสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและกับตนเอง (ผู้นำชุมชน)

ขั้นที่ 3 ประเมินคุณค่า โดยการฝึกให้ผู้นำชุมชนประเมินค่าสื่อจากความรู้สึกจากนั้นจึงทำการพิจารณาจากขั้นตอนที่ 1-2

ขั้นที่ 4 สรุปความคิด เพื่อให้ผู้นำชุมชนได้ทบทวนและสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ และร่วมนำเสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ โดยพิจารณาแนวทางการรับ การใช้และเผยแพร่สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่อย่างรู้เท่าทันว่าควรเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 5 การใช้สื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ เป็นการฝึกให้ผู้นำชุมชนเรียนปฏิบัติการวางแผนและสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อสื่อสารและเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ด้วยตนเองตามกรอบสถานการณ์ที่กำหนดอย่างสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการตั้งคำถามต่อตนเองเกี่ยวกับสื่อที่กำลังผลิต เนื้อหาว่า กำลังนำเสนออะไร ควรคำนึงถึงประเด็นสำคัญอะไรบ้างและในขณะที่เขียนหรือผลิตสื่อเราจะต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่นำเสนอในสื่อ นั้นอย่างไรบ้าง แล้วทำการเผยแพร่สู่ช่องทางที่เหมาะสม จากนั้นดำเนินการวิพากษ์สื่อสังคมออนไลน์ โดยการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกันพร้อมเสนอแนวทางในการปรับปรุงให้สื่อมีประสิทธิภาพสูงสุด

จากการนำเสนอหลักสูตรในเบื้องต้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นหลักการใช้หรือแนวทางในการพัฒนา เช่นการนำไปใช้

ในโครงการและหรือกิจกรรมของกรมการพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงรายซึ่งสามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้หลักสูตรกับโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย โดยอาจจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้เป็นแนวนโยบายของจังหวัดเชียงรายเช่น นโยบายการแก้ไขปัญหาผลกระทบของโควิด -19 ที่มีต่อจังหวัดเชียงราย เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปสำหรับการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนด้านทักษะสื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้นำชุมชนเป็นลำดับแรกเพื่อนำไปสู่การต่อยอดในการที่จะพัฒนาสมาชิกในชุมชนของตนเองต่อไป ในการนี้การจะพัฒนาผู้นำชุมชนให้มีศักยภาพได้นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับหลักคิดเชิงระบบนับตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชนเพื่อให้ทราบ

ถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะสื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่โดยใช้กรอบคิดระบบแบบ Input (สภาพปัญหาและวิธีการ) Process (กระบวนการในการดำเนินงานทั้งในส่วนของการนำเข้าวิธีการและสภาพปัญหาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของหลักสูตรการพัฒนาและวิธีการสอน) โดยคำนึงถึงเป้าหมายในการดำเนินการคือ ผลผลิตหรือ Out Put เป็นที่ตั้ง ทั้งนี้การจะวิเคราะห์สภาพของ Out Put ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ (ผู้นำมีศักยภาพในด้านทักษะสื่อดิจิทัลในยุควิถีใหม่ คิดเป็น ทำเป็น ประยุกต์เป็น) กล่าวคือต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลการดำเนินการเป็นที่ตั้ง เช่น การสังเกต การพูดคุยโต้ตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสื่อสารกันในชุมชนผ่านสังคมออนไลน์ เป็นต้น

REFERENCES

- Bowden, D. (2007). **Origins And Concepts Of Digital Literacy**. (p.19-34) In Lan kshear, C. & Knobel,M. (Eds.). *Digital literacies: Concepts, policies and practices*. New York: Lang Pub.
- Boonnun, K. (2017). **Human Resource Development**. School of Social Sciences Chiang Rai Rajabhat University.Pee And Nong.(in Thai).
- ChianChana, C. (2017). **Creating and Developing Model** .Silpakorn Education Research Journal.9(1)(January – June). Pages 1-11. Silpakorn University. (in Thai)
- Gerdruang, A. (2017). **Empowering Learning in the 21st Century for Thailand Society in the Digital Age**. Lampang Rajabhat University Journal.6(1)(January-June). Pages 173-184. (in Thai).
- Lanham, R. (1995). **Digital Literacy**. Scientific American.237(3).160-161news.ch7.(2563).
- Encountered smuggling into the Thai border areas in Chiang Rai Province**. Athit Tit Khao. Online.<https://news.ch7.com/detail/437105>. Accessed October 9.2020.

- Li Na Rat, P. (2017). **Digital Literacy Skills to Improve learning Quality**. Library Journal 61(2) (July - December 2017) Pages 76-92. (in Thai)
- Ministry of Interior. (2020). **Information To Build Awareness Of the Community**. Bangkok. Office of the Prime Minister. (in Thai)
- Naeona. (2020). **Chiang Rai is dark !! Barbed wire Prevent aliens from sneaking into the channel nature**. Naeona Online. Friday, July 10,2020, at 11.16 hours. <https://www.naewna.com/local/504453>. (in Thai).
- NIXA. (2021). **Villagers gather to protest Covid patients are not welcome even though Healed**. Online. Board.postjung.com/1207390. Friday, Accessed on August,08,2021.
- Su Wan Nik, S. (2020). **Coronavirus: A Aightmare For The Global Economy?**. Articles of the Bank of Thailand.Online. https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_24Feb2020.aspx. Accessed on October 9, 2020. (in Thai)
- Thappan, N. (2020). **Cracking the shell ‘Thai media’ in the ‘COVID-19’ situation**. Bangkok Business Online. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/888509>. Accessed on October 9, 2020. (in Thai)
- ThaiHealth Promotion Foundation. (2020). **Coping with COVID-19 in the midst of ‘Fake News’: lessons from social media to Thai health**. Online. <https://dlink.me/Ru9kW>. Accessed on December 24, 2020. (in Thai).
- WiwatPhanit, N. (2015). **A Development Of Social Media Literacy Skills**. Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University. 9(3)(September - December). Pages 209-219. (in Thai)
- WongKit Rungrueang, W. (2018). **Digital Citizenship Handbook**. Skills Development and Digital Citizenship Program. Bangkok, Digital Economy Promotion Agency, Ministry of Digital Economy and Society. (in Thai)

แนวทางการพัฒนาการจ้างงานคนพิการอย่างยั่งยืน

GUIDELINES FOR PROMOTING SUSTAINABLE EMPLOYMENT OF PERSONS WITH DISABILITIES

ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์*

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Chartchai Norasethaporn *

Graduate College of Management Sripatum University, Bangkok, Thailand

*E-mail: drchartchai@gmail.com

Received: 2022-03-02

Revised: 2022-04-12

Accepted: 2022-04-12

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ อีกทั้งยังตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะ มาตรา 33, 34 และ 35 ที่มุ่งเน้นจัดการเรื่องการจ้างงาน การส่งเสริมอาชีพ และการคุ้มครองการมีงานทำของคนพิการโดยตรง อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีคนพิการที่อยู่ในวัยทำงานเพียงร้อยละ 36.83 เท่านั้นที่มีงานทำ จากการศึกษาปัญหาการจ้างงานคนพิการของสถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการจ้างงานคนพิการอย่างยั่งยืน ดังนี้ 1) การจัดการระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และกรมการจัดหางาน ควรเป็นฐานข้อมูลเดียวกันและมีความเชื่อมโยงกัน 2) การแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการจ้างงานคนพิการ 3) ควรผ่อนคลายกฎระเบียบในการอนุมัติโครงการประกอบอาชีพคนพิการตามมาตรา 35 เพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงานคนพิการอย่างยั่งยืน 4) แก้ไข ทบทวน และปรับปรุง การขอใช้สิทธิส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการตามมาตรา 35 5) การขึ้นทะเบียนสมาคมและมูลนิธิที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับคนพิการเพื่อสามารถกำกับดูแลและประสานงาน 6) ให้ความรู้แก่นายจ้างและสถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอ 7) การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพคนพิการ 8) ให้สิทธิประโยชน์พิเศษแก่หน่วยงานภาคเอกชนที่จัดเป็นสถานศึกษาเพื่อเตรียม

ความพร้อมและพัฒนาศักยภาพคนพิการ 9) การให้สิทธิประโยชน์แก่นายจ้างหรือสถานประกอบการที่มีการจ้างงานคนพิการเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

คำสำคัญ: ปัญหาการจ้างงาน การจ้างงานคนพิการ การจ้างงานอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

Thailand had a vision for developing the quality of life among persons with disabilities and realized their problems. Consequently, the Empowerment of Persons with Disabilities Act, B.E. 2550 (2007) was enacted, particularly the provision 33, 34, and 35 which emphasized the employment, career promotion, and direct employment protection of persons with disabilities. Nevertheless, only 36.83 percent of persons with disabilities had job. From the study on problems of employment of persons with disabilities gained from both public and private sectors, there were sustainable solutions for developing the employment of persons with disabilities: 1) data management related to persons with disabilities of the Department of Empowerment of Persons with Disabilities and Department of Employment should be linked, 2) law amendment should be done to guarantee the employment of persons with disabilities, 3) regulations for approving the employment project for persons with disabilities based on the provision 35 should be relaxed in order to sustainably increase the employment opportunities for persons with disabilities, 4) claim of rights regarding the empowerment of persons with disabilities according to the provision 35 should be amended, revised, and adapted, 5) registration with the associations and foundations of persons with disabilities was recommended in order to enhance the cooperation and supervision, 6) government agencies should regularly provide knowledge to the enterprises, 7) all public agencies should coordinate for the preparation and potential development of persons with disabilities, 8) special benefits should be granted to private providers in education for the preparation and potential development of persons with disabilities, and 9) incentive programs should be generated to the organization that employed persons with disabilities beyond the number allowed by law.

Keywords: Problems of Employment, Employment for Persons with Disabilities, Sustainable Employment

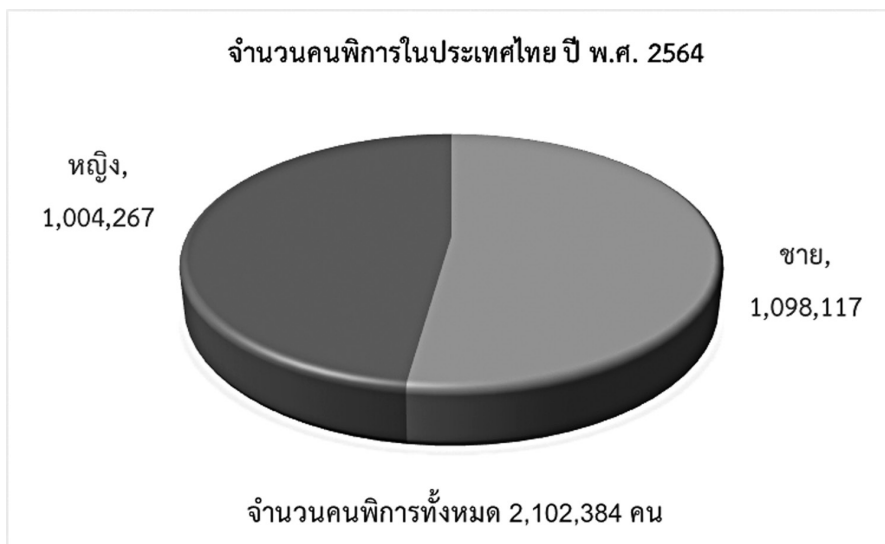
บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มีสาระที่สำคัญคือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการคือการพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมอาชีพ และขยายโอกาสในการทำงานและการจ้างงาน เพื่อให้คนพิการมีรายได้สามารถหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวอย่างเพียงพอ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 33, 34, 35 ของ พ.ร.บ.ส่งเสริมฯ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพและการคุ้มครองการมีงานทำของคนพิการ ถึงแม้ว่ากฎหมายจะพยายามสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานคนพิการด้วยมาตรการต่าง ๆ แต่ในปัจจุบัน ปัญหาการ

จ้างงานคนพิการ การเข้าถึงงาน และการมีอาชีพของคนพิการยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ยังไม่มีท่าทีที่จะลดน้อยลงจนถึงระดับที่ควรจะเป็น ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในปี 2564 ซึ่งมีจำนวนคนพิการในวัยทำงานที่ประกอบอาชีพได้เพียง 315,164 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.83 ของจำนวนคนพิการในวัยทำงานทั้งหมด จำนวน 855,816 คน (DEP, 2021)

กรอบในการวิเคราะห์

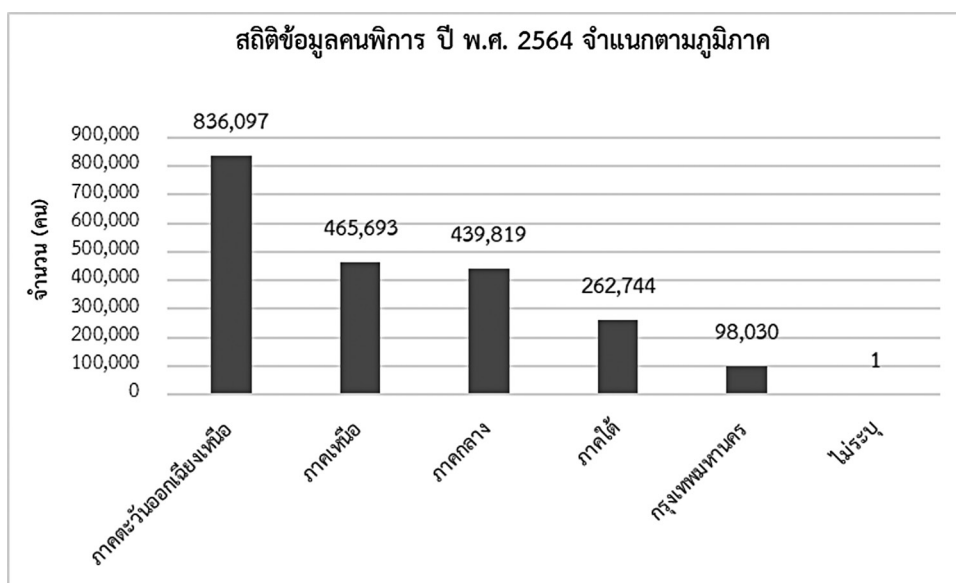
จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ที่จัดทำโดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2564 พบว่าประเทศไทยมีจำนวนคนพิการที่ขึ้นทะเบียนคนพิการไว้มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 2,102,384 คน คิดเป็นร้อยละ 3.18 ของประชากรทั้งประเทศ โดยแบ่งเป็นเพศชาย 1,098,117 คน และเพศหญิง 1,004,267 คน (DEP, 2021) ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จำนวนคนพิการในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 จำแนกตามเพศ (DEP, 2021)

และจากจำนวนคนพิการในปี พ.ศ. 2564 ดังกล่าวนี้นี้ หากจำแนกข้อมูลของคนพิการตามถิ่นฐานที่อยู่ดังที่แสดงในภาพที่ 2 พบว่ามีคนพิการอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด

เป็นจำนวนถึง 836,097 คน ในขณะที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ 465,693 คน ภาคกลาง 439,819 คน ภาคใต้ 262,744 คน และกรุงเทพมหานคร 98,030 คน ตามลำดับ (DEP, 2022)

ภาพที่ 2 สถิติข้อมูลคนพิการในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 จำแนกตามภูมิภาค (DEP, 2021)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงการมีงานทำของกลุ่มคนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุตั้งแต่ 15 - 59 ปี) จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ปี พ.ศ. 2564 ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564 พบว่ามีคนพิการที่ประกอบอาชีพจำนวนทั้งสิ้น 315,164 คน จากจำนวนคนพิการที่อยู่ในวัยทำงานทั้งสิ้น 855,816 คน คิดเป็นร้อยละ 36.83 ซึ่งสามารถจำแนกตามอาชีพได้ตามตารางที่ 1

จากจำนวนคนพิการที่อยู่ในวัยทำงานทั้งหมด มีคนพิการที่ประกอบอาชีพร้อยละ 36.83 และมีคนพิการที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ (เนื่องจากพิการมากช่วยเหลือตนเองไม่ได้) จำนวน 52,806 คน หรือร้อยละ 6.17 สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มคนพิการอีกประมาณร้อยละ 57 ของจำนวนคนพิการที่อยู่ในวัยทำงานทั้งหมด ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงตำแหน่งงาน เนื่องจากการขาดความรู้ความสามารถ ศักยภาพ หรือทักษะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่เปิดรับ การขาดโอกาสทาง

ตารางที่ 1 จำนวนคนพิการในวัยทำงานที่ประกอบอาชีพ ปี พ.ศ. 2564 จำแนกตามอาชีพ (DEP, 2021)

อันดับ	อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1	เกษตรกรรม	167,546	53.16
2	รับจ้าง	70,915	22.50
3	ไม่ระบุอาชีพ	23,893	7.58
4	ผู้ประกอบการกิจการส่วนตัว/อาชีพอิสระ/ธุรกิจ	18,948	6.01
5	ลูกจ้าง/ลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท	17,609	5.59
6	อื่นๆ	11,723	3.72
7	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3,550	1.13
8	กิจการส่วนตัว/อาชีพอิสระ/ค้าขาย	980	0.31
รวม		315,164	100.00

การศึกษา ข้อจำกัดทางร่างกายและการเคลื่อนไหว รวมถึงการขาดความพร้อมของเครื่องมือที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตในสังคมของคนพิการ (Charoentaveechoke, 2017)

เมื่อปี พ.ศ. 2534 รัฐบาลได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อใช้เป็นมาตรการในการเสริมสร้างสมรรถภาพหรือเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป ทั้งนี้ เนื้อหาของ พ.ร.บ. ตามมาตรา 15 ได้กำหนดไว้ว่า คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 14 ให้ได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดย (1) การได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (2) การได้รับการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาคะบังคับหรือการศึกษาสายอาชีพ หรืออุดมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสม โดยให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุน

ตามความเหมาะสม (3) การให้คำแนะนำ ชี้แจง และปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของร่างกายและสมรรถภาพที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ (4) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ และ (5) การบริการจากรัฐในการเป็นคดีความและการติดต่อกับทางราชการ (NEP, 1991)

แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้มีการใช้บังคับมานาน สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ขึ้น รัฐบาลก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เพื่อกำหนดมาตรการสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพและการคุ้มครองการมีงานทำของคนพิการให้คนพิการได้มีโอกาสใช้ความสามารถในการสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองได้ เพื่อเป็นการลดภาระของครอบครัวและสังคม โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 มาตรการสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพและการคุ้มครองการมีงานทำของคนพิการ (NEP, 2007)

มาตรา	รายละเอียด
มาตรา 33	นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ
มาตรา 34	นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ไม่ได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา 33 ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 24 (5) ทั้งนี้ จำนวนเงินที่จะต้องส่งเข้ากองทุนให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดจำนวนคนพิการที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับเข้าทำงาน และจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2554
มาตรา 35	ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐและนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 หน่วยงานของรัฐและนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการโดยวิธีกรณีพิเศษ ผูกงาน หรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ล่ามภาษามือหรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ทั้งนี้ ตามข้อกำหนดของกฎกระทรวง เรื่องกำหนดจำนวนคนพิการที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับเข้าทำงาน และจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2554 โดยระบุว่า นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและ

หน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป ต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดในอัตราส่วนลูกจ้างที่มีใช้คนพิการทุก 100 คน ต่อคนพิการ 1 คน เศษของ 100 คน ถ้าเกิน 50 คน ต้องรับคนพิการเพิ่มอีก 1 คน การนับจำนวนลูกจ้างให้นับทุกวันที่ 1 ตุลาคมของแต่ละปี (MSDHS, 2011)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564 ยังได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนพิการ ภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งความเท่าเทียม (EQUAL) ซึ่งเน้นในเรื่องของการเสริมพลังคนพิการ และองค์กรด้านคนพิการให้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง (Empowerment) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ ขจัดการเลือกปฏิบัติเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง (Quality Management) การเสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการ (Understanding) การสร้างสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) และการส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืน (Linkage) โดยเป้าประสงค์ของแผนฯ ดังกล่าว มีหลักการสำคัญที่ต้องการให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิสวัสดิการอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ การส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งองค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย การมีระบบการบริหารจัดการ การปฏิรูประบบนโยบาย กฎหมาย และกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพให้มีความทันสมัยและเป็นสากล

การสร้างสังคมให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและสามารถอยู่ร่วมกันกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน (DEP, 2017)

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการออกกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจ้างงานคนพิการก็ตาม แต่ผลลัพธ์ที่ออกมากลับพบว่า ยังมีนายจ้างและสถานประกอบการรวมถึงหน่วยงานภาครัฐหลาย ๆ แห่ง ที่ไม่มีการรับคนพิการเข้าทำงานตามที่ควรจะเป็น เหตุผลหนึ่งเพราะเชื่อว่าคนพิการไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถทำงานได้เหมือนบุคคลปกติ สถานประกอบการบางแห่งจึงยินยอมที่จะเลือกวิธีการส่งเงินเข้ากองทุนมากกว่าการจ้างคนพิการเข้าทำงาน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการจ้างงานคนพิการของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐในช่วงปี พ.ศ. 2559-2564 โดยพบว่าจำนวนเงินที่สถานประกอบการส่งเข้ากองทุนกับจำนวนการให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ เมื่อรวมกันแล้วเกือบจะเท่ากับจำนวนที่สถานประกอบการรับคนพิการเข้าทำงาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐ ปี 2559-2564 (ข้อมูลล่าสุด ณ 31 มีนาคม 2564) (DEP, 2021)

ปี	หน่วยงาน	ต้องจ้าง	จ้าง 33*	ส่งเงิน 34*	สัมปทาน 35*	จ้างแล้ว	ต้องจ้างเพิ่ม
		(คน)	(คน) (ร้อยละ)	(คน) (ร้อยละ)	(สัญญา) (ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
2559	สถานประกอบการ	61,740	33,256 53.86	21,413 34.68	7,657 12.40	100.95	-
	หน่วยงานรัฐ	15,416	2,303 14.94	- -	498 3.23	18.11	81.89
2560	สถานประกอบการ	62,738	36,206 57.71	16,284 25.96	11,425 18.21	101.88	-
	หน่วยงานรัฐ	12,932	4,469 34.56	- -	1,359 10.51	45.05	54.95
2561	สถานประกอบการ	64,478	37,816 58.65	14,969 23.22	12,627 19.58	101.44	-
	หน่วยงานรัฐ	12,500	6,556 52.45	- -	4,038 32.30	84.75	15.25
2562	สถานประกอบการ	69,994	40,182 57.41	15,700 22.43	13,169 18.81	98.65	1.35
	หน่วยงานรัฐ	14,226	3,327 23.39	- -	2,930 20.60	43.98	56.02
2563	สถานประกอบการ	86,754	40,820 47.05	13,559 15.63	14,052 16.20	78.87	21.13
	หน่วยงานรัฐ	15,412	2,633 17.08	- -	1,278 8.29	25.37	74.63
2564	สถานประกอบการ	82,192	27,690 33.69	12,300 14.96	6,090 7.41	56.06	43.94
	หน่วยงานรัฐ	18,032	1,668 9.25	- -	22 0.12	9.37	90.63

หมายเหตุ : พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 33 34 และ 35

เมื่อพิจารณาตารางข้างต้น จะพบว่า ตัวเลขการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 33 34 และ 35 มีอัตราส่วนที่ลดลงอย่างต่อเนื่องทั้ง 3 มาตรา มาตลอด 3 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ทั้งจากสถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐ โดยอัตราการลดลงเฉลี่ยของการจ้างงาน ตามมาตรา 33 อยู่ที่ร้อยละ 11.36 มาตรา 35 อยู่ที่ร้อยละ 7.39 และมาตรา 34 อยู่ที่ร้อยละ 2.75 ตามลำดับ ส่งผลให้มีอัตราส่วนคนพิการที่ต้องจ้างเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน สำหรับสาเหตุพื้นฐานที่การจ้างงานคนพิการไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควรนั้น น่าจะมีสาเหตุจาก

1. นโยบายของรัฐบาลและกระทรวงที่เกี่ยวข้องในแต่ละช่วง ให้ความสำคัญกับเรื่อง

การจ้างงานและการมีอาชีพของคนพิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ไม่เท่ากัน และไม่ตอบสนองต่อสถานการณ์โควิด-19

2. กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ในการจ้างงานตาม ม. 33 มีความสลับซับซ้อนและยุ่งยาก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่นายจ้างหรือสถานประกอบการส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่จ้างคนพิการเข้ามาทำงาน แต่เลือกที่จะส่งเงินเข้ากองทุนแทน เพื่อเป็นการตัดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจตามมา เช่น

2.1 การจ้างคนพิการเข้ามาทำงานในแต่ละปีนั้น จะต้องเริ่มจ้างตั้งแต่วันที่ 1 มกราคมของปีนั้น ๆ หรือต้องจ้างงานก่อนวันที่ 1 มกราคม แต่หากมีการจ้างงานหลังจากนั้นถือว่าการจ้างงานไม่ครบ 1 ปี ซึ่งนายจ้างจะต้องจ่ายเงินเพิ่มและเงินค่าปรับด้วย

2.2 การเปลี่ยนแปลงการจ้างงาน
คนพิการทุกกรณี สถานประกอบการจะต้องหา
คนพิการคนใหม่มาทดแทนคนเก่าให้ได้ภายใน
45 วัน นับจากวันที่คนพิการคนเก่าออกไป ซึ่งไม่ได้
เป็นเรื่องที่ง่ายนักในหลาย ๆ กรณี หากนายจ้าง
ไม่สามารถหาคนพิการมาทดแทนได้ภายในเวลา
45 วัน นายจ้างจะต้องจ่ายเงินเพิ่มและเงินค่าปรับ
ด้วยเช่นกัน

2.3 เอกสารที่กฎหมายกำหนดให้
นายจ้างจะต้องจัดเตรียมเกี่ยวกับการจ้างงาน
คนพิการ ไม่ว่าจะเป็นสัญญาว่าจ้าง บัตรคนพิการ
บัตรประชาชนและทะเบียนบ้าน ของคนพิการ
ทุกคนและทุก ๆ ปี ที่จะต้องจัดเตรียมและไปยื่น
ให้ทางกับกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
คนพิการ ต้องยื่นภายในวันที่ 31 มีนาคมของทุกปี
หากยื่นช้ามีความผิดทางกฎหมาย

3. การเตรียมความพร้อม และการพัฒนา
ศักยภาพคนพิการ เพื่อรองรับการเข้าสู่ตลาด
แรงงานในการจ้างงานคนพิการตามมาตรา 33
ในปัจจุบันยังมีการดำเนินการเรื่องดังกล่าวน้อยมาก
โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่มีศักยภาพและ
ความพร้อมในการทำงานนั้นมีจำนวนไม่เพียงพอ
กับความต้องการของนายจ้างและตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุสำคัญ ๆ
ที่ส่งผลให้คนพิการไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน
อย่างที่เหมาะสมนั้น อาจมีสาเหตุหลัก ๆ มาจาก
ระบบการจัดการฐานข้อมูลคนพิการ เนื่องจาก
ฐานข้อมูลคนพิการเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ
ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เพื่อนำไปใช้ในการจัดบริการ
และสวัสดิการให้แก่คนพิการตามนโยบายต่าง ๆ
ของภาครัฐ โดยในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่มีการ
จัดทำฐานข้อมูลของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูล

ที่เกี่ยวข้องเฉพาะการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ
ทำให้ฐานข้อมูลมีความไม่ครอบคลุม การขาดการ
ประชาสัมพันธ์และการบูรณาการข้อมูลระหว่าง
หน่วยงาน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูลบางส่วน
และไม่สามารถสะท้อนภาพรวมสถานการณ์ของ
คนพิการในสังคมได้ และถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมี
หลายหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ
แต่การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ทำได้ยากมาก
(Kanchanachitha et al. 2013) อีกทั้งฐานข้อมูล
คนพิการที่มีอยู่ก็ไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะบอกได้ว่า
มีคนพิการที่มีความพร้อมหรืออยู่ในวิสัยที่จะ
ทำงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานภาครัฐ
ได้นั้น มีจำนวนอยู่เท่าไร เพราะจำนวนคนพิการ
ที่อยู่ในวิสัยที่จะทำงานในสถานประกอบการได้นั้น
จะมีความสัมพันธ์กับการกำหนดสัดส่วนของการ
จ้างงานคนพิการที่ควรจะเป็นตาม ม. 33 และ
การกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการส่งเสริม
ช่วยเหลือ และดูแลคนพิการตาม ม. 35 อย่าง
เหมาะสมกับสภาพทางกายภาพและอื่น ๆ ของ
คนพิการ ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ
บางหน่วยงานไม่มีระบบที่สนับสนุนให้สามารถ
สืบค้นข้อมูลแบบออนไลน์ได้บางหน่วยงานมีการ
เปิดเผยข้อมูลแค่เฉพาะบางส่วนเท่านั้น อีกทั้ง
ยังมีการจัดเก็บข้อมูลชนิดเดียวกันในรูปแบบ
ที่แตกต่างกัน ทำให้ข้อมูลที่พบไม่พร้อมสำหรับ
การใช้งาน ทำให้ผู้ที่ต้องใช้ข้อมูลต้องทำการปรับ
ข้อมูลให้ตรงกันก่อนจึงจะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ
เหล่านั้นไปใช้งานได้

การกำหนดโครงสร้างฐานข้อมูลคนพิการ
ที่ไม่เป็นระบบ ขาดความครอบคลุมของข้อมูล
ที่สำคัญ และไม่มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานและ
สถานพยาบาลอื่น ๆ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบ

การได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพและอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการในระดับบุคคลได้ ส่งผลให้คนพิการบางส่วนได้รับอุปกรณ์ฯ ซ้ำซ้อน มีผลเสียทั้งต่อคนพิการและผลเสียเชิงเศรษฐกิจ อีกทั้งยังขาดกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ให้บริการรวมถึงผู้ปฏิบัติงานสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถรับทราบข้อมูลนอกเหนือจากส่วนที่หน่วยงานของตนเองรับผิดชอบได้ (Duangthipsirikul, 2015)

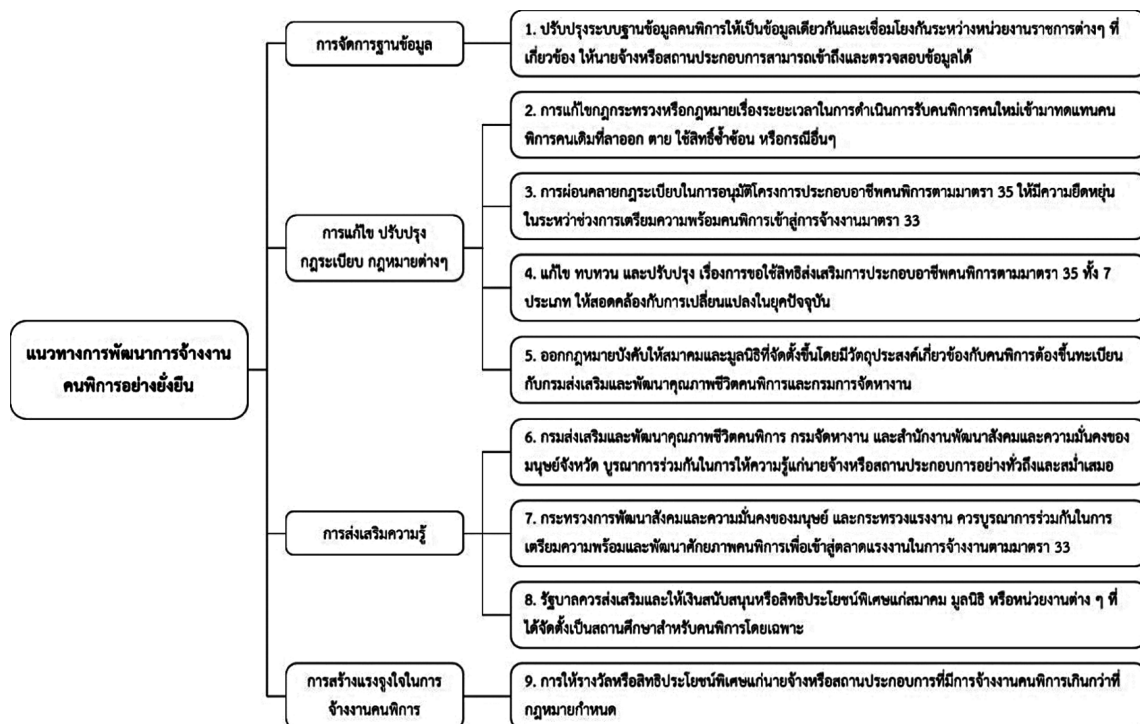
ปัญหาและอุปสรรคในการจ้างงานคนพิการอีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ การที่สถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีความพร้อมในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการซึ่งนับเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ในปัจจุบันยังมีสถานประกอบการที่ไม่สามารถจ้างคนพิการเข้าทำงานได้ครบตามจำนวน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการส่งเงินเข้ากองทุนแทน (Onkaew, 2019)

จากสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการที่กล่าวมา แม้รัฐบาลจะมีการออกกฎระเบียบมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ทว่าตัวเลขทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานคนพิการในประเทศก็ยังมีอยู่น้อยมาก อย่างไรก็ตามก็ดีที่ทางรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวยังคงต้องให้ความสำคัญของคนพิการ และการเยียวยาในหลายๆ ด้านเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและจิตใจ ที่ผ่านมาการให้ความช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐบาลนั้น ยังไม่ครบถ้วน ดังเช่นเรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ การจดทะเบียนคนพิการ และอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับคนพิการ ดังนั้นรัฐบาลควรสนับสนุนช่วยเหลือคนพิการในเรื่องดังกล่าวให้ครอบคลุมทั่วถึง

ด้วยข้อจำกัดที่มีของนายจ้างที่ไม่มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการที่มีความสามารถเหมาะสมที่จะเข้าทำงานในบริษัทของตน หรือแม้แต่การมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการทำงานของคนพิการ ส่วนคนพิการเองที่อาจติดปัญหาในเรื่องของระบบขนส่งมวลชนที่ไม่เอื้ออำนวยทำให้ไม่สามารถเดินทางไปทำงานได้ บางครั้งอาจเกิดปัญหาในการปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงาน รวมถึงการขาดทักษะและศักยภาพที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่เปิดรับ และหน่วยงานรัฐเองที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ ขาดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานของคนพิการที่ครอบคลุมทั่วประเทศ ไม่ได้มีกฎหมายใหม่หรือนโยบายที่เป็นแรงจูงใจในการให้นายจ้างและคนพิการสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

แนวทางการพัฒนาการจ้างงานคนพิการอย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาของการจ้างงานและการส่งเสริมอาชีพคนพิการที่ผ่านมา ทำให้จำนวนการจ้างงานคนพิการยังไม่เพิ่มขึ้นเท่าที่ควรจะเป็นตามเป้าหมาย ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าวที่จะทำอย่างไรให้สถานประกอบการต่าง ๆ ได้มีการจ้างงานหรือส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการเพิ่มขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล จึงได้ทำการศึกษา เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งจากการจ้างงานคนพิการตามมาตรา 33 การทำโครงการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการ โครงการให้ความรู้ทางด้านอาชีพ การตลาด การเป็นผู้ประกอบการ และอื่น ๆ ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจ้างงานคนพิการอย่างยั่งยืนดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจ้างงานคนพิการอย่างยั่งยืน

1. การจัดการฐานข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการทั้งระบบ ในเรื่องการจัดการฐานข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ ระหว่างกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และกรมการจัดหางาน ควรมีการดำเนินการทำเป็นฐานข้อมูลเดียวกันและมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ให้นายจ้างหรือสถานประกอบการ หรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลได้ ในกรณีที่มีคนพิการสมัครเข้าทำงานโดยใช้สิทธิตามมาตรา 33 และ/หรือคนพิการใช้สิทธิการประกอบอาชีพ มาตรา 35 ซึ่งหากนายจ้างหรือสถานประกอบการสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ตั้งแต่ต้น ก็จะสามารถป้องกันปัญหาคนพิการใช้สิทธิซ้ำซ้อน และไม่เสียเวลาในการแก้ไข เปลี่ยนแปลงคนพิการคนใหม่ หรือนายจ้างจะต้องมีการจ่ายเงินเพิ่ม และเบี้ยปรับ

ในกรณีหากคนพิการมาทดแทนไม่ทันหรือไม่ได้ตามที่กฎหมายกำหนดภายในเวลา 45 วัน

2. การแก้ไขกฎกระทรวงหรือกฎหมายในเรื่องระยะเวลาในการดำเนินการรับคนพิการคนใหม่เข้ามาทดแทนคนพิการคนเดิมที่ลาออก ตาย ใช้สิทธิซ้ำซ้อน หรือกรณีอื่น ๆ เนื่องจากในปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดให้นายจ้างหรือสถานประกอบการ ในการดำเนินการรับคนพิการคนใหม่เข้ามาทดแทนคนพิการคนเดิม ที่ลาออก ตาย ใช้สิทธิซ้ำซ้อน หรือกรณีอื่น ๆ ภายในระยะเวลาไม่เกิน 45 วัน นับตั้งแต่วันที่คนพิการคนเดิมลาออกไป แต่จากสภาพความพร้อมและศักยภาพของคนพิการที่พร้อมจะทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ของคนพิการยังมีน้อยมาก ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานประกอบการในตลาด

แรงงาน จึงเห็นควรเสนอให้มีการแก้ไขและขยายระยะเวลา ในการรับคนพิการมาทดแทนจากเดิม กำหนดไม่เกิน 45 วัน ให้ขยายออกไปเป็นไม่เกิน 90 วัน

3. กรมจัดหางาน สำนักงานจัดหางาน จังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ ตามมาตรา 35 ในระหว่างที่หน่วยงานต่าง ๆ กำลังเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของคนพิการ เพื่อให้สามารถทำงานเป็นพนักงานประจำตามมาตรา 33 กรมจัดหางานหรือสำนักงาน จัดหางานจังหวัด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติ โครงการประกอบอาชีพคนพิการตามมาตรา 35 ควรพิจารณาผ่อนคลายกฎระเบียบให้มีความ ยืดหยุ่นภายใต้เงื่อนไขของความเป็นจริง เพื่อให้ เกิดโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพที่ยั่งยืน ตลอดจนเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับคนพิการที่ยังไม่มี ความพร้อมในการทำงานเป็นพนักงานประจำ ตามมาตรา 33 และคนพิการที่มีข้อจำกัดหรือ ไม่สามารถออกมาทำงานประจำนอกที่อยู่อาศัย ได้มีช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นจากช่องทาง ของมาตรา 35

4. การแก้ไข ทบทวน และปรับปรุง ในเรื่องการขอใช้สิทธิส่งเสริมการประกอบอาชีพ คนพิการตามมาตรา 35 ทั้ง 7 ประเภท ด้วย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะในเรื่องการ ขอใช้สิทธิส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ ตามมาตรา 35 ที่ได้ระบุไว้ทั้ง 7 ประเภท คือ ให้สัมปทาน จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการ ฝึกงาน จัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก

ล่ามภาษามือ และการให้ความช่วยเหลืออื่นใด แก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการ มีการใช้บังคับ มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว โดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนายจ้าง สถานประกอบการ สมาคม มูลนิธิ คนพิการ รวมถึงกรมจัดหางาน สำนักงานจัดหางานจังหวัดต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการ ในเรื่องการขอใช้สิทธิตามมาตรา 35 ดังกล่าว ต่างก็ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อเสียต่าง ๆ ของข้อจำกัดในประเด็นดังกล่าวนี้ จึงเห็นสมควร ให้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนดดังกล่าว ให้ทัน กับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน รัฐบาลควรจัด เวทีในการระดมความคิดเห็น เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะอย่างรอบด้าน รวมถึงควรจัดทำ Workshop โดยเชิญบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง กับการขอใช้สิทธิมาตรา 35 ทั้งหน่วยราชการ ที่รับผิดชอบโดยตรง สถานประกอบการ สมาคม มูลนิธิ คนพิการ รวมถึงกรมจัดหางานและสำนักงาน จัดหางานจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการ ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการขอใช้สิทธิการประกอบ อาชีพคนพิการตามมาตรา 35 ที่เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่อไป

5. การออกกฎหมายบังคับให้สมาคม และมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับ คนพิการต้องขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและกรมการจัดหางาน การออกกฎหมายบังคับให้สมาคมและมูลนิธิ ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับคนพิการ ต้องขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการและกรมการจัดหางานด้วย รวมทั้ง ให้มีการตรวจสอบข้อมูลของสมาคมและมูลนิธิ ตลอดจนการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทุกปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน สะดวกรวดเร็ว

ในการติดต่อประสานงานต่าง ๆ รวมทั้งง่ายต่อการกำกับและควบคุมด้วย

6. การให้ความรู้แก่นายจ้างหรือสถานประกอบการอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอเป็นประจำทุกปีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมจัดหางาน และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ทุกจังหวัด ควรทำงานบูรณาการร่วมกัน ควรมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบัน และทำงานในเชิงรุกในเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการจ้างงานคนพิการตามมาตรา 33 และการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการตามมาตรา 35 ข้อดี ข้อเสีย สิทธิประโยชน์ของนายจ้าง ของคนพิการ บทลงโทษ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับคนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้กับนายจ้างหรือสถานประกอบการที่มีผู้บริหารเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งควรจะต้องจัดเวทีการให้ความรู้เช่นนี้ขึ้นเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

7. หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงแรงงาน ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพคนพิการเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในการจ้างงานตามมาตรา 33 ในการสร้างงานที่ยั่งยืนให้กับคนพิการ การส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษา การจัดฝึกและพัฒนาอาชีพสำหรับคนพิการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการให้เพิ่มขึ้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขอย่างแท้จริง โดยการจัดในลักษณะของการฝึกอบรมงานวิชาชีพ และการเตรียมความพร้อมในการทำงาน มีรูปแบบของการจัดการศึกษาวิชาชีพในโรงเรียนหรือสถาบันฝึกอาชีพที่จัดขึ้นเฉพาะสำหรับคนพิการ ภายใต้การบริหารจัดการของ

หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมทักษะความรู้ และความสามารถในการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมต่อสภาพความบกพร่องของคนพิการ เพราะนอกจากที่นายจ้างจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงานของคนพิการแล้ว ทักษะและความรู้ในการทำงานก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน (Onkaew, 2019) ตลอดจนมีการเตรียมความพร้อมให้แก่คนพิการก่อนการประกอบอาชีพ ในสถานประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อให้คนพิการมีรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของคนในครอบครัวหรือสังคม (Tavinpakti, 1998)

ในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพคนพิการเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในการจ้างงานตามมาตรา 33 เพื่อให้ นายจ้างหรือสถานประกอบการที่ต้องการจ้างคนพิการมาทำงานให้ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดเกิดความมั่นใจว่า มีแรงงานคนพิการที่มีศักยภาพและมีจำนวนเพียงพอต่อการจ้างงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีศูนย์ฝึกอบรมทั่วประเทศ และกระทรวงแรงงาน ซึ่งมีศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานทั่วประเทศ ควรบูรณาการการทำงานร่วมกัน และประสานความร่วมมือกับโรงเรียนพิเศษที่สอนคนพิการ สถาบันการศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ อีกทั้งภาครัฐควรส่งเสริมให้สถานประกอบการที่มีความพร้อม และมีความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่คนพิการ เพื่อให้สามารถผลิตแรงงานคนพิการที่มีศักยภาพ และมีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

8. รัฐบาลควรส่งเสริมและให้เงินสนับสนุนหรือสิทธิประโยชน์พิเศษแก่สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้จัดตั้งเป็นสถานศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณหรือสิทธิประโยชน์พิเศษแก่สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้จัดตั้งเป็นสถานศึกษาสำหรับคนพิการ ในการเปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้ามาศึกษาอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพให้คนพิการมีความพร้อมเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในการจ้างงานตามมาตรา 33 โดยการสนับสนุนงบประมาณหรือสิทธิประโยชน์พิเศษแก่สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ซึ่งภาครัฐสามารถกำหนดการสนับสนุนให้เป็นรายหัวตามจำนวนของคนพิการ ที่นายจ้างหรือสถานประกอบการได้มีการรับคนพิการที่จบการศึกษาออกมาแล้วและเข้าทำงานจริง โดยให้สามารถตรวจสอบข้อมูลและความถูกต้องของรายชื่อได้จากระบบในประกันสังคม ดังเช่นที่บางองค์กรในประเทศไทยได้ดำเนินการอยู่ตามต้นแบบที่มาจากประเทศญี่ปุ่น

9. การให้รางวัลหรือสิทธิประโยชน์พิเศษแก่นายจ้างหรือสถานประกอบการที่มีการจ้างงานคนพิการเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การให้รางวัลหรือสิทธิประโยชน์พิเศษแก่นายจ้างหรือสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเกี่ยวกับคนพิการ เช่น มีการจ้างงานคนพิการตามมาตรา 33 เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือได้มีการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการตามมาตรา 35 เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการที่มีความพร้อมหรือศักยภาพในการจ้างงานคนพิการ

เพิ่มขึ้น จึงเห็นสมควรเสนอให้ตราเป็นพระราชบัญญัติหรือกฎกระทรวง เพื่อให้สิทธิและผลประโยชน์แก่นายจ้างหรือสถานประกอบการเฉพาะในส่วนของการจ้างงานคนพิการที่ได้ทำการจ้างงานหรือส่งเสริมอาชีพเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด คืบกลับมาให้กับนายจ้างหรือสถานประกอบการนั้น ๆ ไม่ว่าจะคืบกลับมาในรูปแบบของเงิน หรือด้านภาษีพิเศษ แล้วให้นำเงินในส่วนที่เกินจำนวนดังกล่าวนั้น ไปทำกิจกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการต่อไป โดยห้ามนำเงินส่วนเกินที่ได้รับมาดังกล่าวมาใช้ภายในกิจการของสถานประกอบการนั้น แต่ให้นำไปทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรง เช่น ซื้อรถเข็น รถลากจูง อุปกรณ์กีฬา หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ สำหรับคนพิการเท่านั้น หรือนำเงินจำนวนดังกล่าว นั้นไปปรับปรุง หรือก่อสร้างทางลาด ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการ ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะต่อไป

สรุป

การแก้ไขปัญหาการจ้างงานคนพิการให้เกิดผลสำเร็จและมีความยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายคือการที่คนพิการสามารถสร้างรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต และมีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปในสังคม ไม่สามารถทำได้โดยอาศัยการทำงานของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว หากต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนในสังคม ภาคเอกชนหรือสถานประกอบการ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐ ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง นอกเหนือจากตัวคนพิการที่มีอาชีพ มีรายได้ เพราะสถานประกอบการที่มีการจ้างงานคนพิการ

นอกจากจะได้ประสิทธิผลของงานแล้ว ยังได้สิทธิพิเศษทางภาษี หรือประโยชน์จากมาตรการจูงใจอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการเพิ่มการจ้างงานคนพิการจึงจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อมูล ร่วมกำหนดนโยบาย และร่วมผลิตแรงงานคนพิการที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยภาครัฐมีบทบาทในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดทิศทางการทำงานที่สอดคล้องไปในทางเดียวกัน รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการจ้างงานคนพิการ หรือสร้างอาชีพแก่คนพิการมากขึ้น ในส่วนของคนพิการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการก็ถือเป็นส่วนสำคัญ

เพราะเข้าใจความแตกต่างของคนพิการที่มีความบกพร่องต่างกัน ต้องการความช่วยเหลือหรือการจัดอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการทำงานต่างกัน รูปแบบงานที่เหมาะสมจึงมีส่วนสำคัญในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภท เป็นต้น ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้จะมีส่วนช่วยให้เกิดการจ้างงานคนพิการมากขึ้นหากมีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของบทความทางวิชาการส่วนบุคคล ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการบริหารความมั่นคงสำหรับผู้บริหารระดับสูง รุ่นที่ 2 สมาคมวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ในพระบรมราชูปถัมภ์ (สวปอ.มส. SML รุ่นที่ 2) ประจำปีพุทธศักราช 2563-2564

REFERENCES

- Charoentaveechoke, V. (2017). **Development of Employment of Persons with Disabilities in Enterprises in Bangkok**. Thammasat University, Bangkok. (in Thai)
- Chatmalathong, A. (2012). **Developing Policy Recommendations for Training and Career Development for Enhancement of Potential Thai Disabled Workers in the Central Region**. Chulalongkorn University, Bangkok. (in Thai)
- Department of Empowerment of Persons with Disabilities (DEP). (2017). **The 5th National Quality of Life Development Plan for Persons with Disabilities 2017-2021**. Bangkok: Department of Empowerment of Persons with Disabilities.
- Department of Empowerment of Persons with Disabilities (DEP). (2021). **Statistics on the Employment of Persons with Disabilities in the Workplace as of March 31, 2021**. Retrieved from https://dep.go.th/th/law-academic/service_stats/stat-depjob [2022, 16 Jan.].
- Department of Empowerment of Persons with Disabilities (DEP). (2022). **Situation of Persons with Disabilities 31 December 2021 (Quarterly)**. Retrieved from https://dep.go.th/images/uploads/files/Situation_dep64.pdf [2022, 25 Jan.].

- Department of Empowerment of Persons with Disabilities (DEP). (2022). **Statistics of persons with disabilities as of December 2021**. Retrieved from http://ecard.dep.go.th/nep_all/file/Stat2564/stat_Dec64.pdf [2022, 7 Jan.].
- Duangthipsirikul, S. (2015). **Policy Brief: Vol. 22 Persons with Disabilities Database: An Important Mechanism Waiting for Development**. Retrieved from <https://www.hitap.net/documents/150477> [2021, 25 Nov.]. (in Thai)
- Kanchanachitra, S. et al. (2013). **The Final Study Report on Employment Promotion and Self-Employment Promotion Project for Persons with Disabilities according to the Persons with Disabilities Empowerment Act B.E. 2550**. Bangkok: Siam University. (in Thai)
- Ministry of Social Development and Human Security (MSDHS). (2011). **Ministerial Regulations: To Specify Numbers of Employees with Disabilities that the Employers, Entrepreneurs and Government Agencies Shall Recruit in Their Workplaces, and the Amount of Money that the Employers or Entrepreneurs Shall Send to the Fund for Empowerment of Persons with Disabilities**. Royal Thai Government Gazette. 128(30), 7-9.
- National Office for Empowerment of Persons with Disabilities (NEP). (1991). **Persons with Disabilities Empowerment Act, B.E. 2534**. Retrieved from <http://web1.dep.go.th/sites/default/files/files/law/42.pdf> [2021, 7 Dec.].
- National Office for Empowerment of Persons with Disabilities (NEP). (2007). **Persons with Disabilities Empowerment Act, B.E. 2550**. Retrieved from <http://web1.dep.go.th/sites/default/files/files/news/2.pdf> [2021, 7 Dec.].
- Onkaew, K. (2019). **The Expectations, Problems, and Obstacles of the Employers on the Employment of Persons with Disabilities Abiding by the Persons with Disabilities Empowerment Act, B.E. 2550 and its amendments (No.2), B.E. 2556**. Journal Of Ratchasuda College, Research and Development of Persons With Disabilities. 15(1), 35-49. (in Thai)
- Tavinpakti, K. (1998). **Clearing the Way of Rehabilitation to the Sustainable Development of Persons with Disabilities**. Bangkok: Department of Public Welfare. (in Thai)

แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

LEARNERS' CORE COMPETENCY DEVELOPMENT IN HEALTH AND PHYSICAL EDUCATION DEPARTMENT

อนุวัฒน์ บรรลุสุข*

โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Anuwat banlusook*

Phranakhon Rajabhat University Demonstration Elementary School, Bangkok, Thailand

*E-mail: Anuwat.banlusook@gmail.com

Received: 2021-08-13

Revised: 2022-01-26

Accepted: 2022-01-26

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีวัตถุประสงค์ของการนำเสนอแนวคิดสำหรับในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักสำหรับผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งสมรรถนะหลัก คือ ความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงาน หรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรม การปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่สำคัญ ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ 6 แนวทางตามความพร้อมและความถนัดของตนเองและความเหมาะสมของบริบท ประกอบด้วย แนวทางที่ (1) ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ (2) ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ (3) ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ (4) สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด (5) บูรณาการ ผสานหลายสมรรถนะ และ (6) สมรรถนะชีวิต ในกิจวัตรประจำวัน ดังนั้นสถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ การทำงานและการใช้ชีวิตที่สร้างคุณค่าให้กับตนเอง ชุมชนและสังคม

คำสำคัญ: สมรรถนะหลัก การพัฒนาผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ABSTRACT

Competency is person's ability for using knowledge, skills, and variety of one's attitudes as well as characteristics in working or problem-solving success. Competency can be perceived through one's behavior which is able to measure and evaluate. Competency is the sum of knowledge, skills, attributes, characteristics and other abilities which can lead to professional success.

The development of learners 'core competence in learning management of Health and Physical Education Department is crucial for learners' preparation in the 21st century. Teachers can choose six guidelines of learning management for learners' core competence development according to their own proficiency and appropriateness of context. Those guidelines are 1) using the original work by enhancing competency, 2) using original work by adding competency, 3) using learning model through competency development, 4) competency-based by integrating the indicators, 5) integrating and coordinating various competencies, and 6) life competency in daily routine. Schools and teachers can design learning management which focus on developing knowledge, skills and attributes for learners' abilities in learning, working and value creation of life, community and society.

Keywords: competency, Student Development, Health and Physical Education
Competency, Student Development, Health and Physical Education

บทนำ

ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอนและการวัดประเมินผล เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า การจัดการศึกษาด้อยคุณภาพทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทั้งระดับชาติ (O - NET) ระดับนานาชาติ (PISA) ผู้เรียนไทยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำมาก ระดับความสามารถของผู้เรียนไทยเมื่อเทียบกับชาติต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำมาก รวมทั้งมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ เช่น “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” “รู้แต่ไม่ทำ” “นกแก้วนกขุนทอง” “เก่งแบบเป็ด” “เรียนเพื่อสอบ” เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาพบว่า ปัญหามาจาก

หลักสูตร การเรียนการสอนและการวัดประเมินผล การเรียนรู้แบบเดิม หลักสูตรขาดความยืดหยุ่น ไม่ทันความต้องการของโลกและสังคมไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่างหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนล้าสมัย ครูผู้สอนขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกิดสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2020 : 1)

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency – Based Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มี

ฐานสมรรถนะเป็นเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริง ในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ ไม่ใช่การเรียนรู้เท่านั้น การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะเน้น “การปฏิบัติ” โดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ จึงทำให้สามารถลดเวลาเรียน เนื้อหาที่มีจำนวนมากที่ไม่จำเป็น เอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้น และได้มีโอกาสฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในระดับชำนาญหรือเชี่ยวชาญ เป็นการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งจะได้นำไปใช้เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การเรียนการสอนเป็นการบูรณาการมากขึ้น

กรอบในการวิเคราะห์

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาฐานสมรรถนะหลักของผู้เรียน

จากสภาพปัญหาความด้อยคุณภาพของผู้เรียนที่ไม่สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้การจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจุดเน้นจากฐานเนื้อหา (Content - based) ไปเป็นฐานสมรรถนะ (Competency - based) จึงจำเป็น

ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องเข้าใจความหมาย ความสำคัญ ระดับของสมรรถนะและองค์ประกอบสำคัญของคำว่า “สมรรถนะ”

ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะเจตคติหรือคุณลักษณะที่ตนมีอยู่ นักวิชาการได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ดังนี้

Good (1973) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึงทักษะ (Skill) ความคิดรวบยอด (Concept) และเจตคติ (Attitude) ที่ต้องมีในการปฏิบัติงานทุกประเภท เป็นความสามารถอย่างหนึ่งในการนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีรวมทั้งเทคนิคในสาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงเพื่อทำงานและแก้ปัญหาได้ผลอย่างที่สุด

McClelland (1993) ได้ให้คำจำกัดความของสมรรถนะ (Competency) ไว้ว่าเป็นบุคลิกที่ซ่อนอยู่ในปัจเจกบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

Kongkasawat (2010 : 26) กล่าวว่าสมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ แรงจูงใจหรือคุณลักษณะที่เหมาะสมของบุคคลที่จะสามารถปฏิบัติได้ประสบผลสำเร็จ

Sootsukhon (2021: 11) กล่าวว่าสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะ ความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาทางร่างกายที่เป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและลักษณะอื่น ๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร

Office of the Educational Council. (2019 : 45) ได้ให้ความหมายของ สมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรมเชิงคุณลักษณะในบุคคลและความสามารถที่แสดงออกให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ รวมทั้งพฤติกรรมการทำงานในบทบาทและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้อย่างโดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่องค์กรต้องการ โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะส่วนบุคคลอื่นได้แก่ วิธีคิด อุปนิสัย และแรงจูงใจ

สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะมาประยุกต์ใช้ในงานหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต สมรรถนะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลได้มีโอกาสฝึกใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ตนมีในการทำงาน การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญและความมั่นใจทำให้สามารถทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จ

ความสำคัญของสมรรถนะ

ในปัจจุบันสังคมมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว องค์กรยุคใหม่จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เนื่องจากหากองค์กรใดมีบุคลากรที่มีคุณภาพ ย่อมสามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ อย่างไรก็ตามการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นสมรรถนะจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรดังนี้

1. ช่วยในการคัดสรรบุคลากรที่มีลักษณะดีทั้งความรู้ ทักษะและความสามารถตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงานเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตามความต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง
2. ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงระดับความสามารถของตนเองว่าอยู่ในระดับใด และต้องพัฒนาในเรื่องใด ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น
3. ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาฝึกอบรมแก่บุคลากร
4. ช่วยสนับสนุนให้ตัวชี้วัดหลักของผลงาน (KPIs) บรรลุเป้าหมายเพราะสมรรถนะ (Competency) จะเป็นตัวบ่งบอกได้ว่า ถ้าต้องการให้บรรลุเป้าหมายตาม KPIs แล้วจะต้องใช้สมรรถนะ (Competency) ด้านใดบ้าง
5. ป้องกันไม่ให้ผลงานเกิดจากโชคชะตาเพียงอย่างเดียว
6. ช่วยให้เกิดการหล่อหลอมไปสู่สมรรถนะขององค์กรที่ดีขึ้น เพราะถ้าทุกคนปรับสมรรถนะ (Competency) ของตนเองให้เข้ากับผลงานที่องค์กรต้องการอยู่ตลอดเวลาแล้ว ในระยะยาวก็จะส่งผลให้เกิดเป็นสมรรถนะ (Competency) เฉพาะองค์กรนั้น ๆ

ระดับของสมรรถนะ

สมรรถนะมีได้หลายระดับตามความจำเป็นหรือความต้องการในหลาย ๆ เรื่อง บุคคลจำเป็นต้องมีสมรรถนะในระดับพอใช้การได้จึงจะอยู่รอดได้ แต่ในบางเรื่องหรือสถานการณ์จำเป็นต้องมีสมรรถนะในระดับสูงขึ้น ดังนั้นในการพัฒนาสมรรถนะและการวัดสมรรถนะจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) เช่น บุคคลทั่วไปจำเป็นต้องมีสมรรถนะ

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารพอใช้การได้ คือ สามารถสื่อสารเรื่องทั่ว ๆ ไปพอเข้าใจกัน แต่สำหรับบุคคลที่ต้องการไปศึกษาต่อต่างประเทศ ความสามารถทางด้านนี้จำเป็นต้องอยู่ในระดับสูง ซึ่งจะมีการกำหนดมาตรฐานไว้ สมรรถนะที่สูงขึ้น ก็จะต้องอาศัยความรู้ ทักษะที่สูงขึ้นด้วย แต่ความรู้ ทักษะที่สูงขึ้นนั้นอาจส่งผลหรือไม่ส่งผลต่อการ เกิดสมรรถนะก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการ นำความรู้และทักษะเหล่านั้นมาใช้ รวมถึงคุณลักษณะ ส่วนตนที่มีว่าเอื้ออำนวยเพียงใด

องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ

องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ ตามหลักแนวคิดของ David C. McClelland (1993) มี 5 ส่วน ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) คือความรู้ เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น

2. ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้น นั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติ ได้อย่างคล่องแคล่ว

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self - Concept) คือ เจตคติ ค่านิยมและความคิดเห็น เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง หรือสิ่งที่บุคคล เชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่ น่าเชื่อถือไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. แรงจูงใจ/เจตคติ (Motives/Attitudes) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคล

แสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

องค์ประกอบสำคัญและจำเป็นของ สมรรถนะเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนใน ศตวรรษ ที่ 21 มี 5 ส่วนคือ (Ministry of Education. 2564 สืบค้นทาง <http://www.phichsinee.cmru.ac.th>)

1. สมรรถนะด้านความสามารถในการ สื่อสาร ทักษะหลักที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Media, Technology and Communication Skills) โดยมีทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills)

2. สมรรถนะด้านความสามารถในการ ใช้เทคโนโลยี ทักษะหลักที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Media, Technology and Communication Skills) โดยมีทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Media and Technology Literacy Skills)

3. สมรรถนะด้านความสามารถในการคิด ทักษะหลักที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะ การคิดและแก้ปัญหา (Thinking and Problem solving Skills) โดยมีทักษะย่อย ได้แก่ (1) ทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างมีระบบ (Critical Thinking and Systems Thinking) และ (2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creativity and Intellectual Curiosity)

4. สมรรถนะด้านความสามารถในการ แก้ปัญหา ทักษะหลักที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

คือ ทักษะการคิดและแก้ปัญหา (Thinking and Problem solving Skills) โดยมีทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ปัญหา (Problem Identification, Formulation and Solution)

5. สมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ทักษะหลักที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือทักษะระหว่างบุคคลและเข้าใจตนเอง (Interpersonal and Self – Directional Skills) โดยมีทักษะย่อย ได้แก่ (1) ทักษะระหว่างบุคคลและการร่วมมือร่วมใจ (Interpersonal and Collaborative Skills) (2) ทักษะการเข้าใจและรู้ทิศทางของตนเอง (Self - Direction) (3) ทักษะในการปรับตัว (Accountability and Adaptability) และ (4) ทักษะในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม (Social Responsibility)

เนื้อหา

แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะเป็นการเรียนการสอนที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นเป้าหมาย คือมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้การได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้น ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสามารถของตน สามารถไปได้เร็ว – ช้าต่างกันได้ในส่วนของการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการ

ปรับปรุงพัฒนา เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประสบความสำเร็จ

การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนมีหลักการสำคัญดังนี้

1. สมรรถนะหลักทุกด้านสามารถพัฒนาผู้เรียนได้หลายลักษณะ ทั้งพัฒนาผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรในโรงเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน

2. สมรรถนะหลักทุกด้านสามารถพัฒนาผู้เรียนผ่านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในทุกกลุ่มสาระและอาจจะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระต่าง ๆ (Subjects/ Disciplines) ได้ไม่เท่ากัน นอกจากนี้ยังพัฒนาผ่านสาระที่เป็นเรื่องราวเหตุการณ์และประเด็นสำคัญในปัจจุบัน (Current Issues) บริบท (Context) รวมทั้งประสบการณ์และกิจกรรม (Experiences and Activities)

3. ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอาจจะผสมผสานและบูรณาการหลาย ๆ สมรรถนะทั้งที่เป็นสมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักนั้น หรือสมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักอื่น ๆ

4. ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะใด ๆ นั้น ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ความรู้ที่จำเป็นต่อการเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ซึ่งเลือกมาจากเนื้อหาสาระ มโนทัศน์ของศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ

4.2 ทักษะที่จำเป็นต่อการเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ซึ่งเลือกมาจากทั้งทักษะสำคัญของศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ และทักษะที่เป็นองค์ประกอบหลักของสมรรถนะ

4.3 เจตคติ คุณลักษณะนิสัย แรงจูงใจ
ที่จำเป็นต่อการเกิดสมรรถนะ

4.4 สถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะนำ
สมรรถนะที่ต้องการไปใช้ หลังจากนั้นจึงนำมา
จำแนกเป็นสมรรถนะย่อยตามระดับการเรียนรู้
เพื่อออกแบบผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes/
Specific Competencies) และออกแบบ
ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experiences)
ที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดความรู้ ทักษะ
เจตคติ/คุณลักษณะและสามารถนำความรู้ ทักษะ
เจตคติ/คุณลักษณะไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

**แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ
หลักผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้**

สมรรถนะหลัก (Core Competencies)
มีความสำคัญเนื่องจากเป็นสมรรถนะที่จำเป็น
สำหรับผู้เรียนทุกคนเพื่อใช้ในการเรียนรู้ การทำงาน
และการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพในครอบครัว ชุมชน
สังคม ประเทศและโลก และเป็นฐานของสมรรถนะ
(ระดับที่สูงกว่า) เฉพาะงานหรือสมรรถนะวิชาชีพ
หรือสมรรถนะในองค์กรในอนาคตของผู้เรียน
นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงลักษณะสำคัญร่วม
ที่สามารถพัฒนาข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้
หรือนำไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้
ผู้เขียนจึงขอเสนอข้อมูลความสัมพันธ์เชื่อมโยง
ของสมรรถนะหลักกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียน
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ดังนี้
(Office of the Educational Council. 2019 : 68)

1. สมรรถนะหลักด้านภาษาไทยเพื่อการ
สื่อสาร (Thai Language for Communication)
แนวทางการพัฒนาผู้เรียน

1.1 ฟัง พูด อ่านและเขียนคำศัพท์
ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสุขภาวะและส่งเสริมสุขภาพ

ทั้งทางอารมณ์ สติปัญญา ร่างกาย สังคมและ
จิตวิญญาณ

1.2 แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อหา
แนวทางในการสร้างสุขภาวะและส่งเสริมสุขภาพ

1.3 ใช้ภาษาไทยทั้งที่เป็นคำพูดและ
ภาษาท่าทางในการสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์
การเล่น การปฏิบัติการสร้างสุขภาพ

1.4 ใช้ภาษาไทยถ่ายทอดความคิด
ความต้องการ ความรู้สึก อารมณ์และความคิด
ของตน

2. สมรรถนะหลักด้านคณิตศาสตร์ในชีวิต
ประจำวัน (Mathematics in Everyday Life)
แนวทางการพัฒนาผู้เรียน

2.1 ใช้แนวคิดและความคิดรวบยอด
ทางคณิตศาสตร์ในการกำหนดเป้าหมาย การสร้าง
สุขภาวะและส่งเสริมสุขภาพทั้งทางอารมณ์
สติปัญญา ร่างกาย สังคมและจิตวิญญาณ

3. สมรรถนะหลักด้านการสืบสอบทาง
วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific
Inquiry and Scientific Mind) แนวทางการพัฒนา
ผู้เรียน

3.1 สืบสอบความรู้ด้วยหลักฐาน
สนับสนุนเชิงประจักษ์เรื่องราวเกี่ยวกับสุขภาวะ
ทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต

3.2 สร้างผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับ
สุขภาวะด้วยองค์ความรู้และกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์

4. สมรรถนะหลักด้านภาษาอังกฤษ
เพื่อการสื่อสาร (English for Communication)
แนวทางการพัฒนาผู้เรียน

4.1 ใช้ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับคำสำคัญ
หรือนิยามคำสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพพลานามัย

4.2 ใช้ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับขั้นตอนหรือการดำเนินการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

4.3 ใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพพลานามัยเป็นข้อความหรือบทอ่านสั้น ๆ

4.4 สืบค้นข้อมูลจากตำราหรืออินเทอร์เน็ตที่เป็นภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพพลานามัย

4.5 ใช้สมรรถนะภาษาอังกฤษด้านการฟังหรืออ่านและจดบันทึกย่อ ๆ เกี่ยวกับสุขภาพพลานามัย

5. สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth) แนวทางการพัฒนาผู้เรียน

5.1 เรียนรู้ พัฒนาทักษะและเจตคติในการสร้างสุขภาวะและส่งเสริมสุขภาพ ทั้งทางอารมณ์ สติปัญญา ร่างกาย สังคมและจิตวิญญาณของตนเองและผู้อื่น

5.2 เรียนรู้ พัฒนาทักษะและเจตคติในการป้องกันภัยโรคต่าง ๆ และการปฏิบัติตนให้มีสุขภาวะ

6. สมรรถนะหลักด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship) แนวทางการพัฒนาผู้เรียน

6.1 เรียนรู้เกี่ยวกับโรคภัยที่เกิดจากการทำงาน การประกอบอาชีพและการประกอบการ

6.2 วางแผน ปฏิบัติการป้องกันภัยโรคต่าง ๆ และการปฏิบัติตนให้มีสุขภาวะในการทำงาน การประกอบอาชีพและการประกอบการ

6.3 วางแผน ปฏิบัติการฝึกฝนสร้างอาชีพและการประกอบการที่เกี่ยวกับการ

สร้างสุขภาวะและส่งเสริมสุขภาพทั้งทางอารมณ์ สติปัญญา ร่างกาย สังคมและจิตวิญญาณ

7. สมรรถนะหลักด้านทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher – Order Thinking Skills and Innovation : HOTS Critical Thinking, Problem Solving, Creative Thinking) แนวทางการพัฒนาผู้เรียน

7.1 วิเคราะห์ วิพากษ์ ประเมินข้อมูลและเหตุผล สรุปและให้ความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพพลานามัยของตนเองและบุคคลรอบตัว

7.2 ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพพลานามัยของตนเองและบุคคลรอบตัวบนฐานข้อมูลเหตุผลและหลักฐานที่สืบค้นด้วยการใช้เทคโนโลยีอย่างรอบด้านและเหมาะสมกับบริบททางสังคมไทย

7.3 ระบุปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสุขภาพพลานามัยของตนเองและบุคคลรอบตัว วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด

7.4 ลงมือวางแผนในการป้องกันหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสุขภาพพลานามัยของตนเองและบุคคลรอบตัวด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ

7.5 มีความยืดหยุ่นทางความคิด มองและให้ความเห็นเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลสุขภาพพลานามัยของตนเองและบุคคลรอบตัวด้วยแง่มุมที่หลากหลาย

7.6 คิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับการป้องกัน ดูแลรักษาและส่งเสริมสุขภาพพลานามัยของตนเองและบุคคลรอบตัวที่แตกต่างจากเดิม

8. สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล (Medias, Information and Digital Literacy : MIDL) แนวทางการพัฒนา ผู้เรียน

8.1 จัดการเวลาในการใช้สื่อเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและการพักผ่อน

8.2 ศึกษาและวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ ด้านสุขภาพ โฆษณา และสื่อออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

9. สมรรถนะหลักด้านการทำงานแบบ รวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) แนวทางการพัฒนา ผู้เรียน

9.1 ปฏิบัติงานร่วมกันในการป้องกันภัย โรคต่าง ๆ ของตนและผู้อื่น

9.2 เป็นผู้ผู้นำและ/หรือร่วมกันสร้าง สภาพปลอดภัย ปลอดภัยและสร้างสิ่งแวดล้อม ที่ส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน

10. สมรรถนะหลักด้านเป็นพลเมือง ที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึก (Active Citizen with Global Mindedness) แนวทางการพัฒนาผู้เรียน

10.1 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและยกระดับไปสู่การ เปลี่ยนแปลงในครอบครัว ชุมชนและสังคม

10.2 นำระบบประกันสุขภาพไปใช้ ในฐานะเป็นกลไกพัฒนาคุณภาพทางกายและ จิตใจของประชาชน

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency – Based Instruction)

ในการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ นั้นครูผู้สอนจะมีมาตรฐานสมรรถนะและ จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่จัดไว้

เป็นลำดับ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีเป้าหมายที่จะช่วยพัฒนาให้ **ผู้เรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด)** ครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ว่า **ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไร** จึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ ซึ่งเอื้อให้มีการบูรณาการความรู้ ข้ามศาสตร์และลดภาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น ผู้เรียนต้องได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการ ปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่ควรจะต้องมี ในการทำสิ่งนั้นให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับ ที่กำหนด ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการคิด การปฏิบัติ การลงมือทำ การได้รับข้อมูลย้อนกลับ การปรับปรุง พัฒนาและได้รับการส่งเสริมให้นำ ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดสมรรถนะในระดับ ที่ต้องการโดยผู้เรียนแต่ละคนอาจจะใช้เวลาในการ เรียนรู้มากน้อยแตกต่างกันได้ ในการจัดการเรียน การสอนฐานสมรรถนะนั้น ประกอบด้วย (Office of the Educational Council. 2019 : 45)

1. ครูมีมาตรฐานสมรรถนะ และจุดประสงค์ การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ครูมีเป้าหมาย ที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่ กำหนด)

2. ครูต้องวิเคราะห์ว่า **ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไร** จึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ ซึ่งเอื้อให้มีการ บูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์และลดภาระการเรียนรู้ ที่ไม่จำเป็น ผู้เรียนต้องได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ ในการทำงาน รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่ควรจะต้องมีในการทำสิ่งนั้น ให้ประสบผลสำเร็จได้ใน ระดับที่กำหนด

3. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active

learning) โดยการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ รู้จริง (Mastery learning) ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเกิดสมรรถนะ ที่ต้องการ

4. ครูจัดประสบการณ์ สถานการณ์ ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ฝึกนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่ได้เรียนรู้ไปใช้จนเกิดสมรรถนะ ที่ต้องการ

5. ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน โดยสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกัน สามารถไปได้เร็ว ช้า (Self pacing) ตามความถนัด และความสามารถของตน

6. ครูมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรม ของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และ ให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียน แต่ละคนในการเรียนการสอนประจำวัน

7. ผู้เรียนต้องสามารถแสดงสมรรถนะ หรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการ ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ ก่อนที่จะก้าวสู่ การเรียนรู้ขั้นต่อไป

8. หากผู้เรียนยังไม่ผ่านการทดสอบว่า เกิดสมรรถนะที่ต้องการ ครูจำเป็นต้องออกแบบ การเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม (Remedial teaching) ให้ตอบสนองต่อปัญหาและความ ต้องการของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เน้นการปฏิบัติโดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่ สมรรถนะที่ต้องการในระดับที่ผู้เรียนสามารถ ปฏิบัติงานได้จริง เป็นการเรียนการสอนที่มีการ บูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

การปฏิบัติงานใดงานหนึ่งเพื่อนำไปใช้จนเกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผู้เรียนสามารถเลือกใช้ได้ 6 แนวทาง ซึ่งครูสามารถเลือกใช้ตามความพร้อมและความถนัดของตนและความเหมาะสมของบริบท ดังนี้ (Office of the Educational Council, (2019 : 7 - 12)

แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรก สมรรถนะ ซึ่งครูผู้สอนเห็นว่าสอดคล้องกับ บทเรียนนั้น และคิดกิจกรรมเสริมเพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาสมรรถนะนั้นเพิ่มขึ้น เป็นการช่วยเพิ่ม การเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้มข้น มีความหมายและ เกิดสมรรถนะที่ต้องการ

แนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติม สมรรถนะ

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต่อยอด เพิ่มเติม จากงานเดิมให้ต่อเนื่องไปถึงขั้นการฝึกฝนการนำ ความรู้ ทักษะและเจตคติที่ได้เรียนรู้แล้วไปประยุกต์ ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีสมรรถนะในเรื่องที่เรียนรู้นั้น

แนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำรูปแบบ การเรียนรู้ต่าง ๆ มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับสมรรถนะ ที่สอดคล้องกันและเพิ่มเติมกิจกรรมที่สามารถ ช่วยพัฒนาสมรรถนะนั้นให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันจะส่งผลให้การเรียนการสอนตามรูปแบบ การเรียนรู้ที่ใช้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วย

แนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้

เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเป็นตัวตั้งและนำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาออกแบบการสอนร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและทักษะตามที่ตัวชี้วัดกำหนดไปพร้อม ๆ กันกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่ต้องการ

แนวทางที่ 5 บุคลากร ผสานหลายสมรรถนะ

เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะเป็นตัวตั้งและวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมโดยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

แนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิต ในกิจวัตรประจำวัน

เป็นการสอดแทรกสมรรถนะที่ส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น เป็นการใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ทำอยู่แล้ว เป็นสถานการณ์ในการฝึกฝนสมรรถนะ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ต้องการแล้วยังช่วยทำให้การทำกิจวัตรประจำวันของผู้เรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency – Based Assessment)

ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยมีลักษณะสำคัญดังนี้ (Office of the Educational Council (2019 : 28)

1. การประเมินการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามปกติ มีลักษณะเป็นการประเมินแบบ Formative Assessment ซึ่งมีการเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือตามปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

2. ใช้ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากสิ่งที่คุณผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance assessment) หรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) รวมถึงการประเมินตนเอง (Student Self-assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment)

3. การประเมินที่เป็นการตัดสินผลการเรียนรู้จะมุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ

4. ใช้วิธีการวัดจากพฤติกรรม/การกระทำ/การปฏิบัติ (Performance Test) ที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่กำหนดเป็นการวัดอิงเกณฑ์ มิใช่อิงกลุ่มและมีหลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) ใช้ตรวจสอบได้

5. ใช้สถานการณ์เป็นฐานเพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริงมากขึ้น เช่น อาจเตรียมบริบทเป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์เสมือนจริงในคอมพิวเตอร์ซึ่งสามารถประเมินได้หลายประเด็นในสถานการณ์เดียวกัน

6. ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อม และเป็นการประเมินความก้าวหน้าตามอัตราของตนเอง ด้วยเครื่องมือวัดที่เข้าถึงความเชี่ยวชาญของผู้เรียน การประเมินจะเป็นไปตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะต้องได้รับการซ่อมเสริมจนกระทั่งผ่านจึงจะก้าวไปสู่ลำดับขั้นต่อไป

7. การรายงานผล เป็นการให้ข้อมูลพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนตามลำดับขั้นที่ผู้เรียนทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยครูทำการทดสอบพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติ (Performance Assessment) ของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria)

กล่าวสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเน้นการประเมินองค์รวมของสมรรถนะด้วยเครื่องมือประเมินตามความเหมาะสมและประเมินเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะรับการประเมิน หากประเมินผ่านผู้เรียนจะสามารถก้าวสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ขั้นต่อไปได้ หากยังไม่ผ่าน ผู้เรียนจะได้รับการสอนซ่อมเสริม จนกระทั่งบรรลุผล ผู้เรียนแต่ละคนจะก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน อาจก้าวหน้าไปได้เร็วในบางสาระ และอาจไปได้ช้าในบางสาระตามความถนัดของตน

สรุป

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามุ่งเป้าหมายที่ความสามารถของผู้เรียนในการทำได้ โดยการผสมผสานความรู้ ทักษะ

และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติหรือคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถะนั้น รวมไปถึงได้รับการฝึกฝนให้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนคือ การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งต้องใช้วิธีการเรียนเชิงรุก (Active Learning) โดยสามารถพัฒนาผู้เรียนได้หลายลักษณะ ทั้งพัฒนาผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรในโรงเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนผ่านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในกลุ่มสาระ การออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอาจจะผสมผสานและบูรณาการหลาย ๆ สมรรถนะทั้งที่เป็นสมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักนั้น หรือสมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักอื่น ๆ ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผู้เรียนสามารถเลือกใช้ได้ 6 แนวทางตามความพร้อมและความถนัดของตนและความเหมาะสมของบริบท ประกอบด้วย แนวทางที่ (1) ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ (2) ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ (3) ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ (4) สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้ (5) บูรณาการ ผสานหลายสมรรถนะ และ (6) สมรรถนะชีวิต ในกิจวัตรประจำวัน สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเน้นการประเมินองค์รวมของสมรรถนะด้วยเครื่องมือประเมินตามความเหมาะสมและประเมินเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะรับการประเมิน

REFERENCES

- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2020). **Competency – Based in Active Learning**. Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. Office of the Educational Council Bangkok : 21 Century Company Limited (In Thai)
- Good, Carter. V (1973). **Dictionary of Education**. 3rd. New York : McGraw – Hill.
- Mcclelland , D.C. (1993). **Testing for Competence rather than intelligence**. American Psychologist, 28 (1). 1 – 14
- Kongkasawat, T. (2010). **Training Roadmap for Competency : How does he do?**. Bangkok : Technology Promotion Association (Thailand – Japan) Publishing House. (In Thai)
- Ministry of Education. (2021). **Learners‘Terminal Behavior in Project Based Learning which express for Competencies or the 21 st Century Skills**. Retrieved July 8, 2021 from <http://www.phichsinee.cmru.ac.th> (In Thai)
- Office of the Educational Council. (2008). **Operating guidelines of Research and Development on Learning Network Innovation of Teachers and Educational Personnels to Develop Student Quality Project**. Bangkok : Bureau of Academic Affair and Educational Standards. (In Thai)
- Office of the Educational Council. (2019). **Clalification in Competency for Administrators Teachers and Educational personnels**. Bangkok : 21 Century Company Limited (In Thai)
- Office of the Educational Council. (2019). **Development guidelines for Competencies of Learners in Basic Education**. Bangkok : 21 Century Company Limited (In Thai)
- Office of the Educational Council. (2019). **Competencies framework of Learners in Elementary schools for Basic Education Core Curriculum : Reseach report**. Bangkok : Bureau of Academic Affair and Educational Standards. (In Thai)
- Sootsukhon, C. (2021). **Desirable Competencies of Teachers in Department of Health and Physical Education in 21 st Century under Suankularbittayalai school group**.A thesis for Master of Education.Thailand National Sports university : Chonburi campus. (In Thai)

วิเคราะห์ข้อกฎหมายเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนได้เสีย
ของคณะกรรมการสรรหาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ

LEGAL ANALYSIS CONCERNING GOOD GOVERNANCE AND CONFLICT OF INTEREST
OF THE NOMINATION COMMITTEE FOR UNIVERSITY PRESIDENT
OF THE RAJABHAT UNIVERSITIES

ภิญญาพัชญ์ ดิบบงษา^{1*} และ สิทธิกร ศักดิ์แสง^{*2}

¹สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Pinyapat Tibwongsa^{1*} and Sitthikorn Saksang^{*2}

¹Law Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Faculty of Law Suratthani Rajabhat University, Suratthani, Thailand

*E-mail: Porjai-2558@hotmail.com

Received: 2021-01-15

Revised: 2022-04-12

Accepted: 2022-04-12

บทคัดย่อ

บทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการสรรหาอธิการบดีที่มาจากกรรมการสภามหาวิทยาลัยนั้น ถ้าสภามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามกรอบแห่งกฎหมายภายใต้มาตรา 18 มาตรา 28 มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2547 ไม่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาลตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีประเด็นปัญหาที่ได้แย้งในเรื่องของกรรมการสรรหาอธิการบดีที่มาจากตัวแทนกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาทำหน้าที่สรรหาและทำหน้าที่พิจารณาแต่งตั้งอธิการบดีนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียภายใต้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 13 หรือไม่ คู่กรณีตามมาตรา 13 คือ ผู้เข้ารับกรรมการสรรหาอธิการบดี สามารถโต้แย้งการพิจารณาของกรรมการสภาตามมาตรา 15 หรือ กรรมการสภามหาวิทยาลัยโต้แย้งตามมาตรา 16 ได้และผลที่การพิจารณาของสภามหาวิทยาลัยที่ตนไม่เห็นด้วยสามารถนำไปฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนมติของสภามหาวิทยาลัยได้

คำสำคัญ หลักธรรมาภิบาล การมีส่วนได้เสีย กรรมการสรรหาอธิการบดี

ABSTRACT

Regarding the provision of laws on the appointment of nomination committee from the university council committee, if the committee appoints the nomination committee in accordance with the legal framework under Section 18, Section 28 and Section 29, the Rajabhat University Act, B.E. 2547 (2004), such appointment isn't against the good governance according to Section 9, the Higher Education Act, B.E. 2562 (2019). However, there is an arguable issue concerning the nomination committee from the representatives of the university council committee to nominate and appoint the university president as being an interested party under the Administrative Procedure Act, B.E. 2539(1996), Section 13. The disputant according to Section 13 concerns the nomination committee for the university president has the right to oppose the council committee's consideration under Section 15 and the council committee has the right to oppose the nomination committee's consideration under Section 16. The opposition against the council committee's consideration could be brought to the administrative court to revoke the university council's resolution.

Keyword: Good Governance, Interest, Nomination Committee for the University President

บทนำ

การมีส่วนได้เสียภายใต้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการมหาวิทยาลัยของรัฐ มักจะมีการกล่าวถึงกันมากหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลอันประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักคุ้มค่า ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้ กำหนดโทษทางอาญาถึงมหาวิทยาลัยที่กระทำความผิดต่อหลักธรรมาภิบาลด้วยว่าในกรณีที่มีปัญหาในการดำเนินกิจการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดของกระทรวงที่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ

ประชาชนหรือการไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอย่างร้ายแรงหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาอย่างร้ายแรงหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อส่วนรวม โดยการมีส่วนได้เสียของกรรมการที่มาจากสภามหาวิทยาลัยนั้น อาจขัดกับหลักการธรรมาภิบาล อาทิเช่น การเป็นญาติกับผู้เข้ารับการสรรหาอธิการบดี เป็นสามีภริยา เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงก่อนมีการสรรหาอธิการบดี เป็นเจ้าหน้าที่ เคยฟ้องร้องกัน ฯลฯ ซึ่งการมีส่วนได้เสียดังกล่าวย่อมเป็นการขัดต่อหลักธรรมาภิบาลในเรื่องหลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใสในการสรรหาอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศอย่างชัดเจน

ซึ่งหากกรรมการที่มาจากสภามหาวิทยาลัยกระทำการขัดต่อหลักธรรมาภิบาลย่อมมีผลกระทบถึงความชอบด้วยกฎหมายในการสรรหาอธิการบดี และผลกระทบต่อประโยชน์ต่อส่วนรวมในการอาจเกิดผูกขาดการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยทำให้ไม่เกิดการสรรหาอธิการบดีที่ยุติธรรมตามที่สมควรจะเป็น

ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนมุ่งที่จะศึกษาในประเด็นเรื่องการมีส่วนได้เสียของกรรมการสรรหาหรือไม่เท่านั้น ประเด็นที่ต้องวิเคราะห์ศึกษาในเรื่องของการมีส่วนได้เสียของกรรมการสรรหาอธิการบดีในส่วนที่มาจากสภามหาวิทยาลัยว่ามีส่วนได้เสียในการพิจารณาทางปกครองในการแต่งตั้งอธิการบดีต่อหลักธรรมาภิบาลหรือไม่ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์ถึงที่มาของอธิการบดีแต่อย่างใด

ในประเด็นนี้มีแนวคิดและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา แห่งชาติ พระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

กรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในบทความนี้ผู้เขียนกำหนดขอบเขตเนื้อหาของบทความจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการอุดมศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จึงทำให้ได้มาซึ่งคำถามตามบทความนี้

เนื้อหา

แนวคิดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนได้เสียของคณะกรรมการสรรหาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนได้เสียของคณะกรรมการสรรหาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย แนวคิดที่ว่าด้วยหลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการที่ดี กับแนวคิดที่ว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของการมีส่วนได้เสีย ดังนี้

แนวคิดว่าด้วยหลักธรรมาภิบาล
การบริหารจัดการที่ดีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (Government Gazette, 1999) ได้วางหลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการที่ดีซึ่งเป็นหลักในการนำมาปกครองประเทศให้เกิดความสงบสุขโดยยึดหลักพื้นฐาน 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกา และมีการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัย

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กร ให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การทำประชาพิจารณ์ การร่วมลงประชามติ หรืออื่น ๆ ที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และมีการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แนวคิดว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของการมีส่วนได้เสีย

การขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถานว่า ผลประโยชน์ขัดกัน (Conflict of interest) คือ สถานการณ์ที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งอันเป็นที่ไว้วางใจ เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

ในองค์กร ผู้ประกอบวิชาชีพสาธารณสุข เป็นต้น ต้องเลือกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ในวิชาชีพ ซึ่งทำให้ตัดสินใจยากในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติได้ (Ariyathat, 2005) การขัดกันแห่งผลประโยชน์นี้สามารถเกิดขึ้นได้แม้ไม่ส่งผลทางจริยธรรมหรือความไม่เหมาะสมต่าง ๆ และสามารถทำให้ทุเลาเบาบางลงได้ด้วยการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก (Thanita, 2017) การขัดกันแห่งผลประโยชน์มิได้ปรากฏแต่ในทางวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่บุคคลมีบทบาทหลากหลายและบทบาทเหล่านั้นก็เกิดขัดกันเอง เช่น ผู้จัดการฝ่ายขายอาจมีหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และก็อาจมีหน้าที่ในทางกตัญญูแก่เวทีต่อญาติพี่น้องที่มาเสนอขายสินค้าใด ๆ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาศึกษาถึงรูปแบบการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่ปรากฏจากหนังสือของ (Teeraphat, 2006) คือ

1. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจส่วนตัว เป็นกรณีที่ผลประโยชน์สาธารณะกับผลประโยชน์ส่วนตัวเกิดอยู่กันคนละฟาก อาทิ ประเด็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ในธุรกิจที่เป็นเจ้าของเป็นการส่วนตัว

2. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจภายนอก เป็นกรณีที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจการงานหลายอย่างโดยมีธุรกิจการงานหลัก ๆ ของตนเองอยู่แล้ว และผลประโยชน์ในการงานหลักเกิดอยู่คนละฟากกับผลประโยชน์ในการงานรอง

3. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับเครือญาติ เป็นกรณีที่เครือญาติจะเข้ามามีบทบาทในธุรกิจการงานของตน หรือกรณีที่ธุรกิจ

การทำงานของตนจะต้องใช้บริการใด ๆ จากธุรกิจการงานของญาติ อาจทำให้ตนเกิดเห็นแก่ประโยชน์ส่วนครอบครัวหรือเครือญาติ และกระทำการทุจริตต่อธุรกิจการงานของตนได้ในหลาย ๆ หน่วยงาน จึงมีการกำหนดมิให้เจ้าหน้าที่ของตนประกอบธุรกิจกับเครือญาติของตนเอง

4. การขัดกันของผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับมิตรสหาย เป็นกรณีที่บุคคลจะเข้าทำธุรกิจการงานกับมิตรสหายของตน คล้าย ๆ กับกรณีของเครือญาติดังกล่าว

5. พฤติกรรมไม่เหมาะสมอย่างอื่นบางที่ก็จัดเข้าพวกเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ อาทิ การรับสินบนซึ่งอาจจัดเข้าเป็นการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่อีกประเภทหนึ่งด้วยก็ได้ ตลอดจนการใช้อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน ทรัพยากร หรือบุคลากรของหน่วยงานของตนเพื่อประโยชน์ส่วนตัวซึ่งก็อาจจัดเข้าเป็นการฉ้อโกงได้อีกประเภทหนึ่ง เป็นต้น

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล การมีส่วนได้เสียในการแต่งตั้งกรรมการสรรหาอธิการบดี

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล การมีส่วนได้เสียในการแต่งตั้งกรรมการสรรหาอธิการบดี พบว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ดังนี้

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 (Government Gazette, 2019) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ดังนี้

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดของกระทรวง” หมายความว่า สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่เป็นส่วนราชการที่อยู่ในสังกัดของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ องค์การoyerการหรือองค์กรอิสระ

“กระทรวง” หมายความว่า กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศและแนวปฏิบัติเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ และแนวปฏิบัตินั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา 9 การจัดการอุดมศึกษาต้องเป็นไปตามหลักการ ดังต่อไปนี้

- (1) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม
- (2) หลักเสรีภาพทางวิชาการ

- (3) หลักความเป็นอิสระ
- (4) หลักความเสมอภาค
- (5) หลักธรรมาภิบาล
- (6) หลักการอื่นตามที่กำหนดในพระราช-
กฤษฎีกา

มาตรา 19 สถาบันอุดมศึกษาและบุคลากรต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีระบบควบคุมภายใน และระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและจัดการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการทุจริตและประพฤติมิชอบ

มาตรา 51 รัฐมนตรีมีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดของกระทรวงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาและให้สอดคล้องกับกฎหมายนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านการอุดมศึกษาและแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ที่สภานโยบายกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในสังกัดของกระทรวง เป็นการเฉพาะ หลักการของการจัดการอุดมศึกษาตามมาตรา 9 รวมถึงการควบคุมมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ในกรณีที่มีปัญหาในการดำเนินกิจการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดของกระทรวงที่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอย่างร้ายแรงหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาอย่าง

ร้ายแรงหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อส่วนรวม ให้รัฐมนตรีโดยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาแล้วแต่กรณีแจ้งสภาสถาบันอุดมศึกษาให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น

ในกรณีที่สภาสถาบันอุดมศึกษาไม่ดำเนินการ ดำเนินการล่าช้าเกินสมควรหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ให้รัฐมนตรีโดยข้อเสนอแนะและความเห็นชอบของคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือ คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา แล้วแต่กรณี วินิจฉัยชี้ขาด สั่งให้กระทำการ ยับยั้ง หรือยุติการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวได้

ในกรณีที่สภาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดของกระทรวง เห็นว่าการวินิจฉัยชี้ขาดหรือการสั่งให้กระทำการ ยับยั้ง หรือยุติการดำเนินการตามวรรคสองมิชอบ ให้สามารถอุทธรณ์ต่อคณะรัฐมนตรีได้ การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการดำเนินการตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้น เมื่อคณะรัฐมนตรีวินิจฉัยเป็น ประการใดแล้ว ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะรัฐมนตรี ในการดำเนินการ ตามวรรคนี้ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณาทำความเห็นเสนอต่อคณะรัฐมนตรีก็ได้ การกำกับดูแลตามวรรคหนึ่งและวรรคสองต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความเป็นอิสระ และความแตกต่างของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภทและกลุ่มด้วย

มาตรา 75 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยชี้ขาดหรือคำสั่งตามมาตรา 51 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ.2547 (Government Gazette, 2004) ได้กล่าวถึงคณะกรรมการสรรหาอธิการบดีเพื่อให้สภามหาวิทยาลัยเลือกเพื่อให้มีการโปรดเกล้าแต่งตั้งอธิการบดี มาตรา 18 มาตรา 28 มาตรา 29 ดังนี้

มาตรา 18 สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(2) ออกกฎ ระเบียบ ประกาศและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใด ในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกกฎ ระเบียบ ประกาศและข้อบังคับสำหรับส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นเป็นเรื่อง ๆ ก็ได้

(8) พิจารณาเสนอเรื่องเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและถอดถอนนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี ศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์พิเศษ

มาตรา 28 อธิการบดีนั้น จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง โดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัยจากผู้มีคุณสมบัติตาม มาตรา 29 หลักเกณฑ์วิธีการได้มาและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย โดยกระบวนการสรรหา ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญและคุณสมบัติเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัย และเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคลากรของมหาวิทยาลัยและบุคคลในท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการของมหาวิทยาลัย

(2) กระบวนการสรรหาจะต้องเน้นเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรของมหาวิทยาลัยและบุคคลในท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการของมหาวิทยาลัย

มาตรา 29 อธิการบดีต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองและได้ทำการสอนหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองหรือเคยดำรงตำแหน่ง กรรมการสภามหาวิทยาลัยหรือสภาสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองหรือดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ รวมทั้งมีคุณสมบัติอื่น และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 (Government Gazette, 1996) ได้วางหลักกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนได้เสียในการพิจารณาทางปกครอง ดังนี้ มาตรา 5

“การพิจารณาทางปกครอง” หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง

“คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

(1) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และ

การรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

(2) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็น การจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐหรือไม่ก็ตาม

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ยื่นคำขอหรือผู้คัดค้านคำขอผู้อยู่ในบังคับหรือในบังคับของคำสั่งทางปกครอง และผู้ซึ่งได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองเนื่องจากสิทธิของผู้นั้น จะถูกกระทบกระเทือนจากผลของคำสั่งทางปกครอง

มาตรา 13 เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

(1) เป็นคู่กรณีเอง

(2) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี

(3) เป็นญาติของคู่กรณี คือ เป็นบุพการี หรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้อง หรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายใน 3 ชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียง 2 ชั้น

(4) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณี

(5) เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่กรณี

(6) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 15 เมื่อมีกรณีตามมาตรา 13 หรือคู่กรณีคัดค้านว่ากรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองคณะใดมีลักษณะดังกล่าว ให้ประธานกรรมการเรียกประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเหตุคัดค้านนั้น

ในการประชุมดังกล่าวกรรมการผู้ถูกคัดค้านเมื่อได้ชี้แจง ข้อเท็จจริงและตอบข้อซักถามแล้ว ต้องออกจากที่ประชุม ถ้าคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองคณะใดมีผู้ถูกคัดค้านในระหว่างที่กรรมการผู้ถูกคัดค้านต้องออกจากที่ประชุม ให้ถือว่าคณะกรรมการคณะนั้นประกอบด้วยกรรมการทุกคนที่ไม่ถูกคัดค้าน ถ้าที่ประชุมมีมติให้กรรมการผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าว ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับและให้เป็นที่สุด การยื่นคำคัดค้านและการพิจารณาคำคัดค้านให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 16 ในกรณีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13 เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เจ้าหน้าที่หรือกรรมการผู้นั้นจะทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้ ในกรณีตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการดังนี้ ซึ่งเหตุที่เกิดสภาพภายในจิตใจของคณะกรรมการที่สรรหาหากไม่โปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล อาทิเช่น มีการฟ้องคดีกันอยู่ คู่กรณีที่ลงสรรหาอธิการมีทัศนคติไม่ตรงกันอย่างชัดเจน คณะกรรมการสรรหาที่นั้นเคยแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่พิจารณาต่อสาธารณะ เจ้าหน้าที่กำลังมีคดีพิพาทกันคู่กรณีที่ลงสรรหาอธิการบดขยี้ยอมให้คณะกรรมการสรรหาอธิการบดีมีความไม่เป็นกลาง ดังนั้นต้องพิจารณา

(1) ถ้าผู้นั้นเห็นเองว่าตนมีกรณีดังกล่าวให้ผู้นั้นหยุดการพิจารณาเรื่องไว้ก่อนและแจ้งให้

ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งหรือประธาน
กรรมการทราบ แล้วแต่กรณี

(2) ถ้ามีคู่กรณีคัดค้านว่าผู้นั้นมีเหตุ
ดังกล่าว หากผู้นั้นเห็นว่าตนไม่มีเหตุตามที่
คัดค้านนั้น ผู้นั้นจะทำการพิจารณาเรื่องต่อไปก็ได้
แต่ต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่ง
หรือประธานกรรมการทราบ แล้วแต่กรณี

(3) ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือ
คณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง
ซึ่งผู้นั้นเป็นกรรมการอยู่มีคำสั่งหรือมีมติโดย
ไม่ชักช้า แล้วแต่กรณีว่าผู้นั้นมีอำนาจในการ
พิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นหรือไม่ ให้นำ
บทบัญญัติมาตรา 14 วรรคสอง และมาตรา 15
วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับ
โดยอนุโลม

มาตรา 17 การกระทำใด ๆ ของเจ้าหน้าที่
หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณา
ทางปกครองที่ได้กระทำไปก่อนหยุดการพิจารณา
ตามมาตรา 14 และมาตรา 16 ย่อมไม่เสียไป
เว้นแต่เจ้าหน้าที่ผู้เข้าปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ถูกคัดค้าน
หรือคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง
แล้วแต่กรณีจะเห็นสมควรดำเนินการส่วนหนึ่ง
ส่วนใดเสียใหม่ก็ได้

มาตรา 19 ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่
หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจ พิจารณา
ทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะ
ต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย
อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้น
จากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใด
ที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่

สรุป

จากข้อกฎหมายข้างต้นสามารถวิเคราะห์
ข้อกฎหมายเกี่ยวกับกรรมการสรรหาธิการ
ที่มาจากตัวแทนกรรมการสภามหาวิทยาลัย
ที่มาจากการอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ
ราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 18 (4) สภามหาวิทยาลัย
แต่งตั้งกรรมการสรรหาตามอำนาจมาตรา 18 (14)
ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏและแต่งตั้ง
กรรมการสรรหาธิการบดี ทำหน้าที่พิจารณา
แต่งตั้งอธิการบดีนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลัก
ธรรมาภิบาลหรือมีส่วนได้เสียหรือไม่ ซึ่งพิจารณา
ได้ 2 ประเด็น ดังนี้ คือ

1. วิเคราะห์ประเด็นการแต่งตั้ง กรรมการสรรหาธิการบดีที่มาจากตัวแทน สภามหาวิทยาลัย นั้นขัดต่อหลักธรรมาภิบาล หรือไม่

จากการพิจารณาด้วยทฤษฎีหมาย
คือ ตามพระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2547
มาตรา 28 มาตรา 29 กำหนดให้สภามหาวิทยาลัย
แต่งตั้งกรรมการสรรหาตามอำนาจมาตรา 18
(14) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ
หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดเพื่อพิจารณาและเสนอ
ความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือมอบหมาย
ให้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดอันอยู่ในอำนาจ
และหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย ดังนั้น การแต่งตั้ง
กรรมการสภามหาวิทยาลัยมาเป็นกรรมการสรรหา
เพื่อพิจารณาสรรหาธิการบดีให้สภาพิจารณา
ทางปกครอง โดยการที่สภามหาวิทยาลัย
ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วย
คณะกรรมการสรรหาธิการบดีของมหาวิทยาลัย

ราชภัฏซึ่งทุกสถาบันจะกำหนดที่ให้กรรมการสรรหาอธิการบดีส่วนหนึ่งนั้นมาจากมหาวิทยาลัยมาจากตัวแทนสภามหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ตัวแทนกรรมการสรรหาอธิการบดีที่มาจากสภามหาวิทยาลัยนั้นจะมีที่มาหรือที่เป็นตัวแทนแต่ละตำแหน่งในกรรมการสภามหาวิทยาลัยที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยว่าด้วยการสรรหาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ แล้ว จะให้กรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการสภาที่เป็นประธานสภาคณาจารย์เป็นกรรมการสรรหาอธิการบดีเกือบทั้งหมด ตัวอย่างเช่น

โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตกำหนดให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งกรรมการสรรหาตามอำนาจมาตรา 18 (14) ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตว่าด้วยคุณสมบัติและวิธีการสรรหาอธิการบดี พ.ศ. 2560 และแต่งตั้งกรรมการสรรหาอธิการบดี (Phuket Rajabhat University, 2017)

ข้อ 7 คณะกรรมการสรรหาอธิการบดีประกอบด้วย

1. กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิเลือกกันเอง 1 คน เป็นประธาน
2. กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิเลือกกันเอง 2 คน เป็นกรรมการ
3. ประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย เป็นกรรมการ
4. ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ เป็นกรรมการ
5. กรรมการสภามหาวิทยาลัยจากผู้ดำรงตำแหน่งบริหารเลือกกันเอง 1 คน เป็นกรรมการ

6. กรรมการสภามหาวิทยาลัยจากคณาจารย์เลือกกันเอง 1 คน

7. ผู้อำนวยการสำนักอธิการบดีเป็นเลขา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีว่าด้วยคุณสมบัติและวิธีการสรรหาอธิการบดี พ.ศ.2554 (Phetchaburi Rajabhat University, 2011)

ข้อ 9 ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาอธิการบดี ประกอบด้วย

1. กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิโดยให้สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้เลือกเป็นประธาน
2. กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเลือกกันเองและมีใช่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งประธานตามข้อ 1 จำนวน 2 คน
3. กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าส่วนราชการ หรือหัวหน้ากองที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ซึ่งเลือกกันเองจำนวน 2 คน เป็นกรรมการ

4. กรรมการสภามหาวิทยาลัยจากคณาจารย์ประจำซึ่งเลือกกันเอง จำนวน 2 คน

5. ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ เป็นกรรมการ

6. ประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย เป็นกรรมการ

ให้กรรมการสรรหาเลือกกันเอง 1 คน เป็นเลขานุการกรรมการสรรหาและให้ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี เป็นผู้ช่วยเลขานุการ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีกำหนดให้ สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งกรรมการสรรหาตามอำนาจ มาตรา 18 (14) ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี ว่าด้วยการสรรหาอธิการบดี พ.ศ. 2562 ซึ่งข้อ 7 ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วย

- (1) กรรมการสภามหาวิทยาลัยฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน เป็นประธาน
- (2) กรรมการสภามหาวิทยาลัยฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน เป็นรองประธาน
- (3) ผู้ทรงคุณวุฒิในเขตพื้นที่บริการ การศึกษาของมหาวิทยาลัย 1 คน ซึ่งสภามหาวิทยาลัยเลือกเป็นกรรมการ
- (4) นายกสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นกรรมการ
- (5) ผู้แทนบุคลากร สายวิชาการ 1 คน เป็นกรรมการ
- (6) ผู้แทนบุคลากร สายสนับสนุน 1 คน เป็นกรรมการ
- (7) ประธานสภาคณาจารย์ และข้าราชการ เป็นกรรมการ
- (8) ผู้อำนวยการสำนักงานสภามหาวิทยาลัย เป็นเลขานุการ ให้เจ้าหน้าที่สำนักงานสภามหาวิทยาลัย 1 คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ การเลือกกรรมการตามข้อ 7(3) ให้เป็นไปตามมติของสภามหาวิทยาลัย การเลือกกรรมการตามข้อ 7(5) และ (6) ให้ออกเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย ในกรณีที่กรรมการสรรหาคนใดคนหนึ่งสมัคร หรือตอบรับการ ทาบทามเป็นผู้สมควรดำรงตำแหน่ง อธิการบดี ให้กรรมการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งกรรมการ

สรรหาและให้คณะกรรมการสรรหาที่เหลืออยู่ เป็นองค์ประชุมเพื่อดำเนินการสรรหาต่อไป

เมื่อพิจารณาตามหลักธรรมาภิบาล ที่กำหนดไว้ใน มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการแต่งตั้ง กรรมการสรรหาอธิการบดีที่เป็นตัวแทนสภามหาวิทยาลัยและการกระทำของกรรมการสรรหา อธิการบดี โดยยึดหลักพื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่าอย่างเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ดังนั้น กรรมการสภามหาวิทยาลัยดำเนินการ มาตรา 18 ให้อำนาจกฎข้อบังคับแต่งตั้งกรรมการสรรหา อธิการที่มาจากตัวแทนสภามหาวิทยาลัย มาทำหน้าที่สรรหาอธิการบดี ตามมาตรา 28 มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ.2547 ไม่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาลตามมาตรา 9 แห่ง พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 และ ไม่ขัดต่อการมีส่วนร่วมได้เสียตามมาตรา 13 แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แต่อย่างไรเพราะได้กระทำตามกรอบ ของกฎหมายที่ให้อำนาจและอยู่ภายในขอบเขต ของกฎหมายที่ให้อำนาจนั้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีประเด็นปัญหาที่โต้แย้งในเรื่องของกรรมการ สรรหาอธิการบดีที่มาจากตัวแทนกรรมการสภา มหาวิทยาลัยมาทำหน้าที่สรรหาและทำหน้าที่ พิจารณาแต่งตั้งอธิการบดีนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียภายใต้ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 13 หรือขัดต่อหลักธรรมาภิบาล ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 หรือไม่

ในประเด็นนี้กรรมการสภามหาวิทยาลัยมีส่วนได้เสียตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 13 หรือมาตรา 16 หรือไม่นั้น ตามกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ไม่มีการพิจารณาอย่างชัดเจน เนื่องจากผู้บริหารไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว แต่หากว่ากรรมการสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้มีส่วนได้เสียแล้วย่อมมีผลถึงหลักธรรมาภิบาลด้วยอันหมายความว่า กรรมการสภาที่จะเข้าเป็นกรรมการสรรหาอธิการบดีย่อมกระทำการใด ๆ ในการสรรหาอธิการบดีไม่ชอบด้วยหลักธรรมาภิบาลไปด้วยและไม่ชอบด้วยหลักการมีส่วนได้เสียอีกด้วยอันยอมนำไปสู่การสรรหาอธิการบดีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วยนั่นเองเพราะกรรมการสภามหาวิทยาลัยไม่เป็นกลางและกระทำการขัดต่อหลักธรรมาภิบาล

2. วิเคราะห์ประเด็นกรรมการสรรหาอธิการที่มาจากตัวแทนสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่สรรหาและพิจารณาแต่งตั้งอธิการบดีเป็นผู้มีส่วนได้เสียและขัดต่อหลักธรรมาภิบาลหรือไม่

ในประเด็นนี้กรรมการสรรหานั้นที่สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งมาจากกรรมการสภาเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการสรรหาให้สำเร็จลุล่วง ภายใต้พระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 18 (14) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือมอบหมายให้ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยและการสรรหาผู้ที่ได้รับการเสนอชื่ออธิการบดีถือเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการหนึ่งของการพิจารณา

ทางปกครอง เพื่อให้สภามหาวิทยาลัยพิจารณาทางปกครอง ออกคำสั่งทางปกครอง คือ เลือกผู้ได้รับการสรรหาให้มีการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นอธิการบดี ไม่น่าจะเป็นผู้มีส่วนได้เสียแต่อย่างไรก็ตามถ้ากรรมการสรรหาที่มาจากกรรมการสภามหาวิทยาลัยดำเนินการ เช่น ดำเนินการเสาะหาผู้ที่มีความเหมาะสม โดยให้อำนาจคณะกรรมการสรรหาเสาะหาผู้ที่มีความเหมาะสมเข้าสู่กระบวนการสรรหาอธิการบดี การกระทำของกรรมการสรรหาในลักษณะเช่นนี้อาจจะเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการพิจารณาทางปกครองขัดต่อมาตรา 13 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และขัดต่อหลักธรรมาภิบาลตามมาตรา 9 พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ได้เช่นกัน รวมไปถึงการออกกฎระเบียบข้อบังคับของสภาที่ให้อำนาจกรรมการสรรหาในกรณีถือเป็นการออก “กฎ” ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนำไปสู่การฟ้องร้องเพิกถอนกฎต่อศาลปกครองภายใต้มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้เช่นกัน

ภายใต้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เมื่อพิจารณาถึง “คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ยื่นคำขอหรือผู้คัดค้านคำขอผู้อยู่ในบังคับหรือในบังคับของคำสั่งทางปกครอง และผู้ซึ่งได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองเนื่องจากสิทธิของผู้นั้นจะถูกกระทบกระเทือนจากผลของคำสั่งทางปกครองอาจจะดำเนินการมาตรา 15 มาตรา 16 ดังนี้

มาตรา 15 คู่กรณี คือ ผู้ได้รับการสรรหาเสนอชื่อเป็นอธิการบดี คนใดเห็นว่ากรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้พิจารณาทางปกครองเป็น

กรรมการสรรหาเป็นผู้มีส่วนได้เสียอาจทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลาง เพราะเป็นผู้อยู่ในกระบวนการสรรหาและอยู่ในกระบวนการพิจารณานั้นอาจมีปัญหาในส่วนได้เสียตามมาตรา 13 เสนอให้ประธานสภามหาวิทยาลัยหยุดดำเนินการพิจารณา และให้มติที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ถ้ามติเสียงที่ประชุมกรรมการสภา 2 ใน 3 เห็นว่าไม่มีส่วนได้เสียเพราะกรรมการสรรหาเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การดำเนินการสรรหาอธิการอันอยู่ในอำนาจ และหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยให้พิจารณาต่อไปได้

มาตรา 16 กรรมการสภามหาวิทยาลัยมีอำนาจในการพิจารณาทางปกครอง เห็นว่ากรรมการสรรหา 3 ท่านที่มาจากกรรมการสภามหาวิทยาลัยอาจเป็นผู้มีส่วนได้เสียได้ อาจจะทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลาง เพราะเป็นผู้อยู่ในกระบวนการสรรหาและอยู่ในกระบวนการพิจารณานั้นอาจมีปัญหาในส่วนได้เสียตามมาตรา 13 เสนอให้ประธานสภามหาวิทยาลัยหยุดดำเนินการพิจารณา และให้มติที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ถ้ามติเสียงที่ประชุมกรรมการสภา 2 ใน 3 เห็นว่าไม่มีส่วนได้เสียเพราะกรรมการสรรหาเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การดำเนินการสรรหาอธิการอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยให้พิจารณาต่อไปได้ แต่ถ้าเห็นว่ากรรมการสรรหาที่สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ก็ให้งดการพิจารณาโดยออกจากที่ประชุมพิจารณา ทำให้การพิจารณาทางปกครองแต่งตั้งอธิการบดีของสภามหาวิทยาลัยดำเนินการต่อไปได้ และไม่ได้ทำให้กระบวนการสรรหานั้นเสียไปแต่อย่างใด

ตามมาตรา 19 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

เมื่อพิจารณาสรุปถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการสรรหาอธิการบดีที่มาจากกรรมการสภามหาวิทยาลัยนั้นถ้าสภามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามกรอบแห่งกฎหมายภายใต้มาตรา 18 มาตรา 28 มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2547 กล่าวคือ กระทำภายใต้กฎหมายและกระทำภายในกรอบของกฎหมายที่ให้อำนาจนั้น ภายใต้หลักนิติรัฐ (Legal State) และ หลักนิติธรรม (The Rule of Law) ถือว่า เป็นการกระทำไม่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาลตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 แต่อย่างใด แต่ถ้ากรรมการสรรหาอธิการบดี โดยเฉพาะกรรมการที่มาจากตัวแทนสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่ไปเสาะหาผู้เข้ารับการสรรหาอธิการบดี และมาพิจารณาผู้นั้นเป็นอธิการบดี การกระทำเช่นนี้ถือว่า กรรมการสรรหาอาจเป็นผู้มีส่วนได้เสีย สภามหาวิทยาลัยต้องดำเนินการยกเลิกหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าไม่ดำเนินการ กรรมการสภามหาวิทยาลัยนั้นอาจเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล ตามมาตรา 51 และเป็นความผิดทางอาญาตามมาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีประเด็นปัญหาที่โต้แย้งในเรื่องของกรรมการสรรหาอธิการบดีที่มาจากตัวแทนกรรมการสภามหาวิทยาลัย มาทำหน้าที่สรรหาและทำหน้าที่พิจารณาแต่งตั้งอธิการบดีนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียภายใต้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 13

หรือไม่ คู่กรณีตามมาตรา 13 คือ ผู้เข้ารับการเป็นกรรมการสรรหาอธิการบดี สามารถโต้แย้งการพิจารณาของกรรมการสภาตามมาตรา 15 หรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยโต้แย้งตามมาตรา 16 ได้ และผลที่การพิจารณาของสภามหาวิทยาลัยที่ตนไม่เห็นด้วยสามารถนำไปฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนมติของสภามหาวิทยาลัยได้ โดยในประเด็นนี้เป็นเรื่องการโต้แย้งถึงการสรรหาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏให้เกิดความ

เป็นธรรมสามารถตรวจสอบได้ การโต้แย้งนั้นหากกรรมการสรรหาไม่เป็นกลางตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 15 หรือมาตรา 16 ย่อมสามารถโต้แย้งอันนำไปสู่การเพิกถอนการลงมติสรรหาอธิการบดีที่มีความเห็นว่าขัดต่อหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนได้เสียว่าด้วยเรื่องความเป็นกลาง อันนำไปสู่การสรรหาอธิการบดีที่เป็นธรรมต่อไป

REFERENCES

- Administrative Procedure Act. 1996. **Government Gazette**, Volume 133, Part 60 A/Page 1/14 (1996, November)
- Education Act. 2019. **Government Gazette**, Volume 136, Section 57, Page 54, (2019, 1 May)
- Koh Saba, A. (2005). **Governance and the principles of rights and freedoms in the Constitution. Parliamentary Message: No. 53.** (2005, 10 October), 105-112.
- Phetchaburi Rajabhat University. (2011). **Regulations of Phetchaburi Rajabhat University on Qualifications and Methods for President Recruitment 2011.** Retrieved from [http://www.pbru.ac.th/ita/produce graduates](http://www.pbru.ac.th/ita/produce%20graduates) [2020, 20 January].
- Phuket Rajabhat University. (2017). **Regulations of Phuket Rajabhat University on Qualifications and Methods for President Recruitment 2017.** Retrieved from <http://www.pkru.ac.th/th/new/announcement/71announcement/download/1342> [2020, 20 January].
- Rajabhat Act. 2004. **Government Gazette**, Volume 121, Special Section 23 A Page 1/14, (2004, June) the Higher.
- Regulations of the Office of the Prime Minister On the creation of a good administrative system for national affairs and good society 1999. **Government Gazette**, Volume 116, Section 63, Page 24, (1999, 10 August)
- Regulations Suratthani Rajabhat University On the selection of the president 2562, (22 January 2020) Retrieved from [http://council.ru.2019/05/17/rules-recruiting-chancellor 2562](http://council.ru.2019/05/17/rules-recruiting-chancellor%202562).

- Seri Rangsan, T. (2006). **“Thai Politicians: Ethical Conflict of interest Corruption”** (2nd edition). Bangkok. (in Thai)
- Sukchuay,T. (2017). **Conflict of Interest Principles under the Constitution: A Study of the Prohibition of Members of Parliament Become a partner or shareholder in a prohibited partnership or company.** (Master of Laws). Thammasat University, Bangkok.
-

รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

Academic Journal Phranakhon Rajabhat University

(Humanities and Social Sciences)

.....

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นวารสารราย 6 เดือน เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานในลักษณะบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครแก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ขอบเขตของผลงานที่ตีพิมพ์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ตีพิมพ์บทความด้านวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา นิเทศศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ ประชากรศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา ภูมิศาสตร์ วิทยาการประกันภัย สถิติศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ บริหารการศึกษา ศีลศาสตร์ กฎหมาย การบัญชี และบริหารธุรกิจ

การพิจารณาบทความ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน โดยผู้แต่งและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review)

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์

1. บทความวิชาการ (Academic Article)

งานเขียน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ตประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข

2. บทความวิจัย (Research Article)

เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย

3. บทความปริทัศน์ (Review Article)

งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้าง และทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และ คุณูปการของหนังสือ บทความหรือผลงานศิลปะ อาทิตินุสรณ์ ทศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจอันเหมาะสม

หลักเกณฑ์ในการส่งบทความ

1. บทความที่ผู้แต่งส่งมาเพื่อตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์จากวารสารอื่น ๆ
2. เนื้อหาในบทความต้องไม่คัดลอก ลอกเลียน หรือไม่ตัดทอนจากบทความอื่นโดยเด็ดขาด (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้แต่งเท่านั้น)
3. ผู้แต่งต้องเขียนบทความตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความของ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
4. การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จะพิจารณาเฉพาะบทความที่ได้รับการประเมินให้ตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น
5. กรณีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แต่งต้องปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับดังกล่าว มายังกองบรรณาธิการ

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

รับการตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2003 ขึ้นไป โดยใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดตั้งค่าหน้ากระดาษ บน 1.5 นิ้ว ซ้าย 1.5 นิ้ว ล่าง 1.0 นิ้ว ขวา 1.0 นิ้ว โดยความยาวของบทความควรเป็นดังนี้

1. บทความทางวิชาการ (Academic article)	ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
2. บทความวิจัย (Research article)	ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
3. บทความปริทัศน์ (Review article)	ประมาณ 8 หน้า ต่อบทความ
4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)	ประมาณ 5 หน้า ต่อบทวิจารณ์

โดยมีส่วนประกอบดังนี้

บทความวิชาการ	บทความวิจัย	บทความปริทรรศน์	บทวิจารณ์หนังสือ
1. บทนำ	1. บทนำ	1. บทนำ	บทความที่วิพากษ์วิจารณ์
2. กรอบในการวิเคราะห์	2. วัตถุประสงค์การวิจัย	2. บทสรุป	เนื้อหาสาระ คุณค่า และ
3. เนื้อหา	3. ทบทวนแนวคิด	3. เอกสารอ้างอิง	คุณูปการของหนังสือ
4. สรุป	4. สมมติฐาน(ถ้ามี)		บทความ หรือผลงาน ศิลปะ
5. เอกสารอ้างอิง	5. กรอบแนวคิดของการวิจัย		อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์
	6. ระเบียบวิธีวิจัย		และการแสดง ละครหรือ
	7. ผลการวิจัย		ดนตรี โดยใช้ หลักวิชา
	8. สรุปผลการวิจัยและอภิปราย		และดุลยพินิจอันเหมาะสม
	9. เอกสารอ้างอิง		

Academic Article	Research Article	Review Article	Book Review
1. Introduction	1. Introduction	1. Introduction	The critique article should critically evaluate the subject, whether a book, film, work of art,dance, musicperformance or even another article. This has to be done looking at the content, the main points, and the benefit proceeding from it and how it expresses its discipline.
2. Framework Analysis	2. Research Objectives	2. Conclusion	
3. Content	3. Literature Review	3. References	
4. Conclusion	4. Hypothesis(If any)		
5. References	5. Conceptual Framework		
	6. Methodology		
	7. Research Results		
	8. Results Conclusion and Discussion		
	8.1 Results Conclusion		
	8.2 Discussion		
	9. References		

ชื่อเรื่อง	ควรมีความกระชับและชัดเจน ไม่ยาวจนเกินไป บทความภาษาไทยต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด
ชื่อผู้แต่ง	ระบุชื่อเต็มและนามสกุลเต็มของผู้แต่งทุกคนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยไม่ใส่ยศหรือตำแหน่ง สำหรับผู้แต่งหลักต้องใส่ E-mail address ที่ติดต่อได้และลงเครื่องหมายดอกจันกำกับ
บทคัดย่อ	ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษยกเว้นบทวิจารณ์หนังสือ โดยควรมีความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
คำสำคัญ	ให้มีคำสำคัญ 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
รูปภาพ	แยกบันทึกเป็นไฟล์ภาพที่มีนามสกุล TIFF, หรือ JPEG ถ้าเป็นภาพถ่ายกรุณาส่งภาพต้นฉบับเพื่อคุณภาพในการพิมพ์ หมายเลขรูปภาพและกราฟ ให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านล่างของรูปภาพ ปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการตีพิมพ์แบบขาว-ดำ หรือ Greyscale
เนื้อหา	ใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ จัดเนื้อหาตามรูปแบบบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) หรือ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หน่วยที่ใช้ให้เป็นไปตามรูปแบบสากล ศัพท์ภาษาอังกฤษในวงเล็บให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ หากมีสมการให้ใช้ Equation Editor โดยจัดให้อยู่ในตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ และระบุหมายเลขสมการ
ตาราง	หมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านบนของตาราง
เอกสารอ้างอิง	เป็นรายชื่อเอกสารที่ใช้อ้างอิงในบทความ โดยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และจัดรูปแบบอ้างอิงตามระบบ APA 6 th edition

รูปแบบการอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

กรณีอ้างอิงชื่อผู้แต่งก่อนข้อความ	ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์)..... ตัวอย่าง Kelly (2004) แสดงให้เห็นว่า..... Saikaew & Kaewsarn (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ..... Lui et al. (2000) พบว่า..... Saikaew & Kaewsarn (2009) และ Lui et al. (2000) พบว่า.....
กรณีอ้างอิงชื่อผู้แต่งท้ายข้อความ	 (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)
ตัวอย่าง	 (Kelly, 2004)

..... (Saikaew & Kaewsarn, 2009)
 (Lui et al., 2000)
 (Saikaew & Kaewsarn, 2009; Lui et al., 2000)

2. การอ้างอิงในส่วนท้ายบทความ (References)

2.1 อ้างอิงจากหนังสือ (Books)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
 ตัวอย่าง Crawley, R. B., Dockery, L. M., Branson, T. S., Carmichael, L. E., Carson, J. C., Findlay, A. F., & Smith, D. M. (2015). **Manor houses of the early 1900s**. London, England: Taylor & Francis.

2.2 อ้างอิงจากบทความวารสาร (Journal articles)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
 ตัวอย่าง Yingsanga, P., & Mathurasa, L. (2009). Yellowing development of Chinese Kale (*Brassica oleracea* var. *alboglabra*). **Phranakhon Rajabhat Research Journal: Science and Technology**, 14(1), 76-90. (In Thai)
 Morrisa, G.A., Fosterb, T.J., & Hardinga, S.E. (2000). The effect of the degree of esterification on the hydrodynamic properties of citrus pectin. **Food Hydrocolloids**, 14(3), 227-235.

2.3 อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ (Theses and Dissertations)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. (ระดับวิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย.
 ตัวอย่าง Caprette, C.L. (2005). **Conquering the cold shudder: The origin and evolution of snake eyes**. (Doctoral dissertation). Ohio State University, Columbus, OH.

2.4 อ้างอิงจากรายงานการวิจัย/รายงานทางวิชาการ (Technical/Research reports)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง** (ประเภทของเอกสาร). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
 ตัวอย่าง Tayama, T. (2006). **Velocity influence on detection and prediction of changes in color and motion direction** (Report No. 38). Sapporo, Japan: Psychology Department, Hokkaido University.

2.5 บทความ/บทในหนังสือการประชุม (Proceedings of meeting and symposium)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่งในบท. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. ใน ชื่อบรรณาธิการ, (บรรณาธิการ), ชื่อการประชุม (หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1991). **A motivational approach to self: Integration in personality**. In R. Dienstbier (Ed.), Nebraska Symposium on motivation: Vol. 38 Perspectives on motivation (237-288). Lincoln, NM: University of Nebraska Press.

2.6 อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. Retrieved from <http://.....>[ใส่วันที่สืบค้น].

ตัวอย่าง Centers for Disease Control and Prevention. (2003). **Take charge of your diabetes**. Retrieved from <http://www.cdc.gov/diabetes/pubs/paf/ted.pdf> [2015, 25 Oct.]

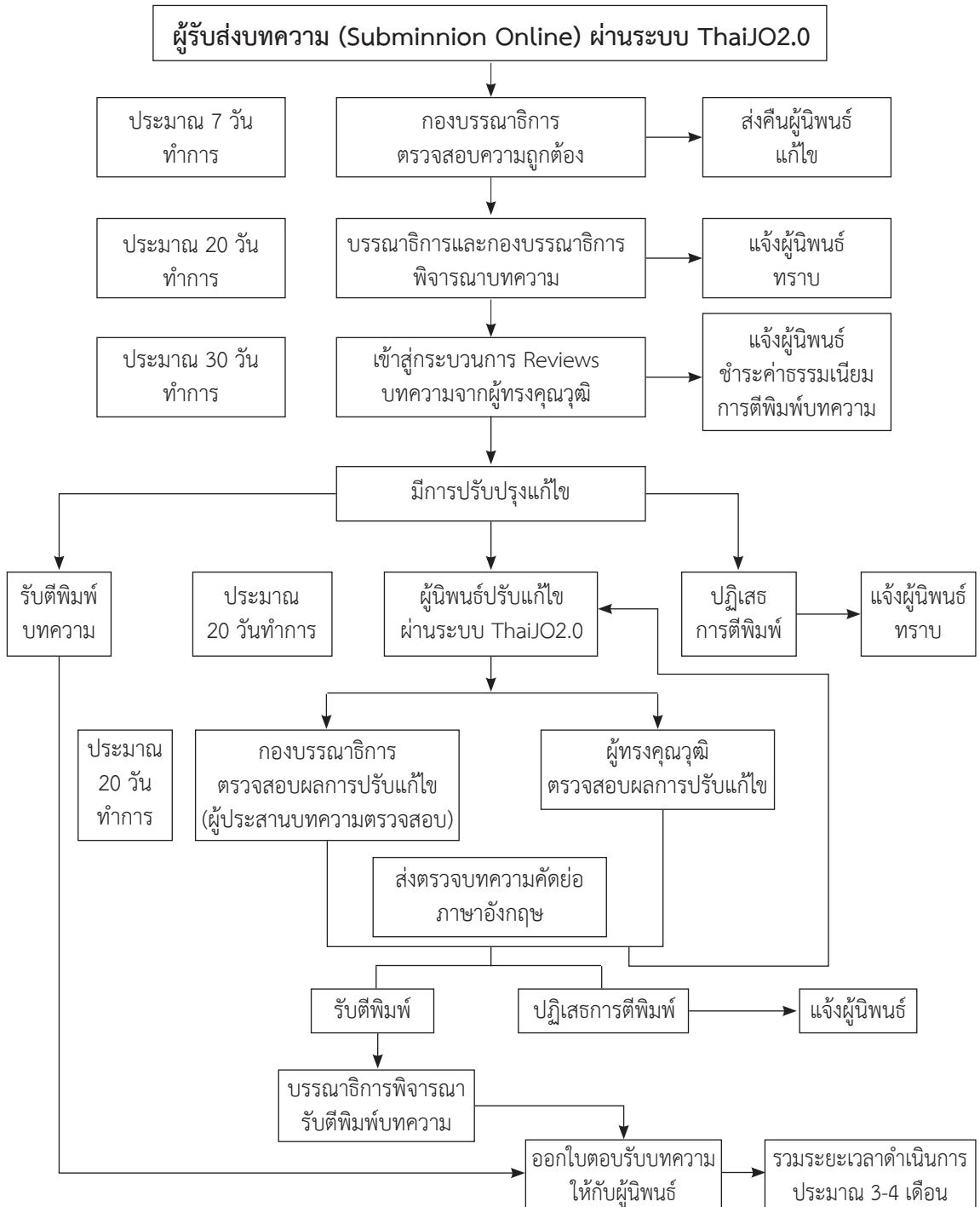
2.7 อ้างอิงอื่น ๆ

รูปแบบ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปีที่ให้สัมภาษณ์, วัน เดือน). **สัมภาษณ์**. ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์. หน่วยงาน.

ตัวอย่าง Phae-ngam, W. (2016, 10 Jan.). **How to write a good research article**. Assistant Professor. Faculty of Science and Technology. Phranakhon Rajabhat University.

ขั้นตอนการพิจารณาบทความ

วารสารวิชาการราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หมายเหตุ: ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะเรียบเรียงและอาจปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสม

รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการราชภัฏพระนคร สาขาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

ENGLISH TITLE (TH SarabunPSK 16pt. bold)

ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ^{1*} ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ² (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ)

¹ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

²ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

Author^{1*}, Author² (TH SarabunPSK 14pt. normal)

¹Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

² Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

*E-mail: address@mailservice.com (TH SarabunPSK 12pt. normal)

Received: xx-xx-xx

Accepted: xx-xx-xx

Published: xx-xx-xx

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหาบทคัดย่อในกรณีเป็นบทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ยกเว้นบทความหนังสือ บทคัดย่อควรมีย่อหน้าเดียว ไม่ควรเกิน 250 คำ บทคัดย่อควรกล่าวถึงวัตถุประสงค์ หลักของบทความ ผลลัพธ์หรือ สรุปผลที่ได้จากการทำวิจัย คำสำคัญที่เป็นภาษาไทยไม่ต้องมีเครื่องหมายจุลภาค (,) ระหว่างคำ

(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

คำสำคัญ: คำสำคัญ1 คำสำคัญ2 คำสำคัญ3 คำสำคัญ4 คำสำคัญ5 (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ)

ABSTRACT (TH SarabunPSK 16pt. bold)

For a Thai article, an abstract in English must accompany the Thai version. The abstract should contain a single paragraph and its length should not exceed 250 words. It should be prepared in concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: keyword1, keyword2, keyword3, keyword4, keyword5 (TH SarabunPSK 16pt. normal)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

.....

ทบทวนแนวคิด (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

.....

สมมติฐาน (ถ้ามี) (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

กรอบแนวคิดของการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

ระเบียบวิธีวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

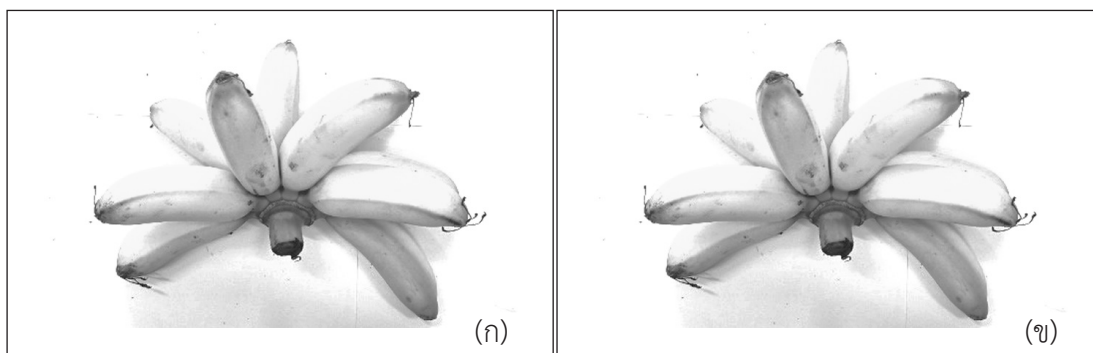
.....

.....

ผลการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ....(ก).....(ข)....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

ปัจจัยต่าง ๆ	Factor Loading	Commulative Communalities Variance (%)
ปัจจัยที่ 1 : สถาปัตยกรรม และความสำคัญของวัด		25.530
เป็นวัดที่มีความสวยงาม	0.830	0.689
มีสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์	0.799	0.642
มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์	0.675	0.491
มีความโดดเด่นแตกต่างจากวัดอื่น ๆ	0.451	0.346

หมายเหตุ : (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

สมการที่ 1

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

REFERENCES (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.).....

.....

จริยธรรมในการตีพิมพ์ Publication Ethics

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมีมาตรฐานทางจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ ดังนี้

➤ จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและพิจารณาความถูกต้องของบทความร่วมกับกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์
3. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้แต่ง ผู้ประเมินบทความ และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด
5. บรรณาธิการต้องรักษาความลับของผู้แต่ง
6. บรรณาธิการมีหน้าที่รักษามาตรฐานของวารสาร รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

➤ จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักถึงความเชี่ยวชาญตามศาสตร์ของตนเองในการรับประเมินบทความ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้แต่ง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความกับงานตีพิมพ์อื่นๆ
4. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องประเมินและให้ข้อเสนอแนะตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการโดยปราศจากอคติ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิควรตรงต่อเวลาในการส่งผลการประเมินบทความ
6. ผู้ทรงคุณวุฒิควรรักษาความลับของผู้แต่งบทความ

➤ จริยธรรมของผู้แต่งบทความ

1. บทความที่ส่งจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยมีการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่คัดลอกผลงานผู้อื่นโดยขาดการอ้างอิง
2. หากบทความมีการทดลองเกี่ยวกับมนุษย์หรือสัตว์ ผู้แต่งต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในการวิจัยและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้แต่งควรระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนการวิจัย
4. ผู้แต่งควรเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้แต่งจะต้องไม่นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหาในบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ยังแหล่งอื่น ๆ
6. ชื่อผู้แต่งที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนี้จริง

